

Program rozvoja vidieka SR

na programovacie obdobie 2014 – 2020

SLOVENSKO

marec 2014

Obsah

- 1** Názov programu
- 2** Členský štát a administratívna oblasť
- 3** Ex – ante hodnotenie
- 4** SWOT analýza a identifikácia potrieb
- 5** Opis stratégie
- 6** Vyhodnotenie ex-ante kondicionalít
- 7** Opis výkonnostného rámca
- 8** Opis OPATRENÍ
- 9** Hodnotiaci plán
- 10** Finančný plán
- 11** Plán ukazovateľov
- 12** Ďalšie národné financovanie
- 13** Prvky na posúdenie štátnej pomoci
- 14** Informácia o doplnkovosti s opatreniami financovanými inými nástrojmi SPP, prostredníctvom politiky súdržnosti alebo ENRF
- 15** Ustanovenia o vykonávaní programu
- 16** Určenie partnerov a výsledky konzultácií s partnermi
- 17** Národná sieť rozvoja vidieka
- 18** Ex-ante overiteľnosť, kontrolovateľnosť a riziko chýb
- 19** Prechodné ustanovenia

Príloha 1 – SWOT - Kontextuálne ukazovatele SR

Príloha 2 – SWOT - Výkaz príjmy a výdaje SHR 2012

Príloha 3 – TUR

Príloha 4 – Verejné zdroje podľa opatrení

Príloha 5 – Zoznam skratiek

1. NÁZOV PROGRAMU

Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2020

2. ČLENSKÝ ŠTÁT A ADMINISTRATÍVNA OBLASŤ

2.1. GEOGRAFICKÁ OBLASŤ, NA KTORÚ SA PROGRAM VZŤAHUJE

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 sa vzťahuje na celé územie Slovenska (NUTS I).

Slovensko má 5 410 836 (2012)¹ obyvateľov a rozprestiera sa na ploche 49 036 km². Vysočiny a hory pokrývajú 60% územia, nížiny 40%. Z celoeurópskeho hľadiska má charakter podhorskej až horskej krajiny.

Podľa územno-právneho členenia sa Slovensko delí na 4 oblasti (NUTS 2), 8 krajov (NUTS 3), 79 okresov (LAU1), 2890 obcí (LAU2) z toho 138 so štatútom mesta.

Na základe novej typológie vidieckych oblastí vypracovanej EK trvalo bývalo na Slovensku v roku 2012 v prevažne vidieckych oblastiach 50,3%, v prechodných oblastiach 38,3 % a v prevažne mestských oblastiach 11,4 % obyvateľstva. Z celkovej rozlohy SR podľa jednotlivých typov regiónov najväčší podiel 59 % je tiež pri prevažne vidieckych, 36,8 %-ný podiel majú prechodné regióny a najnižší podiel 4,2 % predstavujú prevažne mestské regióny. Spolu vidiecke regióny tak predstavujú 95,8 % rozlohy SR.²

2.2. KLASIFIKÁCIA REGIÓNŮ

*Región*³ je územná jednotka zodpovedajúca úrovni NUTS 1 alebo 2 v zmysle nariadenia (ES) č. 1059/2003.

*Menej rozvinutý región*⁴ je región, ktorého hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa je nižší ako 75% priemeru HDP EÚ 27.

Územie na úrovni NUTS 2	Región
Bratislavský kraj	Ostatné regióny
Západné Slovensko (Kraje: Nitriansky, Trnavský, Trenčiansky)	Menej rozvinuté regióny
Stredné Slovensko (Kraje: Banskobystrický, Žilinský)	Menej rozvinuté regióny
Východné Slovensko (Kraje: Košický, Prešovský)	Menej rozvinuté regióny

¹ Zdroj: ŠÚ SR.

² Prameň: Eurostat, JRC, EFGS, REGIO-GIS in EU, 2010. Prepočty VÚEPP.

³ Článok 2(b) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

⁴ Článok 2(1) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 a článok 90(2)(a) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013.

3. HODNOTENIE EX-ANTE

3.1 Opis procesu hodnotenia

V rámci prvej fázy hodnotenia ex ante bol hodnotený dokument „analýza SWOT a identifikácia potrieb“ z júna 2013 a jeho aktualizovaná verzia z augusta 2013. K uvedeným dokumentom poskytol hodnotiteľ spätnú väzbu. Hodnotiteľ prihliadal na východiskové hodnoty kontextu, ukazovatele vplyvu, stanovil úroveň koherentnosti a kompletnosti analýzy SWOT a potrieb, ktoré majú riešiť intervencie v oblasti rozvoja vidieka. Upozornil na všetky zistené nedostatky a poskytol odporúčania na dokončenie a zlepšenie popisu súčasnej situácie, tabuľky SWOT a identifikovaných potrieb.

V rámci tejto etapy poskytli odborníci SEA svoje stanovisko k analýze environmentálnych otázok, hĺbke hodnotenia, ukazovateľom, úrovni splnenia požiadaviek na údaje a informácie, na ktoré sa ďalej bude prihliadať v priebehu strategického environmentálneho hodnotenia.

Prvé pripomienky a odporúčania k úpravám analýzy SWOT a identifikovaným potrebám prezentoval hodnotiteľ na pracovnom stretnutí s predstaviteľmi RO dňa 20.8.2013. Následne 4.9.2013 poskytol RO hodnotiteľovi upravenú verziu analýzy SWOT a identifikovaných potrieb, ktorá bola hodnotiteľom analyzovaná a posúdená v zmysle ex ante hodnotiacich kritérií (hodnotenie úplnosti SWOT, hodnotenie rámca ukazovateľov, posúdenie SWOT ako základu a zdôvodnenia hodnotenia potrieb).

Na záver hodnotiteľ zodpovedal všetky hodnotiace otázky vzťahujúce sa k prvej etape ex ante hodnotenia.

V súčasnosti prebieha druhá fáza hodnotenia, zameraná na konštrukciu intervenčnej logiky vrátane rozpočtových alokácií, stanovenie čiastkových cieľov a rámca výkonnosti v rámci ktorej hodnotiteľ prispieva k doladeniu a vylepšeniu programu prostredníctvom procesu postupných adaptácií v zmysle vyhlásení, pripomienok alebo odporúčaní k PRV.

Hodnotiteľ ex-ante sa vyjadruje k očakávanému príspevku programu k naplneniu cieľov stratégie EÚ 2020, k navrhutej intervenčnej logike vo vzťahu k identifikovaným potrebám, vnútornej a vonkajšej koherentnosti, súladu medzi očakávanými výstupmi a výsledkami, alokácii rozpočtových zdrojov, relevantnosti a jednoznačnosti spoločných ukazovateľov a ukazovateľov špecifických pre program, a k tomu, či sa hodnoty cieľov a hodnoty navrhované pre čiastkové ciele v rámci výkonnosti javia ako realistické. V rámci tejto etapy hodnotiteľ poskytuje svoje stanoviská k monitorovaniu programu z hľadiska zberu údajov pre uskutočňovanie ďalších hodnotení.

Odborníci SEA sa v tejto etape vyjadrujú k potenciálnemu vplyvu cieľov, priorít, opatrení a akcií navrhovaného programu ako celku na životné prostredie. Ďalej by mali preveriť navrhované kritériá hodnotenia a systém ukazovateľov súvisiace s environmentálnymi otázkami.

3.2 Prehľad odporúčaní ex-ante hodnotiteľov a stručný opis, ako boli jednotlivé odporúčania zohľadnené v programe

Dátum	Téma	Odporúčanie	Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené
Analýza SWOT, posúdenie potrieb			
16.9.2013	Popis súčasnej situácie	<ul style="list-style-type: none"> doplniť o informácie (resp. doplniť odvolávky na jednotlivé podrobné analýzy priorít), ktoré plne pokrývajú všetky oblasti popísané v analýze SWOT ako aj poskytnú dôkaz pre identifikované potreby. v popise uvádzať aj porovnania 	Popis súčasnej situácie bol prepracovaný v zmysle odporúčaní hodnotiteľa. Štruktúra popisu bola prispôbená podľa kontextových ukazovateľov a zamerania PRV, obsah zosúladený s analýzou SWOT a identifikovaných potrieb. Poučenia z predchádzajúcich

Dátum	Téma	Odporúčanie	Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené
		<p>s inými krajinami (eu-27, v4), používať spoločné kontextové ukazovatele ako aj programovo špecifické kontextové ukazovatele a údaje Eurostat-u, OECD a pod.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zharmonizovať údaje v popise v zmysle základných rokov (okrem výnimiek napr. v podobe údajov v rámci Farm Cenzus, ktorý sa uskutočnil v roku 2010), pre vytvorenie uceleného obrazu využívať časový rad údajov (napr. za obdobie 2007-2011) • zohľadniť poučenia z predchádzajúcich intervencií (hlavne súčasný PRV SR 2007-2013) • popis by nemal obsahovať len jednoduché tvrdenia a štatistické fakty, ale aj zdôvodnenia 	<p>intervencií boli zakomponované do popisu súčasnej situácie ako aj do hodnotenia potrieb. Z dôvodu limitu počtu znakov boli vytvorené odvolávky na podrobné analýzy priorít, ktoré poskytujú podrobnejšie údaje ako aj zdôvodnenia.</p>
16.9.2013	Tabuľka SWOT	<ul style="list-style-type: none"> • v analýze SWOT chýba zdôvodnenie (opodstatnenosť) niektorých identifikovaných potrieb, hodnotiteľ odporúča doplniť SWOT v zmysle zistení uvedených v správe pre jednotlivé priority. • je potrebné rozlišovať interné a externé vplyvy, t.j. do slabých stránok zahrnúť iba tie, ktoré môže program riešiť, niektoré body sa týkajú iných priorít a preto by bolo správne ich presunúť alebo preformulovať 	<p>Analýza SWOT bola zosúladená s hodnotením potrieb.</p>
16.9.2013	Potreby	<ul style="list-style-type: none"> • niektoré potreby uvedené v zozname sú všeobecne definované, je potrebné ich i.) preformulovať tak, aby z ich popisu vyplýval typ podpory, ktorý by mal pomôcť vyriešiť danú potrebu, ii.) upraviť, aby vyjadřili príslušnosť k danej priorite • je nevyhnutné stanoviť poradie dôležitosti potrieb, ktoré bude dôležité pre prípravu stratégie. • doplniť hodnotenie potrieb (needs assesment) 	<p>Boli prepracované identifikované potreby v zmysle odporúčaní ex ante hodnotiteľa. Bolo pripravené chýbajúce hodnotenie potrieb, ktoré zdôvodňuje identifikované potreby na základe analýzy SWOT a popisu súčasnej situácie.</p>

Dátum	Téma	Odporúčanie	Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené
16.9.2013	Výsledky konzultácií k SWOT analýze	<ul style="list-style-type: none"> • uviesť do programu prehľad a vyhodnotenie hlavných pripomienok členov PS k SWOT analýze 	Agenda ohľadom komunikácie všetkých gestorov s pracovnými skupinami a podskupinami bola spracovaná.

3.2.1. Odporúčania

1. Kategória odporúčania: Analýza SWOT, hodnotenie potrieb

Dátum: 16.09.2013

Téma: Opis súčasnej situácie

Opis odporúčaní:

- doplniť o informácie (resp. doplniť odvolávky na jednotlivé podrobné analýzy priorít), ktoré plne pokrývajú všetky oblasti popísané v analýze SWOT ako aj poskytnú dôkaz pre identifikované potreby.
- v popise uvádzať aj porovnania s inými krajinami (eu-27, v4), používať spoločné kontextové ukazovatele ako aj programovo špecifické kontextové ukazovatele a údaje Eurostat-u, OECD a pod.
- zharmonizovať údaje v popise v zmysle základných rokov (okrem výnimiek napr. v podobe údajov v rámci Farm Cenzus, ktorý sa uskutočnil v roku 2010), pre vytvorenie uceleného obrazu využívať časový rad údajov (napr. za obdobie 2007-2011)
- zohľadniť poučenia z predchádzajúcich intervencií (hlavne súčasný PRV SR 2007-2013)
- popis by nemal obsahovať len jednoduché tvrdenia a štatistické fakty, ale aj zdôvodnenia

Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené:

Popis súčasnej situácie bol prepracovaný v zmysle odporúčaní hodnotiteľa. Štruktúra popisu bola prispôbená podľa kontextových ukazovateľov a zamerania PRV, obsah zosúladený s analýzou SWOT a identifikovaných potrieb. Poučenia z predchádzajúcich intervencií boli zakomponované do popisu súčasnej situácie ako aj do hodnotenia potrieb. Z dôvodu limitu počtu znakov boli vytvorené odvolávky na podrobné analýzy priorít, ktoré poskytujú podrobnejšie údaje ako aj zdôvodnenia.

2. Kategória odporúčania: Analýza SWOT, hodnotenie potrieb

Dátum: 16.09.2013

Téma: Tabuľka SWOT

Opis odporúčaní:

- v analýze SWOT chýba zdôvodnenie (opodstatnenosť) niektorých identifikovaných potrieb, hodnotiteľ odporúča doplniť SWOT v zmysle zistení uvedených v správe pre jednotlivé priority.
- je potrebné rozlišovať interné a externé vplyvy, t.j. do slabých stránok zahrnúť iba tie, ktoré môže program riešiť, niektoré body sa týkajú iných priorít a preto by bolo správne ich presunúť alebo preformulovať

Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené:

Analýza SWOT bola zosúladená s hodnotením potrieb.

3. Kategória odporúčania: Analýza SWOT, hodnotenie potrieb

Dátum: 16.09.2013

Téma: Potreby

Opis odporúčaní:

- niektoré potreby uvedené v zozname sú všeobecne definované, je potrebné ich i.) preformulovať tak, aby z ich popisu vyplýval typ podpory, ktorý by mal pomôcť vyriešiť danú potrebu, ii.) upraviť, aby vyjadrili príslušnosť k danej priorite
- je nevyhnutné stanoviť poradie dôležitosti potrieb, ktoré bude dôležité pre prípravu stratégie
- doplniť hodnotenie potrieb (needs assesment)

Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené:

Boli prepracované identifikované potreby v zmysle odporúčaní ex ante hodnotiteľa. Bolo pripravené chýbajúce hodnotenie potrieb, ktoré zdôvodňuje identifikované potreby na základe analýzy SWOT a popisu súčasnej situácie.

4. Kategória odporúčaní: Analýza SWOT, hodnotenie potrieb

Dátum: 16.09.2013

Téma: Výsledky konzultácií k SWOT analýze

Opis odporúčaní:

- uviesť do programu prehľad a vyhodnotenie hlavných pripomienok členov PS k SWOT analýze

Ako bolo odporúčanie zohľadnené v programe, resp. zdôvodnenie prečo nebolo zohľadnené:

3.2.2. Kompletná správa ex-ante hodnotenia vrátane SEA

- príloha k programu.

4. ANALÝZA SWOT A IDENTIFIKÁCIA POTRIEB

4.1. Analýza SWOT

4.1.1. Popis súčasnej situácie

Popis založený na spoločných a špecifických kontextuálnych ukazovateľoch (CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013 – príloha 1) a kvalitatívnych informáciách.

Sociálno-ekonomická situácia a vidieckosť

Všeobecná charakteristika územia

V roku 2012 bolo v SR 5 404 322 obyvateľov. Počet trvalo bývajúcich obyvateľov SR sa zvyšuje, ale stále pomalším tempom. V roku 2012 trvalo bývalo vo vidieckych oblastiach 50,3 %, v prechodných oblastiach 38,3 % a v mestských oblastiach 11,2 % obyvateľstva. Vo vidieckych regiónoch spolu podľa aktualizovanej regionalizácie OECD žije 88,6 % obyvateľstva SR. Z celkovej rozlohy SR podľa jednotlivých typov regiónov najväčší podiel 59 % je tiež pri prevažne vidieckych, 36,8 %-ný podiel majú prechodné regióny a najnižší podiel 4,2 % predstavujú prevažne mestské regióny. Vidiecke regióny tak zaberajú takmer celé územie Slovenska. V SR vidiecke regióny spolu predstavujú 95,8 % rozlohy. Na základe aktualizovanej regionalizácie OECD na Slovensku prevládajú hlavne prevažne vidiecke regióny, za nimi nasledujú prechodné regióny.

Nasledujúca tabuľka obsahuje podiel vidieckeho obyvateľstva a podiel vidieckeho územia z celkového počtu obyvateľov a z celkovej rozlohy SR podľa aktualizovanej regionalizácie OECD v SR.

Podiel vidieckeho obyvateľstva a vidieckeho územia SR podľa aktualizovanej regionalizácie OECD

Typ regiónu v SR	Rozdelenie podľa aktualizovanej regionalizácie OECD			
	Počet obyvateľov regiónu	% podiel obyvateľov SR	Rozloha v km ²	% podiel z rozlohy SR
„Predominantly urban regions“ – prevažne mestské regióny	618 441	11,4	2 060	4,2
„Intermediate regions“ – prechodné regióny	2 077 746	38,3	18 046	36,8
„Predominantly rural regions“ – prevažne vidiecke regióny	2 728 737	50,3	28 932	59,0
SR celkom	5 424 925	100,0	49 037	100,0

Prameň: Eurostat, JRC, EFGS, REGIO-GIS in EU, 2010. Prepočty VÚEPP.

Rozdelenie jednotlivých typov regiónov na úrovni NUTS 3 v SR

Názov kraja SR	Typ regiónu v SR	% podiel obyv. regiónu zo SR	% podiel rozlohy regiónu zo SR
Bratislavský	1	11,4	4,2
Trnavský	3	10,4	8,5
Trenčiansky	2	11,1	9,2
Nitriansky	3	13,0	12,9
Žilinský	2	12,9	13,8
Banskobystrický	3	12,0	19,3
Prešovský	3	14,9	18,3
Košický	2	14,3	13,8
SR spolu		100,0	100,0

Prameň: Eurostat; ŠÚ SR. Spracoval VÚEPP.

Legenda:

1 = predominantly urban regions (prevažne mestské regióny)

2 = intermediate regions (prechodné regióny)

3 = predominantly rural regions (prevažne vidiecke regióny)

Priemerná hustota osídlenia bola v roku 2011 110,1 obyvateľov/km², na vidieku 94,1 obyvateľov/km².

Počet trvalo bývajúcich obyvateľov SR sa zvyšuje, ale stále pomalším tempom.

Slovenská republika sa rozprestiera na rozlohe 4 903 347 ha. Využitá poľnohospodárska pôda (UAA) tvorila 1 895 500 ha, z toho tvorí orná pôda 71 %, TTP a lúky 28 % a trvalé kultúry 1% podľa spoločných a špecifických kontextuálnych ukazovateľoch CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013 – príloha 1).

Výmera lesných pozemkov v SR v roku 2012 bola 2 012 414 ha, z toho porastovej pôdy 1 940 300 ha; lesnatosť dosiahla 41 % (podľa Správy o lesnom hospodárstve v SR za rok 2012. Zelená správa).

Vodné plochy tvoria 2 %, zastavané plochy 5 % a ostatné plochy 3 % z celkovej výmery SR. Výmera lesnej pôdy sa dlhodobo zvyšuje. Celkove na 1 obyvateľa SR pripadá 0,386 ha poľnohospodárskej (0,28 ha ornej pôdy) a 0,37 ha lesnej pôdy. Spolu na 1 obyvateľa to predstavuje 0,82 ha pôdy. V roku 2011 dosiahlo HDP na hlavu (v PPS) na Slovensku 73 % z priemeru EÚ 27 (na vidieku to činilo 57,7 %). Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s EÚ 27 ako Slovensko mali Poľsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko ako aj pobaltské krajiny (podľa spoločných a špecifických kontextuálnych ukazovateľoch CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013 – príloha 1)..

Vzdelanostná a veková štruktúra

Z celkového počtu obyvateľov SR činí podiel predreprodukčnej zložky obyvateľstva (<15 r.) 15,4 %, podiel obyvateľstva v produktívnom veku (15-64 r.) 71,8 % a v poproduktívnom veku (>64 rokov) 12,8%. Za sledované obdobie (2001 – 2011) sa vo vidieckych regiónoch znížilo zastúpenie predproduktívneho obyvateľstva (z 19,2 % na 15,6 %), čo je spojené predovšetkým s výraznou redukciou prirodzených prírastkov. V období 2001-2011 bol podiel obyvateľstva v produktívnom veku vo vidieckych regiónoch nižší ako v mestských. Dlhodobejšie sa na vidieku zvyšuje aj podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Vplyvom znižovania podielu detskej zložky a rastom podielu osôb v poproduktívnom veku sa vo vidieckych regiónoch zhoršuje veková štruktúra obyvateľstva. Tento proces je však výrazne vnútroregionálne a sídelne diferencovaný.

Rovnako ako v poľnohospodárstve aj v potravinárskej výrobe dochádza ku zmenám vo vekovej štruktúre pracujúcich. V potravinárstve bola v roku 2012 najsilnejšou kategóriou skupina pracovníkov 40-44 ročných, (18,1 %), kým v roku 2011 skupina mladších pracovníkov 30-34 ročných. Ženy sú v tejto kategórii zastúpené 44,3 %. Znížil sa počet 45 a viac ročných z 19,6 tis. osôb na 18,9. Ich podiel tvoril 39,0 % a medziročne poklesol o 0,5 p. b. Zvýšil sa však podiel žien v tejto kategórii z 51,3 % v roku 2011 na 52,3 % v roku 2012. Priemerný vek pracovníkov v potravinárstve bol v roku 2012 nižší ako v poľnohospodárstve o 4,7 roka. Medziročne sa však zvýšil viac ako v poľnohospodárstve a dosiahol 41,3 rokov, z toho ženy 42,2 rokov a priemerný vek u mužov bol 40,5 rokov. V oboch sektoroch dochádza ku zvyšovaniu veku žien, čo súvisí aj s charakterom výroby umožňujúcej väčšiu možnosť zamestnania žien i vo vyššom veku.

Vzdelanostná úroveň obyvateľstva na Slovensku korešponduje so zmenami na trhu práce. Za sledované obdobie 2001-2011 sa znížil podiel obyvateľov so základným, stredným odborným a učňovským (bez maturity) vzdelaním a podiel obyvateľov bez vzdelania (deti do 16 rokov + bez vzdelania). Zvýšil sa podiel obyvateľov so stredným vzdelaním s maturitou a vyšším odborným a vysokoškolským vzdelaním. Medzi vidiekom a mestskými regiónmi je výrazný rozdiel v rozložení vysokoškolského obyvateľstva. Vo vidieckych regiónoch v r. 2011 trvale bývalo 12,3 % vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov, zatiaľ čo v mestských regiónoch to bolo až 26,2 %. Na vidieku je podiel obyvateľstva so základným vzdelaním výrazne vyšší ako v mestských regiónoch. Mierne nižší je na vidieku ako v mestských regiónoch podiel obyvateľstva so stredoškolským vzdelaním. Tempo rastu stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva bolo v uvedenom období na vidieku vyššie ako v mestských regiónoch.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa regionalizácie OECD za roky 2001-2011

Typ regiónu	Základné vzdelanie		Stredné odborné a učňovské (bez maturity)		Úplné stredné všeobecné, odborné a učňovské (s maturitou) a vyššie odborné vzdelanie		Všetky stupne VŠ vzdelania		Bez vzdelania (deti do 16 rokov + bez vzdelania)		Nezistené	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Predominantly urban (prevažne mestské)	15,2	9,6	19,2	17,1	29,8	32,0	17,0	26,2	16,2	13,7	2,6	1,5
Vidiecke spolu	21,8	15,7	24,0	23,8	25,1	29,3	6,7	12,3	20,9	15,9	1,5	3,0
SR spolu	21,1	15,0	23,5	23,1	25,6	29,6	7,9	13,8	20,4	15,7	1,6	2,8

Prameň: ŠÚ SR, Sčítanie obyvateľstva 2001, 2011, spracoval: VÚEPP

Vzdelanostná úroveň v poľnohospodárstve

Vzdelanostná úroveň pracujúcich v sektore poľnohospodárstva (podľa ŠÚ SR - VZPS)⁵ je horšia ako v NH. V roku 2012 medziročne poklesli počty pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním na 7,1 %, t. j. o 3,4 p. b. Na rozdiel od potravinárskej výroby, v poľnohospodárstve z počtu pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním mali prevahu muži (74,4 %), v potravinárstve ženy (72,2 %). (Podiel pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním v NH v posledných dvoch rokoch dosiahol 20,0 %). V skupine so základným vzdelaním došlo ku stabilizácii počtu pracovníkov a podiel na celkovom počte sa znížil iba o 0,7 p. b. V skupine vyučených a stredoškolsky vzdelaných došlo ku zvýšeniu podielu na celkovom počte pracujúcich o 1,9 p. b. a o 2,3 p. b. u stredoškolákov. Tento trend korešponduje s charakterom poľnohospodárskej prvovýroby, nakoľko väčšina zamestnancov nachádza uplatnenie v robotníckych profesiách v rastlinnej a v živočíšnej výrobe. Podiel vedúcich technických a administratívnych zamestnancov sa mierne zvyšuje, čo súvisí s posilnením kategórie pracovníkov so stredoškolským vzdelaním.⁶

Vývoj vzdelanostnej štruktúry v poľnohospodárstve v %

Vzdelanie	1994	2001	2010	2011	2012
Základné	29,9	30,0	11,5	10,3	9,6
Vyučení	47,3	48,5	53,3	50,3	52,3
Stredné	18,4	19,4	27,2	29,0	31,4
Vysokoškolské	4,4	6,1	8,0	10,4	7,1

Prameň: ŠÚ SR, Poľnohospodársky. census, VZPS

Vypracoval: VÚEPP

⁵ V rámci zjednotenia metodiky zisťovania a zvýšenia validity údajov sa na základe konzultácií so ŠÚ SR použili pre výpočet zamestnanosti údaje z VZPS a Európskeho systému národných a regionálnych účtov, ďalej len ESNÚ95. Zamestnanosť ESNÚ95 je vyjadrená počtom osôb zamestnancov a samozamestnávateľov, ktorí sú zapojení do výrobnnej činnosti spadajúcej do rámca výroby v SNÚ. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa používa metóda bilancovania, t. j. bilancuje sa ponuka pracovných síl s dopytom. Ide o porovnávanie a harmonizovanie dát získaných z podnikových zisťovaní s dátami získanými z výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach tak, aby zodpovedali definíciám ILO a ESNÚ95. Podľa ESNÚ je zamestnanosť vyjadrená v domácom koncepte. V tomto koncepte sa získavajú dáta z podnikových zisťovaní.

⁶ Štatistický úrad SR vykazuje zamestnanosť podľa medzinárodne uznávanej metodiky štvrťročného výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach. Podľa tejto metodiky sú za pracujúcich považované všetky osoby vo veku nad 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň jednu hodinu prácu za mzdu, plat alebo prácu s cieľom dosiahnutia zisku, vrátane osôb pracujúcich v zahraničí. Môže ísť o prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu. Medzi pracujúcich sú zahrnutí aj vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu alebo odmenu a profesionálni príslušníci ozbrojených zložiek. Za pracujúcich sa považujú tiež osoby, ktoré majú prácu, ale v sledovanom týždni nepracujú pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

Z hľadiska vekovej štruktúry najviac pracovníkov bolo v roku 2010 vo veku nad 50 rokov a to tak u právnických i fyzických osôb. Mladí farmári do 40 rokov tvorili u právnických osôb 18,8 % a u fyzických osôb 13,3 %. Dôvodom nezájmu mladých ľudí o prácu na poľnohospodárskych farmách je viaceré, ako napr. absencia dlhodobej koncepcie pre mladých, malých a začínajúcich farmárov, problémy so získaním vlastnej pôdy, nedostatočná cielená podpora mladých, malých a začínajúcich farmárov, atď.

Veková štruktúra mladých pracujúcich na farmách SR (rok 2010)

Vek	Fyzické osoby
do 24 rokov	213
25-29	644
30-34	1 521
35-39	2 406

Prameň: CD MPRV SR, VUEPP, Poľnohospodársky cenový fariem 2010

Celkový počet **riadiacich pracovníkov** v poľnohospodárstve v roku 2010 vo veku do 35 rokov 7,1%. Takmer štvrtina (23,8%) manažérov poľnohospodárskych podnikov malo základné a ukončené poľnohospodárske vzdelanie. Viac ako jedna tretina (35,3%) manažérov so základným a ukončeným poľnohospodárskym vzdelaním bolo do 35 rokov. Je predpoklad, že v súčasnom období výrazná zmena nenastala. Možno očakávať zmenu od r. 2015, kedy sa akcent položí na podporu mladých farmárov. Možno predpokladať, že začínajúci mladí farmári budú mať v prevažnej miere stredoškolské, resp. vysokoškolské vzdelanie.

Vzdelanostná úroveň v potravinárstve

Štruktúra zamestnancov z hľadiska vzdelania sa (podľa VZPS) medziročne zmenila tak, že sa zvýšil podiel pracovníkov s učňovským vzdelaním o 1,8 p. b. a podiel pracovníkov so stredným vzdelaním o 0,6 p. b. Tak ako v poľnohospodárstve i v tomto sektore sa najvýraznejšie znížil počet vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich a podiel na celkovom počte pracujúcich poklesol o 1,8 p. b. Rovnako zníženie počtu pracovníkov so základným vzdelaním sa prejavilo na znížení podielu na celkovom počte medziročne o 0,7 p. b.

Vývoj vzdelanostnej štruktúry v potravinárskej výrobe (v %)

	2008	2009	2010	2011	2012
Základné vzdelanie	6,40	4,50	5,00	5,90	5,20
Učňovské vzdelanie	46,50	47,50	47,00	40,70	42,50
Stredné vzdelanie	41,70	42,00	42,00	43,50	44,10
Vysokoškolské vzdelanie	5,40	6,00	6,00	10,20	8,40

Zdroj: ŠÚ SR, vypracoval VÚEPP

Vzdelanostná úroveň v lesníctve

V rámci LH prevláda stredoškolsky vzdelaná pracovná sila (76-82%), pričom mužské pohlavie bolo na celkovom počte zamestnancov v r. 2012 zastúpené v pomere cca takmer 9 : 3, čo naznačuje výraznú maskulináciu tohto odvetvia. Podiel vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov dosahuje spolu 12,9 % (Tab. 25).

Štruktúra zamestnancov LH podľa vzdelania a pohlavia v tis. osôb

Vzdelanie		2010			2011			2012		
		spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži
Základné	tis.	1,3	0,6	0,7	0,5	0,2	0,3	0,6	0,6	--
	%	12,9	30,0	8,6	5	20	3,3	5,2	5,2	--
Stredoškolské	tis.	7,7	1,1	6,6	7,9	0,6	7,3	9,5	2,1	7,4
	%	76,2	55,0	81,5	79	60	81,1	81,9	18,1	63,8
Vysokoškolské	tis.	1,1	0,3	0,8	1,6	0,2	1,4	1,5	0,2	1,3

	%	10,9	15,0	9,9	16	20	15,6	12,9	1,7	11,2
Spolu	tis	10,1	2,0	8,1	10,0	1,0	9,0	11,6	2,9	8,7

Zdroj: ŠÚ SR Vypracoval: NLC – LVÚ Zvolen

Zamestnanosť, nezamestnanosť, mzdová úroveň a chudoba

Miera zamestnanosti (15-64 r.) v SR spolu činila v r. 2012 59,5% z toho muži 66,3%, ženy 52,7%. Na vidieku bola miera zamestnanosti nižšia a tvorila len 55%. Z hľadiska štruktúry zamestnanosti, v SR bolo zamestnaných v roku 2012 celkom 2 209,4 tisíc osôb, z toho v primárnom sektore 3,1%, v sekundárnom sektore 31,6% a v terciárnom sektore 65,3 %. V roku 2010 bolo v SR zamestnaných vo vidieckych oblastiach 43,9%, v prechodných oblastiach 36,7% a v mestských 19,4%. Je tu viditeľný rozdiel v podiele pracujúcich na vidieku a v mestských regiónoch. Terciárny sektor sa však vo vidieckych oblastiach nedá rozvíjať z dôvodu nedostatočnej zahustenosti obyvateľstva a malého okruhu využívatel'ov poskytovaných služieb a nemá tu rastový potenciál. Dôležitým potenciálom zvyšovania zamestnanosti na vidieku je hlavne poľnohospodárstvo a lesníctvo, t. j. primárny sektor. Podiel pracujúcich z celkového počtu obyvateľov v produktívnom veku príslušného regiónu (15-64 rokov) je vo vidieckych regiónoch podstatne nižší ako celoslovenský priemer. Nižší podiel miery zamestnanosti vo vidieckych oblastiach vyplýva zo stále nedostatočnej ekonomickej infraštruktúry a nízkej podnikateľskej hustoty vo vidieckych oblastiach a čiastočne svedčí aj o migračnej rigidite vidieckeho obyvateľstva. Rastový potenciál zvýšenia zamestnanosti vidíme v podpore malých, mladých a rodinných farmárov a v dobudovaní infraštruktúry v obciach.

Z hľadiska nezamestnanosti existujú v SR značné regionálne rozdiely. Regióny s vysokou mierou nezamestnanosti sú sústredené najmä na východnom, južnom a strednom Slovensku. Miera nezamestnanosti vo vidieckych regiónoch bola v r. 2012 (17,8 %) vyššia ako nezamestnanosť v SR spolu (14,0%). Hlavnými faktormi zvyšovania regionálnej polarizácie vidieckych regiónov boli štrukturálne ťažkosti veľkých, dominantných zamestnávateľských subjektov v regióne, infraštruktúrna zaostalosť a slabá integrácia do trhu práce hendikepovaných sociálnych skupín a etnických minorít, ktoré sú väčšinou najviac zastúpené na vidieku. Špecifická miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15-24 rokov v roku 2012 činila 34 % (na vidieku bola 39,1%).

V roku 2012 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1 112 241 ľudí, čo predstavovalo 20,6% (na vidieku činil tento podiel 23,8 %) na celkovom počte obyvateľov (pod priemerom EÚ 27 - 24,2%). Pri porovnávaní jednotlivých krajín EÚ 27 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby, na ktorú má vplyv nielen nízka nerovnosť príjmov, ale aj sociálne dávky. Určité skupiny obyvateľstva sú kultúrne závislé na sociálnych dávkach, ktoré sú hlavným katalyzátorom brániacim ich prepadu do chudoby.

Podnikateľská štruktúra

Miera samostatne zárobkovo činných osôb (15–64 r.) v SR činila v roku 2012: 15,3 %. Vo vidieckych regiónoch v roku 2011 podnikalo spolu 341 272 fyzických osôb, čo je v porovnaní s rokom 2001 nárast o 37,3 %. Právnických osôb bolo v 2011 v SR 210 087, na vidieku bolo 144 864. Zvyšovanie počtu podnikateľov na vidieku má stále značný potenciál rozvoja.

Štruktúra ekonomiky – hrubá pridaná hodnota (GVA)

Hrubá pridaná hodnota za rok 2012 dosiahla 65 409 mil. EUR. Najviac z tejto hodnoty vyprodukoval terciárny sektor (60,5 %), menej sekundárny (35,9%) a najmenej primárny sektor (3,6 %).

V roku 2010 sa na tvorbe GVA najviac podieľali vidiecke oblasti (39,7 %), menej prechodné (32,5%) a najmenej mestské oblasti (27,8 %).

Produktivita práce podľa sektorov hospodárstva

Produktivita práce na osobu dosiahla v hospodárstve SR v roku 2012 29 604,9 EUR s najvyššou úrovňou v primárnom sektore (34 481,9 EUR/osoba), nižšou v sekundárnom (33 629,4 EUR/osoba) a najnižšou v terciárnom sektore (27 419,3 EUR/osoba).

Podľa uvádzaných čísel bola produktivita práce na vidieku (24 971,2 EUR/osoba) a v prechodných oblastiach (24 460,4 EUR/osoba) výrazne nižšia ako v mestských sídlach (39 466,9 EUR/osoba). Produktivita práce v mestských oblastiach bola o 58 % vyššia ako vo vidieckych oblastiach.

Oblasť miestneho rozvoja

Obce

Ku koncu roka 2011 bolo na území SR **2 890 obcí** na úrovni LAU2, z toho so štatútom mesta je 138 obcí. Najväčší podiel na sídelnej štruktúre v SR majú vidiecke obce do 5 000 obyvateľov. Tvorí až 2 756 obcí (95,4 % z celkového počtu obcí v SR), v ktorých žije 2 450 030 obyvateľov t. j. 45,3 % z celkového počtu obyvateľov SR (z toho 49,4 % mužov a 50,6 % žien). V sídelnej štruktúre SR **prevládajú malé obce do 1 000 obyvateľov, ktorých je až 66,2 % z celkového počtu**. Žije v nich len 854 566 obyvateľov (t. j. 15,8 %) Slovenska s miernou prevahou žien (50,5 %). Tieto malé vidiecke obce však tvoria prirodzenú reprodukčnú základňu pracovných síl pre poľnohospodársku prvovýrobu. V dlhodobom pohľade (od roku 1950) je evidentný pokles podielu obyvateľstva v sídlach do 5000 obyvateľov a nárast podielu obyvateľstva v mestských sídlach. Iný pohľad však naznačuje vývoj v prvej dekáde tohto storočia. Dochádza k poklesu počtu obyvateľov v obciach do 1 000 obyvateľov a mestách nad 50 000 obyvateľov a k sústavnému rastu počtu obyvateľov v sídlach od 1000 do 50 000 obyvateľov. Pritom k najvyššiemu rastu počtu obyvateľov dochádza v sídlach od 5 000 do 10 000 obyvateľov (o 7,3 %) a v sídlach od 2 000 do 5 000 obyvateľov (o 6,4 %).

V roku 2011 bolo v SR 1 913 obcí do 1 000 obyvateľov (66,2 % zo všetkých 2 890 obcí a žije v nich 15,1 % obyvateľstva) a 2 756 obcí do 5 000 obyvateľov (95,4 % a žije v nich 45,3 % obyvateľstva). V sídelnej štruktúre tvorí vidiecke obce rozhodujúci zložku. Z tabuľky č. 3 a 4 je vidno, že v uvedenom časovom horizonte 2003-2011 klesá počet malých vidieckych obcí v kategórii 200-499 a 500-999.

Problémom týchto obcí je pretrvávajúca slabá lokálna infraštruktúra, vysoká priemerná zadlženosť v porovnaní s príjmovou zložkou jej rozpočtu a nedôsledné nakladanie s verejnými zdrojmi v správe obcí.

Na tieto problémy sa poukazuje v dokumente SAV *Stratégia rozvoja slovenskej spoločnosti*. Konštatuje, že **na Slovensku je príliš veľa obcí s malým počtom obyvateľov**, pričom podľa zákona musia zabezpečiť výkon verejnej správy v plnom rozsahu.

Existencia vidieckeho osídlenia a jeho konkurencieschopnosť je priamo závislá od pozície v sídelnom systéme (veľkosti a periferality) vo vzťahu k centráram osídlenia (mestám). Nepriaznivé dispozície vidieckeho osídlenia prejavujúce sa najmä vo vyššom zastúpení malých obcí do 1000 obyvateľov. V malých sídlach najmä **do 500 obyvateľov sa obce vyľudňujú**, zhoršujú sa sociodemografické štruktúry, pre nedostatok pracovných príležitostí v týchto sídlach a spravidla aj v okolí pokračuje rezidenčná emigrácia za prácou.

S veľkosťou sídel súvisí aj úroveň výkonu samosprávy a rozsah poskytovaných miestnych služieb. Na obce prešlo veľa originálnych aj prenesených kompetencií. Časť z malých obcí nevykonáva samosprávu, jednak z absentujúceho dopytu (najmä po netrhových typoch služieb) jednak z nedostatku finančných zdrojov, ale aj z dôvodu absentujúceho profesionálneho prístupu manažmentu miestnej samosprávy.

Otázka veľkosti miestnej samosprávy sa stala predmetom vážnej diskusie a riešení v mnohých štátoch EÚ a to najmä z dôvodu, že malé samosprávy nemôžu vykonávať všetky dôležité miestne služby. Riešenia sa nachádzali rôzne, počnúc integráciou malých obcí do väčších sídel cez rôzne formy dobrovoľnej spolupráce.

Tak ako nemôže existovať rovnaký prístup k riešeniu rozvoja jednotlivých typov regiónov, neexistuje ani jednotný prístup na riešenie procesu urbanizácie vo vidieckych regiónoch aj do budúcnosti. Vidiecke sídla tvoriace zázemie miest (vytvárajúce nodálny /uzlový región) bez ohľadu na ich veľkosť, sa budú kapitálom i ponukou práce postupne prepájať na ekonomickú štruktúru miest, alebo ju budú dopĺňať.

Intenzita prepájania alebo dopĺňania ekonomickej štruktúry miest tvoriacich jadro rozvoja bude závislá od:

- ponuky vhodných priestorových kapacít v dedinách vhodných na stavebné účely cien pozemkov, nehnuteľností a prenájmu
- úrovne a komplexnosti rozvoja technickej infraštruktúry, predovšetkým cestnej, dopravnej a telekomunikačnej siete
- vzdialenosti od mestského sídla, na ktoré si vytvárajú väzby
- ponuky práce a zručností, ktorými ponuka disponuje

Štrukturálne zmeny, ku ktorým došlo za posledných desať rokov potvrdzujú vyššie uvedené. Intenzita prepájania alebo dopĺňania ekonomickej štruktúry miest tvoriacich jadro rozvoja bude závislá aj od ochoty spolupráce samosprávnych manažmentov na úrovni obcí a miest pri spoločnom riešení dopravných systémov. Obecné samosprávy by sa mali zamerať viac na marketing, prostredníctvom ktorého môžu dať do povedomia ponuku svojich lokalizačných faktorov (voľné pozemky, dostupný bytový fond, voľné budovy resp. stavby). Regionálna samospráva môže byť tomuto procesu nápomocná budovaním resp. rozširovaním ciest, pretože už v súčasnosti je evidentný nárast denného presunu obyvateľov do miest.

Problémom riešenia urbanizácie vidieckeho priestoru zostanú malé obce najmä do 300 obyvateľov, ktorých je 612. Rozhodujúca časť týchto obcí sa nachádza v odľahlých oblastiach s marginálnym hospodárskym a celospoločenským významom.

Zostáva otázkou aké postoje zaujať k budúcemu rozvoju týchto obcí. Ponúkajú sa nasledovné riešenia:

1. Nechať tieto obce postupne vyľudňovať a to bez väčších dodatočných nákladov spojených z budovaním technickej infraštruktúry a udržiavanie kultúrneho rázu sídla a z časti ponechať na chalupárov, aby sa proces vyľudňovania čiastočne spomalil.
2. Postupne oživovať obce cez vysoké investičné náklady spojené s budovaním cestnej siete, vodného a energetického hospodárstva (plyn), ktoré zvýšia hodnotu sídla z pohľadu obytnej funkcie ale pravdepodobne neprilákajú podnikateľov predovšetkým pre malú ponuku pracovnej sily (spravidla nižšie kvalifikovanej), značnú odľahlosť od mestských sídel a extenzívny systém dopravy.
3. Integrovať malé obce do väčších sídiel a tak sa malé obce stanú súčasťou väčšieho sídelného celku. Posilní sa tým kvalita samosprávneho manažmentu, výkon služieb a efektívnejšie využitie príjmov. Pôvodne malé obce môžu plniť rekreačnú alebo obytnú funkciu pre integrované obce.

Čo sa týka prvej možnosti táto je najmenej nákladná a ponecháva ďalší vývoj týchto obcí na samoregulačný vývoj v najbližších rokoch. Realizáciu druhej možnosti brzdia hlavne príliš nízke rozpočty predmetných obcí, ktoré nie sú schopné zabezpečiť ani základné samosprávne funkcie. Tretia možnosť priamo súvisí s vyriešením citlivej otázky spájania obcí, ktorú je potrebné postaviť do väzieb s identifikovanými kritickými potrebami jednotlivých skupín obcí v kontexte spolufinancovania ich budúceho vývoja zo ŠF EÚI, resp. z „PRV 2014 – 2020“.

Stredné a veľké sídla disponujú väčšou ponukou lokalizačných faktorov a majú aj väčší trhový priestor. Cestou k ich rozvoju môže byť naďalej prejavujúca sa dobrovoľná medziobecná spolupráca pri zabezpečovaní časti služieb (stavebný poriadok), ktorá môže mať viacej foriem. Cez vytváranie

spoločnej kancelárie na zabezpečenie napr. preneseného výkonu stavebného poriadku. Vytváraním dobrovoľných združení pre výkon vymedzených služieb, resp. rozvoj cestovného ruchu.

Pri nastavení budúcich bodovacích kritérií pre vidiecke obce je potrebné riešiť dilemu, či bodovacími kritériami zvýhodniť určitú skupinu obcí (napr. malé obce do 500 obyvateľov), ktoré trpia vyľudňovaním a bez podpory sotva dokážu realizovať väčšiu modernizáciu.

Na druhej strane, nie je ekonomicky efektívne individuálne podporovať tieto obce k investíciám, ktoré **nie sú zárukou dosiahnutia pozitívnych rozvojových efektov**. Obce s vymedzeným charakterom by tak mohli získať prostriedky na svoju modernizáciu aj bez ohľadu na synergické pozitívne efekty, ktoré majú byť projektmi dosiahnuté. Otázna je tiež udržateľnosť týchto projektov, vzhľadom na výšku príjmu obce a zdroje, ktorými disponuje. Investície do budov či infraštruktúry u malých obcí sú vo väčšine prípadov veľmi žiadanými, ich udržateľnosť je však nízka. Novovytvorená, či rekonštruovaná infraštruktúra sa tak po niekoľkých rokoch od realizácie projektov dostane opäť do nevyhovujúceho stavu v dôsledku neudržiavania a neinvestovania do opráv. Týmto spôsobom sa zníži celkový efekt poskytnutej pomoci. Preto **je nevyhnutné zamerať sa na udržateľnosť investícií a ich priamy dopad na rozvoj obcí, resp. príslušného územia regiónu** (efekty realizácie projektov). V tomto smere sa optimálnym riešením oproti individuálnym projektom vyznačujú projekty realizované v rámci **miestnych rozvojových stratégií**, ktoré sú podstatným prvkom prístupu **Leader**, resp. Community Led Local Development (CLLD), ktoré sú založené na prístupe Leader a odporúčané pre programovacie obdobie 2014-2020.

Slovensko disponuje značným potenciálom nevyužívaných prírodných a obnoviteľných energetických zdrojov (OZE). Jednou z možností ako pozdvihnúť zaostávajúce vidiecke oblasti je i efektívne využívanie OZE budovaním zariadení na energetické zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu z miest a obcí z príslušných okresov, napr. bioplynových staníc (BPS). S cieľom motivovať samosprávy pre koordinovaný rozvoj udržateľnej energetiky a zvýšenie podpory verejnosti boli vypracované pre regióny SR viaceré energetické projekty. Podpora využívania OZE by mala byť zaradená v rámci programu rozvoja vidieka i na roky 2014-2020. Podporovať by sa mali rôzne veľkostné kapacity BSP, ktoré by umožnili zapojiť sa čo najväčšiemu počtu obyvateľov, farmárov v obciach a tým pomôcť pri vytváraní nových pracovných miest. Uprednostnené by mali byť projekty využívajúce odpadovú biomasu bez obmedzenia výroby potravín a krmív.

Rozvoj cestovného ruchu

Slovensko má výrazný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Jedným z predpokladov rozvoja pobytového cestovného ruchu je i kapacita ubytovacích zariadení, jej veľkosť, štruktúra. V **turizme** bolo v r. 2012 zamestnaných 97,1 tisíc osôb, t. j. 4,2 % z celkového počtu zamestnaných osôb v SR (2 329 tisíc osôb).

V roku 2011 počet postelí v hromadných zariadeniach činil 167 269, z toho bolo alokovaných vo vidieckych regiónoch 43,4 %, v prechodných 41,7 % a v mestských 14,9 %.

V domácom cestovnom ruchu by perspektívne malo dochádzať k presúvaniu finančných prostriedkov z tzv. "výrobných" a bohatších regiónov do regiónov so zachovaným prírodným potenciálom, čo sekundárne povedie k vyrovnávaniu disparancií regiónov a k rastu zamestnanosti v týchto regiónoch nielen v cestovnom ruchu, ale aj v nadväzných odvetviach. Využitie kapacít ubytovacích zariadení v SR je v priebehu roka veľmi kolísavé vzhľadom na výrazný vplyv sezónnosti. Celoročné využitie kapacity ubytovacích zariadení na Slovensku je veľmi nízke. Zatiaľ čo využitie stálych lôžok bolo v roku 1998 tesne nad 30 %, v roku 2012 to bolo 21,4 %. (Zdroj: Návrh Stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, MDVRR SR, 2013)

Vývoj počtu lôžok v ubytovacích zariadeniach na 100 obyvateľov

Územie	Počet lôžok v ubytovacích zariadeniach na 100 obyvateľov										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Mestské regióny	2,52	3,06	3,21	3,17	3,41	3,17	3,37	3,40	3,62	3,71	4,30
Vidiecke regióny	3,28	3,25	3,26	3,32	3,25	2,97	3,35	3,48	3,43	3,34	3,34
SR Spolu	3,19	3,23	3,26	3,30	3,27	2,99	3,36	3,47	3,45	3,38	3,44

Zdroj: ŠÚ SR, prepočty VÚEPP

Používanie internetu, počítačová gramotnosť

IKT sú nástrojom inkluzívneho, ekonomického a udržateľného rastu. Rozvoj internetu v SR bol v posledných rokoch pod priemerom EÚ. Na vidieku je nedostatočne využitý potenciál rozširovania a rozvoja IKT.

Pre inovácie a rozvoj podnikania s cieľom pomôcť začínajúcim podnikom je dôležitý aj elektronický obchod. Slovensko je v porovnaní s cieľmi Digitálnej agendy pre Európu v podmienkach SR v oblasti elektronického obchodovania pod priemerom EÚ 27. V Stratégii informatizácie spoločnosti v SR je jednou z prioritných oblastí elektronický obchod a podnikanie. Pri zefektívnení a skvalitnení služieb lokálnej verejnej správy slúži elektronický obchod najmä k:

- zníženiu nákladov na činnosť verejnej správy
- skvalitneniu a zefektívneniu jej vnútorných procesov
- zabezpečeniu trvalej dostupnosti týchto služieb občanom

Podľa Stratégie informatizácie spoločnosti SR rozvoj IKT treba orientovať na:

- potrebu investícií do technológií
- požiadavky na zvýšenie digitálnej gramotnosti obyvateľov vidieka
- priestorové využívanie internetu – podnikanie, domácnosti, verejné priestranstvá
- budovanie dôvery v elektronický obchod
- globálne riešenia pre elektronický obchod, ktoré pokrývajú celý obchodný proces

Podľa výsledkov zisťovania ŠÚ SR v 1. štvrtroku 2011 osobný počítač využívalo každý deň alebo takmer každý deň 78,5 % žien a 77,4 % mužov. Najčastejšie využívaným priestorom pre prácu s počítačom bola vlastná domácnosť (u oboch pohlaví viac ako 92 %). Rovnako, približne polovica mužov aj žien využíva osobný počítač a internet v práci. Penetrácia mobilného širokopásmového pripojenia dosahovala v SR v júli 2010 hodnotu 5,4 % a naďalej rastie. Údaje za vidiecke oblasti nie sú v tomto smere k dispozícii, ale s vysokou pravdepodobnosťou sú pod celoslovenským priemerom.

Prekážky rastu úrovne digitálnej gramotnosti sú ekonomické, kultúrne, sociálne, či prekážky z hľadiska dostupnosti a prístupnosti IKT, ale aj demografické bariéry. Faktormi, ktoré najvýznamnejšie prispievajú k rastu digitálnej gramotnosti sú hlavne vonkajší spoločenský tlak a aj vnútorná motivácia, záujem a úsilie jednotlivca učiť sa a zlepšovať sa.

Podľa Správy o pokroku v oblasti informatizácie spoločnosti za rok 2010 (MF SR, 2011) v porovnaní s EÚ 27 Slovensko zaostáva hlavne v týchto online aktivitách, ktoré sú spojené s obchodovaním: využívanie internetbankingu, získavanie informácií a tovaroch a službách a online objednávanie tovarov a služieb. Využívanie uvedeného však na Slovensku narastá. Napríklad medzioročne narástlo o 12 % vyhľadávanie informácií o tovaroch a službách.

V roku 2010 využívalo internet na interakciu s verejnou správou 35% jednotlivcov a 88% podnikov, čo je na úrovni priemeru EÚ27, pričom sofistikovanosť eGovernment služieb a frekvencia ich používania rýchlo narastá.

Priložená tabuľka ukazuje, že rozvoj internetu v SR za roky 2008 – 2010 v porovnaní s priemerom EÚ 27 je vo väčšine indikátorov mierne pod priemerom EÚ.

Z dostupných vývojových trendov možno za posledné 3 roky neuvedené v správe predpokladať nárast hodnotených údajov o cca 10 – 15 %.

Rozvoj internetu na Slovensku a EÚ (2008 - 2010)

Indikátor rozvoja informačnej spoločnosti	Priemer SR			Priemer EÚ 27		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
domácnosti s pripojením na internet	58 %	62 %	67 %	60 %	65 %	70 %
domácnosti s pripojením na širokopásmový internet	35 %	42 %	49 %	49 %	56 %	61%
podniky s pripojením na širokopásmový internet	79 %	78 %	78 %	81 %	83 %	86 %
hustota širokopásmového internetu (% populácie)	10,9 %	14,8 %	15,5 % (júl)	21,7 %	24,8 %	25,6 % (júl)
bezdrôtový prístup na internet s využitím notebooku mimo práce a domova (% jednotlivcov)	9 %	16 %	20 %	12 %	17 %	19 %

Zdroj: Eurostat; Správa o pokroku v oblasti informatizácie spoločnosti za rok 2010, Číslo materiálu: UV-8286/2011, MF SR

Širokopásmový internet patrí podľa Národnej stratégie pre širokopásmový prístup v SR k najefektívnejším nástrojom podpory ekonomickej a spoločenskej konkurencieschopnosti. Silná potreba širokopásmového pokrytia vo vidieckych regiónoch je v určitých obciach (optika, stožiare a i.) a v riedko osídlených oblastiach – kopanice, lazy a i. (bezdrôtové pokrytie), kde nie je a nebude vybudované iné pripojenie. Podpora IKT umožňuje zvýšiť inteligenciu sietí, asistovať starším ľuďom, zlepšovať bezpečnosť, šetriť energiu, skvalitniť podnikateľské prostredie.

V rámci návrhu Operačného programu **Integrovaná infraštruktúra 2014-2020** (Bratislava: MDVRR SR, MF SR, marec 2014), širokopásmový internet je riešený v prioritnej osi 7 Informačná spoločnosť, Investičná priorita 2c) Širokopásmové pripojenie a siete novej generácie. OPII podporí realizáciu budovania širokopásmového pripojenia a zavádzanie sietí nových generácií. Pri riešení bielych miest širokopásmovým internetom o minimálnej rýchlosti 30 Mbit/s sa zameria na výstavbu národných regionálnych sietí a budovanie prístupových sietí prostredníctvom dopytových projektov v oblastiach zlyhania trhu. OPII tiež zabezpečí príslušné analytické práce a koordináciu výstavby sietí. PRV bude realizovať dopytové projekty pre budovanie prístupových sietí v jednotlivých obciach (do 500 obyvateľov), ktoré spadajú do bielych miest.

Na vidieku je veľký potenciál pracovnej sily spolu s prírodným a kultúrnym dedičstvom, čím vznikajú široké možnosti pre rozvoj vidieka. Preto treba vo vidieckych oblastiach zachovať a zabezpečiť kontinuitu realizovaných a podporovaných aktivít cez prístup LEADER.

LEADER vychádza z endogénneho potenciálu konkrétneho územia, ktorý významne motivuje a spája ľudský kapitál. Potvrdzuje sa to aj v podmienkach slovenského vidieka, kde v rámci podpôr súčasného PRV prináša prvé plody práce, na ktoré treba nadviazať. Uplatnenie princípu „zdola -nahor“ (LEADER) je mimoriadne dôležité aj v oblasti rozvoja obcí, pri ktorom sa dosahuje cielenosť a efektívnosť podpory potrebná v danej lokalite pre rozvoj územia.

V rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007– 2013, prístupu LEADER pokračuje implementácia **integrovaných stratégií rozvoja územia (ISRÚ)**, ktoré vyhlasujú miestne akčné skupiny (MAS) pre svojich beneficiary z územia MAS. Z priebehu implementácie vyplýva, že väčšina obcí chce realizovať projekty, ktoré majú viaceré ciele a zasahujú viaceré sféry aktivít a života obce.

- Podľa údajov MPRV SR a PPA prostredníctvom osi 4 Prístup LEADER bolo v PRV SR 2007 – 2013 podporených a zároveň aj do konca roku 2012 ukončených 293

projektov. Výsledky projektov financovaných prostredníctvom osi 4 by mať rovnaký prínos ako u projektov podporených priamo z osi 3. Z opatrenia Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo bolo v doterajšom priebehu podporených 182 obcí a z opatrenia Obnova a rozvoj obcí bolo podporených 75 obcí. Z dotovaných aktivít bola jedna aktivita orientovaná na nízko kapacitné ubytovanie a tri aktivity na marketing cestovného ruchu v mikroregiónoch. MAS si stanovujú ciele vrátane špecifických ukazovateľov vo svojich stratégiách rozvoja územia.

- Zvýšenie počtu pracovných miest o 350 a ďalších 7 miest, ktoré by mohli vzniknúť na základe **projektov spolupráce** sú predpokladaným výsledkom. Tréningové aktivity s cieľom zlepšenia zručností lokálneho manažmentu by malo absolvovať 200 účastníkov (členov, zamestnancov a manažérov MAS, ktorí sú zodpovední za realizáciu stratégie). V rámci projektov vybraných miestnymi akčnými skupinami môžu byť súčasťou aj vzdelávacie a informačné aktivity osi 3. Očakáva sa, že vzdelávacie aktivity úspešne ukončí 100 účastníkov.
- Doposiaľ ešte neboli ukončené projekty vzdelávania v dosahu miestnych komunít. V rámci výdavkov na **chod akčnej skupiny** sa zúčastnili tréningových aktivít zamestnanci MAS (1361 účastníkov).
- Okrem projektov podporených z PRV SR 2007 – 2013 **implementácia stratégií rozvoja územia** obsahuje aj projekty, ktoré boli financované aj z iných zdrojov (verejných aj súkromných, napr. nadácie). Takéto projekty môžu alebo nemusia byť súčasťou schválenej ISRÚ. Je odlišná kvalita implementácie a úroveň riadenia medzi jednotlivými MAS. V niektorých územiach sa nerealizovali také aktivity, ktoré by sa mohli financovať mimo PRV SR 2007 – 2013. Keďže je pomerne dôležitý aj objem získaných prostriedkov mimo PRV SR 2007 – 2013, preto môže rozvoj týchto území viazať v porovnaní s inými MAS.
- Podľa evidencie MPRV SR bolo v územiach MAS implementovaných za rok 2012: 117 integrovaných projektov. Integrovaný projekt je taký projekt, ktorý rieši viacero problémov územia a/alebo sa týka viacerých ekonomických sektorov. Príkladom môže byť agroturistika, kde sa spája poľnohospodárstvo a cestovný ruch, iným príkladom je športový a kultúrny komplex v obci alebo využitie kultúrnej a historickej pamiatky na spoločenské účely a zároveň v rozvoji cestovného ruchu. Iba štvrtina akčných skupín realizuje viac ako jeden integrovaný projekt alebo plán. Projekty sú zamerané prevažne na infraštruktúru oblastí, miestne suroviny sa väčšinou využívajú ako stavebný materiál.
- **Inovačné projekty:** ani jeden schválený **inovatívny projekt** (na základe údajov MPRV SR) nemala viac ako tretina akčných skupín a polovica partnerstiev realizuje štyri a menej inovačných projektov (od začiatku implementácie). Inovačné projekty sú koncentrované v pomerne malom území vzhľadom k celkovému počtu schválených MAS. Limitujúci je aj nízky počet schválených projektov v niektorých prípadoch. Priemerne je na 1 MAS uzavretých 27 zmlúv, z toho je 11 inovatívnych projektov.
- **Projekty spolupráce:** K 31.12.2012 bolo podľa Správ o činnosti MAS prijatých celkom 33 ŽoNFP v hodnote 1 247 718 EUR, bolo schválených 26 projektov v sume verejných výdavkov 976 973 EUR, z toho 8 projektov je smerovaných na národnú spoluprácu a 18 na nadnárodnú spoluprácu MAS. Pri maximálnej výške 40 000 EUR oprávnených výdavkov na 1 projekt je percento kontrahovania 26 %. V oblasti spoločný marketing Leadrovských skupín sa z počtu 26 zazmluvnených projektov realizuje 24 projektov; ochrana spoločného kultúrneho bohatstva 9 projektov, budovanie kapacít a výmena skúseností 17 projektov.

Prostredníctvom prístupu LEADER sa podporuje nielen budovanie a rozvoj miestnych partnerstiev, ale aj využitie vnútorného rozvojového potenciálu vidieka. Vidiecke podniky a lokálne komunity zapojené do prístupu LEADER môžu pôsobiť aj motivačne a vytvárať istým spôsobom sociálny vzor pre ďalšie komunity na vidiek.

Situácia v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve /Sektorová analýza/

Ekonomická charakteristika odvetvia - poľnohospodárstvo

Poľnohospodárske podniky (farmy)

Veľkostná štruktúra poľnohospodárskych fariem bola značne diferencovaná. V roku 2010 existovalo na Slovensku 24 463 podnikov zameraných na poľnohospodársku činnosť. Početne (9 460) najviac fariem (38,7 %) hospodáril na výmere menšej ako 2 ha p. p. Ďalšou početne rozhodujúcou skupinou fariem (6290), s podielom 25,7 % na celkovom počte fariem, boli farmy od 2 do 4,9 ha p.p. Na výmere vyššej ako 100 ha hospodáril 9 % fariem, ktoré boli rozhodujúce z hľadiska produkcie a udržania poľnohospodárskej krajiny v dobrom stave.

Prevažná časť z 24 463 podnikov nie je schopná uchádzať sa o podpory. Podnikateľská štruktúra slovenského poľnohospodárstva je tvorená právnickými a fyzickými osobami, ktorých počet v roku 2010 predstavoval 24 463 subjektov. Z tohto počtu 9,3 % (2276) tvorili právnické osoby a 90,7 % fyzické osoby. V štruktúre fyzických osôb prevládali neregistrované osoby s podielom 72,9 % (výroba pre vlastnú spotrebu) a registrované osoby tvorili podiel 27,1 %. Priemerná výmera farmy dosiahla 77,5 ha p. p., čo bolo o 49,4 ha viac ako v roku 2007 (8,1 ha p. p.).

Obdobie medzi dvomi cenami (ŠÚ SR) dokumentuje stále silný plošný rozptyl poľnohospodárskych podnikateľských subjektov vrátane narastajúceho významu malých rodinných fariem (najmä v menej produkčných oblastiach Slovenska), ktoré majú značný potenciál najmä v nižších pracovných nákladoch.

Štruktúra podnikov slovenského poľnohospodárstva sa výrazne líši od štruktúry podnikov väčšiny ČS EÚ. V prípade právnických osôb SR ide o priemernú výmeru farmy dosahujúcu cca 500 ha. V prípade všetkých subjektov je to 21 ha. Na Slovensku existuje veľa fyzických osôb s veľmi malou výmerou pôdy, ktoré však svojou celkovou rozlohou nie sú z celospoločenského hľadiska významné. Ekonomicky a produkčne rozhodujúca časť podnikov má veľkovýrobný charakter s prevahou prenajatej pôdy a s relatívne nízkou mierou diverzifikácie činností mimo poľnohospodárstva. Aj keď každá tretia právnická osoba má príjmy mimo svoju hlavnú činnosť, väčšinou ide o služby iným poľnohospodárskym podnikom. Z hľadiska podielu na celkovom obrate nie sú príjmy z diverzifikácie natoľko významné (tvoria väčšinou menej ako 10% obratu) ako pre fyzické osoby. Medzi fyzickými osobami však iba 6 % fariem vykonáva zárobkové činnosti, ktoré nepredstavujú poľnohospodárske práce, ale sú v priamom vzťahu s farmou.

Poľnohospodárska pôda právnických a fyzických osôb

Pôda	V ha	Podiel v %
Právnické osoby	1 529 083	80,7
Fyzické osoby	366 417	19,3
Spolu	1 895 500	100

Štruktúra fariem v SR podľa veľkosti obhospodarovanej pôdy v roku 2010 v ha
(právnické a fyzické osoby)

Veľkosť fariem v ha	Právnické a fyzické osoby		Právnické osoby		Fyzické osoby	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
< 2	9 461	38,68	46	2,09	9 415	42,29
2 - 4,9	6 291	25,72	100	4,55	6 191	27,81
5 - 9,9	2 661	10,87	108	4,91	2 553	11,47
10 - 19,9	1 630	6,66	111	5,05	1 519	6,82
20 - 29,9	730	2,98	135	6,14	595	2,67
30 - 49,9	700	2,86	114	5,18	586	2,63
50 - 90,9	780	3,19	165	7,50	615	2,76
> 100	2 210	9,04	1420	64,57	790	3,55
Spolu farmy	24 463	100	2199	100	22 264	100

Prameň: ŠÚ SR, Poľnohospodársky Cenzus fariem za rok 2010

Priemerná ekonomická veľkosť farmy v roku 2010 predstavovala 70 769,2 EUR. Až 32,0 % fariem dosahovalo menej ako 2 000 EUR na farmu. Ide prevažne o farmy s malou výmerou poľnohospodársky využívannej pôdy. Druhú podielovo najvyššiu skupinu fariem (27,3 %) tvorili farmy s ekonomickou veľkosťou od 2 000 do 3 999 EUR. Viac ako 500 000 EUR dosiahlo len 3,3 % fariem. Jedná sa o farmy prevažne s vyššou výmerou poľnohospodársky využívannej pôdy.

Na jednu farmu pripadalo 2,3 pracovných jednotiek AWU a 3,7 osôb na podnik.

Priemerná ekonomická veľkosť farmy v roku 2010 v EUR
(právnické a fyzické osoby)

Ekonomická veľkosť fariem v EUR (štandardný výstup)	Právnické a fyzické osoby		Právnické osoby		Fyzické osoby	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
< 2 000	7 841	32,05	213	9,36	7 628	34,38
2 000 - 3 999	6 711	27,43	82	3,60	6 629	29,88
4 000 - 7 999	3 941	16,11	106	4,66	3 835	17,28
8 000 - 14 999	1 710	6,99	113	4,96	1 597	7,20
15 000 - 24 999	890	3,64	109	4,79	781	3,52
25 000 - 49 999	860	3,52	160	7,03	700	3,16
50 000 - 99 999	670	2,74	186	8,17	484	2,18
100 000 - 249 000	660	2,70	299	13,14	361	1,63
250 000 - 499 000	370	1,51	269	11,82	101	0,46
> 500 000	810	3,31	739	32,47	71	0,32
Spolu farmy	24 463	100	2276	100	22187	100

Prameň: ŠÚ SR, Štrukturálny cenzus fariem za rok 2010

Podľa **hospodárskej činnosti** bolo v SR v r. 2012 celkom zamestnaných 2 329 tisíc osôb, z toho v poľnohospodárstve bolo zamestnaných 55,1 tisíc osôb, t. j. 2,4 % z celkového počtu zamestnaných v SR.

V roku 2010 bolo na Slovensku evidovaných 24 463 fariem právnických a fyzických osôb vykonávajúcich poľnohospodársku činnosť. Obhospodarovali 1 895 500 ha poľnohospodárskej pôdy.

Početne väčšinovú skupinu s podielom 90,7 % tvorili podniky fyzických osôb, a to registrovaných a neregistrovaných. Z hľadiska obhospodarovanej pôdy podniky právnických osôb obhospodarovali 80,7 % poľnohospodárskej pôdy, ale na celkovom počte podnikov sa podieľali len 9,3 %. Najpočetnejšiu skupinu (38,7 %) tvorili farmy hospodáriace na výmere nižšej ako 2 ha p. p. Potom nasledujú farmy s výmerou od 2 do 4,9 ha p. p. (25,7 %) a farmy s výmerou od 5 do 9,9 ha p. p. (10,9 %). Počet fariem s výmerou väčšou ako 100 ha p. p. dosiahol 9,0 %.

Počet fariem podľa výmery obhospodarovanej poľn. pôdy v SR (rok 2010)

Intervaly v ha	0	do 0,5	0,5 - 1	1 - 5	5 - 10	10,1-50	50 - 100	nad 100	Spolu
Právnické a fyzické osoby spolu									
a) počet fariem	744	1 755	1 475	11 941	2 561	3 001	775	2 211	24 463
- % podiel fariem na počte	3,0	7,2	6,0	48,8	10,5	12,3	3,17	9,0	100
b) výmera p. p. v ha	0,0	349,8	1 237,8	27 621,3	17 963,6	66 806,6	55226,0	1726294,9	1 895 500,2
- % podiel fariem na výmere	0	0,0	0,1	1,5	1,0	3,5	2,9	91,1	100
Právnické osoby spolu									
a) počet fariem	77	7	13	126	108	360	165	1 420	2 276
- % podiel fariem na počte	3,38	0,31	0,57	5,54	4,75	15,82	7,25	62	100
b) výmera p. p. v ha	0,0	1,9	10,8	359,7	795,3	9091,8	11617	1 507 207	1 529 083
- % podiel fariem na výmere	0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,6	0,8	98,6	100
Fyzické osoby spolu									
a) počet fariem	667	1 748	1 462	11 815	2 453	2 641	610	791	22 187
- % podiel fariem na počte	3,0	7,9	6,6	53,3	11,1	11,9	2,8	3,6	100
b) výmera p. p. v ha	0,0	347,9	1 227,1	27 261,6	17 168,3	57 714,8	43609,4	219088,0	366 417,2
- % podiel fariem na výmere	0	0,1	0,3	7,4	4,7	15,8	11,9	59,8	100
Registrované									
a) počet fariem	110	159	169	1 435	840	1 916	595	784	6 008
- % podiel fariem na počte	1,8	2,65	2,81	23,88	13,98	31,89	9,9	13,05	100
b) výmera p. p. v ha	0	35,8	145,1	3945,5	6115,8	45595,1	42657,3	217875,9	316370,5
- % podiel fariem na výmere	0	0,0	0,1	1,3	1,9	14,4	13,5	68,9	100
Neregistrované									
a) počet fariem	557	1 589	1 293	10 380	1 613	725	15	7	16 179
- % podiel fariem na počte	3,4	9,8	8,0	64,2	10,0	4,5	0,1	0,0	100
b) výmera p. p. v ha	0	312,1	1081,9	23316,1	11052,5	12119,8	952,1	1212,1	50046,7
- % podiel fariem na výmere	0	0,6	2,2	46,6	22,1	24,2	1,9	2,4	100

Prameň: CD MPRV SR, VUEPP, Poľnohospodársky census fariem 2010

Podľa poľnohospodárskeho censu v roku 2010 pracovalo na farmách na Slovensku 90 961 osôb. Z toho fyzické osoby tvorili 53,2 % (48 365 osôb) a v tom neregistrované osoby až 69,9 %. V porovnaní s predchádzajúcimi censami sa zvýšil počet neregistrovaných fyzických osôb, čo súvisí s nárastom celkovej nezamestnanosti na Slovensku a s väčším využitím existujúceho potenciálu na zlepšenie situácie.

Počet pracujúcich na farmách v SR (rok 2010)

Pracujúci spolu	90 961
-z toho fyzické osoby	48 365
registrovaní	14 572
neregistrovaní	33 793
-z toho právnické osoby	42 596

Prameň: CD MPRV SR, VUEPP, Poľnohospodársky census fariem 2010

Čo sa týka **pracovných síl v poľnohospodárstve**, v priebehu transformačného obdobia došlo v poľnohospodárskej prvovýrobe k výraznému kontinuálnemu úbytku pracovníkov. V roku 2010 pracovalo v poľnohospodárstve 90 960 osôb. Nízky podiel zamestnanosti vo vidieckych oblastiach vyplýva z pretrvávajúcej nedostatočnej ekonomickej infraštruktúry a nízkej podnikateľskej hustoty vo vidieckych oblastiach a parciálne aj z migračnej rigidity obyvateľstva na vidieku. Sú tu nižšie mzdy ako v mestských oblastiach. Vo vidieckych oblastiach je však významný rozvojový potenciál podnikania.

Produktivita práce v poľnohospodárstve, vyčíslená z hrubej pridanej hodnoty na osobu dosiahla v roku 2010 6 988,6 EUR/osobu s vyšším podielom v rastlinnej výrobe. Vývoj nie je pre agrárny sektor optimálny, nakoľko by bolo vhodnejšie, keby v štruktúre agrárnej výroby výrazne vyšším podielom dominovala živočíšna výroba, ktorá má potenciál produkovať vyššiu pridanú hodnotu a zamestnanosť ako rastlinná výroba.

Produktivita práce medzi jednotlivými kategóriami podnikov a komodít je značne diferencovaná k čomu prispievajú aj podpory.

Jej úroveň je len 46,7 % z úrovne priemeru štátov EÚ-27 (14 967 EUR/AWU), ale v porovnaní so štátmi V4 a Bulharskom a Rumunskom je produktivita práce slovenského poľnohospodárstva úrovňou druhá po Česku. Z pobaltských krajín je nižšia oproti Estónsku (o 41,3 %), ale vyššia ako u ostatných pobaltských krajín a to oproti Lotyšsku (o 107,2 %) a Litve (o 15 %). (CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013).

Produktivita práce vyčíslená (z rezortnej databázy) z výnosov, resp. z pridanej hodnoty na pracovníka bola nasledovná:

- najvyššiu úroveň produktivity práce z výnosov dosiahli podniky s nižšími výmerami;
- produktivita práce z pridanej hodnoty bola najvyššia v podnikoch bez pôdy, a v podnikoch s vyššími výmerami.

Produktivita práce podľa veľkostných skupín podnikov za rok 2012

Interval poľ. pôdy v ha (podľa LPIS)	Produktivita práce v tis € na pracovníka	
	z výnosov	z pridanej hodnoty
bez pôdy	162,86	20,53
do 100	137,31	11,18
101 - 500	103,93	11,70
501 - 1000	67,42	6,99
1001 - 1500	66,40	9,44
1501 - 2000	63,94	8,36
2001 - 2500	66,51	9,76
2501 - 3000	62,62	10,22
3001 - 3500	65,13	11,72
3501 - 4000	93,30	14,69
4001 a viac	81,37	14,73
Spolu	75,70	10,35

Prameň: CD MPRV SR, Informačné listy MPRV SR, VÚEPP

Produktivita v poľnohospodárstve - právnické osoby podľa výmery pp (LPIS) za rok 2012

Interval poľ. pôdy v ha (podľa LPIS)	Počet podnikov	Produktivita z výnosov		Produktivita z pridanej hodnoty	
		v € na ha p.p.	v tis. € na podnik	v € na ha p.p.	v tis. € na podnik
bez pôdy	32	-	3262	-	411
do 100	182	12860	699	1047	57
101 - 500	382	2878	800	324	90
501 - 1000	342	1475	1084	153	112
1001 - 1500	228	1511	1853	215	264
1501 - 2000	123	1447	2517	189	329
2001 - 2500	81	1530	3421	224	502
2501 - 3000	35	1488	4113	243	672
3001 - 3500	24	1561	5056	281	910
3501 - 4000	19	2700	9983	425	1572
4001 a viac	32	1654	8030	299	1454
Spolu	1480	1823	1776	249	243

Prameň: CD MPRV SR, Informačné listy MPRV SR, VÚEPP

Poznámka: ide o výkonnosť meranú produktivitou cez výnosy a pridanú hodnotu, nie o produktivitu práce na pracovníka.

Z ukazovateľov produktivity vo vyššie uvedenej tabuľke, prepočítanej na ha p.p. a podľa veľkostnej skupiny podnikov vyplýva, že:

- najvyššiu produktivitu z výnosov dosiahli podniky s nižšími výmerami, t.j. s výmerou do 100 ha p.p. a podniky od 101 do 500 ha p.p. ;
- opačná situácia bola v prepočtoch produktivity z výnosov na podnik, kde dominovali podniky s najvyššími výmerami;
- podobná tendencia bola aj v produktivite z pridanej hodnoty-

Poľnohospodárske oblasti

V roku 2010 poľnohospodárske farmy využívali 1 895,5 tis. ha poľnohospodárskej pôdy. Až 70,9 % z poľnohospodársky využívannej pôdy predstavovala orná pôda, 28,1 % trvalé trávne porasty a lúky, a 1 % trvalé kultúry. Ekologická výroba bola realizovaná na 9,6 % (181 810,97 ha) poľnohospodársky využívannej pôde. V konverzii bolo 61 660 ha poľnohospodárskej pôdy. Pod prenajatými závlahami bolo 194 215 ha, t.j. 0,7 % plochy z PPF.

Čistá pridaná hodnota v nákladoch faktorov (agricultural factor income) dosiahla v slovenskom poľnohospodárstve v roku 2012 úroveň 7 982,4 EUR/AWU, čo bolo o 95,9 % viac ako v roku 2005. Zvýšenie možno pripísať podporám z PRV, ako aj postupným znižovaním až likvidovaním neefektívnych výrob v podnikoch. Jej podiel na priemernej hodnote EÚ-27 (1076,9 EUR/AWU) bol len 62,8 %, ale v porovnaní s Poľskom, Maďarskom, Bulharskom, Rumunskom a Pobaltskými krajinami (okrem Estónska) je jej hodnota vyššia. V porovnaní s Českom je jej hodnota nižšia o 43 %.

Priemerný príjem poľnohospodárskych podnikov na Slovensku za rok 2012 nebol vysoký a dosiahol na jednu AWU len 1966,3 EUR, čo ukazuje výrazne nižšiu životnú úroveň pracujúcich v poľnohospodárstve oproti zamestnancom v iných odvetviach hospodárstva. Oproti roku 2005 sa jeho úroveň znížila o 4,1 %, čo bolo spôsobené aj dosahom hospodárskej krízy.

Úroveň príjmu bola najnižšia zo všetkých štátov prístupných nielen v roku 2004 spolu so Slovenskom do EÚ (Česko, Poľsko, Maďarsko), ale aj štátov prístupných po roku 2004 do EÚ (Bulharsko, Rumunsko). Príjem Slovenska dosahoval len 19,5 % z príjmu štátov EÚ-27. V porovnaní s Českom bola jeho úroveň o 90 % nižšia. Živočíšna výroba bola menej efektívna z dôvodu vyššej nákladovosti, a tým nižšej rentabilnosti a ziskovosti.

Ziskovosť bikultúrnej rastliny – pšenica

Najrozšírenejšími a najviac rentabilnými plodinami sú obilniny a z nich najmä *pšenica*. Najrentabilnejším pre výrobu pšenice bol rok 2007, kedy dosahovala rentabilitu 21,45 %. Aj v tomto roku však jednotkové náklady pokryla cena pšenice iba pestovateľom v produkčných oblastiach, v znevýhodnených oblastiach bolo aj pestovanie tejto plodiny bez efektov dotácií stratové.

Vývoj nákladov, zisku, resp. straty a rentability pšenice v rozdielnych prírodných podmienkach v časovom rade 2007 – 2012

Roky	Oblasť	Zisk - strata v €·t ⁻¹	Rent. bez podp. (v %)	Rent . s podporou (v %)
2007	produkčná	41,86	26,64	46,69
	znevýhodnená	-29,41	-16,56	27,46
	SR	33,43	21,45	43,88
2008	produkčná	13,51	9,57	23,59
	znevýhodnená	-48,20	-27,98	3,89
	SR	7,57	5,36	22,00
2009	produkčná	-55,26	-33,81	-18,19
	znevýhodnená	-51,51	-33,56	-0,46
	SR	-51,86	-33,50	-12,69
2010	produkčná	7,47	4,74	25,22
	znevýhodnená	-47,62	-26,60	2,88
	SR	-4,60	-2,92	20,09
2011	produkčná	37,26	25,35	41,74
	znevýhodnená	-75,65	-38,62	-14,70
	SR	17,91	12,46	32,32
2012	produkčná	-3,19	-1,48	17,88
	znevýhodnená	-95,30	-44,70	-16,70
	SR	-0,84	-0,42	23,27
Indexy 2012/2007	produkčná	-	-	-
	znevýhodnená	-	-	-
	SR	-	-	-

Prameň: Náklady a výnosy poľnohospodárskych výrobkov za rok 2007 – 2009, 2011 Nákladovosť poľnohospodárskych výrobkov v SR za rok 2010, 2012, vlastné prepočty

Ziskovosť – podľa veľkosti obhospodarovanej pôdy – právnické osoby

So zvyšujúcimi výmerami poľnohospodárskej pôdy sa zvyšoval aj výsledok hospodárenia na podnik. Najvyšší výsledok hospodárenia na podnik dosiahli podniky hospodáriace na výmere vyššej ako 4000 ha p.p.

Diferenciácia poľnohospodárskych podnikov (právnické osoby) podľa veľkosti výmery pôdy
Výsledky hospodárenia podnikov podľa výmery poľ. pôdy (LPIS)

Interval poľ. pôdy v ha (LPIS)	Počet podnikov			Podiel podnikov v % na					Výsledok hospodárenia		Podpory neinvestičné	
	Spolu	PD	OS	počte	výmere	výnosoch	výrobe	podporách	v € na ha p.p.	v tis. € na podnik	v € na ha p.p.	v tis. € na podnik
bez pôdy	31	2	28	2,2	-	5,3	3,9	0,7	-	-83	-	30
do 100	159	17	140	11,3	0,6	4,4	4,2	1,3	-114	-6	423	24
101 - 500	352	60	291	24,9	7,1	11,5	9,3	7,2	88	25	280	80
501 - 1000	335	152	182	23,7	17,4	13,9	13,7	18,2	28	21	293	217
1001 - 1500	220	109	110	15,6	18,9	15,0	16,1	18,8	82	100	275	337
1501 - 2000	127	75	52	9,0	15,5	12,7	13,7	15,5	44	77	275	479
2001 - 2500	77	48	28	5,5	12,1	9,6	10,0	11,4	51	114	273	611
2501 - 3000	35	18	16	2,5	6,8	6,1	6,5	6,8	85	234	284	784
3001 - 3500	23	12	11	1,6	5,2	6,1	5,0	4,8	112	362	267	860
3501 - 4000	18	11	7	1,3	4,7	4,7	5,4	4,0	112	413	252	934
4001 a viac	35	14	21	2,5	11,9	10,9	12,2	11,3	100	486	271	1313
Spolu*	1412	518	886	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	66	66	278	281

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Poznámka: V podnikoch spolu sú zahrnuté aj štátne podniky

* V podnikoch spolu sú zahrnuté aj štátne podniky

Ziskovosť – podľa veľkosti obhospodarovanej pôdy – SHR

Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia, vrátane osobného dôchodku, podľa veľkostných skupín poľnohospodárskej pôdy dosiahli SHR hospodáriaci na výmere v intervale od 51 do 500 ha p. p. Pozn. Tabuľka je v prílohe 2.

Celková faktorová produktivita poľnohospodárstva (total factor productivity in agriculture)

Celkový index vývoja faktorovej produktivity medzi rokmi 2005 a priemerom rokov 2011 a 2009 dosiahol 102,9, čiže tento ukazovateľ vzrástol o 2,9 % oproti roku 2005. Nízky nárast produktivity je ovplyvnený vývojom hrubej pridanej hodnoty a medzispotreby. Slovensko a Maďarsko (1,9 %) mali najnižší nárast nielen oproti priemeru štátov EÚ-27, ale aj v porovnaní s ostatnými krajinami V4 a Bulharskom a Rumunskom a s pobaltskými krajinami.

Tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve (GFCF/THFK) v roku 2011 dosiahla 213,7 mil. EUR. V porovnaní s krajinami V4 je jeho úroveň, prepočítaná na hektár poľnohospodársky využívannej pôdy rozdielna. V porovnaní s Českom dosahuje nižšie hodnoty o 20,5 %, Maďarskom o 26,8 %. Len Poľsko má nižšiu úroveň hrubého fixného kapitálu (19,6 %) , a to najmä z dôvodu rozsiahlej výmery poľnohospodárskej pôdy. K priemeru krajín pôvodnej EÚ-15 je jeho úroveň na Slovensku 3,4-násobne nižšia. Podpora z PRV SR 2007 – 2013 a s finančnými prostriedkami z vlastných zdrojov podnikov prispela na obnovu THFK .

Podielom HPH v poľnohospodárstve (13,5 %) je Slovensko pod priemerom štátov EÚ-27. Jeho úroveň je vyššia (z krajín V4) ako v Poľsku, ale nižšia ako v Česku, Maďarsku a v pobaltských krajinách. (CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013).

Hrubý fixný kapitál poľnohospodárstva členských štátov EÚ-27

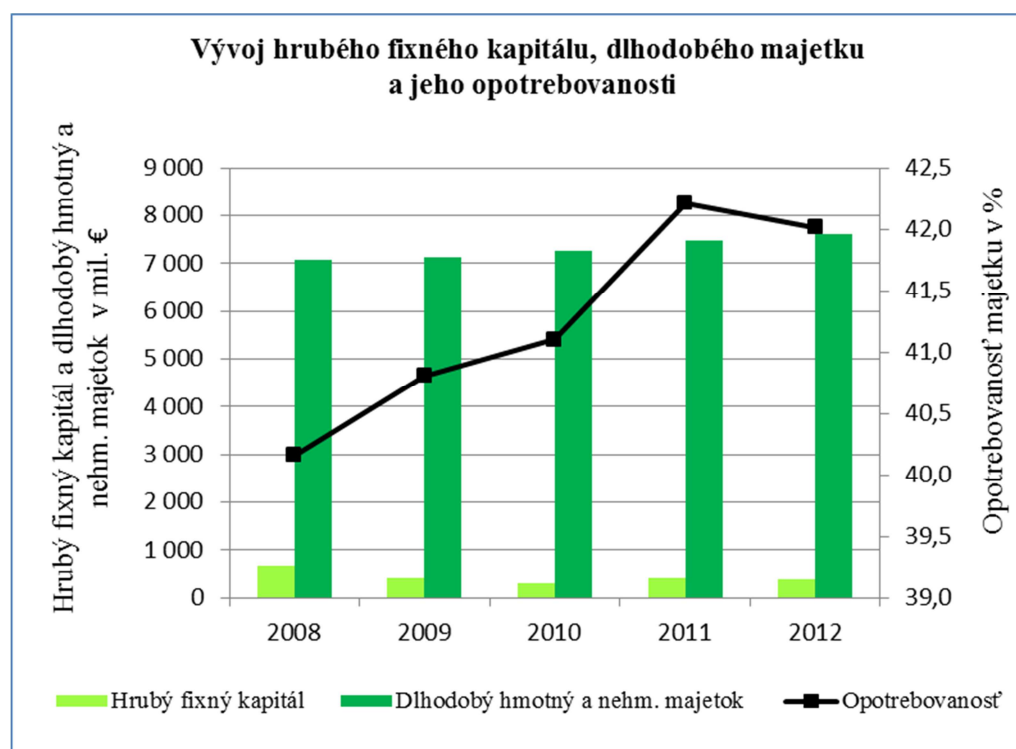
v €·ha⁻¹ p. v. p.

	2009	2010	2011	Priemer
EÚ-27	316	313	345	299
EÚ-25	340	334	365	320
EÚ-15	399	388	424	384
EÚ-12	110	124	143	111
Česko	152	159	173	141
Maďarsko	151	157	198	153
Poľsko	85	95	102	90
Slovensko	102	120	146	112

Prameň: Eurostat database, marec 2013

Poznámka: p.v.p. = poľnohospodársky využívaná pôda

Hospodárnosť podnikov zaťažuje aj veľký objem majetku, ktorý je potrebné udržiavať a obnovovať, pričom reprodukcia je v dôsledku rastu cien stále náročnejšia. Vývoj fixného kapitálu naznačuje, že obnova sa medzi rokmi 2009 až 2012 spomalila, z dôvodu zníženia investovanosti do všetkých zložiek tvorby hrubého fixného kapitálu (budov, stavby, stroje a zariadenia, dopravné prostriedky a kultivované aktíva) čo ovplyvňuje opotrebovanosť hmotných statkov.

Prameň: ŠÚ SR

Rozdiel medzi peňažným vyjadrením vstupov a výstupov z poľnohospodárskej produkcie je príliš nízky nato, aby pokrýval prevádzkové náklady poľnohospodárskych subjektov. S týmto súvisí aj nízky príjem poľnohospodárskych podnikov.

Živočíšna výroba

V SR bolo v r. 2010 668 340 VDJ (CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013). Vývoj početnosti hospodárskych zvierat je uvedený v tabuľke.

Vývoj počtov hospodárskych zvierat v jednotlivých kategóriách

Komodita	Merná jednotka	Skutočnosť			Rozdiel 2012-2011	Index 2012/2011
		.2010	.2011	.2012		
Hovädzí dobytok	tis. ks	467,1	463,4	471,1	7,7	101,7
Ošipané spolu	tis. ks	687,3	580,4	631,5	51,1	108,8
Ovce spolu	tis. ks	394,2	393,9	409,6	15,6	104,0
Kozy	tis. ks	35,3	34,1	34,8	0,8	102,3
Hydina spolu	tis. ks	12 991,9	11 375,6	11 849,8	474,2	104,2
Kone spolu	tis. ks	7,1	6,9	7,2	0,3	104,5

Prameň: ŠÚ SR

Porovnanie intenzity chovov hospodárskych zvierat vybraných členských krajín EÚ ukazuje značne nízku intenzitu chovu hovädzieho dobytku, oviec a kôz (prežúvavcov). Graf zobrazuje chov hospodárskych zvierat vo vzťahu k využívanej p.p. v krajinách EÚ. Údaje sú z poľnohospodárskeho cenzu fariem z roku 2010.

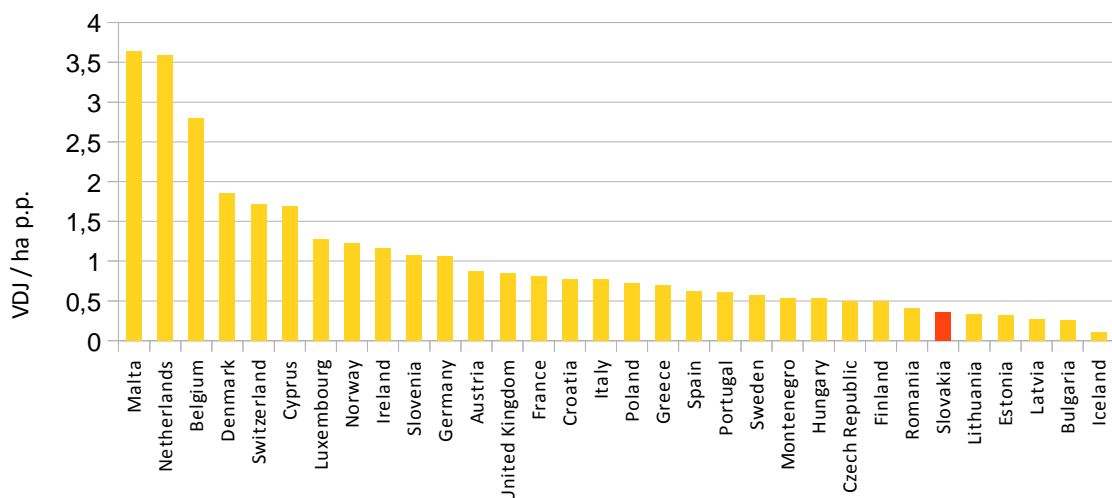
Živočíšna výroba na Slovensku, dlhodobo klesá v dôsledku jej vyššej nákladovosti a poklesu stavov hospodárskych zvierat. Intenzita chovov hospodárskych zvierat, meraná počtom dobytčích jednotiek (DJ) na 100 hektárov poľnohospodársky využívannej pôdy, dosahuje na Slovensku pri hovädzom dobytku len 52 % priemeru EÚ-27, v chove dojnic 69 % v chove ošipaných iba 53 %.

Počet VDJ na 100 ha p.v.p.

Štáty a zosk.	Hov. dobytok	Dojnice	Ovce	Ošipané
EÚ-27	49,3	13,3	:	86,1
EÚ-15	60,5	14,3	:	98
EÚ-12	25,3	11,7	23,4	62,7
Belgicko	186,4	38,5	:	455
Bulharsko	11,8	6,5	29,9	16,1
Česká rep.	37,3	11,1	4,8	63
Dánsko	59,6	21,1	3,4	477,9
Nemecko	75,7	24,6	11,3	158,9
Španielsko	25,5	3,7	83,9	104,5
Francúzsko	64,6	12,7	27,3	49,3
Taliansko	46,1	13,3	58,9	67,3
Maďarsko	12,4	4,7	22,2	63
Holandsko	202,0	79,1	77,6	610,1
Rakúsko	63,4	16,8	10,7	98,8
Poľsko	34,7	16,8	1,7	102,3
Rumunsko	18,5	10,5	59,8	44,4
Slovinsko	95,2	23,8	26,7	96,8
Slovensko	25,7	9,2	18,5	45,8

Prameň: Eurostat database, máj 2013

Intenzita chovov hospodárskych zvierat v EÚ

Prameň: Eurostat

Rastlinná výroba

Rastlinná výroba dosahuje na Slovensku lepšie výsledky ako živočíšna. Svojím vývojom kopírovala hrubú poľnohospodársku produkciu a v roku 2011 dosiahla opäť predkrízovú úroveň. Postupne sa zmenila štruktúra rastlinnej výroby v prospech obilnín a niektorých technických plodín, najmä olejní, naopak klesla produkcia niektorých tradičných trhových plodín ako zemiakov, zeleniny, ovocia a hrozna. Vývoj rastlinnej produkcie bol charakteristický poklesom vyprodukovaných objemov v naturálnom vyjadrení a medzoročným zvyšovaním jednotkových cien.

Využitie prostriedkov z PRV SR 2007 – 2013 čiastočne prispelo k efektívnosti výroby komodít rastlinného pôvodu, tým, že sa zlepšila materiálo-technická základňa podnikov, čím nastala úspornosť pracovných nákladov, ktorých efekt sa prejaví v dlhšom časovom období.

VÝVOJ ZBEROVÝCH PLŔCH, HEKTÁROVÝCH ÚROD A PRODUKCIE VYBRANÝCH PLODÍN V SR

Ukazovateľ	Merná jedn.	Skutočnosť					Index
		2008	2009	2010	2011	2012	2012/11
Zberové plochy							
Obilniny spolu	tis. ha	799,4	768,7	683,3	741,5	792,8	106,9
z toho: pšenica	tis. ha	373,7	379,2	342,1	362,8	388,1	107,0
jačmeň	tis. ha	213,0	195,8	133,0	135,7	148,0	109,1
raž	tis. ha	25,9	19,9	15,9	13,0	15,7	121,1
ovos	tis. ha	17,0	15,9	14,8	15,2	15,8	103,9
kukurica	tis. ha	154,2	144,2	166,6	202,0	212,3	105,1
Cukrová repa techn.	tis. ha	11,1	16,0	17,9	18,1	19,7	109,1
Zemiaky	tis. ha	14,3	11,6	11,0	10,4	8,9	86,1
Olejníny	tis. ha	249,3	267,7	267,0	257,4	223,1	86,7
Vinohrady rodiace	tis. ha	9,7	9,3	8,2	9,9	10,5	106,0
Hektárové úrody							
Obilniny spolu	t/ha	5,18	4,33	3,74	5,01	3,83	76,4
z toho: pšenica	t/ha	4.87	4.06	3.46	4.50	3.29	73.1

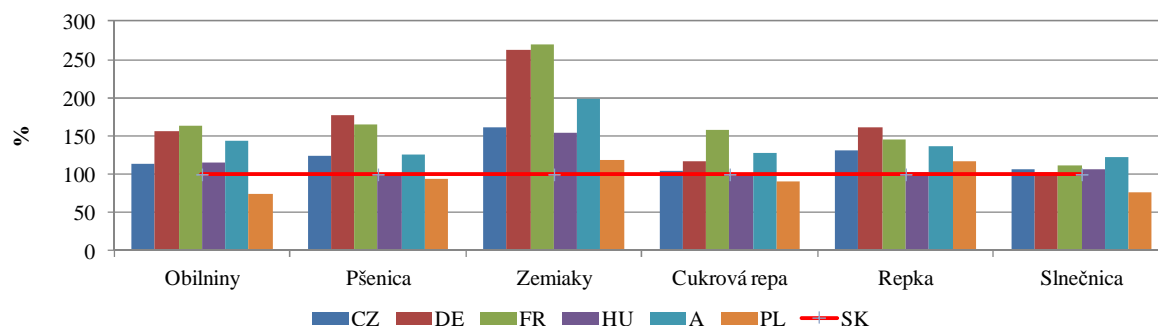
jačmeň	t/ha	4,18	3,45	2,72	3,87	3,18	82,2
raž	t/ha	3,10	2,87	2,23	3,18	3,14	98,7
ovos	t/ha	2,06	2,17	1,67	2,37	2,14	90,3
kukurica	t/ha	8,17	6,85	5,53	7,15	5,51	77,1
Cukrová repa techn.	t/ha	61,07	56,34	54,52	64,14	45,31	70,6
Zemiaky	t/ha	17,19	18,60	11,45	20,94	18,54	88,5
Olejníny	t/ha	2,54	2,23	1,88	2,23	2,04	91,5
Mušťové hrozno	t/ha	5,36	4,53	2,61	4,96	4,99	100,6
P r o d u k c i a							
Obilniny spolu	tis. t	4 137,0	3 330,0	2 554,2	3 714,1	3 035,8	81,7
z toho: pšenica	tis. t	1 819,5	1 537,9	1 185,3	1 631,1	1 275,3	78,2
jačmeň	tis. t	891,3	675,5	361,4	525,0	470,5	89,6
raž	tis. t	80,3	56,9	35,5	41,2	49,4	119,8
ovos	tis. t	35,0	34,6	24,6	36,0	33,7	93,8
kukurica	tis. t	1 260,6	988,1	921,3	1 444,4	1 170,4	81,0
Cukrová repa techn.	tis. t	678,9	898,8	977,7	1 160,7	894,5	77,1
Zemiaky	tis. t	245,3	216,1	125,9	217,3	165,7	76,3
Olejníny	tis. t	633,1	595,8	500,7	574,6	454,3	79,1
Mušťové hrozno	tis. t	51,2	41,8	21,0	48,6	51,6	106,2
Ovocie v sadoch	tis. t	48,8	46,3	40,5	37,2	50,3	135,2
Ovocie spolu	tis. t	75,6	69,1	58,7	50,7	63,0	124,3
Zelenina na ornej pôde	tis. t	117,8	97,3	77,7	108,6	90,8	83,6
Zelenina spolu	tis. t	333,0	312,1	284,4	314,9	310,1	98,5

Prameň: Definitívne údaje o úrode poľnohospodárskych plodín, ovocia a zeleniny v SR, ŠÚ SR

Vypracoval: VÚEPP

Porovnávanie hektárových úrod vybraných poľnohospodárskych plodín ukazuje **zásadný problém rentability** poľnohospodárstva Slovenska—v porovnaní s najlepšimi, priemerné hektárové úrody za roky 2004 až 2011 obilnín v SR boli o 62,3% nižšie ako vo Francúzsku, nižšie boli iba v Poľsku. U pšenice boli o 78% nižšie, ako v Nemecku a na úrovni Maďarska. U zemiakov sú dokonca 2,5 krát nižšie ako vo vyspelých krajinách. Jedine u cukrovej repy (s výnimkou Francúzska a Rakúska) a slnečnice sa blížime intenzite výroby vo vyspelých krajinách EÚ.

Priemerné hektárové úrody vybraných plodín rastlinnej výroby za roky 2004 až 2011 k úrodám Slovenska v % Graf

Prameň: Eurostat

Pôsobenie výrobných faktorov v podnikoch

Výrobné faktory (mechanizácia, materiál, práca) a ich vplyv na objem produkcie môžeme charakterizovať syntetickým ukazovateľom produktivity práce, ktorá závisí od vybavenosti majetkom, účinnosti strojov a účinnosti materiálu.

Podľa údajov zo Zelenej správy výroba v roku 2011 prepočítaná na jeden hektár poľnohospodárskej pôdy vzrástla oproti roku 2010 v relatívnom vyjadrení o 23,56%. Najväčší vplyv na zvýšenie produkcie mala vyššia účinnosť (využitie) investičného majetku a tiež vybavenie pracovníkov. V porovnaní s rokom 2010 sa zvýšilo použitie materiálu, ale zlepšila sa aj nákladovosť výroby, pokiaľ ide o spotrebu materiálu a energie. Negatívne však pôsobil úbytok pracovných síl.

Vplyv základných faktorov na objem výroby

(EUR na ha p.p.)	2010	2011	Rozdiel	Vplyv
Výroba (V)	938,20	1159,40	221,22	
Materiál, energia, služby (MAT)	554,10	656,90	102,80	
Dlhodobý hmotný majetok (Stroje)	1 434,30	1 478,60	44,34	
V/MAT	1,69	1,77		43,39
MAT/Stroje	0,39	0,44		146,00
Stroje/Prac	44 291,89	50 486,12		136,78
Platená pracovná sila [AWU/ha]*	0,032	0,029		-104,96

Prameň: Zelená správa za rok 2012, vlastné prepočty

*Eurostat

Posledný stĺpec udáva vplyv materiálovej účinnosti, využitia strojov, vybavenia pracovníkov a odpracovaného času na zmenu objemového ukazovateľa (výroba). Vývoj naznačuje, že pre podniky je dôležité, aby sa zlepšilo využitie výrobných faktorov, znížil sa podiel materiálu, surovín a energie (toho, čo podnik prevezme) v prospech pridanej hodnoty. Spotreba výrobných faktorov by mala rásť rýchlejšie ako ich viazanosť vo výrobnom procese, čo je možné dosiahnuť s využitím vhodných postupov obrábania pôdy, rozšírením o živočíšnu výrobu, spracovaním výrobkov priamo na farmách a doplnkovými činnosťami, napr. službami tak, aby sa zároveň minimalizovali zásoby, v ktorých sú viazané krátkodobé zdroje.

Analýza štruktúry pridanej hodnoty však poukazuje na nedostatočnú reprodukciu výrobných činiteľov. Prezentované údaje sú z verejnej databázy FADN za rok 2009, ale hlavný problém je platný aj v súčasnosti. Z hľadiska štruktúry tvorili pridanú hodnotu vo veľmi veľkých podnikoch spotrebované externé výrobné faktory, predovšetkým platená práca. Tieto spoločnosti nevytvorili žiadnu novú hodnotu z vlastnej poľnohospodárskej činnosti, celá pridaná hodnota sa spotrebovala na reprodukciu výrobných faktorov. V roku 2009 pracovali najefektívnejšie malé podniky, kde nebol vysoký podiel externých výrobných faktorov v pridanej hodnote. Nie sú zaťažené majetkom, ktorý by nebol využívaný. Tieto malé farmy vytvorili príjem z použitia vlastného kapitálu, vlastnej pôdy a vlastnej práce roľníka a členov jeho rodiny. Nedostatkom je nízka investičná aktivita a malá podpora na investovanie v malých podnikoch (obmedzené zdroje). Aj stredne veľké farmy vytvorili prebytok z poľnohospodárskej činnosti, ale v dôsledku poskytnutia investičných dotácií.

Poľnohospodársky príjem v roku 2009 podľa ekonomickej veľkosti

	Stredne malé	Stredne veľké	Veľké	Veľmi veľké
	8 - <16 ESU	16 - <40 ESU	40 - <100 ESU	>= 100 ESU
PV (EUR)	49 508	118 932	278 852	1 631 770
PH/PV	0,312	0,370	0,307	0,214
VS/PV	0,688	0,630	0,693	0,786
VYR/PV	0,681	0,633	0,597	0,710

EXT/PH	0,421	0,450	0,785	1,373
Odpisy/PH	0,472	0,570	0,728	0,859
NVH (EUR)	1 652	-901	-43 834	-429 580
NVH/PH	0,107	-0,020	-0,513	-1,232

PV – prevádzkové výnosy (celková produkcia + saldo prevádzkových dotácií a daní)

VYR – rastlinná, živočíšna a ostatná produkcia

VS – výrobná spotreba

PH – hrubá pridaná hodnota

EXT – externé faktory (mzdy, nájomné, úroky)

NVH – novo vytvorená hodnota (dôchodok z poľnohospodárskej činnosti bez investičných dotácií)

Pozn.: údaje sú prepočítané na priemerný podnik

Prameň: FADN, verejná databáza DG AGRI

Zlepšovanie kapitálového vybavenia pomáha znižovať mzdové náklady, ale ak sa produkčná kapacita nevyužíva optimálne, rastie podiel fixných nákladov, ktoré vstupujú do cenotvorby. Potreba reprodukcie majetku bude v budúcnosti v dôsledku rastu cien investičného majetku, neexistencie podpory a pod. ťažšie uskutočniteľná, čo tiež v súčasnosti zvyšuje výrobné náklady prostredníctvom odpisov.

Problém sa môže prejavovať v odbyte, keď cena stanovená na úrovni výrobných nákladov nie je akceptovaná trhom. Na úrovni výrobkov môže ísť iba o niektoré druhy, kde nie je dosahovaný zisk, preto je potrebné ponúkať sortiment, o ktorý je záujem a podporovať také výrobky, kde je možnosť rastu efektívneho dopytu. Rastúci efektívny dopyt umožní splatiť prvotné investičné náklady a neskôr sa vytvorí priestor pre znižovanie cien. Nevyhnutné je prepojenie spracovateľov a prvovýrobcov, aby boli spoločne schopní ponúknuť nový sortiment alebo nájsť nové trhy.

Ekonomicky a produkčne rozhodujúca časť slovenského poľnohospodárstva má veľkovýrobný charakter s prevahou prenajatej pôdy a s relatívne nízkou mierou diverzifikácie mimo poľnohospodárstva. Hoci každá tretia právnická osoba má príjmy mimo svoju hlavnú činnosť, väčšinou ide o služby iným poľnohospodárskym podnikom. Z hľadiska podielu na celkovom obrate nie sú tieto príjmy natoľko významné (tvoria väčšinou menej ako 10% obratu) ako pre fyzické osoby. Medzi fyzickými osobami však iba 6% fariem vykonáva zárobkové činnosti, ktoré nepredstavujú poľnohospodárske práce, ale sú v priamom vzťahu s farmou. Riadiaci orgán by mal vhodnými podpornými nástrojmi stimulovať podnikateľské subjekty do väčšej diverzifikácie v rámci vlastnej výroby, optimálne do zmiešanej rastlinnej a živočíšnej produkcie a spracovania produktov na farmách.

Medzi registrovanými spracovateľskými prevádzkami na produkty živočíšneho pôvodu podľa Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR je aj určitý podiel družstiev, ktoré sa zaoberajú poľnohospodárskou prvovýrobou. Približne 23% mlieka sa spracováva na družstvách, u mäsových výrobkoch je to iba približne 5%. Tieto produkty môžu byť predávané priamo v regióne, kde je možné zabezpečiť kvalitu a pôvod výrobkov, ktorým by zákazníci dôverovali. Vhodnou podporou výroby, spracovania a odbytu (napr. formou projektov spolupráce) by sa mohol podiel produkcie spracovanej priamo na farme a predanej na regionálnom trhu zvýšiť.

Iné zárobkové činnosti priamo súvisiace s farmou a obrat z týchto aktivít (počet subjektov a počet aktivít podľa veku majiteľa)

	Celkom	<35	35-44	45-54	55-64	>65	Neurčené
Počet subjektov celkom	24 460	1 490	3 170	5 770	6 260	5 490	2 280
Počet subjektov s inými činnosťami	1 450	100	180	280	150	30	710

Agroturistika a vidiecky turizmus	160	10	20	30	20	0	80
Remeslá	60	0	0	20	0	0	30
Spracovanie poľnohosp. produktov	330	20	30	60	40	10	170
Výroba energie na predaj z obnoviteľných zdrojov	10	0	0	0	0	0	0
Spracovanie dreva	80	0	10	10	10	0	40
Chov rýb	10	0	0	0	0	0	10
Zmluvné práce	700	50	80	100	50	10	410
Zmluvné práce pre inú farmu	530	40	50	60	40	10	330
Zmluvné práce pre nepoľnohosp. podnik	350	20	40	60	20	0	210
Práca v lesníctve	50	0	0	10	0	0	30
Iné	580	40	80	110	60	10	280
Obrat do 10%	23 550	1 430	3 037	5 560	6 150	5 467	1 900
Obrat od 10 do 50%	610	40	77	140	80	17	260
Obrat viac ako 50%	300	20	56	70	30	6	120

Zdroj: Eurostat, poľnohospodársky census fariem 2010

Až 82% subjektov zaradených v poľnohospodárskom cenze v roku 2010 produkuje do 15 tis. EUR, čo je pre program veľký potenciál. Ich ekonomická sila je však malá a ich podiel na trhu je niečo viac ako 1/8 štandardného výstupu (v porovnaní s výrobou celého odvetvia). Vhodnou stratégiou pre malé podniky by bola špecializácia, či už z územného hľadiska alebo výrobného. V nadväznosti na rôzne stratégie správania sa na trhu je dôležité poskytovať poradenstvo a celoživotné vzdelávanie okrem výrobnej a environmentálnej oblasti aj v oblasti strategického manažmentu.

Poľnohospodárske vzdelanie vedúceho podľa veku (počet fariem)

	Spolu	Poľn. vzdelanie stredoškolské	Len praktické znalosti	Poľn. vzdelanie vyššie a vysokoškolské
Celkom	24 460	3 670	18 640	2 150
Do 35 rokov	1 730	350	1 120	260
35 až 44 rokov	3 640	720	2 560	370
45 až 54 rokov	6 610	1 130	4 760	720
55 až 64 rokov	6 920	990	5 310	620
65 a viac rokov	5 560	490	4 890	180

Zdroj: Eurostat, Farm structure survey 2010

Predovšetkým mladí hospodári majú poľnohospodárske vzdelanie, zatiaľ čo starší hospodári využívajú skôr praktické skúsenosti. S tým môže súvisieť aj miera diverzifikácie poľnohospodárskych aktivít, aj keď vzťah medzi diverzifikáciou a vzdelaním na základe získaných údajov nie je možné zovšeobecniť. Platí však, že najmä hospodári od 35 do 54 rokov majú dobrú úroveň úplného vzdelania (okolo 10%

vysokoškolsky vzdelaných hospodárov) a zároveň dostatok skúseností na rozširovanie podnikania. Viac ako tri štvrtiny týchto farmárov má obrat z iných aktivít nad 10%.

Intervenčná logika sa môže zamerať buď na stránku odbytu podporou nových odbytových kanálov a rastu príjmov, alebo na vstupy a znižovanie výrobných nákladov. V praxi môže ísť napríklad o nasledovné oblasti rozvoja:

- získavanie kapitálového vybavenia,
- spolupráca pri spoločnom marketingu a spoločnom nákupe vstupov, zapojenie do potravinovej vertikály,
- príprava projektov, špecializované poradenstvo zamerané na malé farmy a rozvoj ich ľudských zdrojov.

Dostupnosť finančných zdrojov je pre rozšírenie výroby nevyhnutná, nie len z hľadiska investičných nákladov, ale aj prevádzkového kapitálu. Pre všetky podniky je dôležitá istota budúcich príjmov, ktoré pokryjú náklady vynaložené vopred. Vzhľadom na dlhú dobu obratu majetku v poľnohospodárstve sú vhodné rôzne formy poistenia a rizikového manažmentu, ktorý môže zmierniť následky straty veľkej časti produkcie vplyvom vonkajších faktorov, ako sú suchá, choroby, infekcie a pod. O manažmente rizika je popísané v texte nižšie.

Potravinárstvo

V potravinárstve bolo v r. 2012(ŠÚ SR – VZPS) zamestnaných 48,5 tisíc osôb, t.j. 2,1% z celkového počtu zamestnaných osôb podľa ekonomických činností v SR (2 329 tisíc osôb).

Produktivita práce v potravinárstve (podľa spoločných a špecifických kontextuálnych ukazovateľoch CCI 2014–2020: Analytická tabuľka, júl 2013 – príloha 1), vyčíslená z hrubej pridanej hodnoty na pracovnú jednotku – AWU (ročnú pracovnú jednotku), dosiahla v priemere za roky 2010-2012 15 906,6 EUR/AWU. V porovnaní s priemerom štátov EÚ-27 (40 485 EUR/osoba) dosahuje SR len 39 % ich úrovne. Z krajín V4 je úrovňou najnižšia pri porovnaní s Českom (15,9%), Poľskom (12,9%), Maďarskom (4,1 %), ale vyššia ako v Bulharsku (123,4 %), Rumunsku (75,1 %), Litve (34,7 %) a Lotyšsku (34,6 %).

V potravinárskej výrobe klesá podiel zamestnancov a stúpa podiel podnikateľov. Kým v roku 2007 predstavoval podiel zamestnancov 95,7 % z celkového počtu pracujúcich, v roku 2011 poklesol o 3,6 p. b. a zároveň sa zvýšil podiel podnikateľských subjektov o 3,2 p. b. na 7,5 %. Rozhodujúcimi odbormi z hľadiska produkcie a zamestnanosti v potravinárstve sú mliekarenský, mäsový, mlynský a pekársky odbor.

Štruktúra zamestnancov z hľadiska vzdelania sa v rokoch 2007–12 zmenila tak, že sa znížil podiel pracovníkov vo vzdelanostných kategóriách so základným vzdelaním, podiely vyučených pracovníkov a stredoškolsky vzdelaných sa pohybovali približne na rovnakej úrovni a zvýšil sa podiel pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním, ktorý v roku 2012 predstavoval 8,5 % z celkového počtu pracujúcich.

Priemerná mzda v potravinárstve (výroba potravín a nápojov spolu) v roku 2012 dosiahla úroveň 725 €, čo je viac ako v poľnohospodárstve o 32,0 %. Mzdová parita potravinárskej výroby voči priemeru NH dosiahla 90,1%.

Výrobné kapacity v potravinárskom priemysle

Kapacity v potravinárskom priemysle nie sú plne využívané. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené údaje podľa jednotlivých komodít zaradených do 16 odborov potravinárskeho priemyslu. V roku 2012 ku kapacitne najmenej vyťaženým odborom patrili tukový, vinársky a rybný. K najviac kapacitne vyťaženým komoditám patrila výroba sladu, škrobu, izoglukózy, trvanlivého pečiva, mrazených krémov, cukru, kvasenej kapusty a surového liehu.

Nasledovná tabuľka obsahuje využitie výrobných kapacít v jednotlivých odboroch potravinárskeho priemyslu (%).

Využitie výrobných kapacít v jednotlivých odboroch potravinárskeho priemyslu (%)

Odbor	Komodita	2008	2009	2010	2011	2012
Mliekarenský	Mlieko konzumné	44,0	49,2	46,1	43,4	68,4
	Mlieko sušené	31,4	4,8	5,3	32,1	27,5
	Kyslomliečne výrobky	21,0	13,2	10,9	52,7	21,2
	Smotany	31,1	39,6	33,6	45,0	26,6
	Maslo	38,0	25,9	29,7	26,9	24,3
	Syry	70,7	66,8	50,5	53,2	60,2
	Syry tavené	55,2	48,9	51,0	51,8	41,6
	Tvaroh	37,6	37,3	35,4	42,6	35,0
Mäsový	Jatočne opracované mäso - hovädzie	22,4	38,9	24,3	15,7	17,1
	Jatočne opracované mäso - bravčové	46,5	69,5	69,6	67,3	59,4
	Jatočne opracované mäso - ovčie, kozie	35,2	.	31,0	29,4	29,0
	Mäsové výrobky	76,1	75,2	58,8	52,9	65,8
	Mäsové konzervy	78,4	52,5	40,3	39,3	35,6
	Mäsové výrobky tepelne neoprac.	81,2	59,4	58,6	62,5	72,6
Hydinársky	Hydina mrazená	67,1	27,5	30,2	40,7	44,7
	Hydina chladená	63,2	72,3	61,9	43,1	48,7
	Hydina delená	86,0	52,6	67,3	56,1	37,9
	Hydinové výrobky	69,8	79,6	81,0	76,7	79,2
Mlynský	Zomelok pšenice	74,1	65,5	71,9	94,1	80,1
	Zomelok ráže	32,3	22,8	29,2	35,7	25,6
	Pšeničná múka	68,7	69,0	64,8	81,1	74,2
	Ražná múka	34,9	38,5	25,6	35,9	27,9
Pekársko-cukrárenský	Chlieb	44,1	48,7	46,4	40,0	40,5
		57,5		58,1	53,0	51,1
	Pečivo		58,9			
	Cestoviny	89,5	77,8	65,9	62,9	62,7
	Výrobky cukrárske	29,4	50,3	45,6	45,5	45,0
Pivovarnícko-sladovnícky	Výroba piva spolu	69,1	65,6	69,0	.	.
		78,7		80,3	52,8	53,7
	z toho : pivo fľaškové		74,9			
	pivo sudové	61,5	54,2	65,6	58,4	55,4
	pivo v plechoviciach	68,7	67,6	64,8	41,1	47,5
	Výroba sladů	59,9	73,8	82,5	78,6	92,6
Konzervárenský	Sterilizované kompóty	39,7	44,0	31,6	37,8	34,0
	Sterilizovaná zelenina spolu	63,9	69,1	55,8	52,3	46,9
		97,9		96,2	97,7	90,6
	Kvasená kapusta		97,3			
	Hotové jedlá konzervované	76,8	77,4	75,2	88,1	79,5
	Rajčinový pretlak	46,6	35,4	31,2	44,2	46,1
	Kečup	81,9	70,2	55,0	34,3	35,2
	Džemy	58,4	50,0	59,0	61,4	63,0
	Detská výživa	38,3	37,2	71,4	53,8	59,0
	Ovocné nátierky	.	35,3	.	.	.
	Konzumné sirupy	49,1	62,1	49,7	70,2	68,2
	Limonádové sirupy	65,3	84,4	96,1	36,0	36,0
	Nealkoholické nápoje v prášku	43,2	34,9	39,1	33,7	46,8
Vinársky	Výroba hroznového vína spolu	48,6	36,3	44,2	42,5	40,6
	z toho: biele víno	48,8	41,8	44,5	52,6	45,1
	Výroba ovocného vína	9,2	11,2	35,6	61,2	34,2

Lievovarnícky	Surový lieh	3,7	53,9	42,3	67,8	84,9
	Rafinovaný lieh	52,3	100,0	65,8	68,7	67,3
	Ovocné destiláty	13,6	14,5	10,7	14,3	14,2
	Lievoviny	46,6	42,6	35,7	37,4	36,0
	Ocot 8%	12,3	10,7	9,7	37,0	33,1
	Ocot 10 %	100,0	67,1	64,4	53,4	44,3
	Horčica	100,0	92,9	95,7	71,9	70,6
Nápojový	Nealkoholické nápoje sladené	45,4	40,8	34,4	56,0	55,4
	Nealkoholické nápoje nesladené	16,5	24,1	8,0	26,1	38,0
	Stolová minerálna voda	37,1	36,4	29,8	54,8	51,4
Cukrovinkársky	Výroba čokolády	51,4	77,4	71,2	69,0	59,1
	Cukrovinky čokoládové	27,7	44,5	69,9	72,0	62,8
	Cukrovinky nečokoládové	91,0	81,7	83,4	76,5	76,2
	Trvanlivé pečivo	95,6	91,6	90,5	100,0	100,0
Škrobárenský	Pšeničný škrob	.	.	.	.	.
	Kukurličný škrob	93,2	89,3	90,7	96,6	91,9
	Izoglukóza	88,3	86,8	92,5	100,0	98,7
	Výrobky z kukuričného škrobu	52,0	57,6	70,0	68,7	69,6
Tukový	Spracovanie repky	84,1	100,0	84,9	91,0	4,3
	Spracovanie slnečnice	100,0	63,1	87,8	67,4	11,6
	Roztierateľné rastl. tuky jedlé	78,1	74,9	84,8	33,0	39,2
	Pokrmové rast.tuky	75,8	75,1	58,1	40,9	12,9
	Olej slnečnicový	82,3	57,8	69,3	51,9	36,3
	Olej repkový	71,5	77,5	86,0	29,7	20,0
Cukrovarnícky	Výroba cukru	92,4	100,0	95,2	100,0	81,0
Mraziarenský	Mrazené pekárenské výrobky	85,4	78,3	64,4	68,7	69,3
	Mrazené zeleninové výrobky	91,7	54,6	94,4	97,5	71,6
	Mrazené ovocné výrobky	.	.	.	.	.
	Mrazené hotové jedlá a polotovary	.	.	.	92,1	79,1
	Mrazené krémy a zmrzliny	66,5	58,8	75,7	31,1	100,0
	Mraziarenské skladovacie kapacity	43,6	60,4	57,7	64,0	58,5
	Chladiarenské skladovacie kapacity	83,4	74,8	54,1	54,1	91,2
Rybný	Spracovanie morských rýb	87,1	63,1	25,1	21,6	23,3
	Spracovanie sladkovodných rýb	100,0	20,3	15,9	30,3	25,7
	Výroba šalátov z rýb	90,2	59,6	49,6	43,5	40,8
	Výroba ostatných šalátov (bez rýb)	66,2	42,4	38,5	41,5	40,3
	Ryby konzervované a výrobky z rýb	42,1	12,9	26,0	17,5	.

Prameň: Potravná (MPRV SR)

Zahraničná obchodná výmena

Na celkovom agropotravinárskom exporte sa neustále znižuje podiel výrobkov s vyššou pridanou hodnotou a rastie podiel základných poľnohospodárskych surovín s nízkou pridanou hodnotou. Pokým v roku 2002 na poľnohospodárske suroviny pripadalo len 25,0 % hodnoty celkového exportu, v roku 2011 ich podiel dosiahol až 34,8 %.

Vývoj zahraničného agropotravinárskeho obchodu v mil. €

		2011	2012 ¹⁾	Index 2012/2011
Agropotravinársky sektor	Vývoz	2 919	3 773	129,3
za SR spolu	Dovoz	3 723	4 183	112,3
	Saldo	-805	-409	50,8

¹⁾ Predbežné údaje (apríl 2012)

Prameň: Štatistický úrad SR

Na komoditnej úrovni sa konkurenčná schopnosť slovenského poľnohospodárstva zhoršuje. Pokým v roku 2002 agropotravinárske výrobky spadajúce do 75 položiek colného sadzovníka vykazovalo komparatívnu výhodu, v roku 2011 bolo položiek vykazujúcich komparatívnu výhodu už len 51.

Z komodít patriacich do vertikál mäsa, mlieka, obilnín a olejnín sme v priemere rokov 2002-2011 na zahraničných trhoch vykazovali konkurenčnú schopnosť len u živého hovädzieho dobytku, ovčieho mäsa, tekutého mlieka, syrov, vtáčích vajec, pšenice, jačmeňa, kukurice, pšeničnej múky, sladu, škrobov, repky, slnečnice, ostatných cukroch, polievok, pričom je zrejmé, že išlo väčšinou o výrobky s nižšou pridanou hodnotou, čo svedčí o nízkej konkurencieschopnosti výrobkov potravinárskeho priemyslu na medzinárodných trhoch.

V nasledujúcej tabuľke je uvedená obchodná výmena našich tradičných agrárnych komodít, s ktorými na zahraničných trhoch pravidelne dosahujeme najväčší objem kladného salda obchodnej bilancie. Je evidentné, že v prvom rade ide o olejninu (repkové a slnečnicové semeno) a obilninu (pšenica, kukurica a jačmeň).

Zahraničný obchod SR s tradičnými komoditami (tis. €)

HS CS	Popis	2008	2009	2010	2011	2012
Vývoz						
0102	Živý hovädzí dobytok	40 462	48 988	50 981	52 525	66 561
0401	Mlieko a smotana nezahustené	105 944	64 963	91 738	112 643	92 475
0407	Vtáčie vajcia v škrupine	22 137	21 349	21 599	26 201	36 071
1001	Pšenica	48 067	121 105	92 140	84 602	129 624
1003	Jačmeň	44 392	22 101	21 781	45 550	28 485
1005	Kukurica	69 462	84 340	65 421	141 510	133 536
1205	Repkové semeno	102 195	102 980	132 592	180 449	361 846
1206	Slnečnicové semeno	48 413	42 554	57 662	127 916	112 552
Dovoz						
0102	Živý hovädzí dobytok	8 759	3 234	8 995	11 731	13 693
0401	Mlieko a smotana nezahustené	48 398	30 851	49 221	56 742	42 541
0407	Vtáčie vajcia v škrupine	14 996	14 273	12 127	13 555	15 395
1001	Pšenica	27 763	10 396	11 957	34 284	30 619
1003	Jačmeň	25 720	6 593	12 413	18 757	15 221
1005	Kukurica	70 354	36 854	60 157	75 796	57 788
1205	Repkové semeno	5 993	16 611	28 806	63 488	86 041
1206	Slnečnicové semeno	4 364	7 659	12 811	26 106	29 628
Saldo						
0102	Živý hovädzí dobytok	31 703	45 754	41 986	40 794	52 868
0401	Mlieko a smotana nezahustené	57 546	34 112	42 517	55 901	49 934
0407	Vtáčie vajcia v škrupine	7 140	7 076	9 472	12 646	20 675
1001	Pšenica	20 303	110 709	80 183	50 318	99 005
1003	Jačmeň	18 672	15 508	9 368	26 793	13 264
1005	Kukurica	-891	47 487	5 264	65 714	75 748
1205	Repkové semeno	96 202	86 369	103 786	116 961	275 805
1206	Slnečnicové semeno	44 049	34 895	44 851	101 810	82 924

Prameň: ŠÚ SR

Podiel slovenských výrobkov na domácich trhoch

Podiel slovenských výrobkov na domácich trhoch klesá. V období rokov 2004-2012 uvedený podiel klesol zo 67,6% na 40,5%. V súčasnosti majú na slovenskom trhu najvyššie zastúpenie produkty pivovarnícko-sladovníckeho (82,9%), mliekarenskeho (66,0%), škrobárskeho (59,0%), nápojového (49,8%) a vinárskeho priemyslu (49,0%). V sledovanom období veľmi dramaticky (o viac ako 40 p.b.) klesol podiel výrobkov mäsového, hydinského, mlynského a cukrovarníckeho priemyslu.

Podiel slovenských potravinárskych výrobkov na domácom trhu (%)

Odbor/rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2004-2012 rozdiel v p.b.
Mliekarenský	84,2	67,7	59,9	60,4	58,9	58,0	47,9	52,6	66,0	-18,2
Mäsový	77,5	57,9	59,6	57,9	53,4	49,3	42,6	41,5	36,0	-41,5
Hydinársky	75,3	67,3	64,1	51,1	56,3	50,8	32,9	33,8	31,6	-43,7
Mlynársky	88,2	84,2	80,9	78,9	72,7	66,0	36,1	48,0	42,6	-45,5
Pekárensko-cukrárenský	51,1	46,5	40,5	45,0	52,2	48,2	46,0	43,0	38,3	-12,8
Pivovarnícko-sladovnícky	89,9	87,3	87,1	85,8	85,1	84,3	83,4	79,0	82,9	-7,0
Liehovárnícky	60,2	56,5	50,7	34,5	18,0	31,1	18,9	10,3	21,7	-38,6
Škrobárenský	81,4	54,9	63,4	69,6	88,6	64,6	75,6	64,2	59,0	-22,4
Tukový	42,2	42,7	42,2	46,2	38,0	30,5	28,8	21,8	17,2	-24,9
Cukrovarnícky	75,3	69,8	55,4	42,6	35,9	33,6	29,0	33,0	26,9	-48,4
Cukrovínk.-pečivárenský	35,8	27,3	19,2	20,1	21,7	22,3	23,5	26,1	30,4	-5,3
Nealkoholických nápojov	70,3	56,2	51,8	54,4	59,9	57,4	53,6	51,5	49,8	-20,4
Vinársky	74,0	64,7	60,1	51,5	51,1	30,8	43,0	41,6	49,0	-25,1
Konzervárenský	41,0	26,6	25,5	28,7	37,8	42,6	41,0	35,0	33,7	-7,3
Mraziarenský	38,3	36,5	23,2	32,8	28,6	26,0	13,3	16,5	19,0	-19,3
Spracovania rýb	48,9	43,4	34,0	40,3	29,1	37,7	29,2	17,0	11,9	-36,9
Vybrané odbory spolu	67,6	56,3	52,3	50,9	50,7	46,6	41,8	39,8	40,5	-27,2

Prameň: Potrav (MPRV SR), vlastné výpočty

Dôvody uvedeného stavu spočívajú v liberalizácii trhu EÚ, koncentrácii maloobchodnej siete a pretrvávajúcom dopyte po výrobkoch v nižších cenových reláciách. Po vstupe do EÚ sa zvyšuje intenzita dovozu konkurenčných potravín na Slovensko, čo síce na jednej strane motivuje výrobcov vyrábať čo najefektívnejšie a poskytuje im možnosť rozšírenia odbytu vrátane vstupu na zahraničný trh a vysoký štandard predaja ich produktov, avšak tlak na znižovanie cien spôsobuje pokles výkonnosti agropotravinárskeho sektora a rastúci podiel potravinárskych komodít na celkovom agropotravinárskom dovoze, ktorý v roku 2012 činil 77,4%. Daný stav výrazne ovplyvňuje aj slabší patriotizmus slovenského spotrebiteľa, ktorý vzhľadom na výšku svojich príjmov preferuje potraviny v nižších cenových reláciách bez ohľadu na ich provenienciu a uspokojí sa so štandardnou kvalitou.

Cez obchodné reťazce sa realizuje 85% slovenskej produkcie, ktoré vyžadujú permanentnú inováciu výrobkov. Výrobcom potravín by sa mali viac orientovať na diferenciaciu svojich výrobkov napr. zavádzaním inovácií, investíciami do marketingu a značky, alebo špecializáciou a využívaním trhových medzier. Jedine silná diferenciácia v očiach spotrebiteľov im na dnešnom náročnom maloobchodnom trhu môže priniesť úspech.

Z analýzy potravinárskeho priemyslu SR (vykonanej VÚEPP) vyplynulo, že okrem vyššie uvedeného k najväčším príležitostiam a výzvam pre slovenský potravinársky priemysel v budúcnosti patrí:

- stimulácia rastu pridanej hodnoty v potravinárskych odboroch prostredníctvom zvyšovania ekonomickej efektívnosti a predajnej výkonnosti;
- zvýšenie podnikových výdavkov na výskum a vývoj:
  - rozvoj marketingových stratégií,
  - zlepšenie štruktúry produkcie v prospech moderných spotrebných trendov,
  - rozšírenie portfólia výroby a jej sortimentu, vývoj nových, špeciálnych inovovaných produktov vrátane biovýrobkov;
- rozvoj malých a stredných podnikov, ktoré sú nositeľmi regionálnej diferenciácie výrobkov, t.j. miestnych špecialít; rozvoj regionálnych značiek;
- vyššia špecializácia výroby vo veľkých podnikoch, profitovanie z výnosov z rozsahu;
- zvýšenie exportu produktov s vysokou pridanou hodnotou a čiastočné vytlačenie zahraničnej produkcie z domáceho trhu.

Predpokladom k naplneniu k uvedených príležitostí je okrem iného aj poskytovanie dostatočnej úrovne podpôr z národných zdrojov a fondov EÚ za účelom:

- stimulácie domáceho dopytu (pôsobenie na patriotizmus spotrebiteľa za účelom nákupu potravín slovenskej proveniencie – pomoc zo strany štátu na osvetu), vytlačenia menej kvalitných zahraničných produktov z domáceho trhu;
- aktívnej propagácie produktov potravinárskeho priemyslu v zahraničí - účasť na veľtrhoch a výstavách, vývoz do krajín EÚ a tretích krajín,
- podpory rozvoja malých a stredných podnikov,
- podpory investovania do moderných strojov a technologických zariadení;
- aktívnej ochrany štátu pred dovozmi nekvalitných a bezpečnosť ohrozujúcich potravín nespĺňajúcich požadované štandardy EÚ.

Kvalita produkcie

Medzi **priority Slovenskej republiky a EÚ** patrí i zabezpečenie ochrany zdravia a spotrebiteľa z hľadiska bezpečnosti potravín. Kompetentné kontrolné orgány všetkých členských štátov EÚ každoročne monitorujú, kontrolujú a overujú, či prevádzkovatelia plnia príslušné požiadavky pre bezpečnosť potravín na všetkých stupňoch výroby, spracovania, distribúcie a predaja potravín konečnému spotrebiteľovi. Úradná kontrola potravín je nástroj na presadzovanie a uplatňovanie potravinového práva upraveného národnou, ale i európskou legislatívou.

Úradná kontrola potravín v pôsobnosti ŠVPS SR

V roku 2012 bolo v SR, podľa zákona o potravinách, registrovaných spolu 25 864 prevádzkovateľov potravinárskych podnikov. Kontrolovaných bolo 21 516 prevádzkovateľov (83,2 %), u ktorých bolo vykonaných 67 872 kontrol. Nedostatky boli zistené u 7 878 prevádzkovateľov (36,6 %). Jednalo sa o vzorky odobraté vo výrobe i obchodnej sieti (domáci pôvod, vnútrospoločenská výmena i dovoz z tretích krajín).

Orgány ŠVPS SR vychádzali pri úradných kontrolách potravín rastlinného pôvodu z koncepcie Viacročného plánu úradných kontrol vypracovaného na roky 2012-2014, v súlade s rozhodnutím Komisie 2007/363/ES o usmerneniach na pomoc členským štátom pri príprave jediného integrovaného viacročného národného plánu kontroly ustanoveného v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004, a to na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany zdravia ľudí a záujmov spotrebiteľov v celom potravinovom reťazci, od prvovýroby až po maloobchodný predaj.

Orgány ŠVPS SR vychádzali pri úradných kontrolách v produktoch živočíšneho pôvodu z koncepcie Viacročného plánu úradných kontrol vypracovaného na roky 2012- 2014 v súlade s rozhodnutím Komisie 2007/363/ES. Úradné/veterinárne kontroly produktov živočíšneho pôvodu sa vykonávali podľa zákona č.39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a podľa zákona č.152/1995 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov v súlade s nariadením (ES) č.882/2004 a nariadením (ES) č.854/2004 v záujme ochrany zdravia zvierat a zdravia ľudí na všetkých stupňoch potravinového reťazca [podľa nariadení (ES) č.853/2004 a 854/2004], t.j. od prvovýroby až po maloobchodný predaj.

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2012 v komoditách **výrobkov rastlinného pôvodu a v tabakových výrobkoch** 8 233 vzoriek, z ktorých 283 (3,4 %) nevyhovelo požiadavkám Potravinového kódexu SR, alebo iným záväzným právnym predpisom v označovaní (13,1 %), v označovaní alergénov (7,2 %), v senzorických ukazovateľoch (6,0 %), vo fyzikálno - chemických ukazovateľoch (2,7 %), v prídavných látkach (1,1 %), v kontaminantoch (0,6 %), v GMO (0,5 %) a v mikrobiologických ukazovateľoch (0,3 %).

Z jednotlivých komodít boli najvyššie počty nevyhovujúcich výrobkov zistené v cukrovinkách (10,6 %), olejninách (9,2 %), v kakau a výrobkoch z kakaa (6,8 %), u suchých škrupinových plodov a výrobkov

z nich (6,3 %), korenín (6,1 %), dehydrovaných pokrmov polievkových prípravkov a ochucovadiel (5,7 %), spracovaného ovocia a zeleniny (5,5 %) a výrobkov zo zemiakov (5,0 %).

Najvyššia porušenosť v obchodnej sieti bola zistená u výrobkov rastlinného pôvodu dovezených z tretích krajín, kde z celkovo odobratých 821 vzoriek bola zistená porušenosť u 5,2 % vzoriek. Celkovo najvyššia porušenosť bola zistená pri dovoze z tretích krajín (4,0 %).

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2012 v komoditách **výrobkov živočíšneho pôvodu** 7 240 vzoriek, z ktorých 299 (4,1 %) nevyhovelo požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom vo fyzikálno - chemických ukazovateľoch (7,9 %), v senzorických ukazovateľoch (5,0 %), v označovaní (3,6 %), v osobitných prísadách - NaCl (3,3 %), v označovaní alergénov (2,5 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (2,3 %), v rezíduách veterinárnych liekov (0,7 %), v kontaminantoch (0,5%) a prídavných látkach (0,4 %).

Podľa jednotlivých druhov potravín živočíšneho pôvodu najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek bolo pri mechanicky separovanom mäse (20,0 %), mäse domácich kopytníkov (13,8 %), vajciach (11,4 %), mede (9,0 %), produktoch rybolovu (7,5 %), mlieku a mliečnych výrobkoch zo surového mlieka (6,8 %) a mäse hydiny a králikov (5,9 %).

Najvyššia porušenosť na rôznych stupňoch potravinového reťazca bola zistená v obchodnej sieti u výrobkov živočíšneho pôvodu z tretích krajín (11,0 %), domácich produktoch (6,0 %) a produktoch vnútro spoločenskej výmeny (3,9 %).

Úradná kontrola potravín v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike (regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR) vykonali v roku 2012 spolu 42 440 kontrol v 20 156 kontrolovaných potravinových prevádzkach, vrátane zariadení spoločenského stravovania z celkového počtu 43 280 prevádzok registrovaných orgánmi verejného zdravotníctva. Pri kontrolách bolo zistených v 3 901 prevádzkach 5 635 nezhôd so súčasne platnými právnymi predpismi.

Z celkového počtu 15 965 vyšetrených vzoriek potravín bolo celkovo nevyhovujúcich 1 122 vzoriek, čo predstavuje 7,0 %. Celkovo najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo v prípade pokrmov rýchleho občerstvenia (14,4 %), lahôdkarských výrobkov (12,9 %), pramenitej vody a balenej pitnej vody (12,8 %), minerálnych vôd (12,8 %), zmrzliny a dezertov (10,6 %) a cukrárskeho výrobkov (8,7 %). Išlo hlavne o mikrobiologicky nevyhovujúce vzorky, kde kontaminácia bola zistená v prípade 8,6 % vzoriek a z dôvodu chemickej kontaminácie nevyhovelo 0,3 % vzoriek potravín. Išlo hlavne o aditívne látky a kontaminanty.

V roku 2004 vznikol Národný program podpory poľnohospodárskych produktov a potravín *Značka kvality SK* na podporu spotreby domácej potravinovej produkcie v rozrastajúcom sa konkurenčnom prostredí po vstupe Slovenska do EÚ. Prioritou programu od začiatku bolo zviditeľniť domáce kvalitné výrobky a posilniť tak ich konkurencieschopnosť na domácom trhu. Gestorom udeľovania značky je MPRV SR, odborným garantom udeľovania značky je Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ŠVPS SR).

Podľa informácií MPRV SR z januára 2014 má v súčasnosti právo používať označenie Značka kvality SK spolu 88 výrobcov pre vyše 660 slovenských potravinárskych výrobkov. Cieľom je podporiť spotrebu produkcie domácich výrobcov potravín—75% suroviny pochádza zo Slovenska a všetky fázy výrobného procesu sa robia v SR. Produkty, ktoré majú nadštandardnú kvalitu a prevyšujú porovnateľné produkty na trhu, môžu získať Značku kvality SK GOLD. Takto označené výrobky produkuje v súčasnosti (január 2014) 55 výrobcov.

K ďalším podmienkam patrí dodržanie deklarovaného technologického postupu a parametre uvedené v technickej dokumentácii musia byť doložené protokolom o skúškach vystaveným akreditovaným laboratóriom. Splnenie kritérií na udelenie značky posúdi komisia. Ak komisia odporučí výrobok na udelenie značky, minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej

republiky udelí značku vydaním rozhodnutia. Po udelení značky ministerstvo rozhodnutie zverejní na internetovej stránke (www.znackakvality.sk).

Výrobky, ktoré majú nadštandardné kvalitatívne vlastnosti, t.j. svojimi kvalitatívnymi parametrami výrazne prevýšia im podobné výrobky na trhu, na základe odborného posúdenia a na odporúčanie komisie získajú Značku *kvality SK GOLD*. Parametrami deklarujúcimi kvalitu môže byť napríklad obsah biologicky cenných látok, ako sú: antioxidanty, vitamíny, esenciálne mastné kyseliny, stopové prvky, znížená energetická hodnota, znížený obsah soli, probiotický charakter výrobku, znížený obsah prídavných látok (chemické konzervačné látky, stabilizátory, zahusťovadlá a iné), spracovanie umožňujúce zachovanie biologicky cenných prírodných zložiek, tradičná receptúra a technológia výroby, ďalšie kvalitatívne charakteristiky.

Spotrebitelia vyhľadávaním a rozoznávaním loga značky na potravinách dostávajú komplexné informácie o všetkých výrobkoch s logom Značky kvality SK, tiež záruku, že nakupujú kvalitné slovenské produkty, ktoré spĺňajú všetky kritéria podľa zásad značky za dodržania národnej legislatívy, ale aj legislatívy EÚ, za dodržania výrobcom deklarovaného technologického postupu počas celého výrobného procesu, pričom sú pravidelne kontrolované orgánmi Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR.

Spoločná propagácia poľnohospodárskych výrobkov a potravín prebieha prostredníctvom webového portálu značky kvality a stránky na sociálnej sieti, kde sa jednotliví výrobcovia prezentujú. Rezort touto cestou okrem iného vysvetľuje ciele Značky kvality SK a pomáha producentom, ktorí sa chcú o značku uchádzať.

Príloha IV a) uvádza Zoznam výrobkov v SR ako zaručené tradičné špeciality (ZTŠ) podľa hlavy III nariadenia (EÚ) č. 1151/2012 o systémoch kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny. Príloha IV b) obsahuje Zoznam výrobkov v SR ako chránené označenie pôvodu a chránené zemepisné označenie (CHOP, CHZO) podľa hlavy II nariadenia (EÚ) č. 1151/2012 o systémoch kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny.

Odbytové organizácie výrobcov

Vznik odbytových organizácií výrobcov, ktorí dodávajú primárnu produkciu na spracovanie, sa v SR začal finančne podporovať v rámci programu SAPARD, Plánu rozvoja vidieka 2004-2006 a v súčasnosti je podporovaný v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené počty všetkých OOV registrovaných PPA SR, ktoré vznikli v intenciách využitia dotačnej podpory v rámci Plánu rozvoja vidieka 2004-2006 a Programu rozvoja vidieka 2007-2013.

Počet vzniknutých OOV registrovaných PPA SR v rámci PRV 2004-06 a PRV 2007-13

Sektor	Počet zakladajúcich podnikov	Max. počet podnikov /OOV	2005 PRV 2004-06	2010 PRV 2004-06	2013 PRV 2007-13	Celk. počet založených OOV
Obilniny	243	22	5	12	28	40
Olejniný a strukoviny	105	26	0	2	10	12
Zemiaky	28	13	1	4	0	4
Tabak	73	73	1	1	0	1
Chmeľ	1	13	0	1	0	1
Mliekarenský sektor	206	25	6	8	16	24
Hov. dobytok	7	7	0	0	1	1
Bravčové mäso	33	7	1	3	3	6
Ovčiarstvo	11	11	1	1	0	1
Hydina a vajcia	39	7	0	2	5	7

Prameň: PPA SR (máj 2013), VÚEPP

Poznámka: Minimálny počet podnikov v jednom OOV je päť. Niektoré OOV zastrešujú viac komodít, ako je uvedené v popise príslušného sektora, t. j. sú zaradené podľa svojej hlavnej činnosti. Napr. odbyt mlieka, jatočných ošípaných a jatočného hovädzieho dobytku spolu alebo jatočných ošípaných a jatočného hovädzieho dobytku spolu; odbyt obilnín a olejnin spolu; odbyt rastlinných aj živočíšnych komodít spolu.

V rámci uvedených podporných programov bolo na Slovensku v období rokov 2005-2013 založených **97 odbytových združení, z toho 58 pre komodity rastlinnej výroby a 39 pre komodity živočíšnej výroby**. Predmetné odbytové organizácie združujú 746 poľnohospodárskych podnikov.

Exaktné údaje o aktuálnej funkčnosti týchto združení, resp. ich existencii nie sú v súčasnosti disponibilné. Je však reálne predpokladať, že s ukončením vyplácania podpôr v rámci PRV 2004-2006 (v roku 2010) niektoré združenia svoju aktívnu činnosť obmedzili. Podľa údajov z Obchodného registra v priebehu sledovaného obdobia zaniklo, resp. je v likvidácii osem OOV, z toho jedno združenie pre jatočné ošípané, jedno pre hydinu a vajcia, tri združenia pre obilniny a tri pre mlieko.

Najvýznamnejším prínosom zakladania OOV by mala byť možnosť vyjednania si primeraných zmluvných podmienok, najmä čo sa týka objemu dodávky a optimálnych cien za dodaný tovar (resp. surovinu) na dlhšie časové obdobie, perspektívnym je aj rozvoj skladovacích, spracovateľských a ďalších obchodných aktivít. Stimulom pre vznik uvedených subjektov bolo poskytovanie dotačnej podpory (napr. Program rozvoja vidieka SR na roky 2007-2013).

Z prieskumnej sondy VÚEPP vyplynulo, že obchodné reťazce by uvítali rokovania s väčšími partnermi, v eventuality vyššej dodávateľskej cene problém nevidia.

Vertikálna integrácia

Z prieskumnej sondy, ktorú tvorili dominantní výrobcovia základných agropotravinárskych komodít vyplynulo, že na Slovensku existujú značné rezervy vo vertikálnej integrácii medzi prvovýrobou, spracovateľmi a obchodom, aj keď ojedinele niektoré farmy majú **majetkové prepojenia** na spracovateľský priemysel, resp. sú jeho súčasťou. Taktiež niektoré podniky disponujú maloobchodnými prevádzkami a prepojením na prvovýrobu, výrobu krmných zmesí alebo výrobu vstupov. V potravinárskom sektore operujú aj koncerny s prepojením na iné odvetvia (napr. mlyny - výroba pekárenských a cukrárenských výrobkov a cestovín). U oslovených obchodných reťazcov sa tendencie k majetkovej integrácii nepotvrdili.

Vzťahy medzi jednotlivými účastníkmi sledovanej potravinovej vertikály sú dojednávané **zmluvne**, a to medzi farmármi a spracovateľmi zväčša na 1 rok (vo vertikále mlieka ide aj o zmluvy 5-ročné). Spracovatelia rastlinných komodít (hlavne výrobcovia liehu a sladu) by uvítali zmluvy na dlhšie obdobie s cieľom si zabezpečiť dostatočné množstvo suroviny v požadovanej kvalite. Splnenie všeobecných štandardov kvality je samozrejmosťou, pričom niektorí výrobcovia si uplatňujú aj vlastné špecifické štandardy na kvalitu suroviny. Dojednávané ceny a množstvá v zmluvných vzťahoch

sú závislé od ponuky a dopytu a diktované väčšinou spracovateľom vo vzťahu k prvovýrobcom a obchodom vo vzťahu k spracovateľom. Tieto sa upresňujú podľa aktuálnej situácie na trhu.

Na druhom stupni potravinovej vertikály (spracovatelia) existujú viaceré **programy pomoci** pre farmárov, pričom ide hlavne o podporu so vzťahom k nákupu vstupov, skladovaniu a zvyšovaniu produkcie a kvality, získavania úverov a investičného poradenstva. Tieto programy fungujú najmä pri obilninách a olejninách, pri živočíšnych komoditách je situácia nepriaznivá. Väčšina subjektov druhom a tretom stupni potravinovej vertikály (spracovateľ-obchod) nemá žiadne účinné programy pomoci pre svojich dodávateľov.

Pozemkové úpravy

Rozdrobenosť vlastníctva pôdy v SR je pretrvávajúcim problémom, ktorý zhoršuje podnikateľské prostredie a osobitne sťažuje začatie podnikania na pôde a následné investície.

V rámci PRV 2007-2013 bolo doposiaľ podporených 320 projektov pozemkových úprav (PPÚ). Tento počet rozpracovaných projektov tvorí skupina projektov začatých v SAPARD-e a v SOP/PRV 2004-2006 v počte 208. Zvyšných 112 projektov sú nové projekty, ktoré boli zahájené v roku 2009.

Pri riešení pozemkových úprav v SR iba určitá časť finančných prostriedkov opatrenia bola použitá na budovanie v projektoch pozemkových úprav plánovaných spoločných zariadení a opatrení slúžiacich na sprístupnenie pozemkov (poľné a lesné cesty) – 13% vyplatených prostriedkov k 31.12.2012.

Cieľom je vypracovať a vykonať projekty pozemkových úprav pre nové priestorové a funkčné usporiadanie územia a postupne realizovať v projektoch pozemkových úprav plánované spoločné zariadenia a opatrenia prostredníctvom:

- zabezpečovania prístupu k pozemkom rekonštrukciou a budovaním účelových komunikácií;
- ekologickej stabilizácie a ochrany krajiny realizovaním vodohospodárskych, protieróznych, ekologických a rekultivačných opatrení;
- usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom – konsolidácia pozemkov a pozemkového vlastníctva.

Pozemkové úpravy súčasne riešia nezrovnalosti v evidencii pozemkového vlastníctva, keď informačný systém LPIS registrujúci produkčné plochy jednotlivých obhospodarovateľov často nie je kompatibilný s databázou údajov katastra nehnuteľností a skutkovým stavom v teréne.

Poučením z predchádzajúceho programovacieho obdobia sú zistenia MTE, ktoré poukázali na nízku efektivitu PPÚ. V programovacom období 2014 - 2020 je dobré zvýšiť podiel vysporiadaného územia vzhľadom na potreby krajiny, skrátiť obdobie riešenia projektu, a pod.

Z celkového počtu 3559 katastrálnych území v rámci SR zostáva 3141, v ktorých neboli začaté pozemkové úpravy. Pokiaľ je lesnatosť v k.ú. väčšia ako 50 % výmery, nie je naliehavá potreba na vykonanie PPÚ v danom k.ú., čím sa kladie dôraz na dosiahnutie vyššieho podielu vysporiadania vlastníckych vzťahov v poľnohospodársky využívaných územiach.

V súčasnosti je podiel scelenej pôdy 10% na celkovej výmere SR. Priemerný počet vlastníkov na 1 parcelu pred realizáciou PPÚ je 10,45, po realizácii sa očakáva pokles na 5. Ako potvrdzuje aj MTE, usporiadaním vlastníckych vzťahov k pozemkom sa zníži priemerný počet vlastníkov na parcelu a zvýši sa priemerná výmera parcely. Pre účinnejšie monitorovanie stavu a prínosu realizácie PPÚ sme navrhli viacero špecifických kontextuálnych ukazovateľov, vrátane sledovania príspevku k ekologickej stabilite území (vybudované spoločné zariadenia a opatrenia) a prístupu na pozemky.

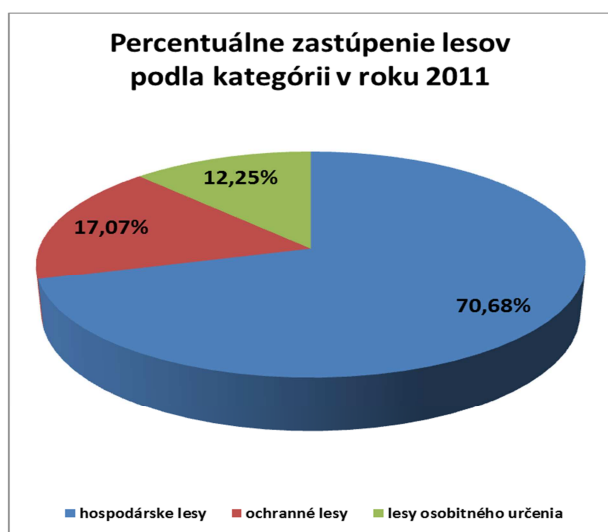
Lesné hospodárstvo (LH)

Výmera lesných pozemkov v SR v roku 2012 bola 2 012 414 ha, z toho porastovej pôdy 1 940 300 ha. Lesnatosť dosiahla 41 %. V lesoch Slovenska prevládajú z hľadiska drevinovej skladby dreviny listnaté

60,7 %. Dreviny ihličnaté tvoria 39,3 %. Najväčšie zastúpenie má buk (32,2 %), smrek (24,9 %), dub (10,6 %) a borovica (6,9 %).

Zásoba dreva v lesných porastoch má rastúcu tendenciu a v roku 2012 dosiahla 472,18 mil. m³ hrubiny bez kôry, čo je o 6,11 mil. m³ viac ako v roku 2011. Priemerná zásoba dreva je 243 m³/ha porastovej pôdy.

V r. 2012 dosiahla výmera lesov využiteľných pre produkciu dreva (FAWS - forests available for wood supply, CCI 29) 1 784,53 tis. ha. V podmienkach SR ide o hospodárske lesy, lesy osobitného určenia a ochranné lesy (viď nasl. graf). Za sledované obdobie 2007 až 2012 vzrástla o 17 840 ha, čo predstavuje priemerný ročný nárast o 2 973 ha lesa. Celková výmera lesov sa zvýšila za obdobie rokov 2007 - 2012 o 7 360 ha, t. j. priemerný ročný nárast cca 1 227 ha lesa.

Zdroj: NLC-ÚLZI Zvolen Súhrnné informácie o stave lesov SR, 2013

Štátne lesné podniky spravujú najviac lesných pozemkov na Slovensku, cca 785 tis. ha. Vlastníkom týchto pozemkov je Slovenská republika. Vráťane neodovzdaných lesných pozemkov obhospodarujú spolu až 1 060 tis. ha lesa, čo predstavuje 54,59 %.

Ostatné verejné lesné podniky (lesy patriace mestám, obciam a miestnym samosprávam) vlastnia zhruba 180 tis. ha porastovej pôdy, čo predstavuje 9,3 % z celkovej výmery, zatiaľ čo v ich obhospodarovaní je 167 tis. ha porastovej pôdy.

Súkromné lesné podniky vlastnia cca 726 tis. ha porastovej pôdy, čo predstavuje 37 % z celkovej výmery porastovej pôdy. V ich obhospodarovaní je však len 713 570 ha porastovej pôdy. Rozdiely sú spôsobené neodovzdaním všetkých lesov ich pôvodným vlastníkom, keďže reštitučný proces sa ešte neukončil. Neodovzdané lesy obhospodarujú štátne lesné podniky.

V roku 2012 bolo v lesnom hospodárstve zamestnaných 20,3 tis. osôb, t. j. 0,9 % z celkového počtu zamestnaných osôb podľa hospodárskej činnosti v SR (2 329 tis. osôb, CCI 13). Vďaka čiastočnému oživeniu výroby v lesnom hospodárstve sa zamestnanosť v lesnom hospodárstve v roku 2012 mierne zvýšila (o 1,6%).

V rámci LH prevláda stredoškolsky vzdelaná pracovná sila (cca 80 %), pričom podiel mužov a žien na celkovom počte zamestnancov v r. 2012 bol v pomere takmer 9 : 3. Podiel vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov dosahuje spolu 12,9 %.

Lesné hospodárstvo sa vyznačuje veľkou závislosťou na tržbách z ťažby dreva, kde v roku 2012 tento podiel tvoril až 80% z celkových tržieb a výnosov v LH (Zelená správa 2012), preto bude potrebné

vytvárať podmienky na podporu diverzifikácii výroby v LH. Ide hlavne o ponuku nových tovarov a služieb (napr. vidiecky cestový ruch, poľovníctvo, lesná pedagogika, atď.). Okrem samotného zvýšenia príjmu lesníckych subjektov to bude mať pozitívny vplyv na udržanie/zvýšenie zamestnanosti vo vidieckom priestore.

Základom obhospodarovania lesov je racionálne sprístupnenie lesnou dopravnou sieťou. Na optimálne sprístupnenie lesov chýba v rámci lesov Slovenska dobudovať ešte asi 3 000 – 5 000 km lesných ciest, čo znamená, že v sprístupňovaní lesov predstavuje najvyššiu prioritu lesného hospodárstva.

Nedobudované lesné cesty sťažujú prístup a práce pri obhospodarovaní lesov a rovnako negatívne ovplyvňujú prevenciu a hasenie lesných požiarov. V súčasnosti absentuje systematická údržba a komplexná starostlivosť o vybudované lesné cesty a účelové komunikácie, a len sporadicky sa odstraňujú havarijné stavy na jednotlivých cestách, vzniknuté po živelných pohromách, najmä po povodniach a svahových zosuvoch.

Pri sprístupňovaní horských lesov sa odporúča postupovať diferencovane, podľa kategórií lesov s tým, že v hospodárskych lesoch sa uvažuje s hustotou lesných ciest 20–25 m.ha⁻¹ a pre ochranné lesy sa odporúča hustota 7–14 m.ha⁻¹ lesných ciest. Celkovo na Slovensku nedostatočné sprístupnenie lesov výrazne znemožňuje ich trvalo udržateľné obhospodarovanie z pohľadu ekonomického, environmentálneho a sociálneho. V nasledovnej tabuľke je na porovnanie uvedená hustota lesnej dopravnej siete na Slovensku a v okolitých krajinách s podobnými ekologickými podmienkami.

Hustota lesnej dopravnej siete (bežné metre/ha) v SR a vo vybraných krajinách

	Hustota v bm/ha					
	ČR	SR	Švajčiarsko	Rakúsko	Nemecko I*	Nemecko II*
1L	4,6	3,2	26,2	35,4	54,4	18
2L	9,5	7,4				10,5
Spolu 1L+2L	14,1	10,6	26,2	35,4	54,4	28,5

*Nemecko I – staré spolkové krajiny, Nemecko II- nové spolkové krajiny

V programovom období 2007–2013 bola prevažná časť verejných zdrojov v lesníctve použitá na výstavbu infraštruktúry—lesných ciest. V rámci investícií do hmotného majetku je aj v budúcnosti možné z EPFRV podporovať infraštruktúru potrebnú pre rozvoj lesného hospodárstva a prevenciu proti šíreniu požiarov. Približovanie dreva je z hľadiska zabezpečenia výkonov dôležitá hospodárska činnosť, ktorá tvorí približne 28% priamych nákladov na ťažbu a významne ovplyvňuje kalkuláciu nákladov na výkony. V roku 2012 hustota sprístupnenia lesov dopravnou sieťou vzrástla oproti predchádzajúcemu roku len nepatrne (o 0,1 m/ha). Celková dĺžka lesnej dopravnej siete bola 40 740 km (Správa o lesnom hospodárstve v Slovenskej republike za rok 2012).

Lesy sú **nezastupiteľné predovšetkým v procese sekvestrácie CO₂**, kde ich potenciál ukladania uhlíka vysoko prekračuje potenciál pestovania poľnohospodárskych plodín. Celková zásoba uhlíka v drevnej biomase dosiahla v r.2011 **227,9 mil. ton** uhlíka a za r.2005-2011 má **mierne rastúci trend** najmä v dôsledku zvyšovania zásob drevnej hmoty (analýzy prioritných oblastí 4C a 5D).

S ohľadom na klimatickú zmenu a adaptáciu je žiaduce ďalšie posilnenie sekvestrácie, ktoré sa dosiahne predovšetkým zlepšenou **starostlivosťou o zdravotný stav lesov a systematickou obnovou lesa**. Rezervy sú v oblasti **zušľachťovania lesov** s nízkou hospodárskou a prírodnou hodnotou. Zmenou ich drevinového zloženia a tvaru na les "vysoký" sa zvýši sekvestrácia,lepší ich prírodná i ekologická hodnota a v budúcnosti aj kvalita v nich ťaženého dreva, ktoré je významným obnoviteľným zdrojom energie a dôležitou surovinou 3. tisícročia.

Lesná biomasa vrátane odpadov vznikajúcich pri jej spracovaní je z hľadiska využiteľného potenciálu najvýznamnejším obnoviteľným zdrojom energie na Slovensku. Napriek rastúcemu trendu je miera a efektívnosť využívania lesnej biomasy na energetické využitie nedostatočná a ďaleko zaostáva za potenciálnymi možnosťami.

Na ťažbu dreva nadväzuje viacero priemyselných odvetví (drevospracujúci, výroba celulózy a papiera, stavebný, výroba energie a tepla a i.), ktoré majú potenciál významne podporiť ekonomický rast a zamestnanosť, osobitne v zaostávajúcich vidieckych oblastiach Slovenska s obmedzenými ekonomickými príležitosťami.

V rokoch 2003 až 2013 sa výška náhodných ťažieb na Slovensku pohybovala od 40 do 66 % z celkových ťažieb. Túto náhodnú ťažbu ovplyvnili predovšetkým významnejšie kalamitné udalosti (vietor a následne biologické škodlivý činitele). Najviac poškodzovanou drevinou bol v tomto období smrek. Z hľadiska regiónov sú najviac poškodzované lesy v Žilinskom, Prešovskom, Banskobystrickom a Košickom kraji. V súčasnosti je potrebné riešiť problematiku ochrany mladých porastov založených na holinách po rozsiahlych kalamitách.

Ďalší významný problém v prevencii a ochrane lesa predstavujú invázne organizmy. Kvôli voľnému pohybu tovarov, služieb, vozidiel a osôb v rámci EÚ je šírenie nepôvodných organizmov podstatne jednoduchšie a intenzívnejšie. V priebehu posledných 20-tich rokov sa na naše územie rozšíril napr. lykožrút severský (*Ips duplicatus*) na smreku, ploskáčik pagašťanový (*Cameraria ohridella*) na pagašťanoch, červc (*Pulvinaria regalis*) na lipách, veľmi nebezpečná tracheomykózna huba *Chalara fraxinea* na jaseňoch, psota americká (*Coleotechnites piceaella*) na smrekoch, atď. Je takmer isté a už teraz predpovedáme, že do 10-tich rokov k nám pribudnú ďalšie organizmy, ktoré nie sú pôvodné v Európe, ale už sa Európou šíria. Ide napr. o polyfágneho a nebezpečného fuzáča na listnáčoch *Anoplophora glabripennis*, krasoňa na jaseňoch *Agrilus planipennis*, ktorý po invázii do USA a Kanady napadol milióny jaseňov a bol detekovaný v roku 2007 už aj v Európe, háďatko borovicové *Bursaphelenchus xylophilus*, ktoré sa šíri najmä z Portugalska a Španielska, ako aj iné škodlivé organizmy, *Dryocosmus kuriphilus*, *Phytophthora spp.*, atď. Uvádzame, že prvý nález ambróziového chrobáka na Slovensku, *Xylosandrus germanus* prvýkrát objavili výskumní pracovníci NLC v roku 2010. Od tejto doby pozorujeme jeho intenzívne množenie a v budúcnosti sa môže stať, podobne ako v USA, vážnym drevokazným škodcom. Na NLC úspešne testujeme metódu jeho monitoringu.

Na dosiahnutie zlepšenia odolnosti lesných ekosystémov (napr. pôdoochranná funkcia lesa) je potrebné aktívne podporovať umelú obnovu lesa v ochranných lesoch, ktoré stratili schopnosť prirodzenej obnovy lesa. Potrebné je venovať sa ochrane lesných genetických zdrojov kvalitného lesného reprodukčného materiálu v dlhšom časovom horizonte prostredníctvom adekvátnej starostlivosti o uznané zdroje, génové základne, semenné porasty a v banku semien lesných drevín.

Ďalej je potrebné zamerať sa na rekonštrukciu smrekových porastov, ktoré podliehajú rozpadajúcej tendencii vplyvom klimatických zmien a to najmä rozširujúcim sa škodcom pôsobiacich najmä na týchto drevinách.

Dĺžka vodných tokov na Slovensku je 61,1 tis. km, z toho v správe štátnych organizácií LH je takmer 19 tis. km drobných vodných tokov (DVT), ktoré pretekajú nie len lesom, ale aj intravilánom obcí a poľnohospodárskou krajinou. Dĺžka spravovaných DVT na lesných pozemkoch je 13 538,05 km, mimo lesných pozemkov 4 224,39 km a v intraviláne obcí 1 226,42 km. Z prostriedkov na opravu a údržbu sa veľká väčšina využíva na odstraňovanie následkov povodní. Investičné akcie určené najmä na ochranu pred povodňami sú realizované len vo veľmi obmedzenom rozsahu v rámci finančných možností organizácií.

Súčasný stav v oblasti prevencie a boja proti požiarom lesných plôch je nedostatočný. Absentuje komplexné riešenie prevencie a prognózovania vývoja už vypuknutých požiarov v lesoch SR. Neexistuje žiadna komplexná mapa dostupnosti lesných plôch a jednotlivých území lesa rozličnou hasiacou technikou. Nie je vytvorená vhodná databáza jednotlivých staníc HaZZ a ich vybavenosti vzhľadom na potreby hasenia lesných požiarov. Určovanie indexov požiarovosti a následné vyhlasovanie rizík požiarov pre vybrané lesné lokality nedostatočne reflektuje meteorologické zmeny.

Pre zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov je nevyhnutná podpora celoživotného vzdelávania a poradenstva pre obhospodarovateľov a užívateľov lesov, a tým prispievať k zavádzaniu

inovatívnych postupov do lesného hospodárstva. Veľká výmera lesov na Slovensku sa nachádza v sústave NATURA 2000 (takmer 50%), a preto je potrebné podporovať efektívne prepojenie lesného hospodárstva s výskumom, a tým prispieť k navrhnutiu ekonomicky a environmentálne vhodnejších postupov riadenia lesníckych podnikov.

Ekonomická situácia v lesníctve

Produktivita práce v lesnom hospodárstve, vyčíslená z hrubej pridanej hodnoty na osobu dosiahla v priemere za roky 2008-2010 sumu **23 264,5 EUR/osobu** (CCI 15).

Podľa výsledkov súhrnného ekonomického lesníckeho účtu (IEEAF) za rok 2012 dosiahla konečná produkcia odvetvia LH hodnotu 489 mil. EUR. Hrubá pridaná hodnota odvetvia bola v uvedenom roku približne 241 mil. EUR, čistá pridaná hodnota 214 mil. EUR.

Až 80 % tržieb a výnosov LH tvoria tržby za predaj dreva. Tržby a výnosy LH v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 klesli o 9,2 % najmä z dôvodu poklesu tržieb za drevo o 9,6 %. Ostatné tržby a výnosy klesli o 7,4 %. Pokles tržieb za drevo sa vo väčšej miere prejavil u neštátnych subjektov - až o 12,6 %, u štátnych organizácií o 6,7 %. Pokles tržieb bol spôsobený poklesom dodávok dreva o 1 025 tis. m³ (o 11,2 %), pričom priemerné speňaženie dreva stúplo o 0,88 EUR/m³.

V kalkulačnom členení nákladov, náklady lesníckych činností v roku 2012 (pestovná a ťažbová činnosť) predstavovali 52,1 % z celkových nákladov, ostatné náklady (obslužné činnosti) mali podiel 24,7 % a režijné náklady 23,2 %.

V roku 2012 subjekty lesného hospodárstva vykázali kumulatívny výsledok hospodárenia na úrovni 39,6 mil. EUR. Pokles hospodárskeho výsledku v štátnych ako aj v neštátnych lesných podnikoch v porovnaní s rokom 2011 (48,41 mil. EUR, o približne 18 %) je spôsobený poklesom ťažieb dreva a tým aj dodávok dreva.

V r. 2012 boli v lesnom hospodárstve zaznamenané známky oživenia najmä vďaka zvýšeniu objemu výkonov lesníckych činností. Súčasne mierne stúpila priemerná mesačná mzda v porovnaní s rokom 2011, a to o 1,2%.

Priemerná mzda v lesnom hospodárstve v roku 2012 dosiahla úroveň 860 € (zahŕňa hlavne technicko-hospodárskych pracovníkov lesných podnikov, nie je v nej započítaná priemerná mzda zamestnancov dodávateľských firiem – prevažne robotníci). Mzdová parita lesného hospodárstva voči priemeru NH dosiahla 106,8 %. Ukazovatele súhrnného ekonomického lesníckeho účtu poukazujú na pretrvávajúcu disparitu cien materiálnych a mzdových vstupov a výstupov lesnej výroby, ktorú sa nedarí v požadovanej miere kompenzovať v cene finálnej produkcie ani hľadaním iných zdrojov financovania LH. Výsledky kapitálového účtu poukazujú stále na nedostatočné zdroje na obnovu investičného majetku, hlavne mechanizačných prostriedkov, ktoré obmedzujú realizáciu nevyhnutných technicko-ekonomických, ale aj ekologických opatrení a následne ovplyvnením nákladovosti výrobného procesu.

Situácia v životnom prostredí vo väzbe na pôdohospodárstvo

Land Cover

Podľa údajov Land Cover (2006) je podiel poľnohospodárskej pôdy 48,3 % a lesnej pôdy 40,2 % z celkovej rozlohy SR. Orná pôda zaberá 34,21 % z rozlohy SR, prírodná pôda a prírodné lúky si zachovali zhodne po 0,6 % rozlohy, umelé plochy predstavujú 5,5 %, prechodné zalesnené územia 4,2 % a ostatné plochy 0,6 % rozlohy SR.

Územia s prírodnými obmedzeniami (LFA)

Slovensko je prevažne hornatá krajina s vysokým podielom málo produkčných pôd a zastúpením pôd, ktoré majú špecifické znevýhodnenia ako zamokrené pôdy, piesčité pôdy alebo skeletnaté pôdy. LFA predstavujú výmeru 1 225 764 ha, t. j. 50 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Pokračujúca poľnohospodárska činnosť v horších prírodných podmienkach je základným predpokladom udržania

osídlenia týchto oblastí s prijateľnými príjmami vidieckeho obyvateľstva v takom rozsahu, aby plnila svoje krajinotvorné, environmentálne a sociálne funkcie pri dodržiavaní stanovených podmienok.

Podľa klasifikácie platnej od r. 2004 má SR 61,3 % podiel LPIS znevýhodnených území, z toho 24 % horských, 19,8 % ostatných a 17,5 % špecificky znevýhodnených území (CCI 32).

Súhrnný prehľad LFA:

	LFA SR	Menej rozvinuté regióny	Ostatné oblasti
Kategória znevýhodnenia	ha	ha	ha
Horské oblasti	486 594	486 594	0
Ostatné znevýhodnené	390 966	363 992	26 974
Špecificky znevýhodnené	348 203	341 529	6 674
LFA spolu	1 225 764	1 192 115	33 648

Zdroj: PRV SR 2007-2013

V súlade s článkami 31 a 32 nariadenia č. 1305/2013 budú od roku 2018 stanovené nové oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami.

Poľnohospodárstvo v LFA sa prispôsobuje zhoršeným prírodným podmienkam. Prejavuje sa to už na úrovni zornenia, keď podiel ornej pôdy v LFA je hlboko pod úrovňou produkčných oblastí. V horských oblastiach dosahuje iba 34%. Smerom k lepším prírodným podmienkam sa zvyšuje a v oblastiach so špecifickými nevýhodami predstavuje 80%.

Využitie pôdy v LFA

Ukazovateľ	Horské oblasti	Ostatné znevýhodnené oblasti	Oblasti so špecifickými nevýhodami	Produkčné oblasti
Poľnohospodárska pôda	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
orná pôda	34,46%	63,77%	80,14%	98,54%
lúky a pasienky	65,54%	36,23%	19,87%	1,46%

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR 2012, VÚEPP Bratislava

Úrody obilnín v znevýhodnených oblastiach sú vplyvom menej priaznivých pôdných a klimatických podmienok o 25% nižšie ako v produkčných oblastiach.

Hektárové úrody obilnín v LFA (t/ha)

Typ LFA	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Horské oblasti	3,19	3,93	3,53	2,63	3,71	3,56
Ostatné znevýhodnené oblasti	3,06	4,34	3,52	2,97	4,05	3,65
Oblasti so špecifickými nevýhodami	3,45	4,80	4,11	3,10	4,36	3,82
Produkčné oblasti	4,06	6,23	5,19	4,57	6,08	4,13

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Bratislava

Pre znevýhodnené oblasti Slovenska je charakteristický chov hovädzieho dobytku, oviec a okrajovo aj chov kôz.

V chove hovädzieho dobytku došlo v roku 2012 prvý krát od r. 2007 k rastu počtu zvierat. Mierny rast stavu HD v r. 2012 bol zaznamenaný v horských a ostatných znevýhodnených oblastiach. V oblastiach so špecifickými nevýhodami a v produkčných oblastiach stavy HD klesli. Stavy dojnic sa znížili tak v znevýhodnených ako aj v produkčných oblastiach, ale stavy dojčiacich kráv rástli iba v znevýhodnených oblastiach, aj keď v produkčných oblastiach sú ich stavy minimálne. Napriek tomu tento vývoj musíme hodnotiť pozitívne nakoľko do r. 2011 stav HD neustále klesal s výnimkou

mierneho zvyšovania počtu dojčiacich kráv. V produkčných oblastiach sa **počet VDJ/ha od r. 2007** znížil o 20%, **v znevýhodnených oblastiach klesol iba o 5%**. Tento pokles prebiehal v LFA na úkor znižovania stavu dojníc. Na druhej strane sa podiel dojčiacich kráv zvýšil v r. 2012 na 48% v horských a 67% v ostatných znevýhodnených oblastiach, ktoré využívajú trvalé trávne porasty na pasenie zvierat a tým prispievajú k udržiavaniu rázu poľnohospodárskej krajiny. V r. 2007 bol ich podiel iba 30%-ný.

V posledných dvoch rokoch sa začala v horských oblastiach napriek znižovaniu počtu kráv zvyšovať ich úžitkovosť. Kým v r. 2007 bola priemerná úžitkovosť v horských oblastiach o 27% nižšia ako v produkčných oblastiach, v r. 2012 už dosiahla **85% úroveň úžitkovosti produkčných oblastí**. V ostatných typoch znevýhodnených oblastí dochádza iba k malým zmenám v dojnosti kráv.

Počet zvierat a úžitkovosť v chovoch hovädzieho dobytku v LFA

Ukazovateľ	M. J.	Horské oblasti	Ostatné znevýhodnené oblasti	Oblasti so špecifickými nevýhodami	Produkčné oblasti
HD spolu	VDJ/ha	0,279	0,215	0,185	0,178
Dojnice	VDJ/ha	0,111	0,076	0,074	0,094
Dojčiacie kravy	VDJ/ha	0,053	0,051	0,023	0,002
Ročná dojnosť	kg/dojnicu	6 306	5 734	5 997	7 459

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR 2012, VÚEPP Bratislava

Ďalším významným odvetvím živočíšnej výroby v LFA je chov oviec. Chov oviec je typický pre severné Slovensko s vysokým zastúpením trvalých trávnych porastov, ktoré umožňujú pasenie. Tieto regióny sú prevažne zaradené do horských oblastí a ostatných znevýhodnených oblastí. Najviac sa zvýšil počet zvierat od r. 2007 v oblastiach so špecifickými nevýhodami (25%), čo je pozitívne, pretože tieto oblasti majú v rámci LFA najnižší počet zvierat na hektár. K rastu došlo aj v ostatných typoch LFA, avšak zaťaženie pôdy zvieratami je najvyššie v horských oblastiach. Negatívom je, že produkcia ovčieho mlieka na jednu bahnicu ako aj väčšina ukazovateľov plodnosti a úžitkovosti bahníc sa medziročne v porovnaní s r. 2007 mierne zhoršila. Chov oviec patrí napriek tomu k najstabilnejším odvetviám živočíšnej výroby, kde nedochádza k žiadnym výrazným výkyvom a kontinuálne sa zvyšuje počet zvierat.

Vývoj počtu zvierat v chovoch oviec a kôz v LFA

Ukazovateľ	M. J.	Horské oblasti	Ostatné znevýhodnené oblasti	Oblasti so špecifickými nevýhodami	Produkčné oblasti
Ovce	VDJ/ha	0,407	0,130	0,102	0,007
z toho bahnice dojnú	VDJ/ha	0,177	0,058	0,028	0,001
Ročná dojnosť	l/bahnicu	80,81	54,72	82,32	49,59

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR 2012, VÚEPP Bratislava

V znevýhodnených oblastiach v porovnaní s produkčnými oblasťami došlo od roku 2007 k nižšiemu úbytku pracovných síl. Nižší úbytok bol zaznamenaný predovšetkým v regiónoch tradične závislých na poľnohospodárskej činnosti s nižšou úrovňou priemyselnej výroby, kde dosahovala agrárna zamestnanosť viac ako 10%. Ide o regióny s vysokou mierou nezamestnanosti a s nemožnosťou zamestnať sa v iných odvetviach národného hospodárstva.

Počet pracujúcich na 100 ha p.p. v LFA

Typ LFA	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Horské oblasti	3,76	3,57	3,17	3,19	3,04	2,76
Ostatné znevýhodnené oblasti	3,05	3,13	2,74	2,59	2,47	2,38
Oblasti so špecifickými nevýhodami	2,99	2,83	2,48	2,37	2,17	2,09
Produkčné oblasti	3,71	3,47	3,18	2,91	2,75	2,68

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Bratislava

Úroveň miezd v poľnohospodárstve sa od r. 2007 pohybovala v intervale 72-75% voči priemeru národného hospodárstva. V r. 2012 dosahovala v LFA 86% produkčných oblastí.

Úroveň miezd v znevýhodnených oblastiach (EUR)

Typ LFA	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Horské oblasti	514	549	546	575	616	635
Ostatné znevýhodnené oblasti	503	564	545	591	627	668
Oblasti so špecifickými nevýhodami	530	562	577	599	652	688
Produkčné oblasti	587	640	641	667	749	768

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Bratislava

Priemerné náklady na hektár poľnohospodárskej pôdy v r. 2012 v znevýhodnených oblastiach dosiahli 1 327 EUR/ha, v produkčných oblastiach sa pohybovali na úrovni 2 159 EUR/ha. Tým sa úroveň nákladov v LFA znížila na 61% produkčných oblastí, keď v r. 2007 predstavovala 66% produkčných oblastí. Zníženie úrovne nákladov v znevýhodnených oblastiach v porovnaní s produkčnými oblasťami spôsobil pomalší rast nákladov v LFA (10%) ako v produkčných oblastiach (17%).

Vývoj nákladov v LFA (EUR/ha)

Typ LFA	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Horské oblasti	1 108	1 119	970	1 060	1 237	1 103
Ostatné znevýhodnené oblasti	1 147	1 357	1 181	1 202	1 336	1 373
Oblasti so špecifickými nevýhodami	1 350	1 436	1 260	1 319	1 415	1 532
Produkčné oblasti	1 843	2 052	1 810	1 793	2 094	2 159

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Bratislava

Na raste nákladov sa podieľal predovšetkým rast cien pohonných hmôt, rast nákladov na osivá a rast odpisov. Náklady spojené so živočíšnou výrobou rástli pomalšie.

Vývoj výnosov v závislosti na prírodných podmienkach mal odlišný priebeh. Celkové výnosy v LFA sa v r. 2012 v porovnaní s r. 2007 zvýšili iba o 7%, pričom v horských oblastiach klesli. V produkčných oblastiach vzrástli výnosy v r. 2007-2012 o 16%. Vývoj výnosov v LFA pozitívne ovplyvnil rast tržieb za vlastné výrobky sa služby, ktorý bol vyšší ako rast výnosov (9%). Tržby za predaj výrobkov rastlinnej výroby v prepočte na hektár pôdy sa zvyšovali so zväčšujúcim sa podielom rastlinnej výroby.

Tržby zo živočíšnej výroby sa vyvíjali negatívne vo všetkých typoch oblastí, čo súvisí s negatívnym vývojom počtu zvierat. Najviac klesli tržby zo ŽV v produkčných oblastiach (-34%), v LFA klesli iba o 13% aj napriek vyššiemu podielu živočíšnej výroby v LFA (45%) oproti produkčným oblastiam (25%). V horských oblastiach je podiel živočíšnej výroby až 70%-ný.

Vývoj výnosov v LFA (EUR/ha)

Typ LFA	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Horské oblasti	1 149	1 143	972	1 064	1 222	1 085
Ostatné znevýhodnené oblasti	1 196	1 400	1 174	1 194	1 347	1 375
Oblasti so špecifickými nevýhodami	1 383	1 460	1 215	1 312	1 445	1 575
Produkčné oblasti	1 925	2 124	1 699	1 801	2 266	2 233

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Bratislava

Vývoj úrovne bežných dotácií bol v znevýhodnených oblastiach za obdobie r. 2007-2012 záporný, s poklesom o 6%, čo súvisí so znížením podpory znevýhodnených oblastí v r. 2011-2012 o 19%. Podpora za znevýhodnené prírodné podmienky sa podieľa na bežných dotáciách 30%-tami v horských oblastiach, 22%-tami v ostatných znevýhodnených oblastiach a 16%-tami v oblastiach so špecifickými nevýhodami. Za rovnaké obdobie došlo v produkčných oblastiach k rastu bežných dotácií v prepočte na hektár pôdy o 12%. Pritom bežné podpory tvoria v horských oblastiach až 30% výnosov, kým v produkčných iba 10%. Na vývoji bežných dotácií sa negatívne podpísalo aj zníženie podpory živočíšnej výroby, ktoré sa dotklo predovšetkým znevýhodnených oblastí.

V r. 2012 iba horské oblasti dosiahli záporný hospodársky výsledok. Ostatné typy LFA vykázali zisk podobne ako produkčné oblasti. Od vypuknutia hospodárskej krízy v horských oblastiach výsledok hospodárenia stále klesá, kým ostatné typy LFA zaznamenali rast podobne ako produkčné oblasti. Najpriaznivejšia je situácia v oblastiach so špecifickými nevýhodami, kde sa dosiahol najvyšší hospodársky výsledok zo všetkých typov LFA. Štruktúra výroby je tam podobná ako v produkčných oblastiach, aj keď intenzita nedosahuje rovnakú úroveň. Klesajúca podpora znevýhodnených oblastí a výpadok podpory živočíšnej výroby, ktorá má najvýznamnejšie zastúpenie práve v horských oblastiach sa negatívne podpísala aj na výsledku hospodárenia.

Vývoj hospodárskeho výsledku v LFA (Eur/ha)

Typ LFA	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Horské oblasti	42	24	2	5	-15	-18
Ostatné znevýhodnené oblasti	49	43	-7	-8	11	1
Oblasti so špecifickými nevýhodami	34	24	-45	-7	30	44
Produkčné oblasti	83	72	-111	8	172	74

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP Bratislava

Z analýzy nákladov a výnosov vyplýva, že hospodárenie v znevýhodnených oblastiach je na hranici efektívnosti. Zatiaľ čo v horských a ostatných znevýhodnených oblastiach je problematické ju dosiahnuť, oblasti so špecifickými nevýhodami sa držia tesne nad hranicou efektívnosti. Na vývoj efektívnosti hospodárenia v LFA vplýval negatívne vyšší rast nákladov ako výnosov.

Nepriaznivý vývoj hospodárskeho výsledku a nižšia úroveň nákladov a tržieb ovplyvnená nižšou intenzitou výroby v LFA sa prejavuje v nižšej rentabilite výroby. Rentabilita nákladov v znevýhodnených oblastiach dosahuje 60% produkčných oblastí a rentabilita tržieb 75% produkčných oblastí.

Ukazovatele rentability a efektívnosti v LFA (EUR/ha)

<i>Ukazovateľ</i>	<i>Horské oblasti</i>	<i>Ostatné znevýhodnené oblasti</i>	<i>Oblasti so špecifickými nevýhodami</i>	<i>Produkčné oblasti</i>
efektívnosť hospodárenia	0,98	1,00	1,03	1,03
rentabilita nákladov	-0,06	1,83	4,55	4,43
rentabilita tržieb	-0,12	2,96	7,45	6,54

Zdroj: Informačné listy CD MPRV SR 2012, VÚEPP Bratislava

Aj keď efektívnosť vynaložených vkladov je spravidla v horších prírodných podmienkach nižšia, aj v takýchto podmienkach je možné dosahovať pozitívne hospodárske výsledky a tým efektívne využiť danosti prírodného prostredia. K tomu významne napomáhajú vyrovnávacie príspevky (platby LFA), ktorých cieľom je zachovať hospodárenie aj v týchto podmienkach, zachovať ráz poľnohospodárskej krajiny a v neposlednom rade udržiavať pôdu v dobrom poľnohospodárskom a environmentálnom stave (GAEC), čím sa podporujú systémy hospodárenia šetrné k životnému prostrediu a predchádza sa opúšťaniu pôdy.

Intenzita hospodárenia

Z hodnôt CCI 33 vyplýva, že 49,3% územia SR vykazuje nízku intenzitu hospodárenia na pôde, 45,5% strednú a 5,2% vysokú intenzitu.

Zachovanie biodiverzity

Ani v SR sa nepodarilo do roku 2010 zastaviť pokles biodiverzity. Z hodnotenia stavu biotopov a druhov európskeho významu podľa článku 17 Smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín vyplýva, že len 16 % druhov a 29 % biotopov je v SR v priaznivom stave ochrany, ostatné druhy a biotopy sú buď v nepriaznivom alebo neznámom stave.

Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 prijatá vládou SR, priamo vychádza zo Strategického plánu ochrany biodiverzity 2011 – 2020 dohovoru o biodiverzite, stanovuje aktuálne ciele ochrany biodiverzity v SR v súvislosti so stavom a trendmi biodiverzity v SR, v rámci EÚ, ale aj na globálnej úrovni a reflektuje národné a medzinárodné záväzky SR.

NATURA 2000– ochrana v SR

- osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlásené na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: **chránené vtáčie územia**;
- osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlásené na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: **územia európskeho významu**

Výmera poľnohospodárskej (PP) a lesnej pozemkov (LP) v územiach NATURA 2000

Natura 2000	Počet	Rozloha (ha)	Rozloha PP (ha)	Podiel PP (%)	Rozloha LP (ha)	Podiel LP (%)
CHVÚ	41	1 282 811	365 102	28,4	828 110	64,3
ÚEV	473	584 353	58 640	10,0	503 926	86,2

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2012 (MŽP SR)

Vtáky v poľnohospodárskej krajine

SOS/BirdLife Slovensko každoročne monitoruje a vyhodnocuje Index populačného trendu vybraných druhov vtákov v poľnohospodárskej krajine. V rámci hodnotenia bežných druhov vtáctva poľnohospodárskej krajiny bolo vybratých podľa medzinárodnej klasifikácie zohľadňujúc slovenské špecifiká 24 druhov vtákov.

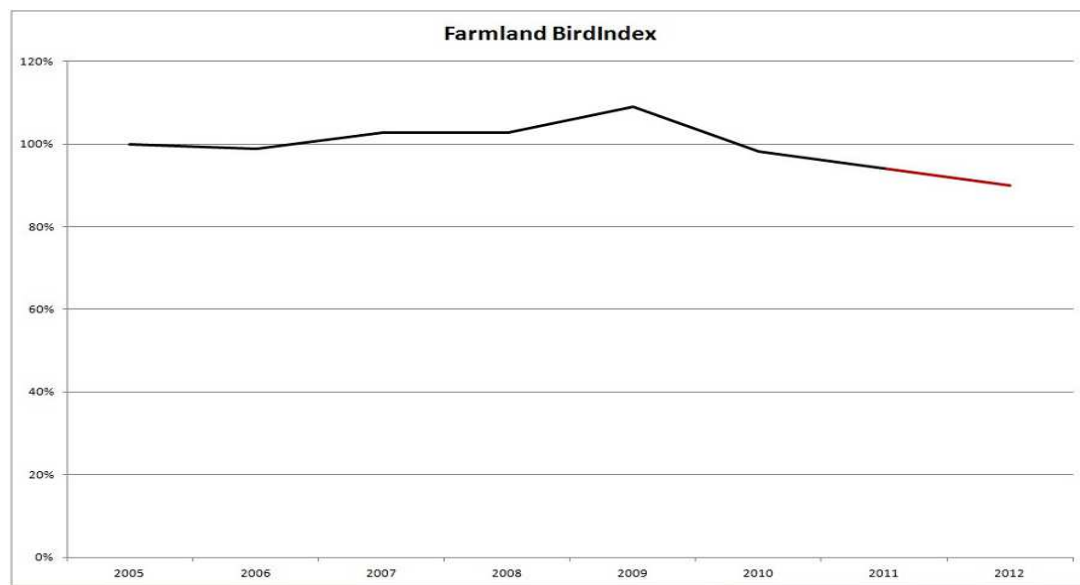
Pri prepočte indexu zmeny podľa sledovaných rokov 2005 až 2009 (viď nasledovná tabuľka) tak na národnej úrovni vychádza od r. 2006 mierny nárast početnosti vybraných druhov o 8 %, treba však vziať do úvahy, že r. 2006 bol v hniezdnom období daždivý, čo sa odzrkadlilo aj v početnosti vtáctva (SOS/BirdLife Slovensko).

Index zmeny početnosti vybraných druhov vtáctva poľnohospodárskej krajiny

Lokalita	2005	2006	2007	2008	2009	*2010	*2011	*2012
SR	1.0403	1	1.0372	1.0147	1.0804	1.035	1.020	1.005

Zdroj: SOS/BirdLife Slovensko, 2010; *Pozn. údaje za 2010-2012 – odhad VÚEPP

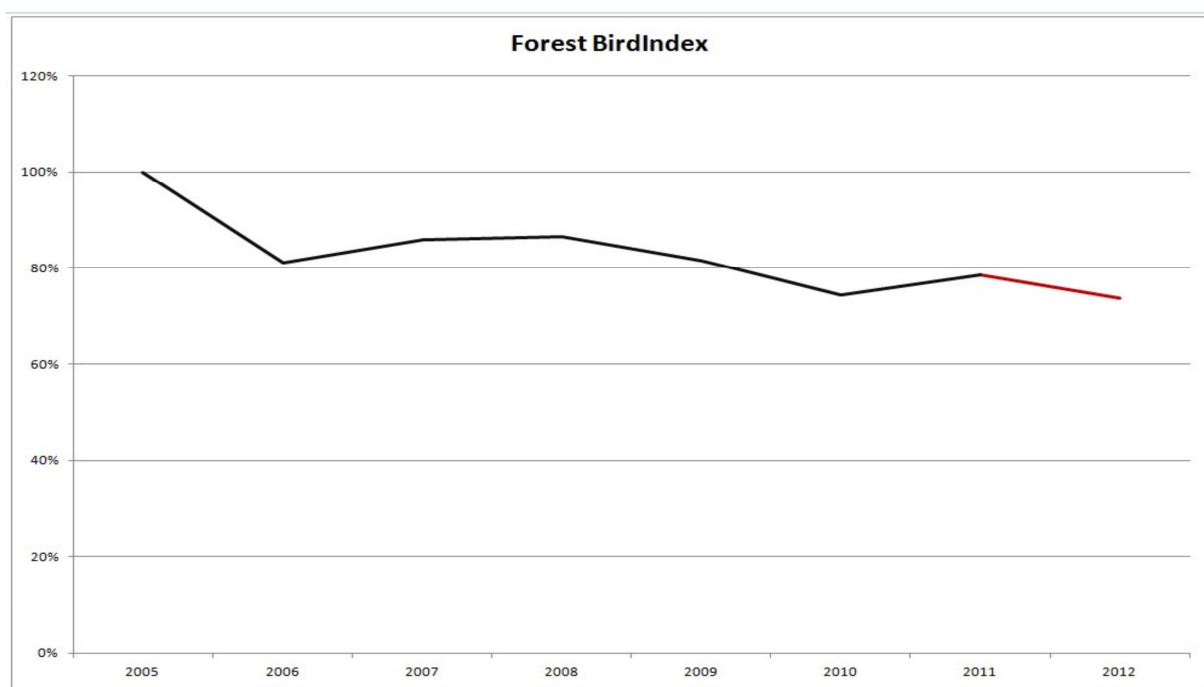
Pri súhrnnom hodnotení početnosti 24 druhov poľnohospodárskych druhov vtáctva je zatiaľ situácia v SR pozitívnejšia ako v krajinách západnej Európy. Do roku 2009 bol zaznamenaný celkový nárast početnosti sledovaných druhov o takmer 9 %, kým v nasledujúcich rokoch 2010 - 2012 klesol na úroveň cca o 10 % nižšiu, ako bol počet zaznamenaný v roku 2005. Kontinuálny pokles niektorých poľnohospodárskych druhov uvedených vyššie naznačuje, že druhy poľnohospodárskej krajiny patria medzi zraniteľnejšie a pri nevhodnom využívaní krajiny môže situácia vyzeráť obdobne ako je to známe zo západnej Európy.

Zdroj: SOS/BirdLife Slovensko, „Výsledky zo sčítania bežných druhov na Slovensku - vyhodnotenie trendov v rokoch 2005 – 2012“

Vtáky v lesnej krajine

Z výsledkov zo sčítania bežných druhov na Slovensku (SOS/BirdLife Slovensko) tiež vyplynulo, že v prípade lesných druhov vtáctva početnosť 27 bežných druhov klesá kontinuálne od roku 2005 až do r. 2012 v priemere o viac ako 3 % ročne. Tento klesajúci trend je však predovšetkým spôsobený výrazným prepadom početnosti niektorých z hodnotených druhov, keďže počet druhov s rastúcou početnosťou medzi lesnými druhmi bol 15, t. j. viac ako polovica z hodnotených.

Zdroj: SOS/Birdlife Slovensko, „Výsledky zo sčítania bežných druhov na Slovensku - vyhodnotenie trendov v rokoch 2005 – 2012“

Chránené územia SR

Ochrana ekosystémov, voľne žijúcich druhov živočíchov a voľne rastúcich druhov rastlín a genetickej diverzity upravuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Zákon definuje kategórie chránených území (CHÚ) pre zabezpečenie ochrany biotopov a druhov národného a európskeho významu.

Prehľad chránených území v SR podľa kategórií

Kategória	Počet	Výmera chránených území (CHÚ) v ha	Výmera ochranných pásiem (OP) v ha	% z rozlohy SR
Chránené krajinné oblasti (CHKO)	14	522 579	-	10,66
Národné parky (NP)	9	317 890	270 128	11,99
Chránené areály (CHA)	173	11 023	2 425	0,27
Prírodné rezervácie (PR)	392	14 246	301	0,30
Národné prírodné rezervácie (NPR)	219	84 189	2 239	1,76
Prírodné pamiatky (PP)	260	1 586	499	0,05
Národné prírodné pamiatky (NPP)	61	59	3 082	0,06
Chránené krajinné prvky (CHKP)	1	3	-	0,00
Spolu	1 129	951 575	278 674	25,09

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2012 (MŽP SR)

Poľnohospodárska pôda (PP) a lesné pozemky (LP) v chránených územiach

	Výmera PP v CHÚ (ha)	%	Výmera LP v CHÚ (ha)	%
2012	187 190	16,4	830 330	72,7

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2012 (MŽP SR)

Územia s vysokou prírodnou hodnotou (HNV)**HNV v poľnohospodárskej krajine**

Typ 1 – poľnohospodárska pôda s vysokým podielom poloprírodnej vegetácie (prírodné a poloprírodné trvalé trávne porasty)

Typ 2 – tradičná poľnohospodárska krajina (mozaiková poľnohospodárska krajina s nízkou intenzitou využívania)

Typ 3 - orná pôda v územiach NATURA 2000

Typ HNV	Indikátor	Rozloha UAA (ha)	Databáza	Monitoring
Typ 1 Prírodné a poloprírodné trvalé trávne porasty	Hodnota biodiverzity stanovená podľa diagnostických druhov typu biotopu	320 000	Národný zoznam 17 subtypov biotopov prírodných a poloprírodných trvalých trávnych porastov	Mapovanie stavu v stanovených x ročných cykloch. (Daphne – inštitút aplikovanej ekológie)

			(National Grassland Inventory - Daphne – inštitút aplikovanej ekológie)	
Typ 2 Tradičná poľnohospodárska krajina s rozptýleným osídlením. Tradičná poľnohospodárska krajina ornej pôdy, trávnych porastov, sádov, viníc	Prítomnosť mozaikovej štruktúry (malé polia), v blízkosti rozptýleného osídlenia. Prítomnosť hodnotných krajinných prvkov a realizácia tradičných postupov	33 934	Národný zoznam 4 typov mozaikového poľnohospodárstva (National traditional agricultural mosaics Inventory – Ústav krajinej ekológie Slovenskej akadémie vied)	Základné mapovanie v rokoch 2009-2011 (Ústav krajinej ekológie Slovenskej akadémie vied)
Typ 3 Orná pôda v územiach NATURA 2000	Index populačného trendu vybraných druhov vtákov v poľnohospodárskej krajine	308 000 (292 000 ha v SPAs, 46 000 ha v SACs)	Zoznam výskytu vybraných druhov vtákov (SOS/BirdLife Slovensko)	Ročné mapovanie a vyhodnocovanie Indexu populačného trendu vybraných druhov vtákov v poľnohospodárskej krajine (SOS/BirdLife Slovensko)
Spolu HNV na poľnohospodárskej pôde		661 934		

HNV v lesoch

Typ 1 – prírodné a poloprírodné lesy (neplantážne lesy s prirodzenou štruktúrou, zložením, ktoré sú alebo boli upravené antropogénnymi činnosťami – lesy s dlhodobou históriou spravovania)

Typ 2 - prirodzene sa vyvíjajúce lesy (lesy, ktorých zloženie a funkcia sa tvarovali dynamicky bez narušenia prírodných režimov a bez podstatného antropogénneho vplyvu počas dlhého obdobia)

Typ HNV	Indikátor	Rozloha (ha)	Databáza	Monitoring
Typ 1 Prírodné a poloprírodné lesy Z toho: <ul style="list-style-type: none"> v územiach Natura 2000 mimo území Natura 2000 	Nepôvodné druhy stromov (výmera) Obnova lesov (prírodzená alebo výsadbou) Chránené lesy (stupeň ochrany) Skladba drevín (lesný typ, výmera)	1 888 804	Informačný systém lesného hospodárstva (NLC Zvolen) Monitoring území NATURA 2000 (Štátna ochrana prírody SR)	Mapovanie stavu v stanovených ročných cykloch. (NLC Zvolen) (ŠOP SR)
Typ 2 Prírodzene sa vyvíjajúce lesy (pralesy)	Objem stojaceho a ležiaceho mŕtveho dreva.	10 104	Základné mapovanie projekt Poznávame a chránime pralesy	Mapovanie stavu v stanovených x ročných cykloch

	Hustota hrubých stromov. Miera fragmentácie v čase (vývojový cyklus)		Slovenska (Prales o.z.)	(poverená organizácia)
Spolu HNV na lesných pozemkoch		1 898 908		

Chránené lesy

(% lesných pozemkov a nelesnej drevinovej vegetácie chránenej pre zachovanie biodiverzity, krajiny a špecifických prírodných zložiek – MCPFE 4.9, triedy 1.1, 1.2, 1.3 a 2)

Namerané hodnoty z r. 2011 sú nasledovné:

Trieda 1.1. predstavuje 3,5% výmery FOWL

Trieda 1.2. predstavuje 0,7% výmery FOWL

Trieda 1.3. predstavuje 12,5% výmery FOWL

Trieda 2. predstavuje 18,2% výmery FOWL

Slovenská legislatíva ochrany prírody nie je s triedami MCPFE celkom kompatibilná. Jednotlivé chránené územia sú zaradené do jedného z piatich stupňov ochrany. Najprísnejší, piaty stupeň ochrany je viac-menej stotožniteľný s MCPFE triedou 1.1, pre ktorú Smernica MCPFE pre hodnotenie chránených a ochranných lesov a ostatných zalesnených pozemkov v Európe vyžaduje „obmedzený prístup verejnosti“, ktorý je charakterizovaný najmä neexistenciou udržiavaných ciest a potrebou vydávania povolení pre vstup.

Štvrtý stupeň ochrany sa využíva jednak na ochranu prostredníctvom aktívneho manažmentu, jednak na umožnenie minimálnych zásahov, v určitých prípadoch (kalamity) však neumožňuje vylúčiť ani zásahy intenzívne. Nemožno ho teda stotožniť s MCPFE kategóriou 1.2, ale len s kategóriou 2.

Kvalita vody

Podľa Pozičného dokumentu EK znečistenie vody stále predstavuje výzvu a hrozí, že približne polovica vodných plôch nesplní cieľ dosiahnuť dobrý stav vôd, vyplývajúci z Rámцovej smernice EÚ o vode, do roku 2015, pričom je však potrebné zdôrazniť, že hlavný podiel na znečistení vôd má priemysel, doprava a komunálna sféra, vplyv poľnohospodárstva je okrajový.

Problematika znižovania znečistenia dusíkatými látkami je riešená samostatne v rámci implementácie Dusičnanovej smernice (Kódex správnej poľnohospodárskej praxe vo vzťahu k ochrane vodných zdrojov a Vyhláška MP SR 199/2008 Z.z., ktorou sa ustanovuje Program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach). V rámci SR predstavuje výmera zraniteľných území cca 29,8 % z celkovej výmery p.p., lokalizovaných prevažne na juhozápade a juhovýchode krajiny (v súčasnej dobe prebieha vyhodnotenie opatrení a návrh na zníženie zraniteľných oblastí z pôvodných 1520 na 1263 (VÚVH 2012).

Na základe výsledkov analýz štátneho monitoringu kvality podzemných vôd z SHMÚ (obdobie 1996 - 2011) a monitoringu kvality vody vo vodných zdrojoch vodárenských spoločností (obdobie 2004 - 2011). V rámci celého územia SR vykazovalo 57,42 % hodnotených objektov stabilný trend vývoja obsahu dusičnanov v podzemných vodách a 25,43 % klesajúci trend. **Rastúci trend vývoja koncentrácií NO3 bol zaznamenaný len u 17,5 % objektov.**

Kontamináciu podzemnej a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami spôsobuje najmä intenzívne hospodárenie na pôde a chovné zariadenia. Slovensko s určitými problémami uplatňuje na 33% svojho územia akčný program (Program poľnohospodárskych činností vo

vyhlásených zraniteľných oblastiach) v zmysle smernice EÚ o dusičnanoch⁷.

Najnovší dostupný údaj o trende v koncentrácii dusičnanov vo vodách je za rok 2010 (Štatistická správa DG AGRI o rozvoji vidieka v EÚ, december 2012 21: Kvalita vody – znečistenie nitrátmi a pesticídmi):

Koncentrácie nitrátov v povrchových vodách, meranie: (NO ₃ -N mg/l, 1992-1994=100)*	Trendy v koncentráciách nitrátov v povrchových vodách, meranie: (NO ₃ -N mg/l 1992-1994=100)**	Koncentrácie nitrátov v podzemných vodách, meranie: (NO ₃ , mg/l)*	Trendy v koncentráciách nitrátov v podzemných vodách, meranie: (NO ₃ mg/l, 1992-1994=100)**
2010	2008-2010	2010	2008-2010
mg/l NO₃-NO	mg/l, 1992-1994=100	mg/l NO ₃ -N	mg/l, 1992-1994=100
2,1	83,8	23,1	111,9

Spotreba prípravkov na ochranu rastlín podľa skupín FAO (v kg, resp. l.)

	2008	2009	2010	2011	2012
INSEKTICÍDY	297 740	389 158	334 057	196 005	214 121
HERBICÍDY	1 991 200	2 346 840	2 350 472	2 092 060	2 393 789
FUNGICÍDY	887 241	574 198	1 272 110	729 629	712 359
OSTATNÉ	657 552	556 866	450 786	535 066	622 750
SPOLU:	3 833 733	3 867 062	4 407 425	3 552 760	3 943 019

Zdroj: ÚKSÚP

Priemerné hodnoty hrubej bilancie dusíka v poľnohospodárskej pôde SR vykazujú v priebehu rokov 1990 – 2009 neustále klesajúcu tendenciu, čo súvisí najmä s poklesom spotreby priemyselných hnojív a stavov hospodárskych zvierat v dôsledku transformácie poľnohospodárstva a s celkovým útlmom poľnohospodárskej produkcie.

V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Prispievajú k tomu aj opatrenia osi 2 PRV SR 2007-2013 (najmä AEO, ktorého súčasťou sú schémy integrovanej ochrany rastlín, zatrávenie, protierózne opatrenia a ekologické poľnohospodárstvo), najmä tým, že v podporených oblastiach dochádza k redukcii používania hnojív a pesticídov, čo prispieva k zníženiu prenosu kontaminantov.

Kvalita a chemický stav pôd

Kvalita a produkčný potenciál pôdy sú ovplyvňované systémami hospodárenia na pôde, pričom negatívne naň pôsobí najmä postupujúca degradácia pôd (erózia, zhutnenie, deficit živín, strata humusu a mikrobiálnej aktivity, kontaminácia, acidifikácia a i.) a dopady klimatickej zmeny (deficit vody v pôde). Škody spôsobené degradáciou možno odhadnúť na niekoľko stoviek mil. EUR ročne (strata ornice, zníženie úrod, zanášanie tokov, škody na majetku, vyššia potreba zavlažovania a hnojenia na dosiahnutie adekvátnej úrody, atď.).

Bilancia dusíka poskytuje odhad možného prebytku dusíka v poľnohospodárskej pôde (kg/ha) na základe štatistických informácií o množstve aplikovaných minerálnych hnojív, produkcie organických hnojív, obsahu dusíka v pôde, atmosférickej depozície dusíkatých látok, semien a výsadbového materiálu a množstve zozbieraných plodín a krmovín. Údaje sú zhromažďované v súlade s príručkou národnej bilancie dusíka podľa OECD / Eurostat. Podobná metodika platí aj pre hrubú bilanciu fosforu.

Bilancia dusíka v SR za roky 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Vstupy dusíka (t)	223 699	217 559	207 263	214 811	219 177
Výstupy dusíka (t)	102 980	138 869	117 416	103 733	130 953
Bilancia dusíka (kg N.ha-1)	+49,7	+33,7	+37,2	+46,0	+36,6

¹² smernica Rady 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov.

Bilancia fosforu v SR za roky 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Vstupy fosforu (t)	21 400	19 891	18 241	16 957	17 663
Výstupy fosforu (t)	18 205	24 744	21 175	17 720	22 943
Bilancia fosforu (kg P ₂ O ₅ .ha ⁻¹)	+1,3	-2,0	-1,2	-0,3	-2,2

Priemerné hodnoty hrubej bilancie dusíka a fosforu v poľnohospodárskej pôde sú pomerne ustálené, v porovnaní s obdobím rokov 1990 – 2008, kedy zaznamenali výrazne klesajúcu tendenciu, vplyvom poklesu spotreby priemyselných hnojív a stavov hospodárskych zvierat v dôsledku transformácie poľnohospodárstva a s tým spojeným útlmom poľnohospodárskej produkcie.

Z environmentálneho hľadiska bilanciu dusíka aj fosforu možno hodnotiť pozitívne. Z produkčného hľadiska najmä negatívna bilancia fosforu neprispieva k stabilizácii úrod poľnohospodárskych plodín.

Acidifikácia, ako proces okyslenia pôdy, predstavuje jeden zo závažných procesov chemickej degradácie pôd. V zmysle platnej domácej legislatívy je každý vlastník poľnohospodárskej pôdy povinný vykonávať vhodné agrotechnické opatrenia zamerané na zachovanie kvality pôdy a ochranu pred jej poškodením.

Výsledky čiastkového monitorovacieho systému-Pôda poukázali na výraznejšie acidifikačné tendencie najmä na kambizemiach a pseudoglejoch, kde je možné aj naďalej predpokladať, a to pri obmedzení agrotechnických opatrení zameraných na optimalizáciu hodnôt pôdnej reakcie, pomalý pokles pôdnej reakcie pôd na prirodzene kyslejších substrátoch. Acidifikačné trendy u pôd s hodnotou pôdnej reakcie v slabo kyslej oblasti sa perspektívne môžu odraziť v zhoršení hygienického stavu životného prostredia vo zvýšenom prieniku rôznorodých polutantov predovšetkým ťažkých kovov a hliníka do potravinového reťazca.

Degradačný proces acidifikácie pôd je determinovaný priamymi (hodnota pôdnej reakcie a pomer ekvivalentných množstiev výmenných kationov Al³⁺/Ca²⁺) a nepriamymi indikátormi.

V skupine pseudoglejov využívaných ako orné pôdy, došlo k prekročeniu limitnej hodnoty pomeru ekvivalentných množstiev výmenných kationov Al³⁺/Ca²⁺, ktorý indikuje stupeň degradácie pôdy vzhľadom k acidifikácii, v 35 % sledovaných lokalít, čo predstavuje aktívny hliníkový stres pre pestované plodiny.

Výsledky agrochemického skúšania pôd Slovenska za roky 2006-2011 (v % podiele výmery)

Druh pôdy	Pôdna reakcia (pH)				Obsah prístupných živín v pôde					
					Fosfor (P)			Draslík (K)		
	kyslá	slabo kyslá	neutral.	alkalická	Nízky	Stred.	Dobry	Nízky	Stred.	Dobry
orná p.	12,8	37,1	26,5	23,6	37,7	36,1	26,2	12,5	32,4	55,1
poľn. p.	23,4	35,2	23,4	18	42,2	33,2	24,7	16,4	30,8	52,9

Zdroj: ÚKSÚP, XII Cyklus ASP

Z uvedených hodnôt vyplýva, že pôdy Slovenska sú v priemere slabo kyslé až kyslé na výmere takmer 50% ornej pôdy a takmer na 59% ostatnej poľnohospodárskej pôdy (TTP).

Organická hmota v pôde

Nevyhovujúce obhospodarovanie pôdy spôsobuje degradáciu pôd, ktorá spôsobuje každoročne značné škody. Sprievodným znakom degradácie pôd je aj strata pôdnej organickej hmoty a s tým súvisiace zhoršenie biologickej aktivity a vodného režimu pôdy. Ako reprezentatívny indikátor na vyjadrenie kvality pôdy bol Európskou komisiou zvolený obsah organického uhlíka v pôde.

Pozičný dokument EK odporúča SR podporovať opatrenia na ochranu pôdy pred eróziou, zhutňovaním, zasoľovaním a stratou organických látok.

V priemere za SR 83,4% poľnohospodárskej pôdy evidovanej v Registri pôdy (VÚPOP) má stredný až vysoký obsah organického uhlíka (nad 1,8%), zvyšných 16,6% pôd má obsah organického uhlíka nižší ako 1,8%. Priemerný obsah organického uhlíka na všetkých poľnohospodársky využívaných pôdnych typoch pohybuje v úzkom rozmedzí 1-2 %. Hodnoty POC na trvalých trávnych porastoch (TTP) sú podstatne vyššie. Nižšie hodnoty POC na OP v porovnaní s TTP sú dôsledkom narušenia prirodzenej rovnováhy dlhodobým intenzívnym obrábaním pôdy.

Pôdna erózia

Nevyhovujúce obhospodarovanie pôdy spôsobuje degradáciu pôd, ktorá spôsobuje každoročne značné škody, osobitne erózia (vodná a veterná). Škody možno odhadnúť na niekoľko stoviek mil. EUR ročne (strata ornice, zníženie úrod, zanášanie tokov, škody na majetku, vyššia potreba zavlažovania a hnojenia na dosiahnutie adekvátnej úrody, atď.).

Podľa aktuálnej hodnoty CCI 42 je v SR 67 000 ha p.p. ohrozenej silnou eróziou (viac ako 11t/ha/rok), z toho 64 800 ha na ornej pôde a 2 200 ha na TTP. Tieto výmery predstavujú 2,8% celkovej výmery p.p.. Priemerný odnos pôdy za (celú výmeru p.p.) vplyvom vodnej erózie dosahuje 2,3 t/ha/rok.

Podrobnejšiu klasifikáciu pôd ohrozených vodnou eróziou uvádza nasledovná tabuľka.

Percentuálne zastúpenie kategórií erodovanosti pôd na území SR

Kategória erodovanosti	Priemerná ročná strata pôdy	Zastúpenie kategórií erodovanosti vypočítané z celkovej výmery LPIS v jednotlivých rokoch 2007 - 2011 (%)				
		2007	2008	2009	2010	2011
Žiadna alebo nízka	0 - 4 t/ha/rok	60,19	60,24	60,26	60,22	60,24
Stredná	4 - 10 t/ha/rok	10,18	10,19	10,21	10,21	10,22
Vysoká	10 - 30 t/ha/rok	14,78	14,79	14,80	14,81	14,82
Extrémna	> 30 t/ha/rok	14,76	14,74	14,69	14,71	14,68

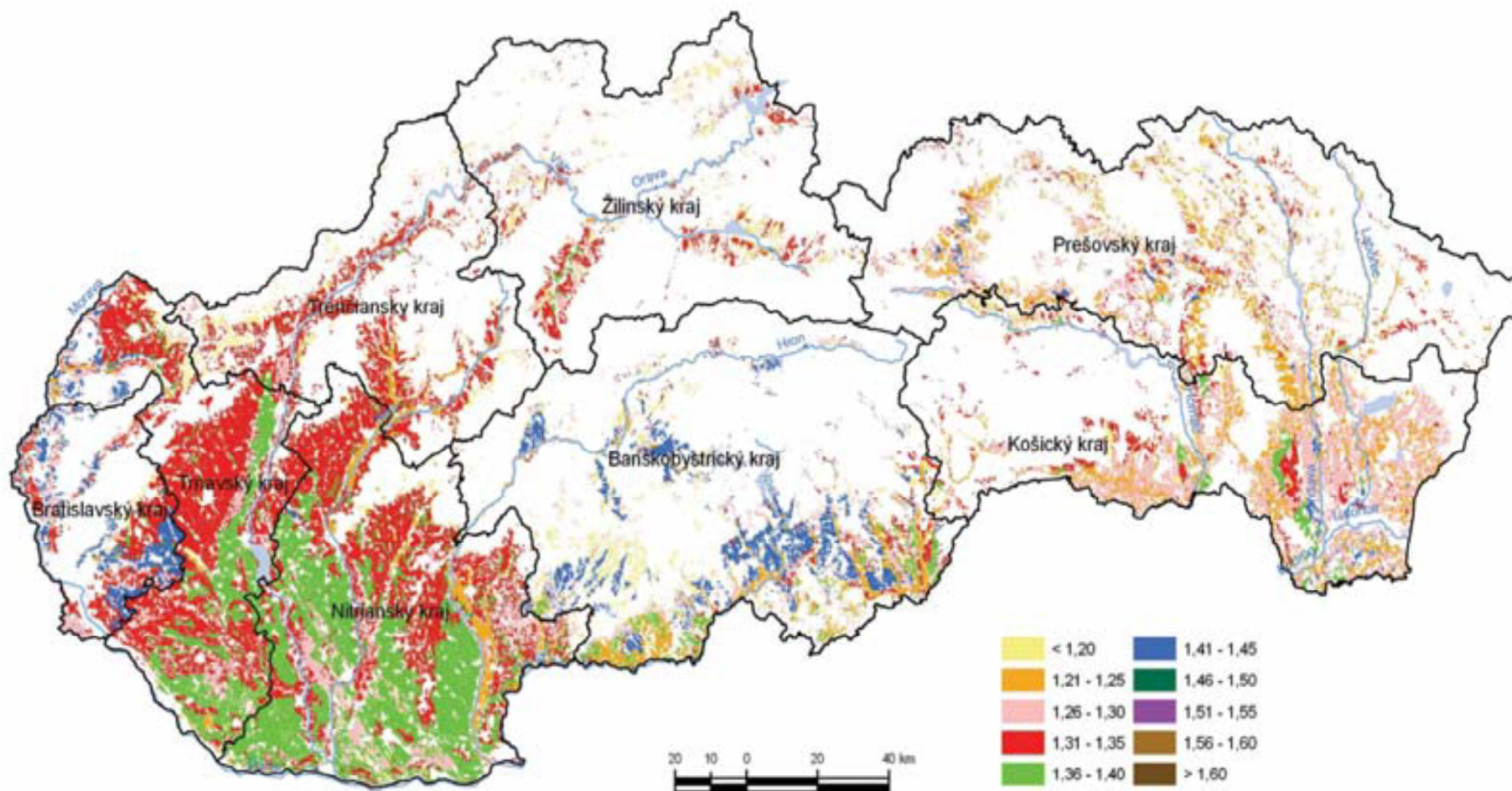
Zdroj: VÚPOP

Zhutnenie pôdy

Zhutnenie poľnohospodárskej pôdy je nepriaznivý stav zapríčinený zvýšením objemovej hmotnosti. Zhutnenie vzniká v dôsledku nesprávnych osevných postupov a postupov hnojenia, nedostatočného vápnenia a nesprávneho používania poľnohospodárskej techniky. **Limitné hodnoty objemových hmotností zhutnenia pôdy** pre jednotlivé pôdne druhy sú uvedené v zákone č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Stav objemovej hmotnosti pôd v rámci ornice, v ktorej sa nachádza prevažná časť koreňového systému rastlín, na základe údajov z ČMS-Pôda zobrazuje nasledovná mapa.

Stav objemovej hmotnosti pôd SR podľa údajov posledného ukončeného odberového cyklu monitoringu pôd - ornica

Zdroj: VÚPOP, Správa o stave ŽP za r. 2011, MŽP SR

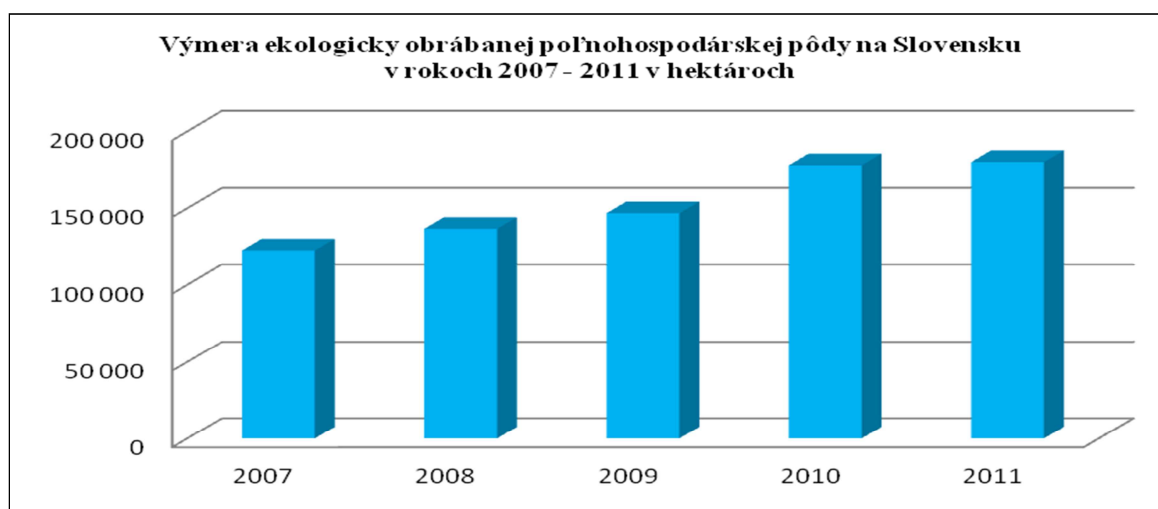
Ekologická poľnohospodárska výroba

Na celkovú kvalitu a priaznivý chemický stav pôd má významný pozitívny vplyv ekologická poľnohospodárska výroba (EPV). EPV sa realizuje na ekologicky obrábanej pôde. Jej výmera v SR postupne rastie, ako uvádza nasledovná tabuľka, najmä vplyvom podpôr PRV SR 2007-2013.

Vývoj výmery p.p. evidovanej v EPV poľnohospodárskej pôdy podľa druhu pozemku evidovanej v EPV v SR za roky 2007 – 2011 v ha

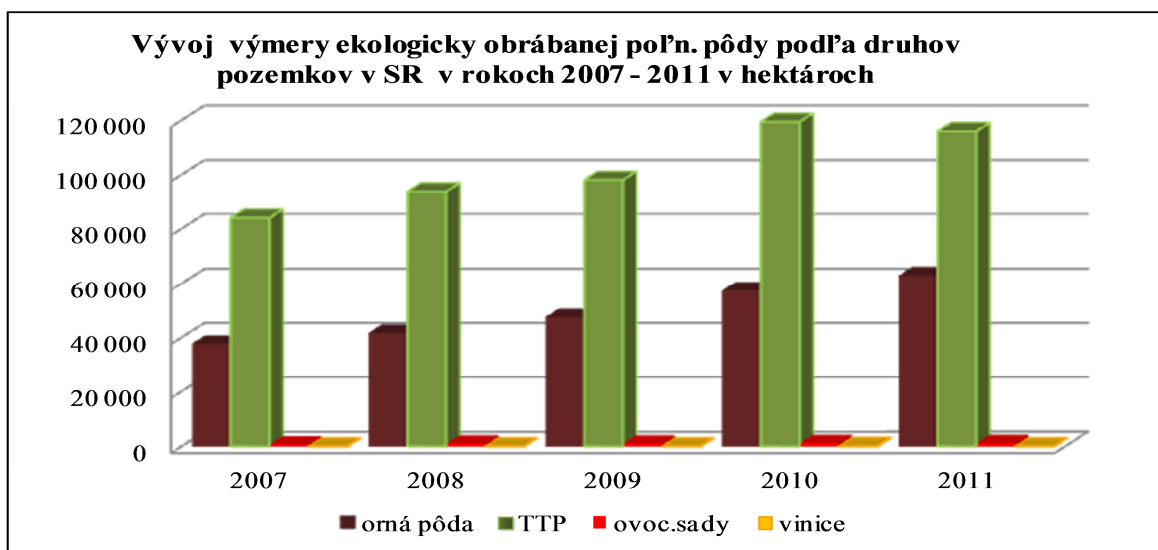
Poľn. pôda podľa druhu pozemku	2007	2008	2009	2010	2011
orná pôda	37 776,75	41 779,36	47 549,35	57 415,95	63 028,98
TTP	84 051,71	93 842,27	98 126,95	119 505,78	116 003,68
ovocné sady	707,56	993,39	1 030,37	1 234,43	1 158,27
vinohrady	53,04	53,04	55,30	79,05	69,78
Poľn. pôda v rámci EPV v SR spolu	122 589,06	136 668,06	146 761,97	178 235,21	180 260,71

Zdroj: ÚKSÚP, MPRV SR (Pozn.: výmera poľn. pôdy v EPV je uvedená celkom, vrátane plôch v konverzii)

Zdroj: ÚKSÚP, MPRV SR. Vypracoval: VÚEPP.

Ako uvádza nasledovný graf, v rámci výmery pôdy EPV je výmera TTP približne dvojnásobná oproti ornnej pôde.

Zdroj: ÚKSÚP, MPRV SR (Pozn.: Graf zobrazuje výmeru poľn. pôdy v EPV, vrátane plôch v konverzii). Vypracoval: VÚEPP.

Registrovaní prevádzkovatelia v systéme EPV podľa právnej formy v rokoch 2007 – 2011

Právna forma prevádzkovateľov v EPV	Rok				
	Počet registrovaných prevádzkovateľov v EPV				
	2007	2008	2009	2010	2011
Družstvo	52	68	71	83	79
Spoločnosť s ručením obmedzeným	148	181	208	238	221
Akciová spoločnosť	17	24	26	23	22
SHR	116	136	145	145	124
Iné (živnostníci, registrovaní na rodné číslo)	5	9	8	8	8
Spolu za SR	338	418	458	497	454

Zdroj: ÚKSÚP, MPRV SR

Výrazný nárast výmery pôdy v EPV súvisí s poskytovaním podpory z fondov EÚ, keď v r. 2009 evidujeme v porovnaní s rokom 2004 až k 3-násobný nárast výmery pôdy EPV.

U právnických aj fyzických osôb hospodáriacich výlučne v systéme ekologického poľnohospodárstva došlo v období 2009 – 2011 k zlepšeniu ukazovateľov týkajúcich sa zamestnanosti (napr. k zvýšeniu ročného priemerného evidenčného počtu zamestnancov, a pod.).

Produkcia ekologického poľnohospodárstva okrem prínosov k ochrane ŽP predstavuje aj významný potenciál v oblasti zvýšenia sortimentu nových/ inovovaných výrobkov a ekologických surovín pre potravinársky priemysel.

Klimatická zmena a poľnohospodárstvo

Priorita 5 RV je osobitne zameraná na boj proti klimatickej zmene a je úzko prepojená s prioritou 4 najmä cez neodlučiteľnosť hlavných prírodných zdrojov – pôdy, vody a ovzdušia, ktoré sú nevyhnutné aj pre fungovanie pôdohospodárstva.

Rozlišujeme 2 skupiny opatrení na zmiernenie negatívnych dôsledkov klimatickej zmeny, pričom návrh PRV SR 2014-2020 bude reflektovať obe skupiny opatrení:

1. Mitigačné opatrenia - ich cieľom je znížiť možné emisie skleníkových plynov a amoniaku
2. Adaptačné opatrenia – ich cieľom je prispôbiť a pripraviť sa možným podmienkam klimatickej zmeny

Z porovnania dlhodobého časového horizontu (od roku 1881) došlo na území SR k rastu priemernej ročnej teploty, poklesu ročných úhrnov zrážok (výnimka rok 2010 mimoriadne vlhký), poklesu relatívnej vlhkosti, poklesu vlhkosti pôdy a výrazne narastá premenlivosť počasia s výskytom pomerne dlho trvajúceho sucha a na druhej strane extrémnych prírvalových zrážok.

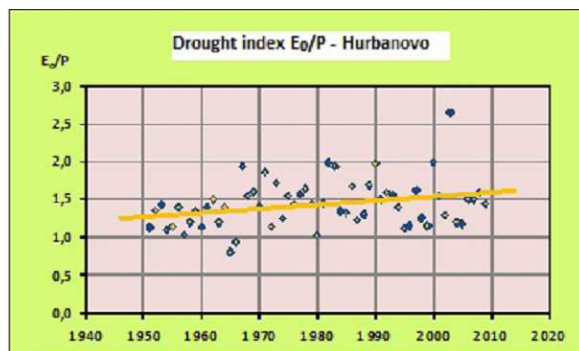
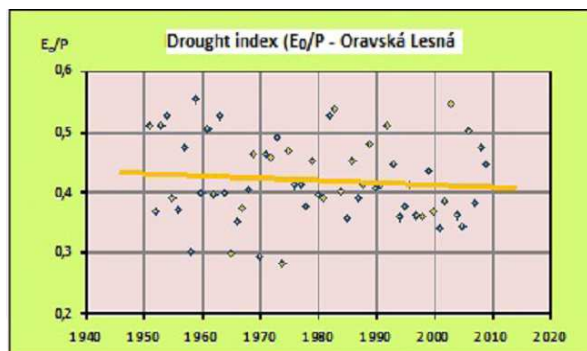
Z meraní prezentovaných v aktuálnej národnej komunikácii SR v zmysle Rámcovej dohody OSN o klimatickej zmene a Kjótskom protokole (THE SIXTH NATIONAL COMMUNICATION OF THE SLOVAK REPUBLIC ON CLIMATE CHANGE, Under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol), ktoré každoročne predkladá MŽP SR a SHMU, sa očakáva vplyv zmeny klímy na poľnohospodársku výrobu v mnohých ohľadoch. Rôzne indikátory ukazujú na možné dôsledky, ktoré sa už teraz vyskytujú a trend, ktorý je pokračujúci. Jedným z najdôležitejších ukazovateľov, pomocou ktorého môžeme vyjadriť možné dopady na poľnohospodárstvo je index sucha vyjadrený ako podiel Eo/P (kde Eo je potenciálna evapotranspirácia a P sú zrážky) na území SR. Eo/P predstavuje vzťah medzi energiou v povrchovej vrstve atmosféry a vodou v danej oblasti. Eo/P > 1 charakterizuje arídne oblasti, zatiaľ čo Eo/P < 0,3 predstavuje vlhké prostredie Ruskej Tajgy.

Hodnota Eo/P pre Hurbanovo, ktoré zastupuje poľnohospodársky najproduktívnejšiu časť Slovenska, ukázala spolu s ďalšími nížinnými lokalitami za posledných 60 rokov rastúci trend indexu asi o 0,3, pričom od 1970 hodnota indexu neklesla pod 1,0. To znamená rastúce sucha v nížinných oblastiach Slovenska. Na druhej strane, v horských oblastiach dochádza k poklesu indexu sucha (Eo/P). Je to

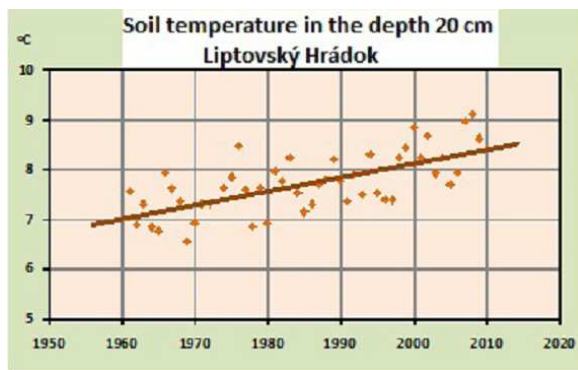
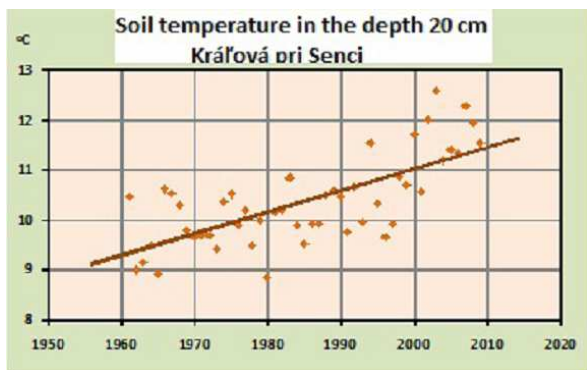
dôsledkom skutočnosti, že zvýšené zrážky sú schopné kompenzovať zvýšený príkon energie na vysočinách a horských oblastiach, zatiaľ čo mierny pokles zrážok a zvýšenie dodávok energie v povrchovej vrstve atmosféry otvára medzeru, ktorá má za následok rast vyprahnutosti v nížinných oblastiach.

Index sucha E_0/P v horských oblastiach (Oravská Lesná – 780 m n.m.) a na nížinách (Hurbanovo – 115 m n.m.) v období 1951-2010

Proces zvyšovania vlhkosti v horských oblastiach je menej presvedčivý ako proces zvyšovania sucha na nížinách, ale aj to ukazuje rozdielne trendy indexu sucha (E_0/P) v rámci regiónov SR. Rastúca teplota je dobre vyjadrená v trendoch teploty vzduchu, avšak, rastúca teplota hornej časti pôdy ukazuje na jej 1,5-2,0 °C zvýšenie za posledných 50 rokov (viď nasledovný obr.).

Vývoj teploty pôdy na nížinách (Kráľová pri Senci – 124 m n.m.) a v horských oblastiach (Liptovský Hrádok – 640 m n.m.) v období 1961-2010

Rastúce teploty, rovnako ako vyššie dokumentované zmeny niektorých bioklimatických parametrov, prinášajú protikladné účinky. Rastlinná výroba môže ťažiť z teplejšieho podnebia a vyššieho obsahu CO_2 v atmosfére, ale rastúca intenzita i frekvencie sucha, záplavy a vlny horúčav by eliminovali tieto výhody.

Nie však všetky plodiny sú schopné ťažiť z rastúcej teploty a vyššej koncentrácie CO_2 v atmosfére a globálna zmena klímy môže zmeniť niektoré oblasti Slovenska na nevhodné pre pestovanie niektorých plodín.

Podľa vyššie zmienenej správy, nasledovné faktory globálnej zmeny klímy sa dotýkajú aj poľnohospodárskej výroby na Slovensku:

- rastúca priemerná teplota vzduchu,
- zmeny v priestorovom rozložení zrážok, rovnako ako v ich intenzity,
- rastúca koncentrácia atmosférického CO_2 ,

- znečistenie ovzdušia (napr. troposférický ozón, PM 2.5 a PM 10),
- zmena premenlivosti klímy a extrémnych javov .

Jedným z najdôležitejších bioklimatických parametrov ovplyvňujúcich produkciu plodín, a to ako v poľnohospodárstve tak i lesníctve, je **doba trvania veľkého vegetačného obdobia**, t.j. obdobia s priemernou dennou teplotou $\geq 5,0^{\circ}\text{C}$.

Vzostup priemernej teploty vzduchu obvykle predĺži vegetačné obdobie, ale v oblastiach s relatívne studenou jarou to znamená aj skorší začiatok vegetácie a hrozbu studených vln počas generatívnych fáz vegetačného cyklu.

Realizovaná projekcia na základe analýzy časovej rady ukázala, že v extrémnych rokoch sa môže veľké vegetačné obdobie v najjužnejších oblastiach Slovenska predĺžiť až do zimného obdobia. To môže mať nepriaznivý vplyv na prezimovanie niektorých plodín, najmä niektorých ovocných stromov.

Nedávno vykonané merania, ako aj všeobecné odporúčania pre agrotechnické opatrenia uvádzajú niektoré **účinné adaptačné opatrenia** na prispôsobenie poľnohospodárskej výroby súčasným a budúcim podmienkam:

1. zmena štruktúry pestovaných plodín na Slovensku
2. zmena štruktúry odrôd
3. prispôsobenie agrotechnických termínov (najmä sejby) zmeneným agro-klimatickým podmienkam
4. podpora výstavby zavlažovacích systémov a zabezpečenie dostatočného množstva závlahovej vody, v spolupráci so sektorom vodohospodárstva.

Uplatňovanie vyššie uvedených opatrení budú musieť byť selektívne a prinesie v rôznych regiónoch rôzne výsledky.

Emisie skleníkových plynov a amoniaku

Z hľadiska medzinárodných porovnaní SR dosahuje hodnoty pod priemerom krajín EU-27. Emisie skleníkových plynov v dlhodobejšom časovom horizonte trvalo klesajú (v porovnaní roka 2010 oproti roku 1990 o 35,94 %). Je však nutné zdôrazniť, že v priebehu rokov 1996 – 2008 boli emisie zhruba na rovnakej úrovni. V porovnaní s rokom 2009 emisie skleníkových plynov vzrástli o 4 %. Tento nárast bol spôsobený oživením hospodárstva SR po recesiiu poznačených rokoch 2008 – 2009. Aktuálne medzinárodné záväzky (Kjótsky protokol, klimaticko–energetický balíček EU) SR plní a je predpoklad ich plnenia aj v nasledujúcich rokoch.

Celkové emisie z poľnohospodárstva SR v r. 2010 dosiahli 2 024 600 t ekvivalentu CO₂. Podiel poľnohospodárstva (vrátane emisií z pôdy) na celkových čistých emisiách skleníkových plynov SR predstavuje 5,1 %. Množstvo do ovzdušia emitovaného amoniaku z poľnohospodárstva (r.2011) predstavuje 23 400 ton NH₃ (CCI 45). Z toho pochádza 4 600 ton NH₃ z priemyselných hnojív a zvyšok z chovov hospodárskych zvierat, najviac z chovov HD (7 000 ton).

Slovensko splnilo už v roku 2003 svoj emisný cieľ pre rok 2010 stanovený v Kodanskom protokole. Napriek očakávanému miernemu rastu v období po roku 2011, sú emisie stále len na tretinovej úrovni roku 1990.

Od roku 2001 je možné hovoriť o pozitívnom vývoji environmentálnej efektivity poľnohospodárstva vzhľadom na emisie skleníkových plynov. Tento pozitívny efekt spôsobený poklesom emisií z poľnohospodárstva je najmä dôsledkom zníženia stavov hospodárskych zvierat a úrovne hnojenia priemyselnými hnojivami. Podrobnosti o emisiách jednotlivých skleníkových plynov (CO₂, N₂O, NH₄, CH₄) sú uvedené v podrobnej analýze priority 5 RV.

Spotreba vody v poľnohospodárstve

V r. 2010 bolo využitie vody v poľnohospodárstve v objeme vyše 5,5 mil. m³ vody. Odber vody pre poľnohospodárstvo z podzemných vôd predstavuje približne 3 % z celkových odberov. Z povrchových vôd v roku 2010 odbery predstavovali okolo 2 % a jednalo sa o závlahové vody. Závlahové systémy sú na poľnohospodárskej pôde SR vybudované na výmere 321 tisíc ha.

Za obdobie r. 2007–2011 sa výmera pôdy, na ktorej sa využívajú zavlažovacie zariadenia znížila z 1,3% na 0,7%, čo predstavuje pokles o takmer polovicu. Aj to svedčí o urgentnej potrebe podpory investícií a ostatných stimulov na obstaranie moderných a efektívnych zavlažovacích systémov, ktorých širšie nasadenie v poľnohospodárskej prvovýrobe je žiaducim a účinným adaptačným opatrením v boji proti suchu.

Z porovnania vykazovanej zavlažovanej plochy a spotreby vody na zavlažovanie (viď nasledovná tabuľka) je zrejмый výrazne klesajúci trend, najmä v porovnaní s r. 2003.

<i>Závlahová voda</i>	<i>2003</i>	<i>2006</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
Prenajatá plocha pod závlahami	294 202	196 749	214 326	214 326	194 215
Celkový odber vody v m³	74,157	5,887	14,007	6,035	8,670
Priemerne množstvo vody v m³ na 1 ha	252	29,9	65,4	29,2	44,64

Za posledných 5 rokov sa spotreba vody na zavlažovanie pohybuje v rozmedzí 6 - 14 mil. m³, resp. 29 – 65 m³ v prepočte na 1 ha, čo je alarmujúci stav vo využití závlah ako intenzifikačného faktora s priamym dopadom na konkurencieschopnosť poľnohospodárskej prvovýrody. Jednou z príčin nízkeho záujmu podnikateľských subjektov o využívanie závlah sú aj nedoriešené správckové a vlastnícke vzťahy k hydromelioračnému majetku.

Hydrologická bilancia Slovenska zvládla v minulosti (90-te roky) bezproblémovo ročné spotreby závlahovej vody do 300 mil. m³.

Rizikový manažment (fokusová oblasť 3B)

Poľnohospodárov každoročne postihujú povodne a iné prírodné a živelné pohromy. Podľa dostupných údajov MPRV SR za obdobie rokov 2004 až 2010 spôsobili povodne najväčšie priame škody v r. 2010, až vyše 480 mil. EUR (vrátane škôd na majetku obcí a občanov). Čiastočné kompenzácie následkov škôd sú poskytované zo štátneho rozpočtu často na základe mimoriadnej právnej úpravy.

Celkovú protipovodňovú ochranu územia v SR (obyvateľstvo a sídla) proti tzv. veľkej vode (povodne), odborne riadi rezort životného prostredia.

Rezort pôdohospodárstva má záujem ochrániť poľnohospodársku pôdu a majetok proti rizikám tzv. malej vody, ktorou je prechodné alebo čiastočné zatopenie, podmáčanie alebo zamokrenie pôdy, keď poľnohospodár prechodne nemôže svoju pôdu obhospodarováť a dochádza u neho k škodám (strata úrody, poškodenie pôdy eróziou, splachy humusovej vrstvy a pod.).

V kritickom r. 2010 bola orná pôda už osiata konkrétnymi plodinami bola zamokrená alebo zaplavená na výmere 149.700 ha a celkovo odhadnutá výmera zamokrenej alebo zaplavenej ornej pôdy bola až 160.000 ha (informačná správa z mimoriadneho rokovania vlády SR, jún 2010).

Zamokrená alebo zaplavená neosiata orná pôda zostala na výmere 17.229 ha, postihnuté boli aj TTP na výmere 27.109 ha, sady na 335 ha a vinohrady na 199 ha.

Dopad na jednotlivé podnikateľské subjekty poľnohospodárskej prvovýrody v postihnutých regiónoch bol v konečnom ekonomickom vyjadrení výrazný. Podľa údajov SPPK, škody spôsobené dažďami v mesiacoch máj - jún 2010 nahlásilo takmer 2000 subjektov, pričom asi štvrtina uviedla 70 a viac %-né poškodenie zamokrením či záplavami.

Pre vyššiu objektivnosť bola výmera, na ktorú mala byť vyplatená kompenzácia, určená podľa družicových satelitných snímok (VÚEPP).

Na ich základe sa zistilo, že poškodených bolo **1089** poľnohospodárskych subjektov. MPRV SR vypočítalo celkovú výšku ich škôd na 54 MEUR, avšak reálne odškodnenie bolo podstatne nižšie (cca. 5 MEUR), nakoľko ministerstvo bolo pri vypočítavaní škôd obmedzené platnou legislatívou, podľa ktorej je možné odškodňovať iba škody, ktoré sú nad 30% a zároveň minimálne v sume 2000 EUR.

Aj v dôsledku postupujúcej zmeny klímy a stúpajúcej početnosti a intenzity lokálnych prívateľných dažďov počas vegetačného obdobia, si vedenie rezortu pôdohospodárstva uvedomuje dôležitosť aktivít na zmiernenie týchto negatívnych dôsledkov na poľnohospodársku krajinu. Preto sa rozhodlo v širšom rozsahu ako doposiaľ podporovať preventívne (mitigačné) a adaptačné opatrenia, ktoré pomôžu zabezpečiť ochranu poľnohospodárskej pôdy a príľahlej krajiny pred nepriaznivými účinkami súvisiacimi so zmenou klímy.

Takýmto opatrením s nadrezortným významom sú investície do rekonštrukcie a modernizácie odvodňovacích kanálov ich zariadení. Štátny podnik Hydromeliorácie spravuje 5 851 km odvodňovacích kanálov, ktoré boli vybudované na odvodnenie poľnohospodárskej pôdy a 24 odvodňovacích čerpacích staníc na odvádzanie vnútorných vôd z poľnohospodárskej pôdy a krajiny. Tieto kanály a zariadenia vybudoval štát a sú v jeho vlastníctve ako hydromelioračný majetok odvodnenia. Štátny podnik Hydromeliorácie má pre plánovanú rekonštrukciu vypracovanú štúdiu realizácie, ktorá popisuje podrobnosti realizácie a celkové prínosy investície do prevencie a ochrany poľnohospodárskej pôdy pred zatopením a zamokrením.

S cieľom zvýšiť efektivitu investícií a efektivitu ochrany poľnohospodárskej krajiny boli v rámci štúdie identifikované najkritickejšie a presne cielené úseky hydromelioračnej infraštruktúry (kanály a ich zariadenia, odvodňovacie čerpacie stanice) podľa nasledovných kritérií:

- hydromelioračné zariadenie sa nachádza v oblasti intenzívnej poľnohospodárskej výroby,
- hydromelioračné zariadenie významne zabezpečuje ochranu poľnohospodárskej pôdy prevládajúco využívanéj ako orná pôda pred jej zaplavením a zamokrením,
- zvýšená úroveň povodňového rizika zaplavenia a zamokrenia poľnohospodárskej pôdy v zbernom území kanála,
- súčasný technický stav kanála (profil, opevnenie prekážky...) a jeho objektov (mosty, priepusty, stavidlá...) resp. odvodňovacej čerpacie stanice je zlý a nezabezpečuje dostatočnú prevenciu pred potenciálnymi povodňami, zaplavením resp. zamokrením poľnohospodárskej pôdy a nedá sa upraviť len bežnou údržbou ,
- hydromelioračné zariadenie má aj kapacitný potenciál na zadržanie vody v jeho zbernej oblasti (budovanie stavidiel) pre obdobia sucha vo vegetačnom období resp. aj na privedenie vody do oblasti s nedostatkom vody z iných vodných zdrojov,
- technická rekonštrukcia hydromelioračného zariadenia nebude v rozpore so záujmami ochrany prírody, tzn. nenaruší evidované mokradné ekosystémy a pod.

Technická časť štúdie poskytuje podrobné údaje o lokalizácii hydromelioračnej infraštruktúry, ktorá prioritne vyžaduje rekonštrukciu, tak aby mohla plniť zásadné funkcie v poľnohospodárskej krajine.

Funkčné hydromelioračné kanály a čerpacie stanice môžu plniť významnú úlohu v prevencii pred škodami na poľnohospodárskej produkcii spôsobenými zamokrením, podmáčaním a vodnou eróziou, spôsobenej prívateľnými zrážkami a prúdmi stekajúcej vody. Zároveň majú potenciál čiastočnej ochrany proti záplavám v poľnohospodárskej krajine, do ktorej v širšom poňatí patria vidiecke obce, podniky a miestna infraštruktúra. Hydromelioračné kanály týmto systematicky nadväzujú na hlavné prvky protipovodňovej ochrany štátu (vodné priehrady, sieť hlavných odvodňovacích kanálov, rôzne typy ochranných hrádz, suché poldre a pod.) v správe rezortu MŽP SR.

Pozitívom, ktoré v tejto súvislosti treba vyzdvihnúť je, že zmienená infraštruktúra hydromelioračných kanálov má kapacitný potenciál aj na zadržanie vody v danej oblasti v období sucha, resp. na privedenie vody do oblastí z nedostatkom vodných zdrojov, čím sa významne posilní retenčná kapacita spádových území a adaptácia na suché obdobia. Toto bude predstavovať dodatočný príspevok programu k fokusovým oblastiam 4 C a 5 A.

V oblasti poistenia rizík v poľnohospodárstve, ako pri poistení plodín tak pri poistení zvierat nie je v súčasnosti využívaný efektívny spôsob znižovania rizika v dôsledku relatívne vysokej ceny poistenia, nízkej výmery poistených plôch (malé množstvo podobných rizík), obmedzenosti poisťiteľných rizík a existencie pomoci zo strany štátu. Vývoj poistenia plodín a zvierat od roku 2000 sa vyznačuje poklesom zaplateného poistného.

Pre veľa štátov predstavuje podpora poľnohospodárskeho poistenia významnú súčasť agrárnej politiky a rozvoja vidieka. Vďaka subvenciám sa môžu farmári chrániť aj proti rizikám, ktoré sú považované za komerčne nepoisťiteľné. Tieto riziká postihujú veľký počet subjektov a nie sú diverzifikovateľné. Niektoré krajiny zriaďujú spoločný fond, ktorý je využívaný z väčšej časti na ad hoc kompenzáciu škôd v prípade katastrofických udalostí a z menšej časti na dotovanie poistného. Do fondu prispieva štát aj súkromný sektor.[1]

Krajiny EÚ majú väčšinou stratégie riadenia rizík špecifikované (minimálna podpora poistenia v prospech ad hoc kompenzácií, alebo naopak preferovanie systému podpory poistného a vylúčenie ad hoc platieb). Vzťah medzi objemom poistného a ad hoc kompenzáciami škôd je dôležitý, pretože poistné plnenie, najmä z dotovaného poľnohospodárskeho poistenia by malo potrebu kompenzačných ad hoc platieb z verejného rozpočtu výrazne znižovať.

Na Slovensku v dôsledku škôd spôsobených nepriaznivým vplyvom počasia (vyzimovanie, ľadovec, sucho) a chorôb a nákaz zvierat dochádza pravidelne k stratám produkcie. Následky nepoisťiteľných rizík so škodami katastrofického rozsahu sú čiastočne eliminované len v intenciách dotačnej politiky a komerčného poistenia. Pre riešenie rizikovosti sú finančné prostriedky nad rámec kapitoly poľnohospodárstva veľmi obmedzené a doteraz nebol vytvorený fond na kompenzáciu škôd z nepoisťiteľných rizík.

Náhrady škôd z poistenia a štátneho rozpočtu v roku 2011

	mil. EUR
Náhrady z poistenia	10,9
Zákon č. 267/2010 Z.z. Dotácie na kompenzáciu strát spôsobených prírodnou katastrofou	
štátny rozpočet	2,7
Náhrady škôd celkom	13,6
Hrubá poľnohospodárska produkcia	2057,7
Podiel škôd na produkcii	0,66%

Zdroj: Zelená správa za rok 2011

V tabuľke nie sú zahrnuté kompenzácie škôd spôsobené chorobami zvierat/rastlín na základe veterinárnych a fytoosanitárnych opatrení. Tieto prostriedky nemajú ad hoc charakter.

Prevažná väčšina škôd bola krytá komerčným poistením. Úroveň kompenzácií je relatívne nízka, keď napr. v Českej republike vzhľadom na priemernú produkciu poľnohospodárstva dosahuje výška náhrad škôd 1,4% produkcie. Vzhľadom na nedostatok prostriedkov štátneho rozpočtu je potrebné zabezpečiť riadenie rizika formou spolufinancovania zo strany poľnohospodárov.

Príčiny vzniku problému je možné zhrnúť nasledovne:

- Výkyvy počasia v posledných rokoch sú zvýraznené v súvislosti s klimatickými zmenami. Efektom týchto zmien v strednej Európe môže byť častejšie striedanie vlhkých zím s následnými jarnými povodňami a suchých letných mesiacov, ktoré v kombinácii s pôdnou eróziou zvýši riziko volatility výnosov plodín.

- V prípade strát je nemožnosť kompenzovať nižšie výnosy vyššou cenou, keďže SR je otvorená ekonomika závislá na okolitých trhoch.
- Poistenie plodín a hospodárskych zvierat je relatívne drahé. Pre poistenie systematických rizík nie je poistný trh dostatočne rozvinutý.
- Doteraz bola malá politická podpora k vytvoreniu fondu nepoistiteľných rizík, ktorý by eliminoval ad hoc platby zo štátneho rozpočtu.

[1] Hruška, Jan. Poľnohospodárske poistenie vo svete – kde a ako ho štát podporuje. In oPoistení.sk [online]. 1.8.2012 [cit. 23.11.2012]. Dostupné na <<http://www.opoistení.sk/poistne-produkty/po-nohospodarske-poistenie-vo-svete-kde-a-ako-ho-stat-podporuje/>>

Bola vypracovaná Koncepcia revitalizácie hydromelioračných sústav, na základe ktorej je potrebné uplatniť úplne nový prístup k budúcnosti siete závlah a odvodnenia na Slovensku. Nie je v nej kladený akcent revitalizácie celej existujúcej siete odvodnenia a závlah, ale súčasný stav definuje ako neudržateľný a v súčasných trhových podmienkach za neefektívny. Definuje sa v nej povinná minimálnu sieť závlah a odvodnenia, ktorá sa javí v súčasných podmienkach ako dlhodobou udržateľná.

Koncepcia nekladie nároky na verejné financie nad rámec programovo rozpočtovaných výdavkov a spĺňa tak kritérium rozpočtovej neutrálnosti.

Projekcia napĺňania cieľov tejto koncepcie ako aj všetky výroky s týmto spojené sú založené na princípe vzácnosti výrobných faktorov a hospodárnosti ich využívania, t.j. podnikateľský subjekt v pôdohospodárstve kombinuje svoje výrobné faktory s ohľadom na ich požadovaný výstup tak aby vstupy minimalizoval a výstupy maximalizoval. Sú taktiež založené na princípe finančnej rovnováhy, t.j. podnik sa sústreďuje na zachovanie svojej platobnej schopnosti a solventnosti, na princípe súkromného vlastníctva a rozhodovacej autonómii a na princípe maximalizácie ziskovosti. Podnik v pôdohospodárstve sa autonómne rozhoduje o svojej podnikovej stratégii a štát v konečnom dôsledku nenesie bremeno dôsledkov jeho zlých strategických rozhodnutí.

Miera naplnenia predpokladov koncepcie závisí predovšetkým od samotných prijímateľov finančných prostriedkov z oboch pilierov spoločnej poľnohospodárskej politiky a miery ochoty ich prispôbena sa čiastočnej zmene pravidiel fungovania spoločného trhu v jednotlivých sektoroch pôdohospodárstva.

Produkcia obnoviteľných zdrojov energie z poľnohospodárstva a lesníctva

Potenciál OZE na Slovensku je značný, ale zatiaľ je využívaný len z cca 30% (Akčný plán využívania biomasy na roky 2008-2013). Najväčší podiel z potenciálu OZE predstavuje biomasa (42%). **Celkový potenciál biomasy za SR dosahuje ročne v energetickom vyjadrení 147 PJ** (PetaJoule).

Celková produkcia obnoviteľnej energie z **poľnohospodárstva** dosiahla v r. 2010 úroveň 143,3 Ktoe (10,2% z celkovej produkcie OZE v SR, CCI43), čo je v porovnaní s rokom 2007 nárast o 260%.

V rokoch 2007-2011 sa produkcia bionafty na Slovensku takmer zdvojnásobila, výroba bioetanolu sa zvýšila viac ako štvornásobne (433%).

Produkcia obnoviteľnej energie z lesníctva vo forme drevnej biomasy dosiahla v r. 2010 740 Ktoe (až 52,7% z celkovej produkcie OZE v SR, CCI43). V porovnaní s rokom 2007 došlo k zvýšeniu produkcie obnoviteľnej energie z lesníctva (vo forme výroby elektriny a tepla) o 53% (EurObserv'ER, údaje za rok 2011 nie sú dostupné).

V roku 2007 výmera energetických plodín na p.p. (EP) podporených v súlade nariadením (ES) 1782/2003 predstavovala 69 997 ha.

Výmera na ktorú boli vyplatené „podporné platby pre energetické plodiny“ v súlade s nariadením (ES) 1782/2003 v rokoch 2007-2009 (v ha)

rok	stanovená výmera	priznaná výmera
2007	70 079,67	69 996,79
2008	49 022,85	48 977,41
2009	42 661,52	42 563,54

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra

K najviac pestovaným plodinám na energetické účely v rokoch 2007–2011 patrili **repka olejná** a **kukurica na zrno** uplatňované predovšetkým pri výrobe biopalív.

V priebehu rokov 2007–2009 klesla dotovaná výmera o 39%. Od roku 2010 sa podpora pre producentov energetických plodín neposkytuje. Z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy SR tvoria výmery rýchlorastúcich drevín zanedbateľnú časť. V roku 2007 výmera rýchlorastúcich drevín predstavovala 0,018% využitej poľnohospodárskej pôdy (350 ha), v roku 2011 len 0,003% využitej poľnohospodárskej pôdy (66 ha).

K efektívnemu využitiu biomasy, predovšetkým odpadovej, patrí **prevádzkovanie bioplynových staníc** (BPS). Ich výstavba však na Slovensku napreduje pomalšie ako sa pôvodne plánovalo. Na Slovensku sa počítalo s každoročnou výstavbou 15 BPS s priemerným výkonom 500 KW elektrickej energie, pričom do konca roku 2013 malo pribudnúť asi 105 BPS. Jednou z príčin pomalšieho napredovania výstavby BPS je aj nedostatok finančných prostriedkov.

V BPS by mala byť prednostne spracovávaná odpadová biomasa živočíšneho pôvodu. Vzhľadom na súčasný disponibilný materiál zo živočíšnej výroby by bolo možné na Slovensku vybudovať až 280 BPS.

V rámci PRV 2007-2013 v opatrení Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam bola podporená doplnková výroba nepoľnohospodárskeho charakteru, vrátane využívania OZE a schválených bolo **24 projektov na výstavbu bioplynových staníc** (BPS).

V máji 2011 prijatý zákon č.136/2011 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby. V tomto zákone je zakotvená aj podpora produkcie biometánu. Zo zákona o OZE bola vypustená požiadavka, aby ako vstupný materiál do BSP mohol byť použitý rastlinný materiál pestovaný na ornej pôde len do výšky 60%.

Pre napredovanie a splnenie určených cieľov v oblasti OZE bolo nevyhnutné pružné zavádzanie novej legislatívy v oblasti OZE a aj naďalej bude potrebné odstraňovanie legislatívnych prekážok v oblasti OZE a rýchle prijímanie legislatívnych opatrení aj v oblastiach mimo pôdohospodárstvo, a to v oblasti energetiky, výroby tepla, prenosových a distribučných sústav. K pozitívam z tejto oblasti patrí prijatie zákona č.309/2009 Z.z. *o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Prijatie zákona napomohlo k zlepšeniu fungovania trhu s elektrinou v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a vytvoreniu stabilného podnikateľského prostredia. Prijatý zákon tiež zabezpečil dlhodobú garanciu výkupných cien na 15 rokov a zvýhodnil výstavbu malých zariadení, ktoré využívajú lokálne obnoviteľné zdroje energie. V tejto súvislosti vzrástol aj záujem o budovanie menších BPS.

Využitie energie v poľnohospodárstve, lesníctve a potravinárstve

Podľa aktuálneho vyhodnotenia EP Slovenska (MH SR 2013) sa celková energetická náročnosť v období medzi rokmi 2006 - 2011 znížila o cca 15 %. Konceptia energetickej efektívnosti SR schválená uznesením vlády SR č. 576/2007 definovala 9% cieľ a opatrenia na obdobie do roku 2016, ktoré rozpracujú tri národné akčné plány energetickej efektívnosti na roky 2008-2010, 2011-2013 a 2014-2016. Pre rok 2020 SR prijala cieľ úspor energie vo výške 11% z priemernej konečnej energetickej spotreby v rokoch 2001-2005. Ide však o predbežný návrh cieľa 2020 pre rok 2013, ktorý bude do

konca roka skorigovaný štatistickými údajmi za rok 2012, spresneným vývojom HDP a poznatkami z potrebných analýz a návrhov opatrení vychádzajúcich z potrieb smernice o energetickej efektívnosti.

Podľa údajov r. 2011 bolo v poľnohospodárstve a lesníctve využitých 157 kToe energie, čo v prepočte na 1 ha využívanej p.p. znamená spotrebu 40,6 kg olejového ekvivalentu. V potravinárstve bola spotrebovaná energia 121 kToe. Z hľadiska energetického využitia môžeme biomasu rozdeliť do troch základných skupín:

- biomasa vhodná na spaľovanie
- biomasa vhodná na výrobu biopalív (biomazív)
- biomasa vhodná na výrobu bioplynu

Vývoj produkcie obnoviteľnej energie z poľnohospodárstva a lesníctva v rokoch 2007-2011 v SR (v Ktoe)

Druh biomasy	2007	2008	2009	2010	2011
bionafta (ktoe)	40,65	129,02	89,25	77,77	79,53*
bioetanol (ktoe)	15,05	47,15	59,19	63,70	65,21
biopaliva z poľnohospodárstva spolu (ktoe)	55,70	176,17	148,44	141,47	144,74
drevná biomasa (ktoe)	484,00	502,00	647,00	740,00	n.a.

Zdroj: EurObserv'ER,
Pozn. * odhad

Podľa najnovšieho návrhu energetickej politiky SR (MH SR 2013) je možné v pôdohospodárstve očakávať mierny pokles spotreby energie zavádzaním nových technológií a zvyšovaním podielu „samozásobovania“ energiou.

Jedným z hlavných impulzov, ktoré by mohli viesť k splneniu cieľa, je vývoj a inštalácia nových technológií, ktoré prispievajú k úsporám energie. Pri budúcom rozhodovaní o podpore takýchto investícií z verejných zdrojov je optimálne uplatniť princíp zeleného obstarávania.

V kontexte Partnerskej dohody medzi SR a EÚ pre súčasné programovacie obdobie prijala vláda SR Akčný plán energetickej efektívnosti na roky 2011-2013. Podľa neho bude SR podporovať, aby pre všetkých koncových odberateľov boli k dispozícii kvalitné energetické audity, ktoré budú nákladovo efektívne, vrátane takýchto auditov pre malé a stredné podniky. Pre veľké podniky je povinnosť energetických auditov a ich pravidelná aktualizácia po štyroch rokoch samozrejmosťou.

Povinnosť absolvovať energetický audit do konca roku 2011 sa týka všetkých priemyselných firiem na Slovensku s celoročnou spotrebou energie od 5 500 do 20 000 MWh, vrátane pôdohospodárov. V ich prípade je dolný limit stanovený na 2 500 MWh a horný limit na 10 000 MWh. Väčší spotrebitelia energie si musia podľa [zákona č. 476/2008 Z.z. o efektívnosti pri používaní energie](#) dať vykonať energetický audit do konca roka 2013.

4. 2 Zdôvodnenie identifikovaných potrieb vyplývajúcich zo SWOT a podporných analýz pre prípravu PRV SR 2014-2020

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
1. Posilnenie vedomostnej základne, inovačnej výkonnosti a spolupráce poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva, ktorá podporí vývoj nových produktov, postupov a technológií	1A	<p>SR dosahuje oproti priemeru EÚ-27 a EÚ-15 výrazne nižšiu produktivitu výrobných faktorov. Efekty jednoduchej reprodukcie strojov a technológií sú nedostatočné, znalosti, skúsenosti a spolupráca s výskumom nie je na takej úrovni, aby bola dosahovaná vysoká ekonomická účinnosť a konkurencieschopnosť na jednotnom európskom trhu. Zhoršujúca sa veková štruktúra poľnohospodárskych pracovníkov má významný vplyv na stagnáciu, resp. pokles kapacity pôdohospodárstva absorbovať najnovšie poznatky a inovovať.</p> <p>Spolupráca poľnohospodárskych škôl a výskumných ústavov je nedostatočná, výmena odborných prác a analytických údajov viazne, vyskytujú sa situácie, kedy vedecko-výskumné práce, analýzy financované z verejných zdrojov nie sú medzi ústavmi/ univerzitami zdieľané, resp. za ich poskytnutie sa požaduje ďalšia úhrada. Tento stav nenapomáha efektívnemu využívaniu a transferu poznatkov, čo sa prejavuje aj v zníženej konkurencieschopnosti rezortnej VVZ.</p> <p>Posilňovať inovačnú kapacitu a spoluprácu aktérov v rámci „znalostného trojuholníka“ odporúča SR aj pozičný dokument EK. Je dôležité zlepšiť kvalitu každého prvku „znalostného trojuholníka“—vzdelávanie-výskum-poradenstvo.</p> <p>Kritickou potrebou je revízia zamerania poľnohospodárskeho výskumu na odvetvia s reálnou perspektívou uplatnenia výstupov v praxi (napr. rozvoj bio-ekonomiky, biotechnológií, energetickej efektívnosti výroby a pod.). Súčasne je potrebné hlbšie integrovať aktualizovať domácu inštitucionálnu základňu pôdohospodárskej VVZ a podporovať jej spoluprácu a prepojenie na štruktúry európskeho výskumného priestoru vrátane operačných skupín EIP.</p> <p>Od roku 2014 došlo k radikálnej zmene a to k administratívnejmu zlúčeniu výskumných ústavov v rámci VVZ pôdohospodárstva do jedného centra -NPPC, čím sa vytvorili predpoklady na zlepšenie vzájomnej spolupráce.</p>
2. Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva s výskumom a inováciami a inštitucionálne posilnenie systému pôdohospodárskeho poradenstva	1B	<p>Najúčinnnejším nástrojom prepojenia pôdohospodárskej prvovýroby s výskumom a inováciami je systém poradenstva. V poľnohospodárskom poradenstve SR už dlhšie obdobie pretrváva stagnácia, ktorú sa nepodarilo oživiť ani implementáciou opatrenia 114 v rámci PRV SR 2007 – 2013, kde sa do polovice r. 2013 realizovala iba jedna výzva. Záujem subjektov prvovýroby o obmedzený tematický záber poradenstva v limitovanej sume 1500 EUR za poradenskú aktivitu bol pomerne nízky. Jednou z príčin je, že v SR nie sú etablované profesionálne poradenské inštitúcie, ktoré sa primárne a systematicky venujú transferu výsledkov aplikovaného výskumu do praxe a ktoré by vytvárali dodatočnú pridanú hodnotu poradenského systému, ktorý je postavený na množstve nezávislých subjektov bez jednotnej koordinácie nástrojov a obsahu poradenstva.</p> <p>V súvislosti s reformou SPP sú očakávania od Farmárskeho poradenského systému (FAS) vysoké. Mal by poskytovať farmárom výstupy týkajúce sa nielen krízového plnenia, ale aj celého spektra tém od konkurencieschopnosti, cez inovácie až po oblasti ŽP a klímy (vrátane napr. implementácie dobrých poľnohospodárskych postupov). Posilnenie FAS by malo zaistiť, že farmári budú mať k dispozícii poradenstvo reflektujúce špecifickú situáciu na farme, pričom, smerom k prierezovým témam ŽP a klímy, je potrebné začať presadzovať aj pri príprave poradcov ekosystémový manažment hospodárenia, t.j. navrhovať riešenia v úzkom prepojení na</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>konkrétny potenciál farmy/podniku s cieľom chrániť biodiverzitu, kvalitu vody, pôdy, zabrániť zmene klímy a podporiť adaptáciu.</p> <p>Rozhodujúcou zložkou systému sú odborné ľudské kapacity - poradcovia, preto je nevyhnutné systematicky podporovať školenie a certifikáciu poradcov, prípravu kvalitného a prepracovaného obsahu poradenstva podľa oblastí, ktoré špecifikuje čl.16 príslušného nariadenia, vrátane špecifického poradenstva pre začínajúcich poľnohospodárov.</p>
3. Podpora celoživotného vzdelávania poľnohospodárov, potravinárov a lesníkov	1C	<p>Nevyhnutnou podmienkou inteligentného rastu je kvalitné školstvo a systém celoživotného vzdelávania.</p> <p>Úlohou MPRV SR je, aby v stratégii prezentovaný vedomostný trojuholník naozaj v praxi fungoval, t. j. bol navzájom inštitucionálne úzko prepojený a dôsledne koordinovaný, čo v rámci SR dlhoročne predstavuje slabú stránku. V súčasnosti MPRV SR do riadenia tohto systému nedostatočne zasahuje a jednotlivé systémové súčasti trojuholníka sa viac snažia o udržanie autonómie namiesto toho, aby preferovali užšiu integráciu, ktorá má potenciál zvýšenia efektivity.</p> <p>Počas implementácie PRV 2007-2013 nebol dostatočne nastavený mechanizmus kontroly kvality poradenstva a ďalšieho vzdelávania aj v prepojení na konkrétne ekonomické ukazovatele a výkonnosť subjektov /prijímateľov. Ako konštatuje záverečná správa strednodobého hodnotenia PRV SR 2007-2013, príspevok vzdelávacích opatrení (kód 111 a 331) na zlepšenie uplatnenia v praxi nebol jednoznačný.</p> <p>Kritickou podmienkou zlepšenia je podrobná analýza vzdelávacích potrieb so zainteresovaním zamestnávateľov (predvýber obsahového zamerania) a výber vzdelávacích inštitúcií, ktoré musia spĺňať podmienky kapacity kvalifikovaných zamestnancov/lektorov a materiálno-technického zabezpečenia na základe určených kritérií.</p> <p>Zameranie školení orientovať špecificky na potreby výroby s vyššou pridanou hodnotou a kvalitou, ktoré posilnia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania potravín a lesníctva a podporia domáci trh prostredníctvom nových distribučných kanálov, krátkych reťazcov, regionálnych tržníc a pod. (vo väzbe na priority 2 a 3).</p> <p>Kľúčovými školiacimi centrami aj do budúceho obdobia zostávajú Agroinštitút Nitra pre oblasť poľnohospodárstva a NLC Zvolen pre oblasť lesníctva.</p>
<p><i>Priorita 1 je prierezová a očakáva sa jej významný synergický vplyv na všetky ostatné prioritné oblasti, t.j. pre všetky nasledovné potreby je nevyhnutné projektovať vhodné činnosti v rámci priority 1.</i></p>		
4. Zvýšiť efektívnosť všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty poľnohospodárskych	2A, 3A, 6A Inovácie	<p>Potreba reflektuje najmä na stratové hospodárenie podnikov a pokles produkcie rastlinnej, ale najmä živočíšnej výroby tak, ako to popisuje SWOT analýza. V snahe znížiť náklady dochádza k znižovaniu počtu pracovníkov a k ďalšiemu poklesu produkcie. Základom je reštrukturalizácia výroby (diverzifikácia), ktorá by mala viesť k úspore nákladov, modernizácii výrobných zariadení a k rozšíreniu zdrojov príjmu. Toho, čo v súčasnosti dokážu podniky speňažiť (predať), je veľmi málo (nízke hektárové úrody, nízka intenzita chovu oproti EÚ); 30% príjmov tvoria prevádzkové podpory a vrátane priamych platieb.</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
podnikov vrátane diverzifikácie činnosti.		Je potrebné zvýšiť zapojenie práce do výrobného procesu a efektivitu vykonanej práce, napr. zlepšením strojného a materiálového vybavenia, lepším využívaním pôdy, diverzifikáciou výroby, inak hrozí pokles výroby a neudržanie pracovných miest. Efektivita je meraná pridanou hodnotou, ktorá je vytvorená pôsobením výrobných faktorov. K jej nárastu by mala prispieť aj spolupráca pri zavádzaní nových produktov alebo postupov, stimulácia vývoja inovačných výrobkov, procesov a služieb. S tým súvisí aj poradenstvo a vzdelávanie pri tvorbe a realizácii podnikových stratégií a prechod k inovátnym projektom.
5. Podpora investičných aktivít malých podnikov s výrazne obmedzeným prístupom k zdrojom financovania	2A, 6A Inovácie	Ako vyplýva zo SWOT analýzy na základe údajov z FADN, efektívne sú malé podniky, kde nie je vysoký podiel externých výrobných faktorov v pridanej hodnote. Nie sú zaťažované majetkom, ktorý by nebol využívaný. Tieto malé farmy vytvorili príjem z použitia vlastného kapitálu, vlastnej pôdy a vlastnej práce roľníka a členov jeho rodiny. Nedostatkom je nízka investičná aktivita a malá podpora na investovanie v malých podnikoch. Ich zdroje kryjú predovšetkým prevádzku počas roka a rozvoj podniku je obmedzený internými zdrojmi (to, čo zostane po uhradení všetkých krátkodobých záväzkov a splátok). Cena požičaného kapitálu, spôsob ručenia môže byť pri rozvoji týchto podnikov ohrozenie.
6. Podporiť vstup do odvetvia pre mladých farmárov – vybavenie investičným majetkom, cielené poradenstvo, vytvorenie podmienok pre hospodárenie na pôde (napr. zvýhodnený prenájom pôdy, vykonanie projektov pozemkových úprav)	2B, 6A Inovácie	V oblasti generácie obmeny by sa mali predovšetkým odstraňovať bariéry vstupu pre mladých, začínajúcich farmárov, ktorí majú väčší potenciál pre zavádzanie inovácií, nových spôsobov predaja a diverzifikácie aktivít. V poľnohospodárstve prevažujú podniky so starším manažmentom od 45 do 64 rokov. Podľa štruktúrneho zisťovania tieto podniky vyprodukujú 67% štandardného výstupu a zamestnávajú prevažnú časť pracovnej sily. Manažéri nad 64 rokov využívajú relatívne málo pracovnej sily a prevažnú časť produkcie sami spotrebujú (v domácnosti farmára, dary v rodine, platba v naturáliách alebo výmena za iné tovary). Podpora by mala zároveň, v súlade s prioritou 3, zlepšiť prístup na lokálny trh podporených fariem. V roku 2014 sa vypracováva Koncepcia pre mladých a malých farmárov, ktorá by mala deklarovať prístup farmárov k pôde cez SPF a finančné benefity.
7. Podporovať hospodárenie na vlastnej pôde – usporiadanie vlastníctva a konsolidácia pôdy	2A, 2B	Usporiadanie vlastníctva a konsolidácia pôdy zjednodušuje disponovanie s pozemkami a stimuluje trh s pôdou, vrátane zlepšenia jej dostupnosti pre potenciálnych záujemcov o hospodárenie na pôde. Prevažná časť poľnohospodárov hospodári na prenajatej pôde. Ohrozením je, ak majitelia prestanú pôdu prenajímať, napríklad vplyvom redistribučnej platby. Slovenská republika má 3 559 katastrálnych území, 1 katastrálne územie o priemernej výmere 1400 ha zodpovedá 1 projektu pozemkových úprav (PPÚ). Z celkového počtu katastrálnych území (k.ú.) je potrebné realizovať PPÚ v 2 433 k.ú. (prameň: MPRV SR, odbor pozemkový). Doterajšia realizácia PPÚ vo vybraných katastrálnych územiach SR je vyjadrená pomocou špecifických kontextuálnych ukazovateľov. Priemerný počet vlastníkov po konsolidácii by mal klesnúť o polovicu a sprístupnené by mali byť všetky parcely, kde sa PPÚ vykonajú. Pozemkové úpravy súčasne riešia nezrovnalosti v evidencii pozemkového vlastníctva, keď informačný systém LPIS registrujúci produkčné plochy jednotlivých obhospodarovateľov často nie je kompatibilný s databázou údajov katastra

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		nehnutelností a skutkovým stavom v teréne.
8. Podpora predaja domácej produkcie a zvyšovanie kvality, rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov vrátane investícií v oblasti spracovania a odbytu / marketingu poľnohospodárskej a lesnej produkcie.	3A, 2A, 6A, 6B Inovácie	<p>Podľa prieskumu Eurostatu je zastúpenie slovenských potravín v obchodných reťazcoch na Slovensku najnižšie, podľa posledných štatistických údajov je zastúpenie domácej produkcie potravín v SR menej ako 50 %. Dlhodobo pretrváva negatívny vývoj. Pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si a zlepšiť pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska realizácie domácej produkcie sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov, kde sa koncentruje ponuka a dopyt.</p> <p>Súčasnými organizáciami výrobcov zabezpečujú pre členov odbyt až do 100% ich produkcie, kontrolu kvality, vyjednávanie podmienok s regionálnymi odberateľmi a pod., problémom je zabezpečenie prevádzky (administratíva, mzdy) týchto združení s právnou subjektivitou (<i>prameň: Strednodobé hodnotenie PRV</i>). Potenciál rozvoja OOV je v zapojení väčšieho množstva producentov (v rokoch 2005–2013 združovali OOV podľa PPA: 746 podnikov), rozvoji skladovacích, spracovateľských a ďalších obchodných aktivít so zameraním sa na inovácie a vybudovanie strategickej pozície s ohľadom na požiadavky trhu.</p> <p>Podpora by sa mala zamerať na zvýšenie podielu domácej produkcie s vyššou pridanou hodnotou (vyššia forma spracovania), a tiež prostredníctvom vyššej kvality výrobkov, inovácií, regionálnych a miestnych špecialít, produktov ekologického poľnohospodárstva a pod. S úspešným marketingom súvisí aj označovanie produktov, ktoré odlišuje výrobky s nadštandardnou kvalitou a zaručuje dodržiavanie výrobných postupov a parametrov, prípadne pôvod surovín.</p> <p>So zvyšovaním kvality súvisí aj zlepšenie zdravotného stavu chovov HZ. Nie vždy je pre podniky možné kalkulovať cenu na základe výrobných nákladov, dôležitá je situácia na trhu. Nízka dosahovaná marža obmedzuje investície do chovov zvierat nad štandardné podmienky, ktoré sa neprejavujú v predajnej cene ani objeme produkcie. Investície v súčasnosti dosahujú len kritickú povinnú úroveň, bez ktorej by nebolo možné v poľnohospodárskej produkcii pokračovať. Kompenzácia nákladov za prijatý záväzok plniť nadštandardné podmienky zlepšiť kvalitu produktov živočíšnej výroby a môže zefektívniť chov zvierat v podnikoch, ktoré z dôvodu zastarania investičného majetku a nevyhovujúcemu stavu ukončili v minulosti živočíšnu produkciu.</p>
9. Obnova produkčného potenciálu poľnohospodárskej pôdy a prevencia pred negatívnymi dôsledkami povodní s negatívnym dopadom na potenciál poľnohospodárskej výroby – (dodatkový prínos pre prioritnú oblasť 4B)	3B	<p>Na Slovensku v dôsledku škôd spôsobených nepriaznivým vplyvom počasia a chorôb a nákaz zvierat dochádza pravidelne k stratám produkcie. Následky nepoistiteľných rizík so škodami katastrofického rozsahu sú čiastočne eliminované len v intenciách dotačnej politiky. Príčiny problému je možné zhrnúť nasledovne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nemožnosť kompenzovať nižšie výnosy vyššou cenou, keďže SR je otvorená ekonomika závislá na okolitých trhoch. Poistenie plodín a hospodárskych zvierat je relatívne drahé. Pre poistenie systematických rizík nie je poistný trh dostatočne rozvinutý. Doteraz bola malá politická podpora k vytvoreniu fondu nepoistiteľných rizík, ktorý by eliminoval ad hoc platby zo štátneho rozpočtu. <p>Medzi hlavné ohrozenia patria:</p> <ul style="list-style-type: none"> zvýšenie rizika extrémnych prejavov počasia, osobitne záplav, vplyvom pokračujúcich zmien klímy (sucho, prudké búrky, krupobitie) a z toho plynúci nedostatok domácich poľnohospodárskych komodít pre spracovanie v potravinárstve

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>○ hrozba nedostatku finančných prostriedkov štátu na výplatu kompenzácií škôd vplyvom prírodných katastrof</p> <p>Popri aktivitách rezortu MŽPSR, ktoré sa zameriavajú na ochranu územia pred záplavami (tzv. veľkou vodou) je vhodné sa venovať aj opatreniam, ktoré zabezpečia odvedenie prebytočnej vody z poľnohospodárskej pôdy. Tu je riešením rekonštrukcia a modernizácia existujúcich hydromelioračných a odvodňovacích systémov, ochranných hrádzí, prehĺbovanie zanesených korýt a pod.</p> <p>Ďalším riešením rizikovosti poľnohospodárskej výroby je pripravovaná tvorba vzájomného fondu na krytie rizík pod gesciou rezortu (MPRV SR a SPPK) zo zdrojov podnikateľov v poľnohospodárstve. Verejné prostriedky sú použiteľné na úhradu oprávnených výdavkov v prípade kritických udalostí.</p>
<p>10. Zachovanie biodiverzity a zvýšenie environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu biodiverzity</p>	<p>4A</p> <p>Klíma</p>	<p>Podľa CCI 36 v SR prevláda nízky stupeň zachovania biodiverzity prírodných TP, vhodne obhospodarovaných je 13%, nevhodne a zle obhospodarovaných 78,2%.</p> <p>V širšom kontexte poľnohospodárstva existujú lokality kde nepriaznivý stav biodiverzity v poľnohospodárskej krajine čiastočne pretrváva z minulosti (vplyv zavádzania veľkovýrobných technológií, zlučovania parciel do veľkých celkov, jednostranný dôraz na intenzifikáciu výroby) a v súčasnosti k nemu prispieva najmä nedodržiavanie agrotechnických opatrení a osevných postupov (napr. neprimeraného organického hnojenia, vápnenia a. i.). Protiváhou je rastúca výmera pôdy s agro-environmentálnymi záväzkami a ekologickým poľnohospodárstvom, po r. 2014 aj zavedenie greeningu a vyšší dôraz na ochranu krajinných prvkov (Ecological Focus Areas).</p> <p>V kontexte PRV je pre zachovanie biodiverzity kľúčové dôsledné vymedzenie poľnohospodárskych a lesných území s vysokou prírodnou hodnotou (HNV), ich systematická ochrana, monitorovanie zmien a zvýšenie informovanosti o ich význame. Aktuálne vymedzenie území HNV pre programovacie obdobie 2014-2020 je uvedené v príslušnej kapitole popisu analýzy SWOT. Metodika uplatnená pri definovaní HNV v SR je v štádiu finalizácie a bude predložená EK pred oficiálnym zaslaním PRV 2014-2020. Návrh Aktualizácie národnej stratégie biodiverzity na r. 2012 – 2020 odhalil, že tradičný prístup k ochrane biodiverzity, založený na izolovanej ochrane vybraných druhov a biotopov nie je dostatočne efektívny. V kontexte PRV je preto vhodné uplatňovať integrovaný (ekosystémový) manažment krajiny aj na úrovni fariem s cieľom optimalizácie manažmentu prírodných zdrojov. K tomu je potrebné lepšie sa na biodiverzitu zacieliť aj v rámci aktivít vzdelávania, poradenstva a šírenia dobrej praxe.</p> <p>K zachovaniu biodiverzity okrem AEP a platieb Natura 2000 nepriamo prispieva aj podpora LFA, kde sa pokračovaním poľnohospodárskej činnosti zabezpečuje údržba krajiny. Až 60% plôch s agro-environmentálnymi schémami sa prekrýva s plochami LFA a obe podporované činnosti synergicky prispievajú k biodiverzite. Túto pozitívnu synergiu je potrebné kontinuálne a vo väčšej miere podporovať aj v novom PRV.</p> <p>Na lesnej pôde sú kritickými aktivitami na zlepšenie zdravotného stavu lesov, obnova lesov a podpora konverzie smrečín (vo vysokom stupni rozpadu) na lesy zmiešané s ekologicky vhodnou a proporcionálnou drevinovou štruktúrou. V pozičnom dokumente EK</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		odporúča integrovať zachovanie biodiverzity do plánov a postupov lesného hospodárstva, posilniť lesné ekosystémy zlepšením ich funkčnej a priestorovej prepojitelnosti.
11. Zachovanie kvality vôd a zvýšenie environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti	4B, 4C ŽP	<p>Podľa pozičného dokumentu EK, znečistenie vody stále predstavuje výzvu a hrozí, že približne polovica vodných plôch nesplní cieľ dosiahnuť dobrý stav vôd do roku 2015, vyplývajúci z Rámцovej smernice EÚ o vode. Zároveň je však potrebné uviesť, že konštatované znečistenie vôd pochádza ťažiskovo z priemyslu a komunálnej sféry, podiel poľnohospodárstva je okrajový.</p> <p>V rámci poľnohospodárstva kontamináciu podzemnej a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami spôsobuje najmä intenzívne hospodárenie na pôde a chovné zariadenia. SR s určitými problémami uplatňuje na 33% svojho územia Akčný plán ochrany území ohrozených dusičnanmi (Program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach), v zmysle smernice EÚ o dusičnanoch^(2003/90/ES). Výmera zraniteľných oblastí z hľadiska ochrany vodných zdrojov na území SR je 2 232 810,41 ha, čo predstavuje 45,53 % výmery územia SR.</p> <p>Stav znečistenia vôd z poľnohospodárskych činností je pomerne priaznivý, pričom na danom stave (ustálený trend) sa pozitívne prejavuje ochranný účinok implementácie podpôr ekologického poľnohospodárstva, účinných agro-environmentálnych schém a ostatných udržateľných systémov hospodárenia na pôde, ktoré minimalizujú znečistenie povrchových a podzemných vôd dusičnanmi, rezíduami pesticídov a ostatnými kontaminantmi z poľnohospodárskej činnosti (napr. presné hnojenie, integrovaná ochrana rastlín, zmeny v systémoch ustajnenia zvierat, bezpečné skladovanie a aplikácia hospodárskych a priemyselných hnojív a pesticídov, predĺženie obdobia rastlinného pokryvu pôdy a pestovanie medziplodín na elimináciu vyplavovania dusičnanov a pod.). Pre zlepšenie stavu je súbežne potrebné podporovať vzdelávanie, poradenstvo a šírenie dobrej praxe v oblasti hospodárenia s vodou a pestovať povedomie a zodpovednosť poľnohospodárov za kvalitu vôd v obhospodarovanom území.</p>
12. Zvýšenie vodozadržnej kapacity územia a protipovodňová ochrana pôdy	4B, 4C, 5A, 3B	<p>Cyklicky sa opakujúcim problémom v mnohých územiach SR je nedostatočná vodozadržná kapacita a s tým súvisiaca ochrana územia pred vznikom lokálnych povodní, ktoré popri materiálnych škodách kontaminujú podzemné vody, pôdu a poškodzujú biotopy.</p> <p>SR prijala Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí, cieľom ktorého je revitalizovať schopnosť krajiny zadržať dažďovú vodu. Konkrétnym cieľom je vytvoriť a vybudovať v poľnohospodárskej, lesnej a v urbárnej krajine na celom území SR vodozadržné krajinné a terénne útvary a v intravilánoch obcí a miest vybudovať vodozadržné systémy a zariadenia na zadržiavanie dažďovej vody v krajine, spomaľovanie jej odtoku a umožnenie vsakovania, zachovanie vyrovnávacej a filtračnej funkcie pôd. Pre tento účel MPRV SR pripravuje návrh revitalizácie časti existujúcej infraštruktúry hydromelioračných kanálov v správe š.p. Hydromeliorácie.</p> <p>Reguláciou odtoku vnútorných vôd majú hydromelioračné kanály značný potenciál zadržiavania vody, čím prispievajú k zlepšeniu retenčnej kapacity spádového územia v prípade intenzívnejších zrážok počas vegetačného obdobia. V kontexte PRV sa plánuje revitalizovať 457 km vybraných kanálov v územiach s intenzívnym poľnohospodárstvom. Takto zadržaná voda bude slúžiť ako</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		alternatívny zdroj vody na lokálne zavlažovanie plodín, čím opatrenie prispeje k podpore adaptácie na zmeny klímy a zároveň zvýši efektívnosť využívania vody v poľnohospodárstve. Nezanedbateľný bude aj ochranný efekt rekonštruovanej hydromelioračnej infraštruktúry pred zaplavením a zamokrením poľnohospodárskej pôdy.
13. Udržateľné hospodárenie na pôde a zabezpečenie ochrany pôdy pred degradáciou	4C, 4B, 5E, 2A	<p>Pozičný dokument EK odporúča podporovať ochranu pôdy pred eróziou, zhutňovaním, zasoľovaním a stratou organických látok. Škody spôsobené degradáciou pôdy sa odhadujú na stovky mil. EUR ročne (strata ornice, zanášanie tokov, zhutnenie, zníženie úrod, vyššia potreba zavlažovania a hnojenia na dosiahnutie adekvátnej úrody, a i.).</p> <p>Podľa CCI 42 je v SR 67 000 ha p.p. ohrozenej silnou eróziou (viac ako 11t/ha/rok), z toho 64 800 ha na ornej pôde a 2 200 ha na TTP. Tieto výmery predstavujú 2,8% celkovej výmery p.p.</p> <p>Výsledky monitoringu pôd SR uvádzajú ako významný problém zhutnenie pôdy, kde je dlhodobo pozorovaný zvýšený podiel lokalít so zhutnenou podornicou. Potenciál pôdy pri zadržiavaní zrážkovej vody v krajine je tak významne obmedzený. Elimináciou zhutnenia dôjde k zvýšeniu retenčnej kapacity pôd a zadržiavaniu vody v krajine, čím sa čiastočne eliminujú aj dôsledky klimatickej zmeny – lokálne záplavy, sucho a nedostatok vody na zavlažovanie, nízke úrody, nedostatok pastvy a krmovín pre hosp. zvieratá, vynútené zmeny využívania pôdy, až riziko pustnutia krajiny.</p> <p>Kritickým z monitoringu pôd SR je aj zistený pokles organického uhlíka (pôdnej organickej hmoty) na všetkých sledovaných orných pôdach.</p> <p>Zachovanie kvality pôdy je závislé aj od pokračovania poľnohospodárstva v LFA, kde platby zabraňujú opúšťaniu pôdy, marginalizácii a pustnutiu poľnohospodárskej krajiny.</p> <p>Nevyhnutné je posilniť kontrolu dodržiavania národnej legislatívy o ochrane pôdy⁸, ktorá stanovuje podmienky minimálnej starostlivosti o pôdu a ostatné povinnosti užívateľov pôdy aby sa predchádzalo jej degradácii. Zabezpečenie účinnej⁸ kontroly dodržiavania uvedeného zákona významne súvisí s prioritami rozvoja vidieka 4 a 5 (synergia s podpornými opatreniami PRV).</p> <p>V LH sa prejavuje zvýšená erózia pôdy vplyvom ťažby a približovania dreva, vyjazdenie koľají a zhutnenie pôdy (potreba zlepšenia lesnej infraštruktúry pre optimalizovanú starostlivosť o les a pestovateľskú činnosť (prepojenie s prioritou 2).</p>
14. Zachovanie poľnohospodárstva v menej	4A, 4B, 4C, 2A,	Na podporu zachovania poľnohospodárstva znevýhodnených oblastiach SR dlhodobo vo veľkom rozsahu (cca 1,8 mil. ha) uplatňuje kompenzačné platby LFA. Podľa vykonaných analýz VÚEPP tieto platby pomerne účinne kompenzujú znížené náklady

⁸ Podľa § 3 zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy (220/2004 Z.z.) je každý vlastník poľnohospodárskej pôdy alebo nájomca a správca poľnohospodárskej pôdy povinný:

- vykonávať agrotechnické opatrenia zamerané na ochranu a zachovanie kvalitatívnych vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a na ochranu pred jej poškodením a degradáciou,
- predchádzať výskytu a šíreniu burín na neobrábaných pozemkoch ak osobitný predpis neustanovuje inak,
- zabezpečiť využívanie poľnohospodárskej pôdy tak, aby nebola ohrozená ekologická stabilita územia a bola zachovaná funkčná spätosť prírodných procesov v krajinnom prostredí,
- usporiadať a zosúladiť poľnohospodársky druh pozemku s jeho evidenciou v katastri.

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
priaznivých oblastiach, zlepšenie starostlivosti o pôdu a efektívne využívanie pôdneho fondu SR	2B	<p>poľnohospodárov a umožňujú pokračovanie poľnohospodárskej výroby, čím sa zároveň zabraňuje opúšťaniu pôdy, marginalizácii a pustnutiu poľnohospodárskej krajiny.</p> <p>Celkovo je hospodárenie v LFA na hranici ekonomickej efektívnosti. Zatiaľ čo v horských oblastiach je problematické ju dosiahnuť, ostatné typy LFA sa držia tesne nad hranicou efektívnosti.</p> <p>Podpora za znevýhodnené prírodné podmienky sa podieľa na bežných dotáciách 30%-tami v horských oblastiach, 22%-tami v ostatných znevýhodnených oblastiach a 16%-tami v oblastiach so špecifickými nevýhodami.</p> <p>Pri porovnaní r. 2007 a 2011 na vývoj efektívnosti hospodárenia v LFA vplýval negatívne vyšší rast nákladov ako výnosov. Rentabilita nákladov je v znevýhodnených oblastiach o takmer polovicu nižšia ako v produkčných oblastiach. Pomalší rast tržieb ako nákladov v znevýhodnených oblastiach sa prejavil aj vo zvyšovaní potreby nákladov na 1 EUR tržieb, čím sa rentabilita tržieb znižovala. Na druhej strane vývoj tržieb bol priaznivý v produkčných oblastiach, čo sa pozitívne prejavilo v zníženej potrebe vynakladaných nákladov na získanie vyššieho objemu tržieb.</p> <p>Úroveň miezd v r. 2012 dosahovala v LFA 86% produkčných oblastí.</p> <p>Rozsiahla výmera pôvodných TTP, osobitne v horských oblastiach, je z dôvodu dlhodobej nedostatočnej starostlivosti zarastená náletom drevín a burín, čím tieto plochy postupne prestali byť obhospodarované a dochádza na nich k rozvratu pôvodných prírodných trávnych ekosystémov (biele miesta mimo LPIS, VÚPOP uvádza výmeru bielych miest v rozmedzí 250.000-350.000 ha).</p> <p>V snahe o zvýšenie zamestnanosti a podpory podnikania na vidieku je žiaduce túto ľadom ležiacu pôdu zaradiť späť do užívania ako poľnohospodársku, resp. lesnú pôdu, pričom by mohlo byť nápomocné opatrenie spolupráca.</p> <p>Na celkové zlepšenie stavu vo využití pôdneho fondu SR je zároveň potrebné posilniť kontrolu dodržiavania národnej legislatívy o ochrane pôdy, ktorá stanovuje podmienky minimálnej starostlivosti o pôdu a ostatné povinnosti užívateľov pôdy aby sa predchádzalo jej degradácii, čím by sa dosiahol synergický efekt s podpornými opatreniami PRV.</p>
15. Zastaviť negatívny trend vo využívaní závlah a zvýšiť efektívnosť využívania vody v poľnohospodárstve	5A, 4B, 2A	<p>Závlahové systémy na poľnohospodárskej pôde sú vybudované na výmere 321 tisíc ha. Za obdobie r. 2007–2011 sa výmera pôdy, na ktorej sa využívajú zavlažovacie zariadenia znížila z 1,3% na 0,7%, čo predstavuje pokles o takmer polovicu.</p> <p>Za posledných 5 rokov sa spotreba vody na zavlažovanie pohybuje v rozmedzí 6 - 14 mil. m³, resp. 29 – 65 m³ v prepočte na 1 ha a neustále klesá, čo je alarmujúci stav vo využití závlah ako intenzifikačného faktora s priamym dopadom na konkurencieschopnosť poľnohospodárskej prvovýroby.</p> <p>Závlahy predstavujú účinný nástroj pri adaptácii rastlinnej výroby na zmiernenie dopadov klimatických zmien (sucha počas vegetačného obdobia) a čoraz výraznejšie sa zavlažovanie stáva limitujúcim faktorom rastlinnej výroby.</p> <p>Súčasne s podporou využívania závlah sú potrebné investície do modernizácie zastaranej závlahovej infraštruktúry a úsporných</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>technológií zavlažovania (presné zavlažovanie, kvapkové závlahy a pod.). Investície do efektívnejšieho zavlažovania odporúča aj pozičný dokument EK.</p> <p>V súvislosti s obnovou využívania závlah je potrebné sa zamerať aj na činnosti vedúce k zvýšenému zadržiavaniu vody v krajine. Voda z členitého územia SR rýchlo odteká (regulácia a napriamenie vodných tokov), vo vegetačnom období je nedostatok vlhky (sucho) limitujúcim prvkom dosahovania vyšších úrod fytomasy.</p> <p>Slovenské pôdohospodárstvo nie je adaptačne pripravené na prebiehajúcu a očakávanú klimatickú zmenu (potreba budovania záchytných nádrží na vodu, vodo-záchytných krajinných prvkov, revitalizácia závlahovej a hydromelioračnej infraštruktúry, zvyšovanie organickej hmoty v pôde, podrývanie zhutnených pôd, zmena štruktúry plodín, výskum a poradenstvo).</p>
16. Zvýšiť energetickú efektívnosť a úspory energie v pôdohospodárstve	5B, 5D, 2A	<p>Podľa pozičného dokumentu EK je Slovensko piatou energeticky najnáročnejšou krajinou EÚ. Môže za to predovšetkým vysoká konečná spotreba energie v priemyselnom sektore (37,5% oproti priemeru EÚ 25,3%) a to aj napriek skutočnosti, že ceny elektriny v priemysle patria medzi najvyššie v EÚ.</p> <p>Existujú značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti v pôdohospodárstve (zateplenie budov, tepelné hospodárstvo, minimalizácia prejazdov, lepšie využívanie technologických a skladových kapacít, chýba špecifický systém energetického poradenstva pre poľnohospodárov zavedenie systému energetického auditu a i.).</p> <p>V kontexte PRV sa energetická účinnosť zvyšuje najmä modernizáciou a obnovou zastaraných poľnohospodárskych strojov a technológií s nižšou energetickou náročnosťou a obnovou budov. Tento proces je vhodné ešte viac posilniť uplatnením konceptu zeleného verejného obstarávania.</p>
17. Zvýšenie podielu využívania a spracovania odpadovej biomasy, rastlinných zvyškov, exkrementov živočíšnej výroby a iných OZE na produkciu energie	5C, 2A, 6A	<p>Slovensko sa zaviazalo, že do roku 2020 dosiahne 14 percentný podiel energie z obnoviteľných zdrojov (OZ) na hrubej konečnej spotrebe energie. V roku 2010 podiel OZ, najmä vodnej energie a tuhej biomasy, dosiahol 9,8%, čo je pod priemerom EÚ (11,7%). Národný právny rámec pre podporu obnoviteľnej energie vo forme vstupných poplatkov bol implementovaný až v roku 2009 a podlieha častým zmenám.</p> <p>V súčasnosti iba 10,2 % z celkovej produkcie OZE v SR pochádza z poľnohospodárstva (CCI 43). Vývoj produkcie obnoviteľnej energie z poľnohospodárstva a lesníctva v rokoch 2007-2011 v SR (v kToe) uvádza tabuľka v zdrojovej analýze k priorite 5. Na zlepšenie stavu je potrebné mobilizovať súkromné zdroje na investovanie do oblasti OZE, predovšetkým vhodným nastavením podmienok podpôr.</p> <p>Využívanie biomasy z pôdohospodárstva dosahuje iba 30 % z energetického potenciálu krajiny (Akčný plán využívania biomasy na roky 2008-2013),</p> <p>Nízka produkcia energie z obnoviteľných zdrojov v poľnohospodárstve (143,3 kToe, resp. 0,0756 kToe/1000ha p.p.) a v lesníctve (740 kToe, resp. 0,382 kToe /1000ha l. p.), r.2010, čo je výrazne pod priemerom EÚ-27 (v poľnohospodárstve 0,102 kToe/1000ha</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>p.p., v lesníctve 0,4556 kToe /1000ha l. p.).</p> <p>Od roku 2010 sa podpora pre producentov energetických plodín neposkytuje. Z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy SR tvoria výmery rýchlorastúcich drevín zanedbateľnú časť (v roku 2011 len 66 ha p.p.).</p> <p>Nízky podiel spracovania odpadovej biomasy živočíšneho pôvodu na produkciu energie (potenciál pre rozšírenie bioplynových staníc) a nedostatočné využívanie OZE vidieckymi obcami.</p>
18. Pomerné zníženie tvorby emisií skleníkových plynov vo vzťahu k zvýšeniu poľnohospodárskej produkcie	5D	<p>Podiel poľnohospodárstva (vrátane emisií z pôdy) na celkových čistých emisiách SR predstavuje 5,1 % (CCI 45).</p> <p>Slovensko splnilo už v roku 2003 svoj emisný cieľ pre rok 2010 stanovený v Kodanskom protokole. Napriek očakávanému miernemu rastu v období po roku 2011, sú emisie stále len na tretinovej úrovni roku 1990.</p> <p>Prínos PRV v boji proti klimatickej zmene sa dosiahne najmä:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Odstraňovaním nedostatkov v oblasti manipulácie a uskladňovania organických hnojív a exkrementov hospodárskych zvierat (NH₄), pesticídov a priemyselných hnojív; ○ Zvýšením využívania odpadovej biomasy a exkrementov živočíšneho pôvodu (napr. budovanie bioplynových staníc pri farmách s vysokou koncentráciou hospodárskych zvierat); ○ Rozšírením ekologického poľnohospodárstva, AE záväzkov a animal welfare; ○ Zlepšením agrotechnických opatrení na pôde zameraných na obmedzenie emisií dusíka, oxidov dusíka a amoniaku z pôdy (napr. optimalizácia osevných postupov, predĺženie obdobia rastlinného pokryvu a pod.); ○ Cílenými aktivitami poradenstva a vzdelávania.
19. Lepšie využitie potenciálu krajiny na maximalizáciu sekvestrácie CO ₂ v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve	5E, 5C, 4C	<p>V rámci Stratégie EÚ 2020 je sekvestrácia uhlíka prioritnou v rámci pôdohospodárskych opatrení na zmiernení následkov zmeny klímy a pre SR odporúča jej zvýšenie aj pozičný dokument EK.</p> <p>Ukladanie uhlíka do pôdy priaznivo ovplyvní multifunkčný potenciál pôdy (zvýšenie pôdnej organickej hmoty - humusu, zvýšenie retenčnej kapacity pôd, zvýšenie biologickej aktivity pôdy, zvýšenie obsahu prístupných živín, zvýšenie úrodnosti (synergia so 4C).</p> <p>Fixácia CO₂ zďaleka nedosahuje potenciál SR, nedostatočne sa využíva zalesnenie, zatrávnenie a agrotechnické opatrenia s vyšším efektom sekvestrácie (napr. optimalizácia osevných postupov, predĺženie obdobia rastl. pokryvu, pestovanie medziplotín, viacročných krmovín na o. p. a pod.). Napriek zaradeniu podpory zalesnenia p.p. v súčasnom PRV bol záujem poľnohospodárov minimálny a zalesnené bolo ku koncu r.2012 iba necelých 105 ha p.p..</p> <p>Celková zásoba uhlíka v drevnej biomase dosiahla v r.2011 227,9 mil. ton uhlíka a za r.2005-2011 má mierne rastúci trend najmä v dôsledku zvyšovania zásob drevnej hmoty (analýzy prioritných oblastí 4C a 5D).</p> <p>V procesoch sekvestrácie sú lesy nezastupiteľné a ich potenciál ukladania uhlíka do dreva vysoko prekračuje potenciál pestovania</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>plodín. Výmera FAWS sa nepretržite zvyšuje a v r.2011 dosiahla 1 781,58 tis. ha. Za r.2007-2011 vzrástla o 14 890 ha, čo je ročný nárast o 2 978 ha. Posilnenie sekvestrácie sa dosiahne predovšetkým zlepšenou starostlivosťou o zdravotný stav lesov a systematickou obnovou lesa (lepšia pokrývnosť korún). Rezervy sú v oblasti zušľachťovania lesov s nízkou hospodárskou a prírodnou hodnotou, kde možno zaradiť aj bývalé TTP zarastené náletovými drevinami (potenciál na spoluprácu užívateľov poľn. pôdy a lesnej pôdy). Zmenou ich drevinového zloženia a tvaru na les "vysoký" sa zvýši sekvestrácia,lepší ich prírodná i ekologická hodnota a v budúcnosti aj kvalita v nich ťaženého dreva.</p>
<p>20. Prevencia proti prírodným katastrofám a pôdnej erózii v lesoch, posilnenie ochrannej funkcie lesov a obnova po prírodných katastrofách, podpora udržateľného obhospodarovania lesov</p>	<p>5E, 5C, 4A, 4B, 4C, 2A</p>	<p>Z pohľadu starostlivosti o les je neodmysliteľnou dôsledná prevencia a minimalizácia poškodzovania lesných porastov (škodcovia, požiare, kalamity, erózia), obnova lesa na holinách, ktoré vznikli pôsobením škodlivých činiteľov, vrátane sprístupňovania kriticky ohrozených lesov. Zlepšenie starostlivosti o lesy je tak čiastočne podmienené aj existenciou objektívne potrebnej infraštruktúry lesných ciest.</p> <p>V roku 2012 bola hustota lesnej dopravnej siete v SR na úrovni 10,6 bm/ha (bežný meter na hektár). Celková dĺžka lesnej dopravnej siete bola 40 740 km. Jedná sa o lesné cesty kategórie 1L a 2L , ktoré môžu slúžiť pre odvoz dreva, prístup hasičskej techniky a technologických vozidiel.</p> <p>Cieľom SR je dosiahnuť hustotu lesnej dopravnej siete na úrovni 25 bm/ha. Na optimálne sprístupnenie lesov v SR je treba dobudovať ešte cca 3 000 – 5 000 km lesných ciest, čo predstavuje strategickú prioritu lesného hospodárstva.</p> <p>V roku 2011 bolo podľa evidencie Požiarnotechnického a expertízneho ústavu MVSR evidovaných 303 lesných požiarov s celkovou zhorenou plochou 402,55 ha a vyčíslenou škodou 577 070 EUR, plus dodatočné výdavky na letecký monitoring.</p> <p>V prevencii lesov pred požiarmi je optimálne zvýšiť vodo-zádržnú kapacitu lesov, čím salepší jednak protipovodňová ochranná funkcia lesov a tiež dostupnosť a zásoby vody pre protipožiarnu ochranu lesa (napr. protipožiarne nádrže).</p> <p>Podiel náhodných ťažieb t. j. ťažieb, ktoré boli vykonané ako dôsledok prírodných katastrof v lesoch dosiahol roku 2011: 52 %. Následkom takýchto ťažieb vznikli holiny, ktoré v roku 2011 dosiahli kumulovanú výmeru 18 441,84 ha. Tieto holiny bude potrebné zalesniť, aby na týchto plochách boli čím skôr obnovené všetky funkcie lesa.</p> <p>Vyššie uvedené kritické stránky LH je potrebné adresovať v rámci aktivít vzdelávania a poradenstva a tiež akcentovať pri vypracovaní a realizácii účinných lesohospodárskych plánov.</p> <p>Za lesnícke opatrenia PRV 2007–2013 bola prevažná časť verejných zdrojov použitá na výstavbu infraštruktúry (lesné cesty) potrebnej pre rozvoj lesného hospodárstva a prevenciu proti šíreniu požiarov. Približovanie dreva je z hľadiska zabezpečenia výkonov dôležitá leso-hospodárska činnosť, ktorá tvorí približne 28% priamych nákladov na ťažbu a významne ovplyvňuje kalkuláciu nákladov na výkony. V roku 2012 hustota sprístupnenia lesov dopravnou sieťou vzrástla oproti predchádzajúcemu roku len</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		nepatrne (o 0,1 m/ha). Celková dĺžka lesnej dopravnej siete bola 40 740 km.
21. Udržanie existujúcich a vytváranie nových pracovných miest na vidieku	6A, 6B, 3A, 2A, 2B	<p>Rozvoj vidieckej zamestnanosti je viacodvetvový problém, kde poľnohospodárstvo je kľúčový prvok. Preto rozvoj vidieckej zamestnanosti riešime cez rozvoj poľnohospodárstva. Implementácia PRV SR 2007–2013 v poľnohospodárstve ukázala, že znižovanie zamestnanosti v podporených podnikoch bolo nižšie ako v poľnohospodárstve celkom. Celkovo je v poľnohospodárstve, vzhľadom na úsporné opatrenia podnikov a klesajúcu poľnohospodársku produkciu, stále vyšší počet zaniknutých pracovných miest ako novovzniknutých. Predpokladom rozvoja pôdohospodárstva a tvorby nových pracovných miest je oživenie dopytu po domácej produkcii. Viac treba podporovať investície zamerané na rozvoj malých fariem a ich spoluprácu pri spoločnom marketingu výrobkov a nákupe vstupov. MSP sú hlavným zdrojom pracovných miest.^[1] Tu je priestor aj pre projekty orientované na inovácie. Tiež by mala byť akcentovaná ich podpora zapojenia do potravinovej vertikály v špecializovaných produktoch.</p> <p>Pre posilnenie vidieckej zamestnanosti je dôležité zachovanie (rozširovanie) poľnohospodárstva s vyššími nárokmi na objem a kvalitu ľudskej práce, t.z. podporou sektora živočíšnej výroby (chov dobytka všetkých kategórií so zameraním na kvalitu, odbyt, finalizáciu) a sektora ovocia a zeleniny (rozšírenie výroby a spracovania sezónnej i nesezónnej zeleniny, rekonštrukcia ovocných sádov, spracovanie, skladovanie a distribúcia, programy inovácie rastlinnej produkcie, zavádzanie nových plodín a úpravy pre trh) a tým podporiť pracovné príležitosti v rozvoji špecializovanej rastlinnej výroby.</p> <p>Na nízky podiel zamestnanosti vo vidieckych oblastiach vplýva i nedostatočná ekonomická infraštruktúra vidieka a v priemere o jednu tretinu nižšia úroveň miezd oproti zamestnancom v mestských oblastiach.</p> <p>Nový PRV bude zameraný aj na podporu, vytváranie vhodných podmienok podnikania na vidieku, na zvýhodnenie projektov vytvárajúcich udržateľné pracovné miesta, zo strany absolventov a uchádzačov o zamestnanie (nepodporovať tzv. „prelievanie pracovných miest“).</p> <p>[1] Aj podľa pozičného dokumentu EK.</p>
22. Posilnenie ekonomickej stability / životaschopnosti malých podnikov na vidieku	6A, 6B	<p>Nosnými komponentmi rastu a rozvoja regiónov Slovenska je okrem rastu národného HDP aj rast zamestnanosti a rast produktivity. Hlavné znaky socioekonomického rozvoja sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vhodná štruktúra vidieckej ekonomiky so zastúpením väčšiny sektorov hospodárstva, najmä služieb, • vhodná infraštruktúra vidieckych oblastí, • vyššia úroveň vzdelanosti pracovných síl, nakoľko na vidieku majú stále výrazný podiel nižšie kvalifikované osoby (základné, stredné a odborné a učňovské). Podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov v mestských regiónoch je oproti podielu na vidieku takmer o 100 % vyšší, • rast miery zamestnanosti a podielu pracujúcich na celkovom počte produktívneho obyvateľstva, • rast mladšej populácie – prírastok. Zvýšenie záujmu mladšej generácie o bývanie a zamestnanie vo vidieckych regiónoch ovplyvňuje najmä nízka občianska vybavenosť, vzdialenosť k sociálnym a zdravotníckym zariadeniam a vzdelanie a kultúru

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>poskytujúcim inštitúciám.</p> <p>Podstatným zdrojom ekonomickej výkonnosti a tvorby pracovných miest je rozvoj MSP. Diverzifikácia v poľnohospodárstve v posledných rokoch stagnuje. V PRV SR 2007-2013 sú podporované aktivity sústredené na diverzifikáciu poľnohospodárskych podnikov smerom k turizmu a agroturistike, nízko kapacitnému ubytovaniu a tradičnej infraštruktúre obcí. Úzko zameranú obnovu dedín a služieb obyvateľom spôsobilo aj pôsobenie viacerých operačných programov v SR v rámci NSRR 2007-2013. Je potrebné zamerať sa na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opatrenia, ktoré vytvoria pracovné miesta mimo prvovýroby, v spracovaní a marketingu poľnohospodárskych a lesných produktov vrátane diverzifikácie nepoľnohospodárskych činností. Vytvorené pracovné miesta by mali vznikať tak na území miestnych akčných skupín ako aj mimo tohto územia prostredníctvom diverzifikácie a zakladania nových podnikov. • preferovanie podpory projektov diverzifikácie poľnohospodárskej a mimopoľnohospodárskej výroby v menej produkčných regiónoch: v oblastiach LFA, Natura 2000 a AEP. Títo beneficianti dosahujú nižšie výsledky hospodárenia oproti produkčným oblastiam a dotácie sú pre nich kľúčové. Na druhej strane významne prispievajú k starostlivosti a ochrane krajiny a udržateľnosti prírodného prostredia. • rozšírenie podpory diverzifikácie od agroturistiky k iným diverzifikačným aktivitám – najmä k podpore mladých farmárov, SHR, lesníkov, malých podnikov, rekreačných možností a i.
<p>23. Zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych obciach s dôrazom na zachovanie miestneho kultúrneho a historického rázu územia</p>	<p>6B</p>	<p>Životné podmienky a stabilitu hospodárskeho života na vidieku ovplyvňuje poľnohospodárstvo a jeho ekonomická výkonnosť. V agrárne najproduktnejších regiónoch tvorí nezanedbateľný podiel zamestnanosti a ekonomiky. Agrosektor značne prispieva k sociálnej kohézii vidieka a negatívne trendy sa prejavujú nežiaducimi socioekonomickými dopadmi.</p> <p>V pozičnom dokumente EK pre SR nadväzujúceho na priority 2014-2020, SR pre rozvoj vidieka vyčlenilo na r. 2007-2013 obmedzené financie na zlepšovanie života, nepreferovalo jasné investície prispievajúce k hospodárskemu rozvoju vidieka (nízka diverzifikácia).</p> <p>Zladenie niektorých rezortných politík by sa malo zamerať na rozvoj zamestnanosti v oblastiach súvisiacich s ochranou životného prostredia a historicko-kultúrneho dedičstva, obnovou a údržbou krajiny, rozvojom miestnej infraštruktúry, cestovného ruchu, informatizáciou a i.</p> <p>Podporou rozvoja miestnych komunít, z PRV SR 2007-2013 cez prístup LEADER, sa prispelo k zlepšovaniu kvality života, zamestnanosti, rozvoja miestnych služieb a obcí. Tým sa podporuje budovanie a rozvoj miestnych partnerstiev, využitie vnútorného rozvojového potenciálu vidieka. Podniky, lokálne komunity zapojené do partnerstva môžu pôsobiť motivačne a tvoriť sociálny vzor pre iné komunity/obyvateľov na vidieku, preto je nutné zabezpečiť kontinuitu takto realizovaných a už podporovaných aktivít.</p> <p>Pre rozvoj obcí a miestny rozvoj^[1] treba smerovať investície do drobnej infraštruktúry (rozvoj podnikania a cestovného ruchu), miestnych služieb, vrátane základnej obchodnej siete a možností občerstvenia, vytváranie podmienok pre</p>

Identifikované potreby	Priorita	Zdôvodnenie (kontext)
		<p>komunitnú/podnikateľskú činnosť (využitie nevyužívaných objektov v obciach) a i.</p> <p>[1] vid' „Analýza kritických potrieb vidieckych obcí SR v oblasti kvality života, definovanie prioritných služieb a sady ukazovateľov kvality života na vidieku SR“</p>
24. Rozvoj IKT vo vidieckych obciach	6C, 6A, 2A, 2B, 3A Inovácie	<p>IKT sú nástrojom inkluzívneho, ekonomického a udržateľného rastu. Rozvoj internetu v SR bol v posledných rokoch pod priemerom EÚ. Na vidieku je nedostatočne využitý potenciál rozširovania a rozvoja IKT.</p> <p>Pre inovácie a rozvoj podnikania s cieľom pomôcť začínajúcim podnikom je dôležitý aj elektronický obchod. Slovensko je v porovnaní s cieľmi Digitálnej agendy pre Európu v podmienkach SR v oblasti elektronického obchodovania pod priemerom EÚ 27. V Stratégii informatizácie spoločnosti v SR je jednou z prioritných oblastí elektronický obchod a podnikanie. Pri zefektívnení a skvalitnení služieb lokálnej verejnej správy slúži elektronický obchod najmä k:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zníženiu nákladov na činnosť verejnej správy • skvalitneniu a zefektívneniu jej vnútorných procesov • zabezpečeniu trvalej dostupnosti týchto služieb občanom <p>Podľa Stratégie informatizácie spoločnosti SR rozvoj IKT treba orientovať na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrebu investícií do technológií • požiadavky na zvýšenie digitálnej gramotnosti obyvateľov vidieka • priestorové využívanie internetu – podnikanie, domácnosti, verejné priestranstvá • budovanie dôvery v elektronický obchod • globálne riešenia pre elektronický obchod, ktoré pokrývajú celý obchodný proces <p>Širokopásmový internet patrí podľa Národnej stratégie pre širokopásmový prístup v SR k najefektívnejším nástrojom podpory ekonomickej a spoločenskej konkurencieschopnosti. Silná potreba širokopásmového pokrytia vo vidieckych regiónoch je v určitých obciach (optika, stožiare a i.) a v riedko osídlených oblastiach – kopanice, lazy a i. (bezdrôtové pokrytie), kde nie je a nebude vybudované iné pripojenie. Podpora IKT umožňuje zvýšiť inteligenciu sietí, asistovať starším ľuďom, zlepšovať bezpečnosť, šetriť energiu, skvalitniť podnikateľské prostredie, obchodovať s tovarmi, využívať internetbanking prístup k informáciám o tovaroch a službách, ponuke a dopyte na trhu práce a o podnikateľských aktivitách.</p>

5. OPIS STRATÉGIE

5.1 Zdôvodnenie potrieb riešených v PRV, výber cieľov, priorít a fokusových oblastí na základe analýzy SWOT a posúdenia potrieb

Prírodné zdroje Slovenska umožňujú pôdohospodárskym odvetviam podieľať sa svojou produkciou a ekonomickými aktivitami, v porovnaní so súčasnosťou, vo výrazne väčšej miere na domácom trhu a, v rámci plnenia prioritných cieľov v oblasti pôdohospodárstva na úrovni EÚ, primeraným spôsobom aj na zahraničnom obchode. Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013-2020 stanovuje strategický cieľ, ktorým je vytváranie podmienok na trvalo udržateľný rozvoj pôdohospodárstva. Ide o to, aby na Slovensku vzniklo výkonné, multifunkčné, environmentálne orientované a v podmienkach Európskej únie a globalizácie svetového trhu konkurencieschopné pôdohospodárstvo. V analytickej časti Koncepcie boli identifikované oblasti slovenského pôdohospodárstva, ktoré majú potenciál byť nositeľmi kvantitatívnych a kvalitatívnych parametrov dosahujúcich európsku úroveň. Realizáciou strategických záujmov vyplývajúcich z Koncepcie sa prispeje k naplneniu cieľov Stratégie Európa 2020 a to hlavne v oblasti zvyšovania zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva, zlepšovania jeho životných podmienok a zavádzania inovácií v pôdohospodárstve.

Z analýzy SWOT vyplýva, že sa znižuje podiel poľnohospodárstva a lesníctva na hrubom domácom produkte Slovenska, je dosahovaná nízka pridaná hodnota v produkcii, klesá produktivita práce, klesá podiel domácich potravín na trhu (pod 50%) ako aj zamestnanosť. Na vidieku je však pôdohospodárstvo jedným z mála odvetví, ktoré vytvára pracovné miesta. Význam pôdohospodárstva spočíva aj v tom, že zamestnáva veľa starších a menej kvalifikovaných zamestnancov, ktorí by sa inde nemohli dobre uplatniť. Integrácia do EÚ vystavila slovenských pôdohospodárov väčšej konkurencii na domácom trhu, ale aj rozšírila možnosti našich podnikov jednoduchšie realizovať výsledky svojej produkcie na spoločnom európskom trhu.

Malé a stredné poľnohospodárske podniky Slovenska čelia veľkým dodávateľom vstupov aj odberateľom ich produkcie. Vyjednávacía pozícia prvovýrobcov a spracovateľov takto v potravinovej vertikále postupne klesá. Vertikálna integrácia prvovýrobcov v rámci potravinového reťazca je nedostatočná. Navyše, spotrebitelia slovenských potravín sú čoraz náročnejší. Na jednej strane vyžadujú nízke ceny, ale zároveň aj vysokú kvalitu produktov.

Okrem toho bola v rámci analýzy SWOT identifikovaná potreba adaptácie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na zmenu klímy prostredníctvom takých spôsobov hospodárenia, ktorými sa zvýši zadržiavanie vody v krajine, zvýši využiteľnosť obnoviteľných zdrojov energie a zníži spotreba energií.

Podpora inovácií v oblasti pôdohospodárstva je jednou z priorít Stratégie inteligentnej špecializácie Slovenska, ktorá priamo nadväzuje na stratégiu Európa 2020 a iniciatívu Inovačná Európa.

Formulácia realizovateľnej stratégie PRV je založená na zisteniach vyplývajúcich z analýzy SWOT, jej rámec je určený Koncepciou, SPP ako aj Stratégiou Európa 2020.

Stratégia reaguje na identifikované problémy a potreby výberom špecifických cieľov programu, programových priorít a fokusových oblastí. Zo SWOT vyplynuli potreby, ktorých riešenie si vyžaduje využitie kombinácie všetkých programových priorít (1-6) a všetkých fokusových oblastí (1-18). Navyše bola doplnená dodatočná fokusová oblasť, zameraná na zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva.

Stratégia prispieva k naplneniu hlavných cieľov Koncepcie a to podporou zvýšenia rastu (vyššej pridanej hodnoty), udržaniu a tvorby pracovných miest na vidieku a to všetko v súlade s ochranou životného prostredia. Tým prispieva aj k plneniu cieľov SPP a Stratégii Európa 2020.

Najvyšším strategickým cieľom v zmysle Koncepcie je zvýšenie produkčnej výkonnosti v nosných poľnohospodárskych komoditách na úroveň 80% súčasnej spotreby obyvateľstva na Slovensku. Na

tento cieľ reaguje stratégia PRV výberom a prioritizáciou nasledovných identifikovaných potrieb, ktoré budú riešené v hlavne rámci priority 2 a 3:

Poradie dôležitosti (prioritizácia)	Identifikované potreby
1.	č.8 Podpora predaja domácej produkcie a zvyšovanie kvality, rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov vrátane investícií v oblasti spracovania a odbytu/marketingu poľnohospodárskej a lesnej produkcie
2.	č.4 Zvýšiť efektívnosť všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty poľnohospodárskych a lesných podnikov vrátane diverzifikácie činnosti
3.	č.21 Udržanie existujúcich a vytváranie nových pracovných miest na vidieku
4.	č.7 Podporovať hospodárenie na vlastnej pôde – usporiadanie vlastníctva a konsolidácia pôdy
5.	č.9 Obnova produkčného potenciálu poľnohospodárskej pôdy a prevencia pred negatívnymi dôsledkami povodní s negatívnym dopadom na potenciál poľnohospodárskej výroby
6.	č.6 Podporiť vstup do odvetvia pre mladých farmárov
7.	č.5 Podpora investičných aktivít malých podnikov s výrazne obmedzeným prístupom k zdrojom financovania

Vyššie uvedené potreby č.4 a č.21 budú riešené aj v rámci ďalších priorít programu (priority 5 a 6). Na priority 2 a 3 je alokovaných približne 33 % z celkových verejných výdavkov programu, ktoré budú použité na podporu investícií do poľnohospodárskych podnikov, spracovania a odbytu. Tieto podpory sú nevyhnutné na zabezpečenie trvalej existencie a posilnenia konkurencieschopnosti domácich producentov poľnohospodárskych produktov a potravín. Riešením potreby č.4 prostredníctvom podpory investícií do podnikov sa prispeje aj k zachovaniu poľnohospodárskej činnosti v znevýhodnených oblastiach a tým sa podporí aj potreba č.14 Zachovanie poľnohospodárstva v menej priaznivých oblastiach. Na podporu poľnohospodárskych podnikov hospodáriacich v znevýhodnených oblastiach je alokovaných približne 23% z celkových verejných výdavkov programu. Táto alokácia takisto prispieva k riešeniu vyššie vybraných potrieb. Ako vyplynulo zo SWOT, existujú možnosti v zvyšovaní pridanej hodnoty v poľnohospodárstve. Tieto možnosti majú byť aktivované v spojení s inovatívnymi metódami, cieleným poradenstvom a transferom vedomostí a zručností (priorita 1, ktoré prispieva prierezovo k ostatným prioritám programu). K riešeniu potrieb č.6 a č.7 sa zvolil pilotný prístup, nakoľko ide o potreby, ktoré z pohľadu dôležitosti nie sú prioritné. Pre riešenie potreby „zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a pridanej hodnoty v lesných podnikoch“ bola do programu zahrnutá dodatočná fokusová oblasť 2C „Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva“. Dôvodom doplnenia tejto novej oblasti je, že pre SR je to jedna z dôležitých priorít (SR je 4.najlesnatejšou krajinou v EÚ), ktorá nie je zahrnutá do spoločných fokusových oblastí (18).

Opatrenia v rámci fokusovej oblasti 3A, ktoré sa týkajú potravinového reťazca, majú poľnohospodárom umožniť nárast ich podielu na tvorbe pridanej hodnoty v produkcii potravín ako aj zvýšiť kvalitu produkcie a zlepšiť odbyt na domácom trhu. Projekty spolupráce zlepšia organizáciu prvovýrobcov, ich vertikálnu integráciu ako aj zavádzanie inovácií a nových poznatkov z výskumu do výroby potravín. Štrukturálne vylepšenia v spracovateľských a odbytových podnikoch sú spojené aj so zabezpečením pracovných miest.

Významná časť prostriedkov v rámci priority 3, fokusovej oblasti 3A (približne 36% z rozpočtu verejných výdavkov alokovaných pre fokusovú oblasť 3A) je určená na dočasné finančné náhrady vyšších produkčných nákladov, ktoré sú vyvolané opatreniami na zlepšenie životných podmienok zvierat nad rámec zákona. Týmto kompenzačnými platbami sa prispeje k zvýšeniu kvality domácej produkcie produktov živočíšnej výroby. Účelom tejto podpory je reagovať na požiadavky konzumentov, ktorým záleží na kvalite potravín, prostredníctvom stimulácie adekvátnej ponuky domácej produkcie s vyššou kvalitou za prijateľné ceny.

V rámci fokusovej oblasti 3B program prispeje k prevencii rizika, či už prostredníctvom poradenstva a transferu informácií a vedomostí (zvýšenie povedomia poľnohospodárov vzhľadom k produkčným a príjmovým rizikám) ako aj investíciami do obnovy hydromelioračných zariadení, ktoré zvýšia retenčnú schopnosť poľnohospodárskeho územia v prípade dlhotrvajúcich zrážok a tým zabezpečia protipovodňovú ochranu priľahlého územia. Sekundárne sa prispeje k riadeniu rizika v lesoch prostredníctvom podpory ochrannej funkcie lesov a ich obnovy po prírodných katastrofách. Okrem podpory prevencii bude pilotne podporené aj riadenie rizika prostredníctvom zakladania vzájomných fondov.

V rámci inovačných politík je Program rozvoja vidieka doplnkovým programom k nosným budúcim európskym (HORIZON 2020 a COSME) a národným programom (operačný program Výskum a inovácie). OP Výskum a inovácie bude zameraný najmä na podporu infraštruktúry výskumu, vývoja a inovácií a podporu transferu technológií. Vedecko-výskumná a inovačná infraštruktúra by mala slúžiť ako základňa aj pre prenos poznatkov, technológií a inovácií v rámci pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

PRV bude stavať na existujúcej výskumnej infraštruktúre a formou spolupráce bude vytvárať prostredie na podporu inovácií, prenos poznatkov do praxe, transfer technológií, na podporu inkubátorov, start-up a spin off firiem a tvorbu a rozvoj klastrov vrátane pilotných inovačných aktivít. Tieto aktivity budú úzko prepojené na spoločenské výzvy EÚ a Dunajského regiónu v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka najmä prostredníctvom Európskeho inovačného partnerstva.

Hlavnými tematickými prioritami pre podporu inovácií vo vidieckych oblastiach sú: i) zvyšovanie konkurencieschopnosti pôdohospodárstva – priorita 2 a 3, ii) manažment udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov a klimatických zmien – priorita 4 a 5, a iii) rovnovážny územný rozvoj vidieckych oblastí – priorita 6.

V poradí druhým strategickým cieľom je udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám. Na tento cieľ reaguje stratégia PRV výberom a prioritizáciou nasledovných identifikovaných potrieb, ktoré budú riešené hlavne v rámci priority 4 a 5:

Poradie dôležitosti (prioritizácia)	Identifikované potreby
Priorita 4	
2.	Potreba č.14: Zachovanie poľnohospodárstva v menej priaznivých oblastiach
Priorita 5	
1.	č.16 Zvýšiť energetickú efektívnosť a úspory energie v poľnohospodárstve a pri výrobe potravín
2.	č.17 Zvýšenie podielu využívania a spracovania odpadovej biomasy, rastlinných zvyškov, exkrementov živočíšnej výroby a iných OZE na produkciu energie
3.	č.15 Zastaviť negatívny trend vo využívaní závlah a zvýšiť efektívnosť využívania vody v poľnohospodárstve

4.	č.18 Pomerné zníženie tvorby emisií skleníkových plynov vo vzťahu k zvýšeniu poľnohospodárskej produkcie
5.	č.19 Lepšie využitie potenciálu krajiny na maximalizáciu sekvestrácie CO ₂ v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Riešenie vyššie uvedených potrieb v rámci programu sa prispeje k prierezovému cieľu životné prostredie a klíma.

Na prioritu 4 je predurčených približne viac ako 42 percent z prostriedkov programu vrátane podpôr pre poľnohospodárske podniky hospodáriace v znevýhodnených oblastiach. Na vyplácanie vyrovnávacích platieb poľnohospodárom hospodáriacich v znevýhodnených oblastiach bude použitých približne 23% z celkových verejných výdavkov programu. Touto podporou sa očakáva zabezpečenie doterajšieho rozsahu obhospodarovania v znevýhodnených oblastiach a zachovanie zamestnanosti. Okrem týchto podpôr sa v rámci priority 4 poskytnú kompenzačné platby poľnohospodárom v rámci opatrení agroenvironmentu, ekologického poľnohospodárstva a podpory NATURA 2000 a tým sa im zabezpečí uspokojujúci príjem, na to aby mohli ďalej pokračovať v obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy v súlade s požiadavkami ochrany životného prostredia a zároveň aj produkovať kvalitnú poľnohospodársku produkciu a vytvárať pracovné príležitosti vo vidieckych oblastiach. Okrem podpory udržateľného manažmentu prírodných zdrojov v poľnohospodárstve bude v rámci priority 4 podporené aj lesné hospodárstvo. V zmysle koncepcie je v poradí druhým strategickým cieľom zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Pre tento cieľ bude alokovaných približne 6% z rozpočtu verejných výdavkov PRV.

Kedže poľnohospodárska produkcia by nemala byť iba šetrná k životnému prostrediu, ale aj šetrná ku klíme, je veľmi dôležitá synergia poskytnutých podpôr v rámci priority 4 s fokusovou oblasťou 5D a 5E priority 5, ktorej cieľom je zabraňovanie emisiám a zvyšovanie sekvestrácie oxidu uhličitého v pôdohospodárstve. K tomuto cieľu prispievajú aj neproduktívne investície zamerané na uskladňovanie organických hnojív a exkrementov hospodárskych zvierat.

V rámci priority 5 bude ťažiskom podporovať investície do zvýšenia energetickej efektívnosti a úspor energie v poľnohospodárstve a pri výrobe potravín ako aj spracovania a využívania odpadovej biomasy a iných OZE čím sa prostredníctvom programu prispeje k zvýšeniu podielu získavanej energie z obnoviteľných zdrojov v SR.

Priority 4 a 5 s približne 50% rozpočtu programu významne prispievajú k dosiahnutiu tematických cieľov týkajúcich sa CO₂, klímy a životného prostredia.

V poradí tretím strategickým cieľom je rozvoj vidieka a zlepšovanie životných podmienok a zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva. Na tento cieľ reaguje stratégia PRV výberom a prioritizáciou nasledovných identifikovaných potrieb, ktoré budú riešené hlavne v rámci priority 6:

Poradie dôležitosti (prioritizácia)	Identifikované potreby
1.	č.21 Udržanie existujúcich a vytváranie nových pracovných miest na vidieku
2.	č.23 Zlepšenie kvality života na vidieku a podpora rozvoja miestnych komunit/partnerstiev vo vidieckych obciach s dôrazom na zachovanie miestneho kultúrneho a historického rázu územia
3.	č.22 Posilnenie ekonomickej stability / životaschopnosti malých podnikov na vidieku
4.	č.24 Rozvoj IKT vo vidieckych obciach

Na prioritu 6 je určených približne 14 % rozpočtu programu, pričom na realizáciu iniciatívy LEADER bude vyčlenených 5 % prostriedkov programu.

Oblasť tvorby pracovných miest ako jedného z hlavných cieľov programu je prioritne riešená v rámci fokusových oblastí cieľa 6A a to podporou diverzifikácie poľnohospodárskych a lesohospodárskych subjektov do oblasti poskytovania služieb a výroby produktov nepoľnohospodárskeho charakteru. Spolu s podporou mikro a malých podnikov na vidieku mimo poľnohospodárstva a lesného hospodárstva by tak malo dôjsť k stabilizácii a posilneniu vidieckej ekonomiky a generovaniu nových pracovných miest, s dôrazom na zamestnanosť žien a znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Naplnenie potrieb zlepšovania kvality života na vidieku a podpory rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych obciach s dôrazom na zachovanie miestneho kultúrneho a historického rázu územia pre fokusovú oblasť 6B bude zabezpečené podporou činností na vytváranie podmienok pre zabezpečovanie základných služieb na vidieku, zvyšovanie dostupnosti vidieka, využívanie kultúrno-historického a prírodného potenciálu vrátane využívania obnoviteľných zdrojov energie, ktoré urýchlia naštartovanie **miestneho ekonomického rozvoja** založeného na efektívnom využívaní endogénnych zdrojov. Podpora miestnych komunít prostredníctvom iniciatívy LEADER bude zohrávať kľúčovú úlohu pri smerovaní subvencií s dôrazom na hospodársky rast a tvorbu pracovných miest na vidieku.

Pri potrebe rozvoja IKT vo vidieckych obciach sa fokusová oblasť 6C zameria na budovanie fyzickej infraštruktúry internetu, podporu elektronizácie služieb vidieckeho priestoru, budovanie informačných terminálov a kontaktných bodov. Riešenie danej potreby prispeje k synergii medzi potrebami priority 6.

5.2 Strategické zameranie priorít

5.2.1 Priorita 1: Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach

5.2.1.1 Fokusová oblasť 1A: Podpora inovácií, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie vybraných opatrení

Na podporu inovácií a vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach budú využité opatrenia zamerané na spoluprácu, transfer vedomostí a skúseností, podporu informačných aktivít a poradenstvo. Jednotlivé aktivity budú realizované aj prostredníctvom demonštračných a pilotných projektov, workshopov, kurzov, seminárov a odborných exkurzií.

V rámci tejto horizontálnej priority je nevyhnutné zlepšenie spolupráce beneficiary a všetkých cieľových skupín programu s cieľom zvýšenia pridanej hodnoty produktov, zvýšenia konkurencieschopnosti podnikov a ich zoskupení, a s cieľom podpory domáceho trhu prostredníctvom inovácií, prenosu poznatkov, nových distribučných kanálov a krátkych reťazcov. Vzájomná spolupráca má za cieľ podnecovať vznik nových produktov, technológií, postupov a služieb vo vidieckych oblastiach.

Dôležitá je horizontálna aj vertikálna spolupráca sektorových aj prierezových aktérov vrátane prepojenia a integrácie prvovýroby so spracovaním a odbytom poľnohospodárskych a lesných produktov, zohľadňujúc ochranu životného prostredia ako aj ochranu klímy.

Opatrenia zabezpečia posilnenie inovačnej kapacity a spolupráce aktérov v rámci „znalostného trojuholníka“: vzdelávanie – výskum - poradenstvo s podnikateľskou praxou.

Uvedené opatrenia majú za cieľ odhaliť inovačný potenciál a inovačný dopyt malých a stredných podnikov (poradenstvo), prepojiť takéto podniky s tvorcami a poskytovateľmi vedecko-výskumného know-how (spolupráca). Prostredníctvom spolupráce a prenosu poznatkov budú mať inovatívne podniky prístup k informáciám o ochrane duševného vlastníctva a o možnostiach financovania projektov prostredníctvom inovatívnych finančných nástrojov na regionálnej, národnej ale aj európskej úrovni. Cílené nasadenie inovačných opatrení a opatrení transferu vedomostí podporí dosiahnutie cieľov priorít 2 až 6.

5.2.1.2 Fokusová oblasť 1B: Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou, a to aj na účely zlepšenia environmentálneho riadenia a výkonu

Vybrané opatrenia

Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie vybraných opatrení

Na posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva s výskumom a inováciami budú prioritne využité opatrenia spolupráca, sekundárne prenos poznatkov do praxe a poradenstvo.

V rámci podpory inovácií sa bude klásť dôraz na projekty spolupráce so zapojením univerzít a vedecko-výskumných inštitúcií zameraných na 3 prioritné oblasti: i) zvyšovanie konkurencieschopnosti pôdohospodárstva, ii) manažment udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov a klimatických zmien, a iii) rovnovážny územný rozvoj vidieckych oblastí.

Program vytvorí podmienky na podporu tvorby spoločných vedeckých a rozvojových klastrov a zakladanie operačných skupín v rámci Európskeho inovačného partnerstva (EIP) vrátane podpory investičných aktivít.

Takto vytvorené klastre budú mať lepšiu možnosť zapojiť sa do Európskeho výskumného priestoru, vznikajúcich medzinárodných partnerstiev v rámci Stratégie EÚ pre dunajský región, ako aj vedeckej iniciatívy Spoločného výskumného centra EK (JRC) pre tvorbu európskych politík v oblasti pôda, voda, vzduch a bioenergie.

Podporou prenosu poznatkov do praxe a centier transferu technológií sa zmenší priepasť medzi výskumom a praxou. Akademické a výskumné organizácie budú lepšie reagovať na požiadavky malých a stredných podnikateľov a naopak tí budú mať k dispozícii vysoko-kvalifikovaných odborníkov z výskumnej organizácie.

Vzájomná spolupráca prinesie nové informácie, vedomosti a znalosti v oblasti podpory budovania inkubátorov, start-up a spin-off firiem.

Cieleným použitím inovačných opatrení a opatrení na podporu transferu vedomostí sa má podporiť dosiahnutie cieľa priorít 2 až 6.

5.2.1.3 Fokusová oblasť 1C: Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)

Kombinácia a zdôvodnenie vybraných opatrení

Fokusová oblasť 1C je nasmerovaná na podporu prenosu vedomostí prostredníctvom vzdelávania a má prispieť k dosiahnutiu cieľov priorít 2 až 6.

Oblasť vzdelávania zahŕňa odborné, celoživotné a ďalšie tzv. neformálne vzdelávanie prostredníctvom informatívnych podujatí, výmeny skúseností, demonštratívnych projektov, kurzov, seminárov a odborných exkurzií.

Vzdelávanie musí smerovať k prioritným oblastiam Spoločnej poľnohospodárskej politiky najmä však: k zvyšovaniu konkurencieschopnosti podniku, efektívnejšiemu riadeniu podniku, k podpore zavádzania inovácií na úrovni podniku, k lepšiemu využitiu prírodných zdrojov, ochrane životného prostredia, životných podmienok zvierat a zlepšeniu kvality života.

Neformálne vzdelávanie bude zamerané na potrebu produkcie s vyššou pridanou hodnotou a vyššou kvalitou, ktoré posilnia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania potravín a lesníctva a zároveň podporia domáci trh prostredníctvom nových distribučných kanálov, krátkych reťazcov, regionálnych tržníc a pod. (vo väzbe na priority 2 a 3).

5.2.2. Priorita 2: Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov.

5.2.2.1 Fokusová oblasť 2A: Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17): <i>Podopatrenie 4.1 Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i> <i>Podopatrenie 4.3: Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva (čl. 17c) – vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav</i>
Opatrenie 6: Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania (čl.19) <i>Podopatrenie 6.3: Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre malé poľnohospodárske podniky (čl. 19a)iii)</i>
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Zlepšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov vyplýva zo súčasného stavu sektora. Pre slovenské poľnohospodárstvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy na hektár poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Orientácia výroby na komodity s nízkou pridanou hodnotou sa ukazuje aj v štruktúre exportu agropotravinárskeho sektora. Podiel živočíšnej výroby na celkovej poľnohospodárskej produkcii klesá. V rastlinnej výrobe dochádza k zmene štruktúry výroby, znižuje sa výmera plodín viac náročných na pracovnú silu, na riadenie procesov a marketing (ovocie, zelenina a víno). Plánované opatrenia sú zamerané na dosiahnutie rastu, intenzifikácie a špecializácie (ale aj diverzifikácie) u podporených poľnohospodárskych podnikov. V súvislosti s investíciami do rastu podniku sa bude dbať na dostatočnú vybavenosť produkčnými faktormi (vrátane vysporiadaných vlastníckych práv k pozemkom), prácou, kapitálom a zlepšenie kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou. V podpore malých fariem sa využije potenciál pre zvýšenie živočíšnej výroby, pomoc na začatie činnosti malých fariem bude prispievať k zlepšovaniu hospodárskeho výkonu malých poľnohospodárskych podnikov, modernizácii týchto podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu.

K dosiahnutiu cieľa fokusovej oblasti 2A je potrebné sa usilovať o ďalšie odborné vzdelávanie tak v oblasti produkcie ako aj v oblastiach podnikového hospodárstva.

Investície nutné na zlepšenie štruktúr nemajú účinky pritom iba na túto fokusovú oblasť, ale tiež vplývajú na iné oblasti, predovšetkým na oblasti priorít 4, 5, 6 a prierezové ciele/oblasti.

Venovať treba pozornosť popri snahám v oblasti prvovýroby aj zlepšovaniu odbytových možností poľnohospodárskych výrobkov pomocou adekvátnych opatrení na spracovanie a odbyt ako podstatnému elementu zvyšovania tvorby pridanej hodnoty v produkcii.

5.2.2.2 Fokusová oblasť 2B: Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 6: Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania (čl. 19)
<i>Podopatrenie 6.1: Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (čl.19a)ii.)</i>
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17):
<i>Podopatrenie 4.1 Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i>

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Ku koncu roka 1989 činil priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v SR 41,1 roka, v roku 2012 došlo k zvýšeniu na 46 rokov. Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve sa dlhodobo zvyšuje. V ostatných rokoch absentoval prísun mladej generácie a dochádzalo k zvyšovaniu podielu vyšších vekových kategórií zamestnancov. Od 90. rokov minulého storočia sa začína priemerný vek zvyšovať a poľnohospodárska populácia začína výrazne starnúť. Prevažujú poľnohospodárske podniky so starším manažmentom od 45-64 rokov, v roku 2010 bolo len 7,1% manažérov pod 35 rokov z celkového počtu riadiacich pracovníkov na farmách. Vybrané opatrenia posilnia generačnú výmenu v poľnohospodárstve a to podporou začatia činnosti mladých poľnohospodárov. Okrem podpory na začatie podnikania bude poskytnutá mladým farmárom zvýhodnená investičná podpora do hmotného majetku. Kombinácia oboch opatrení bude prispievať k uľahčeniu vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a rozvoju ich podnikania. Prvé podnikanie by malo byť sprevádzané istými prípravnými opatreniami a späť s určitými predpokladmi – ohľadom odbornej kvalifikácie ale aj ohľadne predloženia strategického konceptu o smerovaní podniku - rovnako ako dôkazom o implementovaní identifikovaných krokov spejúcich k rozvoju podniku v prvých rokoch. Okrem investičnej podpory podnikateľských plánov je dôležité pre začínajúcich poľnohospodárov získavať na začiatku podnikania potrebné vedomosti a zručnosti ako aj poradenské služby v oblasti poľnohospodárskej praxe.

5.2.2.2 Fokusová oblasť 2C: Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva

Vybrané opatrenia

Opatrenie 4: Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17):
<i>Podopatrenie 4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva (čl. 17c)</i>
Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21):
<i>Podopatrenie 8.6 : Investície do lesníckych technológií a do spracovania, mobilizácie a marketingu lesníckych produktov (čl.26)</i>

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Zo SWOT analýzy vyplýva, že podiel lesného hospodárstva na hrubom domácom produkte sa znižuje. Jedným z dôvodov je, že v lesnom hospodárstve stále pracuje vysoké percento mechanizmov a technológií po dobe životnosti. Pre zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov je nevyhnutné používať moderné inovatívne technológie, ktoré zvýšia produktivitu práce, znížia priame náklady ako aj budú viac šetrné k životnému prostrediu. Ďalším dôvodom znižovania podielu lesného

hospodárstva na HDP je nedostatočná hustota lesnej dopravnej siete, ktorá je na úrovni 10,6 bm/ha. V porovnaní s lesnou dopravnou sieťou ostatných lesnícky vyspelých krajín Európy dosahuje lesná sieť v SR výrazne nižšiu hustotu (Rakúsko 35,4 bm/ha; Nemecko 41,45 bm/ha; Česká republika 14,1 bm/ha). V rámci lesohospodárskych činností je z hľadiska zabezpečenia výkonov dôležité približovanie dreva, ktoré tvorí približne 28% priamych nákladov na ťažbu a významne ovplyvňuje kalkuláciu nákladov na výkony. Cieľom SR je dosiahnuť hustotu lesnej dopravnej siete na úrovni 25 bm/ha.

Plánované opatrenia v rámci fokusovej oblasti 2C sú zamerané na zlepšenie hospodárskeho výkonu podporených prijímateľov prostredníctvom podpory investícií do modernizácie lesných technológií ako aj do zlepšenia lesnej dopravnej siete, ktorá má značný vplyv na hospodárnosť lesohospodárskych činností. Obe opatrenia vytvárajú vzájomnú synergiu, ktorá prispeje nie len k špecifickému cieľu 2C ale aj k cieľom fokusových oblastí 4A, 4B, 4C, 5E.

5.2.3 Priorita 3: Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve

5.2.3.1 Fokusová oblasť 3A: Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17)
<i>Podopatrenie 4.2: Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (čl.17b)</i>
Opatrenie 9: Zakladanie skupín a organizácií výrobcov (čl. 27)
Opatrenie 14: Dobré životné podmienky zvierat (čl. 33)
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Pridaná hodnota z adaptácie na medzinárodné štandardy obchodovania s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami sa pri súčasnom rozdrobení ponuky prvovýrobcov a spracovateľov stráca v prospech nadnárodných spoločností. Integrácia ponuky prvovýrobcov je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Povedomie o dôležitosti spolupráce je u veľkého počtu účastníkov trhu nízke, rozvoj a inovácie potravinárstva v SR sú malo výrazné.

Z uvedeného dôvodu vybrané opatrenia sa zamerajú na podporu projektov a investícií v rámci horizontálnej spolupráce poľnohospodárskych podnikov vrátane podpory zakladania skupín a organizácií výrobcov, ktoré prinášajú synergické efekty a posilnia odbytové možnosti. Zároveň opatrenia sa zamerajú na podporu investícií v rámci vertikálnej spolupráce, ktorá prinesie efekty v podobe lepšej integrácie prvovýrobcov do odbytového reťazca. Je potrebné uprednostňovať krátke distribučné cesty, priamy predaj a spoluprácu poľnohospodárov a spracovateľov, vytváranie klastrov (EIP), zavádzanie inovácií s cieľom posilniť výrobnú diverzifikáciu a zlepšiť pozíciu poľnohospodárskych podnikov a spracovateľov voči príliš silnej rokovacej pozícii veľkých obchodných reťazcov. Podpora bude zameraná aj na marketing poľnohospodárskych produktov na domácom trhu ako aj na investície do vytvárania vlastných predajných miest. Okrem podpory investícií sa opatrenia zamerajú na transfer informácií a zručností a školení pracovníkov zamerané na nové postupy v spracovaní poľnohospodárskych produktov. V oblasti dobrých životných podmienok zvierat sa významne podporí kvalita produkcie, ktorá spolu s vytvorenou stratégiou kvality a značiek s jasnou diferenciaciou produktov (napr. podľa foriem chovu) zvýši podiel domácej produkcie na trhu SR.

5.2.3.2 Fokusová oblasť 3B: Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 5: Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení (čl.18)
Opatrenie 17: Vzájomné fondy pre nepriaznivé poveternostné udalosti, choroby zvierat a rastlín, zamorenie škodcami a environmentálne nehody (čl.38)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Výkyvy počasia v posledných rokoch spôsobujú nemalé škody v poľnohospodárstve. V nadväznosti na podrobnú analýzu priority 3 uvádza hodnotenie potrieb hlavné ohrozenia: i.) zvýšenie rizika extrémnych prejavov počasia, osobitne záplav, vplyvom pokračujúcich zmien klímy a z toho plynúci nedostatok domácich poľnohospodárskych komodít pre spracovanie v potravinárstve a ii.) hrozba nedostatku finančných prostriedkov štátu na výplatu kompenzácií škôd vplyvom prírodných katastrof.

Riešením identifikovanej potreby a naplnením cieľa 3B je zameranie programových operácií na prevenciu, poistenie proti škodám a zvyšovanie povedomia poľnohospodárov. Na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy sa v rámci opatrenia čl.18 budú podporovať preventívne opatrenia investičného charakteru, ktoré by na hydromelioračných kanáloch a na ich zariadeniach zabezpečili ochranu poľnohospodárskej pôdy pred ich nepriaznivými účinkami. Tieto kanály a čerpacie stanice zohrávajú významnú úlohu v prevencii pred škodami na poľnohospodárskej produkcii spôsobenými záplavami ako aj v období sucha zadržiavajú a privádzajú vodu do oblastí s nedostatkom vodných zdrojov.

V rámci riadenia rizika v poľnohospodárstve bude podpora zameraná na zakladanie vzájomných fondov (čl.38), prostredníctvom ktorých sa poľnohospodárom vypláca kompenzácia za straty, ktoré utrpia v dôsledku nepriaznivých poveternostných udalostí, vypuknutia chorôb zvierat alebo rastlín, zamorenia škodcami alebo environmentálnych nehôd. Nakoľko ide o nové opatrenie, bol zvolený pilotný prístup k jeho implementácii. Opatrenie 17 (čl.38) umožní založiť vzájomný fond, odskúšať jeho fungovanie a vytvoriť základy pre budúci efektívny systém riadenia rizika v poľnohospodárstve. V rámci oblasti zamerania 3B by sa mala zlepšiť informovanosť a povedomie poľnohospodárov o rizikách a zaobchádzaní s nimi prostredníctvom transferu vedomostí a cieleného poradenstva.

5.2.4 Priorita 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom

5.2.4.1 Fokusová oblasť 4A: Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 8 : Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21) <i>Podopatrenie 8.4: Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarmi a prírodnými pohromami a katastrofami (čl.24)</i> <i>Podopatrenie 8.5 : Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
Opatrenie 11: Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)
Opatrenie 12: Platby týkajúce sa sústavy Natura 2000 (čl.30)
Opatrenie 13: Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (čl.31)
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Cieľom oblasti zamerania je opätovná obnova, zachovanie a podpora biodiverzity v SR. Z analýzy SWOT vyplýva, že na podporu biodiverzity má jeden najväčší vplyv kombinácia opatrení ekologické poľnohospodárstvo, platby Natura 2000, agro-environmentálne platby a v záujme zachovania biodiverzity je nevyhnutné túto pozitívnu synergiu kontinuálne podporovať aj v novom programovom období. Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie prispeje k zachovaniu biodiverzity prostredníctvom podpory ochrany plôch poloprárodných a prírodných trávnych porastov. Ďalšou významnou podporou v rámci opatrenia 10 (čl.28) bude ochrana pred eróziou pomocou stabilizujúcich pásov ako aj podpora integrovanej produkcie vybraných plodín, ktorá prispeje k zníženiu ohrozenia hnojivami a herbicídmi a taktiež k ochrane proti erózii vybranými agrotechnickými opatreniami. Okrem toho opatrenie prispieva k rôznorodosti druhových plemien.

Podľa predošlých hodnotení PRV prispievajú k zachovaniu biodiverzity okrem agro-environmentálnych podpôr a platieb Natura 2000 aj podpory na udržanie poľnohospodárstva v menej priaznivých oblastiach, kde sa pokračovaním poľnohospodárskej činnosti zabezpečuje údržba krajiny. Program nadväzuje na tieto pozitíva a v rámci rozpočtu je na podporu hospodárenia v menej priaznivých oblastiach vyčlenená najvyššia čiastka zo všetkých opatrení (23,22%).

Fokusová oblasť sa zameriava aj na obnovu a ochranu biodiverzity v lesoch prostredníctvom podpory hospodárenia v súlade s cieľmi ochrany prírody prostredníctvom platieb Natura 2000 podpory investícií do prevencie a odstraňovanie škôd v lesoch a zlepšenia životaschopnosti lesov (predovšetkým zmenou vekovej a drevinovej štruktúry k prírode blízkej). Časté požiare spôsobujú nevyčísliteľné škody na biodiverzite, preto je nutné lesné porasty revitalizovať po prírodných katastrofách, tak aby sa čo najskôr obnovili všetky funkcie lesa.

Prostredníctvom navrhnutej kombinácii vybraných opatrení v pôdohospodárstve sa má zabezpečiť pokračovanie v obhospodarovaní hodnotných plôch a predchádzať intenzifikácii v užívaní pôdy na týchto plochách.

5.2.4.2 Fokusová oblasť 4B: Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.4: Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými pohromami a katastrofami (čl.24)</i> <i>Podopatrenie 8.5: Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
Opatrenie 11: Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)
Opatrenie 13: Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (čl.31)
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Ako je uvedené v analýze SWOT, zaťaženie povrchových a podzemných vôd živinami NP z poľnohospodárstva nie je kritické. V rámci SR predstavuje výmera zraniteľných území 29,8 % z celkovej výmery p.p., lokalizovaných prevažne na juhozápade a juhovýchode krajiny. V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Prispeli k tomu aj opatrenia osi 2 PRV SR 2007-2013.

Fokusová oblasť je zameraná na zachovanie kvality vôd, zvýšenie environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti a zlepšenia hospodárenia s vodou. K hlavným nástrojom minimalizujúcimi zaťažovanie vôd látkami patria udržateľné systémy hospodárenia na pôde zamerané na hospodárenie s hnojivami, manažment ochrany rastlín, manažment hospodárenia s vodou a manažment protieróznej ochrany (stabilizačné pásy), ktoré sa uplatňujú v ekologickom poľnohospodárstve a agro-environmentálnych schémach. K ochrane prispievajú v rámci fokusovej oblasti 4B aj opatrenia orientované na investície do prevencie a obnovy poškodených lesov. Taktiež sa pripisuje veľký význam aj k obnove resp. vylepšeniu ochrannej infraštruktúry v lesoch ako aj podpore udržania poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach. Sekundárne budú vplývať na cieľ fokusovej oblasti 4B aj neproduktívne investície, ktoré sú prioritne programované pre fokusovú oblasť 5D ale významne prispievajú aj k zlepšeniu kvality vody (napr. uskladňovacie nádrže pre hnojovicu).

Obsahom programu je aj podpora vzdelávacích a poradenských služieb zameraných na zlepšenie hospodárenia s vodou v pôdohospodárstve ako aj podpora spolupráce v environmentálnych projektoch.

5.2.4.3 Fokusová oblasť 4C: Predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17): Podopatrenie 4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva (čl. 17c) – vybudovanie spoločných zariadení
Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.4: Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými pohromami a katastrofami (čl.24)</i> <i>Podopatrenie 8.5: Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
Opatrenie 11: Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)
Opatrenie 13: Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (čl.31)
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Dôležitými predpokladmi pre úrodnosť pôdy je dostatočný obsah organických látok, ako aj protierózna ochrana zabezpečujúca ochranu pôdy. S pribúdajúcim obsahom pôdneho humusu stúpajú zásoby uhlíka, zadržovanie vody a aktivity živočíchov v pôde, zatiaľ čo klesá nebezpečenstvo erózie. Pôdy bohaté na humus sú lepšie prispôsobiteľné na prejavy extrémneho počasia, čo je hlavne z hľadiska pokračujúceho klimatického otepľovania dôležité.

V snahe o účinnejšiu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti je potrebné podporovať agrotechnické opatrenia zamerané na ochranu pred degradáciou pôdy a na zlepšenie kvality a úrodnosti pôdy (osobitne obsah organickej hmoty v pôde a elimináciu zhutnenia pôd), čím sa dosiahne zlepšenie absorpcie živín v pôde a zníženie ich vyplavovania. Konkrétne v oblasti poľnohospodárstva sa majú implementovať okrem iného opatrenia zabráňujúce erózii, ďalej opatrenia podporujúce obsah humusu a také ktoré sú šetrné voči poľnohospodárskej pôde, ďalej vytváranie stimulov na zachovávanie TTP ako aj podpora zaradenia opustených pôvodných TTP späť do užívania. Zdrojom dôležitých stimulov pre poľnohospodárov je predovšetkým ekologické poľnohospodárstvo, agroenvironmentálne schémy, platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami, projekty spolupráce. Na ochranu pred prírodnými rizikami budú implementované projekty pozemkových úprav, ktoré navrhnu nové pozemky tak, aby sa zamedzilo erózii, vylepšil vodný režim v krajine a zvýšila sa jej ekologická stabilita.

V oblasti protieróznej ochrany pôdy v lesoch sa fokusová oblasť 4C zameria na obnovu lesného potenciálu poškodeného požiarimi a inými prírodnými katastrofami vrátane škodcov, chorôb a katastrofických udalostí a javov súvisiacich so zmenou klímy ako aj na obnovu a rozvoj ochrannej infraštruktúry. To má prispieť k zvýšeniu stability ochrannej funkcie lesov.

Ochrana proti degradácii pôdy vrátane starostlivosti o TTP a lesy, sa nezaobíde bez aktívneho poradenstva, vzdelávania a šírenia dobrej praxe v tejto oblasti.

5.2.5 Priorita 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva

5.2.5.1 Fokusová oblasť 5A: Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve

Vybrané opatrenia

Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17)
<i>Podopatrenie 4.1: Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i>

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

V súvislosti s blížiacimi sa zmenami klimatických podmienok pre poľnohospodársku produkciu sú otázky ohľadom efektívneho hospodárenia s vodou v SR veľmi aktuálne. Slovenské pôdohospodárstvo nie je adaptačne pripravené na tieto zmeny. Za obdobie r. 2007–2011 sa výmera pôdy, na ktorej sa využívajú zavlažovacie zariadenia znížila z 1,3% na 0,7%, čo predstavuje pokles o takmer polovicu. Za posledných 5 rokov sa spotreba vody na zavlažovanie pohybuje v rozmedzí 6 - 14 mil. m³, resp. 29 – 65 m³ v prepočte na 1 ha a neustále klesá, čo je alarmujúci stav vo využití závlah ako intenzifikačného faktora s priamym dopadom na konkurencieschopnosť poľnohospodárskej prvovýroby.

Fokusová oblasť 5A sa zameria na podporu investícií do infraštruktúry zavlažovacích kanálov, investícií do tvorby zásob vody ako aj do modernizácie závlahovej infraštruktúry a úsporných technológií zavlažovania (presné zavlažovanie, kvapkové závlahy) v poľnohospodárskych podnikoch. Súčasne s podporou investícií do závlah budú poskytnuté poradenské služby, ktoré zabezpečia transfer najnovších poznatkov a skúseností v oblasti využívania moderných zavlažovacích technológií. Uvedené opatrenia budú pôsobiť synergicky s opatreniami z fokusových oblastí 3B a 2A.

5.2.5.2 Fokusová oblasť 5B: Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17)
<i>Podopatrenie 4.1: Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i>
<i>Podopatrenie 4.2: Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (čl.17b)</i>

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Ako je uvedené v hodnotení potrieb, SR je piatou energeticky najnáročnejšou krajinou EÚ. Môže za to predovšetkým vysoká konečná spotreba energie v priemyselnom sektore (37,5% oproti priemeru EÚ 25,3%) a to aj napriek skutočnosti, že ceny elektriny v priemysle patria medzi najvyššie v EÚ. Kvôli vysokým cenám energií ale aj rovnako kvôli klimatickým vplyvom, ktoré sú nevyhnutne priamo alebo nepriamo spojené so spotrebou energie, si treba v poľnohospodárskych podnikoch ako aj v oblasti spracovania a odbytu stanoviť adekvátne opatrenia.

Existujú značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti v pôdohospodárstve (zateplenie budov, tepelné hospodárstvo, minimalizácia prejazdov, lepšie využívanie technologických a skladových kapacít, atď.).

V kontexte fokusovej oblasti 5B sa energetická účinnosť zvýši najmä podporou investícií do modernizácie a obnovy zastaraných technológií s nižšou energetickou náročnosťou a obnovou budov. Okrem toho je podstatným elementom zlepšenia využívania energií aj nutnosť zmeny správania sa poľnohospodárov a spracovateľov, ktoré si vyžaduje transfer vedomostí a tomu zodpovedajúce poradenstvo a vzdelávacie opatrenia.

Zníženie energetickej náročnosti je nevyhnutné s ohľadom na potrebu príspevku pôdohospodárstva k adaptácii na klimatické zmeny.

5.2.5.3 Fokusová oblasť 5C: Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17) <i>Podopatrenie 4.1: Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i> <i>Podopatrenie 4.2: Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (čl.17b)</i>
Opatrenie 7: Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20)
Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.6 : Investície do lesníckych technológií a do spracovania, mobilizácie a marketingu lesníckych produktov (čl.26)</i>
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Závazok SR je dosiahnuť do roku 2020 14% podiel energie z obnoviteľných zdrojov (OZE) na hrubej konečnej spotrebe energie. V roku 2010 podiel OZE, najmä vodnej energie a tuhej biomasy, dosiahol 9,8%, čo je pod priemerom EÚ (11,7%). V súčasnosti iba 10,2 % z celkovej produkcie OZE v SR pochádza z poľnohospodárstva (CCI 43).

Jednou z ciest ako dosiahnuť stanovený cieľ bude v rámci fokusovej oblasti 5C investične podporovať zariadenia produkujúce čisté formy energie, ktoré využívajú biomasu (najmä odpadový), ktorú má podnik k dispozícii predovšetkým z vlastnej výrobnnej činnosti. Potenciál vyprodukovanej biomasy všetkého druhu zvyčajne vysoko prevyšuje energetickú spotrebu podniku. Navrhované riešenia technologických liniek na spracovanie a energetické využívanie biomasy by mali garantovať znižovanie vlastných nákladov na spotrebu energie a v prípade nadprodukcie aj prínos za jej realizáciu na trhu. Z pohľadu tvorby OZE zohráva lesné hospodárstvo dôležitú úlohu. Podpory v rámci fokusovej oblasti 5C budú prispievať aj k zvýšeniu podielu spracovania a využívania OZE v lesníctve (využívanie ťažbových zvyškov, hmoty z prerezávok a sortimentov nižšej kvality na výrobu lesnej energetickej štiepky). Okrem poľnohospodárskeho a lesného hospodárstva bude možné využiť podporu investícií do infraštruktúry obnoviteľných energií vo vidieckych oblastiach (obce). K stanovenému cieľu môžu prispieť aj projekty spolupráce, ktoré umožnia spojenie viacerých subjektov v oblasti tvorby a využitia OZE a využitie najnovších inovatívnych postupov.

Fokusová oblasť bude mať vedľajší vplyv aj na ostatné fokusové oblasti programu, treba očakávať pozitívne efekty v oblasti konkurencieschopnosti a všeobecného rozvoja vidieckych regiónov. Uvedené opatrenie prispievajú k adaptácii na klimatické zmeny a znižujú záťaž na životné prostredie.

5.2.5.4 Fokusová oblasť 5D: Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku – <i>podopatrenie 4.4 neproduktívne investície (čl. 17d)</i>
Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Podiel poľnohospodárstva (vrátane emisií z pôdy) na celkových čistých emisiách SR predstavuje 5,1 % (CCI 45). Slovensko splnilo už v roku 2003 svoj emisný cieľ pre rok 2010 stanovený v Kodanskom protokole. Napriek očakávanému miernemu rastu v období po roku 2011, sú emisie stále len na tretinovej úrovni roku 1990.

Prínos fokusovej oblasti 5D v boji proti klimatickej zmene bude v znížení emisií z poľnohospodárstva prostredníctvom podpory investícií (neproduktívnych) zameraných na odstraňovanie nedostatkov v oblasti manipulácie a uskladňovania organických hnojív a exkrementov hospodárskych zvierat. Okrem podpory investícií fokusová oblasť 5D prispeje k zníženiu skleníkových plynov prostredníctvom agroenvironmentálnych schém (nižšia miera používania hnojív, herbicídov).

Podporené aktivity v rámci fokusovej oblasti 5D prispievajú k sledovanému cieľu aj cieleným poradenstvom poskytnutým poľnohospodárskym podnikom.

Na zníženie emisií budú mať synergický vplyv podporené investície v rámci fokusovej oblasti 2A ako aj 3A, v rámci ktorých bude podporená nová mechanizácia a výrobné postupy, ktoré prispievajú k nižšej spotrebe energií a tvorbe emisií v poľnohospodárstve.

Aj 5C prispeje k zníženiu emisií cestou zníženia úniku emisií tak z rastlinnej, ako aj živočíšnej výroby.

5.2.5.5 Fokusová oblasť 5E: Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Opatrenie 8 : Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.5 : Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

V zmysle Stratégie Európa 2020 je sekvestrácia uhlíka prioritnou v rámci pôdohospodárskych opatrení na zmiernenie následkov zmeny klímy. V dlhodobom horizonte ukladanie uhlíka do pôdy priaznivo ovplyvní multifunkčný potenciál pôdy (zvýšenie pôdnej organickej hmoty - humusu, zvýšenie retenčnej kapacity pôd, zvýšenie biologickej aktivity pôdy, zvýšenie obsahu prístupných živín, zvýšenie úrodnosti).

V rámci fokusovej oblasti 5E sa budú implementovať agroenvironmentálne opatrenia na poľnohospodárskej pôde, ktoré plošne zmierňujú eróziu a zabraňujú odbúravaniam zásob uhlíka z pôdy (zabezpečenie vegetačného pokryvu). V procesoch sekvestrácie sú lesy nezastupiteľné a ich potenciál ukladania uhlíka do dreva vysoko prekračuje potenciál pestovania poľnohospodárskych plodín. Zdravotný stav lesných ekosystémov Slovenska - indikovaný defoliáciou a stupňom poškodenia sa v období r. 2001 - 2010 zhoršil. Na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov budú podporené investície zlepšenie vekovej a drevinovej štruktúry lesa a tým aj jeho odolnosti a ekologickej stability. Zlepšená odolnosť a zvýšenie ekologickej stability lesných ekosystémov prispeje k zabráneniu uvoľňovania uhlíka. Okrem toho sa prostredníctvom použitia dreva na stavebné účely a v trvalých tovaroch zabezpečí viazanosť uhlíka.

5.2.6 Priorita 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmiernovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach

5.2.6.1 Fokusová oblasť 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 6: Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania (čl.19)
<i>Podopatrenie 6.3: Investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (čl. 19b)</i>
Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Potreba vytvárania nových pracovných miest na vidieku patrí medzi nosné priority programu. Pre rozvoj vidieckej zamestnanosti je však rozhodujúci počet a stabilita podnikateľských subjektov, ktoré sa tu nachádzajú. Podpora diverzifikácie poľnohospodárskych subjektov (vrátane subjektov lesného hospodárstva) do oblastí mimo poľnohospodárstva umožní ich stabilizáciu a naopak investície do budovania a rozvoja nových nepoľnohospodárskych podnikov prispievajú k zvyšovaniu počtu podnikateľských subjektov, čo povedie k rastu zamestnanosti. Diverzifikácia vidieckej ekonomiky bude sústredená do oblastí zameraných na využívanie potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu, zabezpečovania komunálnych služieb, poskytovania sociálnych služieb, ale aj do oblasti priemyselnej výroby. Podpora bude smerovaná nielen do súčasných poľnohospodárskych podnikov ale tiež do malých nepoľnohospodárskych podnikov.

V sektore pôdohospodárstva budú podporované aktivity zvyšujúce úroveň spracovania a marketingu produktov poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s dôrazom na tvorbu pridanej hodnoty, intenzívne začleňovanie do výrobných vertikál a skracovanie odbytových kanálov zvlášť na miestnych a regionálnych trhoch. K zvyšovaniu zamestnanosti na vidieku prispeje tiež podpora investícií do lesných oblastí v súvislosti s prevenciou a odstraňovaním škôd ako aj využívaním dreva ako obnoviteľného zdroja energie.

Podpora vytvárania nových pracovných miest vrátane rozvoja vlastnej podnikateľskej činnosti bude realizovaná s dôrazom na sociálne ohrozené skupiny obyvateľstva (dlhodobí nezamestnaní, osoby s nižším vzdelaním, vyšším vekom) vrátane dôrazu na zamestnanosť žien.

5.2.6.2 Fokusová oblasť 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Vybrané opatrenia

Opatrenie 6: Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20)
Opatrenie 19: LEADER

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Miestny rozvoj zohráva dôležitú úlohu v posilňovaní konkurencieschopnosti regiónov. Využívanie endogénnych zdrojov riadené miestnou komunitou prinesie efekt v podobe zvýšenia kvality života, nárastu zamestnanosti, dosiahnutia vyššej pridanej hodnoty. Podpora budovania verejno-súkromných partnerstiev vrátane ich vnútorných štruktúr, ktoré budú „akcelerátorom“ miestneho rozvoja prostredníctvom realizácie miestnych rozvojových stratégií prispeje k vyváženému a udržateľnému rozvoju regiónov na základe riešenia vlastných vnútorných potrieb územia.

Spolupráca takýchto území vytvorí priestor pre lepšiu efektívnejšiu výmenu informácií a inovatívnych riešení. Prístup „zdola-nahor“ umožní presadiť vlastné riešenia problémov vidieckych oblastí, ktoré v plnej miere využívajú miestny rozvojový potenciál, sú realizované miestnymi obyvateľmi a sú dlhodobo udržateľné.

Zvyšovanie kvality života na vidieku bude tiež zabezpečované prostredníctvom vytvárania podmienok pre rozvoj miestnych základných služieb pre obyvateľov s dôrazom na posilňovanie kultúrnej identity, sociálneho kapitálu a ochrany prírodného dedičstva. Investície do miestnej infraštruktúry vrátane infraštruktúry a propagácie cestovného ruchu zvýšia atraktivitu vidieka a zabezpečia dostupnosť územia s pozitívnym dosahom na zlepšovanie podnikateľského prostredia. Spolu s investíciami do využívania obnoviteľných zdrojov energie a riešenia problematiky odpadov budú zároveň prispievať k napĺňovaniu programových cieľov v oblasti životného prostredia.

5.2.6.3 Fokusová oblasť 6C: Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach

Vybrané opatrenia

Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
Opatrenie 7: Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20)

Kombinácia a zdôvodnenie opatrení

Zvýšenie dostupnosti informácií prostredníctvom využívania moderných informačno-komunikačných technológií je významným faktorom ďalšieho ekonomického rozvoja vidieckych území. To sa bude realizovať prostredníctvom investícií do budovania infraštruktúry internetu a podporou inovatívnych projektov využívajúcich IKT zariadenia v oblasti elektronizácie obchodu verejnej správy. Obyvatelia a podnikateľské subjekty musia byť zároveň schopní tieto moderné technológie obsluhovať a naplno využívať.

Prostredníctvom vzdelávacích a informačných aktivít sa posilnia kľúčové kompetencie subjektov pôsobiacich v priestore vidieka v oblastiach súvisiacich s využívaním IKT zariadení.

5.3 Stratégia k implementácii prierezoých tém

5.3.1 Inovácie

Inovácie sú jednou z podmienok zlepšenia konkurencieschopnosti Európy. V rámci pôdohospodárstva a rozvoja vidieka sa týkajú všetkých priorít Programu rozvoja vidieka. V rámci priority 2 sa bude klásť dôraz najmä na inovácie smerujúce k inovatívnym technológiám a opatreniam zabezpečujúcich efektívnejšie využívanie pôdy. V rámci priority 3 sa inovácie týkajú najmä vývoja trhových novín (produktov) v oblasti potravín vrátane inovatívnych systémov zabezpečovania kvality (technológií a postupov). V oblasti priority 4 a 5 sa predpokladá postupné zavádzanie systémových inovácií v oblasti ochrany ekosystémov a zlepšenia stavu biodiverzity. Technologické a systémové inovácie sa budú aplikovať aj v rámci lesného hospodárstva zamerané okrem efektívneho hospodárenia v lese a zadržiavanie vody v krajine aj na znižovanie dopadov klimatických zmien. Priorita 6 otvára priestor pre inovácie v rámci integrovaných projektov regionálneho charakteru v oblastiach regionálnych zdravých potravín, efektívneho využívania prírodných zdrojov, malého a stredného podnikania prípadne sociálnych inovácií v rámci aktívneho starnutia. Novým prvkom podnecujúcim inovácie bude spolupráca. Spolupráca horizontálna (na úrovni podnikov), vertikálna (prvovýrobca-spracovateľ-obchod), alebo vedomostná (MSP-výskum-poradenstvo) bude vytvárať podmienky na inovatívne myšlienky a ich realizáciu. Cieľom je motivovať viac podnikov k inováciám resp. vytvárať adekvátne predpoklady na dosiahnutie tohto cieľa.

Európske inovačné partnerstvo má slúžiť ako „spojka“ medzi podnikateľskou sférou (farmári, potravinári, lesníci, MSP), vedou, poradenstvom a ostatnými partnermi v regióne a zároveň ako „spojka“ na prepojenie zoskupení s podobnými cieľmi v rámci Európy. EIP je prostriedkom na otvorenie diskusií medzi podnikateľmi a vedecko-výskumnými kapacitami na jednej strane o ponuke výskumných organizácií pre prax a na druhej strane o reálnych potrebách malých a stredných podnikateľov.

5.3.2 Životné prostredie

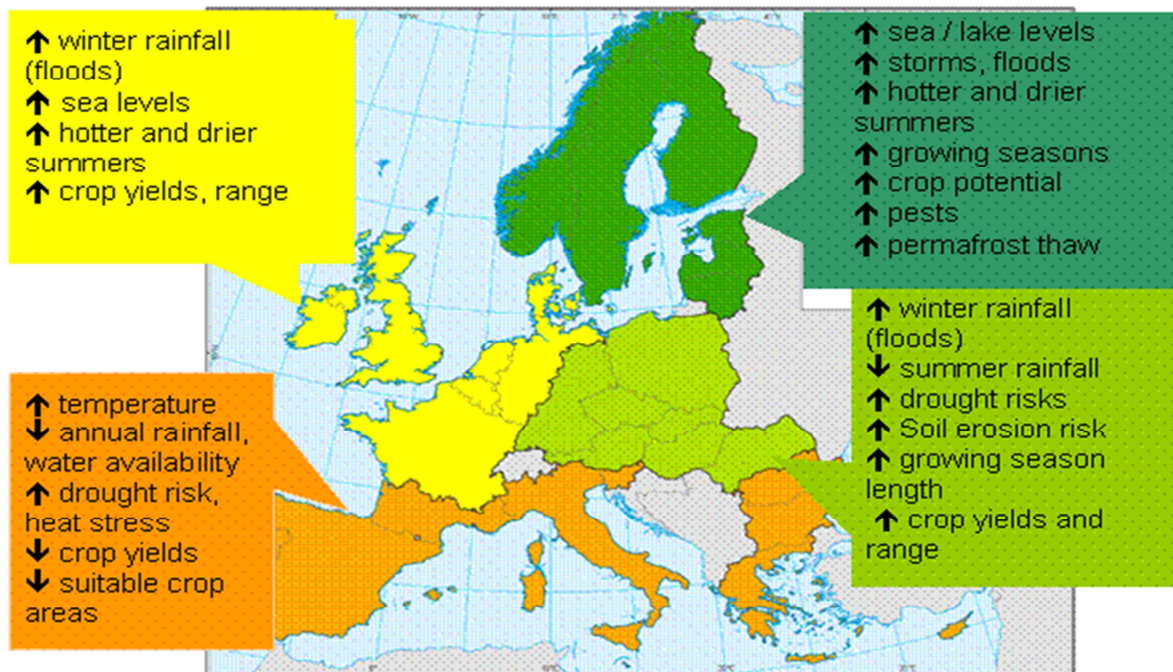
Zachovanie biologickej rozmanitosti, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov a krajiny, zabránenie ďalšieho vzniku nežiaducich zmien sú jedným z hlavných cieľov SPP i PRV. Pri ochrane biologickej diverzity a trvalo udržateľnom využívaní krajiny sa bude osobitne uplatňovať diferencovaný prístup k lesom a trvalým trávny porastom ako hlavným ekostabilizačným prvkom v krajine a k pôde a vodstvu ako významným zložkám podmieňujúcim rôznorodosť života a biologických zdrojov nevyhnutných pre existenciu života.

PRV z pohľadu alokovaných prostriedkov významnou mierou reaguje na definované potreby týkajúce sa životného prostredia. Program poskytne najväčšiu časť z rozpočtu na plnenie cieľov týkajúcich sa prierezovej témy ŽP. Z celkovo 22 zahrnutých potrieb do stratégie sa 11 potrieb dotýka aspektov životného prostredia. Pri navrhovaní konkrétnych opatrení sa uprednostňujú opatrenia a aktivity s viacnásobným účinkom k ŽP.

V poľnohospodárskom sektore to znamená posilnenie odolnosti poľnohospodárskych ekosystémov udržateľným využívaním prírodných zdrojov, najmä však vody a pôdy. Poľnohospodárstvo môže napríklad napomáhať pri ochrane pred povodňami, ochrane biodiverzity, a zároveň pri udržiavaní a obnove multifunkčnej krajiny. Opatrenia agroenvironmentálne platby súvisiace s klímou a ekologické poľnohospodárstvo sú šetrnými spôsobmi obhospodarovania krajiny, ktoré prispievajú k tomuto cieľu. Účinok podpôr sa posilní prostredníctvom cieleného poradenstva a realizácií projektov spolupráce so zameraním na environmentálne ciele. K ochrane ŽP sú priamo naviazané aj podporené investície financované z opatrení 4(čl.17), 5 (čl.18) a 8 (čl. 21). Investície významne prispievajú k zlepšeniu kvality vody (napr. uskladnenie hnojív), k obnove resp. vylepšeniu ochrannej infraštruktúry na poľnohospodárskej pôde a v lesoch.

Ako vyplýva zo analýzy SWOT priority 4, opatrenie Platby za znevýhodnené prírodné podmienky, prispieva k obhospodarovaniu poľnohospodárskej pôdy v územiach s horšími prírodnými podmienkami, významne bráni spustnutiu krajiny a prispieva k zachovaniu a zvýšeniu biodiverzity.

5.3.3 Zmiernenie klimatických zmien a prispôsobovanie sa ich vplyvom

Zdroj: Európska komisia - DG AGRI, EEA, JRC

Zmena klímy a naliehavá potreba znížovania emisií skleníkových plynov vrátane transformácie ekonomík na nízko-uhlíkové konkurencieschopné hospodárstvo členských štátov EÚ ako aj potreba vykonania adaptačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy patria medzi politické priority SPP. Ako vyplýva z uvedenej obrázky, zmena klímy spôsobuje nárast zrážok počas zimného obdobia (hrozba záplav) a znížovanie počas leta, čo spôsobuje riziko sucha, zvyšovanie pôdnej erózie, predlžovanie vegetačného obdobia a potenciálne zmeny výmeru a druhov pestovaných plodín. Na tieto zmeny nutne reaguje aj samotné PRV. Táto prierezová téma je obsiahnutá v 5 identifikovaných potrebách. Nosnými programovými aktivitami, ktoré prispievajú k zníženiu vplyvov klimatických zmien a prispôbovaniu sa ich vplyvom budú investície do zlepšenia efektívnosti závlahových systémov, investície do zlepšenia využitia odpadov v poľnohospodárstve, zlepšenia uskladnenia organických látok, investície do tvorby a využitia OZE, investície do zníženia spotreby energie, investície týkajúce sa zlepšenia hydromelioračnej a lesnej infraštruktúry, investície do malých vodných nádrží v lesoch, investície do spoločných zariadení budovaných na základe projektov pozemkových úprav. Popri podpore vzdelávania a poradenstva a spolupráce bude podpora v rámci projektových podôp orientovaná hlavne na investovanie do moderných, materiálových a energeticky úsporných a environmentálne priaznivých technológií.

Okrem vyššie uvedených podporených opatrení/aktivít, ktoré budú zamerané na znížovanie vplyvov klimatických zmien a prispôbovaniu sa ich vplyvom, program bude podporovať také spôsoby obhospodarovania, ktoré majú priaznivé vplyvy na klímu (agro-environmentálne schémy, podpora ekologického poľnohospodárstva), ako aj podporovať budovanie distribučných systémov pre potraviny, ktoré prispievajú k zníženiu prepravy produkcie (využitie miestnej poľnohospodárskej produkcie v potravinovom reťazci, miestne trhy, atď.).

Dôsledky zmeny klímy na biotopy budú zohľadnené v rámci spravovania sústavy Natura 2000, čím sa zabezpečí rozmanitosť prírodných oblastí a ich prepojenosť, ako aj migrácia a prežitie druhov v zmenených klimatických podmienkach. Dôraz sa kladie na: zabezpečenie integrity, súdržnosti a prepojitelnosti siete Natura 2000; ochranu a obnovu biodiverzity a ekosystémových služieb v rámci vidieka; zlučiteľnosť vývoja regiónov a území s biodiverzitou; zníženie neželaných dôsledkov súvisiacich s invazívnymi cudzokrajnými druhmi.

Podpora osobitných metód hospodárenia na územiach Natura 2000 prostredníctvom opatrení Platby týkajúce sa sústavy Natura 2000 na lesnej a poľnohospodárskej pôde prispeje k trvalo udržateľnému rozvoju s cieľom chrániť životné prostredie a krajinu, najmä biodiverzitu a územia s vysokou prírodnou hodnotou.

5.4 Sumárna tabuľka intervenčnej logiky (bude vytvorená z SFC2014 – bod 5.2 Stratégii a Plánu ukazovateľov)

Priorita 1		
Fokusová oblasť	Kvantifikovaná cieľová hodnota	Kombinácia opatrení
Fokusová oblasť 1A: 1A Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach	% z celkových verejných výdavkov	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)
Fokusová oblasť 1B: Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou, a to aj na účely zlepšenia environmentálneho riadenia a výkonu	Počet projektov spolupráce naplánovaných v rámci opatrenia spolupráca (skupiny, siete/klastre, pilotné projekty..)	Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)
Fokusová oblasť 1C: Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva	Počet účastníkov školení	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)

Priorita 2		
Fokusová oblasť	Kvantifikovaná cieľová hodnota	Kombinácia opatrení
Fokusová oblasť 2A: Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie	% podporených poľnohospodárov z PRV s investíciami do reštrukturalizácie	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17): <i>Podopatrenie 4.1 Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i> <i>Podopatrenie 4.3: Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva (čl. 17c) – vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav</i>
		Opatrenie 6: Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania (čl.19) <i>Podopatrenie 6.3: Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre malé poľnohospodárske podniky (čl.19a)iii)</i>
Fokusová oblasť 2B: Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny	% podporených mladých poľnohospodárov na začatie činnosti	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 6: Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania (čl.19) <i>Podopatrenie 6.1: Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (čl.19 a)i)</i>
Fokusová oblasť 2C: Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov	% podporených lesných podnikov z PRV s investíciami do modernizácie techniky	Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku čl.17): <i>Podopatrenie 4.1 Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i>
		Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.6 : Investície do lesníckych technológií a do spracovania, mobilizácie a marketingu lesníckych produktov (čl.26)</i>

Priorita 3		
Fokusová oblasť	Kvantifikovaná cieľová hodnota	Kombinácia opatrení
<p>Fokusová oblasť 3A:</p> <p>Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií</p>	<p>% podporených subjektov prostredníctvom vytvárania skupín výrobcov, účasti v systéme kvality, spolupráce v dodávateľskom reťazci</p>	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku (čl.17)
		<i>Podopatrenie 4.2 Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (čl.17b)</i>
		Opatrenie 9: Zakladanie skupín a organizácií výrobcov (čl. 27)
		Opatrenie 14: Dobré životné podmienky zvierat (čl. 33)
<p>Fokusová oblasť 3B:</p> <p>Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania</p>	<p>% podnikov zúčastnených v podporných schémach riadenia rizika</p>	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 5: Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení (čl.18)
		Opatrenie 17: Vzájomné fondy pre nepriaznivé poveternostné udalosti, choroby zvierat a rastlín, zamorenie škodcami a environmentálne nehody (čl.38)

Priorita 4		
Fokusová oblasť	Kvantifikovaná cieľová hodnota	Kombinácia opatrení
Fokusová oblasť 4A: Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy	% podporenej poľnohospodárskej výmery, ktoré prispieva k biodiverzite (ha) % podporenej lesnej pôdy, ktorá prispieva k biodiverzite (ha)	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 8 : Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.4 : Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými pohromami a katastrofami (čl.24)</i> <i>Podopatrenie 8.5: Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
		Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
		Opatrenie 11: Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)
		Opatrenie 12: Platby týkajúce sa sústavy Natura 2000 (čl.30)
		Opatrenie 13: Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (čl.31)
		Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)
Fokusová oblasť 4B: Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov	% podnikov zúčastnených v podporných schémach riadenia rizika % podporenej lesnej pôdy, ktorá prispieva k zlepšeniu vodného hospodárstva(ha)	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.4: Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými pohromami a katastrofami (čl.24)</i> <i>Podopatrenie 8.5 : Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
		Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
		Opatrenie 11: Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)
		Opatrenie 13: Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (čl.31)
		Opatrenie 16 Spolupráca (čl. 35)
Fokusová oblasť 4C: Predchádzanie erózii pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania	% podporenej poľnohospodárskej výmery, ktorá prispieva k zlepšeniu obhospodarovaniu pôdy a /alebo prevencii pôdnej erózie (ha) % podporenej lesnej pôdy, ktorá prispieva k zlepšeniu obhospodarovania pôdy(ha)	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku <i>Podopatrenie 4.3: Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva (čl. 17c) – vybudovanie spoločných zariadení a opatrení</i>
		Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.4 : Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými pohromami a katastrofami (čl.24)</i> <i>Podopatrenie 8.5 : Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
		Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
		Opatrenie 11: Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)

		Opatrenie 13: platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (čl.31)
		Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)

Priorita 5		
Fokusová oblasť	Kvantifikovaná cieľová hodnota	Kombinácia opatrení
Fokusová oblasť 5A: Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve	% zavlažovanej výmery, kde sa zvýšila efektívnosť využívania vody (cez investície podporené z PRV)	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku <i>Podopatrenie 4.1: Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i>
Fokusová oblasť 5B: Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín	Celkové investície na úsporu energie a zvýšenie účinnosti (€)	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku <i>Podopatrenie 4.1: Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i> <i>Podopatrenie 4.2: Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (čl.17b)</i>
Fokusová oblasť 5C: Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky	Celkové investície na výrobu obnoviteľnej energie (€)	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku <i>Podopatrenie 4.1: Investície do hmotného majetku, ktoré zlepšujú celkovú výkonnosť poľnohospodárskeho podniku (čl.17a)</i> <i>Podopatrenie 4.2: Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (čl.17b)</i>
		Opatrenie 7: Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20)
		Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21): <i>Podopatrenie 8.6: Investície do lesníckych technológií a do spracovania, mobilizácie a marketingu lesníckych produktov (čl.26)</i>
		Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)
Fokusová oblasť 5D: Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva	% podiel dobytčích jednotiek v podporených podnikoch, kde sa investovalo do zníženia emisií skleníkových plynov a/alebo amoniaku % podiel poľnohospodárskej pôdy, kde sú realizované opatrenia na zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
		Opatrenie 4: Investície do hmotného majetku <i>Podopatrenie 4.4: neproduktívne investície (čl. 17d)</i>
Fokusová oblasť 5E: Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v	% podiel poľnohospodárskej a lesnej pôdy spolu, kde sa realizujú opatrenia na	Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)
		Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 2: Poradenské služby (čl.15)
Fokusová oblasť 5E: Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v	% podiel poľnohospodárskej a lesnej pôdy spolu, kde sa realizujú opatrenia na	Opatrenie 8: Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov (čl.21):

poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve	posilnenie sekvestrácie oxidu uhličitého	<i>Podopatrenie 8.5 : Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (čl.25)</i>
		Opatrenie 10: Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)

Priorita 6		
Fokusová oblasť	Kvantifikovaná cieľová hodnota	Kombinácia opatrení
Fokusová oblasť 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladanie nových malých podnikov a vytváranie pracovných miest	Počet vytvorených miest prostredníctvom podporených projektov	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 6: Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania (čl.19): <i>Podopatrenie 6.4: Investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (čl.19b)</i>
		Opatrenie 16: Spolupráca (čl. 35)
Fokusová oblasť 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach	% vidieckej populácie začlenenej v stratégiách miestneho rozvoja Populácia majúca prospech z nových alebo zlepšených služieb / infraštruktúry Počet vytvorených pracovných miest (2014-2020) (LEADER)	Opatrenie 7: základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20)
		Opatrenie 19: LEADER
Fokusová oblasť 6C: Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach	Populácia majúca prospech z novej alebo zlepšenej informačnej infraštruktúry	Opatrenie 1: Prenos vedomostí a zručností (čl.14)
		Opatrenie 7: základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20)

5.5 Poradenská kapacita

Poradenský systém je riadený ministerstvom, ktoré zabezpečuje základné informačné aktivity pre všetky cieľové skupiny priamo alebo prostredníctvom delegovaných právomocí. Ministerstvo informuje žiadateľov o všetkých nových informáciách a zmenách prostredníctvom svojej web stránky a organizovaním informačných dní priamo v regiónoch Slovenska. Taktiež PPA zabezpečuje základné informácie ohľadom Programu rozvoja vidieka prostredníctvom informačnej linky pre verejnosť. Agroinštitút a Národné lesnícke centrum sú organizácie ministerstva, ktoré zabezpečujú informácie a poradenstvo najmä v oblasti najnovšej legislatívy v elektronickej podobe. Agroinštitút je zároveň zodpovedný za školenia a certifikáciu pôdohospodárskych poradcov. Terénne poradenstvo vykonávajú certifikovaní poradcovia z rôznych oblastí (súkromná sféra, univerzity a výskumné ústavy, komory, zväzy a iné združenia vrátane občianskych a mimovládnych organizácií).

Významným poradensko-informačným zdrojom pre potenciálnych žiadateľov je Národná sieť rozvoja vidieka a konkrétne ich regionálne pracoviská, ktoré poskytujú komplexné informácie o programe vrátane jednotlivých výziev. Regionálne pracoviská NSRV organizujú plánované informačné aktivity pre všetky cieľové skupiny programu a zároveň slúžia ako informačné body aj pre individuálnych žiadateľov a ich individuálne požiadavky.

Opatrenia s cieľom zabezpečiť dostupnosť dostatočnej poradenskej kapacity na poradenstvo o regulačných požiadavkách a všetkých hľadiskách spojených s udržateľným riadením v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, ako aj v oblasti klímy sú navrhnuté formou opatrenia Poradenské služby. Vzdelávacie inštitúcie oprávnené vykonávať vzdelávanie poradcov budú poverené vypracovaním návrhov modulov vzdelávania so zameraním na naplnenie cieľov PRV SR 2014-2020 v súlade s nariadením EÚ o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV zohľadňujúcich hľadiská spojené s udržateľným riadením v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, ako aj v oblasti klímy. Návrhy modulov budú akceptovať potreby farmárov, obhospodarovateľov lesa a MSP, budú konzultované s členmi pracovnej skupiny pre poradenské služby. Každý poradca, ktorý má záujem vykonávať poradenské služby pre PRV SR 2014-2020, bude povinný absolvovať vzdelávanie podľa vypracovaných modulov u poverených organizácií. Výstupom vzdelávania bude certifikát, doklad pre poradcu, že je spôsobilý vykonávať poradenskú službu na tú oblasť, v ktorej získal certifikát.

Vzdelávanie poradcov bude otvoreným systémom reagujúcim na požiadavky praxe s možnosťou doplnenia potrebných modulov vzdelávania a dostupnosťou pre každého žiadateľa o získanie certifikátu pôdohospodárskeho poradcu. Mená certifikovaných poradcov budú zverejnené na webovom portáli poverenej organizácie.

Veľmi dôležitým poradenským nástrojom pre riadiaci orgán a pôdohospodársku platobnú agentúru je technická pomoc, ktorá okrem podpory Národnej siete rozvoja vidieka (zameraná na konečného beneficienta) poskytuje možnosť zlepšovať vnútorné riadiace, kontrolné a hodnotiace postupy, reagovať na zmeny v európskej legislatíve a v neposlednom rade podporuje aj skvalitnenie komunikácie s verejnosťou. Technická pomoc je využívaná aj na prenos poznatkov z už zavedených systémov v iných krajinách EÚ a tým zlepšuje efektívnosť implementácie celého programu.

6. VYHODNOTENIE EX ANTE KONDICIONALÍT

6. 1. Identifikácia aplikovateľných ex-ante kondicionalít a vyhodnotenie ich plnenia (ex-ante kondicionality spojené s prioritami a všeobecné ex-ante kondicionality)

Všeobecné ex-ante kondicionality sú vyhodnotené v Partnerskej dohode.

Aplikovateľné ex ante kondicionality spojené s prioritami:

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
3.1 Prevencia rizika: existencia národných hodnotení rizika pre zvládanie katastrof zohľadňujúce prispôbovanie sa zmene klímy	Priorita 3: Podpora organizácie potravinového reťazca a manažmentu rizika v poľnohospodárstve. Fokusová oblasť 3B Opatrenia čl. 18, 38	čiastočne	Zavedie sa národné alebo regionálne posúdenie rizika s týmito prvkami: – opis postupu, metodiky, metód a údajov, ktoré nie sú citlivé, využívaných na posúdenie rizika, kritériá prioritizácie investícií založených na riziku,	áno	Splnené úlohy: 1. Existencia analýzy územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí na národnej a regionálnej úrovni, existencia plánu ochrany obyvateľstva na regionálnej úrovni, Zákon o civilnej ochrane obyvateľstva: § 12 až § 14 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva Zákon o civilnej ochrane obyvateľstva: § 12 až § 14 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 15. marec 2013 2. Analýza dostupných metód a postupov hodnotenia rizík Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 15. marec 2013	Ex-ante kondicionalita č. 5.1 v zmysle nariadenia (EÚ) č. 1303/2013. 2. Analýza dostupných metód a postupov • Analýza všeobecných zásad manažérstva rizika • Analýza metód HRVA (Hazard Risk Vulnerability Assessment) z týchto hľadísk: • typy zraniteľnosti prostredia (obyvateľstvo, kritická infraštruktúra, životné prostredie), • rozsah kvantifikátorov zraniteľnosti, • postupy na zber, zhromažďovanie a spracovanie údajov, • mechanizmus hodnotenia rizika. 3. Výber vhodných postupov, modifikácia a prispôbenie stanoveným cieľom. Z analyzovaných nástrojov hodnotenia rizík

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
					<p>3. Výber vhodných postupov, modifikácia a prispôsobenie stanoveným cieľom Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 12. apríl 2013</p> <p>4. Doplnenie kvantifikátorov rizika Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 12. apríl 2013</p> <p>5. Vypracovanie metodiky hodnotenia vybraných rizík na vnútroštátnej úrovni: Metodika je dostupná na webovom sídle Ministerstva vnútra SR: http://www.minv.sk/?Dokumenty_na_stiahnutie_CO http://www.minv.sk/?Dokumenty_na_stiahnutie_CO&subor=175547 Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 30. jún 2013</p> <p>6. Postup pri určovaní prioritizácie investícií založených na riziku; spolupráca MŽP SR pri vypracúvaní metodiky hodnotenia vybraných rizík (vrátane environmentálnych záťaží, zosuvov a rizík vyplývajúcich z úložísk ťažobného odpadu) Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 30. jún 2013</p>	<p>boli vybrané relevantné postupy a riešenia pre hodnotenie zraniteľnosti vo vzťahu ku konkrétnym rizikám a boli použité pri tvorbe modelu. Dôraz bol kladený na komplexné posúdenie rizika z hľadiska možných ohrození v prostredí vrátane zohľadnenia potenciálnych následkov mimoriadnych udalostí spôsobených tiež napr. spojením viacerých rizík (domino efekty, synergické javy). Výstupom hodnotenia rizík bude ich kvantitatívna definícia, umožňujúca jednoduché porovnanie a určenie priorít medzi rizikami, určenie najzraniteľnejších území v SR voči rizikám prírodného charakteru, určenie pravdepodobných dôsledkov vzniku MU na špecifické prostredie a pod.</p> <p>4. Doplnenie kvantifikátorov rizika MŽP SR poskytlo materiály potrebné na špecifikovanie kvantifikátorov zraniteľnosti životného prostredia. O tieto údaje je výpočet zraniteľnosti životného prostredia vo vzťahu ku konkrétnym rizikám doplnený, čo umožňuje kvalifikovanejšie zhodnotenie zraniteľnosti ŽP ako jedného z potenciálne postihnutých prostredí.</p> <p>5. Vypracovanie metodiky hodnotenia vybraných rizík na vnútroštátnej úrovni</p>

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
					<p>vykonané predbežné hodnotenie povodňového rizika (12/2011): http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/voda/ochrana-pred-povodnami/management-povodnovych-rizik/</p>	<p>Metodika hodnotenia rizík pozostáva z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modelu hodnotenia rizík v prostredí MS Excel – výpočet „skóre“/ hodnoty rizika • metodiky hodnotenia rizika – používateľská príručka (opis postupu) pri aplikácii navrhnutého modelu hodnotenia rizík <p>Metodika hodnotenia rizík je zverejnená na webovom sídle Ministerstva vnútra SR v časti Krízové riadenie.</p> <p>6. Postup pri určovaní kritérií prioritizácie investícií založených na riziku Prioritizácia investícií = určovanie priorít v znižovaní rizík Model hodnotenia rizík umožňuje získať všeobecný prehľad o rizikách (kvantitatívne zobrazenie rizík podľa poradia ich závažnosti, slovné popísanie charakteristík územia, následkov MU). S využitím týchto údajov je možné riziká porovnávať a určovať si priority pri ich znižovaní (pri výbere mechanizmu ich znižovania), resp. znižovaní zraniteľnosti prostredia.</p> <p>Vláda SR schválila uznesením č. 738 zo dňa 18. decembra 2013 strategický plánovací dokument pre oblasť zosuvných rizík - Program prevencie a manažmentu zosuvných rizík. Jeho cieľom je zabezpečiť komplexné</p>

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
						<p>riešenie problematiky svahových pohybov a zosuvných rizík.</p> <p>Pre oblasť prevencie a manažmentu rizík vyplývajúcich z prítomnosti úložísk ťažobného odpadu je vypracovaný základný plánovací dokument - Program prevencie a manažmentu rizík vyplývajúcich z uzavretých a opustených úložísk ťažobného odpadu (2014 - 2020). Schvaľovací proces prebehne v prvom štvrtroku roku 2014, predpokladaný termín predloženia materiálu na schválenie do porady vedenia MŽP SR je marec 2014.</p> <p>V rámci implementácie smernice 2007/60/ES boli dokončené mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika. Mapy boli vyhotovené na podklade DTM a hydrologických dát v generalizácii a so zohľadnením kartografickej interpretácie pre výstupy v mierke 1:50 000 v súlade s mierkou grafických kartografických výstupov prvých plánov manažmentu povodňového rizika.</p> <p>Mapy boli sprístupnené verejnosti 20.12.2013 na webovom sídle MŽP SR (http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/voda/ochrana-pred-povodnami/manazment-povodnovych-rizik/povodnove-mapy.html).</p> <p>Príprava plánov manažmentu povodňového rizika prebieha podľa časového a vecného harmonogramu, ktorý v decembri 2012</p>

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
						schválila Porada vedenia MŽP SR. Dňa 16.12.2013 sa uskutočnil kontrolný deň ministra životného prostredia SR na preverenie stavu prác na príprave prvých plánov manažmentu povodňového rizika, na ktorom boli uvedené výsledky formulácie cieľov manažmentu povodňových rizík a pracovné návrhy opatrení na ich dosiahnutie, vrátane odhadu výdavkov na ich prípravu, prevádzku, údržbu a opravy počas celého predpokladaného obdobia životnosti. Implementácia smernice 2007/60/ES prebieha v súlade s príslušnými ustanoveniami upravujúcimi časový postup.
			– opis scenárov s jedným rizikom a viacerými rizikami,	áno	Identifikácia scenárov prejavu rizika vrátane zohľadnenia synergického efektu a domino efektu. Zodpovedná organizácia: MV SR Termín splnenia: 30. jún 2013	Možné scenáre prejavu rizika sú identifikované a implementované do modelu ako kvantifikátory zraniteľnosti prostredia. Ide o zoznam možných prejavov konkrétnych rizík zohľadňujúci možné domino efekty a synergické javy prejavujúce sa s daným rizikom.
			– v prípade potreby zohľadnenie národných stratégií na prispôsobovanie sa zmenám klímy	Nie		Hlavným predpokladom plnenia ex ante kondicionality je vypracovanie Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, ktorá je v súčasnosti v štádiu prípravy. V júli 2013 boli pripravené podklady subkoordinátorov za jednotlivé oblasti/sektory, prebiehalo súbežné pripomienkovanie návrhov.

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
						<p>Návrh Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy bol zverejnený na webovom sídle SHMÚ ako aj na webovom sídle MŽP od stredy 28.08.2013 s možnosťou predkladať pripomienky do 13.09.2013. http://www.shmu.sk/sk/?page=1741#x140 http://www.minzp.sk/aktualne/strategia-adaptacie-sr-nepriaznive-dosledky-zmeny-klimy-1-navrh-verejna-diskusia.html</p> <p>Návrh Stratégie bol upravený na základe pripomienok verejnosti. Súčasťou Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy je aj súbor preventívnych adaptačných opatrení pre sledované oblasti/sektory. Po ukončení pripomienkovania Stratégie sa jej schválenie očakáva do konca marca 2014.</p> <p>V nadväznosti na vypracovanú Stratégiu adaptácie budú do analýzy územia v spolupráci so sekciou geológie a prírodných zdrojov implementované aj výsledky geologického prieskumu životného prostredia (prieskum EZ).</p>
4.1 Dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky (GAEC): normy pre dobrý	Priorita 4: obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov závislých od	áno	Normy GAEC sú vymedzené vo vnútroštátnych právnych predpisoch a špecifikované	nie		Splnenie ex ante kondicionality 4.1 je naviazané na schválenie sekundárnej legislatívy v rámci nariadenia EÚ č. 1306/2013 a 1307/2013, ako aj na schválenie systému priamych platieb v SR pre obdobie

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
poľnohospodársky a environmentálny stav pôdy uvedené v kapitole I hlavy VI nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 sú zavedené na vnútroštátnej úrovni.	poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Fokusová oblasť 4A, 4B, 4C, 5D. Opatrenia čl. 28,29, 30.		v programe.			2015-2020.
4.2 Minimálne požiadavky na hnojivá a prípravky na ochranu rastlín: minimálne požiadavky na hnojivá a prípravky na ochranu rastlín uvedené v hlave III kapitole I článku 28 nariadenia (EÚ) 1305/2013 sú definované na vnútroštátnej úrovni	Priorita 4: obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov závislých od poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Fokusová oblasť 4A, 4B, 4C, 5D. Opatrenia čl. 28, 29.	áno	Minimálne požiadavky na hnojivá a prípravky na ochranu rastlín uvedené v hlave III, kapitole I článku 28 nariadenia (EÚ) 1305/2013 sú špecifikované v programe.	áno	Minimálne požiadavky na hnojivá a prípravky na ochranu rastlín sú uvedené v rámci podmienok opatrení a špecifikované v prílohe programu. Minimálne požiadavky na hnojivá a prípravky na ochranu rastlín sú stanovené v národnej legislatíve: <ul style="list-style-type: none"> - oblasť hnojív (používanie hnojív) je v podmienkach SR legislatívne zabezpečená v rámci § 10 zákona č.136/2000 Z. z. o hnojivách. - Oblasť ochrany rastlín je v podmienkach SR legislatívne zabezpečená v rámci § 8, § 30 a § 32 zákona č.405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti.	
4.3 Iné príslušné vnútroštátne normy: príslušné povinné vnútroštátne normy sú definované na účely článku 28	Priorita 4: obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov závislých od poľnohospodárstva	áno	Príslušné povinné vnútroštátne normy sú špecifikované v programe.	áno	Príslušné povinné vnútroštátne normy sú špecifikované v programe v rámci opatrení čl. 28, 29.	

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
kapitoly I hlavy III nariadenia (EÚ) 1305/2013.	a lesného hospodárstva Fokusová oblasť 4A, 4B, 4C,5D. Opatrenia čl. 28, 29					
5.2 Energetická účinnosť: Boli uskutočnené aktivity na podporu nákladovo-efektívnych zlepšení energetickej účinnosti konečného využitia energie a nákladovo efektívnych investícií do energetickej efektívnosti pri stavbe alebo obnove budov	Priorita 5: Propagácia účinného využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v sektoroch poľnohospodárstva , potravinárstva a lesného hospodárstva Fokusová oblasť 5B Opatrenie čl. 17	áno	- opatrenia zabezpečujúce minimálne požiadavky súvisiace s energetickou hospodárnosťou budov v súlade s článkom 3, 4 a 5 smernice 2010/31/EÚ	áno	pre čl.3 - §3 zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov v znení zákona č. 300/2012 a vyhláška č. 364/2012 Z. z. pre čl.4 - §4 zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov v znení zákona č. 300/2012 a vyhláška č. 364/2012 Z. z. pre čl.5 - §5 zákona č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov v znení zákona č. 300/2012 a vyhláška č. 364/2012 Z. z. Štúdia „Technické a ekonomické aspekty nákladovo optimálnych opatrení zabezpečenia energetickej hospodárnosti budov“, bola vypracovaná. http://www.telecom.gov.sk/index/open_file.php?file=vystavba/StavebnictvoLegislativa/Rek_z_Ekony_555_2005.pdf http://www.telecom.gov.sk/index/open_file.php?file=vystavba/StavebnictvoLegislativa/12_z300.pdf http://www.telecom.gov.sk/index/open_fil	Ex ante kondicionalita č. 4.1 v zmysle nariadenia (EÚ) 1303/2013.

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
					e.php?file=vystavba/StavebnictvoLegislativa/364_2012.pdf Nákladovo optimálne úrovne minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov a prvkov budov http://ec.europa.eu/energy/efficiency/buildings/implementation_en.htm (Slovakia part 1/2)	
			- opatrenia potrebné na zavedenie systému certifikácie energetickej hospodárnosti budov v súlade s článkom 11 smernice 2010/31/EÚ	áno	§ 5 zákona č.555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov v znení zákona č. 300/2012 Z. z. a vyhláška č. 364/2012 Z. z. http://www.telecom.gov.sk/index/open_file.php?file=vystavba/StavebnictvoLegislativa/Rek_z_Ekony_555_2005.pdf http://www.telecom.gov.sk/index/open_file.php?file=vystavba/StavebnictvoLegislativa/12_z300.pdf http://www.telecom.gov.sk/index/open_file.php?file=vystavba/StavebnictvoLegislativa/364_2012.pdf	
			- opatrenia v súlade s článkom 13 smernice 2006/32/ES o energetickej efektívnosti pri konečnom využití energie a energetických službách, aby sa	áno	Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike - pre oblasť elektroenergetiky §40 a plynárenstva §76 http://www.mhsr.sk/19260-ext_dok/138888c?ext=orig Zákon č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike - pre vykurovanie, prípravu	

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
			konečným zákazníkom zabezpečilo poskytovanie samostatných meračov, ak je to technicky možné, finančne rozumné a primerané vzhľadom na možné úspory energie.		teplej vody a chladenie §17 a §18 http://www.mhsr.sk/zakon-o-tepelnej-energetike-6400/128085s	
5.3 Odvetvie vody: existencia a) cenovej politiky v oblasti vôd, ktorá zabezpečuje primerané stimuly pre používateľov na efektívne využívanie vody b) primeraný príspevok rôznych použití vody k spätnému získavaniu nákladov spojených s vodohospodárskymi službami, vo	Priorita 5: Propagácia účinného využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v sektoroch poľnohospodárstva , potravinárstva a lesného hospodárstva Fokusová oblasť 5A Opatrenie čl. 17	čiastočne	V oblastiach podporovaných z EPFRV sa zabezpečil príspevok rôznych použití vody k spätnému získavaniu nákladov spojených s vodohospodárskymi službami, podľa sektoru v súlade s článkom 9 ods. 1 prvá odrážka smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES berúc na zreteľ, kde je to vhodné sociálne, environmentálne a ekonomické efekty spätného získavania nákladov ako aj geografické a klimatické podmienky daného regiónu.	čiastočne	Zákon o vodách: § 78a Zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách www.zbierka.sk/sk/predpisy/306-2012-z-z-p-34861.pdf Nariadenia vlády SR č. 755/2004 Z.z., ktorým sa ustanovuje výška neregulovaných platieb, výška poplatkov a podrobnosti súvisiace so spoplatňovaním užívania vôd www.zbierka.sk/sk/predpisy/755-2004-z-z-p-8366.pdf Cenová politika v oblasti vodného hospodárstva schválená uznesením vlády č. 17 zo dňa 12. januára 2011 https://lt.justice.gov.sk/Attachment/vlastn%C3%BD%20materi%C3%A1l_doc.pdf?instEID=-1&attEID=29620&docEID=144483&matEID=3384&langEID=1&tStamp=20101129113946687	Súvisí s ex ante kondicionalitou č. 6.1 v zmysle nariadenia (EÚ) 1303/2013. V nadväznosti na obsah Usmernenia EK k plneniu EAK bol identifikovaný čiastkovo nesplnený prvok plnenia kritéria v rámci "princípu refundácie nákladov za vodné služby". Princíp refundácie nákladov za všetky vodohospodárske služby je splnený s výnimkou primeraného príspevku za službu spojenú s odberom vody na závlahy, ktorý je v štádiu legislatívneho návrhu novely zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v platnom znení, následne novela Nariadenia vlády SR č. 755/2005 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška neregulovaných platieb, výška poplatkov a podrobnosti súvisiace so spoplatňovaním užívania vôd (zmena v Nariadení vlády SR č. 367/2008 Z.z.). Predmetný návrh novely vodného zákona

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
výške schválenej v pláne riadenia povodia pre investície podporené z operačných programov					<p>Regulačná politika na regulačné obdobie 2012 - 2016 www.urso.gov.sk/doc/urad/RegulacnaPolitika_2012-2016.pdf</p> <p>Vodný plán Slovenska, kap. 7, http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=87&lang=sk</p> <p>Analýza pokroku dosiahnutého pri zavádzaní Programu opatrení obsiahnutom vo Vodnom pláne Slovenska, kap.5 „Cenová politika za vodohospodárske služby“ http://www.vuvh.sk/rsv2/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=58&lang=sk</p>	<p>musí prejsť celým legislatívnym procesom (opätovné prerokovanie vo vláde SR a následne vo výboroch NR SR a samotnej Národnej rade SR).</p> <p>Novela vodného zákona má pozitívny vplyv na <u>všestrannú ochranu vôd, s dôrazom na podzemné vody</u> v chránených vodohospodárskych oblastiach, má zabezpečiť zvýšenú ochranu vodných zdrojov situovaných na území Slovenskej republiky a stanovenie postupov pri využívaní vody s ohľadom na jej strategický význam pre štát a verejný záujem.</p>
5. 5 Energia z obnoviteľných zdrojov: Boli uskutočnené aktivity na podporu výroby a distribúcie obnoviteľných zdrojov energie	Priorita 5: Propagácia účinného využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v sektorech poľnohospodárstva a potravinárstva	áno	- Sú zavedené transparentné podporné schémy, prednostný prístup do siete alebo garantovaný prístup a pre prednostné zaobchádzanie (pri dispečingu), ako aj štandardné pravidlá týkajúce sa znášania a zdieľania nákladov na technické úpravy, ktoré	áno	<p>Zákon č. 309/2009 Z. z. http://www.mhsr.sk/obnovitelne-zdroje-energie-a-kombinovana-vyroba/130978s</p> <p>Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/doc/dir_2009_0028_action_plan_slovakia.zip</p>	Ex ante kondicionalita č. 4.3 v zmysle nariadenia (EÚ) 1303/2013.

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
	a lesného hospodárstva Fokusová oblasť 5C Opatrenie čl. 17, 20, 21.		sú zverejnené, a sú v súlade s čl. 14(1), 16(2) a 16(3) smernice 2009/28/ES - Členský štát prijal národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov energie, ktorý je v súlade s článkom 4 smernice 2009/28/ES			
6.3 Infraštruktúra prístupových sietí novej generácie (NGN): Existencia národných alebo regionálnych plánov pre NGA, v ktorých sa zohľadňujú regionálne opatrenia s cieľom dosiahnuť ciele EÚ v oblasti prístupu k vysokorýchlostnému internetu, so zameraním na oblasti, v ktorých trh nedokáže poskytovať otvorenú cenovo dostupnú	Priorita pre rozvoj vidieka 6: Podpora sociálnej inklúzie, zmiernenia chudoby a podpora hospodárskeho rastu vo vidieckych oblastiach Fokusová oblasť 6C, Opatrenie čl. 20.	áno	Zaviedol sa národný, alebo regionálny plán pre NGA, ktorý obsahuje: - plán investícií do infraštruktúry, ktorý vychádza z ekonomických analýz berúc do úvahy existujúcu súkromnú a verejnú infraštruktúru a plánované investície - modely trvalo udržateľných investícií, ktoré rozširujú hospodársku súťaž a poskytujú prístup k otvorenej, cenovo dostupnej, kvalitnej	áno áno áno áno	Strategický dokument pre oblasť rastu digitálnych služieb a oblasť infraštruktúry prístupovej siete novej generácie (2014 - 2020) Link na Strategický dokument: http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23177 Strategický dokument pre oblasť rastu digitálnych služieb a oblasť infraštruktúry prístupovej siete novej generácie (2014 - 2020) (Kapitola 3: Stav a trendy informačnej spoločnosti vo svete v porovnaní so Slovenskom, Kapitola 5: SWOT analýza a odporúčania pre Slovensko, Kapitola 7: Navrhované priority pre ďalší rozvoj informačnej spoločnosti na Slovensku) Link na Strategický dokument:	Ex ante kondicionalita č. 2.2 v zmysle nariadenia (EÚ) 1303/2013.

Ex ante kondicionalita	Priorita, na ktorú sa ex ante kondicionalita vzťahuje	Plnenie áno/ nie/ čiastočne	Kritérium	Plnenie kritéria áno/nie	Odkaz (ak splnené) <i>Poznámka</i>	Vysvetlenie (ak je vhodné)
infraštruktúru primeranej kvality v súlade s pravidlami EÚ pre hospodársku súťaž a štátnu pomoc a poskytovanie dostupných služieb pre zraniteľné skupiny			infraštruktúre a službám, ktoré budú dobre fungovať aj v budúcnosti, – opatrenia na stimulovanie súkromných investícií.		http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23177 Strategický dokument pre oblasť rastu digitálnych služieb a oblasť infraštruktúry prístupovej siete novej generácie (2014 - 2020) (Kapitola 7: Navrhované priority pre ďalší rozvoj informačnej spoločnosti na Slovensku) Link na Strategický dokument: http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23177 Strategický dokument pre oblasť rastu digitálnych služieb a oblasť infraštruktúry prístupovej siete novej generácie (2014 - 2020) (Kapitola 7: Navrhované priority pre ďalší rozvoj informačnej spoločnosti na Slovensku) Link na Strategický dokument: http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23177	

6.2. Opis aktivít k naplneniu ex-ante kondicionalít, zodpovedný orgán a časový harmonogram pre tieto aktivity

Uplatniteľné ex-ante kondicionality spojené s prioritami, ktoré sú úplne alebo čiastočne nesplnené	Nesplnené kritérium	Opatrenia, ktoré sa majú prijať	Termín	Orgány zodpovedné za splnenie
4.1 Dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky (GAEC): normy pre dobrý poľnohospodársky a environmentálny stav pôdy uvedené v kapitole I hlavy VI nariadenia (EÚ) č.1306/2013 sú zavedené na vnútroštátnej úrovni.	Normy pre dobrý poľnohospodársky a environmentálny stav pôdy sú vymedzené vo vnútroštátnych právnych predpisoch a špecifikované v programe.	Predloženie návrhu vnútroštátnej legislatívy zahrňujúcej normy dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu pôdy uvedené v kapitole I hlavy VI nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 na rokovanie vlády a následná špecifikácia noriem v programe v zmysle prijatej vnútroštátnej legislatívy. V septembri 2014 sa plánuje predložiť návrh podmienok GAEC na poradu vedenia MPRV SR, čo je však podmienené notifikáciou podmienok EK. Návrh podmienok GAEC bude prekonzultovaný s partnermi pred pripomienkovým konaním, ako aj v rámci MPK.	December 2014	MPRV SR.

V prípade ex ante kondicionalít č. 3.1 a 5.3 je opis aktivít na splnenie daných kritérií súčasťou Partnerskej dohody.

7. OPIS VÝKONNOSTNÉHO RÁMCA

Priorita PRV	Ukazovateľ	Jednotka merania	Čiastkový cieľ (míľnik) 2018	Celkový cieľ na rok 2023 (v zmysle pravidla n+3)	Alokácia na výkonnostnú rezervu
Priorita 2	Celkové verejné výdavky na prioritu 2	€	15 %	298 025 000	13 304 616,61€
	Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré prijali pomoc na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie (2A) + počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré prijali pomoc na podnikateľský plán/investície pre mladých farmárov (2B)		15 %	570	
Priorita 3	Celkové verejné výdavky na prioritu 3	€	18 %	383 631 740,39	17 081 087,91€
	Počet poľnohospodárskych podnikov podporených v rámci schém kvality, miestnych trhov a krátkych dodávateľských reťazcov a skupín výrobcov (3A)		18 %	480	
	Počet poľnohospodárskych podnikov participujúcich v rámci schém riadenia rizika (3B)		10 %	100	
Priorita 4	Celkové verejné výdavky na prioritu 4	€	30 %	887 618 650	44 905 504,42€
	Poľnohospodárska pôda v záväzku prispievajúca k biodiverzite (4A) + Poľnohospodárska pôda v záväzku prispievajúca k zlepšeniu vodného hospodárstva (4B) + Poľnohospodárska pôda v záväzku prispievajúca k zlepšeniu obhospodarovania pôd/prevencii pôdnej erózie (4C)	ha	50 %	333 500	

Priorita 5	Celkové verejné výdavky na prioritu 5	€	20 %	150 650 000	6 708 170,97 €
	Počet investícií do úspor energie a energetickej efektívnosti (5B) + do obnoviteľných zdrojov energie (5C)	€	20 %	240	
	Poľnohospodárska a lesná pôda prispievajúca k posilneniu sekvestrácie oxidu uhličitého (5E) + poľnohospodárska pôda v záväzku cieleného na redukciiu skleníkových plynov a emisií amoniaku (5D) + zavlažovaná plocha, na ktorej sa prechádza k efektívnejšiemu zavlažovaniu (5A)	ha	20 %	43 500	
Priorita 6	Celkové verejné výdavky na prioritu 6	€	10 %	288 883 018,87	10 716 990,73€
	Počet podporených operácií na zlepšenie základných služieb a základnej infraštruktúry vo vidieckych oblastiach (6B a 6C)		20 %	565	
	Počet obyvateľov v rámci schválených MAS	obyv.	100 %	1 000 000	
	Výkonnostná rezerva EPFRV				92 716 370,64€

Pozn:

- Ukazovateľ pre fokusovú oblasť 3B: vzťahuje sa na reálne participujúce podniky, nezarátavajú sa podniky, ktoré sú nefinančnými beneficiarmi podpory v opatrení č. 5.
- Ukazovateľ počet obyvateľov v rámci MAS: ukazovateľ sa zmaterializuje v okamihu schválenia/vybratia stratégií MAS na implementáciu, nie až po ukončení implementácie stratégií, čo je predpokladané na rok 2022.
- Hektárový ukazovateľ pre prioritu P4 zahŕňa fyzické hektáre za opatrenia č. 10,11,12 z plánu ukazovateľov.

8. OPIS OPATRENÍ

8.1. Opis všeobecných podmienok týkajúcich sa viac ako jedného opatrenia:

8.1.1. Definícia vidieckych oblastí na úrovni programu

(čl. 50 nariadenia EÚ č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV)

Vidieckosť SR

Vo výročnej správe EUROSTAT-u je porovnanie územia SR na úrovni NUTS III rozdeleného na jednotlivé typy regiónov podľa metodiky OECD a podľa novej typológie vidieckych oblastí vypracovanej EK. Z týchto údajov je zrejmé, že územie SR je podľa novej typológie EK ešte vidieckejšie. Podľa metodiky OECD zaberajú prevažne vidiecke regióny 32,2 % územia SR a žije v nich 25,5 % obyvateľstva. Podľa novej typológie je to až 59 % územia s viac ako 50 % obyvateľmi.

Tabuľka : vidieckosť územia SR na úrovni NUTS III na základe metodiky OECD a novej metodiky

NUTS III	metodika OECD		nová metodika EK	
	% obyvateľstva	% územia	% obyvateľstva	% územia
prevažne mestské	11,4	4,2	11,4	4,2
prechodné	63,1	63,6	38,3	36,8
prevažne vidiecke	25,5	32,2	50,3	59,0

Zdroj: výročná správa EUROSTAT-u za rok 2010

Z 8 krajov SR je prevažne mestským regiónom len Bratislavský kraj, ostatné kraje patria medzi prechodné a prevažne vidiecke. Spolu vidiecke regióny (prechodné + prevažne vidiecke) zaberajú 95,8 % rozlohy SR a žije v nich 88,6 % obyvateľov SR. Pri pohľade na úroveň okresov je zrejmé, že aj okresy Bratislavského kraja s výnimkou okresov Bratislava 1 - 5 patria medzi vidiecke okresy.

V nadväznosti na vyššie uvedené sa na účely PRV SR 2014-2020 bude považovať za vidiecke oblasti celé územie SR okrem územia okresov Bratislava 1-5. Týka sa to nasledovných opatrení/podopatrení:

- **6.4 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností**
- **7 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo.**

Vzhľadom na obmedzené zdroje PRV a potrebu koncentrácie podpory môže byť podpora vidieckych oblastí určená užším vymedzením konečného prijímateľa na úrovni jednotlivých opatrení. Na účely opatrenia 7 *Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach* to znamená, že pomoc sa sústreďí najmä do území vo vidieckych oblastiach, pričom oprávnenými žiadateľmi budú obce do 1 000 obyvateľov (vrátane).

Pokiaľ ide o opatrenie LEADER, vidieckosť bude posudzovaná na úrovni MAS. **Vidiecka oblasť pre účely opatrenia LEADER je vymedzená podmienkou maximálnej hustoty obyvateľstva územia MAS.** Pre vznik MAS je oprávnené celé územie SR, pričom územie MAS musí spĺňať podmienku hustoty obyvateľstva max. 150 obyv./km². Z podpory opatrenia LEADER sú vylúčení ako žiadatelia obce nad 20 000 obyvateľov a mestské časti nad 5 000 obyvateľov.

8.1.2. Všeobecné podmienky oprávnenosti podpory pre opatrenie:

- **10 Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie;**
- **11 Ekologické poľnohospodárstvo;**
- **12 Platby v rámci sústavy NATURA 2000;**
- **13 Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami**
- **14 Dobré životné podmienky zvierat**

1. Dodržiavať pravidlá krížového plnenia v zmysle vnútroštátneho právneho predpisu č..../....;
2. Hospodáriť v celom podniku podľa ustanovených minimálnych činností v zmysle vnútroštátneho právneho predpisu č...../..... (platí pre opatrenie 10, 11, 12, 13);
3. Prijímať a plniť podmienky záväzku opatrenia, do ktorého dobrovoľne vstupuje počas stanovenej doby 5 rokov od vstupu do záväzku. Po uplynutí počiatočného 5-ročného obdobia môže riadiaci orgán rozhodnúť o predĺžení záväzku o jeden rok podľa disponibilných finančných prostriedkov. Platí pre opatrenie 10, 11);
4. Prijímateľ podpory je aktívny farmár v zmysle článku 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013 (platí pre opatrenie 10, 11, 12, 13, 14);
5. Za prípad vyššej moci a mimoriadnej udalosti sa podľa článku 2(2) nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 považuje:
  - a) úmrtie prijímateľa;
  - b) dlhodobá pracovná neschopnosť prijímateľa;
  - c) závažná prírodná katastrofa, ktorá vážne postihla podnik;
  - d) náhodné zničenie budov podniku vyhradených pre hospodárske zvieratá;
  - e) epizootické alebo rastlinné ochorenie, ktoré postihlo všetky hospodárske zvieratá alebo plodiny prijímateľa alebo časť z nich;
  - f) vyvlastnenie celého podniku alebo jeho veľkej časti, ak sa uvedené vyvlastnenie nedalo predpokladať v deň podania žiadosti.
6. Za prípad vyššej moci sa považuje aj rozhodnutie o navrátení pozemku v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (neplatí pre opatrenie 14).
7. Podľa článku 47(4) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 sa vrátenie prijatej pomoci nevyžaduje v prípadoch vyššej moci a za výnimočných okolností uvedených v článku 2 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013.
8. Zavedenie doložky o revízii v zmysle článku 48 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 (platí pre opatrenia 10, 11, 14).
9. Podľa článku 47 (1) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 sa môže počet hektárov v záväzku z roka na rok líšiť. Toto platí len pri zemiakoch, zelenine a liečivých, koreninových a aromatických rastlinách. Pri tom nemôže byť ohrozené plnenie cieľa záväzku. (Platí pre opatrenie 10, 11).
10. Prevod záväzku podľa článku 47 (2) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013: Ak sa celý pozemok, na ktorý sa vzťahuje záväzok, alebo jeho časť alebo celý podnik prevedie na inú osobu v období, v ktorom platí uvedený záväzok, záväzok alebo jeho časť zodpovedajúcu prevedenej pôde môže na zvyšok obdobia prevziať táto druhá osoba, alebo platnosť záväzku uplynie a za obdobie, v ktorom bol záväzok účinný, sa vrátenie pomoci nevyžaduje.
11. Podľa článku 47 (3) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 ak prijímateľ nie je schopný ďalej plniť prijaté záväzky, pretože jeho podnik alebo časť podniku je rozdelená alebo je predmetom opatrení

verejnej pozemkovej úpravy alebo opatrení pozemkovej úpravy schválených príslušnými verejnými orgánmi, prijímú členské štáty opatrenia nevyhnutné na to, aby sa záväzky mohli prispôbiť novej situácii podniku. Ak sa ukáže, že takéto prispôsobenie nie je možné, účinnosť záväzku uplynie a za obdobie, v ktorom bol záväzok účinný, sa vrátenie pomoci nevyžaduje.

12. Dodržiavať minimálne požiadavky používania prípravkov na ochranu rastlín (platí pre opatrenia 10, 11).
13. Dodržiavať minimálne požiadavky na používanie hnojív (platí pre opatrenia 10, 11).

8.1.3. Poskytovanie záloh konečným prijímateľom

V zmysle článku 45 ods. 4 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 sa môže na investičné opatrenia poskytnúť zálohová platba až do výšky 50 %. V zmysle článku 63 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 je zálohová platba podmienená poskytnutím bankovej záruky alebo rovnocennej záruky zodpovedajúcej 100 % sumy záloh. Zálohová platba sa môže vyplatiť obciam, regionálnym orgánom a ich združeniam, ako aj verejnoprávny subjektom vrátane štátnych podnikov.

Týka sa nasledovných opatrení/podopatrení:

- **4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva – vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav;**
- **4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva – vybudovanie spoločných zariadení;**
- **5 Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení;**
- **7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach;**
- **8.3 Podpora prevencie poškodenia lesov lesnými požiarimi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami;**
- **8.4. Podpora prevencie poškodenia lesov lesnými požiarimi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a obnova poškodených lesov;**
- **16 Spolupráca**
- **19 LEADER.**

8.2. Špecifický opis jednotlivých opatrení:

8.2.1 OPATRENIE 1 PRENOS ZNALOSTÍ A INFORMAČNÉ AKTIVITY

8.2.1.1. Právny základ

- článok 14 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 3 delegovaného nariadenia Komisie (EÚ) č. ..../2014;
- článok 6 a príloha I bod 8 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. ..../2014.

8.2.1.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Úroveň vzdelania a celoživotné vzdelávanie zohrávajú v hospodárskom a sociálnom rozvoji kľúčovú úlohu. Ľudský kapitál predstavuje kľúčový faktor inteligentného rastu spoločnosti a inkluzívneho rastu, vrátane vplyvu na životné prostredie, zdravie a sociálnu integráciu a v neposlednom rade hospodárskeho rastu a konkurencieschopnejšieho hospodárstva. Rezort pôdohospodárstva si uvedomuje, že najmä vzdelávanie má nepopierateľne pozitívne efekty na celkovú ekonomiku štátu a preto je zámerom pozdvihnúť vzdelanosť na najvyšší stupeň spoločenských hodnôt prostredníctvom podpory prenosu znalostí a celoživotného vzdelávania, vedy a výskumu. Konkurencieschopnosť a trvalá udržateľnosť poľnohospodárstva, potravinárstva, lesného hospodárstva a veterinárnych vied vo vidieckom priestore garantujú regionálne vyvážený rozvoj celého odvetvia. Garantujú rozvoj vidieka, využitie ľudských zdrojov, stabilitu podnikania pri rešpektovaní zásad ochrany životného prostredia a udržania hodnôt krajiny. Vzdelávanie je dôležitým faktorom podpory zamestnanosti obyvateľstva vo vidieckom priestore, flexibility pracovnej sily a rozširovanie diverzifikačných činností formou nových metodických postupov a techník vo vzdelávaní.

Toto prierezové opatrenie je uplatniteľné vo viacerých prioritách, pričom reaguje na vzdelanostnú situáciu na SR – na nízku účasť pracovníkov poľnohospodárskych podnikov na celoživotnom vzdelávaní, kde podiel celoživotného vzdelávania cieľenej populácie 25-64 rokov v SR výrazne zaostáva za vyspelejšími štátmi a priemerom EÚ-27; na horšiu vekovú štruktúru pracovníkov v poľnohospodárstve, kde nedochádza k prirodzenej obnove pracovnej sily a takmer polovica (45,9 %) pracovníkov je starších ako 50 rokov; a na nedostatočnú analýzu a identifikáciu vzdelávacích potrieb na úrovni podnikov v pôdohospodárstve a na vidieku. Nároky na vzdelanostnú úroveň pracovníkov v poľnohospodárstve sú odrazom celkovej vzdelanostnej úrovne všetkého obyvateľstva na vidieku.

Poľnohospodárstvo zamestnáva väčšinou ľudí so základným a neúplným stredným vzdelaním. Potreba ľudí s vyšším a vysokoškolským vzdelaním v oblasti nezamestnanosti na vidieku kopíruje celkový vývoj na trhu práce v SR, avšak nadobúda omnoho vyššie hodnoty. Vysoká miera nezamestnanosti vo vidieckych regiónoch má viacero dôvodov, z ktorých najvýznamnejšie sú nedostatočná vzdelanostná a kvalifikačná úroveň vidieckeho obyvateľstva, jeho nízka mobilita a vysoká viazanosť na poľnohospodárstvo, absencia lokálnych a regionálnych výrobo-spotrebiteľských reťazcov, nízke mzdové ohodnotenie pracovníkov v pôdohospodárstve, a tým nízka kvalifikačná úroveň, vysoký vek ľudských kapacít v tomto sektore. Zámerom rezortu pôdohospodárstva je venovať zvýšenú pozornosť skupine mladých ľudí, ako potenciálne pracujúcim v rezorte, v maximálnej miere ich motivovať, vytvárať podmienky potrebné pre zamestnanie, rozvoj podnikania a tým zabezpečovať rozvoj vidieka.

Opatrenie prispieva ku kvalite ďalšieho odborného vzdelávania s cieľom zlepšiť jeho výsledky, šírenie inovácií a vedomostí, využívanie informačných a komunikačných technológií, zabezpečenie transformovania inovatívnych myšlienok do nových produktov a služieb na podporu rastu, vytvorenie pracovných miest a riešenie sociálnych výziev, šírenie vedomostí, skúseností a spolupráce s výskumom na takej úrovni, aby bola dosahovaná vysoká ekonomická účinnosť a konkurencieschopnosť na jednotnom európskom trhu.

Opatrenie sa zameriava na podporu záujmu o vzdelávanie v pôdohospodárskej oblasti, posilnenie poznatkov o inováciách, ktoré sú hybnou silou rastu EÚ a tiež SR. Nevyhnutnou podmienkou

inteligentného rastu je kvalitné školstvo a systém celoživotného vzdelávania. Zameranie školení orientovať špecificky na potreby výroby s vyššou pridanou hodnotou a kvalitou, ktoré posilnia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania potravín a lesníctva a podporia domáci trh prostredníctvom nových distribučných kanálov, krátkych reťazcov, regionálnych tržníc a pod.

Odborné vzdelávanie a získavanie zručností prispieva k podpore zvýšenia príjmov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesnom hospodárstve a zlepšuje sa konkurencieschopnosť podnikov. Zvyšovanie efektívnosti podnikov je často spojené so substitúciou práce, čo spôsobuje znižovanie zamestnanosti. Opatrenie chce vzdelávať dospelých, pracujúcich v pôdohospodárstve potrebnými vedomosťami a praktickými zručnosťami, ktoré posilnia konkurencieschopnosť a podporia zvýšenie príjmov podnikov v sektore.

Podopatrenia 1.1 a 1.2 prioritne reagujú na nasledovné potreby:

- Podpora inovácií a vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach;
- Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v sektoroch poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
- Prenos vedomostí a zručností pre uľahčenie generáčnej výmeny v sektore poľnohospodárstva a podpore mladých poľnohospodárov pri začatí činnosti;
- Podpora celoživotného vzdelávania a odbornej príprave v poľnohospodárstve a potravinárstve, najmä v oblasti riadenia, udržateľných postupov, zlepšovania kvality, nových technológií, zmeny zamerania činností podnikov;
- Podpora celoživotného vzdelávania v oblasti budovania a rozširovania regionálnych výrobnospotrebitelských reťazcov, priameho predaja, regionálnych značiek kvality a krátkych marketingových reťazcov;
- Podpora celoživotného vzdelávania so zameraním na znižovanie negatívnych dopadov činností jednotlivých sektorov pôdohospodárstva a ostatných vidieckych aktivít na jednotlivé zložky životného prostredia (ovzdušie, voda, pôda), biodiverzitu ekosystémov ako aj adaptáciu na klimatické zmeny;
- Prenos vedomostí a zručností v oblasti zvýšenia účinnosti využitia energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín;
- Prenos vedomostí a zručností v oblasti uľahčenia dodávok a využitia obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky;
- Prenos vedomostí a zručností v oblasti zníženia emisií oxidu dusného a metánu z pôdy, resp. z produkcie, z odpadov a vedľajších produktov v pôdohospodárstve;
- Prenos vedomostí a zručností pre oblasť podpory sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve.

Príspevok k fokusovým oblastiam

Opatrenie bude prispievať k nasledovným oblastiam:

- 1A Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach;*
- 1C Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v sektoroch poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;*
- 2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie:*
- Zlepšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov vyplýva zo súčasného stavu sektora. Pre slovenské poľnohospodárstvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy na hektár poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Prostredníctvom odovzdávania znalostí a informačných akcií v oblasti produkcie ako i v oblastiach podnikového

hospodárstva, by sa mala zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov vo všetkých výrobných odvetviach. Prenos znalostí a informačné akcie majú za cieľ zlepšiť celkovú situáciu poľnohospodárskych podnikov – zvýšiť ich účasť na trhu a poľnohospodársku diverzifikáciu; zlepšiť odbytové možnosti poľnohospodárskych výrobkov; zvýšiť podiel živočíšnej výroby a oživenie v rastlinnej výrobe.

2B *Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny*

- Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v SR sa dlhodobo zvyšuje. V ostatných rokoch absentoval prísun mladej generácie a dochádzalo k zvyšovaniu podielu vyšších vekových kategórií zamestnancov. Prevažujú poľnohospodárske podniky so starším manažmentom od 45-64 rokov, v roku 2010 bolo len 7,1% manažérov pod 35 rokov z celkového počtu riadiacich pracovníkov na farmách. Prenos znalostí a informačné akcie posilnia generačnú výmenu v poľnohospodárstve a to najmä podporou začatia činnosti mladých poľnohospodárov. Na začiatku podnikania sú pre začínajúcich poľnohospodárov potrebné vedomosti a zručnosti v oblasti poľnohospodárskej praxe a prvé podnikanie by malo byť sprevádzané istými prípravnými opatreniami a späť s určitými predpokladmi – ohľadom odbornej kvalifikácie, ale aj ohľadne predloženia strategického konceptu o smerovaní podniku;

3A *Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií*

- Integrácia ponuky prvovýrobcov je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Povedomie o dôležitosti spolupráce je u veľkého počtu účastníkov trhu nízke, rozvoj a inovácie potravinárstva v SR sú malo výrazné. Okrem investičnej podpory pre dosiahnutie zvýšenia konkurencieschopnosti prvovýrobcov je dôležitý prenos znalostí a informačných akcií, ktoré umožnia získať potrebné znalosti o témach - zavádzanie inovácií s cieľom posilniť výrobnú diverzifikáciu, zlepšiť pozíciu poľnohospodárskych podnikov a spracovateľov voči príliš silnej rokovacej pozícii veľkých obchodných reťazcov, podpora marketingu poľnohospodárskych produktov zlepšiť pozíciu po integrácii ponuky prvovýrobcov, čo je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva;

3B *Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania*

- Výkyvy počasia v posledných rokoch spôsobujú nemalé škody v poľnohospodárstve. Efektívne riadenie rizík sa stále stáva dôležitejšie pre poľnohospodárske podniky v dôsledku toho, že sú vystavené prírodným katastrofám a katastrofickým udalostiam a práve zavedenie a zlepšenie informovanosti o rizikách, umožní zaobchádzať s nimi, znížiť ich následky a informovať o preventívnych opatreniach.;

4A *Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy*

- Cieľom fokusovej oblasti je opätovná obnova, zachovanie a podpora biodiverzity v SR. Prenos poznatkov a informačných akcií je v oblasti obnovy a posilnenia biologickej diverzity v poľnohospodárstve a lesníctve dôležitou súčasťou, prispieva nielen k šíreniu informácií o stave biologickej diverzity, ale prispieva aj k ďalšiemu povedomiu a rozšíreniu pochopenia príslušných

environmentálnych opatrení a legislatívy. Poľnohospodárstvo a lesníctvo je vystavené množstvu legislatívnych predpisov a správnou informovanosťou môže teda dôjsť k pridanej hodnote a ochrane biologickej biodiverzity;

4B Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov

- Ako je uvedené v analýze SWOT, zaťaženie povrchových a podzemných vôd živinami NP z poľnohospodárstva nie je kritické. V rámci SR predstavuje výmera zraniteľných území 29,8 % z celkovej výmery p.p., lokalizovaných prevažne na juhozápade a juhovýchode krajiny. V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Prispeli k tomu aj opatrenia osi 2 PRV SR 2007-2013, a preto je potrebné v tomto trende pokračovať. Prenos vedomostí a informačných akcií zabezpečí prenos informácií a povedomie o vplyve poľnohospodárskych postupov na kvalitu vody, optimálneho využívania hnojív a pesticídov a zlepšenia hospodárenia s vodou;

5B Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín

- Ako je uvedené v hodnotení potrieb, SR je piatou energeticky najnáročnejšou krajinou EÚ. Existujú značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti v pôdohospodárstve (zateplenie budov, tepelné hospodárstvo, minimalizácia prejazdov, lepšie využívanie technologických a skladových kapacít, a pod.) Na zníženie energetickej náročnosti o 20% a zlepšenia využívania energie v poľnohospodárstve o 20% do roku 2020 a zlepšenia využívania energie v poľnohospodárstve okrem investičných opatrení je podstatným a dôležitým prvkom práve transfer vedomostí pre nutnosť zmeny správania sa poľnohospodárov;

5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

- Fokusová oblasť 5C je v rámci priority 5 dôležitou oblasťou. Vyplýva to zo záväzku SR dosiahnuť do roku 2020 20% podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie. Jednou z ciest ako dosiahnuť stanovený cieľ v rámci priority 5 bude v rámci prenosu vedomostí a informačných akcií informovať o zariadeniach produkujúcich čisté formy energie, ktoré využívajú biomasu, ktorú má podnik k dispozícii predovšetkým z vlastnej výrobnnej činnosti; o využívaní OZE v lesníctve a vo vidieckych oblastiach;

5D Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva

- Podiel poľnohospodárstva (vrátane emisií z pôdy) na celkových čistých emisiách SR predstavuje 5,1 % (CCI 45). Slovensko splnilo už v roku 2003 svoj emisný cieľ pre rok 2010 stanovený v Kodanskom protokole. Napriek očakávanému miernemu rastu v období po roku 2011, sú emisie stále len na tretinovej úrovni roku 1990. Prostredníctvom podpory prenosu poznatkov a informačných akcií v boji proti klimatickým zmenám bude v znížení emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva zohrávať prenos informácií dôležitú úlohu v informovanosti o moderných výrobných postupoch, o nedostatkoch v oblasti manipulácie a uskladňovania organických hnojív a exkrementov, o znižovaní metánu a N₂O;

5E Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

- V zmysle Stratégie Európa 2020 je sekvestrácia uhlíka prioritnou v rámci pôdohospodárskych opatrení na zmiernenie následkov zmeny klímy. V dlhodobom horizonte ukladanie uhlíka do pôdy priaznivo ovplyvní multifunkčný potenciál pôdy. Rovnako ako v oblasti znižovania emisií z poľnohospodárstva si ukladanie uhlíka do pôdy, odovzdávanie skúseností pre zlepšenie hospodárenia vyžaduje masívnu podporu prostredníctvom prenosu znalostí a informačných akcií;

6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov, ako aj vytvárania pracovných miest

- Potreba vytvárania nových pracovných miest na vidieku patrí medzi nosné priority programu. Pre rozvoj vidieckej zamestnanosti je však rozhodujúci počet a stabilita podnikateľských subjektov, ktoré sa tu nachádzajú. Poľnohospodári a lesníci môžu prostredníctvom transferu znalostí a informácií získať nové pohľady na rozvoj podnikania v oblasti mimo poľnohospodárstva a diverzifikácie, čo umožní ich stabilizáciu a rast podnikateľských subjektov, čo povedie k rastu zamestnanosti.

6C Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach

- Zvýšenie dostupnosti informácií prostredníctvom využívania moderných informačno-komunikačných technológií je významným faktorom ďalšieho ekonomického rozvoja vidieckych území. Prostredníctvom vzdelávacích a informačných aktivít sa posilnia kľúčové kompetencie subjektov pôsobiacich v priestore vidieka v oblastiach súvisiacich s využívaním IKT zariadení.

Príspevok k prierezovým cieľom:

- Inovácie;
- Životné prostredie;
- zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu.

8.2.1.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrení a typu operácie)

Podopatrenie: 1.1 Podpora odborného vzdelávania a získavania zručností

Názov operácie:

Podpora odborného vzdelávania a získavania zručností

Opis operácie:

Vzdelávanie a odborná príprava sú cielené činnosti, ktoré slúžia k dlhodobejšiemu resp. opakovanému prehĺbeniu a šíreniu zručností a inovácií, rozširovaniu alebo obnovovaniu vedomostí, zručností a schopností formou prezenčných vzdelávacích kurzov, seminárov, školení, tréningov, terénnych exkurzií, praktických zručností, workshopov, koučingu a e-learningu.

Podľa charakteru programov odborného vzdelávania, resp. informačných aktivít môže byť vyžadovaná akreditácia Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR a nevyhnutný podiel na realizácii získavania praktických zručností.

Jednotlivé oblasti zamerania aktivít:

- 1) Vzdelávanie v oblasti inovácií – zavádzanie nových chovateľských, pestovateľských a spracovateľských postupov a technológií;
- 2) Vzdelávanie začínajúcich poľnohospodárov, mladých poľnohospodárov v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov;
- 3) Vzdelávanie v oblasti efektívneho riadenia podniku – ekonomika, financie, obchod;
- 4) Vzdelávanie v oblasti aplikácie spoločnej poľnohospodárskej politiky – nastavenie systému, podpory, kritériá, podmienky, kontrola, autorizácia, platby, previazanosť na národné podpory a štátnu pomoc podpory ;
- 5) Vzdelávanie v oblasti reštrukturalizácie výroby so zameraním na výrobu produktov s vyššou pridanou hodnotou a ich umiestnenie na trhoch;

- 6) Praktické vzdelávanie absolventov stredných a vysokých škôl na vybraných poľnohospodárskych podnikoch;
- 7) Vzdelávanie pôdohospodárov v oblasti spracovania vlastných produktov, marketingu a predaja konečnému spotrebiteľovi;
- 8) Vzdelávanie a informačné aktivity so zameraním na znižovanie znečistenia jednotlivých zložiek životného prostredia – ovzdušie, voda, pôda, klíma ako a biodiverzity;
- 9) Vzdelávanie v oblasti hospodárenia s vodou na poľnohospodárskej pôde – protierózne a protipovodňové opatrenia;
- 10) Vzdelávanie pôdohospodárov vo vyhlásených oblastiach NATURA 2000 a chránených vtáčích oblastiach so zameraním na zvýšenie záujmu o hospodárenie v uvedených oblastiach s dôrazom na kompenzačné platby;
- 11) Vzdelávanie v oblasti aplikácie hnojív a pesticídov do pôdy – smernice a nariadenia na ich aplikáciu;
- 12) Vzdelávanie zamerané na protierózne ochranu a ochranu proti degradácii pôdy vrátane starostlivosti o TTP a lesy;
- 13) Vzdelávanie zamerané na energetickú efektívnosť v pôdohospodárstve – efektívne tepelné hospodárstvo s udržateľným využitím obnoviteľných zdrojov energie, ktoré je podnik schopný produkovať. Využitie minimalizačných technológií pri osevných postupoch;
- 14) Vzdelávanie v oblasti výroby elektrickej energie a tepla s využitím vedľajších produktov, zvyškov a iných nepotravinových surovín;
- 15) Vzdelávanie v oblasti manipulácie, uskladňovania a aplikácie organických hnojív, exkrementov hospodárskych zvierat s dôrazom na minimalizáciu úniku skleníkových plynov;
- 16) Vzdelávanie v oblasti fixácie CO₂ v pôdohospodárstve so zameraním na zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy mimo registra LPIS a využívanie šetrných pestovateľských činností v lesnom hospodárstve;
- 17) Vzdelávanie v oblasti výroby tradičných regionálnych produktov s dôrazom na tvorbu nových pracovných miest;
- 18) Vzdelávanie v oblasti lokálnej ekonomiky ako nástroja rozvoja regiónov v aktivitách mimo poľnohospodárskej výroby;
- 19) Vzdelávanie v oblasti vidieckeho cestovného ruchu ako nástroja rozvoja regiónov a tvorby pracovných síl na vidieku;
- 20) Vzdelávanie v oblasti posilnenia biodiverzity, preventívnych, ochranných a environmentálnych opatrení v rámci pôdohospodárstva a lesného hospodárstva;;
- 21) Vzdelávanie vo vyššie uvedené oblastiach v Bratislavskom kraji.

Typ podpory:

- nezisková, nenávratný finančný príspevok formou refundácie skutočne vynaložených a zaplatených výdavkov;
- stanovenie paušálnej platby - štandardných nákladov, a to zvolením vhodnej metodiky oprávnenosti nákladov na základe konkretizovania oprávnených činností.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní;
- zákon č. 25/2006 o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ podpory:

Poskytovateľ prenosu vedomostí a zručností pre poľnohospodárov, obhospodarovateľov lesa a spracovateľov produktov poľnohospodárskej a lesnej prvovýroby.

Oprávnené náklady:

1. personálne náklady na zabezpečenie, prípravu a realizáciu aktivít vrátane odmien a odvodov do zdravotných poisťovní a sociálnej poisťovne;
2. prenájom školiacich priestorov a potrebnej techniky;
3. materiálno-technické náklady, ktoré zahŕňajú i vydávanie odborných publikácií v tlačenej a elektronickej forme a náklady na služby v súvislosti s aktivitou;
4. režijné náklady spojené s realizáciou vzdelávacej, resp. informačnej aktivity;
5. ubytovacie náklady, náklady na občerstvenie, cestovné resp. dopravné náklady, ak sú súčasťou projektu;
6. propagácia.

Podmienky oprávnenosti:

1. Poskytovatelia vzdelávania budú vybraní prostredníctvom verejného obstarávania v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní realizovaného riadiacim orgánom MPRV SR.
2. Uchádzači predložia projektové zámery na realizáciu aktivít pre jednu z 21 nižšie uvedených oblastí. Pokiaľ aktivita č. 21 nebude spoločne zahŕňať všetky aktivity 1-20 v rámci Bratislavského kraja a bude rozdelená na viac oblastí, počet sa primerane zvýši. Len títo uchádzači môžu predložiť žiadosť o nenávratný finančný príspevok na PPA.
3. Pre každú oblasť bude vybraný jeden poskytovateľ, ktorý bude dlhodobo poskytovať vzdelávacie aktivity pre konečných prijímateľov v rámci celého územia SR mimo Bratislavského kraja, resp. v rámci Bratislavského kraja na základe svojho plánovaného ročného plánu aktivít, zverejneného na webovom sídle MPRV SR.
4. Preukázanie kvality lektorov a kvality štruktúry vzdelávacej, resp. informačnej aktivity.
5. Výzvy vo výberovom konaní budú otvorené pre verejný aj súkromný sektor.

Princípy nastavenia výberových kritérií

- Kvalita lektorov a ich referencia a prax;
- Skúsenosti s organizovaním vzdelávacích programov a projektov;
- Zameranie činnosti prijímateľa podpory a jeho súvis s oblasťami vzdelávania;
- Dostatočné technické a materiálne zabezpečenie pre vzdelávaciu činnosť resp. spôsoby jeho dosiahnutia popísané v projekte;
- Akreditácia programu ďalšieho vzdelávania Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, ak sa vyžaduje;
- Podiel praktických činností, ak sa vyžaduje.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Podpora v rámci tohto podopatrenia sa nevzťahuje na vzdelávacie programy, ktoré je súčasťou bežných programov alebo systémov vzdelávania na stredoškolskej alebo vyššej úrovni. Inštitúcie poskytujúce služby ďalšieho odborného vzdelávania prenosu informačných aktivít musia mať primerané kapacity.

Podopatrenie: 1.2 Podpora demonštračných aktivít a informačné akcie

Názov operácie:

Demonštračné aktivity a informačné akcie

Opis operácie

Informačné aktivity predstavujú krátkodobé resp. jednorazové odborné informačné činnosti pre pôdohospodárov a prijímateľov v rámci rozvoja vidieka zamerané na získanie informácií potrebných pre pracujúcich v pôdohospodárstve. Môžu sa dopĺňať o formy propagácie šírenia tlačou a ostatnými médiami. Prenos a spracovanie informácií môže byť vykonaný rôznymi spôsobmi, napr. prostredníctvom konferencie, výstavy, vzdelávacej relácie, podujatia, eventu, súťaže, propagácie.

Konkrétne informačné aktivity a demonštračné akcie budú na daný rok navrhnuté riadiacim orgánom - MPRV SR, pri prístupe LEADER miestnou akčnou skupinou.

Informačné aktivity nesmú mať charakter propagácie konkrétneho produktu, služby či výrobku, resp. nesmú zahŕňať propagačnú činnosť pre komerčné produkty a služby. Informačné aktivity nemusia byť akreditované.

Informačné aktivity môžu byť doplnené o formu demonštračnej predvádzacej činnosti – praktické ukážky využitia nových, inovatívnych technológií, výrobných techník, metód a postupov priamo v pôdohospodárskej praxi. Tento prenos vedomostí umožní účastníkom, aby sa rýchlo adaptovali na zmeny.

Typ podpory:

- nezisková, nenávratný finančný príspevok formou refundácie skutočne vynaložených a zaplatených výdavkov.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní;
- zákon č. 25/2006 o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ podpory:

Poskytovateľ informačnej akcie a demonštračných aktivít pre poľnohospodárov, obhospodarovateľov lesa a spracovateľov produktov poľnohospodárskej a lesnej prvovýroby.

Oprávnené náklady:

1. personálne náklady na zabezpečenie, prípravu a realizáciu aktivít vrátane odmien a odvodov do zdravotných poisťovní a sociálnej poisťovne;
2. prenájom priestorov a potrebnej techniky;
3. materiálno-technické náklady a náklady na služby v súvislosti s aktivitou;
4. ubytovacie náklady, náklady na občerstvenie resp. dopravné náklady, ak sú súčasťou projektu;
5. náklady za návštevu farmy, podniku v rámci demonštračnej aktivity;
6. investičné náklady spojené s realizáciou demonštračnej aktivity;

7. vecné ceny do súťaže;
8. propagácia.

Podmienky oprávnenosti:

1. Poskytovatelia informačnej akcie a demonštračných aktivít budú vyberaní na základe verejného obstarávania v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní realizovaného riadiacim orgánom MPRV SR.
2. Uchádzači predložia projektové zámery na konkrétnu krátkodobú, resp. jednorazovú informačnú aktivitu, spravidla raz za dva roky.
3. Adresátom informačných akcií a demonštračných aktivít musí byť: poľnohospodár a/alebo obhospodarovateľ lesa a/alebo spracovateľ produktov poľnohospodárskej a/alebo lesnej prvovýroby.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Príspevok k viacerým fokusovým oblastiam;
- Charakter a zameranie aktivity, medzinárodný rozsah aktivity;
- Kvalitatívne predpoklady; odborná spôsobilosť;
- Skúsenosti s organizovaním informačných a demonštračných aktivít;
- Dostatočné technické a materiálne zabezpečenie pre informačnú resp. demonštračnú aktivitu resp. spôsoby jeho dosiahnutia popísané v projekte ;
- Prepojenie na priority a ciele SPP, PRV SR 2014-2020, Stratégiu EÚ pre lesy, resp. Konceptiu rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013-2020 a na aktivity MPRV SR a multiplikačný efekt aktivít.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre opatrenie:

Podpora v rámci tohto opatrenia sa nevzťahuje na vzdelávacie programy, ktoré je súčasťou bežných programov alebo systémov vzdelávania na stredoškolskej alebo vyššej úrovni. Inštitúcie poskytujúce služby ďalšieho odborného vzdelávania prenosu informačných aktivít musia mať primerané kapacity.

8.2.1.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia:

Riziko implementácie opatrenia

- Výška oprávnených nákladov – efektívnosť vynaložených nákladov;
- Postupy verejného obstarávania;
- Udržateľnosť projektu.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie

V rámci opatrenia sú stanovené presné kritériá spôsobilosti, ktoré určujú oprávnenosť navrhovaného projektu a žiadateľa, ku ktorých plneniu sa prijímateľ podpory zaviazal pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP. Povinnosť postupovať v zmysle usmernenia pre žiadateľa o verejnom obstarávaní. Zohľadnenie relevantných komentárov a pripomienok Agro-ekofóra pri tvorbe a implementácii opatrenia.

Celkové posúdenie opatrenia

Pri danom opatrení je možné skontrolovať oprávnené náklady administratívnou kontrolou a kontrolou na mieste v zmysle legislatívy upravujúcej kontrolu opatrení. Kontrola kritérií spôsobilosti bude predmetom výberového konania.

8.2.2. OPATRENIE 2 PORADENSKÉ SLUŽBY

8.2.2.1.Právny základ

- článok 15 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 7 a príloha I bod 8 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. ..../2014.

8.2.2.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Kvalitné a nezávislé pôdohospodárske poradenstvo je kľúčovým konkurenčným faktorom pre slovenské poľnohospodárstvo a lesníctvo. Vývoj, špecializácia procesy zmien v pôdohospodárstve si vyžadujú primeranú úroveň všeobecných, technických a ekonomických vedomostí u osôb pracujúcich v poľnohospodárstve, lesníctve a pri prvotnom spracovaní poľnohospodárskych produktov, najmä pokiaľ ide o nové prístupy k riadeniu, výrobe a marketingu. Mimoriadnu pozornosť treba venovať zvyšovaniu odborných vedomostí pôdohospodárov ich odborným vzdelávaním a využívaním poradenských služieb. Pre posilnenie slovenského poľnohospodárstva je nutné, aby sa skvalitnil pôdohospodársky poradenský systém. Tento systém má prispieť k tomu, aby si pôdohospodári viac uvedomovali vzťahy medzi tokmi surovín a poľnohospodárskymi procesmi na jednej strane a štandardmi týkajúcimi sa životného prostredia, bezpečnosti potravín, zdravia zvierat a dobrého zaobchádzania so zvieratami, na strane druhej.

Poradenské služby sú súčasťou poskytovania informácií k zlepšeniu fungovania podnikov, fariem a obhospodarovania lesa, potravinárstva a stabilizácie pracovnej sily v regióne. Je možné ich realizovať ako špecializované činnosti v širokom spektre a rozsahu v rôznych sektoroch pôdohospodárstva.

V súvislosti s reformou SPP sú očakávania od Farmárskeho poradenského systému (FAS) vysoké, mal poskytovať výstupy farmárom nielen týkajúce sa krížového plnenia, ale celého širokého spektra tém od konkurencieschopnosti, cez inovácie až po oblasti ŽP a klímy, vrátane implementácie greening. Posilnenie FAS by malo zaistiť, že farmári budú mať k dispozícii poradenstvo reflektujúce špecifickú situáciu na farme, pričom smerom k prierezovým témam ŽP a klímy je potrebné začať presadzovať aj pri príprave poradcov t.j. navrhovať riešenia v úzkom prepojení na konkrétny potenciál farmy/podniku s cieľom chrániť biodiverzitu, kvalitu vody, pôdy, zabrániť zmene klímy a podporiť adaptáciu.

V oblasti potravinárstva umožňujú získavať nové poznatky z legislatívy, nových technológií, ich transfer do praxe a tiež rozvíjať spoluprácu medzi jednotlivými subjektmi, čo je dôležitou súčasťou fungovania potravinárskych podnikov z pohľadu spracovania a predaja ich produktov.

Špecializované poradenstvo v oblasti lesníctva umožňuje získavať poznatky o zmenách právnych predpisov upravujúcich hospodárenie v lese, zavádzanie nových technológií, postupov a získavanie nových vedomostí a zručností potrebných pre lesnícku prax.

Rozhodujúcou zložkou systému sú odborné ľudské kapacity - poradcovia, ktorí musia posúdiť konkrétnu situáciu každého jednotlivca, mať prehľad, dobre poznať procesy a postupy obvyklé v pôdohospodárskej praxi, musia poznať detaily a súvislosti a mať schopnosť, poznatky a dôveryhodnosť, aby jednotlivec, ktorému je poskytnutá poradenská služba šitá na mieru zmenil svoje konanie, musia ovládať spôsob a metodiku poradenstva a rovnako musia byť ekonomicky nezávislí od záujmov komerčných firiem. Preto je nevyhnutné systematicky podporovať školenie a certifikáciu poradcov, ako aj podporu inštitucionálnych kapacít pre vybudovanie terénneho, decentralizovaného a plodného špecifického systému poradenstva. Prípravu kvalitného a prepracovaného obsahu poradenstva podľa oblastí špecifikuje čl. 15 príslušného nariadenia, vrátane špecifického poradenstva pre začínajúcich poľnohospodárov.

Podopatrenia 2.1 a 2.2 prioritne reagujú na nasledovné potreby:

- pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa využívať poradenské služby na zlepšenie ekonomickej a environmentálnej výkonnosti, ako aj adaptáciu ich podniku na klimatické zmeny a podporu pružnosti ich hospodárstva, podnikania a/alebo investícií;
- podporu vzdelávania poradcov.

Príspevok k fokusovým oblastiam

2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

- Zlepšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov vyplýva zo súčasného stavu sektora. Pre slovenské poľnohospodárstvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy na hektár poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Prostredníctvom komplexných poradenských služieb by sa mali zlepšiť hospodárske výkony vo všetkých výrobných odvetviach a znížiť negatívne dopady na jednotlivé zložky životného prostredia, agro-ekosystém, resp. lesný ekosystém. Poradenská služba šitá na mieru a orientovaná na konkrétny problém u jednotlivých poľnohospodárov predpokladá individuálny prístup a riešenie konkrétnej situácie, bude viesť k zvýšeniu konkurencieschopnosti podniku a tým bude mať pozitívny vplyv na celkový hospodársky výkon všetkých poľnohospodárskych podnikov.

2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny;

- Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v SR sa dlhodobo zvyšuje. V ostatných rokoch absentoval prísun mladej generácie a dochádzalo k zvyšovaniu podielu vyšších vekových kategórií zamestnancov. Prevažujú poľnohospodárske podniky so starším manažmentom od 45-64 rokov, v roku 2010 bolo len 7,1% manažérov pod 35 rokov z celkového počtu riadiacich pracovníkov na farmách. Prenos znalostí a informačné akcie posilnia generačnú výmenu v poľnohospodárstve a to najmä podporou začatia činnosti mladých poľnohospodárov. K dispozícii budú poradenské produkty pre cieľovú skupinu – mladých farmárov a pre rôzne fázy riadenia podniku – od analýzy východiskovej situácie, cez plánovanie, rozhodovanie, predloženie strategického konceptu o smerovaní podniku až po realizáciu a implementáciu identifikovaných krokov spejúcich k rozvoju podniku v prvých rokoch.

3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií;

- Integrácia ponuky prvovýrobcov je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Povedomie o dôležitosti spolupráce je u veľkého počtu účastníkov trhu nízke, rozvoj a inovácie potravinárstva v SR sú malo výrazné. Integrácia ponuky prvovýrobcov je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva, pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Preto sa poradenské služby zamerajú na projekty na zabezpečenie kvality, marketing, na nové postupy v spracovaní poľnohospodárskych produktov.

3B Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania;

- V posledných rokoch zvýšenie rizika extrémnych prejavov počasia, osobitne záplav, vplyvom pokračujúcich zmien klímy a z toho plynúci nedostatok domácich poľnohospodárskych komodít pre spracovanie v potravinárstve spôsobujú nemalé škody v poľnohospodárstve. Na zmiernenie negatívnych dôsledkov a naplnením cieľa 3B sa budú uplatňovať poradenské služby a riadenie rizika – na prevenciu proti škodám a zvyšovanie povedomia poľnohospodárov o rizikách a zaobchádzaní s nimi, na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy.
- 4A *Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy;*
- Cieľom fokusovej oblasti je opätovná obnova, zachovanie a podpora biodiverzity v SR. Prostredníctvom poradenských služieb sa má prispieť k obnove a posilneniu biologickej diverzity v poľnohospodárstve a lesníctve. Poradenská služba má prispieť k pochopeniu príslušných environmentálnych opatrení a legislatívy. Poľnohospodárstvo a lesníctvo je vystavené množstvu legislatívnych predpisov a správnu synergiu medzi ochranou životného prostredia, legislatívou a obhospodarovaním môže teda dôjsť k pridanej hodnote a zároveň k ochrane biologickej biodiverzity.
- 4B *Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov;*
- Ako je uvedené v analýze SWOT, zaťaženie povrchových a podzemných vôd živinami NP z poľnohospodárstva nie je kritické. V rámci SR predstavuje výmera zraniteľných území 29,8 % z celkovej výmery p.p., lokalizovaných prevažne na juhozápade a juhovýchode krajiny. V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Prispeli k tomu aj opatrenia osi 2 PRV SR 2007-2013 a preto je potrebné v tomto trende pokračovať. Obsahom poradenských služieb budú koncepcie na zlepšenie vodného hospodárstva, ktoré bude predstavovať i jeden z nástrojov na zachovanie kvality vôd, zvýšenia environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti.
- 4C *Predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania;*
- Dôležitými predpokladmi pre úrodnosť pôdy je dostatočný obsah organických látok, ako aj protierózna ochrana zabezpečujúca ochranu pôdy. S pribúdajúcim obsahom pôdneho humusu stúpajú zásoby uhlíka, zadržovanie vody a aktivity živočíchov v pôde, zatiaľ čo klesá nebezpečenstvo erózie. Prostredníctvom aktívneho poradenstva v oblasti obhospodarovania s pôdou zameraného na účinnejšiu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti sa zaručí trvalo udržateľné hospodárenie s pôdou. V tejto súvislosti je dôležité ukázať a priblížiť farmárom postupy obhospodarovania zabraňujúce erózii, opatrenia podporujúce obsah humusu a také ktoré sú šetrné voči poľnohospodárskej pôde, postupy na vytváranie stimulov na zachovávanie TTP.
- 5A *Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve;*
- V súvislosti s blížiacimi sa zmenami klimatických podmienok pre poľnohospodársku produkciu sú otázky ohľadom efektívneho hospodárenia s vodou v SR veľmi aktuálne. Slovenské pôdohospodárstvo nie je adaptačne pripravené na tieto zmeny. Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve a tým i zlepšenie stavu životného prostredia môže byť dosiahnuté prostredníctvom poradenských služieb. Súčasne s podporou investícií do závlah budú poskytnuté poradenské služby, ktoré zabezpečia transfer najnovších poznatkov a skúseností v oblasti využívania moderných zavlažovacích technológií.
- 5B *Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín;*

- Zníženie energetickej náročnosti je nevyhnutné s ohľadom na potrebu príspevku pôdohospodárstva k adaptácii na klimatické zmeny a práve poradenské služby ako sprievodný prvok investícií dopomôžu k naplneniu daného cieľa.

5D Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva;

- Podiel poľnohospodárstva (vrátane emisií z pôdy) na celkových čistých emisiách SR predstavuje 5,1 % (CCI 45). Slovensko splnilo už v roku 2003 svoj emisný cieľ pre rok 2010 stanovený v Kodanskom protokole. Napriek očakávanému miernemu rastu v období po roku 2011, sú emisie stále len na tretinovej úrovni roku 1990. Obsahom poradenských služieb bude najmä poradenstvo o výrobných postupoch, o nedostatkoch v oblasti manipulácie a uskladňovania organických hnojív a exkrementov, o znižovaní metánu a N₂O, čo prinesie benefit v boji proti klimatickej zmene.

5E podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve.

- V zmysle Stratégie Európa 2020 je sekvestrácia uhlíka prioritnou v rámci pôdohospodárskych opatrení na zmiernenie následkov zmeny klímy. V dlhodobom horizonte ukladanie uhlíka do pôdy priaznivo ovplyvní multifunkčný potenciál pôdy, pričom poradenské služby spolu s investíciami budú viesť k v rámci priority pôdohospodárskych opatrení na zmiernenie následkov zmeny klímy.

Príspevok k prierezovým cieľom

- Inovácie
- životné prostredie
- zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu.

8.2.2.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrenia a typu operácie)

Podopatrenie: 2.1 Podpora využívania poradenských služieb

Názov operácie:

Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa

Opis operácie:

Hlavným cieľom je poskytnutie rady v najdôležitejších oblastiach v pôdohospodárstve v súlade so Spoločnou poľnohospodárskou politikou EÚ a v zmysle Stratégie 2020 a pomáhať farmárom, majiteľom lesa a spracovateľom poľnohospodárskych produktov riešiť ich problémy, prispôbovať proces výroby a metódy riadenia potrebám súčasnosti.

Podpora a poskytovanie ekonomicky nezávislých poradenských služieb zameraných na široké spektrum konkrétnych problémov jednotlivcov a v súlade s právnymi predpismi a úlohami vyplývajúcimi z politiky EÚ ako zlepšenie výkonu poľnohospodárskych podnikov, uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, zvýšenie ich účasti na trhu, zvýšenie poľnohospodárskej diverzifikácie, uľahčenie generačnej výmeny v sektore poľnohospodárstva. Ďalej podpora zameraná na organizáciu potravinového reťazca, budovanie lokálnych výrobných-spotrebiteľských reťazcov, manažmentu rizika, obnova, zachovanie a posilnenie biologickej diverzity vrátane lokalít sústavy Natura 2000, zlepšenie vodného hospodárstva, skladovania a aplikácie hnojív a pesticídov, prevencie pôdnej erózie a zlepšenie obhospodarovania pôdy, efektívneho využívania zdrojov, podpora prechodu na nízko uhlíkové hospodárstvo odolné voči zmenám klímy v odvetviach poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva, zvýšenie účinnosti využitia energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín, zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva, podpora sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve.

Operácie môžu zahŕňať len špecifický rozsah podpory uvedený v bodoch A) a B) tohto opatrenia nasledovne:

Špecifický rozsah podpory

A) Poradenské služby pre **poľnohospodárov** musia byť spojené najmenej s jednou prioritou EÚ pre rozvoj vidieka a musia zahŕňať minimálne jeden z týchto prvkov:

- a) povinnosti na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ktoré vyplývajú zo zákonných požiadaviek na riadenie a/alebo noriem dobrých poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok stanovených v kapitole I hlavy VI nariadenia (EÚ) č. .../2013;
- b) v príslušných prípadoch na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie stanovené v hlave III, kapitoly 3 nariadenia (EÚ) č. .../2013 (DP) a udržanie poľnohospodárskej plochy uvedené v čl. 4, ods. 1 písm. c) nariadenia (EÚ) č..../2013;
- c) opatrenia na úrovni poľnohospodárskych podnikov ustanovené v programe rozvoja vidieka, ktoré sú zamerané na modernizáciu poľnohospodárskych podnikov, budovanie konkurencieschopnosti, odvetvovú integráciu, inováciu a trhovú orientáciu, budovanie lokálnych výrobných-spotrebiteľských reťazcov, ako aj na podporu podnikania;
- d) požiadavky vymedzené členskými štátmi na účely vykonávania článku 11 ods. 3 rámcovej osnovy o vode;
- e) požiadavky vymedzené členskými štátmi na účely vykonávania čl. 55 nariadenia (ES) č. 1107/2009, najmä dodržiavanie všeobecných zásad integrovanej ochrany proti škodcom, ako uvádza čl. 14, smernice 2009/128/ES, alebo
- f) v príslušných prípadoch normy bezpečnosti pri práci alebo bezpečnostné normy spojené s poľnohospodárskym podnikom;
- g) osobitné poradenstvo pre poľnohospodárov, ktorí prvýkrát zakladajú poľnohospodársky podnik, mladých poľnohospodárov v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov a osobitné poradenstvo pre efektívne riadenie podniku;

B) Poradenské služby pre **obhospodarovateľov lesa** musia zahŕňať minimálne príslušné povinnosti:

- a) podľa smernice 92/43/EHS (ochrana prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín);
- b) podľa smernice 2009/147/ES (ochrana voľne žijúceho vtáctva);
- c) podľa smernice 2000/60/ES (rámcová smernica o vodách).

Poradenstvo pre obhospodarovateľ lesa môže okrem povinného obsahu uvedeného vyššie zahŕňať aj problematiku ekonomickej a environmentálnej výkonnosti lesného podniku.

Poradcovia môžu, podľa požiadaviek praxe, poskytovať odborné rady pri plnení praktických povinností v rámci krížového plnenia a greening, informácie o celi krížového plnenia, súvisiacich politikách, ktoré prispievajú k udržateľnému poľnohospodárstvu.

Typ podpory:

nezisková, nenávratný finančný príspevok – systém refundácie vynaložených a zaplatených výdavkov.

Súvislosť s ostatnou legislatívou:

- zákon 211/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon z 5.10.2007 č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory pôdohospodárstvu a rozvoji, § 16e;
- zákon č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní;
- Európsky kvalifikačný rámec;

- Smernica 2005/36 o uznávaní odborných kvalifikácií;
- zákon 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ podpory:

Certifikovaní poradcovia, organizácie združujúce certifikovaných poradcov resp. spoločnosti a organizácie zamestnávajúce certifikovaných poradcov spĺňajúcich kritériá odbornosti.

Oprávnené náklady:

Cena poradenskej služby zahŕňa:

1. dopravné náklady a ubytovacie náklady, ak sú súčasťou poradenskej služby;
2. personálne náklady na zabezpečenie, prípravu a realizáciu aktivít vrátane odmien zamestnancov a odvodov do zdravotných poisťovní a sociálnej poisťovne;
3. administratívne náklady a náklady na služby v súvislosti s aktivitou;
4. vzdelávanie.

Podmienky oprávnenosti:

- 1) Poskytovateľ poradenskej služby - certifikovaný poradca, organizácie združujúce certifikovaných poradcov resp. spoločnosti a organizácie zamestnávajúce certifikovaných poradcov musia spĺňať základné odborné kritériá spôsobilosti poskytovať poradenské služby určené riadiacim orgánom MPRV SR.
- 2) Certifikovaní poradcovia, organizácie združujúce certifikovaných poradcov resp. spoločnosti a organizácie zamestnávajúce certifikovaných poradcov budú vybraní prostredníctvom verejného obstarávania realizovaného riadiacim orgánom MPRV SR. Výsledkom verejného obstarávania bude vybrať ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku na realizovanie poradenstva v rámci každého z 8 krajov. V prípade poradenstva **pre obhospodarovateľov lesa** bude na základe verejného obstarávania vybraná najvýhodnejšia ponuka v rámci nasledovných oblastí:
  - a) Žilinský a Prešovský kraj;
  - b) Košický a Banskobystrický kraj;
  - c) Trenčiansky, Trnavský, Nitriansky a Bratislavský kraj.
- 3) Výzvy vo výberovom konaní budú otvorené pre verejný aj súkromný sektor a vyradia sa uchádzači s konfliktom záujmov.
- 4) Úspešní uchádzači budú v rámci jednotlivých krajov poskytovať resp. zabezpečovať poskytovanie poradenských služieb v rámci všetkých oblastí. Zároveň len títo uchádzači môžu predložiť žiadosť o nenávratný finančný príspevok na PPA.
- 5) Každý poradca poskytujúci poradenské služby bude povinný absolvovať odborné vzdelávanie poradcov (akreditované moduly vzdelávania v organizácii poverenej MPRV SR), ktorého výstupom je získanie certifikátu na spôsobilosť poskytovať poradenskú službu.
- 6) Adresátom poradenstva musí byť: poľnohospodár a/alebo obhospodarovateľ lesa.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Výber poradcov bude zabezpečovaný na základe zákona o verejnom obstarávaní, pričom úspešní uchádzači o podporu musia spĺňať základné odborné kritériá spôsobilosti poskytovať poradenské služby určené MPRV SR:

- certifikáciu;
- zodpovedajúce vzdelanie príslušné k danej oblasti poradenstva (vysokoškolské vzdelanie so zameraním poľnohospodárskym, prírodovedeckým, environmentálnym a ekonomickým) + 3 roky praxe.

Výška a miera podpory:

- max 1 500 €/za 1 poskytnutú poradenskú službu;
- preukázaný počet hodín poskytnutých individuálnemu konečnému prijímateľovi pri max. sadzbe 120 €/hod, pričom súčasťou sadzby sú oprávnené výdavky a zisk vrátane vzdelávania;
- max. 100 000 EUR na rok pre jedného prijímateľa podpory za 1 kraj;
- max. 50 000 EUR na rok pre jedného prijímateľa podpory za 1 oblasť v prípade poradenstva pre obhospodarovateľov lesa.

Podopatrenie: 2.2 Podpora vzdelávania poradcov

Názov operácie:

Podpora vzdelávania poradcov v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Opis operácie:

Hlavná cesta pre zlepšenie efektívnosti podnikateľských subjektov a rast poľnohospodárskej produkcie je vzdelávanie agropodnikateľov, čo si vyžaduje kvalitných poradcov. Systém ďalšieho vzdelávania poradcov (povinný, základný a nadstavbový kurz) štátnymi vzdelávacími inštitúciami podľa jednotlivých odborností v akreditovaných vzdelávacích aktivitách, vychádza zo základnej požiadavky, že poradcovia si musia trvalo zdokonaľovať svoju odbornosť, vedomosti, metódy a pracovné postupy, aby podávali najlepšie výsledky a výstupy jednotlivcom. Efektívne väzby medzi farmárom a poradcom si vyžaduje poradcov, ktorí navštevujú podnikateľské subjekty, spolu analyzujú ich problémy a diskutujú, ktoré riešenia sú možné. Kvality, ktoré poradca potrebuje sú na jednej strane množstvo odborných zručností a intelektuálnych vlastností a na druhej strane množstvo výnimočných osobných zručností. Hlavným cieľom podpory poradcov v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve je zabezpečiť odbornosť, profesionalitu a schopnosť zvládnuť prácu na projekte v svojej oblasti, ponúkajúc nové špeciálne služby, špecializujúc sa na určité odbory, alebo naopak poskytujú najnáročnejším zákazníkom obsiahly súbor služieb s aplikovaním nových metód intervencie s maximálnou profesionalitou s ohľadom na kvalitu služieb a štátnu integritu a na to, aby zákazník vždy dostal to, za čo platí. Odborné vzdelávanie poradcov je zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa využívať poradenské služby na zlepšenie ekonomickej a environmentálnej výkonnosti, zlepšenie klimatických podmienok a pružnosti hospodárstva, podnikania a/alebo investícií.

Typ podpory:

- nezisková, nenávratný finančný príspevok;
- degresívna forma podpory.

Súvislosť s ostatnou legislatívou

- zákon č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon 211/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon z 5.10.2007 č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory pôdohospodárstvu a rozvoji, § 16e;
- Európsky kvalifikačný rámec;
- smernica 2005/36 o uznávaní odborných kvalifikácií;
- zákon č. 211/2013 §16e o poradenskom systéme;
- zákon č. 25/2006 o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ podpory:

Vzdelávacie organizácie oprávnené k odbornej príprave poradcov vybrané na základe verejného obstarávania Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Užívatelia podpory (adresáti vzdelávania):

Certifikovaní poradcovia, ktorí sa na cene vzdelávania za účelom získania certifikátu poradcu budú podieľať sumou do výšky max. 50%.

Oprávnené náklady:

Náklady pre zabezpečenie systému vzdelávania v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva:

1. Výdaje spojené s akreditáciou vzdelávacích programov a vzdelávacích modulov;
2. Výdaje spojené so zabezpečením lektorskej činnosti:
  - o personálne náklady na lektorov,
  - o cestovné náhrady,
  - o náklady na ubytovanie a stravovanie.
3. Výdaje spojené s tvorbou študijných materiálov a testov na overovanie odbornej spôsobilosti;
4. Výdaje spojené s tvorbou e-learningových kurzov a testov na overovanie odbornej spôsobilosti;
5. Výdaje spojené s organizačným zabezpečením odbornej prípravy:
  - o personálne náklady manažéra a administrátora odbornej prípravy,
  - o cestovné náhrady,
  - o náklady na prenájom učebných priestorov,
  - o náklady na prenájom didaktickej techniky,
  - o náklady na prenájom IKT,
  - o náklady na prepravu pri zabezpečení praktickej časti odbornej prípravy,
  - o ostatné výdaje – poplatky za poštové, telekomunikačné a internetové služby.
6. Výdaje spojené so správou registra pôdohospodárskych poradcov:
  - o aktualizácia informačných systémov pre prezentáciu certifikovaných poradcov,
  - o tvorba a tlač certifikátov a osvedčení poradcov o odbornej spôsobilosti /.
7. Ostatné výdaje režijného charakteru /podiel z priamych výdajov – paušál/;
8. Výdaje spojené s účastníkmi odbornej prípravy:
  - o náklady na ubytovanie a stravovanie.

Podmienky oprávnenosti :

Vzdelávacie organizácie, oprávnené k odbornej príprave poradcov a vybrané riadiacim orgánom MPRV SR na základe zákona o verejnom obstarávaní, musia mať primerané zdroje v podobe:

- *kvalifikovaných zamestnancov;*
- *technické zabezpečenie, ktoré efektívne koordinuje poskytovanie odborného a špeciálneho vzdelávania jednotlivým poradcov;*
- *disponujú s vypracovanou koncepciou vzdelávania poradcov;*
- *a informačným systémom sprístupneným všetkým poradcov.*

Organizácie oprávnené k odbornej príprave poradcov budú vybraté na základe verejného obstarávania na celé programovacie obdobie, pričom v polovici programovacieho obdobia môže riadiaci orgán MPRV SR prehodnotiť výber a vyhlásiť nové verejné obstarávanie.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Výber vzdelávacej inštitúcie bude zabezpečovať MPRV SR na základe zákona o verejnom obstarávaní – na základe verejných výziev na predkladanie zámerov, pričom úspešní uchádzači – vybrané vzdelávacie organizácie – musia spĺňať stanovené podmienky oprávnenosti.

Výška a miera podpory:

200 000 € na tri roky odborného vzdelávania spolu pre všetky vybrané vzdelávacie organizácie.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Štatút pôdohospodárskeho poradcu: pôdohospodársky poradca podniká na základe oprávnenia k vykonávaniu poradenských služieb, ktorý splnil podmienky odbornej spôsobilosti, ukončil predpísaný stupeň vzdelania, absolvoval doplňujúce formy vzdelania – špecializované kurzy, získal certifikát, je bezúhonný a zaviazal sa dodržiavať etický kódex poradcu.

Certifikácia poradcov: proces zápisu poradcov v pôdohospodárstve do nového Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov treba rozdeliť na dve časti:

1. Poradcovia, ktorí sú zapísaní v súčasnom Centrálnom registri pôdohospodárskych poradcov, by mali absolvovať povinne aktualizčný kurz v rozsahu Hlavy III Poľnohospodársky poradenský systém článok 12 nariadenia č. 1306/2013, po ktorom by testom alebo ústne pred odbornou komisiou /odborní zástupcovia MPRV SR, PPA, ÚKSÚP, ŠVPS SR, zástupcovia poverených vzdelávacích inštitúcií preukázali odbornú spôsobilosť z právnych predpisov EÚ pre nové programové obdobie 2014 -2020 a platných právnych predpisov SR
  - a. Pravidlá krížového plnenia podľa článku 93;
  - b. Poľnohospodárske postupy, ktoré sú prospešné pre klímu a životné prostredie;
  - c. Opatrenia na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ktoré sú ustanovené pre vybrané priority a fókusové oblasti PRV SR 2014 -2020;
  - d. Požiadavky na prijímateľov vymedzené na účely vykonávania smernice 60/2000/ES o vodách;
  - e. Požiadavky na prijímateľov v oblasti prípravkov na ochranu rastlín a trvale udržateľného používania pesticídov na účely vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady /ES/ 1107/2009 a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/128/ES;
  - f. Požiadavky na prijímateľov v oblasti Natura 2000 na vykonávanie smerníc 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva ;
  - g. Normy bezpečnosti pri práci založené na právnych prepisoch EÚ.
2. Poradcovia, ktorí požiadajú o zápis do nového Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov musia absolvovať komplexný základný vzdelávací program pre poradcov v pôdohospodárstve v zmysle zákona 211/2013 §16e o poradenskom systéme ukončený záverečnou skúškou a obhajobou záverečnej práce.

8.2.2.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziko implementácie opatrenia:

- Výška oprávnených nákladov – efektívnosť vynaložených nákladov;
- Postupy verejného obstarávania;
- Udržateľnosť projektu.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie:

V rámci opatrenia sú stanovené presné kritériá spôsobilosti, ktoré budú určovať oprávnenosť navrhovaného projektu a ku ktorých plneniu sa prijímateľ podpory zaviazá pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP. Povinnosť postupovať v zmysle usmernenia pre žiadateľa o verejnom obstarávaní.

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy. V prípade poradenskej služby, kde je efekt merateľnosti ťažko identifikovateľný a výsledok činnosti farmárov ovplyvniteľný množstvom faktorov ako počasie a pod. , efekt poradenskej služby možno zhodnotiť cez zvýšenie výkonnosti poľnohospodárskeho podniku a znížením počtu sankcií.

Celkové posúdenie opatrenia:

Pri danom opatrení je možné skontrolovať oprávnené náklady systémov administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy. Kontrola kritérií spôsobilosti bude predmetom výberového konania.

8.2.3 OPATRENIE 4 INVESTÍCIE DO HMOTNÉHO MAJETKU

8.2.3.1.Právny základ

- článok 17 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 13 návrhu delegovaného nariadenia Komisie č...../2014;
- príloha I, bod 8.4 návrhu implementačného aktu Komisie č. ..../2014.

8.2.3.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Slovensko potrebuje podporiť rozvoj konkurencieschopnej, účelovo intenzívnej avšak environmentálne prijateľnej poľnohospodárskej výroby v priaznivých pôdných a klimatických podmienkach, ktorá by prinášala vyššiu pridanú hodnotu. V nadväznosti na rozvoj poľnohospodárskej výroby je zároveň nevyhnutné posilniť konkurencieschopnosť spracovateľského a potravinárskeho priemyslu, jeho výrobnú diverzifikáciu a inováciu.

Investičné podopatrenia 4.1 a 4.2 prioritne reagujú na nasledovné potreby:

- Zvýšiť efektivitu všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty poľnohospodárskych podnikov vrátane diverzifikácie činnosti;
- Podporiť investičné aktivity malých podnikov s výrazne obmedzeným prístupom k zdrojom financovania;
- Zastaviť negatívny trend vo využívaní závlah a zvýšiť efektívnosť využívania vody v poľnohospodárstve;
- Zvýšiť podiel využívania a spracovania odpadovej biomasy, rastlinných zvyškov, exkrementov živočíšnej výroby a iných OZE na produkciu energie;
- Podporiť predaj domácej produkcie a zvýšiť kvalitu, rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov vrátane investícií v oblasti spracovania a odbytu/ marketingu poľnohospodárskej produkcie
- Zvýšiť energetickú efektívnosť a úspory energie v pôdohospodárstve.

Pozemkové úpravy predstavujú základný a jediný komplexný organizačný nástroj na vysporiadanie vlastníckych vzťahov, ktoré sú prekážkou rozvoja trhu s pôdou. Ich význam je dôležitý aj z krajinno-ekologického hľadiska, z hľadiska ochrany pred povodňami, vodnou a veternou eróziou a zabezpečenia prístupu k pozemkom. Pozemkové úpravy vyriešia súčasné nezrovnalosti v evidencii pozemkového vlastníctva, keď informačný systém LPIS dokumentujúci produkčné plochy jednotlivých obhospodarovateľov nie je kompatibilný s bázou údajov katastra nehnuteľností. Z uvedeného dôvodu súčasní obhospodarovatelia pozemkov nemajú možnosť uzatvoriť korektné nájomné zmluvy k reálnym pozemkom v držbe. Hranice pôvodných pozemkov evidované v katastri nehnuteľností presahujú hranice produkčných blokov obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy. Pozemkové úpravy vytvárajú právny rámec pre poskytovanie priamych platieb na pôdu bez možných sankcií, podmienky pre uzatváranie korektných nájomných vzťahov na pôdu a podmienky pre výber daní z nehnuteľností. Pozemkové úpravy zabezpečia nerušené užívanie poľnohospodárskych a lesných pozemkov, pretože väčšina súčasných poľných a lesných ciest nie je majetkovoprávne usporiadaná. Tento stav spôsobuje obmedzenie výkonu vlastníckeho práva na pozemkoch, na ktorých boli v predchádzajúcom období tieto cesty a ekologické prvky vytvorené. V rámci pozemkových úprav navrhnuté cesty sa stávajú vlastníctvom príslušnej obce bez možnosti ich scudzenia, zaťaženia vecným bremenom a s presne vymedzeným účelovým určením ich využitia.

Podopatrenie 4.3 prispieva k riešeniu a napĺňaniu identifikovaných potrieb:

- zabezpečiť kontinuitu pozemkových úprav;
- znížiť rozdrobenosť pozemkového vlastníctva;
- vytvoriť novú evidenciu pozemkového vlastníctva, aby bol súlad medzi pozemkami produkčných celkov z LPIS, údajmi v katastri nehnuteľností a skutkovým stavom v teréne;

- vytvoriť podmienky pre korektné nájomné vzťahy k pozemkom ako základný predpoklad pre poskytovanie priamych platieb na pôdu;
- podporiť hospodárenie na pozemkoch;
- zlepšiť obhospodarovanie poľnohospodárskej a lesnej pôdy;
- zabezpečiť prístupy na pozemky po majetkovoprávne usporiadaných cestách
- podporiť sekvestráciu oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve;
- postupnou realizáciou navrhnutých zariadení a opatrení zabezpečiť nové funkčné usporiadanie krajiny z vodohospodárskeho, protierózneho a ekologického hľadiska;
- vytvoriť predpoklady pre rozvoj trhu s pôdou s cieľom zlepšenia podmienok obhospodarovania pozemkov za účelom zlepšenia podmienok podnikania na pôde;
- podpora udržateľného obhospodarovania lesov.

Z analýz taktiež vyplýva, že emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva od roku 2001 klesali predovšetkým v dôsledku zníženia stavov hospodárskych zvierat a zníženia úrovne hnojenia priemyselnými hnojivami. V oboch prípadoch sa SR dostalo hlboko pod priemer susedných členských krajín, čo je nepriaznivý stav z hľadiska produktivity poľnohospodárstva, či potravinovej bezpečnosti krajiny. Na uvedený stav je nevyhnutné reagovať opatreniami zameranými na potravinovú bezpečnosť a zvyšovanie produktivity a efektivity výrobných faktorov v poľnohospodárstve. Avšak zvyšovanie produktivity a efektivity výrobných faktorov v poľnohospodárstve je potrebné vyvážiť takými opatreniami, ktoré by jednoznačne zabezpečili ochranu životného prostredia a prispeli k zmierneniu klimatických zmien.

Podopatrenie 4.4 preto reaguje na nasledovné potreby:

- pomerné zníženie tvorby emisií skleníkových plynov vo vzťahu k zvýšeniu poľnohospodárskej produkcie;
- zachovanie kvality vôd a zvýšenie environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti.

Príspevok k fokusovej oblasti

2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie.

Pre slovenské poľnohospodárstvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy na hektár poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Orientácia výroby na komodity s nízkou pridanou hodnotou sa ukazuje aj v štruktúre exportu agropotravinárskeho sektoru.

Štruktúra produkcie sa postupne mení, podiel živočíšnej výroby na celkovej poľnohospodárskej produkcii klesá a podiel rastlinnej výroby rastie. Výrazne padá produkcia mlieka, hovädzieho aj hydinového mäsa a v prípade bravčového mäsa ide o najdramatickejší prepad o 83 % od roku 2002. Intenzita chovov hospodárskych zvierat je v porovnaní s okolitými členskými štátmi najnižšia. Klesajúce stavy hospodárskych zvierat znižujú význam odvetvia pre udržiavanie kvality pôdy (pôdna organická hmota). Takýto stav nie je pre agrárny sektor optimálny, bolo by vhodnejšie, keby v štruktúre agrárnej výroby výrazne podielom dominovala živočíšna výroba, než je tomu v súčasnosti, pretože živočíšna výroba má potenciál produkovať vyššiu pridanú hodnotu a zabezpečiť vyššiu zamestnanosť. V podhorských a horských oblastiach je výroba utlmovaná, prioritne sa orientuje na ochranu životného prostredia, avšak pokles ekonomickej výkonnosti nie je naviazaný na diverzifikáciu výroby a ani na udržiavanie zamestnanosti. Preto je potrebné stimulovať diverzifikáciu výroby s podmienkou zvýšenia zamestnanosti v živočíšnej výrobe a vybraných odvetviach rastlinnej výroby.

V rastlinnej výrobe dochádza k zmene štruktúry výroby, znižuje sa výmera plodín viac náročných na pracovnú silu a kvalitu práce, na riadenie procesov a marketing (pestovanie ovocia, zeleniny a viniča). Z rastlinnej výroby z dôvodu rapídneho poklesu produkcie a vysokým dovozom je potrebné využiť

vhodný produkčný potenciál pôd pre výrobu plodín mierneho pásma a prednostne venovať pozornosť rozvoju ovocinárskej, zeleninárskej a vinohradníckej výrobe. Investície budú zamerané na rozšírenie plôch produkčných ovocných sádov a na oživenie skleníkového hospodárstva, na zlepšenie kvalitatívnych vlastností pôdy a ochranu pred jej degradáciou, ako aj na podporu výstavby infraštruktúry závlah pri dodržaní požiadaviek na udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi. Investície do aplikačnej techniky na aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín sú taktiež potrebné z dôvodu ekonomického hospodárenia s prípravkami ako aj z dôvodu zabránenia nežiaduceho uvoľňovania prípravkov do životného prostredia.

Realizácia pozemkových úprav prispieva k zlepšeniu ekonomického výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a vedie k uľahčeniu reštrukturalizácii a modernizácii poľnohospodárskych podnikov najmä za účelom zvýšenia ich účasti na trhu a zvýšenia poľnohospodárskej diverzifikácie. Pozemkové úpravy vytvárajú podmienky pre korektné nájomné vzťahy k pozemkom, čo je základný predpoklad pre poskytovanie priamych platieb na pôdu.

2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generáčnej výmeny

Vychádzajúc z vekovej štruktúry riadiacich pracovníkov poľnohospodárskych podnikov fyzických osôb, SHR a rodinných fariem v záujme udržania tohto typu hospodárenia vyplýva potreba podpory investícií mladých začínajúcich poľnohospodárov. Cieľom je uľahčiť prístup k zdrojom financovania a nadväzne podpora konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov. Podporené budú investície plánované v rámci podnikateľského plánu mladých poľnohospodárov.

2C Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov

V roku 2012 bola hustota lesnej dopravnej siete v SR na úrovni 10,6 bm/ha (bežný meter na hektár). V porovnaní s lesnou dopravnou sieťou ostatných lesnícky vyspelých krajín Európy dosahuje lesná sieť v SR výrazne nižšiu hustotu (Rakúsko 35,4 bm/ha; Nemecko 41,45 bm/ha; Česká republika 14,1 bm/ha). V roku 2012 hustota sprístupnenia lesov dopravnou sieťou vzrástla oproti predchádzajúcemu roku len nepatrne (o 0,1 bm/ha). Celková dĺžka lesnej dopravnej siete bola 40 740 km. Jedná sa o lesné cesty kategórie 1L a 2L, ktoré môžu slúžiť pre odvoz dreva, prístup hasičskej techniky a technologických vozidiel. V rámci lesohospodárskych činností je z hľadiska zabezpečenia výkonov dôležité približovanie dreva, ktoré tvorí približne 28% priamych nákladov na ťažbu a významne ovplyvňuje kalkuláciu nákladov na výkony. Cieľom SR je dosiahnuť hustotu lesnej dopravnej siete na úrovni 25 bm/ha. Dosiahnutie tohto cieľa je možné docieľiť sprístupňovaním lesov a lesných komplexov. Rozumie sa tým optimálne rozmiestnenie trás lesných ciest, dopravných dráh, účelových pozemných a vzdušných komunikácií s ich optimálnou štruktúrou realizovanou v rámci lesnej dopravnej siete tak, aby dĺžka budovaných komunikácií a ich plocha boli čo najmenšie a zároveň sa dosiahlo najvyššie percento sprístupnenia uvažovanej plochy územia a optimálna približovacia vzdialenosť pre uplatnenie najnovších technológií. Na optimálne sprístupnenie lesov chýba v rámci lesov Slovenska dobudovať ešte asi 3 000 – 5 000 km lesných ciest, čo znamená, že sprístupňovanie lesov predstavuje najvyššiu prioritu lesného hospodárstva. Pri sprístupňovaní horských lesov sa odporúča postupovať diferencovane, podľa kategórií lesov s tým, že v hospodárskych lesoch sa uvažuje s optimálnou hustotou lesných ciest 20–25 m.ha-1 a pre ochranné lesy sa odporúča optimálna hustota 7–14 m.ha-1 lesných ciest.

Špeciálnou časťou lesnej dopravnej siete sú aj lesné sklady dreva a lesné skládky – odvozné miesta a tiež rôzne upravený terén, prirodzene rozšírené miesta v trasách lesných ciest slúžiace ako dočasné sklady dreva, ako aj turistické chodníky, vybudované cyklotrasy a hipotrazy.

Lesy sú nezastupiteľné taktiež pri procesoch sekvestrácie a ich potenciál ukladania uhlíka do dreva vysoko prekračuje potenciál pestovania plodín. Zlepšenie sprístupnenia lesov prispeje aj k zlepšeniu obhospodarovania lesov, čo bude mať dosah na lepšie viazanie CO₂. Okrem toho vybudovaním lesných ciest sa znižuje spotreba palív lesnej mechanizácie, znižujú sa prejazdy po lesnej pôde, čo priaznivo vplyva na ochranu životného prostredia (znižovanie CO₂), rovnako sa znižujú riziká erózie pôd v

lesoch. Celkovo na Slovensku nedostatočné sprístupnenie lesov výrazne znemožňuje ich trvaloudržateľné obhospodarovanie z pohľadu ekonomického, environmentálneho a sociálneho.

5A Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve

V celosvetovom meradle, ako aj pre Slovensko je vzhľadom k zabezpečeniu výživy obyvateľstva a prognózovaným klimatickým zmenám potrebné racionálne hospodárenie s vodou. Vývoj klimatických podmienok v strednej Európe signalizuje zvýšenú potrebu vody aj pri pestovaní plodín a v širšom význame aj pre zachovanie súčasných ekosystémov. Pre pokračovanie poľnohospodárskej výroby bude nevyhnutné zvýšenie využívania závlah a pre udržanie krajinných ekosystémov zvyšovanie retencie vody v pôde a v krajine. Závlahové systémy sú na poľnohospodárskej pôde SR vybudované na výmere 321 tisíc ha, avšak reálne využívaná výmera sa každoročne mení, pričom trend vo využívaní závlah je i napriek rozširovaniu dopadov sucha klesajúci. Za posledných 5 rokov sa spotreba vody na zavlažovanie pohybuje v rozmedzí 6 - 14 mil. m³, resp. 29 – 65 m³ v prepočte na 1 ha, čo je alarmujúci stav vo využití závlah ako intenzifikačného faktora s priamym dopadom na kvalitu a kvantitu produktov poľnohospodárskej prvovýroby. Za obdobie r. 2007–2011 sa výmera pôdy, na ktorej sa využívajú zavlažovacie zariadenia znížila z 1,3% na 0,7%, čo predstavuje pokles o takmer polovicu. Podporou investícií do závlahových systémov (aj infraštruktúry aj koncových zariadení) sa dosiahne jednak efektívnejšie využívanie vody v poľnohospodárstve a jednak sa zabezpečí primeraný vlhový režim pôdy a jej produkčný potenciál v období nedostatku zrážok.

5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

Poľnohospodárstvo a nadväzujúci spracovateľský sektor vzhľadom na geografickú polohu Slovenska, výmery plôch poľnohospodárskej pôdy a lesníckej pôdy má vysoké predpoklady na využívanie biomasy na energetické účely. Potenciál obnoviteľných zdrojov na Slovensku je značný, ale zatiaľ využívaný len z cca 30 %. Biomasa je v podmienkach SR významným dodatočným a vo väčšom rozsahu dostupným obnoviteľným zdrojom energie a jej využitie je mnohostranné: výroba tepelnej energie, výroba elektrickej energie, výroba biopalív. V poľnohospodárskom sektore však výrazne zaostáva rozvoj využívania biomasy na energetické účely. Aj vzhľadom na ambiciózne ciele zvyšovania energetickej bezpečnosti, ktoré stanovuje Smernica o podpore využívania obnoviteľných zdrojov energie (Renewable Energy Directive) 2009/28/EC je dôležité podporovať spracovanie a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Potrebné je podporiť zariadenia produkujúce čisté formy energie, ktoré využívajú biomasu (predovšetkým odpadovú), ktorú má podnik k dispozícii predovšetkým z vlastnej výrobnnej činnosti. Zároveň jednou z ciest ako dosiahnuť konkurencieschopné poľnohospodárstvo je znižovanie vlastných výrobných nákladov a to formou znižovania nákladov na energiu, využívaním energie z obnoviteľných zdrojov menovite biomasy, ktorá vzniká ako vedľajší produkt alebo odpad pri poľnohospodárskej alebo lesnej výrobe. Realizácia projektov na využívanie energetického potenciálu vlastnej vyprodukovanej biomasy umožňuje rozvoj energetickej sebestačnosti poľnohospodárskeho podniku a v konečnom dôsledku aj úspory nákladov na výrobu poľnohospodárskych produktov. Výrazne by pomohlo zlepšiť ekonomickú situáciu poľnohospodárskych podnikov, ak by získali finančnú podporu na investície do rozvoja budovania bioplynových staníc, ktoré by prioritne boli určené na konverziu odpadových druhov biomasy zo živočíšnej výroby, biomasy z nevyužívanej poľnohospodárskej pôdy a biologicky rozložiteľných druhov odpadu z poľnohospodárskej a potravinárskej výroby. Tak by sa výraznejšie redukovali požiadavky na biomasu pestovanú na ornej pôde, z dôvodu ohrozenia dostatočnej produkcie krmovín (najmä kukuričnej siláže) pre potreby živočíšnej výroby. Potenciál vyprodukovanej biomasy všetkého druhu zvyčajne vysoko prevyšuje energetickú spotrebu podniku. Navrhované riešenia technologických liniek na spracovanie a energetické využívanie biomasy by mali garantovať znižovanie vlastných nákladov na spotrebu energie a v prípade nadprodukcie aj prínos za jej realizáciu na trhu. Okrem uvedeného je potrebné investovať v rámci skleníkového hospodárstva aj do zariadení, ktoré využívajú alternatívne zdroje energie na vykurovanie.

5B Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín

Zvýšenie efektívnosti vo využívaní energií v poľnohospodárstve a potravinárstve je tiež spoločným cieľom pre programové obdobie 2014 – 2020. Podľa doterajších strategických dokumentov by sa od roku 2008 do roku 2020 mala v SR znížiť konečná energetická spotreba o 11 %. Jedným z hlavných impulzov, ktoré by mohli viesť k splneniu cieľa, je vývoj a inštalácia nových technológií, ktoré prispievajú k úsporám energie. Vzhľadom na skutočnosť, že existujú značné rezervy v úsporách a energetickej efektívnosti v poľnohospodárstve a potravinárstve a analýza poukazuje na veľký podiel zastaraných strojov, zariadení a technológií s nízkou energetickou efektívnosťou, je potrebné investovať do opatrení na zníženie energetickej náročnosti v poľnohospodárskej a potravinárskej výrobe, a to vrátane investícií do nových technológií alebo do modernizácie technológií a zariadení. Podporu investícií do hmotného majetku, pre ktoré bude možné kvantifikovať dosiahnutú úsporu spotreby energie v podniku, sa priamo prispieje k cieľu zvýšenia energetickej efektívnosti.

3A zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií

Primárna funkcia poľnohospodárstva je produkcia potravín. V súčasnosti dochádza v SR k poklesu agropotravinárskej produkcie a zvyšovaniu podielu nahraditeľných komodít na celkovom agropotravinárskom dovoze, ktorý sa od roku 2001 zvýšil na 79,4 %. Z hľadiska medzinárodného obchodu vykazujú výrobky slovenského agropotravinárskeho priemyslu nízku konkurencieschopnosť. Situácia na Slovensku je taká, že v roku 2010 až 65 % výdavkov domácností na potraviny a tabak tvorili náklady na kúpu agropotravinárskeho tovaru z dovozu, pričom 51,6 % bolo na potraviny, ktoré si vieme sami vyrobiť na Slovensku. Vo viacerých výrobných odboroch je situácia veľmi nepriaznivá, tržby z domácej produkcie sú hlboko pod 50 %.

Uvedené dokumentuje aj aktuálna situácia v agropotravinárskom zahraničnom obchode Slovenska. Na celkovom agropotravinárskom exporte sa neustále znižuje podiel výrobkov s vyššou pridanou hodnotou (spracované poľnohospodárske produkty, potraviny) a rastie podiel základných poľnohospodárskych surovín s nízkou pridanou hodnotou.

Vo vzťahoch medzi obchodnými systémami na Slovensku nie je dostatočná konkurencia. Odvetvie obchodu má trhovú silu na ovplyvňovanie spotrebiteľských cien. Postavenie obchodu je dominantné vo vzťahu k dodávateľom aj spotrebiteľom. Dodávatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov majú nižšiu vyjednávaciu silu vo vzťahu s obchodnými reťazcami, preto mnohí z nich sú vylúčení z dodávok pre obchodné reťazce alebo sú donútení akceptovať nevýhodné cenové a dodacie podmienky. Posilnenie trhového postavenia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobcov a ich integrácie do nadnárodného systému obchodovania s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami je kľúčová úloha.

V období hospodárskej recesie je pre domácich výrobcov potravín kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu. Je preto nevyhnutné podporiť marketing a konkurencieschopnosť poľnohospodárskych a potravinárskych produktov na domácom a zahraničnom trhu rôznymi nástrojmi, napríklad podporou investícií na zvyšovanie efektívnosti výroby potravín a inovácií potravinárskych výrobkov či marketingových aktivít, spolupráce prvovýrobcov a spracovateľov a podporou investícií do vytvárania vlastných predajných miest. Je potrebné posilniť výrobnú diverzifikáciu a zlepšiť pozíciu poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov voči príliš silnej rokovacej pozícii veľkých obchodných reťazcov.

5D Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva

4B Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov

Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie zariadení na skladovanie a spracovanie odpadovej vody a hospodárskych hnojív a nakladanie s nimi priamo prispievajú k cieľom znižovania

emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva ako aj k zachovaniu kvality vody a ochrane pred jej znečistením. K zníženiu emisií skleníkových plynov a amoniaku prispievajú aj špeciálne nové technológie ustajnenia a chovu hospodárskych zvierat. Takéto investície však nevedú k zvýšeniu objemu produkcie, ani k zvýšeniu jej kvality, či k zníženiu nákladovosti výroby. Ide o neziskové investície pre poľnohospodárov, ktoré priamo prispievajú k udržateľnému rastu, konkrétne k prierezovým cieľom v oblasti ochrany životného prostredia a zmierneniu klimatických zmien, najmä pokiaľ ide o znižovanie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva, ale aj ochranu vody. Investície teda prispievajú k cieľom fokusovej oblasti 5D a zároveň prispievajú k cieľom fokusovej oblasti 4B.

4C Predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania.

Implementácia projektov pozemkových úprav a spoločných zariadení v rámci podopatrenia 4.3 prispeje k prevencii pred prírodnými rizikami a zamedzí erózií pôdy; dôjde k vylepšeniu vodného režimu v krajine a zvýšeniu jej ekologickej stability. Projekty, ktoré prispievajú k zlepšeniu obhospodarovania poľnohospodárskej a lesnej pôdy zabezpečia prístupy na pozemky po majetkovoprávne usporiadaných cestách, podporia sekvestráciu oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Postupnou realizáciou navrhnutých zariadení a opatrení zabezpečia nové funkčné usporiadanie krajiny z vodohospodárskeho, protierózneho a ekologického hľadiska. Podopatrenie 4.3 prispieva synergicky k ostatným opatreniam programu a predpokladá sa jeho dosah aj na vyšší ekonomický rast aj a na produktivitu práce.

Príspevok k prierezovým cieľom

- Inovácie
- Životné prostredie
- Zmierňovanie zmien klímy a adaptácia na ňu
- Investície prispievajúce k prioritě 5 majú priamy vplyv na ciele v oblasti zmien klímy.

8.2.3.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie v členení podľa podopatrení a typu operácie

Podopatrenie: **4.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov**

Názov operácie:

*Investície do hmotného majetku, ktoré prispievajú k zvýšeniu **konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov** najmä v kritických odvetviach (živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba) a to v súvislosti s tvorbou vyššej pridanej hodnoty a zvyšovaním príjmov v jednotlivých oblastiach prvovýroby pri zabezpečení efektívneho a udržateľného využívania zdrojov a stimuláciou inovácií s ohľadom na potrebu udržania a zvyšovania zamestnanosti.*

Opis operácie:

Investície do hmotného majetku, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku:

- zvýšením produkcie alebo jej kvality hlavne v kritických odvetviach (živočíšna výroba a špecializovaná rastlinná výroba) a/alebo;
- znížením nákladovosti výroby poľnohospodárskych produktov pri zachovaní alebo zvýšení zamestnanosti alebo pri zachovaní alebo zvýšení produkcie a/alebo;
- znížením záťaže na životné prostredie pri zachovaní alebo zvýšení zamestnanosti a/alebo;
- zvýšením odbytu a/alebo;
- komplexnou reštrukturalizáciou výroby v podniku a/alebo
- zlepšením kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochranou pred jej degradáciou a/alebo;
- diverzifikáciou poľnohospodárskej výroby smerom k výrobe produktov, ktoré prinášajú vyššiu pridanú hodnotu pri zachovaní alebo zvýšení zamestnanosti.

Operácia bude prispievať prioritne k fokusovej oblasti 2A, 2B.

Operácia bude prispievať sekundárne k fokusovej oblasti 2B, 5A, 5B,5C, 5D, 6A.

Rozsah činností:

1. Rastlinná výroba

➤ **Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov:**

- a) na výsadbu rekonštrukciu alebo modernizáciu ovocných sádov, chmeľníc, plantáží drobného ovocia, viacročnej zeleniny, liečivých a koreninových rastlín vrátane výsadbového materiálu a na súvisiace investičné činnosti (napr. na likvidáciu starých neproduktívnych ovocných sádov, chmeľníc, výstavbu oporných konštrukcií, oplotenia a pod.). Podpora na investície na likvidáciu ovocných sádov a chmeľníc je podmienená stanoviskom príslušnej organizácie (výpis z registra ovocných sádov vydaný ÚKSUP-om);
- b) na novú výsadbu vinohradov a súvisiace investičné činnosti, na základe povolenia (v zmysle nariadenia č. 1308/2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi produktmi);
- c) na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu skleníkov a fóliovníkov a súvisiace investičné činnosti. Prioritou je využitie alternatívnych zdrojov vykurovania.
- d) na protimrazovú a protiaďovcovú ochranu v špecializovanej rastlinnej výrobe;
- e) na oplatenie ornej pôdy na ochranu pred divou zverou;
- f) na prvotnú pozberovú úpravu a skladovanie obilnín, olejní, strukovín, ovocia, zeleniny, zemiakov, objemových krmív, liečivých, technických a energetických plodín vrátane osív a sadív a na zlepšenie skladovania plodín (napr. špeciálne skladovanie, zaistenie vetrania, klimatizácie, izolácie a chladenia). V prípade skladovania obilnín, olejní a strukovín sú oprávnené len náklady na rekonštrukciu, prestavbu a modernizáciu skladov len do kapacity vlastnej produkcie alebo spoločnej produkcie odbytového združenia;
- g) na uskladnenie priemyselných hnojív a prípravkov na ochranu rastlín a plodín;
- h) na uskladnenie a ošetrovanie manipulačnej techniky;
- i) na zavádzanie nových aplikačných zariadení na ochranu rastlín chemickými prostriedkami s cieľom znižovať zaťaženie prostredia chemickými látkami;
- j) na zavádzanie inovatívnych technológií ekologického poľnohospodárstva;
- k) na priamy predaj vlastnej produkcie priamo v areáli podniku;
- l) čistiarní odpadových vôd výlučne pre potreby podniku;
- m) objektov zariadenia na výrobu priemyselného kompostu z biologicky rozložiteľného odpadu.

➤ **Investície do obstarania technického a technologického vybavenia vrátane špeciálnych strojov a náradia:**

- a) na pestovanie poľnohospodárskych plodín špecializovanej rastlinnej výroby a zlepšenie jej kvality, t.j. prípravu pôdy, sejbu, výsadbu, zber, dopravu a manipuláciu s rastlinnou produkciou vrátane strojov a doplnenia existujúcich technologických liniek;
- b) na zlepšenie kvality pri pestovaní poľnohospodárskych produktov, t.j. prípravu pôdy, sejbu, výsadbu, zber, dopravu a manipuláciu s rastlinnou produkciou vrátane doplnenia existujúcich technologických liniek;
- c) na zavádzanie nových a inovatívnych technológií, špeciálnych strojov a náradia na pestovanie, ošetrovanie a zber poľných kultúr využívaním presného poľnohospodárstva a technológií GPS;
- d) na výsadbu, rekonštrukciu alebo modernizáciu ovocných sádov, plantáží drobného ovocia, chmeľníc, viacročnej zeleniny a liečivých a koreninových rastlín;

- e) na novú výsadbu vinogradov na základe povolenia (v zmysle nariadenia č. 1308/2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi produktmi);
- f) na prvotnú pozberovú úpravu a skladovanie obilnín, olejní, strukovín, ovocia, zeleniny, zemiakov, objemových krmív, liečivých rastlín, technických a energetických plodín vrátane osív a sadív. V prípade skladovania obilnín, olejní a strukovín sú oprávnené len náklady na modernizáciu skladov len do kapacity vlastnej produkcie alebo spoločnej produkcie odbytového združenia
- g) nová technológia na prvotné spracovanie, sušenie a na finalizáciu výrobkov poľnohospodárskej prvovýroby vrátane liečivých rastlín, drobného ovocia, spracovanie šípok, spracovanie priemyselných rajčiakov
- h) na aplikáciu hnojív a prípravkov na ochranu rastlín;
- i) na zvýšenie efektívnosti využívania dusíkatých hnojív;
- j) na zavádzanie nových a inovatívnych technológií pestovania, ošetrovania a zberu poľných kultúr využívaním presného poľnohospodárstva a technológií GPS;
- k) zriadenie vnútropodnikových počítačových sietí, programové a počítačové vybavenie a zriadenie prístupu na internet len ak ide o investície do nových technológií v oblasti špecializovanej rastlinnej výroby;
- l) na priamy predaj vlastnej produkcie priamo v areáli podniku;
- m) čistiarni odpadových vôd, umývacích rámp a zlepšenie kvalitatívnych a kvantitatívnych parametrov výlučne pre potreby podniku;
- n) na manipuláciu s debničkami, paletami, chladiace boxy a iné manipulačné prostriedky;
- o) nákladné automobily špecializované na prepravu rastlinnej produkcie;
- p) nákladné automobily s klimatizovanou izotermickou nadstavbou;
- q) na výrobu kompostu z biologicky rozložiteľného odpadu, stroje na manipuláciu so zložkami kompostu.

➤ **Investície do zlepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou**

- Aplikácia vápenatých hmôt na pôdach s reakciou pod pH 6,5. Podmienkou je projekt melioračného vápnenia v rámci integrovaného projektu v opatrení 16.

2. Živočíšna výroba

➤ **Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov:**

- a) pre ustajnenie a chov hospodárskych zvierat vrátane výbehov, vodných plôch a budovanie pastevných areálov, prístreškov na pastve a salašov;
- b) administratívne budovy, hygienické zariadenia, šatne pre zamestnancov;
- c) oplôtky, investície do obnovy pasienkového areálu;
- d) pre ustajnenie a chov hospodárskych zvierat s využitím nových technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov;
- e) dojárni vrátane objektov na prvotné ošetrovanie mlieka, laboratória na kontrolu kvality mlieka;
- f) liahni a doliahni;
- g) medárni;
- h) na uskladnenie krmív, stelív;
- i) na uskladnenie, chladenie, balenie a manipuláciu s mliekom, mäsom, vajcami a medom;
- j) na uskladnenie a ošetrovanie manipulačnej techniky;

- k) na bezpečné uskladnenie a spracovanie odpadovej vody a biologického odpadu (výstavba hnojísk, uskladňovacích nádrží alebo žúmp);
- l) čistiarní odpadových vôd;
- m) na priamy predaj vlastnej produkcie priamo v areáli podniku.

➤ **Investície do obstarania technického a technologického vybavenia vrátane špeciálnych strojov a náradia:**

- a) pre chov a starostlivosť o hospodárske zvieratá;
- b) na zariadenia na manipuláciu a prepravu hospodárskych zvierat;
- c) na technologické vybavenie inseminačných a reprodukčných centier vrátane liahní (s klimatizáciou);
- d) na uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami;
- e) na zariadenia na výrobu krmných zmesí;
- f) na výkrm s moderným počítačovým riadením;
- g) na technológie dojenia;
- h) na uskladnenie, chladenie, balenie a manipuláciu s mliekom, mäsom, vajcami a medom;
- i) na uskladnenie, manipuláciu a likvidáciu vedľajších produktov živočíšnej výroby a exkrementov hospodárskych zvierat a na bezpečnú likvidáciu uhynutých zvierat (vlastnej produkcie);
- j) čistiarní odpadových vôd, umývacích rámp a zlepšenie kvalitatívnych a kvantitatívnych parametrov výlučne pre potreby podniku;
- k) nákladné automobily a prívesy (návesy) špecializované na prepravu zvierat;
- l) nákladné automobily s klimatizovanou izotermickou nadstavbou (aj nad 3.5 t);
- m) nakladače, krmné vozy, automobily upravené na aplikáciu hnoja alebo hnojovice (fekálne vozy a cisterny);
- n) univerzálne podvozky určené k preprave špeciálnych nadstavieb vrátane obstarania týchto nadstavieb;
- o) inovatívne špeciálne stroje v súvislosti so živočíšnou výrobou;
- p) zriadenie vnútropodnikových počítačových sietí, programové a počítačové vybavenie a zriadenie prístupu na internet len ak ide o investície do nových technológií v oblasti živočíšnej výroby;
- q) na manipuláciu s debničkami, paletami, chladiace boxy a iné manipulačné prostriedky;
- r) na priamy predaj vlastnej produkcie priamo v areáli podniku.

3. Diverzifikácia poľnohospodárskych činností

- a) **Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do obstarania technického a technologického vybavenia vrátane špeciálnych strojov a náradia:** na diverzifikáciu poľnohospodárskych činností alebo služieb smerom k spracovaniu poľnohospodárskych produktov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ, pričom podiel vstupov do spracovania musí nad 50% pochádzať z vlastnej poľnohospodárskej prvovýroby. Výstupom spracovania je produkt, na ktorý sa vzťahuje príloha I ZFEÚ;
- b) **investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia:** na priamy predaj výhradne vlastných výrobkov v rámci areálu daného poľnohospodárskeho podniku.

Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno“ sú neoprávnenými investíciami investície do nákupu vnútorného vybavenia pre predajné a prezentačné priestory v rámci výrobného podniku⁹, pretože tieto investície sú oprávnenými na podporu z Národného podporného programu v rámci SOT s vínom.

Typ podpory:

Zisková, investičná, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách;
- zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia;
- smernica 91/676/EC o ochrane vodných zdrojov pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcimi z poľnohospodárstva;
- smernica 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách;
- nariadenie (EÚ) č. 1308/2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami;
- nariadenie (EÚ) č. 1310/2013 ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka;
- neprekrývanie podpory s Národným programom stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva na roky 2013/2014 až 2015/2016 je zabezpečené rozdielnymi podporenými činnosťami;
- neprekrývanie podpory s Národným podporným programom pre víno je zabezpečené rozdielnymi podporenými činnosťami;
- dodržanie rovnakých cieľov a neprekrývanie podpôr vo Vnútroštátnom rámci pre environmentálne opatrenia riešené v rámci operačných programov organizácií výrobcov v sektore ovocie a zelenina vypracovaným podľa čl. 33 ods. 5 a čl. 36 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1308/2013;
- neprekrývanie podpory z Operačného programu Výskum a inovácie je zabezpečené rozdielnymi prijímateľmi a rozdielnym zameraním investícií (z OP VaI nebudú podporené investície v poľnohospodárstve).

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Oprávnené náklady:

1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. súvisiace všeobecné náklady.

Podmienky oprávnenosti:

Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku:

1. zvýšením produkcie alebo jej kvality hlavne v kritických odvetviach (živočíšna výroba a špecializovaná rastlinná výroba) a/alebo;

---

⁹ V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené iba náklady na nákup hmotného majetku v súvislosti s vnútorným vybavením a zariadením, napr. nábytok, chladiarenské zariadenie, umývací drez, výčapné zariadenie, sanitárne zariadenie a pod. Vylúčené sú akékoľvek náklady na stavebné práce napr. výstavba hrubej stavby, zavedenie elektroinštalácie, vodoinštalácie, naniesenie omietky, vymaľovanie a pod.

2. znížením nákladovosti výroby poľnohospodárskych produktov pri zachovaní alebo zvýšení zamestnanosti alebo pri zachovaní alebo zvýšení produkcie a/alebo;
3. znížením záťaže na životné prostredie pri zachovaní alebo zvýšení zamestnanosti a/alebo;
4. zvýšením odbytu a/alebo;
5. komplexnou reštrukturalizáciou výroby v podniku a/alebo
6. zlepšením kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochranou pred jej degradáciou a/alebo
7. diverzifikáciou poľnohospodárskej výroby smerom k výrobe produktov, ktoré prinášajú vyššiu pridanú hodnotu pri zachovaní alebo zvýšení zamestnanosti.

Pre projekty v rámci fokusovej oblasti 2B je podmienkou schválený podnikateľský plán v zmysle podopatrenia 6.1.

Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- udržateľnosť plnenia kritérií žiadateľom;
- uprednostnené budú projekty v rámci kritických odvetví;
- uprednostnené budú projekty prispievajúce k udržaniu alebo zvýšeniu zamestnanosti;
- zabezpečenie zvyšovania produkcie a jej kvality;
- prioritnejšie budú investície vedúce k rozšíreniu kapacít;
- porovnanie výšky výdavkov vo vzťahu k zvýšeniu produkcie a zamestnanosti;
- prioritu budú mať projekty prispievajúce k ochrane životného prostredia (pôdy, vody, ovzdušia);
- hodnotiť sa bude komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú kolektívne investície a integrované projekty;
- uprednostnené budú projekty na zvýšenie výkonnosti mladých farmárov a malých fariem;
- uprednostnené budú projekty žiadateľov, ktorí poskytujú možnosť absolvovania praxe pre študentov poľnohospodárskych študijných alebo učebných odborov;
- projekty sa budú hodnotiť samostatne pre fokusovú oblasť 2A a 2B. Projekty nevybrané na základe bodovacieho skóre na financovanie v rámci fokusovej oblasti 2B budú ďalej zaradené do hodnotenia projektov pre fokusovú oblasť 2A.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja);
- 40% v prípade iných regiónov (Bratislavský kraj).

Miera podpory sa môže zvýšiť o 20%:

- *v prípade mladých poľnohospodárov;*
- *v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami;*
- *v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP;*
- *v prípade kolektívnych (združených) investícií vrátane tých, ktoré súvisia so zlúčením organizácií výrobcov;*
- *v prípade integrovaných projektov;*
- *v prípade investícií súvisiacich s operáciami podľa opatrení č. 10 a č. 11.*

Intenzita podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Opis zacielenia podpory pre poľnohospodárske podniky na reštrukturalizáciu v súlade s analýzou SWOT vo vzťahu k priorite 2: Pre SR je charakteristická nízka rentabilita poľnohospodárskej výroby, pričom veľké právnické osoby ľahšie maximalizujú zisk znižovaním nákladov a obmedzovaním výroby, ako zvyšovaním efektívnosti podnikania. Z uvedeného dôvodu bude podpora na reštrukturalizáciu cielená na menšie podniky (triedy 1-4 ESU).

Kritické odvetvia: živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba.

Špecializovaná rastlinná výroba je poľnohospodárska prvovýroba zameraná na pestovanie plodín mierneho pásma, ktoré sú uvedené v kapitole 07 „Zelenina, jedlé rastliny, korene a hľuzy“ a v kapitole 08 „Jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov alebo melónov“ Kombinovanej nomenklatúry zatriedenia tovaru a aromatické a liečivé rastliny. Číselné označenie kapitol sa môže meniť, záväzný je názov kapitoly.

Kolektívnymi (združenými) investíciami sa rozumejú investície, ktoré sa realizujú viac ako jedným poľnohospodárom a z uvedeného dôvodu prinášajú synergický efekt. Prijímateľom finančnej podpory môže byť buď vzniknutý právny subjekt (skupina výrobcov, organizácia výrobcov, medziodvetvová organizácia a pod.), alebo jeden subjekt, ktorý na základe zmluvy spolupracuje s iným subjektom/subjektmi a všetci sú beneficiary a spoluriešitelia projektu. Kolektívne (združené) investície nepriamo prispievajú k cieľom opatrenia Spolupráca.

Integrovanými projektmi sa rozumejú projekty zahŕňajúce podporu v rámci viacerých opatrení..

Projekty prispievajúce k cieľom Európskeho inovačného partnerstva pre udržateľnosť a produktivitu v poľnohospodárstve sú projekty realizované v rámci spolupráce v operačných skupinách v zmysle opatrenia Spolupráca.

Mladý poľnohospodár: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 5.1.

Malá farma: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.2.

Podopatrenie: 4.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov

Názov operácie:

Investície do hmotného majetku zamerané na zefektívnenie využívania vody v poľnohospodárstve

Opis operácie:

Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku zvýšením efektivity využívania vody v poľnohospodárstve.

Podporené budú činnosti v súvislosti s využívaním závlah, realizáciou investícií do existujúcich a nových závlahových systémov (infraštruktúry ako aj koncových zariadení) s cieľom ich výstavby, rekonštrukcie, modernizácie a efektívnejšieho nakladania so závlahovou vodou a energiou obmedzením ich strát.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 5A.

Operácia prispieva sekundárne k fokusovej oblasti 2A, 2B.

Rozsah činností:

- stavebné investície na výstavbu, rekonštrukciu alebo modernizáciu závlahových systémov vrátane infraštruktúry;
- investície do obstarania a modernizácie techniky a technológie závlahových systémov.

Typ podpory:

Zisková, investičná, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- smernica 2000/60/ES, ktorá ustanovuje rámec pre politiku spoločenstva v oblasti vôd;
- zákon č. 364/2004 Z.z. o vodách;
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Oprávnené náklady:

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. súvisiace všeobecné náklady.

Podmienky oprávnenosti:

1. Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku, a to **zvýšením efektivity využívania vody v poľnohospodárstve.**
  2. Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.
  3. Investície do závlahových systémov sú podmienené zavedením merača spotreby vody, ktorý môže byť súčasťou podporenej investície.
  4. Investície do rekonštrukcie alebo modernizácie existujúcich závlahových systémov sú oprávnené, pokiaľ sa posudkom pred realizáciou investície preukáže, že danou investíciou sa môže potenciálne dosiahnuť úspora vody aspoň 5 % - 25 % podľa technických parametrov existujúcich závlahových systémov.
  5. Ak má investícia vplyv na útvary podzemnej alebo povrchovej vody, ktorých stav bol v príslušnom pláne vodohospodárskeho manažmentu povodia označený za menej ako dobrý z dôvodov týkajúcich sa množstva vody:
    - a) investíciou sa na jej úrovni zabezpečí skutočné zníženie spotreby vody v objeme aspoň 50% potenciálnych úspor vody, ktoré sa umožnia prostredníctvom tejto investície;
    - b) v prípade investície v jedinom poľnohospodárskom podniku investícia tiež vedie k zníženiu celkovej spotreby vody podniku v objeme aspoň 50% potenciálnych úspor vody, ktoré sa umožnia na úrovni investície. Celková spotreba vody podniku zahŕňa aj vodu, ktorú podnik predal.
- Žiadna z podmienok v bode 4 sa neuplatňuje na:
- investíciu do existujúcich inštalácií, ktorá má vplyv len na energetickú efektívnosť;
  - investíciu na vytvorenie rezervoáru;
  - investíciu do využívania recyklovanej vody, ktorá nemá vplyv na útvar podzemnej alebo povrchovej vody.
6. Investícia, v dôsledku ktorej dôjde k čistému zväčšeniu zavlažovanej plochy majúcej vplyv na daný útvar podzemnej alebo povrchovej vody, je oprávnená, iba ak:
    - a) stav vodného útvaru nebol v príslušnom pláne vodohospodárskeho manažmentu povodia označený za menej ako dobrý z dôvodov týkajúcich sa množstva vody a
    - b) environmentálna analýza preukazuje, že daná investícia nebude mať výrazný negatívny vplyv na životné prostredie; takúto analýzu vplyvu na životné prostredie vykoná alebo schváli príslušný orgán a môže sa vzťahovať aj na skupiny podnikov.

7. Plochy, ktoré nie sú zavlažované, ale v ktorých bola zavlažovacia inštalácia aktívna v nedávnej minulosti, sa môžu považovať za zavlažované plochy na účely určenia čistého nárastu zavlažovaných plôch.
8. Odchylné od predchádzajúceho bodu môžu byť investície, v dôsledku ktorých dôjde k čistému zväčšeniu zavlažovanej plochy poľnohospodárskeho podniku, stále oprávnené, ak:
  - a) sa investícia kombinuje s investíciou do existujúcej zavlažovacej inštalácie alebo prvku zavlažovacej infraštruktúry, v prípade ktorých sa pri posúdení ex-ante skonštatuje, že ponúkajú potenciálnu úsporu vody minimálne medzi 5 % a 25 % podľa technických parametrov existujúcej inštalácie alebo infraštruktúry a
  - b) investícia ako celok zabezpečuje účinné zníženie spotreby vody na úrovni investície ako celku, a to vo výške aspoň 50 % potenciálnej úspory vody možnej v dôsledku investície do existujúcej zavlažovacej inštalácie alebo prvku zavlažovacej infraštruktúry.

Podmienky v tomto odseku sa okrem toho neuplatňujú na investície do vytvorenia novej zavlažovacej inštalácie zásobovanej vodou z existujúcej nádrže, ktorú príslušné orgány schválili pred 31. októbrom 2013, pokiaľ sú splnené tieto podmienky:

- daná nádrž je určená v príslušnom pláne manažmentu povodia a je predmetom požiadaviek preverovania uvedených v článku 11 ods. 3 písm. e) rámcovej smernice o vode,
- 31. októbra 2013 platil buď maximálny limit pre celkový odber z nádrže alebo minimálna požadovaná úroveň prietoku vo vodných útvaroch, na ktoré má daná nádrž vplyv,
- tento maximálny limit alebo minimálna požadovaná úroveň prietoku sú v súlade s podmienkami stanovenými v článku 4 rámcovej smernice o vode a
- výsledkom daných investícií nie je odber nad rámec maximálneho limitu platného 31. októbra 2013, ani pokles úrovne prietoku v ovplyvnených vodných útvaroch pod minimálnu požadovanú úroveň platnú 31. októbra 2013.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- udržateľnosť plnenia kritérií žiadateľom;
- v prípade investícií v oblastiach, kde existuje závlahová infraštruktúra, budú uprednostnené projekty závlah napojených a využívajúcich túto existujúcu infraštruktúru pred budovaním systémov, pre ktoré je potrebné vybudovať nové zdroje (studne);
- uprednostnené budú projekty rekonštrukcie a dostavby reálne využívaných závlah pred závlahami dlhodobo nepoužívanými;
- uprednostnené budú projekty v rámci kritických odvetví;
- uprednostnené budú projekty prispievajúce k udržaniu a zvýšeniu zamestnanosti;
- prioritou je zabezpečenie zvyšovania produkcie a jej kvality;
- prioritu budú mať projekty prispievajúce k ochrane životného prostredia;
- hodnotiť sa bude komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú kolektívne investície v kritických odvetviach;
- uprednostnené budú projekty na zvýšenie výkonnosti mladých farmárov a malých fariem;
- uprednostnené budú projekty žiadateľov, ktorí poskytujú možnosť absolvovania praxe pre študentov poľnohospodárskych študijných alebo učebných odborov.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja);
- 40% v prípade iných regiónov (Bratislavský kraj).

Miera podpory sa môže zvýšiť o 20%:

- v prípade mladých poľnohospodárov;
- v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami - len v prípade investícií do kritických odvetví;
- v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP;
- v prípade kolektívnych (združených) investícií vrátane tých, ktoré súvisia so zlúčením organizácií výrobcov;
- v prípade integrovaných projektov;
- v prípade investícií súvisiacich s operáciami podľa opatrení č. 10 a č. 11.

Miera podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Kritické odvetvia: živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba.

Špecializovaná rastlinná výroba je poľnohospodárska prvovýroba zameraná na pestovanie plodín mierneho pásma, ktoré sú uvedené v kapitole 07 „Zelenina, jedlé rastliny, korene a hľuzy“ a v kapitole 08 „Jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov alebo melónov“ Kombinovanej nomenklatúry zatriedenia tovaru a aromatické a liečivé rastliny. Číselné označenie kapitol sa môže meniť, záväzný je názov kapitoly.

Kolektívnymi (združenými) investíciami sa rozumejú investície, ktoré sa realizujú viac ako jedným poľnohospodárom a z uvedeného dôvodu prinášajú synergický efekt. Prijímateľom finančnej podpory môže byť buď vzniknutý právny subjekt (skupina výrobcov, organizácia výrobcov, medziodvetvová organizácia a pod.), alebo jeden subjekt, ktorý na základe zmluvy spolupracuje s iným subjektom/subjektmi a všetci sú beneficiary a spoluriešitelia projektu. Kolektívne (združené) investície nepriamo prispievajú k cieľom opatrenia Spolupráca.

Integrovanými projektmi sa rozumejú projekty zahŕňajúce podporu v rámci viacerých opatrení.

Projekty prispievajúce k cieľom Európskeho inovačného partnerstva pre udržateľnosť a produktivitu v poľnohospodárstve sú projekty realizované v rámci spolupráce v operačných skupín v zmysle opatrenia Spolupráca.

Mladý poľnohospodár: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.1.

Malá farma: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.2.

Podopatrenie: **4.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov**

Podopatrenie: **4.2 Podpora investícií do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych produktov**

Názov operácie:

*Investície do hmotného majetku zamerané na spracovanie a využívanie **obnoviteľných zdrojov energie***

Opis operácie:

Činnosti týkajúce sa spracovania alebo využívania obnoviteľných zdrojov energie s výnimkou vodnej, veternej a solárnej energie a činnosti týkajúce sa výroby biomasy a zakladania porastov rýchlorašúcich drevín.

Operácia je rozdelená na dva typy podľa podopatrení:

Typ 1: Investícia do výroby, spracovania a využívania OZE, pričom všetku vyrobenú energiu spotrebuje podnik na vlastnú činnosť – operácia v zmysle podopatrenia 4.1

Typ 2: Investícia do výroby, spracovania a využívania OZE, pričom časť vyrobenej energie sa predá do siete – operácia v zmysle podopatrenia 4.2

Pre operáciu typ 1:

Oprávnené sú činnosti, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku. Všetku vyrobenú energiu spotrebuje podnik na vlastnú činnosť.

Rozsah podpory:

1. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kWe,
2. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kWt,
3. investície na budovanie, modernizáciu a rekonštrukciu objektov sušární s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt,
4. investície na budovanie, modernizáciu a rekonštrukciu zariadení na využívanie geotermálneho vrtu pre vlastnú činnosť farmy,
5. budovanie skleníkov so zdrojom tepla na obnoviteľné zdroje a alternatívne zdroje energie s využívaním na vykurovanie,
6. investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie,
7. investície na založenie porastov rýchlo rastúcich drevín na poľnohospodárskej pôde.

Pre operáciu typ 2:

Oprávnené sú činnosti, ktoré sa týkajú spracovania poľnohospodárskych produktov. Vstupom do výrobného procesu je poľnohospodársky produkt alebo vedľajšie produkty a odpady z poľnohospodárskej výroby alebo vlastného spracovania potravín. Všetky uvedené postupy sú produktmi prílohy I ZFEÚ. Výstupom výrobného procesu je produkt mimo prílohy I ZFEÚ¹⁰, a to:

- energia z obnoviteľných zdrojov energie alebo
- produkt, ktorý je ďalej využívaný na výrobu energie.

Podnik nespotrebuje všetku vyrobenú energiu na vlastnú činnosť, ale časť predáva do siete alebo produkty, ktoré sú ďalej využívané na výrobu energie, podnik realizuje na trhu.

Rozsah podpory:

1. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kWe,
2. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kWt,
3. investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 5C.

Operácia prispieva sekundárne k fokusovej oblasti 5D, 2A, 2B, 6A.

Rozsah činností:

1. Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia objektov

- a) na využívanie geotermálnej energie na vykurovanie skleníkov a fóliovníkov a súvisiace investičné činnosti;
- b) na zavádzanie technológií na výrobu energie energetickou transformáciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových

---

¹⁰ Zmluva o fungovaní EÚ.

druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov a lesného hospodárstva;

- c) na zriadenie a využívanie geotermálneho vrtu vrátane rozvodov pre vlastnú spotrebu farmy.

2. Obstaranie a modernizácia technického a technologického vybavenia

- a) na energetickú transformáciu biomasy a to cielene pestovanej biomasy na plochách nevyužívanej poľnohospodárskej pôdy (nevyužitej ornej pôdy a plochy trvalých trávnych porastov), odpadovej biomasy zo živočíšnej výroby, rastlinnej výroby, drevnej hmoty z lesnej pôdy a biomasy z biologicky rozložiteľného odpadu z vlastnej poľnohospodárskej činnosti a vlastnej výroby potravinárskych výrobkov. Investície budú zamerané na produkciu tepla a elektriny.
- b) na technológiu vykurovania skleníkov pre efektívnejšie využívanie potenciálu geotermálnych vôd priamo za účelom jej získania, ako aj technológie pre využívanie termálnej vody priamym ohrevom. Tiež technológie k zefektívneniu využitia termálnej vody s nízkou teplotou, ktorú nie je možné využiť na priame vykurovanie, transformovaním pomocou tepelných čerpadel ako zdroj pre priame vykurovanie.
- c) na technológiu pre vykurovanie skleníkov na vysoko účinnú kombinovanú výrobu tepla/elektrickej energie z bioplynu/drevoplynu v kombinácii s tepelnými čerpadlami pre spotrebu produkovanej el. energie. Technológie plnia požiadavky: produkované teplo sa využije na 100 % pre vlastnú spotrebu a el. energie min. 50 % bude využitá ako pre vlastnú spotrebu, tak aj priamo na technológiu pestovania spolu s technológiou tepelných čerpadel;
- d) na technológiu vykurovania skleníkov pre vysoko efektívne využívanie biomasy ako obnoviteľného zdroja s využitím produkovaného syntetického plynu v kombinovanej výrobe tepla a el. energie, alebo na priame využívanie syntetického plynu pre výrobu tepla s účinnosťou v zmysle vyhlášky MH SR 337/2012, pričom navrhovaná technológia musí garantovať na 100 % využitie tepla pre vlastnú spotrebu.
- e) Technológia na využívanie obnoviteľných zdrojov energie (s výnimkou veternej, vodnej a solárnej) na sušenie výrobkov poľnohospodárskej prvovýroby vrátane liečivých rastlín, drobného ovocia, spracovanie šípok, spracovanie priemyselných rajčiakov.
- f) na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie.

3. Založenie porastov rýchlo rastúcich drevín

- náklady na založenie porastov rýchlo rastúcich drevín na poľnohospodárskej pôde.

Typ podpory:

Zisková, investičná, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysokoúčinnej kombinovanej výroby;
- smernica 2009/28/ES o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie;
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia;
- vyhláška MH SR 337/2012, ktorou sa ustanovuje energetická účinnosť premeny energie pri prevádzke, rekonštrukcii a budovaní zariadenia na výrobu elektriny a zariadenia na výrobu tepla;
- Neprekrývanie podpory v oblasti investícií do OZE s OP Kvalita životného prostredia je zabezpečené rozdielnym výkonom zariadenia a rozdielnym zameraním investície (v rámci OP KŽP sú podporené investície do zariadení s vyššou kapacitou a pri investíciách s nižšou kapacitou je podmienka, že ani časť energie žiadateľ nespotrebuje na vlastnú poľnohospodársku činnosť).

Oprávnené náklady:

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. súvisiace všeobecné náklady.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Podmienky oprávnenosti:

1. Podpora nemôže zakladať ďalšie nároky na ornú pôdu, aby nedošlo k prípadnému zhoršeniu podmienok potravinovej bezpečnosti.
2. Založenie porastov rýchlorastúcich drevín nebude mať negatívny vplyv na biodiverzitu a sústavu NATURA 2000. Založenie porastu rýchlorastúcich drevín na poľnohospodárskej pôde musí byť v súlade s ustanovením §18a zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia.
3. Pokiaľ ide o spracovanie biomasy, technológia sa zameriava na spracovanie prevažne odpadu a vedľajších produktov (nad 50% vstupov).
4. Pokiaľ ide o výrobu elektriny spaľovaním bioplynu získaného anaeróbnou fermentáciou a elektriny z plynu vyrobeného termochemickým splyňovaním biomasy, musí žiadateľ z ročnej výroby tepla využiť najmenej 50 % na dodávku využiteľného tepla, ktorá nezahŕňa teplo použité na energetické spracovanie zvyšku biologicky rozložiteľného odpadu, ktorý zostal po výrobe bioplynu.
5. Pre operácie typ 1: V prípade investícií do výroby energie je podmienkou, že všetka vyrobená energia sa spotrebuje výhradne vo vlastnom podniku - v prípade investícií do výroby tepelnej energie a/alebo elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov v poľnohospodárskych podnikoch sú zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov oprávnené na podporu len vtedy, ak ich výrobná kapacita nepresahuje kombinovanú priemernú ročnú spotrebu tepelnej energie a elektrickej energie v danom poľnohospodárskom podniku vrátane domácnosti¹¹. Uvedená podmienka sa bude posudzovať pred realizáciou investície.
6. Pre operácie typ 2: Výrobná kapacita zariadení na výrobu tepelnej a/alebo elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie presahuje kombinovanú priemernú ročnú spotrebu tepelnej energie a elektrickej energie v danom poľnohospodárskom podniku vrátane domácnosti³. Uvedená podmienka sa bude posudzovať pred realizáciou investície. Podmienkou je, že poľnohospodársky podnik využije aspoň časť vyrobenej energie na vlastnú poľnohospodársku činnosť.
7. Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- udržateľnosť plnenia kritérií žiadateľom;
- uprednostnené budú projekty prispievajúce k udržaniu a zvýšeniu zamestnanosti;
- uprednostnené budú kolektívne investície v prípade spracovania odpadov zo živočíšnej výroby;
- uprednostnené budú projekty zamerané na spracovanie a využitie najmä odpadu, tzn. odpady a vedľajšie produkty tvoria aspoň 70 % vstupov;
- hodnotiť sa bude komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;

---

¹¹ spotreba domácnosti sa zaráta len v prípade súkromne hospodáriaceho roľníka, ak sa daná domácnosť nachádza v areáli daného poľnohospodárskeho podniku.

- uprednostnené budú projekty žiadateľov, ktorí poskytujú možnosť absolvovania praxe pre študentov poľnohospodárskych študijných alebo učebných odborov alebo odborov zameraných na bioenergetiku.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja);
- 40% v prípade iných regiónov (Bratislavský kraj).

Miera podpory sa môže zvýšiť o 20%:

pre operácie typ 1:

- v prípade mladých poľnohospodárov;
- v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami - len v prípade investícií do kritických odvetví (živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba);
- v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP;
- v prípade kolektívnych (združených) investícií vrátane tých, ktoré súvisia so zlúčením organizácií výrobcov;
- v prípade integrovaných projektov;
- v prípade investícií súvisiacich s operáciami podľa opatrení č. 10 a č. 11.

pre operácie typ 2:

- v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP;
- v prípade operácií súvisiacich so zlučovaním organizácií výrobcov.

Miera podpory pre oba typy operácií sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Kritické odvetvia: živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba.

Spracovanie poľnohospodárskych produktov znamená akékoľvek pôsobenie na poľnohospodársky produkt, výsledkom ktorého je taktiež poľnohospodársky produkt alebo potravina s výnimkou činností vykonávaných v poľnohospodárskom podniku v súvislosti s prípravou živočíšneho alebo rastlinného produktu na prvý predaj, t.j. činnosti vykonávané v poľnohospodárskom podniku potrebné na prípravu výrobku na prvý predaj ako napr. zber, sekanie a mlátenie obilnín, balenie vajec atď. sa nepovažuje za spracovanie. V prípade produktov rastlinného pôvodu musia byť tieto minimálne očistené, vytriedené a zabalené do maloobchodného spotrebiteľského balenia. Len samostatné umiestnenie v prepravkách sa nepovažuje za primárne spracovanie poľnohospodárskych produktov.

Kolektívnymi (združenými) investíciami sa rozumejú investície, ktoré sa realizujú viac ako jedným poľnohospodárom a z uvedeného dôvodu prinášajú synergický efekt. Prijímateľom finančnej podpory môže byť buď vzniknutý právny subjekt (skupina výrobcov, organizácia výrobcov, medziodvetvová organizácia a pod.), alebo jeden subjekt, ktorý na základe zmluvy spolupracuje s iným subjektom/subjektmi a všetci sú beneficiary a spoluriešitelia projektu. Kolektívne (združené) investície nepriamo prispievajú k cieľom opatrenia Spolupráca.

Integrovanými projektmi sa rozumejú projekty zahŕňajúce podporu v rámci viacerých opatrení..

Projekty prispievajúce k cieľom Európskeho inovačného partnerstva pre udržateľnosť a produktivitu v poľnohospodárstve sú projekty realizované v rámci spolupráce v operačných skupín v zmysle opatrenia Spolupráca.

Mladý poľnohospodár: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.1.

Malá farma: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.2.

Podopatrenie: **4.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov**

Podopatrenie: **4.2 Podpora investícií do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych produktov**

Názov operácie:

Investície do technológií, ktoré prispievajú k úsporám konečnej energetickej spotreby

Opis operácie:

Operácia je rozdelená na dva typy podľa podopatrení:

Typ 1: Investície do hmotného majetku, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku a ktoré prispievajú k úsporám energie – operácia v zmysle podopatrenia 4.1

Typ 2: Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych alebo potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ, pričom výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje a ktoré prispievajú k úsporám energie – operácia v zmysle podopatrenia 4.2

Pre operácie typ 1 sú oprávnené všetky investície do nových technológií, ktoré prispievajú k úsporám energie a investícia sa týka výhradne vlastnej poľnohospodárskej výroby.

Pre operácie typ 2 sú oprávnené všetky investície prispievajúce k úsporám energie súvisiace s výrobou, spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych produktov a potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ. Výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje. Investícia sa týka výlučne vlastnej činnosti.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 5B.

Operácia prispieva sekundárne k fokusovej oblasti 2A, 3A.

Typ podpory:

Zisková, investičná, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie;
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách;
- Neprekrývanie podpory z Operačného programu Kvalita životného prostredia je zabezpečené rozdielnymi prijímateľmi a rozdielnym zameraním investícií (z OP KŽP nebudú podporené investície v poľnohospodárstve a budú podporené investície komplementárne v ostatných výrobných odboroch v sektore potravinárstva).

Oprávnené náklady:

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. súvisiace všeobecné náklady.

Oprávnené sú len tie investície do majetku, ktoré sa týkajú zvyšovania účinnosti využitia energie.

Prijímateľ podpory:

Pre operácie typ 1:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Pre operácie typ 2:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov).

Podmienky oprávnenosti:

1. investícia prispeje k úspore energie v absolútnom vyjadrení;
2. investícia prispeje k úspore energie, čo je možné v podniku kvantifikovať;
3. ide o investície vyplývajúce z energetických auditov v zmysle 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie v znení neskorších predpisov;
4. pre operácie typ 2 sa na vstupy do výrobného procesu vzťahuje príloha I ZFEÚ;
5. pre operácie typ 2 výstupom výrobného procesu môže byť:
  - produkt prílohy I ZFEÚ;
  - ďalšie potraviny v zmysle zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách, ktoré nie sú zahrnuté medzi produktmi prílohy I ZFEÚ;
6. Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- udržateľnosť plnenia kritérií žiadateľom;
- príspevok investície k udržaniu alebo tvorbe pracovných miest alebo k zvyšovaniu efektívnosti výroby;
- Uprednostnené budú projekty výrobcov, ktorých výrobky majú Značku kvality SK alebo chránené označenie pôvodu, chránené zemepisné označenie alebo sú to výrobky s označením - zaručená tradičná špecialita.
- príspevok investície k zvýšeniu produkcie alebo k zvýšeniu kvality výrobkov;
- závislosť výšky výdavkov projektu od zvýšenia produkcie, resp. od zvýšenia alebo udržania zamestnanosti;
- komplexnosť, udržateľnosť projektu, schopnosť realizácie projektu, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- Žiadateľ poskytuje možnosť absolvovania praxe pre študentov poľnohospodárskych alebo potravinárskych študijných alebo učebných odborov.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja);
- 40% v prípade iných regiónov (Bratislavský kraj).

Miera podpory sa môže zvýšiť o 20%:

pre operácie typ 1:

- v prípade mladých poľnohospodárov;
- v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami - len v prípade investícií do kritických odvetví (živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba);
- v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP;
- v prípade kolektívnych (združených) investícií vrátane tých, ktoré súvisia so zlúčením organizácií výrobcov;
- v prípade integrovaných projektov;
- v prípade investícií súvisiacich s operáciami podľa opatrení č. 10 a č. 11.

pre operácie typ 2:

- v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP (vzťahuje sa aj na spracovanie, marketing a vývoj);
- v prípade operácií súvisiacich so zlučovaním organizácií výrobcov.

Miera podpory pre oba typy operácií sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Spracovanie poľnohospodárskych produktov znamená akékoľvek pôsobenie na poľnohospodársky produkt, výsledkom ktorého je taktiež poľnohospodársky produkt alebo potravinu s výnimkou činností vykonávaných v poľnohospodárskom podniku v súvislosti s prípravou živočíšneho alebo rastlinného produktu na prvý predaj, t.j. činnosti vykonávané v poľnohospodárskom podniku potrebné na prípravu výrobku na prvý predaj ako napr. zber, sekanie a mlátenie obilnín, balenie vajec atď. sa nepovažuje za spracovanie. V prípade produktov rastlinného pôvodu musia byť tieto minimálne očistené, vytriedené a zabalené do maloobchodného spotrebiteľského balenia. Len samostatné umiestnenie v preprávkach sa nepovažuje za primárne spracovanie poľnohospodárskych produktov.

Uvádzanie na trh poľnohospodárskych produktov znamená vystavenie produktu s cieľom predaja, ponúkajú na predaj, dodanie alebo iná forma umiestnenia na trhu s výnimkou prvého predaja prvovýrobcom distribútorovi alebo spracovateľovi a akejkolvek aktivity súvisiacej s prípravou produktu na prvý predaj. Predaj prvovýrobcom spotrebiteľovi sa považuje za uvádzanie na trh, pokiaľ ide o predaj v samostatných priestoroch určených na ten účel mimo areálu daného podniku.

Kolektívnymi (združenými) investíciami sa rozumejú investície, ktoré sa realizujú viac ako jedným poľnohospodárom a z uvedeného dôvodu prinášajú synergický efekt. Prijímateľom finančnej podpory môže byť buď vzniknutý právny subjekt (skupina výrobcov, organizácia výrobcov, medziodvetvová organizácia a pod.), alebo jeden subjekt, ktorý na základe zmluvy spolupracuje s iným subjektom/subjektmi a všetci sú beneficiary a spoluriešitelia projektu. Kolektívne (združené) investície nepriamo prispievajú k cieľom opatrenia Spolupráca.

Integrovanými projektmi sa rozumejú projekty zahŕňajúce podporu v rámci viacerých opatrení..

Projekty prispievajúce k cieľom Európskeho inovačného partnerstva pre udržateľnosť a produktivitu v poľnohospodárstve sú projekty realizované v rámci spolupráce v operačných skupín v zmysle opatrenia Spolupráca.

Mladý poľnohospodár: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.1.

Malá farma: subjekt, ktorý spĺňa definíciu prijímateľa podpory v podopatrení 6.2.

Podopatrenie: 4.2 Podpora investícií do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych produktov

Názov operácie:

Investície, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ, výroby, skladovania, spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja potravinárskych výrobkov, pričom výstupom výrobného procesu môže byť výrobok, na ktorý sa vzťahuje príloha I ZFEÚ, aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje.

Opis operácie:

Oprávnené sú všetky investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ alebo výroby, spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja

potravínarských výrobkov, pričom výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje.

V prípade investícií súvisiacich s výrobou, spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom potravinárskych výrobkov v zmysle zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách sú oprávnené investície v nasledovných výrobných odboroch:

- mäso spracujúci a hydinársky;
- mliekarenský;
- vinársky;
- spracovanie ovocia a zeleniny (mrazenie, konzervovanie, výroba štiav a pod.);
- mlynský;
- pekársky;
- tukový;
- cukrovarnícky.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 3A.

Operácia prispieva sekundárne k fokusovej oblasti 5B, 6A.

Rozsah činností:

1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok);
2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012 z , nariadenie (EÚ) č. 1308/2013);
3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie;
4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh
5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe;
6. stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiareň odpadových vôd;
7. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní;
Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno“ sú neoprávnenými investíciami investície do nákupu vnútorného vybavenia pre predajné a prezentačné priestory v rámci výrobného podniku¹², pretože tieto investície sú oprávnenými na podporu z Národného podporného programu v rámci SOT s vínom.
8. investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia);
9. obstaranie výpočtovej techniky (hardvér), programového (softvér) a iného elektronického vybavenia (tlačiarne, skenery a pod.);
10. zriadenie pripojenia k internetu k zefektívneniu činností zvyšujúcich pridanú hodnotu a zlepšujúcich predaj produkcie a zaistenia informatizácie;

---

¹² V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené iba náklady na nákup hmotného majetku v súvislosti s vnútorným vybavením a zariadením, napr. nábytok, chladiarenské zariadenie, umývací drez, výčapné zariadenie, sanitárne zariadenie a pod. Vylúčené sú akékoľvek náklady na stavebné práce napr. výstavba hrubej stavby, zavedenie elektroinštalácie, vodoinštalácie, naniesenie omietky, vymaľovanie a pod.

Typ podpory:

Zisková, investičná, nenávratný finančný príspevok

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách;
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 313/2009 Z. z. o vinohradníctve a vinárstve;
- nariadenie (EÚ) č. 1310/2013 ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka;
- Neprekrývanie podpory v oblasti spracovania produktov s podporou v rámci podopatrenia 6.4 je zabezpečené odlišnými produktmi vstupujúcimi do spracovania. V rámci podopatrenia 6.4 je vstupom do spracovania produkt mimo prílohy I ZFEÚ a v rámci podopatrenia 4.1 je vstupom do spracovania produkt v rámci prílohy I ZFEÚ.
- Neprekrývanie podpory z Operačného programu Výskum a inovácie je zabezpečené rozdielnymi prijímateľmi a rozdielnym zameraním investícií (z OP Val nebudú podporené investície vo vybraných výrobných odboroch v sektore potravinárstva).
- Neprekrývanie podpory s Národným podporným programom pre víno je zabezpečené rozdielnymi podporenými činnosťami.

Oprávnené náklady:

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. súvisiace všeobecné náklady.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov).

Pokiaľ ide o investície do malých podnikových predajní na priamy predaj vlastných výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ, tzn. zriadenie malých predajných miest mimo areálu daného podniku, kde prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne svoje výrobky, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ sú oprávnenými žiadateľmi zároveň aj fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby.

Podmienky oprávnenosti:

1. oprávnené sú len tie investície, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v súvislosti so :
  - a) zavádzaním výroby nových ako aj tradičných výrobkov
  - b) zavádzaním novej techniky/technológií;
  - c) rozširovaním výroby
  - d) zvýšením efektívnosti výrobného procesu
  - e) zavádzaním a rozširovaním informačných a komunikačných technológií;
  - f) podporou budovania odbytových miest pre odbyt poľnohospodárskej produkcie a produktov spracovania poľnohospodárskej výroby;
2. na vstupy do výrobného procesu sa vzťahuje príloha I ZFEÚ;
3. výstupom výrobného procesu môže byť:
  - a) produkt prílohy I ZFEÚ;
  - b) ďalšie potraviny v zmysle zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách, ktoré nie sú zahrnuté medzi produktmi prílohy I ZFEÚ.
4. Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- zamedzenie subjektívneho faktora pri hodnotení projektu;
- udržateľnosť plnenia kritérií žiadateľom;
- príspevok investície k udržaniu a tvorbe pracovných miest alebo k zvyšovaniu efektívnosti výroby;
- Investícia sa týka výroby produktov, ktoré majú Značku kvality SK, alebo produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít.
- príspevok investície k zvýšeniu produkcie alebo k zvýšeniu kvality výrobkov;
- komplexnosť, udržateľnosť projektu, schopnosť realizácie projektu, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- Žiadateľ poskytuje možnosť absolvovania praxe pre študentov potravinárskych a poľnohospodárskych študijných alebo učebných odborov.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja);
- 40% v prípade iných regiónov (Bratislavský kraj).

Miera podpory sa môže zvýšiť o 20%:

- *v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP (vzťahuje sa aj na spracovanie, marketing a vývoj);*
- *v prípade operácií súvisiacich so zlučovaním organizácií výrobcov.*

Miera podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Spracovanie poľnohospodárskych produktov znamená akékoľvek pôsobenie na poľnohospodársky produkt, výsledkom ktorého je taktiež poľnohospodársky produkt alebo potrava s výnimkou činností vykonávaných v poľnohospodárskom podniku v súvislosti s prípravou živočíšneho alebo rastlinného produktu na prvý predaj, t.j. činnosti vykonávané v poľnohospodárskom podniku potrebné na prípravu výrobku na prvý predaj ako napr. zber, sekanie a mlátenie obilnín, balenie vajec atď. sa nepovažuje za spracovanie. V prípade produktov rastlinného pôvodu musia byť tieto minimálne očistené, vytriedené a zabalené do maloobchodného spotrebiteľského balenia. Len samostatné umiestnenie v prepravkách sa nepovažuje za primárne spracovanie poľnohospodárskych produktov.

Uvádzanie poľnohospodárskych produktov na trh znamená vystavenie produktu s cieľom predaja, ponúkajú na predaj, dodanie alebo iná forma umiestnenia na trhu s výnimkou prvého predaja prvovýrobcom distribútorovi alebo spracovateľovi a akejkoľvek aktivity súvisiacej s prípravou produktu na prvý predaj. Predaj prvovýrobcom spotrebiteľovi sa považuje za uvádzanie na trh, pokiaľ ide o predaj v samostatných priestoroch určených na ten účel mimo areálu daného podniku.

Projekty prispievajúce k cieľom Európskeho inovačného partnerstva pre udržateľnosť a produktivitu v poľnohospodárstve sú projekty realizované v rámci spolupráce v operačných skupín v zmysle opatrenia Spolupráca.

Podopatrenie: 4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva

Názov operácie:

Vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav

Opis operácie:

Investície, ktoré prispievajú k

- zníženiu fragmentácie pozemkového vlastníctva;
- obnove evidencie pozemkov a podpore hospodárenia na pozemkoch;
- vytvoreniu novej evidencie pozemkového vlastníctva na zabezpečenie súladu medzi pozemkami produkčných celkov z LPIS a údajmi v katastri nehnuteľností so skutkovým stavom v teréne;
- vytvoreniu podmienok pre korektné nájomné vzťahy k pozemkom ako základný predpoklad pre poskytovanie priamych platieb na pôdu;
- podpore hospodárenia na upravených pozemkoch vytvára predpoklad pre rozvoj trhu s pôdou s cieľom zlepšenia podmienok obhospodarovania pozemkov za účelom zlepšenia podnikania na pôde.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 2A.

Operácia prispieva sekundárne k fokusovej oblasti 2B, 6A, 4A, 4B, 4C, 5E.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, zálohové/refundačné/paušálne platby.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ podpory:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Užívateľ:

Priamy – štátna správa v oblasti pozemkových úprav a ochrany poľnohospodárskej pôdy.

Nepriamy – obhospodarovatelia a vlastníci pôdy a miestna územná samospráva.

Oprávnené náklady:

Súvisiace všeobecné náklady - náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zabezpečia kontinuitu pozemkových úprav v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ a ktoré sú definované platnými právnymi, metodickými a technickými predpismi, a to:

1. investície spojené so znížením rozdrobenosti pozemkového vlastníctva zabezpečením kontinuity pozemkových úprav;
2. investície spojené s vytvorením novej evidencie pozemkového vlastníctva;
3. investície spojené s podporou hospodárenia na pozemkoch;
4. Investície spojené s vytvorením podmienok pre korektné nájomné vzťahy k pozemkom;

Prostriedky nie je možné čerpať na katastrálne územia ležiace mimo územia Slovenska.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- príspevok investície k naplneniu cieľa;
- komplexnosť, udržateľnosť, efektívnosť projektu, schopnosť realizácie projektu, hospodárnosť projektu.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Finančná pomoc v zmluvách na vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav spolufinancovaných EÚ je vo väčšine prípadov, vzhľadom na časový a finančný horizont projektov pozemkových úprav, rozdelená na dve programovacie obdobia, v tomto prípade na programovacie obdobie 2007 – 2013 s fakturovaním do 31.3.2015 a na programovacie obdobie 2014 – 2020.

Z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 je potreba finančných prostriedkov v objeme cca 55 mil. € na realizáciu projektov pozemkových úprav, pričom v objeme 35 mil. € sú pripravené projekty pozemkových úprav s predpokladom začatia realizácie prác do roku 2015 a zvyšný objem finančných prostriedkov sa použije na práce súvisiace s vyhotovením projektov pozemkových úprav, ktoré budú verejne obstarané a vypracované do roku 2016. Okrem toho sa predpokladá prechod záväzkov z PRV SR 2007-2013 do PRV SR 2014-2020 vo výške 2 mil. €.

Práce súvisiace so zabezpečením vypracovania a vykonania projektu pozemkových úprav sú rozdelené do viacerých etáp, pričom priemerná doba trvania vypracovania a vykonania projektu je 5 - 6 rokov. Ich prípadné prerušenie a ukončenie niektorej z etáp je neefektívne. Čiastkové výsledky sú nepoužiteľné, pretože výsledkom musí byť právoplatné rozhodnutie správneho orgánu, ktorým sa zakladajú, menia a rušia vlastnícke vzťahy k pozemkom.

V prípadoch nepokračovania začatých konaní a prác spojených s pozemkovými úpravami by to bolo neefektívne vynakladanie finančných prostriedkov.

Podopatrenie: **4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva**

Názov operácie:

Vybudovanie spoločných zariadení a opatrení

Opis operácie:

Vybudovaním spoločných zariadení a opatrení na pozemkoch, ktoré sú výsledkom projektov pozemkových úprav dochádza v územiach, na ktorých boli vykonané PPÚ k reálnemu predpokladu zníženia nákladov na prepravu materiálov (osív, sadív, hnojív a pod.); k optimálnej kultivácii a ošetrovaniu pozemkov vplyvom racionálnejšieho rozmiestnenia a tvaru parciel; k modernizácii a prispôbieniu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva vrátane lepšieho prístupu k poľnohospodárskej a lesnej pôde; a tým dochádza k úspore energií, najmä pohonných hmôt.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 4C

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, zálohové/refundačné/paušálne platby.

Súvislosť s ostatnou legislatívou:

- zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách;

- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní.

Prijímateľ podpory:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a miestna územná samospráva.

Užívateľ:

Priamy – štátna správa v oblasti pozemkových úprav a ochrany poľnohospodárskej pôdy.

Nepriamy – obhospodarovatelia a vlastníci pôdy a miestna územná samospráva.

Oprávnené náklady:

1. Investície do dlhodobého hmotného majetku:
  - na výstavbu nehnuteľného majetku;
  - na vylepšenie nehnuteľného majetku;
  - na úpravu nehnuteľného majetku.
2. Súvisiace všeobecné náklady:
  - náklady na projektovú dokumentáciu;
  - náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

Budú uplatňované kritéria spôsobilosti definované platnými právnymi, metodickými a technickými predpismi a oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zabezpečia kontinuitu pozemkových úprav v súlade s príslušnými právnymi predpismi EÚ.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- príspevok investície k naplneniu cieľa;
- komplexnosť, udržateľnosť a efektívnosť projektu, schopnosť realizácie projektu, hospodárnosť projektu.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Spoločné zariadenia a opatrenia sú: komunikačné (poľné a lesné cesty), protierózne (zariadenia a opatrenia zabraňujúce vodnej a veternej erózii), protipovodňové (zariadenia a opatrenia zabezpečujúce zadržiavanie vody v území a ochranu pre povodňami), vodohospodárske (úpravy vodných tokov a výstavba vodohospodárskych zariadení a opatrení), ekologické (výsadba zelene) zrealizované a skolaudované.

Dôvodmi pre pokračovanie v realizácii vybudovania spoločných zariadení a opatrení podporených v predchádzajúcich programovacích obdobiach sú prebiehajúce negatívne procesy vo vidieckej a poľnohospodárskej krajine ako sú: nízka podpora rozvoja malých podnikov osobitne SHR, nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom tvoriacich existujúcu infraštruktúru (väčšina súčasných poľných a lesných ciest nie je majetkovoprávne usporiadaná), nezrovnalosti v evidencii pozemkového vlastníctva, čo vedie k tomu, že súčasní obhospodarovatelia pozemkov nemajú možnosť uzatvoriť korektné nájomné zmluvy k reálnym pozemkom. Tieto problémy riešia práve pozemkové úpravy, ktoré dávajú predpoklady pre rozvoj trhu s pôdou s cieľom zlepšenia podmienok obhospodarovania pozemkov za účelom zlepšenia podmienok podnikania na pôde); nízka ekologická stabilita krajiny, zmeny v štruktúre vidieckeho obyvateľstva, zmeny v spôsobe hospodárenia na poľnohospodárskej pôde.

Práce súvisiace s realizáciou navrhovaných spoločných zariadení a opatrení sú časovo kratšie ako vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav, priemerná doba výstavby je 1-2 roky, ale sú finančne podstatne náročnejšie. Zároveň je možné ich zrealizovať len na majetkovoprávne usporiadaných pozemkoch, ktoré sa stanú vlastníctvom obce alebo štátu až po zapísaní projektu pozemkových úprav do katastra nehnuteľností. Ide najmä o projekty začaté a rozpracované v rámci predchádzajúcich podporných programov a programovacieho obdobia 2007 – 2013.

Objem finančných prostriedkov na realizáciu vybudovania spoločných zariadení predstavuje 30 mil. EUR.

Podopatrenie: 4.3 Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva

Názov operácie:

Investície týkajúce sa infraštruktúry a prístupu k lesnej pôde

Opis operácie:

Oprávnené sú tie činnosti, ktoré sa týkajú infraštruktúry súvisiacej s výstavbou, dostavbou, prestavbou a rekonštrukciou lesných ciest a prístupu k lesnej pôde s výnimkou protipožiarnych lesných ciest. Oprávnená bude výstavba lesných ciest kategórií 1L a 2L¹³, ktoré slúžia pre odvoz dreva, prístup hasičskej techniky a technologických vozidiel.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 2C.

Typ podpory:

- Investičná, zisková, nenávratný finančný príspevok

Súvislosť s inou legislatívou:

- usmernenia EÚ pre štátnu pomoc v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve 2014 – 2020;
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch;
- Neprekryvanie podpory v rámci podopatrenia 4.3 s podporou v rámci podopatrenia 8.3 je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených aktivít (v rámci podopatrenia 4.3 je oprávnená výstavba a rekonštrukcia lesných ciest a prístupu k lesnej pôde s výnimkou protipožiarnych lesných ciest, v rámci podopatrenia 8.3 je oprávnená výstavba a rekonštrukcia protipožiarnych lesných ciest).

Prijímateľ podpory:

- obhospodarovateľ lesa v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch.

Oprávnené náklady:

- náklady na hmotné investície súvisiace s budovaním, dostavbou, prestavbou a rekonštrukciou lesných ciest;
- súvisiace všeobecné náklady, ako sú projektová dokumentácia, inžinierska činnosť, poradenská činnosť a štúdie realizovateľnosti.

Podmienky oprávnenosti:

- Kritériá vzťahujúce sa k investíciám.
- Verejné obstarávanie.
- Žiadateľ obhospodaruje minimálne 10 ha lesa.
- Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

---

¹³ Podľa STN 736108 Lesná dopravná sieť

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Princíp nediskriminácie, efektivity.
- udržateľnosť projektu;
- vplyv na životné prostredie a klímu;
- komplexnosť projektu.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 80%.

Podopatrenie: 4.4 Podpora neproduktívnych investícií spojených s plnením agro-environmentálnych cieľov súvisiacich s klímou

Názov operácie:

Neziskové investície do výstavby, rekonštrukcie, opravy a modernizácie zariadení na skladovanie, spracovanie a nakladanie s odpadovou vodou a hospodárskymi hnojivami a neziskové investície pre ustajnenie a chov hospodárskych zvierat s využitím nových technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov.

Opis operácie:

Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia skladovacích kapacít pre odpadovú vodu a hospodárske hnojivá a technológie na znižovanie emisií skleníkových plynov v chovoch hospodárskych zvierat.

Rozsah činností:

- do objektov a technológií na bezpečné uskladnenie a nakladanie s hospodárskymi hnojivami a inými vedľajšími produktmi vlastnej živočíšnej výroby (výstavba hnojísk, uskladňovacích nádrží alebo žump);
- do nových technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v ustajnení hospodárskych zvierat.

Operácia prispieva prioritne k fokusovej oblasti 5D a zároveň prispieva k fokusovej oblasti 4B.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- smernica 91/676/EC o ochrane vodných zdrojov pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcimi z poľnohospodárstva;
- smernica 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách;
- smernica 2008/1/ES o integrovanej prevencii a obmedzovaní znečistenia;
- zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku;
- zákon č. 136/2000 Z.z. o hnojivách;
- zákon č. 137/2010 Z.z. o ovzduší;
- zákon č. 346/2004 o vodách.

Prijímateľ podpory:

- Právnické alebo fyzické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.

Oprávnené náklady:

- Investície do dlhodobého hmotného majetku;
- súvisiace všeobecné náklady.

Podmienky oprávnenosti:

- kritériá vzťahujúce sa k investíciám;
- verejné obstarávanie;
- kritériá pre nové technológie v ustajnení hospodárskych zvierat zamerané na znižovanie emisií skleníkových plynov (najlepšie dostupné techniky v zmysle smernice 2008/1/ES o integrovanej prevencii a obmedzovaní znečistenia);
- Povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- kategórie zraniteľných oblastí (pôdny portál VÚPOP);
- nižšia intenzita podpory požadovaná prijímateľom.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Kolektívnymi (združenými) investíciami sa rozumie investície, ktoré sa realizujú viac ako jedným poľnohospodárom a z uvedeného dôvodu prinášajú synergický efekt. Prijímateľom finančnej podpory môže byť buď vzniknutý právny subjekt (skupina výrobcov, organizácia výrobcov, medziodvetvová organizácia a pod.), alebo jeden subjekt, ktorý na základe zmluvy spolupracuje s iným subjektom/subjektmi a všetci sú beneficiary a spoluriešitelia projektu. Kolektívne (združené) investície nepriamo prispievajú k cieľom opatrenia Spolupráca.

Integrovanými projektmi sa rozumie projekty zahŕňajúce podporu v rámci viacerých opatrení.

Projekty prispievajúce k cieľom Európskeho inovačného partnerstva pre udržateľnosť a produktivitu v poľnohospodárstve sú projekty realizované v rámci spolupráce v operačných skupinách v zmysle opatrenia Spolupráca.

Neproduktívne investície: investície, ktoré nevedú k žiadnemu značnému zvýšeniu hodnoty alebo výnosnosti podniku.

8.2.3.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia:

Riziko implementácie opatrenia:

- Výška oprávnených nákladov investície.
- Postupy verejného obstarávania.
- Efektívnosť a primeranosť vynaložených finančných prostriedkov na projekty pozemkových úprav.
- Nákladovosť realizácie projektov pozemkových úprav.
- Časová náročnosť projektov pozemkových úprav.
- Náročnosť národnej legislatívy v oblasti pozemkových úprav.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie:

Povinnosť postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní, resp. podľa usmernenia pre obstarávanie prác, tovarov a služieb.

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť investícií je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy upravujúcej kontroly investičných opatrení.

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť podopatrenia 4.3 vychádza z kontroly:

1. Počtu ukončených, schválených a do katastra nehnuteľností zapísaných projektov (údaje eviduje ÚGKK SR na základe zapísaných projektov do katastra nehnuteľností);
2. Počtu vybudovaných spoločných zariadení a opatrení (údaje eviduje priamo MPRV SR, resp. príslušné pozemkové úrady na základe zrealizovaných a skolaudovaných spoločných zariadení a opatrení).
3. Pomeru rozdielu počtu vlastníckych vzťahov pred a po vykonaní a zapísaní projektu pozemkových úprav do katastra a počtu vlastníckych vzťahov pred vykonaním a zapísaním projektu (fragmentácia vlastníctva), vyjadreného v percentách (údaje eviduje priamo MPRV SR alebo príslušné pozemkové úrady na základe štatistických údajov uvedených v projektoch).

Celkové posúdenie opatrenia:

Pri danom opatrení je možné dokumentovať stav pred investíciou a následne efektívne skontrolovať parametre investície fyzickou kontrolou oprávnených výdavkov na mieste po ukončení investície a taktiež oprávnenosť výdavkov administratívnou kontrolou.

Pri podopatrení Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva je možné zdokumentovanie stavu pred implementáciou projektov pozemkových úprav a po ukončení procesu pozemkových úprav ukončených zápisom do katastra nehnuteľností a vydania listu vlastníctva a oprávnenosť výdavkov administratívnou kontrolou. Výstupom pozemkových úprav je defragmentácia vlastníckych vzťahov k pôde a prístupnosť k pozemkom cez spoločné zariadenia.

8.2.4 OPATRENIE 5: OBNOVA POTENCIÁLU POĽNOHOSPODÁRSKEJ VÝROBY ZNIČENÉHO PRÍRODNÝMI POHROMAMI A KATASTROFICKÝMI UDALOSŤAMI A ZAVEDENIE VHODNÝCH PREVENTÍVNYCH OPATRENÍ

8.2.4.1. Právny základ

- článok 18 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

8.2.4.2 Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní, zamokrenia a zaplavenia poľnohospodárskej krajiny by mali byť podporované preventívne opatrenia investičného charakteru, ktoré by na odvodňovacích kanáloch a na ich zariadeniach zabezpečili ochranu poľnohospodárskej pôdy a príľahlej krajiny (aj obcí) pred ich nepriaznivými účinkami.

Tieto hydromelioračné kanály a čerpacie stanice môžu zohrať významnú úlohu v prevencii pred škodami na poľnohospodárskej produkcii spôsobenými záplavami a zamokrením poľnohospodárskej pôdy, poľnohospodárskej krajiny v širšom poňatí, ako sú obce, podnikateľské aktivity, infraštruktúra, pričom neohrozia existujúce mokradné lokality. Na druhej strane je potrebné podporiť výstavbu, rekonštrukciu, modernizáciu, dostavbu a opravu takých hydromelioračných kanálov, ktoré majú kapacitný potenciál aj na zadržanie vody v danej oblasti v období sucha ako aj na privedenie vody do oblastí z nedostatkom vodných zdrojov.

Okrem uvedených negatívnych dôsledkov je nutné brať do úvahy aj riziko vodnej erózie pôdy ako dôsledok intenzívnych (prívalových) dažďov ale aj zadržanie vody v krajine pre obdobia dlhotrvajúceho sucha. Jedným z dôležitých opatrení je preto zabezpečenie efektívnej regulácie odtoku vody z poľnohospodárskej krajiny hydromelioračnými kanálmi.

Štátny podnik Hydromeliorácie spravuje 5 851 km odvodňovacích kanálov, ktoré boli vybudované na odvodnenie poľnohospodárskej pôdy a 24 odvodňovacích čerpacích staníc na odvádzanie vnútorných vôd z poľnohospodárskej pôdy a krajiny. Tieto kanály a zariadenia vybudoval štát a sú v jeho vlastníctve ako hydromelioračný majetok odvodnenia. Vzhľadom na ich vek, technický stav a pôvodné projektované parametre však v súčasnosti môžu tieto funkcie naplňať iba po kapacitnej rekonštrukcii a stavebnej a technologickej obnove.

Príspevok k fokusovej oblasti

3B Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania;

Investičnou podporu na výstavbu, rekonštrukciu, modernizáciu, dostavbu a opravu hydromelioračných systémov – kanálov s regulovaným odtokom a čerpacích staníc a ich zariadení sa prispeje k zníženiu rizika zamokrenia a zaplavenia v dôsledku povodní počas intenzívnych (prívalových) dažďov, čo zamedzí potenciálnym škodám na pôde, ako základného výrobného faktora v poľnohospodárskych podnikoch. Na druhej strane, v obdobiach sucha, môžu tieto systémy s regulovaným odtokom zohrať významnú úlohu v súvislosti s aktívnou reguláciou odtoku vody a privádzaním vody do oblastí s jej nedostatkom.

Príspevok k prierezovým cieľom

- Životné prostredie
- Zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu

Navrhnuté opatrenie priamo reaguje na zmeny klímy a adaptuje poľnohospodársku výrobu na jej dôsledky. Zároveň prispieva k cieľom v oblasti životného prostredia, konkrétne k prevencii pred zhoršovaním kvality pôdy v dôsledku dlhotrvajúceho sucha, vodnej a veternej erózie.

8.2.4.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie v členení podľa podopatrení a typu operácie

Podopatrenie: **5.1 Podpora investícií do preventívnych opatrení na zníženie následkov pravdepodobných prírodných pohrôm, nepriaznivých klimatických a katastrofických udalostí**

Názov operácie:

Preventívne opatrenia pred negatívnymi dôsledkami prírodných katastrofických udalostí a nepriaznivých pomerov na potenciál poľnohospodárskej výroby vo väzbe na prebiehajúce klimatické zmeny

Opis operácie:

Výstavba nových, rekonštrukcia, modernizácia, oprava a dostavba odvodňovacích systémov, kanálov s regulovaným odtokom a čerpacích staníc a ich zariadení, ktoré sú v súlade s relevantnými plánmi manažmentu povodia.

Opatrenie prispieva prioritne k fokusovej oblasti 3B.

Opatrenie prispieva sekundárne k fokusovej oblasti 5A, 4B.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok

Súvislosť s inou legislatívou:

- smernica 2007/60/ES o hodnotení a riadení povodňových rizík;
- § 4 zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami, do ktorého bola transponovaná smernica 2007/60/ES o hodnotení a riadení povodňových rizík.

Prijímateľ podpory:

- Právnická alebo fyzická osoba podnikajúca v poľnohospodárskej prvovýrobe.
- Verejný subjekt, ak preukáže prepojenie medzi realizovanými investíciami a potenciálom poľnohospodárskej výroby (Hydromeliorácie, š.p.).

Oprávnené náklady:

1. náklady na hmotné investície na výstavbu/rekonštrukciu/opravu a modernizáciu odvodňovacích systémov, kanálov s regulovaným odtokom a čerpacích staníc a ich zariadení;
2. súvisiace všeobecné náklady ako sú projektová dokumentácia, inžinierska činnosť, poradenská činnosť a štúdie realizovateľnosti;
3. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

1. Kritériá vzťahujúce sa k investíciám.
2. Verejné obstarávanie.
3. Ak je žiadateľom verejný subjekt, musí preukázať prepojenie medzi realizovanými investíciami a potenciálom poľnohospodárskej pôdy.
4. Komplexnosť projektu vrátane zabezpečenia odstránenia kalu.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Riadiaci orgán pri výbere operácií na financovanie bude brať do úvahy predovšetkým výšku rizika povodňových stavov, zaplavenia a zamokrenia poľnohospodárskej pôdy v jednotlivých nížinných a podhorských oblastiach Slovenska.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 80% na činnosti vykonávané individuálne jedným poľnohospodárskym podnikom;
- 100% na činnosti vykonávané verejným subjektom, ak preukážu prepojenie medzi realizovanými investíciami a potenciálom poľnohospodárskej výroby.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie

Pre toto opatrenie je prijímateľom finančnej podpory popri verejnom subjekte uvedenom v bode 8.2.4.3 jeden poľnohospodársky podnik, pričom zmluvnými spoluriešiteľmi projektu a zároveň spoluinvestormi môžu byť ďalšie poľnohospodárske podniky. V takomto prípade ide o kolektívne (združené) investície, ktorými sa rozumejú investície realizované viac ako jedným poľnohospodárskym podnikom a z uvedeného dôvodu prinášajú synergický efekt. Synergickým efektom kolektívnej investície sa rozumie vyšší účinok investície ako účinok individuálnych investícií spolu.

Zálohová platba môže byť poskytnutá len verejnému subjektu.

Neoprávnené náklady:

- náhrady za stratu príjmov v dôsledku prírodnej katastrofy alebo katastrofickej udalosti;
- kúpa poľnohospodárskych práv, platobných nárokov, jednoročných rastlín a ich pestovanie;
- náklady na bežnú údržbu.

8.2.4.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziko implementácie opatrenia:

Výška oprávnených nákladov investície. Postupy verejného obstarávania.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie:

Povinnosť postupovať v zmysle zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní.

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť investícií je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy upravujúcej kontroly investičných opatrení.

Celkové posúdenie opatrenia:

Pri danom opatrení je možné dokumentovať stav pred investíciou a následne efektívne skontrolovať parametre investície fyzickou kontrolou oprávnených výdavkov na mieste po ukončení investície a taktiež oprávnenosť výdavkov administratívnou kontrolou.

8.2.5 OPATRENIE 6 ROZVOJ POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV A PODNIKANIA

8.2.5.1.Právny základ

- článok 19 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 2, 5, 13 delegovaného nariadenia Komisie č. xxxx/2014;
- príloha I bod 8.6 vykonávacieho nariadenia Komisie č...../2014.

8.2.5.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Poľnohospodárstvo predstavuje na vidieku jedno z mála odvetví, ktoré má potenciál vytvárať pracovné miesta a zamestnávať aj starších a menej kvalifikovaných zamestnancov, ktorí sa v inom odvetví nedokážu uplatniť. Zároveň predstavuje zastúpenie domácej produkcie na trhu a tvorbu pridanej hodnoty.

Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve sa od 90. rokov minulého storočia začína zvyšovať a poľnohospodárska populácia začína výrazne starnúť. Oproti minulosti, kedy v poľnohospodárstve pracovala cca jedna pätina až šestina trvalo činných pracovníkov v poproduktívnom veku, v roku 2011 predstavuje tento podiel už len 5,6 %. To znamená, že podiel poproduktívnych pracovníkov sa ďalej znižoval, ale priemerný vek sa výrazne zvyšoval. Ku koncu roka 1989 činil priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v SR 41,1 roka, v roku 2012 došlo k zvýšeniu na 46 rokov. V ostatných rokoch absentoval prísun mladej generácie a dochádzalo k zvyšovaniu podielu vyšších vekových kategórií zamestnancov. V podmienkach SR prevažujú poľnohospodárske podniky so starším manažmentom od 45-64 rokov, čo potvrdzuje fakt, že v roku 2010 bolo len 7,1% manažérov pod 35 rokov z celkového počtu 24 260 riadiacich pracovníkov na farmách. Podopatrenie 6.1 preto reaguje na potrebu podpory vstupu mladých poľnohospodárov do odvetvia poľnohospodárstva, ktorého implementácia prispeje k napĺňaniu fokusovej oblasti **2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generáčnej výmeny tým, že mladým poľnohospodárom do 40 rokov poskytne finančnú podporu na začatie ich poľnohospodárskej podnikateľskej činnosti.**

Slovenské poľnohospodárstvo je zároveň charakteristické duálnou štruktúrou výroby (82% podnikov, prevažne rodinného charakteru, obhospodaruje len 5% poľnohospodárskej pôdy, zvyšných 18% podnikov hospodári na 95%). Štruktúra fariem na Slovensku a ekonomicky rozhodujúca časť slovenského poľnohospodárstva je definovaná veľkými právnickými osobami (družstvá a obchodné spoločnosti), ktoré majú komparatívne výhody v kapitálovo náročnej rastlinnej výrobe, ako je produkcia obilnín a olejnin. Menej konkurencieschopné sú však v živočíšnej výrobe a špecializovanej rastlinnej výrobe, náročnej na prácu, ktorej produktivita pri porovnaní rokov na Slovensku klesá. Produkcia živočíšnej výroby a špecializovanej rastlinnej výroby na Slovensku, ale aj v celej EÚ, klesá a práve tu je prítomný potenciál malých fariem. Význam malých fariem narastá najmä v menej produkčných oblastiach Slovenska, ktoré majú značný potenciál najmä v nižších nákladoch. Podopatrenie 6.3 reaguje na potrebu podpory investičných aktivít malých poľnohospodárskych podnikov, ktoré majú obmedzený prístup k zdrojom financovania a ktoré prispeje k fokusovej oblasti **2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie** tým, že malým poľnohospodárskym podnikom umožní získať podporu na ich ekonomickú životaschopnosť.

Živočíšna výroba má nezastupiteľný a multiprodukčný význam v štruktúre celého národného hospodárstva. Napriek tomu sa od roku 2002 do roku 2010 celková poľnohospodárska produkcia v bežných cenách znížila o 12,7%, čo bolo spôsobené aj poklesom celkovej hrubej živočíšnej produkcie až o 25,9%. Podiel hrubej živočíšnej produkcie na celkovej poľnohospodárskej produkcii sa v tomto období znížil o 8%. Najväčší úbytok v živočíšnej výrobe predstavuje najmä pokles produkcie

hydiny (16,6%) a kritický úbytok pri ošípaných (63%). Podobná situácia je prítomná aj v oblasti špecializovanej rastlinnej výrobe, kde produkcia zeleniny pokrýva len 56,97% dopytu a ovocie mierneho pásma len 41,99%. Podopatrenia 6.1 a 6.3 preto reagujú na podporu týchto odvetví poľnohospodárstva, a to aj vzhľadom na to, že tento systém podpory je v podmienkach SR pilotným systémom a na dané podopatrenia je vyčlenený menší finančný objem. Zároveň je však podpora pre mladých poľnohospodárov umožnená aj v rámci podopatrenia 4.1, kde je pre túto skupinu žiadateľov vyčlenený samostatný finančný objem investícií. Podpora malých poľnohospodárskych podnikov je zabezpečená aj prostredníctvom prístupu LEADER, v rámci ktorého sú pre implementáciu tohto podopatrenia vyčlenené ďalšie finančné prostriedky.

Zamestnanosť v terciárnom sektore má na vidieku značný rastový potenciál. Podiel pracujúcich z celkového počtu obyvateľov v produktívnom veku príslušného regiónu (15-64 rokov) je vo vidieckych regiónoch podstatne nižší ako v mestských regiónoch. Podiel miery zamestnanosti vo vidieckych oblastiach činí 56,2%, ktorý je nižší ako celkovo pre SR (59,5%). Vyplýva to zo stále nedostatočnej ekonomickej infraštruktúry a nízkej podnikateľskej hustoty na vidieku. Miera zamestnanosti vo vidieckych regiónoch bola v roku 2011 14,7%, čo je viac ako celková miera nezamestnanosti na SR (13,5%).

Pôdohospodárstvo bolo v roku 2012 odvetvím s piatym najvyšším stavom uchádzačov o zamestnanie, ktorí majú obmedzené perspektívy reintegrácie do trhu práce a nízky potenciál širších zručností. Príspevok poľnohospodárskeho sektoru k zamestnanosti neustále klesá.

Zamestnanosť v lesnom hospodárstve v roku 2012 mierne stúpila (o 1,6%), kde sa čiastočné oživenie výroby v lesnom hospodárstve začalo pomaly premietiť do stavu zamestnanosti. Aj napriek tomu podiel pracujúcich v lesnom hospodárstve na celkovom počte pracujúcich v národnom hospodárstve SR predstavoval v roku 2012 0,8%.

Podopatrenie 6.4 reaguje na potrebu udržania a vytvárania nových pracovných miest na vidieku, vrátane podpory diverzifikácie príjmu v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, realizácia ktorého prispeje k napĺňaniu fokusovej oblasti **6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest.**

V podmienkach SR je značný potenciál využívania obnoviteľných zdrojov energie, ale zatiaľ využívaný len na cca 30 %. Drevná biomasa je v podmienkach SR významným dodatočným a vo väčšom rozsahu dostupným obnoviteľným zdrojom energie, čo vyplýva aj z povahy lesnatosti územia SR, ako aj veterná a solárna energia. Aj vzhľadom na ambiciózne ciele zvyšovania energetickej bezpečnosti, ktoré stanovuje Smernica o podpore využívania obnoviteľných zdrojov energie (Renewable Energy Directive) 2009/28/EC je dôležité podporovať spracovanie a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Zároveň podpora OZE prispeje k posilneniu ekonomickej životaschopnosti daného podniku a zvýši jeho konkurencieschopnosť znížením jeho vlastných výrobných nákladov. Podopatrenie 6.4 preto reaguje aj na potrebu zvýšenia využívania a spracovania drevnej biomasy a veternej a solárnej energie ako OZE, čo prispeje k napĺňaniu fokusovej oblasti **5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky.**

Toto opatrenie bude zároveň prispievať k prierezovému cieľu: **inovácie, životné prostredie a klíma.**

8.2.5.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrení a typov operácie)

Podopatrenie: 6.1 Podpora na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov

Názov operácie:

Uľahčenie vstupu mladých poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do poľnohospodárstva

Opis operácie:

Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu.

Typ podpory:

- podpora na začatie podnikania vo forme nenávratného finančného príspevku – paušálna platba.

Súvislosť s inou legislatívou:

Podpora v rámci tejto operácie dopĺňa/nadväzuje na podporu v oblasti zamestnanosti v rámci **OP Ľudské zdroje** tým, že poskytuje podporu pre subjekty, ktoré majú oprávnenie podnikat' (t.j. nie nezamestnaných), a to formou **paušálnej platby** pre *mladého poľnohospodára*, ktorý po prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik.

Podpora v rámci tejto operácie dopĺňa/nadväzuje na podporu v rámci „**schémy pre mladých farmárov**“ I. piliera **Spoločnej poľnohospodárskej politiky v oblasti priamych platieb**, ktorej cieľom je rovnako uľahčiť mladým poľnohospodárom zakladanie podnikov a to zvýšenou mierou základného príjmu farmára prostredníctvom poskytnutia ročnej platby navyše k základnej platbe, ktorá zmiernuje riziko problémov súvisiacich s podnikaním (v rámci tejto operácie sa poskytuje podpora na podnikateľský plán na začatie podnikateľskej činnosti).

Prijímateľ podpory:

Samostatne hospodáriaci roľník – mladý poľnohospodár, tzn. fyzická osoba (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu. Táto fyzická osoba nedosiahla v čase predloženia ŽoNFP vek 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho najvyšší predstaviteľ alebo tento podnik založil najviac 5 rokov pred podaním ŽoNFP.

Oprávnené náklady:

Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov uvedených v podnikateľskom pláne.

Zároveň je však povinný preukázať, že realizácia jeho poľnohospodárskej činnosti je v súlade s podnikateľským plánom.

Podmienky oprávnenosti:

1. **Podiel** poľnohospodárskej produkcie, uvádzanej na trh, na celkovej poľnohospodárskej produkcii podniku je **vyšší ako 30%**;
2. predloženie podnikateľského plánu s nasledovnými minimálnymi požiadavkami:
  - *počiatočná situácia podniku;*
  - *plánované ciele;*
  - *údaje o činnostiach/aktivitách na dosiahnutie stanovených cieľov, vrátane tých, ktoré sa týkajú trvalej udržateľnosti životného prostredia, efektívnosti využívania zdrojov a rozpočtu;*
  - *v podnikateľskom pláne sa uvádza, že mladý poľnohospodár do 18 mesiacov odo dňa začatia činnosti splní požiadavku na aktívneho poľnohospodára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013 o priamych platbách;*
  - *v podnikateľskom pláne sa uvádza, že podiel poľnohospodárskej produkcie, uvádzanej na trh, z celkovej poľnohospodárskej produkcie je vyšší ako 30%;*
  - *ďalšie požiadavky súvisiace s obsahom podnikateľského plánu budú stanovené v Príručke pre žiadateľa o poskytnutie NFP.*
3. realizácia podnikateľského plánu sa musí začať do 9 mesiacov od dátumu rozhodnutia o poskytnutí podpory;

4. zodpovedajúce primerané zručnosti a schopnosti¹⁴:
  - poľnohospodárske alebo potravinárske stredné alebo vysokoškolské vzdelanie **ALEBO**
  - min. 2 roky praxe v poľnohospodárstve a absolvovanie akreditovaného poradenského kurzu (programu) zameraného na poľnohospodárske podnikanie. Za prax sa nepovažuje prax v administratíve;
  - v prípade potreby môže byť na splnenie tejto podmienky poskytnutá tolerančná lehota max. 36 mesiacov od schválenia ŽoNFP, pokiaľ je tento zámer súčasťou podnikateľského plánu;
5. žiadateľ musí spolu s podaním poslednej žiadosti o platbu preukázať, že tržby z RV a/alebo ŽV presahujú 30 % z celkových tržieb podniku;
6. predloženie potvrdenia, že príjemca podpory nie je príjemcom podpory v rámci opatrenia LEADER.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- uprednostnené budú projekty s vyšším podielom poľnohospodárskej produkcie uvádzanej na trh;
- uprednostnené budú integrované projekty;
- uprednostnené budú projekty s vyšším počtom vytvorených pracovných miest;
- uprednostnené budú podnikateľské plány zamerané na využívanie nevyužívaných poľnohospodárskych dvorov pred podporou nových stavieb;
- uprednostnení budú žiadatelia s kratšou podnikateľskou históriou.

Výška a miera podpory:

- **max. 70 000€ na 1 mladého poľnohospodára** vo forme 2 splátok po dobu max. 5 rokov, pričom 50% podpory sa vypláca po schválení ŽoNFP a 50% po realizácii projektu.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie:

Špecifické podmienky pre podporu mladého poľnohospodára, ak nezakladá podnik sám v zmysle článku 2(1) delegovaného nariadenia Komisie ..../2014: v rámci podopatrenia 6.1 je príjemcom Samostatne hospodáriaci roľník, ktorý je jediným predstaviteľom podniku.

Definícia dolného a horného limitu v zmysle článku 19(4): dolný a horný limit prahovej hodnoty pre povolenie prístupu poľnohospodárskym podnikom k podpore v rámci opatrenia 6.1 a 6.3 je % podiel poľnohospodárskej produkcie uvádzanej na trh z celkovej poľnohospodárskej produkcie. V prípade podopatrenia 6.1 je podmienkou pre vstup do podpory uvádzať viac ako 30% svojej celkovej poľnohospodárskej produkcie na trh a v prípade podopatrenia 6.3 uvádzať na trh menej ako 30% zo svojej celkovej poľnohospodárskej produkcie.

Informácia o využití možnosti kombinovania podpôr z rôznych opatrení na realizáciu podnikateľského plánu: schválenie ŽoNFP v rámci podopatrenia 6.1 poskytuje prijímateľovi prístup do podopatrenia 4.1, v rámci ktorého si môže uplatniť nárok na investície, ktoré sú v súlade s predloženým podnikateľským plánom a zároveň podmienkami a rozsahom podpory v rámci podopatrenia 4.1.

Špecializovaná rastlinná výroba je poľnohospodárska prvovýroba zameraná na pestovanie plodín mierneho pásma, ktoré sú uvedené v kapitole 07 „Zelenina, jedlé rastliny, korene a hľuzy“ a v kapitole 08 „Jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov alebo melónov“ Kombinovanej nomenklatúry zatriedenia tovaru a aromatické a liečivé rastliny. Číselné označenie kapitol sa môže meniť, záväzný je názov kapitoly.

Integrovaným projektom sa rozumie projekt, ktorý zahŕňa podporu z viacerých opatrení a ktorý zároveň priamo prispieva k vytváraniu pracovných miest.

---

¹⁴ *Zodpovedajúce primerané zručnosti a schopnosti, získané v inej krajine EÚ ako v SR, sú rovnako relevantné.*

Podopatrenie: 6.3 Podpora na začatie podnikania pre malé poľnohospodárske podniky

Názov operácie:

Zlepšenie hospodárskeho výkonu malých poľnohospodárskych podnikov.

Opis operácie:

Podpora sa poskytuje malému poľnohospodárskemu podniku na začatie jeho podnikateľskej činnosti na úhradu nákladov spojených s realizáciou jeho podnikateľského plánu v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby.

Typ podpory:

- podpora na začatie podnikania vo forme nenávratného finančného príspevku – paušálna platba.

Súvislosť s inou legislatívou:

Podpora v rámci tohto opatrenia dopĺňa/nadväzuje na podporu v oblasti zamestnanosti v rámci **OP Ľudské zdroje** tým, že poskytuje podporu pre subjekty, ktoré majú oprávnenie podnikať (t.j. nie nezamestnaných), a to formou **paušálnej platby** na začatie podnikania pre *poľnohospodársky mikropodnik* na realizáciu podnikateľského plánu.

Prijímateľ podpory:

Samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúci v poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorého ročná miera produkcie uvádzanej na trh z celkovej produkcie podniku nepresahuje 30% - malý poľnohospodársky podnik.

Oprávnené náklady:

Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov uvedených v podnikateľskom pláne.

Zároveň je však povinný preukázať, že realizácia jeho poľnohospodárskej činnosti je v súlade s podnikateľským plánom.

Podmienky oprávnenosti:

1. Podiel poľnohospodárskej produkcie, uvádzanej na trh, na celkovej poľnohospodárskej produkcii podniku nepresahuje 30%;
2. predloženie podnikateľského plánu, ktorý má nasledovné minimálne požiadavky:
  - a) *opis aktuálnej ekonomickej a finančnej situácie poľnohospodárskeho podniku;*
  - b) *opis opatrení na dosiahnutie ekonomickej životaschopnosti podniku, vrátane opisu investícií, opatrení týkajúcich sa trvalej udržateľnosti životného prostredia, efektívnosti využívania zdrojov a zámeru zvýšiť podiel poľnohospodárskej produkcie uvádzanej na trh;*
  - c) *ďalšie požiadavky podnikateľského plánu budú stanovené v Príručke pre žiadateľa o NFP.*
3. realizácia podnikateľského plánu sa musí začať do 9 mesiacov od dátumu rozhodnutia o poskytnutí podpory;
4. žiadateľ musí spolu s podaním poslednej žiadosti o platbu preukázať, že tržby za vlastné výrobky z RV a/alebo ŽV prekračujú 30 % z celkových tržieb podniku;
5. povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- uprednostnené budú projekty, ktoré budú mať v podnikateľskom pláne uvedené väčšie zvýšenie podielu poľnohospodárskej produkcie uvádzanej na trh;

- uprednostnené budú podnikateľské plány zamerané na využívanie nevyužívaných poľnohospodárskych dvorov pred podporou nových stavieb;
- uprednostnené budú projekty s vyšším počtom vytvorených pracovných miest.

Výška a miera podpory:

- **max. 15 000€ na 1 malý poľnohospodársky podnik** vo forme 2 splátok po dobu max. 5 rokov, pričom 50% podpory sa vypláca po schválení ŽoNFP a 50% po realizácii projektu.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie:

Definícia malej farmy v zmysle článku 19(1)(a)(i): pre účely PRV SR 2014-2020 sa malou farmou rozumie Samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúci v poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorého ročný podiel poľnohospodárskej produkcie uvádzanej na trh nepresahuje 30% z celkovej poľnohospodárskej produkcie.

Definícia dolného a horného limitu v zmysle článku 19(4): dolný a horný limit prahovej hodnoty pre povolenie prístupu poľnohospodárskym podnikom k podpore v rámci opatrenia 6.1 a 6.3 je % podiel poľnohospodárskej produkcie uvádzanej na trh z celkovej poľnohospodárskej produkcie. V prípade podopatrenia 6.1 je podmienkou pre vstup do podpory uvádzať viac ako 30% svojej celkovej poľnohospodárskej produkcie na trh a v prípade podopatrenia 6.3 uvádzať na trh menej ako 30% zo svojej celkovej poľnohospodárskej produkcie.

Špecializovaná rastlinná výroba je poľnohospodárska prvovýroba zameraná na pestovanie plodín mierneho pásma, ktoré sú uvedené v kapitole 07 „Zelenina, jedlé rastliny, korene a hľuzy“ a v kapitole 08 „Jedlé ovocie a orechy, šupy citrusových plodov alebo melónov“ Kombinovanej nomenklatúry zatriedenia tovaru a aromatické a liečivé rastliny. Číselné označenie kapitol sa môže meniť, záväzný je názov kapitoly.

Podopatrenie: **6.4 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností**

Názov operácie:

Uľahčenie diverzifikácie a vytváranie pracovných miest vo vidieckych oblastiach.

Opis operácie:

Činnosť 1: činnosti spojené s **vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou** zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov.

V rámci tejto činnosti nie je oprávnená výstavba ubytovacích zariadení. Oprávnená je len rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení do 6 lôžok, ako aj nevyužívaných objektov do 6 lôžok, a to len v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností;

Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: **deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu**. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny;

Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov mimo poľnohospodárstva a potravinárstva, (ktorých vstup a výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia.

V rámci využívania **obnoviteľných zdrojov energie** sú oprávnené nasledovné investície za podmienky, že časť energie prijímateľ podpory spotrebuje vo vlastnom podniku:

1. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie *drevnej biomasy* na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného termochemickou konverziou s max. elektrickým výkonom do 500 kWt;;
2. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie *drevnej biomasy* na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kWt;
3. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie *solárnej energie* s max. výkonom 250 kWt;
4. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie *veternej energie* s max. výkonom 250 kWt;
5. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie *vodnej energie* s max. výkonom 250 kWt.

Činnosti spojené s využívaním OZE prispievajú k fokusovej oblasti 5C.

Typ podpory:

– refundácia skutočne vynaložených a uhradených oprávnených výdavkov.

Súvislosť s inou legislatívou:

Neprekrývanie podpory v *oblasti spracovania produktov* v rámci podopatrenia 6.4 s podporou v rámci podopatrenia 4.1 je zabezpečené odlišnými produktmi vstupujúcimi do spracovania. V rámci podopatrenia 6.4 je vstupom do spracovania produkt mimo prílohy I ZFEÚ a v rámci podopatrenia 4.1 je vstupom do spracovania produkt v rámci prílohy I ZFEÚ.

Neprekrývanie podpory v rámci podopatrenia 6.4 a podopatrenia 8.5 je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených aktivít (pre obhospodarovateľov lesa nie je v rámci podopatrenia 6.4 oprávnená obnova a budovanie občianskej a poznávacej infraštruktúry).

Neprekrývanie podpory podopatrenia 6.4 s podporou v rámci stratégie CLLD je zabezpečené rozdielnym prijímateľom podpory (v rámci činnosti 3 podopatrenia 6.4 pochádza min. 30% tržieb/príjmov prijímateľa z vlastnej poľnohospodárskej, lesníckej alebo akvakultúrnej činnosti, v prípade stratégie CLLD je prijímateľom podpory mikropodnik alebo malý podnik s podielom tržieb/príjmov z vlastnej poľnohospodárskej, lesníckej alebo akvakultúrnej činnosti nižším ako 30%.

Neprekrývanie podpory podopatrenia 6.4 s **OP Rybné hospodárstvo** je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených činností (v rámci OP RH sú v rámci diverzifikácie podporované aktivity nadväzujúce na akvakultúru, v rámci podopatrenia 6.4 sú v prípade podnikov pôsobiacich v oblasti akvakultúry oprávnené aktivity, ktoré nenadväzujú na akvakultúru). Zároveň podopatrenie 6.4 dopĺňa/nadväzuje na podporu v rámci OP RH tým, že umožňuje mikro a malým podnikom pôsobiacim v oblasti akvakultúry získať podporu na činnosti, ktoré diverzifikujú ich príjem a nie sú podporované v rámci OP RH.

Neprekrývanie podpory podopatrenia 6.4 v oblasti investícií do OZE s **OP Kvalita životného prostredia** je zabezpečené rozdielnym výkonom zariadenia (v rámci podopatrenia 6.4 je pre zariadenia využívajúce drevnú biomasu oprávnený maximálny výkon 500kWt a zariadenia využívajúce solárnu, veternú a vodnú energiu s maximálnym výkonom do 250kWt, v rámci OP KŽP sú oprávnené zariadenia s výkonom nad 500kWt pri drevnej biomase a nad 250kWt pri veternej, solárnej a vodnej energii) a rozdielnym účelom spotrebovania časti vyrobenej energie (v rámci podopatrenia 6.4 je časť energie využitá na vlastnú spotrebu, v rámci OP KŽP je energia predávaná do siete).

Neprekrývanie podpory podopatrenia 6.4 s **OP Výskum a inovácie** v oblasti spracovania a uvádzania na trh produktov mimo Prílohy I ZFEÚ je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených aktivít (v rámci operácie 6.4 nie je oprávnená podpora drevospracujúceho priemyslu, v rámci OP Val je podpora smerovaná aj do drevospracujúceho priemyslu).

Podpora v rámci tohto opatrenia dopĺňa/nadväzuje na podporu v oblasti zamestnanosti v rámci **OP Ľudské zdroje** tým, že:

- poskytuje podporu pre poľnohospodárske/lesné/akvakultúrne subjekty, ktoré majú oprávnenie podnikať (t.j. nie nezamestnaných), a to formou nenávratného finančného príspevku na investície do nepoľnohospodárskych/nelesných/neakvakultúrnych činností s cieľom podporiť diverzifikáciu týchto podnikov, čím nepriamo prispieva aj k tvorbe/udržaniu pracovných miest v týchto podnikoch;
- poskytuje podporu pre nepoľnohospodárske/nelesné/neakvakultúrne subjekty vo vidieckych oblastiach, ktoré majú oprávnenie podnikať (t.j. nie nezamestnaných), a to formou nenávratného finančného príspevku na investície do vidieckeho cestovného ruchu, resp. do poskytovania služieb pre deti, seniorov a občanov so zníženou schopnosťou pohybu, čím nepriamo prispieva aj k tvorbe/udržaniu pracovných miest v týchto podnikoch.

Prijímateľ podpory:

Činnosť 1 a 2:

Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach.

Činnosť 1 až 3:

1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby.
2. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- súkromných vlastníkov a ich združení;
  - obcí a ich združení;
  - cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.
3. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).

Oprávnené náklady¹⁵:

1. investície do dlhodobého hmotného majetku;
2. investície do dlhodobého nehmotného majetku;
3. súvisiace všeobecné náklady – náklady na projektovú dokumentáciu, náklady na verejné obstarávanie;
4. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

1. v prípade poľnohospodárskych podnikov podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej prvovýroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30%;
2. v prípade podnikov akvakultúry podiel ročných tržieb/príjmov z akvakultúry na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30%;
3. v prípade obhospodarovateľov lesa podiel ročných tržieb/príjmov z lesníckej výroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30%;
4. veľkosť nepoľnohospodárskeho podniku (mikro a malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES);
5. realizácia projektu nepoľnohospodárskeho podniku vo vidieckej oblasti;
6. výsledkom **investície** nesmie byť poľnohospodárska činnosť alebo podpora takej aktivity, ktorej vstup a výstup sa nachádza na prílohe I ZFEÚ;
7. náklady vynaložené po predložení projektu na PPA s výnimkou všeobecných nákladov;
8. povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú projekty s vyšším počtom tvorby/udržania pracovných miest;
- uprednostnené budú projekty primárne prispievajúce k životnému prostrediu a klíme;
- v prípade spracovania drevnej biomasy budú uprednostnení prijímatelia s vyšším podielom vlastných vstupov.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 55 % v nasledovných krajoch SR: PO, KE, BB, ZA;
- 45% v nasledovných krajoch SR: TN, NR, TT;

---

¹⁵ V rámci **činnosti 3** nie sú oprávnené investície súvisiace s drevospracujúcim priemyslom (piliarska výroba, výroba nábytku a pod.), s výnimkou využívania dreva ako OZE.

V prípade obhospodarovateľov lesa je **činnosť 1** oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry.

V prípade podnikov akvakultúry nie sú oprávnené investície do alternatívnych zdrojov príjmov, ktoré súvisia s akvakultúrou, ako je rybárska turistika, environmentálne služby v oblasti akvakultúry, vzdelávacie aktivity súvisiace s akvakultúrou a pod.

- 45% v nasledovných krajoch SR: BA¹⁶.
-

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie:

Oprávnené oblasti diverzifikácie:

- a. investície do rekreačných a relaxačných činností spojených s vidieckym cestovným ruchom;
- b. investície do činností spojených s cieľovou skupinou deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu;
- c. investície do spracovania a uvádzania na trh produktov, ktorých vstup a výstup nespadá do prílohy I ZFEÚ;
- d. investície do OZE.

Predajné miesto: je miesto priamo na farme alebo lesnom podniku, alebo miesto dostupné pre návštevníkov daného regiónu, kde prijímateľ podpory môže predávať svoje výrobky vyrobené v rámci tohto opatrenia, ktoré musia byť nepoľnohospodárskeho a nepotravinárskeho charakteru alebo takéto výrobky iných poľnohospodárov a lesných hospodárov.

Občianska a poznávací infraštruktúra: náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy.

8.2.5.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia:

Riziko implementácie opatrenia

- postupy verejného obstarávania;
- výber prijímateľov;
- riadiaci a kontrolný systém;
- efektívnosť a primeranosť oprávnených nákladov.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie:

- povinnosť postupovať v zmysle zákona NR SR č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní;
- systém riadenia a kontroly je zabezpečený uplatnením pravidiel vnútroštátnej legislatívy príslušnými útvarmi a delegovaním tejto povinnosti na Pôdohospodársku platobnú agentúru, ktorá bude pre tento účel postupovať podľa kontrolného softwarového systému.

Celkové posúdenie opatrenia

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia bude predmetom posúdenia ex-ante, mid-term a ex-post hodnotenia.

V rámci opatrenia sú stanovené presné podmienky oprávnenosti, ktoré určujú oprávnenosť žiadateľa a navrhovaného projektu. Ich dodržiavanie musí žiadateľ preukázať, príp. deklarovať pri predložení ŽoNFP. K plneniu kritérií spôsobilosti, ktoré sa preukazujú pri podaní ŽoP, sa konečný prijímateľ podpory zaviazal pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. Kontrola kritérií spôsobilosti zo strany PPA bude predmetom administratívnej kontroly, resp. kontroly na mieste. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi schválená ŽoNFP resp. nebude mu vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP, prípadne PPA odstúpi od uzavretej zmluvy o poskytnutí NFP.

---

¹⁶ Podpora v rámci BA kraja sa bude vykonávať v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č. 1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis, v ostatných krajoch SR bude podpora vykonávaná v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č. ... vyhlasujúcim určité kategórie pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom pri uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ.

8.2.6 OPATRENIE 7 ZÁKLADNÉ SLUŽBY A OBNOVA DEDÍN VO VIDIECKYCH OBLASTIACH

8.2.6.1. Právny základ

- článok 20 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- príloha I bod 8.7. implementačného aktu Komisie č. ..../2014.

8.2.6.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Na území SR bolo 2890 obcí na úrovni LAU2 ku koncu roka 2011, z toho so štatútom mesta je 138 obcí. Najväčší podiel na sídelnej štruktúre v SR majú vidiecke obce do 5 000 obyvateľov. Tvoria až 2 756 obcí (95,4 % z celkového počtu obcí v SR), v ktorých žije 2 450 030 obyvateľov t. j. 45,3 % z celkového počtu obyvateľov SR. V sídelnej štruktúre SR prevládajú malé obce do 1 000 obyvateľov, ktorých je až 66,2 % z celkového počtu. Žije v nich len 854 566 obyvateľov (t. j. 15,8 %) Slovenska s miernou prevahou žien (50,5 %). V SR bolo v roku 2011 1 913 obcí do 1 000 obyvateľov (66,2 % zo všetkých 2 890 obcí a žije v nich 15,1 % obyvateľstva). Malých obcí do 500 obyvateľov je 1 142, čo tvorí 39,5 % z celkového počtu sídiel v SR. Tieto malé vidiecke obce však tvoria prirodzenú reprodukčnú základňu pracovných síl pre poľnohospodársku prvovýrobu. Vývoj v prvej dekáde tohto storočia ukazuje, že dochádza k poklesu počtu obyvateľov v obciach do 1 000 obyvateľov a v mestách nad 50 000 obyvateľov a sústavnému rastu počtu obyvateľov v sídlach od 1 000 do 50 000 obyvateľov. Pritom k najvyššiemu rastu počtu obyvateľov dochádza v sídlach od 5 000 do 10 000 obyvateľov a v sídlach od 2 000 do 5 000 obyvateľov. Najvyšší počet malých vidieckych obcí je na severovýchodnom Slovensku a v južnej časti stredného Slovenska. V Prešovskom (56 %) a Banskobystrickom (54 %) kraji tvoria najmenšie obce do 500 obyvateľov nadpolovičnú väčšinu všetkých sídiel. V týchto dvoch krajoch tvoria sídla do 1000 obyvateľov až 79 % z celkového počtu sídiel v týchto krajoch. Naopak najmenší podiel obcí do 500 obyvateľov je v Bratislavskom (9 %) a Trnavskom (18%) kraji.

V nadväznosti na identifikované slabé stránky vidieckych oblastí je potrebné zlepšenie kvality života a podpora ekonomického rozvoja vrátane formovania vidieckych komunít s dôrazom na využitie miestneho kultúrno-historického potenciálu, rozvoj IKT vo vidieckych obciach a zvýšenie podielu využívania a spracovania odpadovej biomasy, rastlinných zvyškov a exkrementov živočíšnej výroby a iných OZE na produkciu energie. Napĺňanie týchto potrieb bude prispievať k nasledovným špecifickým cieľom podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach, rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií a uľahčenie dodávok a využitia obnoviteľných zdrojov energie. Pre naplnenie týchto cieľov a potrieb je potrebné smerovať podporu na aktivity v rámci opatrenia základné služby a obnova dedín na vidieku. Kvalita života úzko súvisí s miestnym ekonomickým rozvojom, ako aj so zastavením odlivu obyvateľstva z vidieka. Pre jej zvýšenie je potrebná kvalitná infraštruktúra vrátane využívania obnoviteľných zdrojov energie a dostupnosť miestnych služieb pre obyvateľov – využívanie nevyužitých objektov pre podnikateľskú a komunitnú činnosť, kvalitné verejné priestory pre obyvateľov, vytvorenie prístupu k širokopásmovému internetu a využívanie IKT a pod. Samotné investície zlepšujúce kvalitu života (infraštruktúra, miestne služby) budú mať vplyv na miestny ekonomický rozvoj v podobe vytvorenia podmienok pre podnikateľov. Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do rozvoja a marketingu vidieckeho cestovného ruchu. V domácom cestovnom ruchu by perspektívne malo dochádzať k presúvaniu finančných prostriedkov z tzv. "výrobných" a bohatších regiónov do regiónov so zachovaným prírodným potenciálom, čo sekundárne povedie k vyrovnávaniu disparit regiónov a k rastu zamestnanosti v týchto regiónoch nielen v cestovnom ruchu, ale aj v nadväzných odvetviach. Využitie kapacít ubytovacích zariadení v SR je v priebehu roka veľmi kolísavé vzhľadom na výrazný vplyv sezónnosti. Celoročné využitie kapacity ubytovacích zariadení na Slovensku je veľmi nízke. Je preto nevyhnutné vykonať operácie, ktoré zvýšia využitie kapacít ubytovacích zariadení.

Prísun turistov do územia bude mať za následok zvýšenie príjmov obyvateľstva, diverzifikáciu ponúkaných služieb a v konečnom dôsledku zlepšenie ekonomického postavenia samotných obcí.

Príspevok k fokusovej oblasti

5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky;

6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach;

6C Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií vo vidieckych oblastiach.

Príspevok k prierezovým cieľom

Životné prostredie

Zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu

8.2.6.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrení a typu operácie)

Podopatrenie: **7.2 Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštruktúry vrátane investícií do obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie**

Názov operácie:

Využitie obnoviteľných zdrojov energie

Opis operácie:

Výstavba nových, rekonštrukcia, modernizácia a oprava zariadení na využívanie OZE pre spotrebu energie v budove – napr. zriaďovanie kotolní a príslušných rozvodov pre budovy v majetku obce (napr. vykurovanie a zohrievanie vody v obecnom úrade, nájomných bytov, kultúrneho domu a pod.). Oprávnenými môžu byť aj investície smerujúce k zvyšovaniu energetickej efektívnosti budov (napr. zatepľovanie, výmena okien, regulácia vykurovacej sústavy), ale len ak sú súčasťou projektu, ktorý je spojený s využívaním OZE.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky 50 % oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR;
- OP Kvalita životného prostredia – komplementarita/doplňkovosť v oblasti rovnakých investícií týkajúcich sa OZE je zabezpečená rozdielnym typom prijímateľom, kedy v rámci PRV budú oprávnené obce s počtom obyvateľov do 1000 (vrátane) a v rámci OP KŽP obce nad 1000 obyvateľov.

Prijímateľ podpory:

- obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 (vrátane).

Oprávnené náklady:

1. náklady na hmotné investície na výstavbu/rekonštrukciu/opravu a modernizáciu zariadení na využívanie OZE,
2. investície smerujúce k zvyšovaniu energetickej efektívnosti budov za predpokladu, že sú súčasťou projektu, ktorý je spojený s využívaním OZE,

3. súvisiace všeobecné náklady ako sú projektová dokumentácia, výdavky súvisiace s verejným obstarávaním a s externým manažmentom projektov;
4. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

- Investície v rámci tejto operácie sú oprávnené na podporu, ak sa príslušné operácie vykonávajú v súlade s plánmi rozvoja obcí a dedín vo vidieckych oblastiach a ich základných služieb, ak takéto plány existujú, a sú konzistentné s akoukoľvek príslušnou stratégiou miestneho rozvoja.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Pri výbere projektov sa budú posudzovať nasledovné princípy:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu.

Výška a miera podpory:

Max. výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100% s max. limitom 300 000 €.

Názov operácie:

Investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov

Opis operácie:

- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarnie odpadových vôd;
- výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok – za predpokladu, že prispievajú k ekonomickému rozvoju, verejnemu záujmu, k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a bezpečnosti obyvateľov, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky 50 % oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR;
- OP Kvalita životného prostredia – doplnkovosť v oblasti investícií do vodného hospodárstva je zabezpečená rozdielnym typom prijímateľom, kedy v rámci PRV budú oprávnené obce s počtom obyvateľov do 1000 (vrátane) a zároveň tieto nie sú súčasťou aglomerácií oprávnených v rámci OP KŽP.
- Integrovaný regionálny operačný program - doplnkovosť v oblasti investícií do vodného hospodárstva (rekonštrukcia stokovej siete, rekonštrukcia/výstavba vodovodnej siete, výstavba/rekonštrukcia zdrojov pitnej vody), ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom integrovanej územnej stratégie v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.
- Integrovaný regionálny operačný program - doplnkovosť v oblasti rozvoja verejnej osobnej dopravy vo vzťahu investíciám ako sú: výstavba a rekonštrukcia záchytných parkovísk a autobusových zastávok, avšak pre účely integrovaných dopravných systémov, ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom integrovanej územnej stratégie v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.

Prijímateľ podpory:

1. obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 (vrátane),
2. pri investíciách do kanalizácií a ČOV - obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 (vrátane) s výnimkou obcí, ktoré sú súčasťou aglomerácie nad 2000 EO ako aj aglomerácie pod 2000 EO, ktorá zasahuje do chránených vodohospodárskych oblastí.
3. združenia obcí/skupiny obcí.

Oprávnené náklady:

1. výdavky na hmotné investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov;
2. súvisiace všeobecné náklady, ako sú projektová dokumentácia, výdavky súvisiace s verejným obstarávaním a s externým manažmentom projektov;
3. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

Investície v rámci tejto operácie sú oprávnené na podporu, ak sa príslušné operácie vykonávajú v súlade s plánmi rozvoja obcí a dedín vo vidieckych oblastiach a ich základných služieb, ak takéto plány existujú, a sú konzistentné s akoukoľvek príslušnou stratégiou miestneho rozvoja.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú projekty súvisiace s ekonomickým rozvojom;
- uprednostnené budú projekty, v rámci ktorých budú mať realizované operácie dopad na širšie územie viacerých katastrov obcí a budú predkladané združeniami/skupinami obcí.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100% s maximálnym limitom 150 000 €.

Podopatrenie: 7.3 Podpora infraštruktúry širokopásmového internetu vrátane jej budovania, zlepšenia a rozšírenia, podpora pasívnej infraštruktúry širokopásmového internetu a zabezpečenie prístupu k širokopásmovému internetu a verejnému e-governmentu

Názov operácie:

Budovanie širokopásmového internetu

Opis operácie:

Vytvorenie prístupu k širokopásmovému internetu prostredníctvom budovania širokopásmového internetu vrátane zriadenia verejne prístupného miesta.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky 50 % oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

Národná stratégia pre širokopásmový prístup v SR.

Operačný program Integrovaná infraštruktúra (OPII) – operácia v rámci opatrenia v PRV komplementárne doplní operácie v rámci OPII a prispeje k cieľu 100 % pokrytia širokopásmovým internetom. OPII podporí realizáciu budovania širokopásmového pripojenia a zavádzanie sietí nových

generácií. Pri riešení bielych miest širokopásmovým internetom o minimálnej rýchlosti 30 Mbit/s sa zameria na výstavbu národných regionálnych sietí a budovanie prístupových sietí prostredníctvom dopytových projektov v oblastiach zlyhania trhu. OPII tiež zabezpečí príslušné analytické práce a koordináciu výstavby sietí. PRV bude realizovať dopytové projekty pre budovanie prístupových sietí v jednotlivých obciach (do 500 obyvateľov), ktoré spadajú do bielych miest.

Prijímateľ podpory:

1. Obce vo vidieckych oblastiach do 500 obyvateľov(vrátane) definované ako biele miesta z hľadiska pokrytia širokopásmovým internetom;
2. združenia/skupiny obcí.

Oprávnené náklady:

- výdavky na hmotné investície súvisiace s budovaním širokopásmovej infraštruktúry;
- výdavky na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

Oprávnené sú operácie v bielych miestach, t.j. v miestach ktoré nie sú pokryté internetom.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Súlad s Národnou stratégiou pre širokopásmový internet v SR.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100% s maximálnym limitom 200 000 €.

Podopatrenie: 7.4 Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry

Názov operácie:

Investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Opis operácie:

- investície súvisiace so zlepšovaním vzhľadu obcí a s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – úprava verejných priestranstiev, tvorba parkov, výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;
- Investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov)
- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky 50 % oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR

Integrovaný regionálny operačný program – doplnkovosť v oblasti revitalizácie nevyužívaných plôch a objektov na ich nové funkčné využitie, ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom integrovanej územnej stratégie v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.

Prijímateľ podpory:

- obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000(vrátane);
- združenia/skupiny obcí.

Oprávnené náklady:

1. investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb – náklady spojené s úpravou verejných priestranstiev, stavebné náklady spojené s rekonštrukciou nevyužívaných a iných objektov;
2. súvisiace všeobecné náklady, ako sú projektová dokumentácia, výdavky súvisiace s verejným obstarávaním a s externým manažmentom projektov;
3. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

Investície v rámci tejto operácie sú oprávnené na podporu, ak sa príslušné operácie vykonávajú v súlade s plánmi rozvoja obcí a dedín vo vidieckych oblastiach a ich základných služieb, ak takéto plány existujú, a sú konzistentné s akoukoľvek príslušnou stratégiou miestneho rozvoja.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú projekty súvisiace s ekonomickým rozvojom;
- uprednostnené budú projekty, v rámci ktorých budú mať realizované operácie dopad na širšie územie viacerých katastrov obcí a budú predkladané združeniami/skupinami obcí.

Výška a miera podpory:

Max. výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100 % s maximálnym limitom 150 000 EUR.

Podopatrenie: 7.5 Podpora investícií pre verejné využívanie rekreačnej infraštruktúry, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu

Názov operácie:

Rozvoj a marketing vidieckeho cestovného ruchu

Opis operácie:

- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry - kultúrne a prírodného dedičstvo, prírodné úkazy, historické, prírodné a iné zaujímavosti, zriadenie múzeí, pamätných izieb a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov;
- marketing a manažment služieb vidieckeho cestovného ruchu a propagácie územia rôznymi formami (tlačené/elektronické formy propagácie, podujatia zamerané na propagáciu, veľtrhy ...);
- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky,

- stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách;
- informačné body, smerové tabule, KIOSK.

Typ podpory:

Investičná/neinvestičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky 50 % oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike.
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR.
- Integrovaný regionálny operačný program – doplnkovosť v oblasti investícií do cyklistickej infraštruktúry v mestách a mestských oblastiach (budovanie cyklokomunikácií a doplnkovej infraštruktúry), ak sa daný projekt bude realizovať prostredníctvom integrovanej územnej stratégie v rámci IROP, nebude oprávnený v rámci PRV.

Prijímateľ podpory:

1. obce vo vidieckych oblastiach s počtom obyvateľov do 1000 (vrátane).
2. združenia/skupiny obcí.

Oprávnené náklady:

1. hmotné a nehmotné investície súvisiace s rozvojom a marketingom vidieckeho cestovného ruchu;
2. súvisiace všeobecné náklady ako sú projektová dokumentácia, výdavky súvisiace s verejným obstarávaním a s externým manažmentom projektov;
3. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

Investície v rámci tejto operácie sú oprávnené na podporu, ak sa príslušné operácie vykonávajú v súlade s plánmi rozvoja obcí a dedín vo vidieckych oblastiach a ich základných služieb, ak takéto plány existujú, a sú konzistentné s akoukoľvek príslušnou stratégiou miestneho rozvoja.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- pri investíciách súvisiacich s vidieckym cestovným ruchom budú uprednostnené projekty presahujúce katastre viacerých obcí (spoločný projekt viacerých obcí);
- uprednostnené budú projekty kombinujúce viacero súvisiacich činností podporujúcich rozvoj vidieckeho cestovného ruchu.

Výška a miera podpory:

Max. výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100 % s maximálnym limitom 150 000 EUR.

Ďalšie informácie špecifické pre opatrenie:

Malá infraštruktúra: investície do malej infraštruktúry sú investície nepresahujúce maximálnu výšku oprávnených nákladov 150 000 EUR. Odchýlne od tejto definície sa stanovuje výška maximálnych oprávnených nákladov v rámci investícií do využívania OZE na 300 000 EUR a v rámci budovania širokopásmového internetu na 200 000 EUR.

8.2.6.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia:

Riziká implementácie opatrenia

- procesy verejného obstarávania
- výber prijímateľov

- informačný systém
- kontrola žiadostí o platbu

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie:

- povinnosť postupovať v zmysle legislatívy o verejnom obstarávaní
- overiteľnosť a kontrolovateľnosť je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy upravujúcej kontroly investičných opatrení.

8.2.6.4.3. Celkové posúdenie opatrenia

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia bude predmetom posúdenia ex-ante hodnotenia.

V rámci opatrenia budú stanovené presné kritériá spôsobilosti, ktoré budú určovať oprávnenosť navrhovaného projektu. Ich dodržiavanie musí konečný prijímateľ deklarovať pri predložení ŽoNFP a k ich plneniu sa prijímateľ podpory zaviazal pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. Kontrola kritérií spôsobilosti bude predmetom administratívnej kontroly a kontroly na mieste platobnej agentúry. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi schválená ŽoNFP resp. vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP.

8.2.7 OPATRENIE 8 INVESTÍCIE DO ROZVOJA LESNÝCH OBLASTÍ A ZLEPŠENIE ŽIVOTASCHOPNOSTI LESOV

8.2.7.1. Právny základ

- články 21c), 21d), 21e), 24, 25 a 26 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 13 delegovaného nariadenia Komisie č. xxxx/2014;
- príloha I bod 8.8 vykonávacieho nariadenia Komisie č. xxxx/2014.

8.2.7.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Lesy zaberajú 41 % územia Slovenskej republiky, čo radí Slovensko medzi popredné krajiny EÚ z hľadiska lesnatosti. Preto je aj lesníctvo na Slovensku chápané ako jedno z pilierových odvetí rozvoja vidieka. Napriek relatívne vysokej lesnatosti má Slovensko v oblasti lesníctva veľký problém so zdravotným stavom lesov. Viac ako 50 % lesov je v stredom a vyššom stupni poškodenia. Svedčí o tom objem náhodných ťažieb, ktorých výška pravidelne presahuje 50 % celkového objemu ťažieb dreva (napr. r. 2011 to bolo až 52 %). Poškodzovanými a destabilizovanými sú najmä ihličnaté lesy, ale problémy s vitalitou a stabilitou majú aj ostatné lesné ekosystémy. Negatívny trend v zdravotnom stave lesov sa prejavil, najmä v poslednom decéniu, keď sa vplyvom klimatických zmien zmenilo aj rozloženie zrážok v priebehu vegetačného obdobia. Vplyvom klimatických zmien sa v lesoch stále častejšie vyskytujú periódy sucha, čo spolu s vysokými teplotami spôsobuje preschnutie pôd a vytvára optimálne podmienky na zvyšovanie početnosti podkôrneho hmyzu. Ďalším dôsledkom klimatickej zmeny sú lokálne prívalové dažde, okrem podpory stability lesných porastov s vysokou absorpčnou schopnosťou je nutné podporovať protipovodňové opatrenia na horských tokoch, najmä zachytávanie zrážok a pod. Podopatrenie 8.3 reaguje na potrebu podpory prevencie proti prírodným katastrofám a pôdnej erózii, do posilnenia ochrannej funkcie lesa a jeho obnovy po prírodných katastrofách a podpory udržateľného obhospodarovania lesa.

Realizácia aktivít podopatrenia 8.3 prispeje k napĺňaniu fokusovej oblasti **4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity, vrátane na územiach sústavy NATURA 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy** prostredníctvom podpory investícií do rozvoja lesných oblastí (infraštruktúry) a zlepšenia životaschopnosti lesov. Časté požiare a poškodenia lesa spôsobujú nevýčisliteľné škody na biodiverzite, preto je nutné lesné porasty revitalizovať po prírodných katastrofách tak, aby sa čo najskôr obnovili všetky funkcie lesa. Posilnením ochrannej funkcie lesa, budovaním infraštruktúry v lesoch a jeho obnovou po prírodných katastrofách bude podporené aj udržateľné obhospodarovanie lesa, prevencia pôdnej erózie a ochrana vody v lesoch, ktoré prispievajú k napĺňaniu fokusových oblastí **4B Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane skladovania a aplikácie hnojív a pesticídov** a **4C Prevencia pôdnej erózie a zlepšenie obhospodarovania pôdy**.

Strategickým cieľom SR, ktorý vychádza z Koncepcie pôdohospodárstva SR na roky 2013-2020, je trvalo udržateľný rozvoj pôdohospodárstva a konkurencieschopné pôdohospodárstvo, ktorý prispeje k napĺňaniu cieľov Stratégie Európa 2020. Zo SWOT analýzy vyplýva, že podiel lesného hospodárstva na hrubom domácom produkte sa znižuje. Na zvýšenie tohto podielu je potrebné investovať do tejto oblasti, aby sa zvýšila ekonomická hodnota lesného hospodárstva a jeho hospodársky výkon. V lesnom hospodárstve na Slovensku stále pracuje vysoké percento mechanizmov a technológií po dobe životnosti, ktoré sú fyzicky, ale i morálne opotrebované. Technické parametre takýchto mechanizmov, na rozdiel od nových prístrojov a zariadení, neumožňujú používanie moderných technológií, priaznivejších k životnému prostrediu, ktoré prispievajú k udržateľnému obhospodarovaniu lesov a zavádzaniu inovácií do lesného hospodárstva. Podopatrenie 8.6 preto reaguje na potrebu podpory lesného hospodárstva v tejto oblasti, ktorá prispeje k napĺňaniu fokusovej oblasti **2C Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva**.

V súvislosti so záväzkom SR dosiahnuť do roku 2020 14% podiel energie z obnoviteľných zdrojov (OZE) na hrubej konečnej spotrebe energie, je potrebné aj zvýšenie podielu využívania a spracovania odpadovej biomasy, rastlinných zvyškov, exkrementov živočíšnej výroby a iných OZE na produkciu energie. Jednou z ciest ako dosiahnuť stanovený cieľ je prispievať k zvýšeniu podielu spracovania a využívania OZE v lesníctve, na čo rovnako reaguje podopatrenie 8.6 podporou aktivít na využívanie ťažbových zvyškov, hmoty z prerezávok a sortimentov nižšej kvality na výrobu lesnej energetickej štiepky a pod., ktoré prispievajú k napĺňaniu fokusovej oblasti 5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely biohospodárstva.

Na Slovensku je približne 45 % lesov začlenených do chráneného územia národného alebo európskeho významu, pričom 75 % chránených území tvoria lesy. Lesy sú polyfunkčné a slúžia predovšetkým na hospodárske, sociálne a environmentálne účely. Zvlášť tieto chránené lesy by mali byť využívané najmä pre environmentálne účely. Zohrávajú významnú úlohu pri poskytovaní ekosystémových služieb ako je zmierňovanie klimatických zmien, pričom rozsiahle spoločenské prínosy by mali byť v podobe prínosov pre ľudské zdravie, voľný čas a cestovný ruch. Na zlepšenie odolnosti a na zabezpečenie týchto služieb je nevyhnutné vykonávať aktívne opatrenia v lesných ekosystémoch, ktoré musia byť sprístupnené citlivo budovanou infraštruktúrou, ktorá z dlhodobého hľadiska bude prispievať aj k naplneniu hospodárskych a sociálnych funkcií lesov.

Podopatrenie 8.5 reaguje na potrebu zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov predovšetkým umelou obnovou ochranných lesov a lesov osobitného určenia, podporou hniezdnych príležitostí vtákov v lese a iných prvkov biodiverzity. Taktiež rozvojom občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch, čo rovnako prispeje k napĺňaniu fokusovej oblasti **4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity, vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie, ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy**. Cieľom umelej obnovy ochranných lesov a lesov osobitného určenia je podsadbou zabezpečiť zmenu drevinovej skladby, zvýšiť odolnosť lesných porastov a podporovať obnovu lesa, ktorý stratil túto schopnosť. Podpora environmentálne priaznivých a efektívnych technologických postupov pri podsadbách sadeníc je realizovaná na základe najnovších výskumov.

Potenciálny príspevok k iným fokusovým oblastiam

5E Podpora sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Príspevok k prierezovým cieľom

Inovácie

Životné prostredie

Zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu

8.2.7.3 Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrení a typov operácie)

Podopatrenie: **8.3. Podpora prevencie poškodzovania lesov lesnými požiarimi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami**

Názov operácie:

Podpora preventívnych protipovodňových a protipožiarnych opatrení za účelom zlepšenia vodného hospodárstva v lese

Opis operácie:

- zahrádzanie bystrín v lesoch podľa § 27 zákona č. 326/2006 Z. z. (budovanie a rekonštrukcia prehrádzok, malé vodné stupne alebo ich zoskupenia a úpravy korýt na bystrinách);
- budovanie a rekonštrukcia technických diel v lesoch pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarimi podľa § 27 zákona č. 326/2006 Z. z.;

- budovanie jednoduchých objektov protipovodňovej ochrany v lesoch – drobných prekladaných drevených hrádzok (zrubov) alebo sypaných kamenných hrádzok na lesných pozemkoch zabezpečujúcich záchyt splavenín, udržanie vody v krajine, resp. spomalenie jej odtoku.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do max. 50% oprávnených výdavkov.

Súvislosť s inou legislatívou:

Neprekrývanie podpory v rámci tejto operácie s podporou v rámci **OP Kvalita životného prostredia** je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených aktivít (v rámci OP KŽP budú oprávnené aktivity mimo oprávnených aktivít v rámci tejto operácie).

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- súkromných vlastníkov a ich združení;
- obcí a ich združení;
- cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním;
- štátu, ktorých cieľom je, okrem dosiahnutia zisku, hlavne uspokojovať verejnoprospešné záujmy, potreby a ochranu prírodného prostredia s cieľom trvalo udržateľného rozvoja lesa;
- pri stavebných investíciách (hmotné investície) na drobných vodných tokoch iba správcovia drobných vodných tokov resp. právnických osôb majúcich k správe drobných vodných tokov právny vzťah (prenájom a pod.), ktorí sú zároveň obhospodarovateľmi lesa.

Oprávnené náklady¹⁷:

1. výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s protipovodňovými opatreniami v podobe objektov hradenia bystrín, technických diel pre akumuláciu vody a budovanie protipovodňovej ochrany, ktoré budú plniť okrem protipovodňového účelu aj úlohu zásobníkov vody pre protipožiarnu ochranu lesa a zlepšia vodné hospodárstvo;
2. súvisiace všeobecné výdavky ako sú projektová dokumentácia, inžinierska činnosť investora, poradenská činnosť a štúdie realizovateľnosti;
3. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

1. V prípade **budovania a rekonštrukcie protipovodňových technických diel zahrádzania bystrín** sú oprávnené iba výdavky tých prijímateľov, ktorí sú správcami drobných vodných tokov resp. majú k správe drobných vodných tokov právny vzťah (prenájom a pod.).
2. V prípade **budovania jednoduchých objektov protipovodňovej ochrany, zabezpečujúcich udržanie vody v krajine resp. spomalenie jej odtoku** sú oprávnené iba výdavky na tie projekty, ktorých naliehavosť je doložená relevantnými dokumentmi. Takými dokumentmi môže byť odborné stanovisko správcu DVT¹⁸, odborná štúdia spracovaná relevantnou inštitúciou, stanovisko miestne príslušnej samosprávy patriacej do povodia DVT (obecné a mestské úrady) o povodňových rizikách v nimi spravovanom území a pod.
3. V prípade **budovania a rekonštrukcie technických diel pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarmi** sú oprávnené iba projekty realizované v lesných oblastiach klasifikovaných ako oblasti so stredným až vysokým stupňom rizika lesných požiarov (oblasti so stredným až vysokým stupňom rizika lesných požiarov sú v SR taxatívne určené všeobecne

---

¹⁷ Kompenzácia straty príjmu v dôsledku prírodnej katastrofy nie je oprávnená na podporu.

¹⁸ DVT – drobné vodné toky

záväzným právnym predpisom - vyhláška č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ohrane lesa v prílohe č. 11).

4. Oprávnené operácie sú v súlade s Programom starostlivosti o les.
5. Predloženie relevantných informácií z Programu starostlivosti o les (§47 zákona č.326/2005 Z.z.).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú projekty v oblasti s vyšším rizikom povodní;
- uprednostnené budú projekty v oblasti s vyšším rizikom výskytu požiaru.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Názov operácie:

Podpora vytvorenia ochrannej protipožiarnej infraštruktúry

Opis operácie:

- budovanie protipožiarnych **nádrží** miestneho významu v lesnej krajine;
- budovanie a údržba protipožiarnych **pásov a priesekov** v lesných porastoch;
- výstavba, rekonštrukcia protipožiarnych **lesných ciest** najmä ak slúžia ako prístup k vybudovaným objektom protipožiarnej ochrany v rámci tohto podopatrenia.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok; možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky max. 50% oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1310/2013 ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka;
- podpora v rámci operácie dopĺňa/nadväzuje na podporu OP Kvalita životné prostredia tým, že poskytuje podporu na dostupnejší prístup k prípadným lesným požiarom a zároveň prispieva k prevencii vzniku požiarov;
- neprekrývanie podpory v rámci podopatrenia 8.3 s podporou v rámci podopatrenia 4.3 je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených aktivít (v rámci podopatrenia 8.3 je oprávnená výstavba a rekonštrukcia protipožiarnych lesných ciest, v rámci podopatrenia 4.3 je oprávnená výstavba a rekonštrukcia lesných ciest a prístupu k lesnej pôde s výnimkou protipožiarnych lesných ciest).

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- súkromných vlastníkov a ich združení;
- obcí a ich združení;
- cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním;
- štátu, ktorých cieľom je, okrem dosiahnutia zisku, hlavne uspokojovať verejnoprospešné záujmy, potreby a ochranu prírodného prostredia s cieľom trvalo udržateľného rozvoja lesa.

Oprávnené náklady¹⁹:

- výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s budovaním ochrannej protipožiarnej infraštruktúry;
- súvisiace všeobecné výdavky ako sú projektová dokumentácia, inžinierska činnosť investora, poradenská činnosť a štúdie realizovateľnosti;
- náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

1. oprávnené sú lesné oblasti klasifikované ako oblasti so stredným až vysokým rizikom lesných požiarov (oblasti so stredným až vysokým rizikom lesných požiarov sú v SR taxatívne určené všeobecne záväzným právnym predpisom - vyhláška č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ohrane lesa v prílohe č. 11);
2. oprávnené operácie sú v súlade s Programom starostlivosti o les;
3. predloženie relevantných informácií z Programu starostlivosti o les (§47 zákona č.326/2005 Z.z.).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnená bude výstavba a rekonštrukcia protipožiarnych lesných ciest k objektom vybudovaným v rámci tohto podopatrenia;
- uprednostnené budú projekty v oblasti s vyšším rizikom požiaru.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrienie:

Les: ekosystém, ktorý tvorí lesný pozemok s lesným porastom a faktormi jeho vzdušného prostredia, rastlinné druhy, živočíšne druhy a pôda s jej hydrologickým a vzdušným režimom. Podpora sa vzťahuje na lesné pozemky zadefinované podľa § 3 zákona č.326/2005. Lesným porastom sa rozumie súbor rastúcich stromovitých drevín, krovitých drevín alebo ich zmesí na lesných pozemkoch.

V rámci podopatrenia 8.4 sú financované záväzky z PRV SR 2007-2013 pre opatrenie226.

Podopatrienie: 8.4. Podpora prevencie poškodzovania lesov lesnými požiarimi, prírodnými pohromami, katastrofickými udalosťami a obnova poškodených lesov

Názov operácie:

Podpora obnovy lesného potenciálu za účelom obnovy, zachovania a zvýšenie biologickej diverzity

Opis operácie:

V rámci danej operácie budú aktivity zamerané na:

- projekty revitalizácie a obnovy lesných spoločenstiev (vrátane obnovy lesných porastov, ochrany, ošetrovania a výchovy lesov) zničených alebo výrazne destabilizovaných lesnými požiarimi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami;
- projekty озdravných opatrení v lesoch poškodených v dôsledku zmeny klímy, premnožením kalamitných škodcov či vplyvom iných významných biotických, abiotických a antropogénnych škodlivých činiteľov;

¹⁹ Kompenzácia straty príjmu v dôsledku prírodnej katastrofy nie je oprávnená na podporu

- projekty konverzie smrečín v rozpade (destabilizované prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami) na lesy zmiešané s vysokou ekologickou stabilitou s osobitným dôrazom na horské smrečiny a lesné spoločenstvá na hornej hranici lesa.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do výšky max. 50% oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

Neprekryvanie podpory v rámci tejto operácie a podpory v rámci podopatrenia 8.5 je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených činností (v rámci podopatrenia 8.5 je podpora zameraná na obnovu ochranných lesov a lesov osobitného určenia podsadbou lesných porastov, ktoré nie sú destabilizované prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami; v rámci tejto operácie je oprávnená obnova lesov všetkých kategórií, ktoré sú destabilizované prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami).

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- *súkromných vlastníkov a ich združení;*
- *obcí a ich združení;*
- *cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním;*
- *štátu, ktorých cieľom je, okrem dosiahnutia zisku, hlavne uspokojovať verejnoprospešné záujmy, potreby a ochranu prírodného prostredia s cieľom trvalo udržateľného rozvoja lesa.*

Oprávnené náklady²⁰:

1. výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s obnovou lesného potenciálu zničeného požiarom a inými prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a v dôsledku zmeny klímy (napr. vyrúbanie zničeného lesa a opätovná výsadba, výsadba vegetácie vysokého environmentálneho záujmu – obnova habitatu, obnova zničených investícií, ochranných zariadení, inžinierskych prác, inštalácií, chodníkov);
2. súvisiace všeobecné náklady, ako sú projektová dokumentácia, inžinierska činnosť investora, poradenská činnosť a štúdie realizovateľnosti;
3. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

1. formálne uznanie kompetentným verejným orgánom, že sa stala prírodná katastrofa;
2. predmetná katastrofa alebo opatrenia prijaté v súlade so smernicou 2000/29/ES na eradikáciu alebo zabránenie šíreniu choroby rastlín alebo škodcov spôsobili zničenie najmenej 20% príslušného lesného potenciálu (20% územia z celkového územia obhospodarovaného príjemcom podpory);
3. oprávnené operácie sú v súlade s Programom starostlivosti o les;
4. predloženie relevantných informácií z Programu starostlivosti o les (§47 zákona č.326/2005 Z.z.).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú projekty s väčším pomerom poškodeného územia.

---

²⁰ Kompenzácia straty príjmu v dôsledku prírodnej katastrofy nie je oprávnená na podporu.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Les: ekosystém, ktorý tvorí lesný pozemok s lesným porastom a faktormi jeho vzdušného prostredia, rastlinné druhy, živočíšne druhy a pôda s jej hydrologickým a vzdušným režimom. Podpora sa vzťahuje na lesné pozemky zadané podľa § 3 zákona č.326/2005. Lesným porastom sa rozumie súbor rastúcich stromovitých drevín, krovitých drevín alebo ich zmesí na lesných pozemkoch.

Názov operácie:

Podpora prevencie lesných požiarov, prírodných katastrof a katastrofických udalostí za účelom obnovy, zachovania a zvýšenie biologickej diverzity

Opis operácie:

V rámci danej operácie budú aktivity zamerané na:

- realizácia opatrení miestneho významu a malého rozsahu proti kalamitným biotickým škodcom formou kladenia a asanácie lapákov, inštalácie a prevádzky feromónových lapačov a aplikácie chemických prípravkov v lesných porastoch;
- realizácia projektov komplexného protipožiarneho monitorovacieho systému v lesnej krajine s vysokým stupňom požiarovosti;
- výstavba, rekonštrukcia a dodávka protipožiarnych monitorovacích veží a súvisiacich prostriedkov komunikácie.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, možnosť poskytnutia zálohovej platby do max. 50% oprávnených nákladov.

Súvislosť s inou legislatívou:

Podpora v rámci operácie dopĺňa/nadväzuje na podporu **OP Kvalita životné prostredia** tým, že poskytuje podporu na lepší monitoring požiarov (v rámci OP KŽP je podpora smerovaná do protipožiarneho letového monitoringu).

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- *súkromných vlastníkov a ich združení;*
- *obcí a ich združení;*
- *cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním;*
- *štátu, ktorých cieľom je, okrem dosiahnutia zisku, hlavne uspokojovať verejnoprospešné záujmy, potreby a ochranu prírodného prostredia s cieľom trvalo udržateľného rozvoja lesa.*

Oprávnené náklady²¹:

1. výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s vytvorením a zlepšením zariadení na monitorovanie lesných požiarov;
2. výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s realizáciou opatrení miestneho významu a malého rozsahu proti kalamitným biotickým škodcom;

---

²¹ Kompenzácia straty príjmu v dôsledku prírodnej katastrofy nie je oprávnená na podporu.

3. súvisiace všeobecné výdavky, ako sú projektová dokumentácia, inžinierska činnosť investora, poradenská činnosť a štúdie realizovateľnosti;
4. náklady na riadenie projektu.

Podmienky oprávnenosti:

1. v prípade **preventívnych** opatrení týkajúcich sa škodcov a chorôb musí byť riziko výskytu príslušnej katastrofy podporené vedeckými dôkazmi a uznané Národným lesníckym centrom.
2. v prípade **prevencie lesných požiarov** sú oprávnenými na podporu len lesné oblasti klasifikované ako oblasti so stredným až vysokým rizikom lesných požiarov (oblasti so stredným až vysokým rizikom lesných požiarov sú v SR taxatívne určené všeobecne záväzným právnym predpisom - vyhláška č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ohrane lesa v prílohe č. 11);
3. oprávnené operácie sú v súlade s Programom starostlivosti o les;
4. predloženie relevantných informácií z Programu starostlivosti o les (§47 zákona č.326/2005 Z.z.).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- komplexnosť, udržateľnosť, realizovateľnosť, hospodárnosť a efektívnosť projektu;
- uprednostnené budú projekty v oblasti vyššieho rizika výskytu požiarov;
- uprednostnené budú projekty v oblasti s vyšším výskytom škodcov;
- uprednostnené budú projekty s vyšším spádovým územím;
- uprednostnené budú integrované projekty alebo kolektívne investície.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

Les: ekosystém, ktorý tvorí lesný pozemok s lesným porastom a faktormi jeho vzdušného prostredia, rastlinné druhy, živočíšne druhy a pôda s jej hydrologickým a vzdušným režimom. Podpora sa vzťahuje na lesné pozemky zadefinované podľa § 3 zákona č.326/2005. Lesným porastom sa rozumie súbor rastúcich stromovitých drevín, krovitých drevín alebo ich zmesí na lesných pozemkoch.

Zoznam druhov organizmov škodlivých v lesnom hospodárstve

HMYZ					HUBY
listožravce	škodcovia výsadiieb	podkôrny a drevokazný hmyz			
		smrečina	borovice	listnaté dreviny	
<i>Lymantria dispar</i>	<i>Hylobius abietis</i>	<i>Ips typographus</i>	<i>Ips acuminatus</i>	<i>Leperisinus fraxini</i>	<i>Chalara fraxinea</i> (syn. <i>Hymenoscyphus pseudoalbidus</i>)
<i>Adelges laricis</i>	<i>Hylastes spp.</i>	<i>Pityogenes chalcographus</i>	<i>Ips sexdentatus</i>	<i>Scolytus intricatus</i>	
<i>Sacchiphantes viridis</i>		<i>Ips duplicatus</i>	<i>Tomicus spp.</i>		
<i>Dreyphusia nordmannianae</i>		<i>Ips amitinus</i>	<i>Phaenops cyanea</i>		
		<i>Ips accuminatus</i>			

Klasifikácia lesov s vysokým a stredným stupňom ohrozenia požiarom

Kategória A	Kategória B
Lesy s vysokým stupňom ohrozenia požiarom	Lesy so stredným stupňom ohrozenia požiarom
01A Borská nížina	05 Považský Inovec
01B Chvojnícka pahorkatina	07 Trábeč
18 Revúcka vrchovina, Rožnavská kotlina	08 Žiarska kotlina
19 Slovenský kras	09 Krupinská planina, Ostrôžky
23 Javorníky	11 Cerová vrchovina
28 Volovské vrchy, Čierna hora	13 Malé Karpaty
29 Hornádska kotlina	14 Myjavská pahorkatina
32 Západné Beskydy	15 Biele Karpaty
33 Stredné Beskydy	17 Zvolenská kotlina
34 Malá Fatra, Žiar	20 Slánske vrchy
35 Veľká Fatra, Starohoské vrchy, Chočské vrchy	21 Nízke Beskydy
37 Poľana	22 Šarišská vrchovina, Spišsko-šarišské medzihorie
38 Veporské vrchy, Stolické vrchy	24 Žilinská kotlina
39 Spišsko-gemerský kras	25 Strážovské vrchy, Súľovské vrchy
40 Branisko	26 Turčianska kotlina
44 Oravská kotlina	27 Štiavnické vrchy, Javorie, Pliešovská kotlina, Pohronský Inovec, Vtáčnik, Kremnické vrchy
45 Skorušinske vrchy, Zuberská brázda	30 Vihorlatské vrchy
46 Nízke Tatry, Kozie Chrbty	31 Bukovské vrchy
47 Tatry	36 Horehronské Podolie
	41 Východné Beskydy
	42 Levočské vrchy, Bachureň, Spišská Magura, Žiarska brázda
	43 Podtatranská kotlina

Zdroj: Príloha č. 11 vyhlášky 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesa a ochrane lesa

Podopatrenie: **8.5. Podpora investícií zlepšujúcich odolnosť a environmentálnu hodnotu lesných ekosystémov**

Názov operácie:

Obnova ochranných lesov a lesov osobitného určenia, hniezdnych príležitostí vtákov a rozvoja občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch

Opis operácie:

Činnosť 1: umelá obnova ochranných lesov a lesov osobitného určenia podsadbou lesných porastov.

Činnosť 2: budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).

Činnosť 3: zlepšenie hniezdnych príležitostí vtákov v lese a iných prvkov zvyšujúcich biodiverzitu lesných ekosystémov, a to hlavne:

- výrobou a inštaláciou hniezdnych búdok pre dutinové hniezdiče (predovšetkým pôtik kapcavý, sova obyčajná, sova dlhochvostá) a hmyzožravé spevavce;
- výrobou a inštaláciou iných prvkov infraštruktúry biodiverzity pre ochranu, resp. podporu chránených druhov živočíchov.

Typ podpory:

- Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

Neprekrývanie podpory v rámci tejto operácie s podporou v rámci podopatrenia 6.4 je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených činností (v rámci podopatrenia 6.4 je v prípade obhospodarovateľov lesa oprávnená podpora aktivít, mimo aktivít oprávnených v rámci tejto operácie) .

Neprekrývanie podpory v rámci tejto operácie a podpory v rámci podopatrenia 8.4 je zabezpečené rozdielnym typom oprávnených činností (v rámci tejto operácie je podpora zameraná na obnovu ochranných lesov a lesov osobitného určenia podsadbou lesných porastov, ktoré nie sú destabilizované prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami; v rámci podopatrenia 8.4 je oprávnená obnova lesov všetkých kategórií, ktoré sú destabilizované prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami).

Prijímateľ podpory:

1. Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:
  - *súkromných vlastníkov a ich združení;*
  - *obcí a ich združení;*
  - *cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním;*
  - *štátu, ktorých cieľom je, okrem dosiahnutia zisku, hlavne uspokojovať verejnoprospešné záujmy, potreby a ochranu prírodného prostredia s cieľom trvalo udržateľného rozvoja lesa.*
2. Občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Z.z. o združovaní občanov len so súhlasom obhospodarovateľa lesa daného územia.

Oprávnené náklady:

V prípade činnosti 1:

- výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s umelou obnovou lesa podsadbou lesných porastov a následnou starostlivosťou o založené mladé lesné porasty;
- náklady na riadenie projektu.

V prípade činnosti 2:

- výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s budovaním a inštaláciou prvkov občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch.

V prípade činnosti 3:

- výdavky na hmotné a nehmotné investície súvisiace s inštaláciou a výrobou búdok a iných prvkov infraštruktúry biodiverzity.

Podmienky oprávnenosti:

1. v prípade ochranných lesov je oprávnená umelá obnova lesa podsadbou lesných porastov vo všetkých subkategóriách tak, ako sú uvedené v zákone č. 326/2005 Z.z. o lese, § 13 ods. 2;
2. v prípade lesov osobitného určenia je oprávnená umelá obnova lesa podsadbou lesných porastov v subkategóriách, ktoré sú uvedené v zákone č. 326/2005 Z.z. o lese, § 14 ods. 2, písm. a), b), e), f) a g);
3. investície sa zameriavajú na splnenie záväzkov prijatých na environmentálne účely alebo na poskytovanie služieb pre ekosystémy a/alebo záväzkov, ktoré zvyšujú spoločenskú hodnotu lesa a zalesnenej pôdy v príslušnej oblasti, alebo zlepšujú potenciál ekosystémov zmierňovať zmenu klímy bez toho, aby sa vylučovali ekonomické výhody z dlhodobého hľadiska;

4. dreviny použité pri obnove musia byť odolné pôvodné druhy biotopovo najlepšie vyhovujúce a najživotaschopnejšie v podmienkach daného územia (smrek obyčajný, jedľa biela, borovica lesná, smrekovec opadavý, javor horský, buk lesný, duby, resp. iné konkrétnemu stanovištu vhodné dreviny);
5. trvanie projektu maximálne 5 rokov;
6. predloženie relevantných informácií z Programu starostlivosti o les (§47 zákona č.326/2005 Z.z.).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- uprednostnené budú projekty obnovy lesov na hornej hranici lesa;
- uprednostnené budú projekty obnovy lesov, ktoré stratili schopnosť prirodzenej obnovy;
- uprednostnené budú projekty obnovy lesov so zastúpením smreka vyšším ako 60% a s vekom viac ako 60 rokov;
- uprednostnené budú projekty na územiach európskeho významu alebo v nadväzujúcich územiach;
- v prípade aktivít zameraných na hniezdne príležitosti vtákov budú uprednostnené projekty v oblasti Chránených vtáčích území;
- v prípade budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry budú uprednostnené projekty s pedagogicko-náučným dopadom zameraným na ochranu lesných ekosystémov.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie:

Les: ekosystém, ktorý tvorí lesný pozemok s lesným porastom a faktormi jeho vzdušného prostredia, rastlinné druhy, živočíšne druhy a pôda s jej hydrologickým a vzdušným režimom. Podpora sa vzťahuje na lesné pozemky zadefinované podľa § 3 zákona č.326/2005. Lesným porastom sa rozumie súbor rastúcich stromovitých drevín, krovitých drevín alebo ich zmesí na lesných pozemkoch.

Podopatrenie: 8.6.Podpora investícií do lesných technológií a do spracovania, mobilizácie a marketingu lesných produktov

Názov operácie:

Podpora investícií lesných technológií, spracovania, mobilizácie a marketingu lesných produktov

Opis operácie:

V rámci danej operácie budú podporované nasledovné aktivity, ktoré budú prioritne prispievať k fokusovej oblasti 2C:

- zvýšenie ekonomickej hodnoty lesa prostredníctvom lepších postupov obhospodarovania lesov, ktoré sú odôvodnené z hľadiska očakávaného zlepšenia lesa jedného alebo viacerých podnikov, ktoré sa musia realizovať na úrovni majiteľa resp. obhospodarovateľa lesa;
- spracovanie lesných produktov, ktoré takýmto spôsobom získavajú pridanú hodnotu a tiež ich uvádzanie na trh;
- rozvoj IKT v lesníctve a v sektore spracovania lesných produktov.

V rámci danej operácie budú podporované nasledovné aktivity, ktoré budú prioritne prispievať k fokusovej oblasti 5C:

- podporu efektívneho využívania dreva ako suroviny alebo zdroja energie.

Typ podpory:

Investičná, zisková, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

Neprekryvanie podpory v oblasti využívania dreva ako suroviny alebo zdroja energie v rámci podopatrenia 8.6 s podporou v rámci **OP Kvalita životného prostredia** je zabezpečené odlišným prijímateľom podpory (V rámci OP KŽP budú oprávnení na podporu prijímateľa mimo prijímateľov podpory v rámci tejto operácie).

Neprekryvanie podpory v rámci tejto operácie s podporou v rámci **OP Výskum a inovácie** je zabezpečené rozdielnymi oprávnenými výdavkami (v rámci OP Val sú oprávnené výdavky súvisiace s priemyselným spracovaním dreva, v rámci podopatrenia 8.6 sú oprávnené výdavky súvisiace so spracovaním dreva pred jeho priemyselným spracovaním).

Prijímateľ podpory:

a) Fyzické a právnické osoby²² (malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

- *súkromných vlastníkov a ich združení*
- *obcí a ich združení*
- *cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.*

b) Fyzické a právnické osoby (malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) poskytujúce služby v lesníctve za predpokladu poskytnutia týchto služieb subjektom uvedeným v bode a).

Oprávnené výdavky²³:

1. *investície zlepšujúce postupy obhospodarovania lesa* - investície do strojného zariadenia na ťažbu a do postupov ťažby, vrátane približovania dreva, odvozu dreva a manipulácie s drevom a tiež investície súvisiace s pestovaním lesa, vrátane investícií do technológií a mechanizmov pre lesné škôlky, ktoré sú súčasťou daného podniku a produkcia z tejto škôlky slúži len pre vlastnú potrebu, ktoré sú šetrné voči pôde a prírodným zdrojom;
2. *investície súvisiace so spracovaním a marketingom lesných produktov* - investície do rozvoja a racionalizácie marketingu a spracovania dreva ako výrub, manipulácia, uskladnenie a iné pracovné operácie pred priemyselným spracovaním dreva;
3. *investície súvisiace s využívaním dreva ako suroviny alebo zdroja energie*, a to na všetky pracovné operácie, ktoré sú realizované pred priemyselným spracovaním dreva, vrátane prípravy materiálu na výrobu energie a mobilizácie nevyužitého alebo málo využívaného dreva, prepravy dreva špecializovanými zariadeniami lesného hospodárstva s výnimkou štandardných dopravných činností. Malokapacitná výroba štiepky a s tým súvisiace činnosti v lese sú oprávnené.
4. *investície do IKT (hardware, software), vrátane pripojenia na internet;*
5. *náklady na riadenie projektu.*

Podmienky oprávnenosti:

- predloženie relevantných informácií z programu starostlivosti o les (§47 zákona č.326/2005 Z.z.) v prípade prijímateľa podpory podľa písm. a);
- podiel ročných tržieb z lesníckej výroby alebo poskytovaných lesníckych služieb k celkovým tržbám musí byť viac ako 90%;

---

²² Právnickou osobou sa rozumie aj obec, ktorá obhospodaruje les a podniká na základe oprávnenia.

²³ Výstavba lesných ciest, činnosti súvisiace s regeneráciou lesa po ťažbe, zalesňovanie po ťažbe nie sú oprávnenými výdavkami.

- povinnosť žiadateľa, ktorý sa nachádza na území MAS, predložiť potvrdenie od MAS, že daný projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny.

Princípy nastavenia kritérií oprávnenosti:

- uprednostnené budú projekty s vyšším počtom tvorby/udržania pracovných miest;
- uprednostnené budú projekty primárne prispievajúce k životnému prostrediu a klíme.

Miera a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 50 % oprávnených nákladov pre menej rozvinuté regióny;
- 40 % oprávnených nákladov v ostatných regiónoch.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie:

Les: ekosystém, ktorý tvorí lesný pozemok s lesným porastom a faktormi jeho vzdušného prostredia, rastlinné druhy, živočíšne druhy a pôda s jej hydrologickým a vzdušným režimom. Podpora sa vzťahuje na lesné pozemky zadefinované podľa § 3 zákona č.326/2005. Lesným porastom sa rozumie súbor rastúcich stromovitých drevín, krovitých drevín alebo ich zmesí na lesných pozemkoch.

Operácie pred priemyselným spracovaním dreva: operácie chápané ako manipulácia a druhotovanie dreva (vrátane triedenia dreva). Operácie pred priemyselným spracovaním nezahŕňajú pozdĺžny porez guľatiny ani následné operácie. Manipulácia a druhotovanie dreva je činnosť, pri ktorej sa z odvetvených stromov vyrábajú (krátením, štiepaním, triedením, štiepkovaním) v súlade s obchodnými predpismi jednotlivé sortimenty. Táto činnosť sa môže vykonávať ručne a mechanicky (motorové pily, manipulačné linky, hydraulické štiepačky, štiepkovače a pod.). Manipulácia a druhotovanie dreva sa nesmie zamieňať s manipuláciou s drevom. Manipulácia s drevom je súhrnné označenie rôznych nevyhnutných pomocných činností spojených s výrobou sortimentov surového dreva napr. premiestňovanie, otáčanie, zdvíhanie, ukladanie, nakladanie a pod. vykonávané ručne a mechanicky.

8.2.7.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziká implementácie opatrenia

- postupy verejného obstarávania;
- výber prijímateľov;
- riadiaci a kontrolný systém;
- efektívnosť a primeranosť oprávnených nákladov.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie

- povinnosť postupovať v zmysle zákona NR SR č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov;
- systém riadenia a kontroly je zabezpečený administratívnymi kontrolami a kontrolami na mieste podľa platnej legislatívy.

Celkové posúdenie opatrenia

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia bude predmetom posúdenia ex-ante, mid-term a ex-post hodnotenia.

V rámci opatrenia budú stanovené presné **podmienky oprávnenosti**, ktoré budú určovať oprávnenosť žiadateľa a navrhovaného projektu. Ich dodržiavanie musí žiadateľ preukázať, príp. deklarovať pri predložení ŽoNFP. K plneniu kritérií spôsobilosti, ktoré sa preukazujú pri podaní ŽoP, sa konečný prijímateľ podpory zaviazal pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. Kontrola kritérií spôsobilosti zo strany PPA bude predmetom administratívnej kontroly, resp. kontroly na mieste. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi schválená ŽoNFP resp. nebude mu vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP, príp. PPA odstúpi od zmluvy o poskytnutí NFP.

8.2.8 OPATRENIE 9 ZAKLADANIE SKUPÍN A ORGANIZÁCIÍ VÝROBCOV

8.2.8.1. Právny základ

- článok 27 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- príloha I bod 8.9. vykonávacieho nariadenia Komisie č..../2014.

8.2.8.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

V období hospodárskej recesie je pre domácich výrobcov potravín kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Je preto nevyhnutné podporiť odbytové cesty a marketing poľnohospodárskych produktov na domácom trhu rôznymi nástrojmi, predovšetkým podporou spolupráce prvovýrobcov, spracovateľov a skupín a organizácií výrobcov (pozn. v zmysle zákona č. 491/2001 Z.z. § 10 ods. 2 sa nimi rozumiejú skupiny výrobcov, organizácie výrobcov, združenia organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií výrobcov), ako aj investície do vytvárania vlastných predajných miest, či marketingových a propagačných aktivít. Je potrebné posilniť výrobnú diverzifikáciu a zlepšiť pozíciu poľnohospodárskych podnikov a spracovateľov voči príliš silnej rokovacej pozícii veľkých obchodných reťazcov. Rozmanitosť a charakteristické znaky európskych výrobkov sa musia zachovávať aj pomocou korektného informovania spotrebiteľov.

Pre efektívny odbyt poľnohospodárskych produktov v súčasných podmienkach na agrárnom trhu EÚ je pre poľnohospodárskych prvovýrobcov nutné, aby sa združovali do špecializovaných skupín a organizácií výrobcov (ďalej len SaOV).

Pomoc je určená predovšetkým pre malých a stredných podnikateľov, ktorí sa spájajú do väčších celkov a tak nadobudnú väčšiu silu v presadzovaní svojich záujmov. Na strane odberateľov sú čoraz náročnejšie požiadavky na kvantitu, kvalitu a cenu. Popri informáciách a radách sú pre zakladanie SaOV veľmi potrebné stimuly napr. vo forme finančnej podpory pre ich zakladanie a činnosť.

Príspevok k fokusovej oblasti

3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinárskeho reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií

Príspevok k prierezovým cieľom

Inovácie

8.2.8.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie

Názov operácie:

Zakladanie skupín a organizácií výrobcov

Opis operácie:

Uľahčiť zakladanie skupín a organizácií výrobcov v poľnohospodárstve.

Podporované budú aktivity pre založenie a začínajúce činnosti SaOV (v predchádzajúcom programovacom období 2007-2013 označované ako OOV), ktorých členovia budú fyzické alebo právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárstve na území Slovenska a vyrábajúce nasledovné živočíšne alebo rastlinné komodity:

- mlieko;
- jatočný hovädzí dobytok;
- jatočné ošípané;
- hydina a vajcia;

- ovocie a zelenina;
- zemiaky;
- obilniny;
- olejniný a strukoviny;
- chmeľ;
- ovce;
- kozy;
- včelie produkty;
- muštové hrozno a produkty z neho;
- liečivé, aromatické a koreninové rastliny.

Typ podpory:

Nezisková, paušálna platba, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 513/1991 Zb. – Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, § 2 ods. 2.;
- zákon č. 491/2001 Z.z. o organizovaní trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami.

Prijímateľ podpory:

Skupiny a organizácie výrobcov oficiálne uznané príslušnou inštitúciou od začiatku do konca programovacieho obdobia (1. januára 2014 do 31. decembra 2020), ktoré spĺňajú definíciu malého a stredného podniku.

Oprávnené náklady:

- všetky výdavky vynaložené v súlade s podnikateľským plánom SaOV.

Podmienky oprávnenosti:

- oficiálne uznanie SaOV MPRV SR dochádza na základe podnikateľského plánu, ktorý musí obsahovať informácie o plánovaných aktivitách organizácie týkajúce sa:

- a) prispôsobenia produkcie a objemu produkcie výrobcov, ktorí sú členmi takýchto organizácií, trhovým požiadavkám;*
- b) spoločného umiestňovania tovaru na trh vrátane prípravy na predaj, centralizácie predaja a dodávok pre veľkoodberateľov;*
- c) vytvorenia spoločných pravidiel pre informácie o produkcii, najmä o zbere úrody a dostupnosti;*
- d) iných činností, ktoré môžu vykonávať SaOV, napríklad rozvoj obchodných a marketingových zručností a organizácia a uľahčovanie inovačných procesov.*

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- udržateľnosť plnenia kritérií žiadateľom;
- podnikateľský plán
- zastrešenie viacerých komodít;
- združenie aj za účelom spoločného nákupu vstupov.

Výška a miera podpory:

- paušálna platba v ročných splátkach počas prvých piatich rokov odo dňa, keď bola SaOV výrobcov uznaná na základe jej podnikateľského plánu;
- podpora je limitovaná max. 10% predanej produkcie SaOV počas prvých 5 rokov avšak max. 100 000 Eur ročne;
- degresívna platba;
- uhradenie poslednej splátky až po overení správneho realizovania podnikateľského plánu.

Ďalšie informácie špecifické pre opatrenie

Opis oficiálneho postupu uznávania skupín: oficiálne uznanie SaOV MPRV SR dochádza na základe podnikateľského plánu, ktorý musí obsahovať informácie o plánovaných aktivitách organizácie.

Kritériá pre uznanie SaOV:

Skupiny a organizácie výrobcov sú uznávané MPRV SR, ktoré overuje splnenie týchto hlavných kritérií pre uznanie:

1. právna forma SaOV je podľa zákona č. 513/1991 Zb. – Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, § 2 ods. 2;
2. o podporu môžu žiadať len SaOV poľnohospodárskych prvovýrobcov;
3. minimálny počet členov SaOV je dvadsať;
4. každý člen SaOV musí predat' prostredníctvom tejto organizácie minimálne 80 % objemu vlastnej trhovej produkcie príslušnej komodity (t.j. produkcie komodity bez vlastnej spotreby a výrobných strát), na ktorú bola uznaná;
5. predloží stanovky SaOV, ktoré budú obsahovať minimálne nasledovné pravidlá:
  - prijímania nových členov;
  - ukončenia členstva v SaOV;
  - vyradenia z SaOV;
  - a minimálnu dobu členstva v SaOV, ktorá musí byť minimálne 1 kalendárny rok.
6. výrobcovia sú členmi len jednej SaOV v rámci príslušnej komodity;
7. SaOV uzatvorí so svojimi členmi zmluvy o spôsobe a výške úhrad za nákup a predaj produkcie;
8. SaOV musí mať pravidlá:
  - pre kvalitu produktov;
  - pre umiestňovanie výrobkov na trh, resp. do spracovateľských podnikov, resp. do školských zariadení v prípade školského mlieka;
  - pre výrobné informácie najmä so zreteľom na zber úrody/produkciiu a dostupnosť.
9. hlavnou činnosťou SaOV je spoločný odbyť produktov svojich členov, na ktoré bola SaOV uznaná, pričom nesmie nakupovať a predávať produkty aj od nečlenských subjektov, okrem prípadov ak SaOV musí splniť dodávateľské záväzky za svojho člena, ktorý nedodal dohodnuté množstvo, pričom množstvo produktu nakúpeného od nečlenských subjektov nepresiahne 20 % množstva naturálneho objemu stanoveného členskými subjektmi na príslušný hospodársky rok;
10. SaOV vedie samostatné účtovníctvo, z ktorého sa dá zistiť podiel a výška hlavnej činnosti, pre potreby určenia výšky paušálnej platby;
11. SaOV nesmie uzatvárať kartelové, prípadne iné dohody, ktoré by obmedzovali súťaž na trhu;
12. SaOV sa zaviazá poskytovať informácie pre potreby rezortnej štatistiky, umožniť prístup finančným a kontrolným orgánom do svojich prevádzkových priestorov a účtovných dokladov.

Ďalšie informácie špecifické pre opatrenie

Opis oficiálneho postupu uznávania skupín:

Oficiálne uznanie skupín a organizácií výrobcov MPRV SR dochádza na základe podnikateľského plánu, ktorý musí obsahovať informácie o plánovaných aktivitách organizácie. PPA v priebehu spracovania ŽoNFP overí splnenie kritérií spôsobilosti SaOV a jej uznania MPRV SR, pričom si SaOV môže uplatniť tržby z predaja produkcie odo dňa 1. januára príslušného kalendárneho roka, v ktorom podala ŽoNFP, resp. dňom vzniku oprávnenia na výkon podnikateľskej činnosti SaOV (ak je tento po 1. januári príslušného kalendárneho roka, v ktorom SaOV podala ŽoNFP). Výnimku tvoria ŽoNFP v rámci prvej výzvy, kde si žiadatelia môžu uplatniť tržby od dátumu podania ŽoNFP.

8.2.8.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia:

Riziko implementácie opatrenia:

- Výška oprávnených nákladov.
- Presun členov z jednej podporenej SaOV do ďalšej SaOV za účelom čerpania financií za tým istým účelom dvakrát, resp. formálne zakladania SaOV len za účelom čerpania finančnej podpory a po jej ukončení okamžitý zánik SaOV, resp. ukončenie činnosti po 5 rokoch a vytvorenie novej SaOV pod iným názvom za účelom čerpania podpory v rámci tohto opatrenia.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy upravujúcej kontroly opatrení.

Celkové posúdenie opatrenia:

Pri danom opatrení je možné dokumentovať stav pred a následne efektívne skontrolovať finančné parametre fyzickou kontrolou oprávnených výdavkov na mieste po ukončení platnosti paušálnej platby a taktiež oprávnenosť výdavkov administratívnou kontrolou.

8.2.8.5. Metodika výpočtu výšky podpory:

Podpora sa vypočíta na základe ročného odbytu produkcie SaOV. V prvom roku sa podpora vypočíta z priemernej ročnej hodnoty odbytu produkcie členov SaOV za predchádzajúce 3 roky.

8.2.9 OPATRENIE 10 AGROENVIRONMENTÁLNO-KLIMATICKÉ OPATRENIE

8.2.9.1. Právny základ

- článok 28 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

8.2.9.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Agroenvironmentálno - klimatické platby zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore udržateľného rozvoja vidieckych oblastí a ako reakcia na zvýšený dopyt spoločnosti po environmentálnych službách. Mali by naďalej povzbudzovať poľnohospodárov aby slúžili spoločnosti ako celku tak, že zavedú alebo budú ďalej uplatňovať poľnohospodársku prax, ktorá prispieva k zmierňovaniu zmeny klímy a prispôbovaniu sa tejto zmene a ktorá je zlučiteľná s ochranou a zlepšovaním životného prostredia, krajiny a jej charakteristík, prírodných zdrojov, pôdy a genetickej rozmanitosti.

Cieľom opatrenia je najmä realizovať poľnohospodárske výrobné postupy zlučiteľné s ochranou a zlepšením životného prostredia, prírodných zdrojov (voda, pôda, biodiverzita) a zmiernenie klimatickej zmeny prostredníctvom podpory poľnohospodárstva a pastevného hospodárstva primeranej intenzity priateľské k životnému prostrediu, obnovy ekologickej stability poľnohospodárskej krajiny cez ochranu a obnovu sietí ekostabilizačných prvkov, zachovania krajinného a historického dedičstva na poľnohospodárskych plochách. Z environmentálneho hľadiska je povinnou podmienkou taktiež zrieknutie sa používania kalov z čistiarní odpadových vôd a dnových sedimentov na celej výmere pôdy. Významnou úlohou pri realizácii poľnohospodárskych činností je vzdelávanie farmárov ako aj poradenstvo. Vzdelávanie je zamerané hlavne na zvýšenie odborných informácií pre hospodárenie na pôde a tiež pre lepšie pochopenie plnenia stanovených podmienok. Povinnosť absolvovať komplexný školiaci kurz v rozsahu 14 hodín je v prvom roku záväzku. Záväzky v rámci opatrenia sú plánované na 5 rokov od vstupu do záväzku.

Ciele opatrenia prispievajú k viacerým fokusovým oblastiam

4A *Obnova a zachovanie biologickej diverzity vrátane lokalít sústavy Natura 2000 a poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a stavu krajinných oblastí Európy*

Realizáciou agroenvironmentálno-klimatického opatrenia sa budú uplatňovať podmienky šetrné k životnému prostrediu čo je predpoklad pre zachovanie a rozvoj rastlinnej a živočíšnej rozmanitosti pôvodnej krajiny. Ochrana ohrozených biotopov trávnych porastov ako aj ich zachovanie sa odvíja od prispôbenia poľnohospodárskych aktivít v danej lokalite. Nemenej významným príspevkom k podpore druhej diverzity je podpora chovu a udržania ohrozených druhov zvierat, v rámci ktorej sa zabezpečí udržanie takých druhov zvierat, ktorým by hrozilo zaniknutie. Dôležitou súčasťou je vzdelávanie v oblasti.

4B *Zlepšenie vodného hospodárstva*

Podporou ekologicky šetrných postupov v kombinácii s obmedzením vstupov hnojivých látok a prípravkov na ochranu rastlín sa sleduje zníženie kontaminácie povrchových a podzemných vôd. Efektívnym nástrojom je zisťovanie obsahu dusíka v pôde, čím sa čiastočne eliminuje dávka dodávaných hnojív v súlade s potrebami pestovaných plodín.

4C *Zlepšenie obhospodarovania pôdy*

Nižšia intenzita hospodárenia a protierózne opatrenie majú pozitívny vplyv na vodu aj pôdu. Striedanie plodín a prevencia proti erózii pôdy napomáha k udržaniu priaznivých vlastností pôdy. Pre zabezpečenie dodržiavania poľnohospodárskych postupov šetrných k životnému prostrediu je vzdelávanie a získavanie informácií pre príjemcov podpory povinné a to vo všetkých relevantných oblastiach nevynímajúc úlohu poradenstva.

5D Zníženie emisií oxidu dusného a metánu z poľnohospodárstva

Významným prvkom pri implementácii článku 28 je obmedzenie používania alebo vylúčenie minerálnych dusíkatých hnojív a prípravkov na ochranu rastlín, čím sa prispeje k zníženej tvorbe skleníkových plynov a zachovaniu alebo zlepšeniu kvality vôd.

Opatrenie prispieva hlavne k cieľu životné prostredie, ktoré je prierezové cez všetky prioritné oblasti, zvlášť pre synergické pôsobenie na zložky životného prostredia – voda, pôda ovzdušie.

Podopatrenia	Príspevok k prioritám					vzdelávanie
	biodiver	voda	pôda	ovzdušie	Sequestrácia uhlíka	
Integrovaná produkcia v ovocinárstve	x	x		x		X
Integrovaná produkcia v zeleninárstve/zemiaky		x	x	x		X
Integrovaná produkcia vo vinohradoch	x	x		x		X
Ochrana biotopov poloprirodných a prírodných trávnych porastov	x				x	X
Ochrana proti erózii pôdy vytváraním stabilizujúcich pásov.			x		x	X
Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat	x					x

8.2.9.3. Rozsah, úroveň podpory a ostatné informácie (členené podľa podopatrenia a typu operácie)**Podopatrenie 10.1: *Platby za agroenvironmentálno-klimatické záväzky*****Názov operácie:***Integrovaná produkcia v ovocinárstve***Opis operácie:**

Podopatrenie je zamerané na kontrolované pestovanie ovocia, ktoré uprednostňuje ekologicky bezpečnejšie postupy, minimalizujúce vedľajšie nežiaduce účinky, znížením počtu zásahov prípravkov na ochranu rastlín a hnojenia a tým zvyšuje bezpečnosť pre životné prostredie. Jedným z cieľov integrovanej ochrany je aj zabezpečenie udržania a rozvoja prirodzeného biologického života na plochách oprávnených na podporu. Integrovaný spôsob pestovania spočíva okrem povinných podmienok aj dodržiavanie počas celého 5 ročného záväzku podmienky operácie ako sú: používať biologické ochranné prípravky a vylúčiť alebo minimalizovať chemické prípravky na ochranu rastlín a to len v akútnych prípadoch signalizačnej výstrahy a len ak sú povolené v integrovanej produkcii alebo vykonávať pravidelné ošetrovanie ako je rez kríkov/stromov, zabezpečiť rozbor pôdy raz za tri roky a plodov každoročne na vybrané rizikové látky, zabezpečiť stanovený počet jedincov. Jedným z dôležitých prvkov integrovaného spôsobu pestovania ovocných sádov je aj zabezpečenie celoročného zeleného krytu pôdy porastom bylinných alebo trávových zmesí, slamou, senom alebo iným mulčovacím materiálom minimálne v každej druhej uličke ovocného sadu alebo hospodáriť na terasách; alebo zabezpečiť pokrytie pôdy bylinným porastom bohato kvitnúcich rastlín (opeľovačmi). Vieť a uchovávať všetky záznamy o pestovateľských postupoch. Podporené budú druhy ovocia - jadroviny, kôstkoviny škrupinové a drobné ovocné druhy.

Typ podpory:

Nezisková ročná platba na 1 hektár ovocného sadu.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) 1307/2013;
- zákon č. 597/2006 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy v oblasti registrácie odrôd pestovaných rastlín a uvádzaní množiteľského materiálu pestovaných rastlín na trh;
- zákon č.313/2009 Z.z o vinohradoch a vinohradníctve;
- zákon č. 405/2011 Z.z. o rastlinolekárskej starostlivosti;
- zákon č. 136/2000 Z.z. o hnojivách.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Oprávnené sú všetky náklady spojené so zvýšenými nárokmi spojenými s prednostným použitím prostriedkov biologickej ochrany a obmedzenie používania priemyselných hnojív. Dodatočné náklady vznikajú pri povinnosti uskutočňovať v stanovených termínoch povinné rozbery pôdy a plodov a v odôvodnených prípadoch a listov. Zvýšené náklady vznikajú aj v súvislosti so zabezpečením bylinného krytu hlavne bohato kvitnúcich rastlín.

Podmienky oprávnenosti :

- vylučuje sa súbežné pestovanie ovocia v konvenčnom a integrovanom systéme u jedného pestovateľa;
- počas celej doby trvania záväzku musí byť žiadateľ a plochy v záväzku evidované v Registri ovocných sádov vedenom kontrolným ústavom,
- oprávnené sú len produkčné ovocné sady,
- vstúpiť do opatrenia s minimálne 0,5 ha ovocného sadu vedeného v registri/LPIS
- používať na celej výmere biologické ochranné prípravky a vylúčiť alebo minimalizovať chemické prípravky na ochranu rastlín a to len v akútnych prípadoch – signalizačná výstraha a len ak sú povolené v integrovanej produkcii
- vykonávať pravidelné ošetrovanie ako je rez kríkov/stromov,
- zabezpečiť rozbor pôdy raz za tri roky a plodov každoročne každého pestovaného druhu akreditovanou inštitúciou na vybrané rizikové látky,
- zabezpečiť stanovený počet jedincov na 1 ha sadu podľa druhu ovocia; stanovenie vo vnútroštátnom právnom predpise,
- zabezpečiť celoročne zelený kryt pôdy porastom bylinných alebo trávových zmesí, slamou, senom alebo iným mulčovacím materiálom minimálne v každej druhej uličke ovocného sadu alebo hospodáriť na terasách; alebo zabezpečiť pokrytie pôdy bylinným porastom bohato kvitnúcich rastlín;
- zrieknutie sa priamej aplikácie čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov
- povinnosť absolvovať školiaci kurz k správne vykonávaným podmienkam opatrenia

Princípy nastavenia výberových kritérií:

1. výmera ovocných sádov zaradených v IP v zostupnej tendencii;
2. podiel ovocných sádov k celkovej výmere podniku v zostupnej tendencii;
3. hodnotenie úrovne agrotechniky v zostupnej tendencii.

Výška a miera podpory:

Rodiace

Jadroviny 517 €/ha,

mladé (do 3 rokov po výsadbe)

397 €/ha

Kôstkoviny 367 €/ha,	282 €/ha
Škrupinové 267€/ha,	205 €/ha
Drobné ovocné druhy 167€/ha	128 €/ha

Názov operácie:

Integrovaná produkcia v zeleninárstve

Opis operácie:

Operácia je zameraná na kontrolované pestovanie zeleniny a zemiakov, ktoré uprednostňuje ekologicky bezpečnejšie postupy, minimalizujúce vedľajšie nežiaduce účinky znížením počtu zásahov chemických prípravkov na ochranu rastlín, hlavne fungicídov, insekticídov a rastových stimulátorov a eliminácia alebo maximálne zníženie dávok hnojenia čím sa zvyšuje bezpečnosť pre životné prostredie.

Podmienky pre Integrovaný spôsob pestovania zeleniny a zemiakov sa uplatňujú nad rámec povinných noriem a povinnosť ich dodržiavania je počas celého 5 ročného záväzku, a to najmä zabezpečením vyvážených osevných postupov podľa druhov pestovanej zeleniny a štvorročný pre zemiaky tak, aby sa vylúčila potreba aplikovať dusíkaté minerálne hnojivá. Realizovať len biologickú ochranu, minimalizovať chemické prípravky na ochranu rastlín aj to len zo zoznamu povolených prípravkov, okrem ohrozenia /signalizačné správy/dokladovanie, každoročne zabezpečiť rozbor každého druhu pestovanej zeleniny/zemiakov na vybrané chemické látky a dusičnany a rozbor pôdnych vzoriek na vybrané chemické látky v prvom roku a následne raz za tri roky.

Na zamedzenie kumulácie dusičnanov v dôsledku nadmerného pôdneho dusíka sa pri plánovaní hnojenia dusíkom musí započítať množstvo minerálneho dusíka v pôde (N_{min}) ako aj dusík v závlahovej vode pri pestovaní jahôd.

Pre integrovaný spôsob pestovania je dôležité používať štandardné osivo zelenín a certifikované sadivo zemiakov. O všetkých činnostiach sa vedú a uchováajú záznamy.

Jahody - ovocie, pre účely podpory budú podmienky podpory uvádzané obdobne ako pre druh zelenina.

Typ podpory:

Nezisková ročná platba na 1 hektár zeleniny pestovanej na ornej pôde.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) 1307/2013;
- zákon č. 405/2011 Z.z. o rastlinolekárskej starostlivosti;
- zákon č. 136/2000 Z.z. o hnojivách.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Oprávnené sú všetky náklady spojené so zvýšenými nárokmi spojenými s prednostným použitím prostriedkov biologickej ochrany a nepoužívania priemyselných hnojív. Vyššie náklady vznikajú na pracovné sily, certifikované osivo, špecifické agrotechnické opatrenia, nižší hektárový výnos.

Dodatočné náklady vznikajú pri povinnosti uskutočňovať v stanovených termínoch povinné rozbery pôdy a zeleniny/zemiakov vrátane stanovenia N_{min} v pôde.

Podmienky oprávnenosti:

1. vylučuje sa súbežné pestovanie zeleniny/zemiaky v systéme konvenčnom a integrovanom u jedného pestovateľa na celej výmere ornej pôdy,
2. vstúpiť do opatrenia minimálne s 0,5 ha ornej pôdy vedenej v LPIS.
3. vylúčiť alebo výrazne obmedziť použitia dusíkatých minerálnych hnojív ; obmedzenie upraví vnútroštátny právny predpis
4. realizovať biologickú ochranu, minimalizovať chemické prípravky na ochranu rastlín aj to len v prípade ohrozenia - signalizačná správa/dokladovanie zo zoznamu povolených prípravkov,
5. zabezpečiť vyvážený oševný postup /rotáciu plodín podľa druhu pestovanej zeleniny/4 ročný pre zemiaky
6. každoročne zabezpečiť rozbor každého pestovaného druhu zeleniny/zemiakov na vybrané chemické látky a dusičnany akreditovanou inštitúciou,
7. rozbor pôdných vzoriek na vybrané chemické látky/pH, P,K v prvom roku a následné raz za tri roky akreditovanou inštitúciou
8. zabezpečiť stanovenie minerálneho dusíka v pôde (Nmin) pred založením úrody,
9. zabezpečiť stanovenie obsahu dusíka v závlahovej vode (pre jahody),
10. používať štandardné osivo zelenín a certifikované sadivo zemiakov.
11. zrieknuť sa priamej aplikácie čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov
12. povinnosť absolvovať školiaci kurz k správne vykonávaným podmienkam opatrenia
13. všetkých činnostiach sa vedú a uchováajú záznamy.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

1. výmera zeleniny; zemiakov; jahôd zaradená v IP v zostupnej tendencii;
2. podiel zeleniny; zemiakov; jahôd k celkovej výmere podniku v zostupnej tendencii.

Výška a miera podpory:

zelenina 436 €/ha

zemiaky 241 €/ha

jahody 436 €/ha

Názov operácie:

Integrovaná produkcia vo vinohradníctve

Opis operácie:

Ide o kontrolované pestovanie viniča, ktoré uprednostňuje ekologicky bezpečnejšie postupy, minimalizujúce vedľajšie nežiaduce účinky, obmedzením počtu zásahov prípravkov na ochranu rastlín a redukciu hnojenia a tým zvyšuje bezpečnosť pre životné prostredie. Podporené budú len rodiace vinohrady a to aj mladé vinohrady 1. až 3. rok po výsadbe. Integrovaný spôsob pestovania spočíva okrem dodržiavania povinných podmienok dodržiavanie aj počas trvania 5 ročného záväzku najmä týchto podmienok: používať biologické ochranné prípravky a vylúčiť alebo minimalizovať chemické prípravky na ochranu rastlín a to len v akútnych prípadoch -signalizačná výstraha a len ak sú povolené v integrovanej produkcii, použiť v celkovej ročnej dávke najviac 2 kg medi/ha vinohradu a najviac 50 kg dusíka/ha ročne vrátane maštalného hnoja, hnojenie fosforom a draslíkom robiť len na základe pôdných a listových analýz raz za dva roky. Jedným z dôležitých prvkov integrovaného spôsobu pestovania viniča je aj zabezpečenie celoročného zeleného krytu pôdy zatrávením, zazelenením bylinným porastom bohato kvitnúcich rastlín (opeľovačmi) pričom počet rodiacich jedincov na ploche zaradenej do tohto systému nesmie klesnúť pod 65 % výsadby rodiacich jedincov. Viest a uchovávať všetky záznamy o pestovateľských postupoch a súvisiacich činnostiach

Typ podpory:

Nezisková ročná platba na hektár vinohradu.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie č. 1306/2013 zo 17. decembra 2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) 1307/2013;
- zákon č. 405/2011 Z.z. o rastlinolekárskej starostlivosti;
- zákon č. 136/2000 Z.z. o hnojivách.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Oprávnené sú všetky náklady spojené so zvýšenými nárokmi spojenými so zníženým výnosom a s prednostným použitím prostriedkov biologickej ochrany a obmedzenie používania priemyselných hnojív. Dodatočné náklady vznikajú pri povinnosti uskutočňovať v stanovených termínoch povinné rozbery pôdy a plodov a v odôvodnených prípadoch a listov. Zvýšené náklady vznikajú aj v súvislosti so zabezpečením bylinného krytu hlavne bohato kvitnúcich rastlín a zvýšené nároky na manuálne sily.

Podmienky oprávnenosti

- pestovateľa
- počas celej doby trvania záväzku musí byť žiadateľ a plochy v opatrení evidované v Registri vinogradov vedenom kontrolným ústavom; *LPIS*
- vstúpiť do opatrenia minimálne s 0,5 ha vinohradu vedenom v *LPIS* /registri
- používať biologické ochranné prípravky
- vylúčiť alebo minimalizovať chemické prípravky na ochranu rastlín, a to len v akútnych prípadoch a len ak sú povolené v integrovanej produkcii, najviac za rok :
  - 6 aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, okrem biologických prípravkov, proti perenosporé,
  - 5 aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, okrem biologických prípravkov, proti múčnatke,
  - 1 aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, okrem biologických prípravkov proti plesni sivej po 1. auguste,
- proti obaľovačom ošetrovať len biologickými prípravkami na ochranu rastlín alebo pomocnými prípravkami,
- použiť v celkovej ročnej dávke najviac 2 kg medi/ha vinohradu a
- najviac 50 kg dusíka/ha ročne vrátane maštalného hnoja,
- hnojenie fosforom a draslíkom robiť len na základe pôdných a listových analýz raz za dva roky.
- zabezpečenie celoročného zeleného krytu pôdy zatrávením, zazelenením bylinným porastom bohato kvitnúcich rastlín (opeľovačmi).
- počet rodiacich jedincov na ploche zaradenej do tohto systému nesmie klesnúť pod 65 % výsadby rodiacich jedincov.
- zrieknutie sa priamej aplikácie čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov
- povinnosť absolvovať školiaci kurz k správne vykonávaným podmienkam opatrenia
- Viest a uchovávať všetky záznamy o pestovateľských postupoch a súvisiacich činnostiach

Pre mladé vinohrady (1.- 3. rok po výsadbe) sa stanovujú dodatočné podmienky:

- do konca tretieho roka v každom druhom medziradí zabezpečiť súvislý bylinný porast (zatrávenie, zazelenenie) a
- v prvých troch rokoch po výsadbe minimálne jedenkrát aplikovať zelené hnojenie vysiatím a zapravením vhodných plodín do pôdy.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

1. výmera vinohradov zaradených v IP v zostupnej tendencii;
2. podiel vinohradov k celkovej výmere podniku v zostupnej tendencii.

Výška a miera podpory:

rodiače vinohrady 503€/ha

mladé vinohrady 387 €/ha

Názov operácie:

Ochrana proti erózii pôdy

Opis operácie:

Hlavným cieľom je ochrana proti erózii pôdy vytváraním stabilizujúcich pásov je zníženie rizika erózie pôdy. Ďalším efektom je spomalenie povrchového odtoku vôd na ornej pôde, čo môže prispieť k minimalizácii sezónnych nedostatkov vody a zabráneniu krátkodobému zvýšeniu prietokov vôd. Uvedené postupy okrem ochrany základných zložiek životného prostredia (voda, pôda) tiež prispievajú k ochrane a zvyšovaniu biodiverzity prostredníctvom rozširovania zelených plôch (stabilizujúce pásy) a podieľajú sa tiež na zmiernení klimatickej zmeny redukciou skleníkových plynov a zvyšovaní záchytov týchto plynov. Podmienkou podopatrenia je rozdeliť užívanú výmeru dielu pôdneho bloku na menšie časti vytvorením minimálne 10 metrov širokých stabilizujúcich pásov, pričom dva najbližšie stabilizujúce pásy môžu byť od seba vzdialené najviac 200 metrov. a ich obsiatie uznaným osivom ďatelinotráv, lucernotráv alebo trávami na semeno v stanovenom termíne, po vrstevniciach. Stanovuje sa spôsob kosby a zakazuje sa aplikácia herbicídov na zatrávnených stabilizujúcich pásoch počas prvých dvoch rokov. Minimálna plocha stabilizujúceho pásu oprávnená na podporu je 0,3 ha

Typ podpory:

Nezisková ročná platba na hektár poľnohospodárskej pôdy/ vytvoreného pásu.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) 1307/2013;
- zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Oprávnené sú náklady spojené so stratou príjmu vzniknutej z pestovania plodín na ornej pôde zatrávňovaním pásov. Navýšené náklady spočívajú v potrebe zvýšenia agrotechnických prác v dôsledku prerušenia súvislej plochy ornej pôdy. Na zatrávnených pásoch dochádza k zvýšeniu pracovných nákladov v dôsledku sťaženého obhospodarovania spôsobeného ich malou šírkou.

Podmienky oprávnenosti:

- na vybraných orných pôdach podniku na dieloch pôdnych blokov alebo časti pôdneho bloku so svahovitostou nad 7° podľa stanovených podmienok Oprávnenosť na podporu musí žiadateľ dokladovať stanoviskom / podkladom odbornej organizácie (NPPC/VUPOP)/ o vhodnosti realizácie podopatrenia na navrhovanom pôdnom bloku poľnohospodárskej pôdy.

- vstúpiť do opatrenia minimálne s 3 ha poľnohospodárskej pôdy vedenej v LPIS

podmienkou operácie je rozdeliť užívanú výmeru dielu pôdneho bloku ornej pôdy na menšie časti vytvorením

- a) minimálne 10 metrov širokých stabilizujúcich pásov, pričom dva najbližšie stabilizujúce pásy môžu byť od seba vzdialené najviac 200 metrov po vrstevniciach,
- b) obsiatie vytvorených pásov uznaným osivom ďatelinoť, lucernoť alebo trávami na semeno v stanovenom termíne,
- c) zatravnenu plochu minimálne 1 krát ročne pokosiť a pokosenú hmotu odstraňovať,
- d) zákaz aplikácie herbicídov na zatravněných stabilizujúcich pásoch počas prvých dvoch rokov.
- e) minimálna plocha stabilizujúceho pásu oprávnená na podporu je 0,3 ha
- f) zrieknutie sa priamej aplikácie čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov
- g) povinnosť absolvovať školiaci kurz k správne vykonávaným podmienkam opatrenia

Princípy nastavenia výberových kritérií:

1. svahovitosť zaradenej ornej pôdy v zostupnej tendencii;
2. výmera zaradenej ornej pôdy v zostupnej tendencii;
3. kategória erodovateľnosti zaradenej ornej pôdy v zostupnej tendencii (VÚPOP).

Výška a miera podpory:

Výška podpory: 50 €/ha.

Názov operácie:

Ochrana biotopov poloprírodných a prírodných trávnych porastov

Opis opatrenia:

Obhospodarovanie vybratých plôch 7 typov poloprírodných a prírodných trávnych porastov má za cieľ prispieť k zachovaniu biodiverzity, hlavne v územiach európskeho významu a územiach s vysokou prírodnou hodnotou. Operácia tiež prispieva k zvyšovaniu biologickej rôznorodosti a ekologickej stabilite krajiny. Trávne porasty sú rozdelené do siedmich kategórií podľa príslušných biotopov. Medzi poloprírodné a prírodné trvalé trávne porasty patria druhy podľa databázy trávnych porastov patria typy:

A: Teplo a suchomilné trvalé trávne porasty (Tr1, Tr2, Tr3, Tr4, Tr5)

B: Mezofilné trvalé trávne porasty (Lk1, Lk3, Tr8b)

C: Horské kosné lúky (Lk2)

D: Vlhkomilné porasty nižších plôch (Lk7, Lk9, Lk10, Lk11, Sl1, Sl3, Sl4)

E: Nížinné aluviálne lúky (Lk8)

F: Vlhkomilné porasty vyšších polôh, slatinné a bezkolencové lúky (Lk4, Lk5, Lk6, Ra3, Ra5, Ra6, Ra7, Sl2)

G: Vysokohorské trávne porasty (Tr8a, Al1, Al3, Al6, Al8)

Databázu vedie a udržiava štátna organizácia *Štátna ochrana prírody*. Každá kategória má stanovený spôsob a podmienky obhospodarovania na ich ochranu a udržanie v oblasti obmedzenej aplikácie hnojív a neaplikovaním prípravkov na ochranu rastlín, v oblasti spôsobu kosenia podľa typu tráv a počtu kosieb, podmienok pasenia a prípustného zaťaženia zvieratami na trávnych porastoch, možnosti košarovania a oplôtkového pasenia. Na plochách biotopov je možné realizovať prísevy len rovnakým druhom tráv a zakázané je diskovanie alebo orba, odvodňovacie opatrenia a mulčovanie trávnych porastov. Vzdelávanie v danej oblasti je povinné. Stanovené podmienky pre operáciu sú nad rámec povinných podmienok a príjemcovia sú povinní ich dodržiavať počas celého 5 ročného záväzkového obdobia.

Typ podpory:

Nezisková ročná platba na hektár poľnohospodárskej pôdy /TP

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) 1307/2013.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Oprávnené sú náklady sú tie, ktoré sú stanovené nad rámec všetkých povinných podmienok a kompenzujú stratu príjmov zo zníženia úrod trávnych porastov, zníženia výnosov v dôsledku vylúčenia priemyselných hnojív, hnojovice a chemických prostriedkov. Tiež sa zohľadňuje zvýšená prácnosť na kosbu, smer aj opakovanosť kosby, a zvýšené prevádzkové náklady na pastvu pod dozorom pastiera.

Podmienky oprávnenosti:

- vstúpiť do opatrenia minimálne s 1 ha poľnohospodárskej pôdy vedenej v LPIS
- obhospodarovat' vybraté plochy poloprirodných a prírodných trávnych porastov nachádzajúce sa na území poľnohospodárskeho podniku podľa stanovených podmienok a zaradenia trávnych porastov do niektorej kategórie A až G,

aplikácia hnojív a prípravkov na ochranu rastlín

- úplné vylúčenie minerálnych hnojív a hnojovice na všetkých typoch trávnych biotopov,
- obmedzené použitie organických hnojív podľa typu tráv B,C; maximálna dávka organických hnojív je 50 kg N/ha biotopu raz za 2 roky (exkrementy pasúcich sa zvierat sa do limitu nezapočítavajú)

aplikácia chemických prípravkov

- na celej ploche biotopu vylúčiť používanie prípravkov na ochranu rastlín,

spôsoby kosenia

- prvú kosbu trávnych porastov je potrebné vykonať najneskôr do 30. júla (v odôvodnených prípadoch posunutia kosieb dáva súhlas príslušná organizácia ochrany prírody);
- kosiť maximálne 2-krát ročne je možné typy B,C,D,E,F
- kosiť maximálne 1-krát ročne je možné typy A a G;
- ručné kosenie s pomocou ľahkých mechanizmov (F)
- trávne porasty je potrebné kosiť smerom od stredu k okraju porastu alebo od jednej strany pozemku na druhú stranu.

podmienky pasenia

- pasienok musí byť spasený minimálne raz ročne najneskôr do 31.10.
- pasenie je vylúčené pre typ C,E a F
- pasenie pre porasty typu C a E je možné iba po prvej kosbe v rámci záväzkového obdobia na dopásanie mláďzí; a to zaťažením max. 0,3 DJ počítanej na plochy stanoveného biotopu v záväzku, ktorá je spásaná

- dodržiavanie zásady šetrného košarovania (min. plocha na 1VDJ – 10m², pravidelné denné prekladanie košiarov); pri pasení mladého HD je možnosť využívania nočného košiara umiestneného stabilne (so súhlasom príslušnej odbornej organizácie)
- dodržiavať zaťaženie minimálne 0,3 DJ/ hektár a maximálne 1,0 DJ/hektár plochy povolenej pre pasenie (zaťaženie zvieratami (polygastre a kone),
- oplôtkové pasenie je povolené, pričom musí byť dodržané povolené zaťaženie, ktoré sa prepočítava na celkovú plochu oploteného areálu.
- na plochách biotopov je možné realizovať prísevy len rovnakým druhom tráv,
- zakázané je diskovanie alebo orba, odvodňovacie opatrenia a mulčovanie trávnych porastov,
- zrieknutie sa priamej aplikácie čistiarenskeho kalu a dnových sedimentov
- povinnosť absolvovať školiaci kurz k správne vykonávaným podmienkam opatrenia

Princípy nastavenia výberových kritérií:

1. plocha biotopu v chránenej oblasti (NATURA 2000, NP, CHKO, CHVO) v zostupnej tendencii;
2. plocha biotopu mimo chránenej oblasti, ale v území LFA, ZO v zostupnej tendencii;
3. plocha biotopu v ostatnom území v zostupnej tendencii.

Výška a miera podpory:

Výška podpory: 87,33 €/ha.

Podopatrenie 10.2: Podpora na zachovanie a udržateľné využívanie a rozvoj genetických zdrojov v poľnohospodárstve

Názov operácie:

Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat

Opis operácie:

Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat má za cieľ podporiť také chovy zvierat, ktorých stavy klesli pod kritickú úroveň. Ich zachovanie prispieva k rôznorodosti druhových plemien často krát chovaných iba v príslušnom regióne. Identifikáciu ohrozených druhov SR z databázy FAO, databázy EAAP, národných správ o živočíšnych genetických zdrojoch zbilancovala príslušná odborná autorita SR ktorou je Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav živočíšnej výroby.

Zoznam ohrozených druhov zvierat:

V tabuľke sú uvedené počty čistokrvných plemenníc registrovaných v plemenných knihách alebo registroch tak, ako boli uvedené k 31.12.2012. Počty plemenníc v ostatných členských štátoch EÚ sú uvádzané tak, ako ich uviedli v celosvetovej databáze DAD-IS jednotlivé členské krajiny EÚ (počty nemusia odzrkadľovať skutočný stav). Stav ohrozenosti je vypočítaný na základe počtu plemenníc a plemenníkov jednotlivých plemien určených k čistokrvnej plemenitbe.

<i>Druh/Plemeno</i>	<i>Počet čistokrvných plemenníc registrovaných v PK</i>	<i>Počet plemenníc v ostatných ČŠ EÚ</i>	<i>Stav ohrozenosti podľa efektívnej veľkosti populácie (čistokrvné)</i>
HD/Slovenský pinzgauský dobytok	1 697	7647 (Rakúsko, Nemecko)	Ohrozené
Ovce/Valaška, pôvodný typ	225	320 (ČR, Nemecko)	Ohrozené
Ovce/Askánske merino	34	150 (Bulharsko)	Kriticky ohrozené
Ovce/Cigája	12 734	2715 (ČR, Maďarsko)	Neohrozené
Kozy/Biela krátkosrstá	832	14 000 (ČR)	Monitorované
Kozy/Hnedá krátkosrstá	122	850 (ČR)	Kriticky ohrozené
Kone/ Slovenský teplokrvník	868	--	Ohrozené

Kone/Hucul	110	1 943 (ČR, Maďarsko, Poľsko, Nemecko, Rakúsko)	Kriticky ohrozené
Kone/Lipican	186	1 940 (Rakúsko, Belgicko, Chorvátsko, Francúzsko, Maďarsko, Slovinsko, Nemecko, ČR)	Kriticky ohrozené
Kone/Nonius	26	618 (Maďarsko)	Kriticky ohrozené
Kone/Furioso	162	561 (Maďarsko, Rakúsko)	Ohrozené
Kone/Shagya-Arab	197	1232 (Rakúsko, Maďarsko, Nemecko)	Ohrozené
Kone/Norik muránskeho typu	104	5050 (Nemecko, Rakúsko)	Ohrozené
Kone/Slovenský športový pony	92	--	Kriticky ohrozené

Príslušná odborná autorita každoročne monitoruje populácie hospodárskych zvierat na Slovensku. Údaje získané prostredníctvom spolupráce s chovateľskými zväzmi a združeniami a Plemenárskymi službami, š.p. sú použité pri aktualizácii národnej databázy živočíšnych genetických zdrojov EFABIS, ktorá je prepojená na európsku a celosvetovú databázu živočíšnych genetických zdrojov (DAD-IS). Rozsah podpory podopatrenia je 3 600 DJ ohrozených druhov zvierat. Pre stanovenie dobytčej jednotky pre jednotlivé kategórie zvierat sa vzťahuje prepočítavací koeficient podľa prílohy II k článku 9 odseku 2 vykonávacieho nariadenia Komisie.

Podporené druhy zvierat:

Hovädzí dobytok – slovenský pinzgauský dobytok
 Ovce – pôvodná valaška, Askánske merino
 Kozy – biela krátkosrstá koza, hnedá krátkosrstá koza
 Kone - slovenský teplokrvník, Hucul, Furioso, Nonius, slovenský športový pony, Lipican, Shagya-arab, Norik muránskeho typu

Typ podpory:

Nezisková ročná platba na 1 VDJ.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) 1307/2013;
- zákon č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti;
- zákon č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat;
- vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 18/2001 Z.z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajška hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Náklady spojené zo znížených výnosov z produkcie zvierat podľa zamerania chovu, zníženej dojnosti, zníženej plodnosti, špecifickosť ustajnenia, krmiva, veterinárna starostlivosť alebo reprodukcia.

Podmienky oprávnenosti :

- preukázať sa potvrdením od príslušnej chovateľskej organizácie o zápise zvierata do plemennej knihy alebo do plemenárskej evidencie v súlade s národnou legislatívou;

- dodržiavať veterinárne požiadavky na živé zvieratá stanovené vo vnútroštátnom právnom predpise.
- povinnosť absolvovať školiaci kurz k správne vykonávaným podmienkam opatrenia

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Vzhľadom na zachovanie ohrozených druhov sa výberové kritéria neuplatňujú.

Výška a miera podpory:

Výška podpory: 200 €/DJ.

8.2.9.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziká v implementácii opatrenia:

Vzhľadom na zameranie opatrenia, stanovené podmienky je možné kondolovať prevažne len, kontrolou na mieste čo zvyšuje riziko kontrolovateľnosti stanovených podmienok (miera výberu príjemcov na kontrolu). Rovnako riziká v implementácii podopatrení predstavujú podmienky v prípadoch vizuálnej kontroly (napríklad súvislý bylinný porast) alebo v prípade zníženia vstupov čo môže značne ovplyvniť mieru chybovosti. Riziková je tiež možná nad deklarácia výmer,

Opatrenia prijaté na zmiernenie rizika implementácie:

Dodatočne v rámci vnútroštátneho právneho predpisu bude doplnený presný počet aplikácií, alebo konkrétne číslo vyjadrené v % alebo v kg/ha. Vypracovanie podrobných manuálov pre jednoznačne hodnotenie podmienok v teréne v prípade vizuálnej kontroly.

Celkové hodnotenie opatrenia:

Bude vyhodnotené po vypracovaní zhodnotenia vykonateľnosti a kontrolovateľnosti v praxi.

8.2.9.5 Metodika výpočtu podpory

Agroenvironmentálno-klimatické platby sa vzťahujú len na tie záväzky resp. podmienky, ktoré presahujú rámec bežnej poľnohospodárskej praxe a príslušných povinných noriem. Výška podpory je stanovená ako kompenzácia straty príjmov zo zníženej produkcie z titulu obmedzenia intenzity výroby alebo zachovania jej extenzity a náhradu dodatočných nákladov z podmienok vyplývajúcich pre typ operácie. Podkladom pre výpočet platieb boli informačné databázy relevantných inštitúcií, rezortné výskumné ústavy, Štatistický úrad SR, a pod. o dosahovaných produkčných a ekonomických parametroch v rokoch 2009-2012. Ako zdroj údajov boli použité aj aktuálne komoditné správy a štúdie za sledované poľnohospodárske komodity a databáza Slovstat v správe Štatistického úradu SR.

Metodiku a výpočty platieb pre jednotlivé podopatrenia a typy operácií posúdila nezávislá odborná inštitúcia - **Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdoznavectva a ochrany pôdy Bratislava a Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra.**

8.2.10 OPATRENIE 11 EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

8.2.10.1. Právny základ

- článok 29 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- príloha I bod 8.11 nariadenia Komisie č...../2014, ktorým sa ustanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

8.2.10.2 Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Ekologické obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy podniku sa vykonáva v súlade s nariadením Rady (ES) č. 834/2007 v znení neskorších predpisov. Zo SWOT analýzy vyplýva, že na podporu biodiverzity má jeden z najväčších vplyvov ekologické poľnohospodárstvo a v záujme zachovania biodiverzity je nevyhnutné túto pozitívnu synergiu kontinuálne a vo väčšej miere podporovať aj v novom programovacom období. Zároveň tento spôsob hospodárenia nespôsobuje kontamináciu zložiek životného prostredia ani v krátkodobej ani v dlhodobej perspektíve a tiež ekologická poľnohospodárska výroba prispieva k zachovaniu prírodného stavu, kvality pôdy a vody. Podľa štatistických zisťovaní ekologická poľnohospodárska výroba priaznivo vplyva na udržanie, resp. mierny nárast pracovných miest v pôdohospodárstve.

Príspevok k fokusovej oblasti

4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy;

Nepoužívaním chemických prípravkov na ochranu rastlín, obmedzením používania povolených hnojív a dodržiavaním viacdruhových osevných postupov ekologické poľnohospodárstvo významne prispieva ku zvyšovaniu rozmanitosti v živočíšnej a rastlinnej oblasti.

4B Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov;

Silnou redukciou chemickej ochrany rastlín a hnojenia dochádza k znižovaniu nežiaducej kontaminácie vôd a zároveň aj k zníženiu exportu nežiaducich látok do povrchových a ostatných vôd. Okrem toho prostredníctvom ekologického poľnohospodárstva sa zvyšuje schopnosť pôdy zadržiavať vodu, čo je významným faktorom v súvislosti s klimatickou zmenou (oteplovanie) najmä v oblastiach chudobných na zrážky.

4C Predchádzanie erózii pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania.

Ekologické poľnohospodárstvo významne prispieva k zachovaniu úrodnosti poľnohospodárskych pôd. Hnojenie v ekologickom poľnohospodárstve sa zameriava predovšetkým na udržanie úrodnosti pôdy. Aplikáciou organických hnojív, výberom vhodných druhov rastlín, používaním rôznorodých osevných postupov ekologické poľnohospodárstvo významne napomáha k zlepšeniu štruktúry pôdy, zvyšovaniu obsahu humusu a k znižovaniu pôdnej erózie. Pôdy bohaté na humus sú oveľa lepšie prispôsobené extrémnym výkyvom počasia a majú porovnateľne vyššiu kapacitu zadržiavania vody.

5E Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve.

Ekologickým spôsobom obhospodarované poľnohospodárske pôdy majú vysokú náročnosť na organické látky a v tejto súvislosti tu hrá významnú úlohu hnojenie organickými hnojivami. Zákazom používania dusíkatých priemyselných hnojív je pôdna výživa dusíkom realizovaná prostredníctvom mineralizácie dusíka práve z organických hnojív. Organické hnojenie prispieva k zvyšovaniu obsahu humusu v pôde a zlepšeniu bilancie uhlíka.

Príspevok k prierezovým cieľom:

Životné prostredie.

8.2.10.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrenia a typu operácie)

Podopatrienie: **11.1 Platby na konverziu na ekologické poľnohospodárstvo**

Názov operácie:

Podpora obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy v kontrolovanom a registrovanom systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby počas obdobia konverzie(prechodu) na ekologické poľnohospodárstvo.

Opis operácie:

Cieľom je podpora konverzie (prechodu) z konvenčného hospodárenia na ekologickú formu hospodárenia na pôde v registrovanom a kontrolovanom systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby. Podpora sa poskytuje v povinnom prechodnom období, počas ktorého musí žiadateľ dodržiavať všetky pravidlá ekologickej poľnohospodárskej výroby, ale ešte nemôže svoju produkciu realizovať v certifikovanej biokvalite.

Podpora bude poskytovaná na:

- Orná pôda
- Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny
- Ovocné sady intenzívne
- Ovocné sady ostatné
- Vinohrady
- Trvalé trávne porasty (ďalej len „TTP“)

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár poľnohospodárskej pôdy v konverzii podľa jednotlivých druhov pozemkov v záväzku.

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie Komisie (ES) č. 889/2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov so zreteľom na ekologickú výrobu, označovanie a kontrolu;
- nariadenie (ES) č. 882/2004 o úradných kontrolách uskutočňovaných s cieľom zabezpečiť overenie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá;
- zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti;
- zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe a ich združenia plniace požiadavky na aktívneho poľnohospodára podľa čl. 9 nariadenia EÚ č. 1307/2013.

Oprávnené výdavky:

Platba kompenzuje dodatočné náklady a stratu príjmu v dôsledku prijatia záväzku.

Podmienky oprávnenosti:

1. Vstúpiť do opatrenia s minimálne 1 ha poľnohospodárskej pôdy (LPIS).

2. Dodržiavať ustanovenia nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov
3. Dodržiavať ustanovenia zákona č. 189/2009 Z. z. o ekologickej poľnohospodárskej výrobe
4. V prípade žiadateľa, ktorý má ekologickú a neekologickú časť podniku (pôda), môže do opatrenia vstúpiť len žiadateľ, ktorý má minimálne 51% výmery poľnohospodárskej pôdy podniku registrovanej v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom.
5. Dodržiavať stanovené zaťaženie registrovanými zvieratami v ekologickej poľnohospodárskej výrobe najmenej 0,3 DJ na jeden hektár trvalých trávnych porastov vedených v záväzku a maximálne zaťaženie 1,6 DJ na jeden hektár poľnohospodárskej pôdy v podniku v období od 1. apríla do 31. októbra každého roka záväzku. Výnimky pre zníženie zaťaženia DJ nie sú akceptované.
6. Dodržiavať počet jedincov ovocných druhov v ovocnom sade, ktorý bude uvedený vo vnútroštátnej legislatíve

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Uprednostnené budú podniky, ktoré sú celé registrované v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby, sú v chránených územiach, majú registrovanú živočíšnu aj rastlinnú výrobu v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby.

Výška podpory:

Orná pôda	153€/ha	
Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny	468€/ha	
Zemiaky	290€/ha	
Ovocné sady intenzívne rodiace	576€/ha	mladé 443 €/ha
Ovocné sady ostatné	288€/ha	
Vinohrady rodiace	546€/ha	mladé 420 €/ha
TTP	96€/ha	
TTP s uznaným biotopom TTP	max. 115€/ha	

Uvedené výšky platieb budú znížené o sumu potrebnú na vylúčenie dvojitého financovania postupov podľa článku 43 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Podopatrenie: 11.2 Platby na udržanie ekologickeho poľnohospodárstva

Názov operácie:

Podpora obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy v kontrolovanom a registrovanom systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby počas obdobia po období konverzie na ekologicke poľnohospodárstvo (udržovanie ekologickeho poľnohospodárstva).

Opis operácie:

Cieľom podopatrenia je podpora na udržanie systému ekologickeho poľnohospodárstva na pôde v registrovanom a kontrolovanom systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby. Ekologická poľnohospodárska výroba je najvyšším stupňom poľnohospodárskej výroby vo vzťahu k ochrane a udržiavaniu dobrého životného prostredia, ochrane pred znečistením povrchových a podzemných vôd, udržiavania dobrého stavu pôdy. Pozitívne tiež prispieva k udržaniu zamestnanosti na vidieku. Zabezpečuje aj produkciu domácich bioproduktov a biopotravín.

Podpora bude poskytovaná na nasledovné druhy pozemkov:

- Orná pôda

- Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny
- Zemiaky
- Ovocné sady intenzívne
- Ovocné sady ostatné
- Vinohrady
- TTP

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár poľnohospodárskej pôdy po konverzii podľa jednotlivých druhov pozemkov v záväzku (udržiavanie ekologického poľnohospodárstva).

Súvislosť s inou legislatívou:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie Komisie (ES) č. 889/2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov so zreteľom na ekologickú výrobu, označovanie a kontrolu;
- nariadenie (ES) č. 882/2004 o úradných kontrolách uskutočňovaných s cieľom zabezpečiť overenie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá;
- zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti;
- zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách.

Prijímatelia podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe a ich združenia plniace požiadavky na aktívneho poľnohospodára podľa čl. 9 nariadenia EÚ č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje dodatočné náklady a stratu príjmu v dôsledku prijatia záväzku.

Podmienky oprávnenosti:

1. Vstúpiť do opatrenia s minimálne 1 ha poľnohospodárskej pôdy (LPIS).
2. Dodržiavať nariadenie Rady (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov.
3. Dodržiavať ustanovenia zákona č. 189/2009 Z. z. o ekologickej poľnohospodárskej výrobe.
4. V prípade žiadateľa, ktorý má ekologickú a neekologickú časť podniku (pôda), môže do opatrenia vstúpiť len žiadateľ, ktorý má minimálne 51% výmery poľnohospodárskej pôdy podniku registrovanej v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom.
5. Dodržiavať stanovené zaťaženie registrovanými zvieratami v ekologickej poľnohospodárskej výrobe najmenej 0,3 DJ na jeden hektár trvalých trávnych porastov vedených v záväzku a maximálne zaťaženie 1,6 DJ na jeden hektár poľnohospodárskej pôdy v podniku v období od 1. apríla do 31. októbra každého roka záväzku. Výnimky pre zníženie zaťaženia DJ nie sú akceptované.
6. Mať po skončení konverzie certifikovanú produkciu v kvalite „bio“.
7. Dodržiavať počet jedincov ovocných druhov v ovocnom sade, ktorý bude uvedený vo vnútroštátnej legislatíve.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Uprednostnené budú podniky, ktoré sú celé registrované v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby, sú v chránených územiach, majú registrovanú živočíšnu aj rastlinnú výrobu v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby a svoju produkciu spracúvajú v kvalite BIO.

Výška a miera podpory:

Orná pôda	153€/ha	
Zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny	468€/ha	
Zemiaky	290€/ha	
Ovocné sady intenzívne rodiace	576€/ha	mladé 443 €/ha
Ovocné sady ostatné	288€/ha	
Vinohrady rodiace	546€/ha	mladé 420 €/ha
TTP	96€/ha.	
Kombinácia TTP + ochrana s uznaným biotopom		
poloprírodných a prírodných TTP	max. 115€/ha	

Uvedené výšky platieb budú znížené o sumu potrebnú na vylúčenie dvojitého financovania postupov podľa článku 43 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

8.2.10.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziká v implementácii opatrení

- polohový posun zakresu zo strany žiadateľa voči aktuálnemu LPIS-u,
- nedodržanie podmienok zo strany žiadateľa,
- vystúpenie, resp. vylúčenie z registra ekologických prevádzkovateľov,
- nedodržanie termínu nahlasovania zmien v počte DJ (pri dodržaní zaťaženia DJ),
- naddeklarácia pozemkov v žiadosti,
- prevod podniku – nedodržanie termínu nahlásenia prevodu, ktorý je stanovený legislatívou.

Opatrenia prijaté na zmiernenie rizika implementácie:

- informovanie žiadateľov o potrebe kontrolovať prípadné zmeny hraníc v LPISe,
- metodické usmernenia o podmienkach opatrenia,
- vhodné školiace aktivity,
- upozornenie žiadateľov na potrebu dodržiavania termínu nahlasovania zmien v počte DJ a nahlásenia prevodu podniku

Celkové ohodnotenie opatrenia

Žiadateľ pre vstup do opatrenia bude musieť splniť všeobecné podmienky a zároveň bude povinný v rámci podopatrení plniť stanovené špecifické podmienky. Opatrenie bude predmetom administratívnych kontrol a kontrol na mieste vykonávaných PPA.

Kontrolovateľnosť podmienok.

8.2.10.5. Metodika výpočtu výšky podpory

Výška platby sa vypočíta ako rozdiel v ušlom príjme v dôsledku zníženej produkcie v dôsledku zákazu používania pesticídov a hnojív a dodatočných nákladov na zvýšenú potrebu práce. Výšky platieb boli overené nezávislou inštitúciou – Národným poľnohospodárskym a potravinárskym centrom – Výskumným ústavom pôdovedectva a ochrany pôdy.

8.2.11 OPATRENIE 12 PLATBY V RÁMCI SÚSTAVY NATURA 2000

8.2.11.1. Právny základ

- článok 30 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

8.2.11.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Smernica 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva a smernica 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín boli transponované do legislatívy SR prostredníctvom zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny ako

- osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlásené na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: chránené vtáčie územia
- osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlásené na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: územia európskeho významu

Slovenská republika má v súčasnosti schválený národný zoznam 41 chránených vtáčích území (CHVÚ) a 473 území európskeho významu (ÚEV).

Výmera poľnohospodárskych a lesných pozemkov v územiach Natura 2000

Natura 2000	Počet	Rozloha (ha)	Rozloha poľn. pozemkov (ha)	Podiel (%)	Rozloha lesných pozemkov (ha)	Podiel (%)
CHVÚ	41	1 282 811	365 102	28,4	828 110	64,3
ÚEV	473	584 353	58 640	10,0	503 926	86,2

- 41 chránených vtáčích území bolo v zmysle § 26 ods. 6 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny vyhlásených príslušnými vyhláškami MŽP SR a tieto obsahujú zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet jeho ochrany.

Zákazy obsiahnuté v predmetných vyhláškach sú stanovené v dvoch rovinách:

- ako zákazy (stále) taxatívne stanovené pre danú lokalitu
- ako zákazy (ad hoc) podmienené rozhodnutím orgánu ochrany životného prostredia pre danú lokalitu
- 473 území európskeho významu bolo v zmysle § 27 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny zaradených do národného zoznamu území európskeho významu (výnos MŽP SR) a obmedzenia činností sú stanovené príslušným stupňom ochrany v zmysle uvedeného zákona.

MPRV SR vypracovalo analýzu vyhodnotenie možností a výšky podpory oprávneným príjemcom, ktorí sú trvale znevýhodnení z vykonávania smerníc 2009/147/ES a 92/43/EHS v dotknutých oblastiach, pri porovnaní so situáciou poľnohospodárov a lesníkov, ktorých sa takéto znevýhodnenie netýka.

Výsledky analýzy sú premietnuté do navrhovanej podpory pre poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa na prekonanie osobitných znevýhodnení v príslušných oblastiach, ktoré vyplývajú z vykonania smernice 2009/147/ES a smernice 92/43/EHS, aby sa prispelo k účinnému riadeniu lokalít sústavy Natura 2000 s tým, že podpora je spojená len so špecifickými požiadavkami, ktoré presahujú rámec dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu podľa článku 94 a prílohy II k nariadeniu (EÚ) č.1306/2013, príslušných kritérií a minimálnych činností stanovených podľa článku 4 ods. 1 písm. c) bodov ii) a iii) nariadenia (EÚ) č.1307/2013.

Pri výpočte podpory v rámci tohto opatrenia boli zohľadnené postupy na vylúčenie dvojitého financovania podľa článku 43 nariadenia (EÚ) č.1307/2013.

Aj keď je rozloha území NATURA 2000 na poľnohospodárskych a lesných pozemkoch SR značne rozsiahla, z komparatívnej analýzy a podmienok stanovených legislatívou ES vyplýva, že do systematickej (stálej) podpory prostredníctvom programu rozvoja vidieka môžu byť zaradené len ÚEV na poľnohospodárskych pôdach nachádzajúcich sa vo 4. a 5. stupni ochrany a ÚEV na lesných pozemkoch v 5. stupni územnej ochrany + 5 % rozlohy území mimo plôch ÚEV, na ktoré sa vzťahuje územná pôsobnosť ochrany 5. stupňa.

Príspevok k fokusovým oblastiam

4A – Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane lokalít sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami a poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a stavu krajinných oblastí Európy.

Podpora riadenej činnosti menežovania poľnohospodárskych a lesných pôd v územiach európskeho významu zohráva dôležitú úlohu pri ochrane druhov a biotopov. Pokračujúca poľnohospodárska a lesnícka činnosť v stanovených podmienkach je zásadným príspevkom k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti životného prostredia a v oblasti biodiverzity. Cieľom opatrenia je obnovovať, chrániť a posilňovať ekosystémy závislé na poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve a zachovávať oblasti s vysokou prírodnou hodnotou.

4B - Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov.

Úplným zákazom používania chemických prípravkov a dodatkových hnojív opatrenie významne prispieva k zlepšeniu stavu povrchových a podzemných vôd.

Obhospodarovanie trvalých trávnatých porastov a starostlivosť o lesné pozemky prispieva k zlepšovaniu manažmentu s vodou.

4C Predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania.

Na plochách s trvalými trávnyimi porastmi a trvalými lesnými porastmi sa takmer úplne zamedzuje pôsobeniu vodnej erózie a je výrazný znížený odtok povrchových vôd

5E Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Opatrenie prostredníctvom podpory obhospodarovania trvalých trávnatých porastov, starostlivosti o lesné pozemky prispieva k sekvestracii oxidu uhličitého.

Príspevok k prierezovým cieľom

- životné prostredie,
- zmierňovanie zmeny klímy a prispôsobovanie sa tejto zmene.

8.2.11.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (členení podľa podopatrení a typu operácií)

Podopatrenie 12.1: *Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – poľnohospodárska pôda*

Opis operácie:

Obhospodarovanie poľnohospodárskych pôd – trvalých trávnych porastov na územiach NATURA 2000 (ÚEV) spadajúcich do 4. a 5. stupňa ochrany podľa podmienok stanovených pre podporu.

Z výsledkov realizovanej analýzy vyplýva, že vo 4. stupni ochrany sa nachádza 98 lokalít ÚEV a v 5. stupni ochrany 35 lokalít ÚEV s výmerou poľnohospodárskej pôdy (trvalých trávnych porastov) rovnou alebo väčšou ako 1 ha. Ich celková rozloha je 2 664,57 ha. Zoznam uvedených lokalít bude obsiahnutý v nariadení vlády SR pre poskytovanie podpory z programu rozvoja vidieka.

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár trvalého trávneho porastu.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny;
- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Prijímatelia podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje ďalšie náklady a stratu príjmu v dôsledku znevýhodnenia v súvislosti s vykonávaním smernice Rady 92/43/EHS.

Podmienky oprávnenosti:

1. Vstúpiť do podopatrenia minimálne s 1 ha trvalých trávnych porastov (LPIS)
2. Neaplikovať na trvalých trávnych porastoch žiadne chemické látky a žiadne dodatočné hnojivá (povolené je iba hnojenie pasúcimi sa zvieratami)
3. Neumiestňovať na trvalých trávnych porastoch košiar, stavbu alebo iné zariadenie na ochranu hospodárskych zvierat

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Vzhľadom na nárokovateľnosť kompenzačných platieb sa výberové kritéria neuplatňujú.

Výška a miera podpory:

Výška podpory: 62,20 €/ha

Podopatrenie: 12.2: Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesný pozemok

Opis operácie:

Starostlivosť o lesné pozemky v územiach NATURA 2000 (UEV) spadajúcich do 5. stupňa ochrany a lesné pozemky mimo území NATURA 2000 spadajúcich do 5. stupňa ochrany podľa podmienok stanovených pre podporu.

Z výsledkov realizovanej analýzy vyplýva, že v 5. stupni ochrany ÚEV sa nachádza 29 000 ha lesných pozemkov súkromných vlastníkov lesa, z toho je 27 000 ha s lesným porastom. Ďalších 1 450 ha území s 5.stupňom ochrany je mimo (5% plôch oprávnených na podporu).

Zoznam oprávnených lokalít bude obsiahnutý v nariadení vlády SR pre poskytovanie podpory z programu rozvoja vidieka.

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár lesného pozemku pokrytého lesným porastom.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny;
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch.

Prijímatelia podpory:

Súkromní vlastníci lesa alebo združenie súkromných vlastníkov lesa s právnou subjektivitou.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje stratu príjmu v dôsledku znevýhodnenia vyplývajúceho z podmienok v 5. stupni ochrany.

Podmienky oprávnenosti:

1. Vstúpiť do opatrenia minimálne s 1 ha lesného porastu v 5. stupni ochrany;
2. Nezasahovať do lesného porastu a nepoškodiť vegetačný a pôdny kryt.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Vzhľadom na nárokovateľnosť kompenzačných platieb sa výberové kritéria v ÚEV neuplatňujú . Mimo ÚEV budú uprednostnené lesné porasty v lokalite UNESCO - Karpatské bukové pralesy.

Výška a miera podpory:

Výška podpory: 51,55 €/ha.

Ostatné informácie týkajúce sa podopatrenia

- Oprávnené lesné pozemky na zaradenie do podpory sú definované v § 3, ods.1 písm. a) zákona č. 326/2005 Z. z. (zákon o lesoch).
- Do podpory nebudú zaradené lesné pozemky, v ktorých orgán ochrany prírody udelí súhlas na zásah do lesného porastu alebo na poškodenie vegetačného a pôdneho krytu.

8.2.11.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziká implementácie opatrenia:

Najväčším rizikom v implementácii opatrenia je nejednoznačné vymedzenie hraníc ÚEV v teréne. ÚEV v mnohých lokalitách nie sú vymedzené v prirodzených hraniciach, ale často pretínajú ucelené poľnohospodárske pôdne bloky a lesné diely len hranicou na mape. K rizikám v implementácii opatrenia môžeme zaradiť zmeny vo vyhlásených územiach Natura 2000.

Opatrenia na zmiernenie rizika implementácie:

- Informovanie a školenie prijímateľov podpory o dôležitosti presných podkladov pri vstupoch do opatrenia.
- Spolupráca so správcom GIS pre ÚEV o poskytnutí presných údajov pre IACS a GIS o lesoch.
- Umožnenie prienikovej kombinácie podopatrenia Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 poľnohospodárska pôda s podopatrením Ochrana biotopov prírodných a poloprírodných trávnych porastov v rámci Agroenvironmentu.

Celkové posúdenie opatrenia

Uvedené opatrenie bolo realizované aj v programovom období 2007-2013. Podopatrenie Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 na lesných pozemkoch boli realizované a čerpané na dobrej úrovni, ale Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 na poľnohospodárskej pôde neboli realizované ani na 10% pôvodne stanovenej plochy.

Súčasne nastavené podmienky a možnosti dávajú predpoklad, aby realizácia postupov v stanovených ÚEV priniesla očakávaný efekt ochrany, udržania a menežovania týchto území.

Kontrolovateľnosť podmienok podopatrenia Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 poľnohospodárska pôda

Podmienka podopatrenia	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste
Vstúpiť do podopatrenia minimálne s 1 ha trvalých trávnych porastov (LPIS)	IACS	
Neaplikovať na trvalých trávnych porastoch žiadne chemické látky a žiadne dodatkové hnojivá (povolené je iba hnojenie pasúcimi sa zvieratami)	Záznamy o aplikácii	x
Neumiestňovať na trvalých trávnych porastoch košiar, stavbu alebo iné zariadenie na ochranu hospodárskych zvierat		x

Kontrolovateľnosť podmienok podopatrenia Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesný pozemok

Podmienka podopatrenia	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste
Vstúpiť do opatrenia minimálne s 1 ha lesného porastu v 5. stupni ochrany	GIS lesy	
Nezasahovať do lesného porastu a nepoškodiť vegetačný a pôdny kryt.	GIS letecké snímky	x

8.2.11.5. Metodika výpočtu výšky podpory

ÚEV - poľnohospodárske pôdy

Kompenzačné platby vyplývajúce z obmedzení boli kalkulované z ušlých príjmov na strate produkcií pri zákaze aplikovania chemických látok a dodatkových hnojív a dodatočných nákladoch za pasenie so sťaženými podmienkami. Výška platby bola stanovená v porovnaní s oblasťami, ktoré takéto obmedzenia nemajú, pričom

Výšku platieb stanovila nezávislá inštitúcia:

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy Bratislava.

ÚEV - lesné pozemky

Pre stanovenie výšky platby bol použitý spôsob porovnania medzi obhospodarovaním lesných pozemkov, ktorým sa nestanovujú žiadne zákazy a obhospodarovaním v 5. stupni ochrany, v ktorom je úplný zákaz zásahov do lesných porastov – bez zásahový režim.

Výška platby je stanovená na základe skutočných hospodárskych výsledkov vybraných subjektov, výpočet platby tvorí rozdiel z ušlých príjmov z predaja dreva, ostatnej produkcie a ušetrných nákladov v pestovnej, ťažbovej a ostatnej činnosti.

Výšku platieb stanovila nezávislá inštitúcia: **Národné lesnícke centrum Zvolen.**

8.2.12 OPATRENIE 13 PLATBY PRE OBLASTI S PRÍRODNÝMI ALEBO INÝMI OSOBITNÝMI OBMEDZENIAMÍ

8.2.12.1. Právny základ

- Článok 31 a 32 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- Článok 1, 2 a 3 nariadenia (EÚ) č. 1310/2013 ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

8.2.12.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fókusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Pokračujúca poľnohospodárska činnosť v horších prírodných podmienkach je základným predpokladom udržania osídlenia týchto oblastí v takom rozsahu, aby plnila svoje krajinotvorné, environmentálne a sociálne funkcie pri dodržiavaní stanovených podmienok. Slovensko je prevažne hornatá krajina s vysokým podielom málo produkčných pôd a zastúpením pôd, ktoré majú špecifické znevýhodnenia.

Vzhľad kultúrnej krajiny v znevýhodnených oblastiach je stále silne závislý na poľnohospodárstve. Zachovanie poľnohospodárstva má zásadný význam pre ochranu životného prostredia a krajiny. Dostupnosť prírodných zdrojov je základným predpokladom pre plnenie viacerých funkcií v znevýhodnených oblastiach. Na jednej strane tvorí životný a hospodársky priestor pre miestnych obyvateľov rovnako ako rekreačné a oddychové miesta pre populáciu mimo týchto oblastí. Jeho význam siaha od príslušnej výroby potravín, cez udržanie osídlenia, realizáciu krajinotvorných a environmentálnych funkcií zachovania a ochrany biodiverzity, tradičných lúk a pasienkov až po vytváranie zázemia pre cestovný ruch.

Nepriaznivé prírodné podmienky ako nadmorská výška a svahovitosť, kratšie vegetačné obdobie, vysoký podiel málo produkčných pôd a pôd s rôznymi obmedzeniami, oblastí so špecifickými znevýhodneniami majú za následok nižšiu ziskovosť a zvýšené výrobné náklady v porovnaní s oblasťami, ktoré takéto znevýhodnenia nemajú. Udržania poľnohospodárstva v týchto oblastiach bez verejnej podpory by pre väčšinu podnikov v súčasných ekonomických podmienkach znamenala zánik, ktorý by viedol k reťazovej reakcii negatívnych dopadov na vzhľad krajiny, biodiverzitu až po cestovný ruch. Osobitná podpora poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach má preto svoje opodstatnenie a na Slovensku je dlhodobo realizovaná.

Cieľom vyrovnávacích príspevkov je vyrovnanie nákladov a ušlých príjmov poľnohospodárov v týchto oblastiach v porovnaní s oblasťami bez obmedzení.

Výška vyrovnávacích príspevkov v roku 2014 pokračuje v intenciách roku 2013 (prechodné nariadenie).

Výška vyrovnávacích príspevkov od roku 2015 je diferencovaná troma spôsobmi:

- **podľa kategórií znevýhodnenia (stav obmedzenia ovplyvňujúceho poľnohospodársku činnosť)**

Vymedzenie oblastí s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami pokračuje tak, ako boli znevýhodnené oblasti (LFA) stanovené v súlade s čl. 50 ods. 2, 3 a článkom 93 nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 s prihliadnutím na prírodné, ekonomické a demografické podmienky Slovenska. Základnou územnou jednotkou pre zaradenie poľnohospodárskej pôdy do horských a ostatných znevýhodnených oblastí bola obec (NUTS 5), do oblastí so špecifickými nevýhodami katastrálne územie. Rozdelenie do jednotlivých subkategórií bolo stanovené na základe výnosovosti pôd SR.

Znevýhodnené oblasti

- A. horské oblasti (4 subkategórie)
- B. ostatné znevýhodnené oblasti (8 subkategórií)
- C. oblasti so špecifickými nevýhodami (6 subkategórií)

Súhrnný prehľad LFA	LFA SR	Menej rozvinuté regióny	Ostatné oblasti
Kategória znevýhodnenia	ha	ha	ha
Horské oblasti	486 594	486 894	0
Ostatné znevýhodnené oblasti	390 966	363 992	26 974
Špecificky znevýhodnené oblasti	348 203	341 529	6 674
LFA spolu	1 225 764	1 192 115	33 648

Metodika výpočtu výšky vyrovnávacích príspevkov podľa kategórií znevýhodnenia zohľadňuje všetky skutočnosti, ktoré ovplyvňujú hospodárenie v znevýhodnených oblastiach. Vyrovnávacie príspevky sú vypočítané ako rozdiel medzi hrubou pridanou hodnotou (HPH) a nákladmi faktorov stanovenými na hektár poľnohospodárskej pôdy dosiahnutými v produkčných oblastiach SR (mimo LFA) v porovnaní s jednotlivými typmi znevýhodnených oblastí - horskými oblasťami, ostatnými znevýhodnenými oblasťami a oblasťami so špecifickými nevýhodami.

▪ **podľa typov výrobného zamerania (poľnohospodárske systémy)**

Pre určenie hlavného zamerania výroby fyzických a právnických osôb v poľnohospodárstve bolo použité členenie vychádzajúce z klasifikácie poľnohospodárskych podnikov podľa typu hospodárenia (príloha 1 nariadenia EK č.1242/2008, ktorým sa stanovuje typológia Spoločenstva pre poľnohospodárske podniky). Základný súbor pre stanovený typ hospodárenia z roku 2010 (ŠÚ SR) bol korigovaný, vzhľadom na vývoj situácie v poľnohospodárskych podnikoch, hlavne stavom ich živočíšnej výroby v roku 2013. Z bilancie špecializovaných typov hospodárenia v roku 2013 boli podniky zaradené do troch hlavných kategórií hospodárenia s vyčíslením charakteristického zaťaženia pôdy hospodárskymi zvieratami (DJ/ha):

- zameranie na rastlinnú výrobu (charakteristické zaťaženie < 0,15 DJ/ha)
- zameranie na zmiešanú rastlinno-živočíšnu výrobu (charakteristické zaťaženie $\geq 0,15$ a < 0,3 DJ/ha)
- zameranie na živočíšnu výrobu (charakteristické zaťaženie $\geq 0,3$ DJ/ha)

Metodika výpočtu diferenciácie príspevkov podľa typov výrobného zamerania zohľadňuje vplyvy rozdielnej štruktúry výroby na hospodárenie v znevýhodnených oblastiach. Základom výpočtu výšky kompenzácie v rozdielnych poľnohospodárskych systémoch bolo porovnanie pridanej hodnoty a nákladov faktorov medzi jednotlivými kategóriami hospodárenia v znevýhodnených oblastiach a produkčných oblastiach mimo LFA.

▪ **podľa posúdenia úspor z rozsahu (degresia platieb podľa výmery podnikov)**

Diferenciácia subjektov podľa veľkosti obhospodarovanej pôdy (stanovenie hraníc) a úrovne degresie (zníženie poskytovaných príspevkov na hektár), na základe ktorých sa budú poľnohospodárskym subjektom poskytovať vyrovnávacie príspevky vychádza z ekonomickej analýzy a zo simulácie výšky vyrovnávacích príspevkov v subjektoch s rôznou veľkosťou obhospodarovanej pôdy.

Príspevok k fokusovým oblastiam

2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie.

Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami kompenzujú straty príjmy a vyššie náklady súvisiace s obmedzeniami v poľnohospodárskej činnosti v príslušnej oblasti a tým prispievajú k strate konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov v týchto oblastiach. Vzhľadom na rozsiahlosť území s prírodnými alebo inými obmedzeniami zohrávajú poskytnuté kompenzácie príslušným poľnohospodárom adekvátnu účasť na trhu a zlepšujú ich ekonomické postavenie v rámci konkurencieschopnosti.

4A Obnova a zachovanie biodiverzity vrátane lokalít sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie a zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy

Tradičné formy hospodárenia najmä v horských oblastiach sú kľúčovým prvkom pre ochranu a udržania biodiverzity najmä v územiach Natura 2000. Zachovanie poľnohospodárstva v týchto územiach aj prostredníctvom kompenzačných platieb má dominantný vplyv aj na územia s vysokou prírodnou hodnotou. Takmer všetka pôda biotopov poloprárodných a prírodných trávnych porastov sa nachádza v znevýhodnených územiach. Takisto tradičná poľnohospodárska krajina (mozaiková poľnohospodárska krajina s nízkou intenzitou využívania), ktorá je ďalšou zložkou území s vysokou prírodnou hodnotou sa nachádza v lokalitách s prírodnými alebo inými obmedzeniami.

4B Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane skladovania a aplikácie hnojív a pesticídov

Zhoršené prírodné podmienky, vysoký podiel málo produkčných pôd, prevládajúce plochy trvalých trávnych porastov hlavne v horských oblastiach s extenzívnou formou obhospodarovania vytvárajú priaznivé podmienky pre zlepšovanie a udržanie kvality vôd. Podstatne nižšie vstupy živín a prípravkov na ochranu rastlín oproti územiám bez znevýhodnenia majú pozitívny vplyv na oblasť ochrany vôd.

4C Predchádzanie erózií a zlepšenie obhospodarovania pôdy

Tradičné formy hospodárenia najmä v horských oblastiach so striedaním plôch ornej pôdy a trávnych porastov zamedzujú tvorbe vodnej erózie. Vysoký podiel krajinných prvkov ako medze, skupiny stromov a kríkov má tiež dominantný podiel na zmiernení pôdnej erózie. Zachovanie poľnohospodárstva v menej priaznivých oblastiach má značný podiel na predchádzaní celkovej degradácie poľnohospodárskych pôd.

Príspevok k prierezovému cieľu

Životné prostredie

8.2.12.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie v členení podľa podopatrení a typu operácie

Podopatrenie 13.1: Kompenzačné platby v horských oblastiach

Opis operácie:

Horské oblasti (označenie H)

Do horských oblastí sú zaradené obce, ktoré spĺňajú jedno z nasledovných kritérií:

- H1 - priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 700 m. n. m.;
- H2 - priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 600 m. n. m. a menšia ako 700 m. n. m.;
- H3 - svahovitosť územia obce väčšia alebo rovná 20 % (11,18⁰) na ploche väčšej ako 50 % územia obce;
- H4 - priemerná nadmorská výška obce väčšia alebo rovná 500 m. n. m. a menšia ako 600 m. n. m. v kombinácii so svahovitou obce väčšou ako 15 % (8,31⁰) na ploche väčšej ako 50 % územia obce.

H	LFA SR	Menej rozvinuté regióny	Ostatné oblasti
Subkategória	ha	ha	ha
H1	230 233	230 233	0
H2	114 330	114 330	0
H3	96 677	96 677	0
H4	45 355	45 355	0
Spolu	486 594	486 594	0

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy v príslušnej kategórii LFA.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych podpôr pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- nariadenie (EÚ) č. 1310/2013, ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

Prijímateľ podpory

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Kompenzačné platby sú stanovené na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy pričom platba bude realizovaná ako sadzba na 1 ha oprávnenej plochy – pôdneho bloku evidovaného v LPIS. Kompenzačné platby sú diferencované podľa jednotlivých subkategórií horských znevýhodnených oblastí a príslušného výrobného zamerania. Nad stanovené plošné (veľkostné) kategórie poľnohospodárskych podnikov sa uplatňuje regresivita v zostupnej tendencii príslušných platieb.

Podmienky oprávnenosti:

- Vstúpiť do opatrenia minimálne s 1 ha poľnohospodárskej pôdy (LPIS).
- Prijíť záväzok vykonávať svoju poľnohospodársku činnosť v horských znevýhodnených oblastiach

Princíp nastavenia výberových kritérií:

Vzhľadom na nárokovateľnosť kompenzačných platieb sa výberové kritéria neuplatňujú.

Výška a miera podpory:

Výška podpory (€/ha):

V roku 2014

H1	120,66
H2	109,70
H3	98,74
H4	82,27

V rokoch 2015-2020

LFA	Rastlinná výroba	LFA	Zmiešaná výroba	LFA	Živočíšna výroba
H1	37,02	H1	81,68	H1	122,04
H2	33,20	H2	73,24	H2	109,42
H3	30,39	H3	67,06	H3	100,18
H4	25,75	H4	56,81	H4	84,87

Degresivita platieb podľa veľkosti podniku (čl.32 bod 4 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013)

Výmera poľnohospodárskej pôdy	Výška platby
do 1020 ha	100 %
od 1020 ha do 2040 ha	89 %
od 2040 do 4080 ha	83 %
nad 4080 ha	68 %

Ďalšie informácie týkajúce sa podopatrenia

- Výška vyrovnávacích príspevkov v roku 2014 pokračuje v intenciách roku 2013 (prechodné nariadenie).
- SR nebude uplatňovať a realizovať Platby na oblasti s prírodnými prekážkami podľa čl. 48 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Podopatrienie 13.2: Kompenzačné platby pre ostatné oblasti čeliace významným prírodným obmedzeniam

Opis operácie:

Ostatné znevýhodnené oblasti (označenie O)

Ostatné znevýhodnené oblasti sú ucelené územia, ktoré zároveň spĺňajú tieto kritériá:

- **výnosovosť** poľnohospodárskej pôdy je menšia ako 80 % národného priemeru (27 bodov); alebo
- **zastúpenie trvalých trávnych porastov a krmovín** na poľnohospodárskej pôde obce – je väčšie alebo rovné ako 50 % a počet VDJ/ha na týchto plochách je menší ako 1; alebo
- **výnos (úroda) obilia** je menšia ako 80 % národného priemeru (3,89 t/ha).
- **hustota** obyvateľstva okresu je menšia ako 72 obyvateľov na km²;
- **podiel pracovníkov** v pôdohospodárstve na ekonomicky aktívnom obyvateľstve v okrese je väčší alebo rovný ako 12 %.

Ostatné znevýhodnené oblasti sa delia do subkategórií: O1/1,O1/2,O1/3, O2,O3, O4/1, O4/2,O4/3

O	LFA SR	Menej rozvinuté regióny	Ostatné oblasti
Subkategória	ha	ha	ha
O1/1	38 958	38 958	0
O1/2	41 667	40 223	1 444
O1/3	50 620	47 792	2 828
O2	41 041	36 580	4 461
O3	52 319	34 078	18 241
O4/1	83 506	83 506	0
O4/2	78 313	78 313	0
O4/3	4 542	4 542	0
Spolu	390 966	363 992	26 974

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy v príslušnej kategórii LFA.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych podpôr pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1310/2013, ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Kompenzačné platby sú stanovené na hektár vyžívanej poľnohospodárskej pôdy pričom platba bude realizovaná ako sadzba na 1 ha oprávnenej plochy – pôdneho bloku evidovaného v LPIS. Kompenzačné platby sú diferencované podľa jednotlivých subkategórií ostatných znevýhodnených oblastí a príslušného výrobného zamerania. Nad stanovené plošné (veľkostné) kategórie poľnohospodárskych podnikov sa uplatňuje degresivita v zostupnej tendencii príslušných platieb.

Podmienky oprávnenosti:

- Vstúpiť do opatrenia minimálne s 1 ha poľnohospodárskej pôdy (LPIS).
- Prijatť záväzok vykonávať svoju poľnohospodársku činnosť v ostatných znevýhodnených oblastiach

Princíp nastavenia výberových kritérií:

Vzhľadom na nárokovateľnosť kompenzačných platieb sa výberové kritéria neuplatňujú.

Výška a miera podpory:

Výška podpory (€/ha):

V roku 2014

O1/1	84,06
O1/2	65,10
O1/3	54,25
O2	37,96

O3	29,85
O4/1	65,10
O4/2	70,50
O4/3	51,53

V rokoch 2015-2020

LFA	Rastlinná výroba	LFA	Zmiešaná výroba	LFA	Živočišná výroba
O1/1	24,79*	O1/1	54,70	O1/1	81,82
O1/2	20,69*	O1/2	45,64	O1/2	68,19
O1/3	17,12*	O1/3	37,77	O1/3	56,43
O2	12,51*	O2	27,59	O2	41,23
O3	10,72*	O3	23,64*	O3	35,32
O4/1	21,23*	O4/1	46,84	O4/1	69,97
O4/2	22,18*	O4/2	48,94	O4/2	73,12
O4/3	17,05*	O4/3	37,61	O4/3	56,19

* minimálna priemerná platba je 25 €/ha (podľa prílohy II nariadenia EÚ č.1305/2013)

Degresivita platieb podľa veľkosti podniku (čl.32 bod 4 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013)

Výmera poľnohospodárskej pôdy	Výška platby
do 1020 ha	100 %
od 1020 ha do 2040 ha	89 %
od 2040 do 4080 ha	83 %
nad 4080 ha	68 %

Ďalšie informácie týkajúce sa podopatrenia

- Výška vyrovnávacích príspevkov v roku 2014 pokračuje v intenciách roku 2013 (prechodné nariadenie).
- SR nebude uplatňovať a realizovať Platby na oblasti s prírodnými prekážkami podľa čl. 48 nariadenia EÚ č. 1307/2013.
- V roku 2017 ukončí SR proces určovania oblastí s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami v súlade s článkom 32 (príloha III) nariadenia (EÚ) č.1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV a predloží ich v rámci modifikácie programu rozvoja vidieka EK.

Podopatrienie 13.3: Kompenzačné platby v ostatných oblastiach postihnutých špecifickými obmedzeniami

Opis operácie:

Oblasti so špecifickými nevýhodami (označenie S)

Spoločným cieľom v oblastiach so špecifickými nevýhodami je pokračovať v poľnohospodárskej činnosti, zachovať alebo zlepšiť životné a krajinné prostredie, resp. udržiavať turistický potenciál.

Do oblastí so špecifickými nevýhodami sú zaradené katastrálne územia obcí, na území ktorých sú:

- S1 - zamokrené pôdy na výmere väčšej alebo rovnnej 50 % výmery poľnohospodárskej pôdy;
- S2 - pôdy extrémne suché na výmere väčšej alebo rovnnej 50 % výmery poľnohospodárskej pôdy;
- S3 - skeletnaté pôdy na výmere väčšej alebo rovnnej 50 % výmery poľnohospodárskej pôdy;
- S4 - pôdy flyšového pásma;
- S5 - málo produkčné pôdy (výnosovosť do 27 b.);
- S6 - pôdy prechodných území.

S	LFA SR	Menej rozvinuté regióny	Ostatné oblasti
Subkategória	ha	ha	ha
S1	186 584	184 645	1 939
S2	25 914	24 147	1 767
S3	54 339	52 551	1 787
S4	3 301	3 301	0
S5	60 997	60 958	40
S6	17 068	15 928	1 140
Spolu	348 203	341 529	6 674

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy v príslušnej kategórii LFA.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych podpôr pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky;
- nariadenie (EÚ) č. 1310/2013, ktorým sa stanovujú niektoré prechodné ustanovenia o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

Prijímateľ podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Kompenzačné platby sú stanovené na hektár vyžívanej poľnohospodárskej pôdy pričom platba bude realizovaná ako sadzba na 1 ha oprávnenej plochy – pôdneho bloku evidovaného v LPIS. Kompenzačné platby sú diferencované podľa jednotlivých subkategórií oblastí so špecifickými nevýhodami a príslušného výrobného zamerania. Nad stanovené plošné (veľkostné) kategórie poľnohospodárskych podnikov sa uplatňuje regresivita v zostupnej tendencii príslušných platieb.

Podmienky oprávnenosti:

- Vstúpiť do opatrenia minimálne s 1 ha poľnohospodárskej pôdy (LPIS).
- Prijatť záväzok vykonávať svoju poľnohospodársku činnosť v špecificky znevýhodnených oblastiach.

Princíp nastavenia výberových kritérií:

Vzhľadom na nárokovateľnosť kompenzačných platieb sa výberové kritéria neuplatňujú.

Výška a miera podpory:

Výška podpory (€/ha):

V roku 2014

S1	36,46
S2	25,00
S3	50,32
S4	34,42
S5	52,64
S6	38,47

V rokoch 2015-2020

LFA	Rastlinná výroba	LFA	Zmiešaná výroba	LFA	Živočišná výroba
S1	11,93*	S1	26,33	S1	39,34
S2	7,58*	S2	16,73*	S2	25,00
S3	16,41*	S3	36,20	S3	54,08
S4	14,85*	S4	32,76	S4	48,95
S5	17,22*	S5	37,98	S5	56,75
S6	12,79*	S6	28,21	S6	42,15

* minimálna priemerná platba je 25 €/ha (podľa prílohy II nariadenia EÚ č.1305/2013)

Degresivita platieb podľa veľkosti podniku (čl.32 bod 4 nariadenia EÚ č. 1306/2013)

Výmera poľnohospodárskej pôdy	Výška platby
do 1020 ha	100 %
od 1020 ha do 2040 ha	89 %
od 2040 do 4080 ha	83 %
nad 4080 ha	68 %

Ďalšie informácie týkajúce sa podopatrenia

- Výška vyrovnávacích príspevkov v roku 2014 pokračuje v intenciách roku 2013 (prechodné nariadenie).
- SR nebude uplatňovať a realizovať Platby na oblasti s prírodnými prekážkami podľa čl. 48 nariadenia EÚ č. 1307/2013.
- V roku 2017 ukončí SR proces určovania oblastí s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami v súlade s článkom 32 (príloha III) nariadenia (EÚ) č.1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV a predloží ich v rámci modifikácie programu rozvoja vidieka EK.

8.2.12.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Ex-ante posúdenie overiteľnosti a kontrolovateľnosti opatrenia:

(vypracované v spolupráci riadiaceho orgánu programu a Pôdohospodárskej platobnej agentúry)

Podmienka	Administratívna kontrola	Kontrola na mieste
Vstúpiť do opatrenia minimálne s 1ha poľnohospodárskej pôdy (LPIS).	Prostredníctvom IACS	
Prijať záväzok vykonávať svoju poľnohospodársku činnosť v znevýhodnených oblastiach	Prostredníctvom IACS	

Riziká v implementácii opatrenia

Do opatrenia sa od roku 2015 zavádzajú dva nové prvky, ktorými sú:

- Platba na základe typu výroby
- Degresívna platba z rozsahu

Každý nový prvok podpory predstavuje určité percento rizika, ale pravidlá a podmienky sú nastavené tak, aby ich zvládli samotní poľnohospodári a administratívna kontrola Pôdohospodárskej platobnej agentúry.

Riziká priame môžu vyplývať z prípadov naddeklarácie výmer a plnenia minimálnych činností (čl.4 ods.1 písm. c) nariadenia č.1307/2013).

Riziká nepriame môžu nastať pri neplnení podmienok GAEC a ZPH, oprávnenosti aktívneho farmára, ktoré sú však všeobecne platné i pre priame platby.

Zmierňujúce činnosti

Do podmienok podpory boli stanovené len kritériá vyplývajúce z legislatívy ES pre toto opatrenie, čím sa minimalizuje možná chybovosť tohto opatrenia.

Celkové hodnotenie opatrenia

Na základe skúseností z predchádzajúceho programového obdobia je možné toto opatrenie hodnotiť ako opatrenie, ktoré má minimum problémov z hľadiska dodržiavania podmienok pre poskytovanie

príslušných kompenzačných platieb a ako opatrenie, ktorého čerpanie bolo vždy v intenciách takmer 100 %.

Nestabilnou časťou opatrenia je, že v roku 2017 (uprostred programového obdobia) bude dokončená povinná nová klasifikácia ostatných znevýhodnených oblastí a oblastí so špecifickými nevýhodami, prostredníctvom ktorej môže byť v regresívnom spôsobe vyradené niektoré (dovtedy podporované) plochy poľnohospodárskej pôdy.

8.2.12.5 Metodika kalkulácie výšky podpory

Výška kompenzačných platieb za LFA od roku 2015 je diferencovaná troma spôsobmi:

Metodika výpočtu výšky kompenzačných platieb podľa kategórií znevýhodnenia zohľadňuje všetky skutočnosti, ktoré ovplyvňujú hospodárenie v znevýhodnených oblastiach. Vyrovnávacie príspevky sú vypočítané ako rozdiel medzi hrubou pridanou hodnotou (HPH) a nákladmi faktorov stanovenými na hektár poľnohospodárskej pôdy dosiahnutými v produkčných oblastiach SR (mimo LFA) v porovnaní s jednotlivými typmi znevýhodnených oblastí - horskými oblasťami, ostatnými znevýhodnenými oblasťami a oblasťami so špecifickými nevýhodami. Metodika výpočtu kompenzačných platieb zohľadňuje rozdiely v ekonomike subjektov podľa typov výrobného zamerania. Treťou kategóriou vplývajúcou na poskytovanie platieb v LFA je diferenciácia subjektov podľa veľkosti obhospodarovanej pôdy.

Preukázanie odborného posúdenia opodstatnenosti, primeranosti a presnosti výpočtu kompenzačných platieb pre opatrenie Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami:

Metodiky a modely výpočtov kompenzačných platieb pre jednotlivé oblasti s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami, typov poľnohospodárskej výroby a regresívnych platieb pre veľkostné kategórie podnikov boli zostavené a schválené nezávislou inštitúciou:

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava.

8.2.13 OPATRENIE 14 DOBRÉ ŽIVOTNÉ PODMIENKY ZVIERAT

8.2.13.1. Právny základ

- článok 33 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV.

8.2.13.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevok k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Účelom podpory je kompenzovať poľnohospodárom náklady súvisiace so zavádzaním takých chovných postupov, ktoré sú nad rámec príslušných povinných štandardov a bežnej chovateľskej praxe, vedúce k zlepšeniu životných podmienok zvierat.

Dodržiavaním špecifických podmienok v rámci jednotlivých chovov hospodárskych zvierat sa zvieratám zabezpečí lepšia starostlivosť, pohoda, zamedzí sa riziku náhodného úmrtia a taktiež dôjde k zlepšeniu ich zdravotného stavu. Efektívne nasmerovanie podpory v oblasti chovu hydiny, hovädzieho dobytku a ošípaných vychádza z Analýzy dopadov opatrenia Životné podmienky zvierat v rámci PRV SR 2007 – 2013 a odporúčaní pre obdobie 2014 – 2020.

Príspevok k fokusovým oblastiam

3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií.

- Jednou z identifikovaných potrieb súvisiacej s fokusovou oblasťou 3A na základe SWOT analýzy je aj Podpora predaja domácej produkcie a zvyšovanie kvality, rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov vrátane investícií v oblasti spracovania a odbytu/marketingu poľnohospodárskej a lesnej produkcie. So zvyšovaním kvality súvisí aj zlepšenie zdravotného stavu chovov HZ. Nie vždy je pre podniky možné kalkulovať cenu na základe výrobných nákladov, nakoľko dôležitá je situácia na trhu. To obmedzuje investície do chovov zvierat nad štandardné podmienky, ktoré sa neprejavia v predajnej cene ani objeme produkcie. Kompenzácia nákladov za prijatý záväzok plniť nadštandardné podmienky zlepši kvalitu produktov živočíšnej výroby a môže zefektívniť chov zvierat v podnikoch.

Príspevok k prierezovým cieľom

Životné prostredie.

8.2.13.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (členené podľa typu operácie)

Názov operácie:

Zlepšenie životných podmienok v chove hydiny

Opis operácie:

Od začiatku intenzívneho výkrmu kurčiat na mäso sú vysoké požiadavky na maximálny rast, nízku konverziu krmiva a dobrú jatočnú výťažnosť, pričom tieto parametre by mal brojler dosiahnuť vo veľmi rozdielnych podmienkach prostredia a situácii na trhu. Preto je v chove výkrmových kurčiat snaha minimalizovať dĺžku výkrmu pod fyziologicky únosnú úroveň, zvyšovať zaťaženie podlahovej plochy, zvyšovať počet turnusov pri skracovaní doby asanácie prostredia medzi dvomi turnusmi, a tak zvyšovať ekonomickú efektívnosť chovu. To sa negatívne odráža na chovateľských podmienkach chovu výkrmových kurčiat, na vzniku etopatií, porúch tvorby a kvality svaloviny a zhoršením zdravotného stavu kurčiat.

Cieľom je zlepšiť životné podmienky v chove kurčiat na mäso znížením zaťaženia ustajňovacej plochy, znížením počtu produkčných cyklov a zabezpečením minimálne 38 dňovej doby výkrmu kurčiat.

Účelom je kompenzovať chovateľom výkrmových kurčiat na mäso straty súvisiace so zavedením opatrení a chovateľských postupov, ktoré sú nad rámec príslušnej národnej legislatívy a v súlade s akceptovaním medzinárodných zásad týkajúcich sa životných podmienok a pohody výkrmových kurčiat na mäso. Týmto sa zabezpečí trvalo lepšia pohoda chovaných kurčiat.

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na DJ.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- zákon č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti,
- nariadenie vlády SR č. 275/2010 Z.z., ktorým sa ustanovujú minimálne pravidlá ochrany kurčiat chovaných na produkciu mäsa;
- nariadenie vlády SR č. 322/2003 Z.z. o ochrane zvierat chovaných na farmárske účely.

Prijímatelia podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje ušlý príjem zo straty na produkcii zo zníženia zaťaženia o 23%.

Podmienky oprávnenosti:

Podmienky vstupu do opatrenia:

- žiadateľ vstupuje do záväzku na obnoviteľné obdobie jedného roka;

Podmienky podpory:

1. zaťaženie podlahovej plochy môže predstavovať max. 30,0 kg/m² pri hlbokaj podstielke (zníženie o 23% oproti minimálnemu štandardu, t. j. 39 kg/m² plochy); toto zaťaženie je žiadateľ povinný dodržiavať počas celého záväzku;
2. chovný priestor sa musí osadiť zvieratami jednorazovo do 24 hodín;
3. poberateľ podpory alebo ním poverená osoba vypĺňa hlásenie o naskladnení a vyskladnení chovných priestorov za každý turnus (halová karta);
4. hlboká podstielka musí byť pred naskladnením zvierat vysoká minimálne 8 cm v prípade slamy a minimálne 10 cm vysoká pri ostatných typoch podstielky a počas turnusu musí byť upravovaná podľa potreby (zarovnávanie, prípadne dopĺňovanie) s minimálnou výškou 4 cm;
5. krmné a napájacie zariadenia musia byť zabezpečené v takom množstve, aby k nim malo prístup minimálne 70 % zvierat naraz, pričom krmivo a voda musia byť dostupné počas celého dňa;
6. dĺžka výkrmu nesmie byť kratšia ako 38 dní/1 turnus, pričom prvým výkrmovým dňom je deň naskladnenia. Do výkrmových dní sa neráta deň vyskladnenia;
7. Zabezpečiť organizáciu výkrmu tak, aby v hale neprekročila obrátkovosť výkrmu 6 turnusov za rok a doba dezinfekcie a prípravy haly na nový turnus nebola kratšia ako 14 dní.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Výberové kritériá budú nastavené pre opatrenie ako celok. Výber príjemcov podpory bude nastavený vo vnútroštátnej legislatíve. Princíp výberu bude spočívať v uprednostňovaní malých a stredných

podnikov. Výberové kritériá budú uplatnené len pri pretlaku žiadostí nad stanovené možnosti financovania.

Výška a miera podpory:

Výška podpory je 75€/DJ/rok.

Názov operácie:

Zlepšenie starostlivosti o dojnice a teľatá pri pôrode

Opis operácie:

V stáde dojníc je obdobie telenia najnáročnejším obdobím chovu. V tomto období je vhodné zvieratá neustále sledovať a zabezpečiť, aby pôrody prebiehali ľahko a aby pri ťažkostiach, ktoré sa pri pôrode vyskytnú, sa dojnici dostalo primeranej podpory. Ťažké pôrody sa vyskytujú pri dojniciach s veľkými teľatami pri narodení a pri dojniciach v slabej kondícii a pretučených. Pri prvôstkach je pomoc potrebná pri 30-40 % otelení. Dôležité je dodržiavať hygienu pri telení. Počas telenia sú otvorené pôrodné cesty a v nehygienických podmienkach sa do nich dostávajú mikroorganizmy (hlavne z exkrementov), ktoré spôsobujú zápaly pohlavných orgánov. Preto je potrebné sledovať a zabezpečovať čistotu prostredia, sledovať pôrody dojníc a pri ťažkostiach poskytnúť krave odbornú pomoc, aby sa zabránilo ich trápeniu počas pôrodu a po pôrode (zápaly pôrodných ciest). Po vypudení teľaťa z pôrodných ciest ho treba ošetriť (zabezpečiť dýchanie a ošetriť pupočnú šnúru). Do dvoch hodín po narodení je potrebné podať teľatám mliečko, pretože obsah imunoglobínov, ktorý je zdrojom protilátok v mlieku a ich vstrebávanie v tráviacom trakte teľaťa rýchlo klesá. Do 2 hodín dokážu teľatá využiť 100 % imunoglobínov z mlieka. Rýchlosť prvého napitia mliekom rozhoduje o jeho zdravotnom stave. Problémy s prvým pitím teľaťa bývajú hlavne pri prvôstkach. Uvádza sa, že asi 30 % prvôstok nemá dostatočne vyvinutý materský pud a je ju treba usmerniť, aby dovolila teľatú cicať.

Cieľom operácie je zlepšiť životné podmienky v chove dojníc, zabezpečiť priebeh pôrodov bez zhoršenia zdravotného stavu dojníc a zabezpečiť narodenie zdravého a životaschopného jedinca (teľaťa). Účelom operácie je kompenzovať chovateľom dojníc zvýšené náklady súvisiace s realizáciou opatrení, ktoré sú nad rámec legislatívy (zákon 39/2007 Z. z., nariadenie vlády 322/2003 Z. z.) a sú v súlade s medzinárodnými zásadami pre životné podmienky v chove hovädzieho dobytku. Realizáciou tejto operácie sa zabezpečí bezproblémové telenie kráv, prípadná pomoc pri telení, ošetrovanie teliat po otelení. Za týmto účelom je potrebné v chovoch zabezpečiť dozor v ustajňovacom priestore pre telenie počas celého dňa i noci.

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na DJ.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti,
- nariadenie vlády 322/2003 Z. z. o ochrane zvierat chovaných na farmárske účely,
- nariadenie vlády SR č. 730/2002 Z. z. , ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany teliat v znení nariadenia vlády č. 270/2003 Z. z.

Prijímatelia podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje dodatočné náklady za zvýšenie mzdových nákladov na ošetrovateľa na nočnej zmene, ktorý je nad rámec legislatívy i bežných chovateľských postupov.

Podmienky oprávnenosti:

Podmienky vstupu do opatrenia:

- žiadateľ vstupuje do záväzku na obnoviteľné obdobie jedného roka;

Podmienky podpory:

1. Vytvorenie samostatného podstielaného priestoru pre telenie (pôrodnica).
2. Napojenie teľaťa mledzivom matky do dvoch hodín po narodení.
3. Presun kravy do pôrodnice 2 dni pred plánovaným telením (vedenie záznamu).
4. Zabezpečiť dennú evidenciu o pôrodoch (priebeh pôrodu, spôsob napojenia teľaťa, cicanie alebo pitie nadojeného mledziva, čas napojenia teľaťa po narodení).
5. Celodenná (24 hodín) kontrola a dohľad nad telením pri kravách v ustajňovacom priestore pre telenie a počas nočnej zmeny (1 zamestnanec/100kráv/1 nočná zmena).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Výberové kritériá budú nastavené pre opatrenie ako celok. Výber príjemcov podpory bude nastavený vo vnútroštátnej legislatíve. Princíp výberu bude spočívať v uprednostňovaní malých a stredných podnikov. Výberové kritériá budú uplatnené len pri pretlaku žiadostí nad stanovené možnosti financovania.

Uplatniteľné sumy a miery podpory:

Výška podpory je 130 €/DJ/rok.

Názov operácie:

Zlepšenie životných podmienok rodiacich a dojčiacich prasníc

Opis operácie:

Cieľom operácie je zlepšiť životné podmienky zvierat na základe zníženia vplyvu stresových faktorov aplikáciou handlingu v kategóriách rodiacich a dojčiacich prasníc. Zlepšenie životných podmienok vyplýva zo zvýšenej starostlivosti o prasiatka od narodenia po odstav, kontrola a pomoc pri riadených pôrodoch, individuálna starostlivosť o rozvinutie správania pre zabezpečenie základných životných potrieb (učenie pitia vody a prijímania krmnej zmesi). Očakávané prínosy z realizácie tejto operácie budú v zlepšení reprodukčnej a produkčnej úžitkovosti prasiatok do odstavu, v zlepšení pohody a zdravotného stavu dojčiacich prasníc a ciciakov a znížení úhynu a stresu prasiatok pri odstave.

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na DJ.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- nariadenie vlády SR č. 735/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany ošípaných.

Prijímatelia podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje dodatočné náklady na zvýšené pracovné a sociálne náklady v chove prasníc a dopad na ušlý príjem (strata na produkcii odstaviť z predĺženia doby odstavu v priemere 32 dní veku).

Podmienky oprávnenosti:

Podmienky vstupu do opatrenia:

- žiadateľ vstupuje do záväzku na obnoviteľné obdobie jedného roka;

Podmienky podpory:

1. poberateľ podpory alebo ním poverená osoba musí zabezpečiť nad rámec súčasného stavu k rodiacim a dojčiacim prasniciam a k narodeným prasiatkam (vrátane prasiatok v škôlke) ošetrovateľa - 1 zamestnanca do 50 kusov prasníc s ciciakmi, podľa potreby aj mimo riadnej pracovnej doby.
2. Naskladniť prasnice do pôrodnice najmenej sedem dní pred plánovaným termínom pôrodu.
3. Zabezpečiť čistotu koterca pri praseaní.
4. Pomoc pri praseaní.
5. Podľa potreby prikladanie ciciakov k ceckom, ukladanie ciciakov do chovného priestoru.
6. Ak je potrebné, vytváranie návyku u ciciakov prijímať krmivo a piť vodu od piateho dňa.
7. Neskracovanie chvostov a nevyštikávanie očných zubov po siedmom dni veku ciciakov okrem prípadov, ak dochádza k poraneniu ceckov prasnice.
8. Odstav ciciakov v priemere najmenej 32 dní a viac za turnus od narodenia.
9. Denné vedenie evidencie v chove ošípaných (*termín naskladnenia prasníc do pôrodnice, termín a čas oprasenia, pomoc pri praseaní, evidovanie potreby priloženia, resp. nepriloženia ciciakov vo vrhu k ceckom, termín odstavy ciciakov*).

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Výberové kritériá budú nastavené pre opatrenie ako celok. Výber príjemcov podpory bude nastavený vo vnútroštátnej legislatíve. Princíp výberu bude spočívať v uprednostňovaní malých a stredných podnikov. Výberové kritériá budú uplatnené len pri pretlaku žiadostí nad stanovené možnosti financovania.

Výška a miera podpory:

Výška podpory je 150€/DJ/rok.

Názov operácie:

Zlepšenie ustajňovacej pohody výkrmových ošípaných

Opis operácie:

Cieľom operácie je zlepšiť životné podmienky zvierat v kategórii výkrmových ošípaných navýšením priestoru v koterci o 10% nad rámec požiadaviek uvedených v nariadení vlády SR č. 735/2002 Z.z., ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany ošípaných.

Zlepšenie životných podmienok výkrmových ošípaných sa prejaví v znížení pôsobenia stresu, znížením agresivity (ohryzovania chvostov a uší, znížením nepokoja v koteri), zlepšením zdravotného stavu, znížením úhynov a spotreby liečiv pri odchove. V súvislosti so zväčšením životného priestoru a znížením počtu zvierat na jednotku plochy sa výrazne zníži negatívny vplyv prehustenia ošípaných. V rámci operácie budú podporované výkrmové ošípané, ktoré boli narodené v rámci operácie „Zlepšenie životných podmienok rodiacich a dojčiacich prasníc“.

Typ podpory:

Nezisková ročná kompenzačná platba na DJ.

Prepojenie na ostatnú legislatívu:

- nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- nariadenie vlády SR č. 735/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany ošípaných.

Prijímatelia podpory:

Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe spĺňajúce definíciu aktívneho farmára podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013.

Oprávnené náklady:

Platba kompenzuje ušlý príjem zo straty na produkcii zo zníženia zaťaženia o 10%.

Podmienky oprávnenosti:

Podmienky vstupu do opatrenia:

- žiadateľ vstupuje do záväzku na obnoviteľné obdobie jedného roka;

Podmienky podpory:

1. Podporu možno poskytnúť žiadateľovi na výkrmové ošípané (od 20kg do porážkovej hmotnosti).
2. Do opatrenia môžu vstúpiť len žiadatelia s prasiatkami narodenými v rámci opatrenia Dobré životné podmienky zvierat (typ operácie: Zlepšenie životných podmienok rodiacich a dojčiacich prasníc).
3. Do opatrenia je žiadateľ povinný vstúpiť so všetkými zvieratami v registrovanom chove.
4. Žiadateľ zvieratám zabezpečí nad rámec požiadaviek ustanovujúcich minimálne normy na ochranu ošípaných (nariadenie vlády SR č.735/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov) navýšenie ustajňovacej plochy o 10% podľa nasledovnej tabuľky:

Požiadavky na navýšenie ustajňovacej plochy pre výkrmové ošípané

Hmotnosť ošípanej v kg	Plocha v m ² podľa nariadenia vlády SR č. 735/2002	Plocha v m ² zvýšená o 10%
20-30	0,30	0,33
30-50	0,40	0,44
50-85	0,55	0,61
85-110	0,65	0,72
nad 110	1,00	1,1

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Výberové kritériá budú nastavené pre opatrenie ako celok. Výber príjemcov podpory bude nastavený vo vnútroštátnej legislatíve. Princíp výberu bude spočívať v uprednostňovaní malých a stredných podnikov. Výberové kritériá budú uplatnené len pri pretlaku žiadostí nad stanovené možnosti financovania.

Výška a miera podpory:

Výška podpory je 20€/DJ/rok.

8.2.13.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziká v implementácii opatrení

- V programovom období 2007-2013 bol v rámci implementácie opatrenia 215 problém s nesplnením počtu veľkých dobytčích jednotiek v rámci záväzkov, ktoré sa žiadateľ zaviazal dodržiavať po dobu piatich rokov.
- Riziká vo vývoji situácie na trhu, ktoré môžu mať za následok nezáujem žiadateľov o vstup do opatrenia, resp. odstúpenie od zmluvy.
- Nedôsledné nahlasovanie turnusov na RP PPA,
- Nedodržanie podmienok zo strany žiadateľa

Opatrenia prijaté na zmiernenie rizika implementácie

- Problém s nedodržiavaním počtu DJ by mal byť vyriešený resp. zmiernený prijímaním záväzkov na obdobie jedného roka, ako aj upozorňovaním žiadateľov na potrebu dodržiavania počtu DJ.
- K zamedzeniu problému s odstúpeniami od zmluvy by malo prispieť najmä poskytnutie väčšej flexibility umožnením jednoročných záväzkov.
- Upozornenie žiadateľov na dôsledné nahlasovanie turnusov
- Informačné aktivity pre príjemcov o podmienkach opatrenia

Celkové ohodnotenie opatrenia

Správnou implementáciou opatrenia a dodržiavaním stanovených podmienok sa podstatne zamedzí vzniku rizík v rámci opatrenia.

Žiadateľ pre vstup do opatrenia bude musieť splniť všeobecné podmienky a zároveň bude povinný v rámci príslušných typov operácií plniť stanovené špecifické podmienky.

Opatrenie bude predmetom administratívnych kontrol a kontrol na mieste vykonávaných PPA.

8.2.13.5. Metodika výpočtu výšky podpory:

Východiská pre výpočet podpory pre výkrm kurčiat:

Výška podpory sa vypočíta ako kompenzácia strát vzniknutých zmenou produkcie v dôsledku zníženia produkcie z 1 m² podlahovej plochy na hlbokú podstielku. Zníženie zaťaženia je o 23% z 39 kg/m² na 30 kg/m². Strata kg sa spočíta ako rozdiel medzi produkciou pri bežnej obrátkovosti turnusov (6,5 turnusu za rok) a produkciou pri následnom znížení obrátkovosti turnusov (6 turnusov za rok).

Východiská pre výpočet podpory pre Zlepšenie starostlivosti o dojnice a teľatá pri pôrode:

Platba sa vypočíta ako náhrada za zvýšenie mzdových nákladov pre ošetrovateľa na nočnej zmene, ktorý je nad rámec legislatívy i bežných chovateľských postupov. Platba sa vypočíta ako náhrada za zvýšenie mzdových nákladov pre ošetrovateľa na nočnej zmene, ktorá je nad rámec legislatívy i bežných chovateľských postupov. Stanovenie mzdových a sociálnych nákladov vychádza z nákladov a výnosov z publikácie VÚEPP „Náklady a výnosy poľnohospodárskych výrobkov v SR za rok 2011“, ISBN: 978-80-8058-581- 5. Stanovenie zvýšených nákladov bolo kalkulované na základe potreby dvoch nočných zmien na 1 dojnicu za rok, t.j. 15 hodín/ dojnica a rok. Hodinová mzda ošetrovateľa počas nočnej zmeny 6€ + sociálne odvody, vychádza zo mzdových a sociálnych nákladov na kŕmny deň mínus podiel miezd THP pracovníkov na KD. Prepočet platby pre príslušný chov vychádza z priemerného stavu dojníc za rok, prepočítaného cez kŕmne dni v chove za rok/ 365 dní.

Východiská pre výpočet podpory pre Zlepšenie životných podmienok rodiacich a dojčiacich prasníc:

V kategórii rodiacich a dojčiacich prasníc bude navyše vytvorené miesto ošetrovateľa. Chovateľ zabezpečí dĺžku dojčenia odstavčiat v priemere 32 dní. Platba bude kompenzovať zvýšené mzdové a

sociálne náklady v kategórii rodiacich a dojčiacich prasníc a stratu zo zníženej produkcie odstavčiat pri predĺženom dojčení prasiatok.

Východiská pre výpočet podpory pre Zlepšenie ustajňovacej pohody výkrmových ošípaných:

Výška podpory sa vypočíta ako potreba kompenzácie po navýšení plochy za 365 dní na 1 DJ. Platba bude kompenzáciou zníženia produkcie chovných ošípaných na základe zníženia počtu zvierat v ustajňovacej jednotke tak, aby plocha pripadajúca na 1 zviera bola o 10 % vyššia, ako vyžadujú súčasné legislatívne opatrenia na Slovensku (nariadenie vlády SR 735/2002, ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany ošípaných).

Platby vypočítala Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre.

8.2.14 OPATRENIE 16 SPOLUPRÁCA

8.2.14.1. Právny základ

- článok 35 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 11 delegovaného aktu EK č. xxxx/2014.

8.2.14.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Už v predchádzajúcom programovom období existovali opatrenia na prospech vývoja nových produktov, procesov a technológií v poľnohospodársko - potravinárskych podnikoch a lesnom hospodárstve, združovanie sa do odbytových organizácií výrobcov alebo prístup LEADER. Toto nové prierezové opatrenie Spolupráca sa implementuje v prioritě 1, ale je uplatniteľné aj vo viacerých prioritách. Prepojením na ďalšie opatrenia (napr. investície do hmotného majetku, prenos vedomostí a zručností, služby pôdohospodárskeho poradenstva) musí byť v súlade s pôsobnosťou daného subjektu alebo medziodvetvových organizácií.

Opatrenie Spolupráca je zamerané na podporu rozličných typov spoločných činností ekonomického, environmentálneho a sociálneho charakteru. Je rozšírené o dimenziu napĺňania cieľov Európskeho inovačného partnerstva v oblasti poľnohospodárskej produktivity a udržateľnosti. Zároveň podporuje rozvoj služieb v oblasti cestovného ruchu a činností, ktoré súvisia s vidieckym cestovným ruchom. Tiež sa podporuje spoločná činnosť v záujme zmiernenia zmien klímy a adaptácia na ne.

Opatrenie prispieva k riešeniu a napĺňaniu nasledovných identifikovaných potrieb, vyplývajúcich zo SWOT analýzy:

- zvýšenie pridanej hodnoty v poľnohospodárstve;
- podpora hospodárenia na vlastnej pôde – ochrana pôdnej úrodnosti, viazanie uhlíka a vápnenie pôdy, konsolidácia pôdy, ochrana proti degradácii pôdy;
- posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov;
- zlepšenie štruktúry a kvality spracovania domácich poľnohospodárskych surovín, marketingu a predaja/odbytu týchto produktov, posilnenie vertikálneho a horizontálneho prepojenia v potravinovom reťazci, posilnenie zastúpenia regionálnych produktov na trhu, podpora zvyšovania kvality produktov živočíšnej výroby;
- zachovanie biodiverzity a chrániť jej pokles;
- zvýšenie energetickej efektívnosti a úspory energie v pôdohospodárstve a spracovateľskom priemysle, zvýšenie podielu využívania a spracovania odpadovej biomasy, rastlinných zvyškov a exkrementov živočíšnej výroby a iných OZE na produkciu energie;
- zníženie tvorby emisií skleníkových plynov vo vzťahu k zvýšeniu poľnohospodárskej produkcie;
- prevencia proti prírodným katastrofám a pôdnej erózii v lesoch, posilnenie ochrannej funkcie lesov a obnova po prírodných katastrofách
- podpora diverzifikácie poľnohospodárskych činností a zvýšenie podpory vidieckeho cestovného ruchu.

Príspevok k fokusovým oblastiam

1A Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach;

1B Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou, a to aj na účely zlepšenia environmentálneho riadenia a výkonu;

3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií;

- Opatrenia sa zamerajú na podporu projektov v rámci horizontálnej spolupráce poľnohospodárskych podnikov vrátane podpory zakladania skupín a organizácií výrobcov, ktoré posilnia odbytové možnosti. Zároveň sa zamerajú na podporu v rámci vertikálnej spolupráce, ktorá prinesie efekty v podobe lepšej integrácie prvovýrobcov do odbytového reťazca. Je potrebné uprednostňovať krátke distribučné cesty, priamy predaj a spoluprácu poľnohospodárov a spracovateľov, vytváranie klastrov, zavádzanie inovácií s cieľom posilniť výrobnú diverzifikáciu a zlepšiť pozíciu poľnohospodárskych podnikov a spracovateľov voči príliš silnej rokovacej pozícii veľkých obchodných reťazcov. Podpora bude zameraná aj na marketing poľnohospodárskych produktov na domácom trhu.

4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy;

- Prostredníctvom podpory konkrétnych projektov, ktoré budú spájať niekoľko aktérov (poľnohospodárov, mimovládnych organizácií, ochranárov, oblastných manažérov, ostatných užívateľov pozemkov a pod.), prispieť k opätovnej obnove, zachovaniu a podpore biodiverzity v SR.

4B Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov;

- Ako je uvedené v analýze SWOT v rámci SR predstavuje výmera zraniteľných území 29,8 % z celkovej výmery p.p., V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Prispeli k tomu aj opatrenia osi 2 PRV SR 2007-2013 a preto obsahom programu je okrem iných opatrení aj podpora spolupráce v environmentálnych projektoch.

4C Predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania

- V snahe o účinnejšiu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti budú implementované projekty spolupráce zabráňujúce erózii, podporujúce obsah humusu a také ktoré sú šetrné voči poľnohospodárskej pôde, ďalej projekty na vytváranie stimulov na zachovávanie TTP.

5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

- K stanovenému cieľu - dosiahnuť do roku 2020 14% podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie, môžu prispieť aj projekty spolupráce, ktoré umožnia spojenie viacerých subjektov v oblasti tvorby a využitia OZE a využitie najnovších inovatívnych postupov.

6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

- Projekty spolupráce budú sústredené do oblastí zameraných najmä na využívanie potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu, zabezpečovania komunálnych služieb, poskytovania sociálnych služieb, ale aj do oblasti priemyselnej výroby.

Príspevok k prierezovým cieľom:

- inovácie
- životné prostredie
- zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu.

8.2.14.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (v členení podľa podopatrení a typu operácie)

Podopatrenie: 16.1. Podpora zriadenia operačných skupín EIP zameraného na produktivitu a udržateľnosť poľnohospodárstva

Názov operácie:

Zriadenie a prevádzka operačných skupín EIP

Opis operácie:

Operačné skupiny EIP sú súčasťou EIP zameraného na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť. Vytvárajú ich zainteresované subjekty, ako poľnohospodári, výskumníci, poradcovia a podniky zapojené do odvetvia poľnohospodárstva a potravinárstva, ktoré sú dôležité pre dosiahnutie cieľov EIP. Operačné skupiny EIP si stanovujú vnútorné postupy, ktorými zabezpečia aby ich operácie a rozhodovania boli transparentné a aby predchádzali situáciám konfliktu záujmov.

Úlohy operačných skupín bude vypracovanie plánu, ktorý obsahuje:

- a. opis inovačného projektu, ktorý sa má vyvinúť, testovať, prispôbiť alebo vykonávať;
- b. opis očakávaných výsledkov a prínosu k cieľu EIP, ktorým je zvýšenie produktivity a udržateľné riadenie zdrojov; Operačné skupiny pri vykonávaní svojich inovačných projektov prijímajú rozhodnutia o vypracovaní a vykonávaní inovačných opatrení a vykonávajú inovačné opatrenia pomocou opatrení financovaných prostredníctvom programov rozvoja vidieka. Operačné skupiny šíria výsledky svojich projektov, a to najmä prostredníctvom siete EIP.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Prijímateľ podpory:

Najmenej dva subjekty, ktorých spolupráca je :

- medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci , v lesnom hospodárstve, alebo v sektore cestovného ruchu a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií a výskumných organizácií pri vytváraní a prevádzke klastrov
- zameraná na zriadenie a prevádzku operačných skupín EIP pre produktivitu a udržateľnosť poľnohospodárstva.

Oprávnené náklady:

Na podporu v rámci danej operácie sú oprávnené tieto náklady:

- a) náklady na štúdie o príslušnej oblasti, realizačné štúdie a vypracovanie podnikateľského plánu, plánu obhospodarovania lesov alebo rovnocenného nástroja alebo inej stratégie miestneho rozvoja;
- b) náklady na oživenie príslušnej oblasti s cieľom zabezpečiť uskutočniteľnosť kolektívneho územného projektu;
- c) prevádzkové náklady na spoluprácu;
- d) priame náklady na konkrétne projekty spojené s vykonávaním podnikateľského plánu, plánu v oblasti životného prostredia a inej stratégie miestneho rozvoja, alebo na iné činnosti zamerané na inovácie, vrátane testovania, resp. nevyhnutných investičných nákladov;
- e) náklady na propagačné činnosti.

Kritériá oprávnenosti:

Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zabezpečia len vznik klastrov a sietí alebo pre činnosť, ktorá je pre ne nová a doteraz ju nerealizovali. Finančné prostriedky nemôžu byť poskytnuté na podporu už zavedenej činnosti vykonávanej v sieti či klastri. Podpora sa poskytne iba v prípade, že klaster alebo

sieť preukázateľne vykonáva jeden alebo viac projektov, ktoré sú zamerané na priority politiky rozvoja vidieka. Podpora nebude poskytnutá pre vytvorenie a prevádzkovanie siete , ktoré len "vedú diskusiu" o konkrétnych problémoch, no bez výsledkov.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Riešenie komplexných projektov;
- Prepojenosť s ostatnými opatreniami v rámci PRV;
- Riešenie integrovaných projektov;
- Riešenie spolupráce vyššieho počtu partnerov;
- Princíp efektívnosti;
- Princíp udržateľnosti projektov, tak aby bol naplnený cieľ opatrenia;
- Územný princíp.

Výška a intenzita podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %

Ďalšie informácie špecifické pre dané podopatrenie:

1. Výsledky operácií vývoja nových výrobkov, postupov, procesov a technológií v sektoroch poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva individuálnymi aktérmi sa šíria, tzn. nezostávajú priemyselným tajomstvom.
2. Ak sa realizuje podnikateľský plán, podpora sa viaže len na náklady spolupráce. Na realizáciu môžu byť využité prostriedky z iných opatrení alebo fondov. V prípade čerpania investičných prostriedkov z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 bude poskytnutá výška nenávratného finančného príspevku vo výške 70 % z oprávnených výdavkov projektu.
3. Spolupráca medzi aktérmi, ktorí sa nachádzajú v rôznych regiónoch alebo členských štátoch, je tiež oprávnená na podporu.
4. Podpora sa obmedzuje na maximálne obdobie siedmich rokov s výnimkou v odôvodnených prípadoch.
5. Spolupráca v rámci tohto opatrenia sa môže kombinovať s projektmi podporovanými fondmi Únie, inými ako EPFRV na tom istom území.

Podopatrenie: 16.2. ***Podpora pilotných projektov a podpora vývoja nových postupov, procesov a technológií***

Názov operácie:

Podpora pilotných projektov

Opis operácie:

Pilotný projekt sa vzťahuje na prvotnú fázu zavádzania, ktorá do určitej časti otestuje pripravenosť daného riešenia pre konečné nasadenie v rámci celého územia alebo u viacerých podnikov a organizácií alebo podporí zavedenie dlhodobo aplikovateľného systému. Ide o čiastkovú realizáciu daného výstupu z hľadiska rozsahu alebo času aplikácie s cieľom otestovať funkčnosť, prípadne zhodnotiť, či daný proces je dlhodobo adaptovateľný v danom prostredí. Cieľom pilotného projektu je otestovať v produkčnom prostredí, či systém funguje tak, ako bol navrhnutý a či má predpoklady na konečnú alebo dlhodobú implementáciu alebo aplikáciu resp. či uvedené riešenie je vhodné v rámci celého porovnateľného územia.

Pilotné projekty budú prioritne zamerané na:

- úrodnosť pôdy a jej zvyšovanie;
- mapovanie, definovanie a vysporiadanie plôch poľnohospodárskej a lesnej pôdy;

- podporu inovácií;
- horizontálnu a vertikálnu spoluprácu v rámci krátkych obchodných reťazoch;
- využívanie potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu, zabezpečovania komunálnych služieb a poskytovania sociálnych služieb;
- využitie OZE vrátane pestovania energetických plodín.

Typ podpory:

Nezisková, nenávratný finančný príspevok, zálohové/refundačné/paušálne platby.

Prijímateľ podpory:

Najmenej dva subjekty, ktorých spolupráca je medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci, v lesnom hospodárstve, alebo v sektore cestovného ruchu a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií a výskumných organizácií.

V prípade verejného subjektu je možná podpora aj jedného subjektu, pokiaľ poskytnutá podpora bude mať pozitívny vplyv na konkrétnych konečných užívateľov, bude verejne prístupná alebo voľne šíriteľná.

Oprávnené náklady:

Na podporu v rámci danej operácie sú oprávnené tieto náklady:

- a. náklady na štúdie alebo plány týkajúce sa príslušnej oblasti, realizačné štúdie, geometrické plány, vypracovanie podnikateľského plánu, plánu na zvýšenie úrodnosti, plánu obhospodarovania lesov alebo rovnocenného nástroja alebo inej stratégie miestneho rozvoja;
- b. náklady na oživenie príslušnej oblasti s cieľom zabezpečiť uskutočniteľnosť projektu; náklady na výskum a vývoj s tým spojený, náklady na príslušné vzorky, merania, zamerania a testovania s tým spojené;
- c. prevádzkové náklady na uskutočnenie plánu, štúdie, prieskumu, alebo spolupráce;
- d. priame náklady na konkrétne projekty spojené s vykonávaním podnikateľského plánu, plánu v oblasti životného prostredia, plánu obhospodarovania lesov, plánu na zvýšenie úrodnosti alebo rovnocenného nástroja, plánu na vysporiadanie pôdy a inej stratégie miestneho alebo územného rozvoja, alebo na iné činnosti zamerané na inovácie, a to vrátane testovania, zaškolenia, licencií, podpory nábehu, poskytovaných služieb a príslušných investičných nákladov;
- e. náklady na riadenie projektu a propagačné činnosti;
- f. náklady na pilotné technologické zariadenie.

Podmienky oprávnenosti:

Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zabezpečia, aby prijímateľa pomoci šírili výsledky projektu. Výsledky pilotných projektov a operácií, realizovaných jednotlivými aktérmi, sa zverejnia v súlade s vnútroštátnymi predpismi.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Riešenie prioritne strategických projektov definovaných RO;
- Prepojenosť s ostatnými opatreniami v rámci PRV;
- Riešenie integrovaných projektov;
- Riešenie spolupráce vyššieho počtu partnerov alebo projekty ovplyvňujúce viac beneficentov;
- Princíp efektívnosti, komplexnosti, kvality;
- Princíp udržateľnosti projektov, tak aby bol naplnený cieľ opatrenia.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška z celkových oprávnených nákladov:

- 100%.

Ďalšie informácie špecifické pre dané podopatrenie:

1. Výsledky pilotných projektov a operácií vývoja nových výrobkov, zavedenia a realizovania postupov, procesov a technológií v sektoroch poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva individuálnymi aktérmi sa šíria, tzn. nezostávajú priemyselným tajomstvom.
2. Ak sa realizuje podnikateľský plán, podpora sa viaže prioritne na náklady spolupráce a na oživenie a realizáciu plánu. Na realizáciu môžu byť zároveň využité prostriedky aj z iných opatrení alebo fondov. V prípade čerpania prostriedkov z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 v rámci ostatných opatrení, môže byť poskytnutá výška nenávratného finančného príspevku vo výške maximálnej miery intenzity podpory pre dané opatrenie, prijímateľa, oblasť resp. druh projektu v zmysle prílohy č. 1 nariadenia EK a Rady 1305/2014.
3. Spolupráca medzi aktérmi, ktorí sa nachádzajú v rôznych regiónoch alebo členských štátoch, je tiež oprávnená na podporu.
4. Podpora sa obmedzuje na maximálne obdobie siedmich rokov ak riadiaci orgán neurčí inak.
5. Spolupráca v rámci tohto opatrenia sa môže kombinovať s projektmi podporovanými fondmi Únie, inými ako EPFRV na tom istom území.
6. Podpora na operácie pilotných projektov sa môže poskytnúť aj individuálnym subjektom.

Podopatrenie: 16.3 ***Spolupráca medzi strediskami prevádzkovateľov v organizovaní spoločných pracovných procesov pri spoločnom využívaní zariadení a prostriedkov pre rozvoj/marketing cestovného ruchu***

Názov operácie:

Podpora novovzniknutých klastrov

Opis operácie:

Vykonávanie projektov spolupráce, ktoré sa zameriavajú na vývoj nových produktov , postupov , procesov a technológií medzi aktérmi v odvetví poľnohospodárstva, potravinovom reťazci, sektore lesného hospodárstva a v sektore cestovného ruchu na území Európskej únie a ďalšími aktérmi, ktorí prispievajú k dosiahnutiu cieľov.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Prijímateľ podpory

Najmenej dva subjekty, ktorých spolupráca je :

- medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci , v lesnom hospodárstve, alebo v sektore cestovného ruchu a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorit politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií a výskumných organizácií.

Oprávnené náklady:

Na podporu v rámci danej operácie sú oprávnené tieto náklady:

- a. náklady na štúdie o príslušnej oblasti, realizačné štúdie a vypracovanie podnikateľského plánu, plánu obhospodarovania lesov alebo rovnocenného nástroja alebo inej stratégie miestneho rozvoja;

- b. náklady na oživenie príslušnej oblasti s cieľom zabezpečiť uskutočniteľnosť kolektívneho územného projektu;
- c. prevádzkové náklady na spoluprácu;
- d. priame náklady na konkrétne projekty spojené s vykonávaním podnikateľského plánu, plánu v oblasti životného prostredia, plánu obhospodarovania lesov, alebo rovnocenného nástroja a inej stratégie miestneho rozvoja, alebo na iné činnosti zamerané na inovácie, vrátane testovania, resp. nevyhnutných investičných nákladov;
- e. náklady na propagačné činnosti.

Kritériá oprávnenosti:

Oprávnené sú len tie činnosti, ktoré zabezpečia len vznik novo vzniknuté klastrov a sietí a pre činnosť, ktorá je pre ne nová. Finančné prostriedky nemôžu byť poskytnuté na podporu už zavedenej činnosti vykonávanej v sieti či klastre. Podpora sa poskytne iba v prípade, že klaster alebo sieť preukázateľne vykonáva jeden alebo viac projektov, ktoré sú zamerané na priority politiky rozvoja vidieka. Podpora by nemala byť poskytnutá pre vytvorenie a prevádzkovanie siete, ktoré len "vedú diskusiu" o konkrétnych problémoch, no bez výsledkov. Diskusia môže byť podporená len ako vedecká metóda s konkrétnymi plánovanými postupmi a osobitne plánovanými výsledkami

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Riešenie komplexných projektov;
- Prepojenosť s ostatnými opatreniami v rámci PRV;
- Riešenie integrovaných projektov;
- Riešenie spolupráce vyššieho počtu partnerov;
- Princíp efektívnosti;
- Princíp udržateľnosti projektov, tak aby bol naplnený cieľ opatrenia;
- Územný princíp.

Výška a intenzita podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %

Ďalšie informácie špecifické pre dané podopatrenie:

1. Ak sa realizuje podnikateľský plán, podpora sa viaže prioritne na náklady spolupráce a na oživenie a realizáciu plánu. Na realizáciu môžu byť zároveň využité prostriedky aj z iných opatrení alebo fondov. V prípade čerpania prostriedkov z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 v rámci ostatných opatrení, môže byť poskytnutá výška nenávratného finančného príspevku vo výške maximálnej miery intenzity podpory pre dané opatrenie, prijímateľa, oblasť resp. druh projektu v zmysle prílohy č. 1 nariadenia EK a Rady 1305/2014.
2. Spolupráca medzi aktérmi, ktorí sa nachádzajú v rôznych regiónoch alebo členských štátoch, je tiež oprávnená na podporu.
3. Podpora sa obmedzuje na maximálne obdobie siedmich rokov ak riadiaci orgán neurčí inak.
4. Spolupráca v rámci tohto opatrenia sa môže kombinovať s projektmi podporovanými fondmi Únie, inými ako EPFRV na tom istom území.

Podopatrenie: 16.4. **Podpora horizontálnej a vertikálnej spolupráce medzi účastníkmi dodávateľského reťazca pre vznik a rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a podpora propagačných činností v miestnom kontexte týkajúcich sa rozvoja krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov**

Názov operácie:

Podpora horizontálnej a vertikálnej spolupráce medzi aktérmi krátkeho dodávateľského reťazca pri zriaďovaní logistických platforiem na podporu krátkych dodávateľských reťazcov alebo miestnych trhov.

Opis operácie:

Podpora pri zriaďovaní a prevádzkovaní logistických platforiem, ktoré umožnia prístup aktérom dodávateľského reťazca a zintenzívnia činnosti horizontálnej a vertikálnej spolupráce, ktoré pokrývajú všetko od vývoja produktu, získavania, výroby, dopravy, logistiky k informačným systémom potrebným pre koordináciu týchto činností až k predaju produktu a jeho marketingu.

Typ podpory:

Investičná, nenávratný finančný príspevok, zálohové/refundačné/paušálne platby.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách.

Prijímateľ podpory:

Najmenej dva subjekty, ktorých spolupráca je medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka.

Oprávnené náklady:

Na podporu v rámci danej operácie sú oprávnené tieto náklady:

- a) náklady na štúdie alebo plány týkajúce sa príslušnej oblasti, realizačné štúdie, vypracovanie podnikateľského plánu alebo rovnocenného nástroja alebo inej stratégie miestneho rozvoja ;
- b) náklady na oživenie príslušnej logistickej platformy resp. krátkeho dodávateľského reťazca alebo miestneho trhu s cieľom zabezpečiť uskutočniteľnosť projektu; náklady na výskum a vývoj s tým spojený, náklady na príslušné vzorky, merania a testovania s tým spojené
- c) prevádzkové náklady na uskutočnenie podnikateľského plánu, štúdie, prieskumu, alebo spolupráce; vrátane priamych a nepriamych personálnych nákladov pri realizácii logistických platforiem, krátkych dodávateľských reťazcov alebo miestnych trhov, nákladov na prenájom resp. služby spojené s realizáciou logistických platforiem, krátkych dodávateľských reťazcov alebo miestnych trhov
- d) priame náklady na konkrétne projekty spojené s vykonávaním podnikateľského plánu alebo inej stratégie miestneho rozvoja, alebo na iné činnosti zamerané na inovácie, vrátane testovania, zaškolenia, podpory nábehu a príslušných investičných nákladov;
- e) náklady na riadenie projektu, na propagačné činnosti a marketing v spojitosti s vytvorením logistických platforiem, podporou krátkych dodávateľských reťazcov alebo miestnych trhov

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Riešenie komplexných projektov;
- Prepojenosť s ostatnými opatreniami v rámci PRV;
- Riešenie integrovaných projektov;

- Riešenie spolupráce vyššieho počtu partnerov;
- Princíp efektívnosti, hospodárnosti, kvality;
- Princíp udržateľnosti projektov, tak aby bol naplnený cieľ opatrenia;
- Územný princíp.

Výška a intenzita podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %

Ďalšie informácie špecifické pre dané podopatrenie:

Cieľom je zabezpečiť strategické riešenia v rámci čo najväčšieho počtu spolupracujúcich subjektov. Zároveň je parciálnym cieľom aj posilniť a podporiť odbytové schopnosti agropotravinárskeho sektora pričom horizontálna a vertikálna spolupráca medzi prvovýrobcami a spracovateľmi, smerujúca ku skráteniu zásobovacieho reťazca by sa mohla významne podieľať na zvýšení predaja slovenských kvalitných agropotravinárskych výrobkov.

Ďalšie informácie:

1. Výsledky operácií vývoja nových výrobkov, postupov, procesov a technológií v sektoroch poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva individuálnymi aktérmi sa šíria, tzn. nezostávajú priemyselným tajomstvom.
2. Ak sa realizuje podnikateľský plán, podpora sa viaže prioritne na náklady spolupráce a na oživenie a realizáciu plánu. Na realizáciu môžu byť zároveň využité prostriedky aj z iných opatrení alebo fondov. V prípade čerpania prostriedkov z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 v rámci ostatných opatrení, môže byť poskytnutá výška nenávratného finančného príspevku vo výške maximálnej miery intenzity podpory pre dané opatrenie, prijímateľa, oblasť resp. druh projektu v zmysle prílohy č. 1 nariadenia EK a Rady 1305/2014.
3. Spolupráca medzi aktérmi, ktorí sa nachádzajú v rôznych regiónoch alebo členských štátoch, je tiež oprávnená na podporu.
4. Podpora sa obmedzuje na maximálne obdobie siedmich rokov ak riadiaci orgán neurčí inak.
5. Spolupráca v rámci tohto opatrenia sa môže kombinovať s projektmi podporovanými fondmi Únie, inými ako EPFRV na tom istom území.

Podopatrenie: 16.8 *Podpora pre vypracovanie plánov lesného hospodárstva alebo rovnocenných nástrojov*

Názov operácie:

Vypracovanie plánov lesného hospodárstva (program starostlivosti o les) alebo rovnocenných nástrojov medzi rôznymi subjektmi v odvetví lesného hospodárstva

Opis operácie:

Vypracovanie a využitie plánov lesného hospodárstva je predovšetkým v lesnom hospodárstve na zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Odborný lesný hospodár riadi obhospodarovanie lesov podľa plánu lesného hospodárstva a vedie o ich realizácii lesnú hospodársku evidenciu. Údaje programov starostlivosti o lesy a lesnej hospodárskej evidencii budú využívané orgánmi štátnej správy lesného hospodárstva pre účely kontroly hospodárenia, štátneho dozoru a ako súhrnné informácie o stave a vývoji lesného fondu pre uskutočňovanie lesníckej politiky, orgány štátnej správy životného prostredia na čerpanie informácií o stave a vývoji lesného fondu nevyhnutné pre ich činnosť. Využitie týchto údajov je aj v iných oblastiach, ako je ochrana prírody a krajiny, územné plánovanie, krajinné plánovanie, pozemkové úpravy.

Typ podpory:

Investičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, zálohové/refundačné/paušálne platby.

Súvislosť s inou legislatívou:

- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch.

Prijímateľ podpory:

Právnická osoba ako obhospodarovateľ lesa poverená MPRV SR v zmysle zákona č. 326/2005 Z.z. o lesoch zabezpečením vypracovania plánov starostlivosti o les pre všetkých obhospodarovateľov lesa v rámci celého územia SR ako konečných užívateľov projektu v spolupráci s ďalšími obhospodarovateľmi lesa alebo ostatnými organizáciami v rámci lesného hospodárstva.

Oprávnené náklady:

1. Náklady na zabezpečenie vyhotovenia a registrovanie plánov starostlivosti o les;
2. náklady na štúdie;
3. náklady na riadenie projektu a propagáciu.

Kritériá oprávnenosti:

Oprávnené sú všetky činnosti, ktoré zabezpečia, aby koneční užívatelia pomoci mohli využívať a šíriť výsledky projektu. Výsledky sa zverejnia v súlade s vnútroštátnymi predpismi.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Pokrytie čo najväčšieho zalesneného územia v rámci SR;
- Princíp efektívnosti, komplexnosti, kvality;
- Kontinuita projektu počas celého programovacieho obdobia;
- Pokrytie všetkých súčastí plánov starostlivosti o les.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %.

Ďalšie informácie špecifické pre danú operáciu:

1. Spolupráca medzi aktérmi, ktorí sa nachádzajú v rôznych regiónoch alebo členských štátoch, je tiež oprávnená na podporu.
2. Podpora sa obmedzuje na maximálne obdobie siedmich rokov, ak riadiaci orgán neurčí inak.

8.2.14.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť podmienok opatrenia

Riziko implementácie opatrenia:

Výška oprávnených nákladov.

Opatrenie na zmiernenie rizika implementácie:

V rámci opatrenia budú stanovené presné kritériá oprávnenosti, ktoré budú určovať oprávnenosť navrhovaného projektu a ku ktorých plneniu sa prijímateľ pomoci zaviazal pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP.

Celkové posúdenie opatrenia:

Žiadatelia pre vstup do opatrenia budú musieť splniť všeobecné podmienky. Opatrenie bude predmetom administratívnych kontrol a kontrol na mieste vykonávaných PPA.

8.2.15 OPATRENIE 17: RIADENIE RIZÍK

8.2.15.1. Právny základ

- článok 36 a 38 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- článok 12 delegovaného nariadenia Komisie č. xxxx/2014;
- príloha I bod 8.17 implementačného nariadenia Komisie č. ..../2014.

8.2.15.2. Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovej oblasti a prierezovým cieľom

Poľnohospodárstvo patrí medzi najrizikovejšie výrobné odvetvia. Jeho vysoká rizikovosť vychádza z biologického charakteru prvovýroby, vplyvov klimatických zmien, rastu výskytu živelných pohrôm (napr. záplavy, sucho), ale aj z reformy SPP EÚ, ktorá sa vyznačuje liberalizáciou svetového obchodu v rámci dohôd Svetovej obchodnej organizácie (WTO), a ktorá má za následok vyšší stupeň vystavovania hospodárskej súťaži a nestálosti cien. Poľnohospodárstvo ohrozujú okrem normálnych (bežných) rizík, ktoré vznikajú častejšie (napr. mierny výkyv hektárových úrod, či kolísanie cien výrobkov) a obchodovateľných rizík, ktoré možno eliminovať, resp. účinne zmierňovať ich dôsledky prostredníctvom trhových nástrojov (poistenie proti krupobitiu, požiaru,..., termínové obchody a iné), najmä katastrofické riziká, ktoré majú síce nízku frekvenciu, ale spôsobujú obrovské škody veľkému počtu poľnohospodárskych subjektov v regióne, resp. krajine. Typické pre odvetvie poľnohospodárstva sú väčšinou prírodné katastrofy: klimatické udalosti (krupobitie, povodne, sucho, búrky a ďalšie), poškodenie spôsobené škodcami (slimáky, hmyz a ďalšie) a choroby a nákazy zvierat (slintačka a krívačka, mor ošípaných a ďalšie). Vzhľadom na ich katastrofálny charakter (nízka pravdepodobnosť, ale vysoké škody) je ich ťažké riadiť na úrovni podniku alebo prostredníctvom trhových nástrojov. Katastrofické riziká v poľnohospodárstve sa nedajú komerčne poistiť (napr. sucho a niektoré choroby a hromadné nákazy zvierat). Škody spôsobené v dôsledku katastrofických rizík sa zvyšujú, preto komerčné poisťovne reagujú zvýšením poistného, alebo úplným stiahnutím ich ponúk z trhu, čím sa stávajú katastrofické riziká komerčne nepoistiteľné. Z dlhodobého vývoja rozdielu medzi objemom predpísaného poistného a vyplatením náhrady škody vyplýva, že ani v kritických rokoch náhrady škôd z poisťovní neprekročili úroveň zaplateného poistného. To znamená, že poľnohospodári prostredníctvom zaplateného poistného významne participujú na tvorbe finančných rezerv komerčných poisťovní.

Vznik vzájomných fondov vytvára podnet na zavedenie úplne nového systému krytia poľnohospodárskych rizík, ktorý môže byť alternatívou k súčasnemu systému komerčného poistenia, pretože do finančného krytia vzájomného fondu sa dostanú aj nepoistiteľné riziká (napr. sucho a niektoré choroby), ktoré žiadna komerčná poisťovňa nepoistuje. Tým sa odstráni medzera vo finančnom krytí dôsledkov nepoistiteľných rizík v sektore. Súčasne sa dosiahne zatraktívnenie a oživenie riadenia poľnohospodárskych rizík u poľnohospodárov z dôvodov rozširovania rozsahu finančného krytia rizík a nárastu podpory z verejných zdrojov. Zavedie sa funkčný a efektívny systém riadenia rizika v poľnohospodárstve, čím sa minimalizuje ad hoc intervencia štátu. Tým sa vytvára iniciatíva pre založenie fondov podľa špeciálnych požiadaviek poľnohospodárov a ich miestnej potreby (napr. podľa klimatických podmienok, plodín a zvierat, pre pestovateľov zemiakov, ovocinárov, zeleninárov, chovateľov hydiny a pod.), ktorí zdieľajú podobné riziká. Fondy budú založené na základe dobrovoľnosti, vzájomnej výhodnosti a spolupráce. Členovia fondov budú mať právo voliť a byť volení do štruktúry fondu, čiže dochádza k osobnej participácii farmára pri riadení fondu. Nevyužitie zdroje fondov sa nechávajú na využitie v ďalších rokoch. Vzájomná povaha dohody medzi poľnohospodármi znižuje riziko vzniku morálneho hazardu, rovnako aj vzájomné poznania individuálnych rizík členov fondu znižujú pravdepodobnosť vzniku antiselekcie. Z týchto a iných dôvodov je potrebné podporiť vznik vzájomných fondov najmä pre riešenie rizík v poľnohospodárstve, najmä dosahov nepoistiteľných rizík.

Príspevok k fokusovej oblasti

3B Podpora riadeniu rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania

Združiť poľnohospodárov do vzájomného fondu, prostredníctvom ktorého sa týmto poľnohospodárom vyplácajú kompenzačné platby za hospodárske straty spôsobené nepriaznivými poveternostnými udalosťami, vypuknutím choroby zvierat alebo rastlín, zamorením škodcami, environmentálnou nehodou a tým pomôcť poľnohospodárom pri riešení najčastejších rizík, ktorým čelia.

8.2.15.3. Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (členené podľa podopatrenia a typu operácie)

Podopatrienie 17.2 *Vzájomné fondy pre nepriaznivé poveternostné udalosti, choroby zvierat a rastlín, zamorenie škodcami a environmentálne nehody*

Názov operácie:

Zakladanie vzájomných fondov, prostredníctvom ktorých sa poľnohospodárom vypláca kompenzácia za straty, ktoré utrpia v dôsledku nepriaznivých poveternostných udalostí, vypuknutia chorôb zvierat alebo rastlín, zamorenia škodcami alebo environmentálnych nehôd.

Opis operácie:

Vyplácanie kompenzačných platieb pre poľnohospodárov za hospodárske straty spôsobené:

- nepriaznivými poveternostnými udalosťami (mráz, búrky, krupobitie, ľad, prudký dážď alebo veľké sucho),
- výskytom chorôb rastlín alebo zvierat,
- zamorením škodcami, a
- environmentálnymi nehodami.

Typ podpory:

Neinvestičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

- Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.;
- Obchodný zákonník;
- nariadenie (EÚ) č. 1308/2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami;
- zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka;
- zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti;
- nariadenie 199/2005 Z. z. o ochranných opatreniach proti zavlečeniu a rozširovaniu organizmov škodlivých pre rastliny alebo rastlinné produkty;
- zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti;
- zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

Prijímateľ podpory:

Vzájomné fondy akreditované Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR od začiatku do konca programovacieho obdobia (od 1.1.2014 do 31.12.2020).

Oprávnené náklady:

- a. administratívne náklady na zriadenie vzájomného fondu rozložené degresívnym spôsobom najviac na tri roky;
- b. sumy vyplatené vzájomným fondom ako finančná kompenzácia poľnohospodárom;
- c. úroky z komerčných úverov, ktoré vzájomný fond čerpá na účel vyplatenia finančnej kompenzácie poľnohospodárom v prípade krízy.

Štát môže obmedziť náklady, ktoré sú oprávnené na podporu, uplatnením:

- a. stropov na každý fond;
- b. primeraných stropov na jednotku (napr. na člena vzájomného fondu alebo podľa jednotky produkcie krytej vzájomným fondom).

Podmienky oprávnenosti:

Vzájomný fond je oprávnený na podporu, ak :

1. je akreditovaný Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v súlade s vnútroštátnymi predpismi;
2. má transparentnú politiku platieb do fondu a výberov z fondu; a
3. má jasné pravidlá pridelenia zodpovednosti za akékoľvek vzniknuté dlhy.

Z hľadiska účelu vzájomných fondov a očakávaného okruhu činností, ktoré majú vykonávať, budú mať vzájomné fondy formu právnických osôb (existujúcich alebo novovznikajúcich) založených podľa § 20f a nasl. Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. ako záujmové združenia právnických osôb alebo ako obchodné spoločnosti alebo družstvá podľa Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb.

Vzájomné fondy, ktoré žiadajú o podporu z Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2020, predkladajú žiadosť o nenávratný finančný príspevok, obsahujúcu všetky informácie nevyhnutné na určenie oprávnenosti na podporu, a to najmä:

- a) totožnosť vzájomného fondu (identifikačné údaje),
- b) štatút fondu definujúci minimálne nasledovné pravidlá:
  - *organizačná štruktúra a orgány vzájomného fondu,*
  - *predmet činnosti vzájomného fondu,*
  - *finančné zdroje vzájomného fondu,*
  - *minimálny počet členov vzájomného fondu (kritická masa),*
  - *založenie a základné podmienky vstupu členov do vzájomného fondu,*
  - *podmienky výstupu členov zo vzájomného fondu,*
  - *zánik vzájomného fondu,*
- c) spôsob výpočtu a termíny úhrad finančných príspevkov od členov,
- d) spôsob stanovovania a uplatňovania sankcií v prípade nedbanlivosti zo strany členov,
- e) spôsob stanovovania a termíny výplat finančných kompenzácií zo vzájomného fondu v prípade vzniku škodovej udalosti,
- f) spôsob stanovenia a podmienok úverových vzťahov vzájomného fondu vo vzťahu k externým inštitúciám,
- g) spôsob zaistenia (ak ho vzájomný fond uplatňuje).

Slovensko určí deň, kedy sa najneskôr predkladajú žiadosti o podporu prostredníctvom vzájomných fondov. Určeným dátumom sa pred platbou poskytne dostatočný čas na vykonanie overovania podmienok oprávnenosti, ako sa ustanovuje v článku 38 nariadenia (ES) č. 1305/2013.

Pri kontrole žiadostí o platbu predkladaných prostredníctvom vzájomných fondov sa posudzuje, či:

- a) poľnohospodári boli skutočne oprávnení na kompenzáciu vyplatenú prostredníctvom fondu;
- b) sa kompenzácia vyplatila skutočne združeným poľnohospodárom v súlade s článkami 36 a 38 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

Člen vzájomného fondu musí spĺňať podmienky v súlade s definíciou aktívneho poľnohospodára v článku 9 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013 o priamych platbách.

Všeobecné podmienky vyplatenia finančnej kompenzácie zo vzájomného fondu:

1. Výskyt nepriaznivej poveternostnej udalosti alebo vypuknutie choroby zvierat alebo rastlín, zamorenie škodcami alebo environmentálnu nehodu musí ako také oficiálne uznať príslušný orgán SR.
2. Pokiaľ ide o choroby zvierat, finančná náhrada sa môže poskytnúť iba so zreteľom na choroby, ktoré sú uvedené na zozname vytvorenom Svetovou organizáciou pre zdravie zvierat a/alebo zozname uvedenom v prílohe k rozhodnutiu 2009/470/ES.
3. Prijímateľ má nárok na podporu zo vzájomného fondu ak došlo k zničeniu viac ako 30 % priemernej ročnej produkcie poľnohospodára za predchádzajúce obdobie troch rokov alebo trojročného priemeru za predchádzajúce obdobie piatich rokov, okrem najvyššieho a najnižšieho údaju.

Vypuknutie nepriaznivých poveternostných udalostí

Nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe sa považuje taká poveternostná udalosť, ktorá zničí viac ako 30 % priemernej ročnej produkcie príslušného pestovateľa poľnohospodárskych plodín za predchádzajúce obdobie troch rokov alebo trojročného priemeru za predchádzajúce obdobie piatich rokov okrem najvyššieho a najnižšieho údaju.

Kompenzácie prostredníctvom vzájomných fondov sa budú poskytovať v prípade škôd spôsobených :

- a) mrazom,
- b) krupobitím,
- c) búrkami
- d) ľadom,
- e) prudkým dažďom
- f) veľkým suchom.

Strata poľnohospodára sa pritom vypočíta tak, že sa od priemerného ročného množstva vyrobeného za predchádzajúce obdobie troch rokov (alebo trojročného priemeru za predchádzajúce obdobie piatich rokov okrem najvyššieho a najnižšieho údaju) vynásobeného priemernou dosiahnutou predajnou cenou, odpočíta množstvo výrobku vyrobeného v roku nepriaznivej poveternostnej udalosti vynásobeného priemernou predajnou cenou dosiahnutou počas príslušného roku. Takto vypočítaná strata sa zníži o akúkoľvek čiastku prijatú v rámci schém poistenia a o náklady, ktoré nevznikli pre nepriaznivú poveternostnú udalosť. Výpočet sa vykoná na úrovni jednotlivých typov produkcie.

Vypuknutie ochorení zvierat

Kompenzácie prostredníctvom vzájomných fondov v dôsledku vypuknutia choroby hospodárskych zvierat chovaných poľnohospodárom sa vzťahujú na ich uhynutie, nariadené núdzové utratenie, núdzovú porážku chorého alebo z nákazy podozrivého zvieraťa v dôsledku vypuknutia choroby uvedenej v zozname chorôb zvierat vypracovanom Svetovou organizáciou pre zdravie zvierat alebo uvedenom v prílohe k rozhodnutiu Rady 2009/470/ES.

Finančnú kompenzáciu zo vzájomného fondu v dôsledku vypuknutia choroby musí poľnohospodár doložiť príslušným potvrdením Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky.

Ak bola poľnohospodárovi poskytnutá finančná kompenzácia na základe ustanovení zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, finančná kompenzácia zo vzájomného fondu sa poľnohospodárovi zníži o sumu finančného plnenia poskytnutú v zmysle zákona o veterinárnej starostlivosti.

Právo na plnenie zo vzájomného fondu vznikne poľnohospodárovi, ak nastane skutočnosť spojená s nepriaznivými poveternostnými udalosťami, výskytom chorôb rastlín alebo zvierat, zamorením

škodcami alebo environmentálnymi nehodami, s ktorou je spojený vznik povinnosti vzájomného fondu plniť, a ak sú splnené ďalej uvedené podmienky:

- a) Podmienkou pre uplatnenie práva na finančné plnenie zo vzájomného fondu v prípade vypuknutia chorôb zvierat je, že poľnohospodár:
- predložil vzájomnému fondu osvedčenie vystavené štátnou veterinárnou a potravinovou správou o prevzatí, prípadne o neškodnom odstránení tela zvieraťa, ktoré v dôsledku vypuknutia choroby uhynulo alebo núdzovo utratené,
  - vyžiadal odborné ošetrenie hospodárskeho zvieraťa, ktorého sa plnenie týka, ak malo byť podľa veterinárnych predpisov takto ošetrené,
  - predložil vzájomnému fondu o príčine udalosti osvedčenie vystavené štátnou veterinárnou a potravinovou správou na podklade výsledkov dostupných vyšetrovacích metód alebo epizootologických vyšetrení.
- b) Podmienkou pre uplatnenie práva na finančné plnenie v dôsledku vypuknutia nepriaznivých poveternostných udalostí je, že poľnohospodár:
- písomne oznámil vzájomnému fondu okolnosti, t.j. zničenie alebo zníženie množstva produkcie v čase od vysiatia alebo vysadenia (pri viacročných kultúrach od skončenia zberu predchádzajúceho roka) do skončenia zberu príslušného roka;
  - písomne oznámil vzájomnému fondu najneskôr 7 dní vopred zaorávku produktu zničeného alebo poškodeného natoľko, že ho treba celkom alebo sčasti zaorať,
  - vykonal nové osiatie, dosiatie, sadbu alebo dosadbu, ak došlo k poškodeniu alebo zničeniu produkcie v čase, keď to agrotechnické zásady a objektívne podmienky dovoľovali,
  - preukázal vzájomnému fondu, že na pozemkoch, kde produkty pestuje, vykonal opatrenia mu uložené podľa predpisov o ochrane rastlinnej výroby a že zber úrody skončil v súlade s agrotechnickými zásadami.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Uprednostnené budú projekty, ktoré zabezpečia čo najširšiu účasť poľnohospodárov do vzájomného fondu a vytvoria si dostatočnú kritickú masu umožňujúcu efektívne fungovanie tohto opatrenia.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených nákladov:

- 65%.

8.2.15.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť podmienok opatrenia

Riziko implementácie opatrenia:

- Absentujú vnútroštátne právne predpisy pre stanovenie pravidiel vytvárania, riadenia a akreditácie vzájomných fondov.
- Výška oprávnených administratívnych nákladov na zriadenie vzájomného fondu.
- Systémové rizika ohrozujú finančnú schopnosť vzájomných fondov.

Opatrenie na zmiernenie rizika implementácie:

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť administratívnych nákladov je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle stanovenia pravidiel vytvárania a riadenia vzájomných fondov. Na minimalizáciu systémových rizík sa určia podmienky a nástroje pri stanovení pravidiel vytvárania a riadenia vzájomných fondov. Vznik vnútroštátnych právnych predpisov je v štádiu príprav.

Celkové posúdenie opatrenia:

Vzájomné fondy sú úplne nový systém finančného krytia poľnohospodárskych rizík, ktorý môže byť alternatívou k súčasnemu systému komerčného poistenia, pretože do finančného krytia sa dostanú aj nepoistiteľné riziká. Predpokladáme, že prostredníctvom tohto opatrenia sa odstráni medzera vo finančnom krytí nepoistiteľných rizík v sektore. Rovnako sa zatriktívni riadenie poľnohospodárskych rizík u poľnohospodárov z dôvodov rozširovania rozsahu finančného krytia rizík a nárastu podpory z verejných zdrojov.

8.2.15.5. Metodika kalkulácie výšky podpory

Výška podpory závisí od oprávnených nákladov a intenzity podpory. Príspevok jednotlivého poľnohospodára do vzájomného fondu môže byť stanovený podľa:

- ex-ante hodnotenia rizika;
- priemerného príjmu poľnohospodárskeho podniku²⁴;
- veľkosti poľnohospodárskeho podniku a pod..

Podpora na administratívne náklady spojené so zriadením vzájomných fondov zahŕňa príspevok od Únie ako aj od poľnohospodárov. Celková výška podpory na administratívne náklady spojené so zriadením vzájomných fondov nepresiahne:

- 10 percentný pomer príspevku poľnohospodárov do vzájomného fondu v prvom roku;
- 8 percentný pomer príspevku poľnohospodárov do vzájomného fondu v druhom roku;
- 4 percentný pomer príspevku poľnohospodárov do vzájomného fondu v treťom roku.

8.2.15.6. Ďalšie dôležité informácie špecifické pre opatrenie

V prípade, že vzájomný fond využije na vyplácanie finančných kompenzácií pre poľnohospodárov komerčný úver podľa článku 38 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013, doba splatnosti tohto úveru je v rozmedzí 1 až 5 rokov.

Demarkačná línia s ostatnými nástrojmi SPP, vnútroštátnou pomocou a systémom súkromného poistenia

Podmienka, aby oprávnené náklady vzájomných fondov neboli podporené inými relevantnými nástrojmi Spoločnej poľnohospodárskej politiky, vnútroštátnou pomocou alebo systémom súkromného poistenia bude zabezpečená v Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku, v ktorej bude uvedená nasledujúca podmienka: *Žiadateľ (vzájomný fond) musí deklarovat', že jeho členovia za účelom finančného krytia rizík, ktoré sú predmetom zmluvy vzájomného fondu s jeho členmi, nevyužívajú iné relevantné nástroje SPP, vnútroštátnu pomoc alebo systém súkromného poistenia.*

8.2.15.7 Ostatné dôležité poznámky informácie relevantné pre porozumenie a implementáciu opatrenia

Neoprávnené náklady:

- výdavky na zaistenie
- počiatočný zakladaný kapitál na založenie vzájomných fondov.

---

²⁴ suma príjmov, ktoré poľnohospodár získal predajom, podporou z verejných zdrojov znížená o vstupné náklady.

8.2.16 OPATRENIE 19 LEADER

8.2.16.1. Právny základ

- nariadenie (EÚ) č. 1305/2013o podpore rozvoja vidieka z EPFRV:
  - Článok 42 Miestne akčné skupiny
  - Článok 44 Činnosti spolupráce v rámci iniciatívy LEADER
- nariadenie (EÚ) č. 1303/2013
  - Článok 32 miestny rozvoj vedený komunitou
  - Článok 33 Stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou
  - Článok 34 Miestne akčné skupiny
  - Článok 35 Podpora miestneho rozvoja vedeného komunitou z EŠIF

Iné strategické dokumenty:

Partnerská dohoda SR na roky 2014-2020

Integrovaný regionálny operačný program

Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR

8.2.16.2 Všeobecný opis opatrenia vrátane intervenčnej logiky a príspevku k fokusovým oblastiam a prierezovým cieľom

Absencia hmotného, finančného a vzdelaného ľudského kapitálu v spojení s nižšou vybavenosťou, kvalitou cestnej siete a dopravných systémov, izolovanosť od mestských sídel sú základné prekážky, ktorých vplyv je možné riešiť len postupne a dlhodobo. Prevažne vidiecke regióny potrebujú svoj endogénny rozvoj nevyhnutne výrazne podporovať exogénnymi faktormi, pretože im chýba hlavne kapitál. Ani v súčasnosti k riešeniu rozvoja jednotlivých typov regiónov neexistuje jednotný prístup. Endogénny potenciál konkrétneho vidieckeho územia je východiskom pre integrovaný miestny rozvoj iniciatívou LEADER, ktorý významne motivuje a mobilizuje ľudský a finančný kapitál.

Metóda LEADER je inovatívny prístup pre rozvoj vidieka a jeho politiku. Jeho základná myšlienka je podporovať rozvoj na základe využívania lokálneho potenciálu územia, teda na základe využívania endogénnych (vnútorných) zdrojov, pričom jedným zo základných znakov je prístup zdola nahor. Na základe tohto prístupu vznikajú v danom území verejno-súkromné partnerstvá nazývané miestne akčné skupiny (MAS). MAS vypracuje a implementuje stratégiu miestneho rozvoja (stratégia), kde sú uvedené ciele, opatrenia a činnosti, ktoré má v pláne realizovať na danom území v zmysle SWOT analýzy (silné a slabé stránky, príležitosti a hrozby) celého súvislého územia MAS. V podmienkach SR bude MAS sama vyhlasovať výzvy, prijímať a posudzovať žiadosti/projekty na realizáciu jednotlivých činností stratégie, navrhovať schválenie/neschválenie žiadostí a predkladať žiadosti na konečné rozhodnutie riadiacemu orgánu, resp. Pôdohospodárskej platobnej agentúre. Hlavnou charakteristikou metódy LEADER je rozhodovanie za účasti miestnych aktérov na miestnej úrovni (občiansko-súkromný sektor) s jasnými a transparentnými postupmi (dodržiavanie percentuálneho zastúpenia všetkých 3 sektorov v celej štruktúre MAS) s podporou príslušných subjektov verejnej správy a potrebnou technickou pomocou na prenos osvedčených postupov.

Miestna akčná skupina je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.

Pri integrovanom rozvoji vidieka v programovom období 2014 – 2020 zavádza Európska komisia možnosť využitia finančných prostriedkov z ďalších fondov EÚ tzv. multifinancovanie cez miestny rozvoj pod vedením komunít (CLLD). Fondy EÚ sa nazývajú súborne Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), ktorých spoločné pravidlá upravuje nariadenie (EÚ) č. 1303/2013. V podmienkach SR budú do tohto integrovaného rozvoja zapojené nasledovné fondy: EPFRV a EFRR.

V SR sa bude implementovať multifondový prístup na úrovni stratégií, t.j. MAS pripraví stratégiu miestneho rozvoja vedeného komunitou (ďalej aj ako „stratégia miestneho rozvoja“ alebo „stratégia CLLD“), ktorú bude financovať z obidvoch fondov.

V Partnerskej dohode SR 2014 – 2020 sú určené hlavné ciele a priority ako aj územia, plánovaný rozpočet pre každý EŠIF fond, administratívne činnosti takýchto CLLD miestnych akčných skupín, spôsob financovania chodu MAS a animácie, nástroje pre prípravu integrovaných verejno-súkromných partnerstiev. Každá podporená stratégia miestneho rozvoja musí vychádzať z ustanovení uvedených v Partnerskej dohode. Pre jednotlivé fondy sú uvedené špecifiká v rámci príslušných programov, t. zn. Program rozvoja vidieka (opatrenie LEADER) a Integrovaný regionálny operačný program (prioritná os CLLD).

V programovom období 2014 – 2020 zostáva LEADER povinnou súčasťou programov rozvoja vidieka ako prierezový nástroj pre miestny rozvoj a zavádzanie inovácií vrátane zmierňovania klimatických zmien. Integrovaný rozvoj vidieka má vychádzať z vnútra vidieckych oblastí za účasti zástupcov obcí, podnikateľov, farmárov a ostatných aktérov vidieka (zástupcovia 3 sektorov: občiansky, súkromný, verejný – miestna samospráva). V tomto období je potrebné viac sa zamerať na plynutie finančných prostriedkov do súkromného a občianskeho sektora. Metóda LEADER môže hlavne prispieť k riešeniu problémov spojených s lokálnou nezamestnanosťou, kedy práve prístupom zdola nahor je možné identifikovať potreby v danom území aj v oblasti tvorby pracovných miest.

Hlavným ťažiskom rozvoja vidieka je zabezpečenie socio-ekonomického rozvoja a zvýšenie kvality života obyvateľov. Nevyhnutnosťou bude zabezpečenie pracovných príležitostí, ktoré budú motivovať mladú a strednú vekovú pracovnú silu, aby na vidieku zotrvala alebo sa usídlila. Uvedené sa dá dosiahnuť podporovaním diverzifikácie poľnohospodárskej aj nepoľnohospodárskej výroby na farmách a v poľnohospodárskych malých a stredných podnikoch ako aj podporou mladých alebo začínajúcich farmárov a podporou investícií do rozvoja vidieckeho cestovného ruchu. Dôležitým zostáva dobudovanie chýbajúcej drobnej infraštruktúry alebo jej obnovenie, pričom dôraz v rámci prístupu LEADER musí byť kladený aj na starostlivosť a zakladanie sprievodných krajinných prvkov verejnosti (výsadba verejnej zelene, alejí, vetrolamov a pod.), ktoré prispievajú k prirodzenému zveľaďovaniu vidieckej krajiny a vychádzajú z historicko-kultúrnych tradícií danej obce/dediny v rámci územia MAS. V neposlednom rade je potrebné rozšíriť/doplniť možnosti vzdelania pre všetky vekové skupiny z územia MAS, či už výmennými pobytmi v zahraničí alebo na území SR ako aj zahraničnými exkurziami a tak získať nové poznatky, know-how, inovácie ale aj šíriť tradície a poznatky predkov z vidieka.

Príspevok k fokusovej oblasti

6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

V záujme zjednodušenia implementácie verejných financií určených na iniciatívu LEADER je toto opatrenie vymedzené výhradne v rámci oblasti zamerania 6B „Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach“. Opatrenie LEADER má osobitný význam pre viacero priorít EÚ a je mimoriadneho významu pre podporu sociálneho zabezpečenia a hospodárskeho rozvoja, ako aj znižovanie chudoby vo vidieckych oblastiach, ktoré sa budú vzťahovať sekundárne aj na iné oblasti v rámci slovenského PRV.

Sekundárny príspevok k iným fokusovým oblastiam

Iné fokusové oblasti v závislosti od miestnej stratégie, a to nasledovne:

Stratégie miestneho rozvoja môžu byť programované na úrovni jednej alebo viacerých nasledujúcich prioritných oblastí:

1. Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach
  - a. podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach

- b. posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou, a to aj na účely zlepšenia environmentálneho riadenia a výkonu
  - c. podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v sektoroch poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
2. Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov.
  - a. zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie
  - b. uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generáčnej výmeny
  - c. zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva
3. Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve
  - a. Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií
4. Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom so zameraním na:
  - b. zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov
5. Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva
  - c. uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky
6. Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach
  - a. uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest
  - b. podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
  - c. rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach

Pre naplnenie uvedených priorít budú MAS môcť prispievať prostredníctvom opatrení v súlade s nariadením (EÚ) č. 1305/2013, pričom niektoré opatrenia budú pre MAS otvorené, t.j. budú môcť byť programované nad rámec štandardných opatrení v PRV (iné činnosti, iný beneficianti a pod.), niektoré budú programované v medziach opatrení v PRV a iné budú pre MAS neoprávnené. Navyše majú možnosť MAS zahrnúť do stratégií aj 1 opatrenie, ktoré nie je súčasťou PRV. Opatrenia, ktoré môžu byť MAS naprogramované nad rámec opatrení v PRV, musia byť v súlade s príslušnými článkami nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 a zároveň musia dodržiavať princípy komplementarity platné pre jednotlivé fondy v rámci PRV a ostatných programov (t.j. nesmú sa prekrývať s operáciami podporovanými inými programami). V zmysle uvedeného platí pre MAS nasledovné:

Článok z nariadenia (EÚ) č. 1305/2013	Opatrenie
	Opatrenie, ktoré nie je súčasťou PRV, ale je oprávnené v rámci stratégií MAS
16	Systémy kvality poľnohospodárskych výrobkov a potravín
	Opatrenia, ktoré môžu MAS naprogramovať nad rámec opatrení v PRV
17a	Investície do hmotného majetku - farmy

17b	Investície do hmotného majetku - spracovatelia
19b)	Podpora investícií do nepoľnohospodárskych činností
20	Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
26	Investície do nových lesných technológií
35	Spolupráca
	Opatrenia, ktoré môžu MAS naprogramovať len v medziach opatrení v PRV
14	Prenos znalostí a informačné akcie
17c2	Investície do hmotného majetku – infraštruktúra/prístup k lesnej pôde
17d	Investície do hmotného majetku – neproduktívne investície v poľnohospodárstve
19a	Podpora mladých farmárov a malých fariem
	Opatrenia, ktoré sú súčasťou PRV, ale nie sú oprávnené na programovanie pre MAS v rámci opatrenia LEADER
15	Poradenské služby
17c1	Investície do hmotného majetku – pozemkové úpravy
18b	Obnova poľnohospodárskeho potenciálu -prevencia
24	Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch
25	Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov
27	Zakladanie skupín a organizácií výrobcov
28	Agroenvironmentálne operácie súvisiace s klímou
29	Ekologické poľnohospodárstvo
30	Platby v rámci NATURA 2000 a WFD
31	LFA
33	Životné podmienky zvierat
38	Vzájomné fondy pre nepriaznivé poveternostné udalosti, choroby zvierat a rastlín
	Ostatné opatrenia, ktoré nie sú súčasťou PRV nie sú oprávnené na programovanie pre MAS v rámci opatrenia LEADER

Príspevok k prierezovým cieľom

Inovácie

Životné prostredie

Zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu

8.2.16.3 Rozsah, úroveň podpory a ďalšie informácie (členené podľa podopatrenia a typu operácie)

Podopatrenie: 19.1 Prípravná podpora

Názov operácie:

Budovanie kapacít, tréningy a sieťovanie za účelom prípravy a implementácie stratégie miestneho rozvoja

Opis operácie:

Prístup zdola nahor je jednou z efektívnych možností zapojenia miestnych obyvateľov na vidieku do rozhodovacieho procesu na lokálnej úrovni. Na to je však potrebné poznať možnosti daného územia a zmobilizovať miestne obyvateľstvo a zapájať ho aktívne do procesov rozhodovania. Cieľom podopatrenia je tak pripraviť vidiecke verejno-súkromné partnerstvá, ktoré v programovom období 2007 – 2013 nerealizovali prístup LEADER. Výsledkom budú pripravené partnerstvá, schopné uchádzať sa o podporu v rámci nástroja CLLD a schopné efektívne pripraviť a implementovať stratégiu CLLD, ktorá vznikne v nadväznosti na budovanie lokálnych kapacít správnym uplatňovaním strategického plánovania, vytváraním sietí, informovanosťou o prístupe zdola nahor, zanalyzovaním potrieb a problémov daného územia a ďalších základných znakov metódy LEADER/CLLD. Výsledky budú prispievať k príprave a vytvoreniu predpokladu na zvýšenie kvality života na vidieku na území SR.

Typ podpory:

nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

Integrovaný regionálny operačný program obsahuje prioritnú os CLLD. Nakoľko ide o integrovaný prístup, kedy MAS budú tvoriť stratégie financované z obidvoch fondov, prípravná podpora bude financovaná len z Programu rozvoja vidieka, pričom oprávnené budú všetky partnerstvá, ktoré neimplementovali LEADER v predchádzajúcom programovacom období.

Prijímateľ podpory:

Verejno-súkromné partnerstvo, ktoré má právnu formu: občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.

Oprávnené náklady:

Výdavky súvisiace s formovaním (animáciou) územia pripravujúceho sa na implementáciu nástroja CLLD a výdavky súvisiace s prípravou stratégie CLLD - výdavky na organizovanie workshopov, seminárov, exkurzií a školení a tréningov miestnych aktérov manažmentu, administratívne a personálne náklady a náklady na samotné vypracovanie stratégie.

Podmienky oprávnenosti:

Oprávnené na podporu budú partnerstvá, ktoré neimplementovali prístup LEADER v predchádzajúcom období v rámci osi 4 LEADER v PRV 07-13, a ktoré neboli prijímateľom v rámci opatrenia 3.5.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Cieľom prípravnej podpory je poskytnúť podporu všetkým pripravujúcim sa partnerstvám bez doterajších skúseností z implementácie nástroja CLLD, ktoré predložia svoje žiadosti. Poskytnutie podpory bude koordinované s RO pre IROP, ako aj s VÚC, ktoré poskytujú podporu formujúcim sa miestnym akčným skupinám.

V prípade, ak požiadavky budú presahovať disponibilné zdroje uprednostnené budú väčšie partnerstvá (t.j. tie, ktoré pokrývajú viac obyvateľov a väčšie územie).

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100% s max. limitom 15 000 €.

Podopatrenie: 19.2: Podpora implementácie operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou

Názov operácie:

Implementácia opatrení v rámci CLLD

Opis operácie:

V nadväznosti na oblasti, ktoré budú môcť realizovať MAS v rámci stratégií CLLD z EFRR v rámci CLLD v IROPe a s cieľom doplnkovosti PRV a IROP v oblasti podpory CLLD, sa v rámci opatrenia LEADER stanovujú nasledovné oblasti, ktoré budú môcť MAS v rámci stratégií CLLD financovať z EPFRV v nadväznosti na uvedené priority a oprávnené opatrenia v časti 8.2.16.2 tohto opatrenia:

Oblasti zamerania v rámci LEADER:

1. *Konkurencieschopnosť a diverzifikácia poľnohospodárstva a lesníctva* – podpora podnikov, malých fariem, mladých farmárov, cieľom má byť zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva, podpora začatia podnikania, umiestnenie produktov na trh,

investície do spracovania a marketingu miestnych výrobkov, krátke dodávateľsko-odberateľské reťazce, diverzifikácia poľnohospodárskej výroby.

2. *Kvalita života* – obnova a rozvoj obcí cez investície do drobnej infraštruktúry a miestnych služieb, zveľaďovanie vidieckeho priestoru, vytváranie podmienok pre podnikateľskú, komunitnú, spolkovú a športovú činnosť obyvateľov, posilňovanie tradícií, histórie územia a zvykov
3. *Vidiecky cestovný ruch (VCR)* – verejné a súkromné investície do rozvoja VCR, investície, ktoré zvýšia a podporia využitie potenciálu VCR v území, zlepšia kvalitu služieb, vytvoria doplnkové služby, investície do podpory agroturizmu, marketing a propagácia, infraštruktúra VCR, investície v oblasti rozvoja cykloturistiky a pod.
4. *Technológie šetrné k životnému prostrediu, inovácie a vedomostná základňa vo vidieckych oblastiach a využívanie IKT* – investície do OZE, vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, investície podporujúce využívanie IKT.

Typ podpory:

Investičná/neinvestičná, zisková/nezisková, nenávratný finančný príspevok.

Súvislosť s inou legislatívou:

IROP – doplnkovosť opatrenia LEADER voči prioritnej osi CLLD v IROPe je zabezpečená rozdielnymi typmi oprávnených oblastí príp. oprávnených žiadateľov. Oblasť podpory verejných výdavkov na obnovu a rozvoj obcí je oprávnená v rámci oboch fondov, pričom podpora IROPu sa bude zameriavať na podporu udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach, na úrovni stratégie CLLD sa stanoví, z ktorého fondu budú realizované aké typy aktivít.

OP Kvalita životného prostredia – operácie súvisiace s využívaním OZE v obciach, môžu byť v rámci stratégie CLLD realizované aj v obciach, ktoré sú oprávnené v rámci OP KŽP (obce nad 1 000 obyvateľov), tieto už však nebudú oprávnené v rámci OP KŽP.

Operácie v iných operačných programoch – v rámci operácií realizovaných prostredníctvom opatrenia LEADER platia rovnaké pravidlá pre doplnkovosť/demarkácie ako v rámci štandardných opatrení v PRV voči iným operačným programom.

Prijímateľ podpory:

Subjekty nachádzajúce sa v území MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja a ktorá má právnu formu: občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov. Konečný prijímateľ bude v súlade s definovanými prijímateľmi podpory v rámci stratégie miestneho rozvoja v zmysle podmienok oprávnenosti vyplývajúcich z podmienok EPFRV ako aj spoločných pravidiel pre všetky investície.

Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 a samostatné mestské časti s počtom obyvateľov nad 5000 (iba pri obciach resp. mestských častiach ako žiadateľoch).

V súvislosti s podporou EFRR v rámci CLLD prostredníctvom IROP v oblasti podpory podnikania budú pri obdobných operáciách deliace línie na úrovni žiadateľov, pričom z EPFRV sú oprávnené poľnohospodárske subjekty, spracovatelia poľnohospodárskej prvovýroby a potravinárskej výroby a obhospodarovatelia lesa (v prípade investícií do lesných technológií) alebo subjekty, ktoré majú tržby z poľnohospodárskej alebo lesníckej činnosti presahujúce 30% z ich celkových tržieb.

Oprávnené náklady:

- a) hmotné a nehmotné investície súvisiace s podporovanými oblasťami v rámci stratégie miestneho rozvoja
- b) prioritne budú oprávnené projekty lokálneho komunitného charakteru s menšou finančnou alokáciou, kde výška finančného príspevku spravidla nepresiahne 70 000 EUR, než veľké a finančne náročné infraštruktúrne projekty. Pri určitých typoch investícií môže byť uvedená suma príspevku v niektorých odôvodnených prípadoch vyššia, pričom zdôvodnenie bude súčasťou stratégie CLLD a bude vychádzať z analýz.

Podmienky oprávnenosti:

- a) oprávnené sú všetky náklady, ktoré sú v súlade s cieľmi CLLD v Partnerskej dohode, prioritami a opatreniami uvedenými v časti 8.2.16.2 tohto opatrenia a tematickými oblasťami pre LEADER v rámci PRV a cieľmi stratégie miestneho rozvoja mimo neoprávnených výdavkov definovaných v metodologickej príručke;
- b) subjekt nachádzajúci sa na území MAS je oprávnený aj na podporu v rámci štandardných opatrení PRV, pokiaľ jeho projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD miestnej akčnej skupiny – MAS;
- c) povinnosť MAS vydať potvrdenie žiadateľovi, že jeho projekt nie je realizovaný prostredníctvom stratégie CLLD.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

Miestna akčná skupina si zvolí overiteľné výberové kritériá, ktoré budú súčasťou stratégie a budú prispievať ku konečným výsledkom naplňovania stratégie ako aj jasne identifikujú konečných prijímateľov – predkladateľov projektov.

Zároveň budú zvolené výberové kritériá, ktoré budú predchádzať vzniku konfliktu záujmov

Výberové kritériá pre výber projektov, stanovené miestnou akčnou skupinou v stratégii CLLD, bude schvaľovať riadiaci orgán.

Proces výberu projektov miestnej akčnej skupiny musí byť založený na zdokumentovaní hodnotenia, ktoré bude odrážať správnosť a spravodlivosť rozhodnutí a bude v súlade s konzistentnými a relevantnými kritériami. Výber musí byť založený na konzistentných a relevantných údajov a musí byť verejný (napr. prostredníctvom zverejnenia zápisov z výberového procesu na webovom sídle MAS).

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %.

V prípade implementácie rovnakých typov aktivít ako v ostatných opatreniach PRV nesmie intenzita podpory v rámci opatrenia LEADER presiahnuť intenzitu podpory platnú pre príslušné opatrenie v PRV, pričom je žiaduce, aby MAS zvažili pri relevantných operáciách vyššie miery spolufinancovania zo strany žiadateľov.

Ďalšie informácie špecifické pre podopatrenie:

Pre pôsobnosť miestnych akčných skupín je oprávnené celé vidiecke územie SR.

Počet obyvateľov na území miestnej akčnej skupiny („MAS“) musí byť vyšší ako 10 000 obyvateľov a nesmie prekročiť počet 150 000 obyvateľov. Hustota obyvateľstva územia MAS nesmie presiahnuť 150 obyv./km². Minimálny počet obcí tvoriacich MAS je 7.

Z podpory sú vylúčené obce nad 20 000 obyvateľov a samostatné mestské časti nad 5000 obyvateľov ako koneční prijímatelia, tieto ale môžu byť členmi MAS.

MAS musí mať vypracovanú stratégiu miestneho rozvoja s jasne formulovanými prioritami, opatreniami, ktoré budú prispievať k podpore miestneho rozvoja.

Územie, na ktoré sa vzťahuje stratégia musí pokrývať súvislé vidiecke územie, ohraničujúce katastre všetkých zahrnutých obcí v rámci územia žiadajúceho o podporu, ktoré je sformované na princípe spoločného záujmu.

Stratégie CLLD budú MAS pripravovať ako multifondové, t.j. financované z obidvoch fondov v rámci CLLD – EPFRV a EFRR.

Rámcové kritériá pre výber stratégií, ktoré získajú štatút MAS

- a) *Objektívne výberové kritériá*
- b) *Kvalita partnerstva*
- c) *Kvalita stratégie*

Pri výbere stratégií sa budú posudzovať nasledovné kritériá:

- a) prínos stratégie k zlepšovaniu ekonomického rozvoja
- b) prínos stratégie k napĺňaniu cieľov PRV najmä v oblasti konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a potravinárstva
- c) rovnomerné územné rozdelenie v rámci NUTS II
- d) zameranie stratégie na ciele a priority CLLD uvedené v Partnerskej dohode, IROP a PRV
- e) pomer finančných prostriedkov súkromný a verejný sektor – zvýhodnené budú stratégie s vyšším zameraním na podporu neverejného sektora;
- f) multiplikačný efekt stratégie – ako stratégia prispieva k riešeniu problémov, vzťah medzi problémami a navrhnutými riešeniami a pod. (plánovacia logická matica);
- g) doplnkovosť stratégie voči iným strategickým dokumentom na nadnárodnej (Dunajská stratégia), národnej, regionálnej a lokálnej (PHSR obce, kraja a iné stratégie existujúce v území) úrovni a príspevok k napĺňaniu ex ante kondicionalít programu rozvoja vidieka ako aj k jednotlivým výsledkovým indikátorom.

Podrobné kritériá pre výber stratégií budú stanovené v metodickej príručke.

Prioritne budú podporené stratégie, ktoré budú smerovať k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest a v ktorých podpora súkromného a občianskeho sektora bude prevyšovať podporu verejného sektora.

Postup pre výber miestnych akčných skupín: bude prebiehať v rámci jednej prípadne viacerých výziev, pričom prvá výzva bude vyhlásená najneskôr do 2 rokov od schválenia Partnerskej dohody SR na roky 2014-2020. V prípade ďalších výziev bude výber MAS dokončený do konca roku 2017. Výber a schvaľovanie stratégií CLLD, bude zabezpečený spoločnou výberovou komisiou zloženou zo zástupcov príslušných riadiacich orgánov (PRV a IROP).

MAS musí mať vypracovanú stratégiu miestneho rozvoja s jasne formulovanými prioritami, opatreniami, ktoré budú prispievať k podpore miestneho rozvoja.

Podopatrenie 19.3 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnych akčných skupín

Názov operácie:

Príprava a vykonávanie projektov spolupráce MAS

Opis operácie:

v rámci podopatrenia projektov spolupráce, môže ísť o 2 typy spolupráce:

1. Národná – MAS, ktorá je vybraná a schválená RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja v spojení s inou schválenou MAS a/alebo s verejno-súkromnými partnerstvami, ktoré pracujú na princípoch LEADER na území SR,

2. Nadnárodná – MAS, ktorá je vybraná a schválená RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja v spojení s inou schválenou MAS v EÚ a/alebo s verejno-súkromným partnerstvom, ktoré pracujú na princípoch LEADER, na území EÚ alebo 3 krajín.

Miestnym akčným skupinám môže byť pridelená tiež predbežná technická podpora pre projekty spolupráce v rámci národnej alebo nadnárodnej spolupráce pod podmienkou, že miestne akčné skupiny preukážu, že plánujú realizáciu konkrétneho projektu.

Projekty spolupráce v rámci iniciatívy LEADER sú menšieho charakteru vychádzajúce z lokálnych potrieb územia. Projekty sú zamerané najmä na hľadanie spoločného potenciálu, budovanie spoločných tradícií, zvyšovanie turistického potenciálu spolupracujúcich území, ale aj výmenu skúseností, informačné a propagačné aktivity a pod.

Typ podpory:

Investičná/neinvestičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok

Súvislosť s inou legislatívou:

Programy európskej územnej spolupráce (ETC) - niektoré aktivity oprávnené v rámci projektov spolupráce sú resp. môžu byť príbuzné s oprávnenými aktivitami v rámci programov ETC. Takéto aktivity môžu prirodzene nadviazať na investície programov ETC. Na miestnej úrovni je dôležité, aby miestne akčné skupiny, ktoré budú realizovať projekt spolupráce s partnermi zo susediacich krajín SR zahrnuté v programoch ETC, pri tvorbe stratégie, ale aj pri plánovaní projektov spolupráce analyzovali situáciu s ohľadom na zrealizované resp. plánované aktivity z programov ETC ako aj možnosti získania finančných prostriedkov. Na riadiacej úrovni bude koordinácia zabezpečená úzkou spoluprácou dotknutých útvarov zodpovedných za riadenie príslušných programov, vzájomnou informovanosťou a výmenou informácií, aby sa zabránilo dvojitému financovaniu podporovaných aktivít.

Prijímateľ podpory:

Miestne akčné skupiny vybrané a schválené riadiacim orgánom na implementáciu stratégie miestneho rozvoja a ako partner verejno-súkromné partnerstvo pracujúce na princípoch LEADER/CLLD.

Oprávnené náklady:

Náklady na hmotné a nehmotné investície, administratívne náklady súvisiace s prípravou a realizáciou projektu spolupráce.

Podmienky oprávnenosti:

V rámci prípravnej technickej podpory musí MAS preukázať, že plánuje realizáciu konkrétneho projektu.

V rámci realizácie projektu – Investície v rámci tejto operácie sú oprávnené na podporu, ak sa príslušné operácie vykonávajú v súlade so stratégiou miestneho rozvoja, sú v súlade s cieľmi opatrenia LEADER a/alebo s cieľmi CLLD v partnerskej dohode. Kritéria oprávnenosti nákladov zverejní RO v metodologickej príručke.

Princípy nastavenia výberových kritérií:

- Výber projektov spolupráce pri oboch typoch spolupráce bude zabezpečený na základe priebežnej výzvy na národnej úrovni.
- Špecifické určenie získania NFP bude predmetom príručky pre žiadateľov a ako aj spoločných pravidiel pre všetky investície.
- RO pri schvaľovaní projektov spolupráce bude prihliadať na spolufinancovanie zo strany MAS.

RO, príp. Pôdohospodárska platobná agentúra zverejní do 2 rokov od schválenia Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 postupy týkajúce sa výberu nadnárodných projektov spolupráce a zoznam oprávnených nákladov.

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %.

MAS si môže stanoviť výšku spolufinancovania z vlastných zdrojov.

Podopatrenie 19.4: Chod miestnej akčnej skupiny a animácia

Názov operácie:

Chod miestnej akčnej skupiny a animácia

Opis operácie:

Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na prevádzkovú a administratívnu činnosť schválených miestnych akčných skupín ako aj na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území.

Typ podpory:

Investičná/neinvestičná, nezisková, nenávratný finančný príspevok, zálohové/refundačné/paušálne platby

Súvislosť s inou legislatívou:

Integrovaný regionálny operačný program – financovanie chodu MAS a animácie bude zabezpečené pomerným spôsobom cez obidva fondy podieľajúce sa na implementácii CLLD.

Prijímateľ podpory:

MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, ktorá má právnu formu: občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.

Oprávnené náklady:

1. financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD:
  - a) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie),
  - b) náklady na školenia zamestnancov a členov MAS (okrem školení pre predkladateľov projektov),
  - c) náklady na publicitu,
  - d) finančné náklady,
  - e) náklady na sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sietí MAS,
  - f) náklady vynaložené na monitorovanie a hodnotenie stratégií CLLD (na úrovni MAS),
  - g) vzdelávanie zamestnancov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod.), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD.
2. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD:
  - a) vypracovanie a aktualizácia stratégie CLLD;
  - b) publicita a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;

- c) semináre, školenia, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj potenciálnych prijímateľov, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD, príprave projektov a s tým spojených prác.

Náklady súvisiace s oživovaním stratégie musia tvoriť min. 15 % z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácia.

Na financovaní chodu MAS a animácie sa budú podieľať obidva fondy využité pri realizácii nástroja CLLD (EFRR a EPFRV).

Výška a miera podpory:

Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

- 100 %.

-

Celkové náklady na prevádzkové náklady a náklady na oživenie nesmú presiahnuť 20% celkových nákladov, ktoré vznikli v rámci implementácie stratégie miestneho rozvoja. RO môže určiť nižší limit v závislosti od pridelennej finančnej alokácie na jednotlivé MAS. Časť výdavkov súvisiacich s chodom MAS a animáciou bude hradená formou paušálnej platby, ktorá bude stanovená na základe výpočtov a analýz primeranosti nákladov.

8.2.16.4. Overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrenia

Riziká implementácie opatrenia

- výberový proces v rámci žiadateľov zo súkromného sektora;
- vhodný kontrolný systém;
- procesy verejného obstarávania;
- výber prijímateľov;
- informačný systém;
- kontrola žiadosti o platbu.

Opatrenia prijaté na zmiernenie rizika implementácie

- povinnosť postupovať v zmysle legislatívy o verejnom obstarávaní
- overiteľnosť a kontrolovateľnosť je zabezpečená systémom administratívnych kontrol a kontrol na mieste v zmysle legislatívy upravujúcej kontroly investičných opatrení
- opatrenia na zabránenie vzniku konfliktu záujmov

Celkové posúdenie opatrenia

V rámci samotného opatrenia v PRV SR 2014 – 2020 a stratégie miestneho rozvoja schválenej MAS budú stanovené presné **kritériá spôsobilosti**, ktoré budú určovať oprávnenosť činností a výdavkov navrhovaného projektu aj počas jeho implementácie. Ich dodržiavanie musí konečný prijímateľ deklarovať pri predložení ŽoNFP a k ich plneniu sa prijímateľ nenávratnej podpory zaviazá pri podpise zmluvy o poskytnutí NFP. Kontrola kritérií spôsobilosti bude predmetom administratívnej kontroly MAS a platobnej agentúry. V prípade ich nesplnenia nebude žiadateľovi schválená ŽoNFP a pri neplnení nebude vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP.

Počas implementácie opatrenia LEADER bude prebiehať priebežné hodnotenie. Výsledky hodnotenia budú mať vplyv na výšku pridelených finančných prostriedkov na implementovanú stratégiu z opatrenia LEADER. MAS bude vykonávať aj samohodnotenie svojej činnosti a implementácie schválenej stratégie rozvoja územia.

Všetky schválené stratégie rozvoja územia vrátane základných údajov o území MAS a kontaktov na manažérsku kanceláriu MAS poskytne kancelária MAS Národnej siete rozvoja vidieka SR, ktorá tieto údaje zaradí do svojej databázy a zverejní na webovom sídle. Všetky projekty, ktoré budú implementované v rámci stratégie rozvoja územia a budú podporované z EPFRV alebo ostatných EŠIF,

bude musieť MAS alebo konečný prijímateľ – predkladateľ projektu zaregistrovať do databázy Národnej siete rozvoja vidieka SR vrátane projektov spolupráce, čím bude podmienené vyplatenie poslednej ŽoP predmetného projektu. NSRV SR vytvorí mechanizmus na pravidelný zber dát, ktorý bude určený pre MAS.

8.2.16.5. Metodika výpočtu výšky podpory

RO pre PRV spolu s RO pre IROP určí vo výzve na predkladanie stratégií CLLD maximálnu výšku finančného príspevku pre 1 MAS ako aj minimálne limity príspevku fondov EPFRV a EFRR v rámci jednej stratégie.

Pri operáciách implementovaných v rámci stratégie CLLD výška podpory závisí od výšky oprávnených nákladov.

9. HODNOTIACI PLÁN

1. CIELE A ÚČEL HODNOTENIA

Účelom hodnotiaceho plánu je zabezpečiť výkon adekvátnych a vhodných hodnotiacich aktivít ako aj alokáciu primeraných zdrojov (personálnych a finančných) na ich výkon. Predovšetkým by mali aktivity poskytnúť:

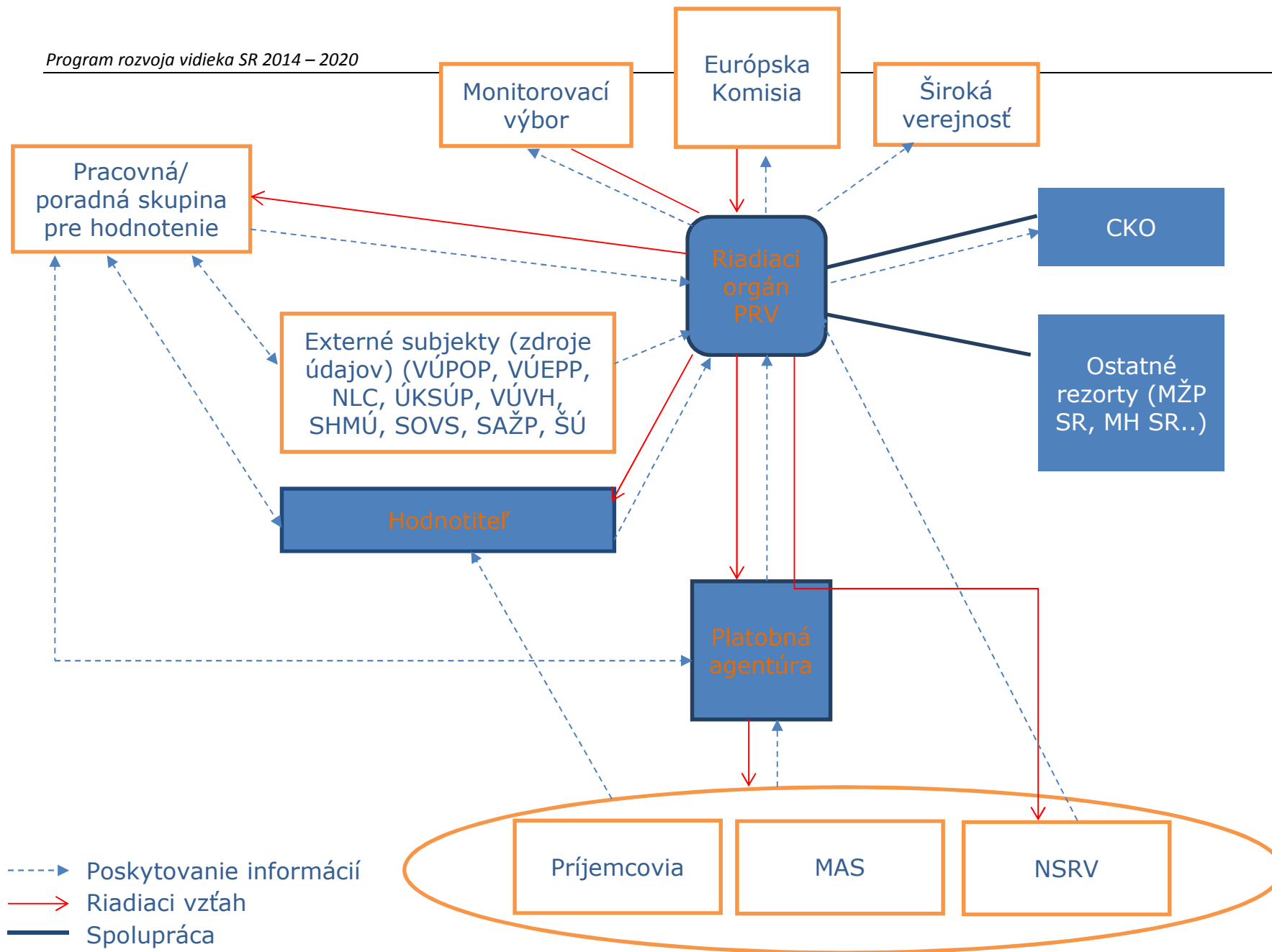
- informácie potrebné pre riadenie a implementáciu programu PRV;
- informácie pre prípravu rozšírenej výročnej správy o výkone v r. 2017 a 2019; t.j. informácie o priebežnom plnení cieľov a vyhodnotenie dopadov podpôr.

Hodnotiaci plán má zabezpečiť, aby boli dostupné údaje požadované pre hodnotiace účely v stanovenom čase a požadovanom formáte. Ciele a účel hodnotenia sú totožné s cieľmi a účelom hodnotenia stanovenými EÚ v rámci SRMH 2014-2020.

2. RIADENIE A KOORDINÁCIA

Organizácia monitorovacieho a hodnotiaceho systému

Organizácia systému je navrhnutá tak, aby plnila vyššie uvedené ciele monitorovania a hodnotenia PRV. Pri jej návrhu sa vychádzalo z nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 o spoločných ustanoveniach EŠIF a nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV, ako aj získaných skúseností z minulého obdobia. Navrhnutá organizácia zabezpečí obe funkcie i.) monitorovaciu a ii.) hodnotiacu. Systém je tvorený riadiacim orgánom, monitorovacím výborom, Európskou komisiou, širokou verejnosťou, pracovnou/poradnou skupinou pre hodnotenie, externými subjektmi, Centrálnym koordinačným orgánom, ostatnými rezortmi, hodnotiteľmi, Pôdohospodárskou platobnou agentúrou a poskytovateľmi údajov.

Zapojené orgány a ich zodpovednosti

Úlohy a zodpovednosti hlavných účastníkov v systéme monitorovania a hodnotenia sú nasledovné:

Riadiaci orgán

Riadiaci orgán preberá na seba zodpovednosť za fungovanie a riadenie monitorovacieho a hodnotiaceho systému ako aj za kvalitu poskytnutých výsledkov zabezpečených v požadovanom čase a ich publicitu.

V rámci monitoringu riadiaci orgán zodpovedá za elektronický systém zaznamenávania, uchovávaní, správy a oznamovania štatistických údajov o programe a jeho vykonávaní. Samotný systém je prevádzkovaný PPA a obsahuje informácie potrebné na účely monitorovania a hodnotenia.

Riadiaci orgán monitoruje kvalitu vykonávania programu prostredníctvom finančných, výstupových a výsledkových ukazovateľov a poskytuje Monitorovaciemu výboru informácie a dokumenty potrebné pre monitorovanie dosiahnutého pokroku pri realizácii programu vzhľadom na jeho konkrétne ciele a priority. Riadiaci orgán zodpovedá za vypracovanie plánu hodnotenia, ktorý je v súlade s monitorovacím a hodnotiacim systémom. Počas programového obdobia riadiaci orgán organizuje hodnotenia na základe hodnotiaceho plánu. V zmysle čl. 49 nariadenia o spoločných ustanoveniach EŠIF aspoň raz za programové obdobie sa v hodnotení zhodnotí príspevok PRV k napĺňaniu cieľov každej priority. Táto požiadavka je premietnutá v rozšírených výročných správach o vykonávaní (VSV) v r.2017 a 2018 ako aj v hodnotení ex post. Okrem toho riadiaci orgán zabezpečuje aby hodnotenie programu ex ante a ex post bolo v súlade so systémom monitorovania a hodnotenia a aby sa hodnotenie ex post vykonalo v lehotách stanovených v nariadení č. 1303/2013. Riadiaci orgán je tiež zodpovedný za predkladanie každého hodnotenia Komisii, ako aj za sprístupnenie hodnotiacich správ na internete.

Okrem vyššie uvedených povinností vyplývajúcich z nariadení Riadiaci orgán predsedá pracovnej/poradnej skupine pre hodnotenie, zabezpečuje verejné obstarávanie hodnotiacich služieb, sprostredkováva spoluprácu medzi účastníkmi monitorovacieho a hodnotiaceho systému. Riadiaci orgán je poverený za prediskutovanie výsledkov z hodnotení s internými a externými účastníkmi monitorovacieho a hodnotiaceho systému, ako aj so širokou verejnosťou.

Monitorovací výbor

Monitorovací výbor kontroluje vykonávanie programu a pokrok dosiahnutý v napĺňaní jeho cieľov. Pri tom zohľadňuje finančné údaje, spoločné a špecifické ukazovatele týkajúce sa programu vrátane zmien ukazovateľov výsledkov a pokroku dosiahnutého v napĺňaní kvantifikovaných cieľových hodnôt a čiastkové ciele stanovené vo výkonnostnom rámci. Monitorovací výbor posudzuje a schvaľuje výročné správy o vykonávaní pred ich zasláním do Komisie, tiež sleduje všetky hodnotiace aktivity a dosiahnuté výstupy súvisiace s hodnotiacim plánom a môže riadiacemu orgánu dať odporúčania týkajúce sa vykonávania programu a jeho hodnotenia. Potom výbor monitoruje činnosti vykonané v nadväznosti na jeho odporúčania.

Monitorovací výbor tvoria zástupcovia riadiaceho orgánu, zástupcov partnerov programu, atď. Každý člen monitorovacieho výboru má hlasovacie právo.

Európska Komisia

Európska Komisia, ktorá spravuje programy EÚ bude disponovať súhrnnými informáciami z procesu monitorovania a hodnotenia priamo od Riadiaceho orgánu. Úloha Komisie bude spočívať v hodnotení správ a informácií o priebežnom plnení cieľov a v monitorovaní situácie na základe dostupných informácií a ukazovateľov. Európska Komisia bude vydávať odporúčania a tiež prípadné napomenutia, ktoré budú založené na analýze správ o vykonávaní programu.

Široká verejnosť

Informácie zhromaždené v rámci procesu hodnotenia od jednotlivých zainteresovaných strán budú poskytované širokej verejnosti najmä prostredníctvom samotného Riadiaceho orgánu. Verejnosť tak bude mať prístup k informáciám ohľadom programu a jeho implementácie, čím sa posilní princíp partnerstva. Cieľom zapojenia verejnosti do procesu hodnotenia je zabezpečiť primerané a aktuálne informácie o programe pre dotknutú verejnosť a poskytnúť priestor na vyjadrenie ich názorov.

Pôdohospodárska platobná agentúra

PPA zohráva dôležitú úlohu v monitorovacom a hodnotiacom systéme. PPA zbiera údaje na projektovej úrovni od žiadateľov prostredníctvom žiadostí o nenávratný finančný príspevok, monitorovacích správ, žiadostí o platbu, kontrol na mieste a vlastných zisťovaní. Riadiaci orgán nedisponuje vlastným informačným systémom pre údaje týkajúce sa monitorovania a hodnotenia programu, túto agendu delegoval na PPA na základe dohody o delegovaní činností, t.j. PPA zabezpečí vhodný elektronický systém pre záznam , uchovávanie, správu a vykazovanie štatistických údajov o programe a jeho implementácii.

PPA prevádzkuje informačné systémy (IACS a monitorovanie projektových opatrení), ktoré poskytujú prevažnú väčšinu potrebných údajov pre prípravu výročných správ o výkone. Z toho dôvodu PPA úzko spolupracuje s Riadiacim orgánom na záležitostiach týkajúcich sa monitorovania a hodnotenia programu. (v zmysle dohody o delegovaní činností).

Pracovná/poradná skupina pre hodnotenie

Pre potreby posilnenia hodnotiacich postupov zriadi Riadiaci orgán pracovnú/poradnú skupinu pre hodnotenie. Skupina sprostredkuje konzultácie medzi účastníkmi systému monitorovania a hodnotenia, prispeje k osvojeniu a riadeniu monitorovacích a hodnotiacich postupov, pomôže zaručiť relevantnosť monitorovacích a hodnotiacich aktivít k potrebám programu. Členovia skupiny môžu prispieť so svojimi skúsenosťami a zručnosťami a pomôcť zabezpečiť dostupnosť údajov, informácií a dôležitých kontaktov pre hodnotiteľov.

Pracovná/poradná skupina dohliada na postup hodnotenia počas programovacieho obdobia, podporuje kontinuitu hodnotiaceho procesu a administratívnu kapacitu.

Pracovná/poradná skupina je zvolávaná Riadiacim orgánom. Pozostáva zo zástupcov RO, PPA, programových odborníkov (podľa priorít), zástupcov rezortných výskumných ústavov a hodnotiteľov.

Externé subjekty

Ide o subjekty, ktoré sú hlavnými zdrojmi údajov najmä pre pracovnú/poradnú skupinu a pre Riadiaci orgán a pre celý proces monitorovania a hodnotenia. Zahŕňajú najmä výskumné ústavy, agentúry, skúšobné ústavy a ďalšie inštitúcie, ktoré disponujú informáciami z oblasti pôdohospodárstva kľúčovými pre proces hodnotenia. Informácie zozbierané prostredníctvom externých subjektov napomôžu k zisteniu úrovne napĺňania cieľov a poskytnú tak obraz o programe a jeho vykonávaní.

Medzi externé subjekty patria najmä: Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy, Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Národné lesnícke centrum, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky, Výskumný ústav vodného hospodárstva, Slovenský hydrometeorologický ústav, Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku, Slovenská agentúra životného prostredia a Štatistický úrad SR.

Centrálny koordinačný orgán

Jeho úlohou je na základe informácií od Riadiaceho orgánu poskytnúť spoluprácu pri implementácii, monitorovaní a hodnotení programu.

Ostatné rezorty

Zahŕňajú ostatné ministerstvá, ktoré poskytnú súčinnosť pri procese monitorovania a hodnotenia najmä s prihliadnutím na ekonomické aspekty a aspekty ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia. Spoluprácou s relevantnými orgánmi verejnej správy a ďalšími rezortmi sa zabezpečí prepojenie do ďalších oblastí úzko spätých so samotným pôdohospodárstvom.

Príjemcovia

Príjemcovia podpôr z programu sú priamo zapojení do procesu monitorovania a hodnotenia dvoma spôsobmi. Prvý spôsob je, že jednotliví príjemcovia sú požiadaní poskytnúť informácie týkajúce sa monitorovania a hodnotenia (prostredníctvom žiadostí o nenávratný finančný príspevok, monitorovacích správ, žiadostí o podporu na plochu alebo rôznych hodnotiacich prieskumov). Druhý spôsob zapojenia príjemcov je prostredníctvom ich profesijných združení, ktoré predstavujú dôležitých partnerov programu a sú členmi Monitorovacieho výboru.

Externí hodnotitelia

Hodnotenia PRV musia byť vykonávané hodnotiteľmi, ktorí sú funkčne nezávislí od orgánu zodpovedného za vykonávanie programu. Pre hodnotiace potreby získavajú hodnotitelia údaje od RO, prijímateľov podpory, MAS a NSRV. V procese hodnotenia spolupracujú hodnotitelia s Pracovnou skupinou, prezentujú hodnotiace metodiky, poskytujú a prediskutovávajú priebežné výstupy z hodnotenia. Vo vzťahu k Riadiacemu orgánu poskytujú hodnotitelia informácie o výstupoch z hodnotení, prezentujú jednotlivé hodnotiace správy pripravené v zmysle hodnotiaceho časového harmonogramu.

Miestne akčné skupiny

MAS sú zapojené do monitorovacích a hodnotiacich aktivít viacerými spôsobmi. Sú zaviazané poskytnúť riadiacemu orgánu a/alebo určeným hodnotiteľom alebo iným subjektom povereným výkonom týchto funkcií v jeho mene všetky informácie potrebné na monitorovanie a hodnotenie programu. Okrem toho majú vykonávať vlastné hodnotenia a monitorovanie miestnych rozvojových stratégií. MAS môžu poskytnúť neoceniteľné miestne znalosti a kontakty ako aj praktický pohľad na monitorovacie a hodnotiace postupy.

Národná sieť rozvoja vidieka

NSRV zabezpečuje prostredníctvom svojej činnosti a regionálnych pracovísk zhromažďovanie a analyzovanie dát od príjemcov podpôr. Zhromažďuje, sleduje a monitoruje údaje v oblasti rozvoja vidieka. Má za úlohu poskytovať spätnú väzbu riadiacemu orgánu a iným štátnym inštitúciám a zodpovedným orgánom vo vzťahu k rozvoju vidieka pri monitorovacích a hodnotiacich aktivitách. Zabezpečuje zber a analýzu údajov od príjemcov podpory pre ad hoc hodnotenie.

3. HODNOTIACE TÉMY A AKTIVITY

Riadiaci orgán vykonáva hodnotenia, aby posúdil účinnosť, hospodárnosť a dosah PRV. Hodnotenia vykonané počas programového obdobia majú posúdiť programovú intervenčnú logiku a jej implementáciu, vrátane doplnkovosti a synergií s Pilierom I.

Hodnotiace témy sú prepojené na všetky vybrané oblasti záberu na základe analýzy SWOT a hodnotenia potrieb, prierezové (environment, klimatické zmeny, inovácie) a špecifické témy (Leader, NSRV). Ďalšie témy budú navrhnuté v priebehu programového obdobia podľa potreby.

Hodnotiace témy	Hlavné hodnotiace úlohy v vzťahu k hodnotiacim témam	Hodnotiace otázky		Ukazovatele		Správy
		EÚ	PRV	EÚ	PRV	
Oblasti záberu (1-18)	Sledovanie vývoja trendov a analýza kontextu			Kontextové ukazovatele	Špecifické kontext. ukazovatele	Ex ante Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Konkurencieschopná výroba potravín	Hodnotenie dosahov PRV a ich príspevok k hlavným cieľom SPP	Spoločné horizontálne	Špecifické horizontálne	Dosahové	Špecifické dosahové	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôbovanie sa klimatickým zmenám	Hodnotenie dosiahnutých výsledkov z intervencií PRV a ich príspevok k prioritám PRV	Spoločné vzťahujúce sa k FO (OZ)	Špecifické	Doplňkové výsledkové	Špecifické výsledkové	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Vyvážený územný rozvoj	Monitorovanie pokroku implementácie PRV vo vzťahu k stanoveným cieľovým a výstupovým ukazovateľom			Cieľové Výstupové	Špecifické cieľové a výstupové	Štandardné správy o vykonávaní
LEADER	Hodnotenie pokroku a dosiahnutých výsledkov vzhľadom na špecifické záležitosti – Národná sieť rozvoja vidieka	Spoločné	Špecifické	Výsledkové	Špecifické výsledkové	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
NSRV	Hodnotenie príspevkov PRV k prierezovým cieľom rozvoja vidieka	Spoločné	Špecifické	Výsledkové	Špecifické výsledkové	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Inovácie	Hodnotenie príspevkov PRV k Stratégii Európa 2020 pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast vrátane tematických cieľov SSR		Špecifické		Špecifické	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Environment	Hodnotenie príspevkov PRV vo vzťahu k spoločným princípom implementácie programov EŠIF		Špecifické		Špecifické	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Tvorba pracovných miest	Hodnotenie dosiahnutého pokroku v zabezpečení integrovaného prístupu pri uplatnení EFPRV (LEADER) a iných finančných nástrojov EÚ na podporu územného rozvoja (LEADER)	Spoločné	Špecifické	Spoločné	Špecifické	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Kvalita života	Hodnotenie správy a riadenia programu vrátane hodnotenia technickej pomoci, hodnotenia nákladov programu na implementáciu opatrení a aktivít, dosiahnutie výsledkov a dosahov prostredníctvom špecifického ekonomického hodnotenia (analýza výnosnosti nákladov)		Špecifické		Špecifické	Rozšírená správa o vykonávaní Ex post
Administrácia programu						

Hodnotiace aktivity

Počas programového obdobia prebieha hodnotenie súbežne s implementáciou programu a týka sa rôznych hodnotiacich aktivít. Riadiaci orgán je zodpovedný za zabezpečenie potrebných zdrojov na realizáciu hodnotení a za prípravu postupov pre zber údajov. Údaje by mali zahrňovať hodnoty pre spoločné a programovo špecifické ukazovatele, ktoré pomôžu zodpovedať spoločné a programovo špecifické hodnotiace otázky. Hodnotiace aktivity sú rozdelené do dvoch skupín:

- hodnotiace aktivity spojené s prípravou hodnotenia
- hodnotiace aktivity vykonávané počas programového obdobia

Hodnotiace aktivity spojené s prípravou hodnotenia pozostávajú:

- Revízia spoločných hodnotiacich otázok a ukazovateľov
- Zostavenie programovo-špecifických hodnotiacich otázok a ukazovateľov prepojených na programovú intervenčnú logiku, definíciu posudzovacích kritérií a ukazovateľov
- Príprava fiches pre programovo špecifické ukazovatele
- Aktivity v súvislosti so zabezpečením ukazovateľov potrebnými údajmi (podľa fiche ukazovateľov), identifikácia dodatočných typov údajov a preverenie informačných zdrojov

Pre potreby hodnotenia sú dôležité nasledovné informácie a zdroje údajov:

- Monitorovacie údaje vrátane údajov týkajúcich sa programových výsledkov, zberané od prijímateľov prostredníctvom monitorovacích správ a na základe údajov z IS o vyplatených platbách
- Neagregované údaje zbierané od nepodporených potenciálnych príjemcov alebo od reprezentatívnej vzorky cez pravidelné prieskumy (napr. FAND)
- Pravidelne zbierané špecifické údaje od rôznych inštitúcií, ktoré súvisia s prioritami a oblasťami záberu
- Štatistické údaje použité pre kontextovú analýzu
- Posúdenie možných prístupov k hodnoteniu výsledkov a dosahov
- Nastavenie prierezových hodnotiacich otázok a ukazovateľov v prepojení na Partnerskú dohodu
- Zostavenie nástroja pre využitie výsledkov hodnotenia miestnych rozvojových stratégií Leader
- Navrhnutie hodnotiacich aktivít pre MAS
- Riešenie identifikovaných problémov v získavaní údajov
- Dohoda s poskytovateľmi údajov
- Príprava zadávacích podmienok a realizácia verejného obstarania hodnotiteľa

Hodnotiace aktivity vykonávané počas programového obdobia:

- i.) Hodnotiace aktivity vykonané programovými autoritami – Riadiaci orgán a PPA:
  - Hodnotenie dosiahnutých výsledkov smerom k cieľom PRV, príspevku k cieľom SPP a Stratégii EÚ 2020, posúdenie programových výsledkov a dosahov, prierezových cieľov Rozvoja vidieka, spoločných princípov programov EŠIF, zodpovedanie hodnotiacich otázok, príprava záverov a odporúčaní, využitie hodnotiacich výsledkov pre zlepšenie návrhu PRV a jeho implementácie (riadené Riadiacim orgánom, vykonané hodnotiteľom)
  - Podávanie správ a zverejňovanie výsledkov hodnotení (Riadiaci orgán)
- ii.) Hodnotiace aktivity, ktoré by mali byť vykonané hodnotiteľom:

- Príprava a plnenie vhodných a kompaktných hodnotiacich metodík
- Zber, spracovanie a syntéza dôležitých informácií v spojení s informáciami dodaných Riadiacim orgánom o viacnásobných efektoch intervencií a synergii medzi aktivitami
- Zber, spracovanie a syntéza dôležitých informácií v spojení s informáciami dodaných Riadiacim orgánom v súlade s vybranými hodnotiacimi metodami, výkon posúdenia doplnkových výsledkových ukazovateľov a programovo špecifických výsledkových ukazovateľov
- Zber, spracovanie a analýza dôležitých informácií v súlade s vybranými hodnotiacimi metodami a výkon hodnotenia programových dosahov, prisudzovať ich k programovým intervenciám
- Analyzovať príspevky PRV k hlavným cieľom SPP, cieľom Stratégii Európa 2020 a prierezovým záležitostiam (inovácie, environment, klimatické zmeny) a príspevok špecifických intervencií ako NSRV
- Hodnotenie dosiahnutého pokroku v zabezpečení integrovaného prístupu pri uplatnení EFPRV (LEADER) a iných finančných nástrojov EÚ na podporu územného rozvoja vrátane cez miestne rozvojové stratégie
- Analýza dosiahnutých výsledkov programu spolu s cieľmi PRV
- Odpovedanie hodnotiacich otázok
- Poskytnutie záverov a odporúčaní vo vzťahu k návrhu programu a jeho implementácii

Vyššie popísané hodnotiace aktivity majú byť uvedené vo Výročnej správe o vykonávaní. Podrobnejšie informácie o hodnotiacich aktivitách je požadované uviesť v dvoch posilnených správach o vykonávaní, ktorá sa predkladajú v roku 2017 a 2019. Hodnotiaca správa ex post, ktorá má byť predložená Komisii do 31.12.2023, bude kompletizovať všetky hodnotiace úlohy a aktivity vo vzťahu k všetkým hodnotiacim témam. Má zhodnotiť efektívnosť a účinnosť programu, jeho príspevok k Stratégii Európa 2020, poskytnúť odpovede na hodnotiace otázky a poskytnúť závery a odporúčania pre politiku rozvoja vidieka. Odporúča sa začať pripravovať hodnotenie ex post začiatkom r.2020.

Štandardné správy o vykonávaní budú predkladané v r. 2016, 2018, 2020 a 2021. Posilnené správy o vykonávaní ako už bolo uvedené vyššie, budú obsahovať popis monitorovacích a hodnotiacich aktivít a budú predložené v r.2017 a 2019. Obsah správ o vykonávaní bude určený príslušným vykonávacím nariadením.

4. ZBER ÚDAJOV A INFORMÁCIE

Systém monitorovacích informácií o implementácii PRV pre účely hodnotenia

PPA administruje elektronický systém zaznamenávania a uchovávanía monitorovacích údajov o programe a jeho vykonávaní, ktoré sú potrebné na účely monitorovania a hodnotenia, a najmä informácií potrebných na sledovaní pokroku pri dosahovaní stanovených cieľov a priorít. Hlavným zdrojom údajov sú žiadosti o nenávratný finančný príspevok, monitorovacie správy od prijímateľov a systém IACS. V rámci monitorovacích správ sa získavajú údaje za projektové podpory na úrovni výstupu a výsledkov. PPA pripravuje formát monitorovacích správ v súlade s metodikou SRMH. Pre monitorovanie neprojektových podpôr (platby na plochu) PPA využíva export údajov zo systému IACS. V prechádzajúcom období chýbala funkcionálnosť v rámci systému IACS, ktorá by zabezpečovala užívateľom rýchly výber prehľadových údajov o ukazovateľoch výstupu a výsledku podľa metodiky SRMH zo systému. V súčasnosti prebieha príprava nového integrovaného softwarového riešenia v rámci PPA, ktorý má riešiť okrem iného aj identifikované úzke miesta v systéme monitoringu údajov. Očakáva sa, že v priebehu r.2016 bude systém prispôbostený požiadavkám získavania údajov pre potreby monitoringu a hodnotenia.

Zber údajov pre monitoring a hodnotenie

Primárne údaje:

Prevažná časť primárnych údajov je spracovaná a administrovaná prostredníctvom informačných systémov PPA, ktorá poskytuje svoju vlastnú databázu primárnych údajov pre potreby monitoringu a hodnotenia. PPA zabezpečuje zber primárnych údajov prostredníctvom žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku (projektové podpory PRV) pri schválení projektu (východiskový stav), prostredníctvom povinných monitorovacích správ od príjemcov projektových podpôr a prostredníctvom autorizácií platieb, ktoré uplatňujú výsledky kontrol na mieste. Pri neprojektových operáciách (platby na plochu) sú zdrojmi primárnych údajov jednotné žiadosti o podpory predkladané príjemcami podpôr.

Významným zdrojom primárnych údajov o poľnohospodárskych podnikoch je databáza informačných listov MPRV SR, ktorú spravuje VÚEPP. Zisťovanie pre túto databázu zachytáva podstatne väčší počet podnikov ako FADN (počet podnikov v zisťovaní Informačných listov je približne 2600, vo FADN je to len približne 600 podnikov). Vzorka podnikov pokrýva rovnomerne celé územie Slovenska a rozhodujúcu výmeru poľnohospodárskej pôdy evidovanej v LPIS. Databáza okrem výrobných ukazovateľov obsahuje aj účtovné údaje poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, ako sú napr. príjmy, štruktúra nákladov, pridaná hodnota, zisk, stav majetku, záväzkov, AWU a pod. V budúcnosti je možné doprogramovať databázu aj o porovnanie podporených prijímateľov a nepodporených podnikov ako aj sledovanie údajov pre špecifické výsledkové ukazovatele a tým zefektívniť a zlacniť získavanie údajov pre hodnotiteľov.

Chýbajúce primárne údaje (napr. pre opatrenia agroenvironmentu, nepriame efekty intervencií, prieskum informovanosti o programe, atď.) sa zbierajú hodnotiteľmi prostredníctvom dotazníkových prieskumov.

Sekundárne údaje:

významný zdroj sekundárnych údajov predstavujú nasledovné inštitúcie:

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava
Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra
Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava
Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava
Národné lesnícke centrum Zvolen
Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Pôdohospodárska platobná agentúra

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva (NPPC – VÚEPP), ktorý každoročne spracováva podrobné informácie o vývoji agropotravinárskeho sektora SR v Zelenej správe a iné špecifické analýzy pre potreby hodnotenia na základe objednávok od RO.

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy Bratislava (NPPC – VÚPOP), ktorý spravuje informačný systém pôdnych blokov (LPIS). Na

základe požiadaviek RO pre potreby hodnotenia vypracováva špecifické analýzy a poskytuje údaje GIS o priestorovom vymedzení podporených plôch.

Národné lesnícke centrum (NLC), ktorý spravuje informačný systém lesných dielcov, každoročne spracováva Zelenú správu o lesnom hospodárstve. Na základe požiadaviek RO vypracováva špecifické analýzy pre potreby hodnotenia a poskytuje údaje GIS o priestorovom vymedzení podporených lesných plôch.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP) poskytuje údaje zo svojej databázy o spotrebe hnojív za jednotlivé okresy, bilanciu živín (N,P,K) za jednotlivé okresy, o spotrebe pesticídnych účinných látkach.

Výskumný ústav vodného hospodárstva (VÚVH) poskytuje údaje o výsledkoch meraní podzemnej vody na obsah dusíkatých látok a správy s lineárnymi trendmi vývoja koncentrácie vybraných pesticídnych látok.

Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) poskytuje údaje o kvalite povrchových vôd (nutrienty NH₄, N-NO₃, N-NO₂, Norg., Ncelk., Pcelk., mikrobiologické ukazovatele).

Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS), ktorá monitoruje početnosť a biodiverzitu vtákov v SR, analýzu vybraných druhov vtákov v krajine / populačný index vtákov a popis trendu vybraných druhov vtákov.

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) a Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP), poskytujú informácie týkajúce sa klasifikácie a monitorovania biotopov a oblastí HNV v SR, trendoch vo vybraných hodnotách nimi zisťovaných ukazovateľoch poľnohospodárskej činnosti vplývajúcich na ŽP.

Štatistický úrad Slovenskej republiky (ŠÚ SR), ktorý poskytuje oficiálne štatistické údaje popisujúce kontext územia programu ako aj iné údaje týkajúce sa hospodárstva krajiny, jednotlivých odvetví.

5. ČASOVÝ HARMONOGRAM

Komplexnosť monitorovacieho a hodnotiaceho systému si vyžaduje časové plánovanie jednotlivých aktivít s cieľom dodržať termíny predkladania výročných správ o výkone, monitorovacích údajov, hodnotiacej správy ex post stanovených v nariadenia č.(CSF/2012) a č.(RDR/2013).

Časový harmonogram podľa hlavných míľnikov dosahovaných počas programového obdobia:

Výstupy	Termín predloženia Komisii
Výročné správy o vykonávaní programu rozvoja vidieka v predošlom kalendárnom roku predložené Komisii (vrátane monitorovacích ročných implementačných tabuliek)	do 30. júna 2016 a do 30. júna každého nasledujúceho roka až do roku 2022. (Rozšírené výročné správy v r.2017 a 2019)
Okrem požiadaviek článku 44 nariadenia (EÚ) č. [CSF/2012] výročné správy o vykonávaní obsahujú informácie okrem iného o finančných záväzkoch a výdavkoch podľa jednotlivých opatrení a zhrnutie činností vykonaných v súvislosti s plánom hodnotenia.	Správa predložená v roku 2016 sa bude vzťahovať na kalendárne roky 2014 a 2015.
Okrem požiadaviek článku 44 nariadenia (EÚ) č. [CSF/2012] výročná správa o vykonávaní, ktorá sa predloží v roku 2017, obsahuje aj opis vykonávania všetkých čiastkových programov zahrnutých do programu.	
Okrem požiadaviek článku 44 nariadenia (EÚ) č. [CSF/2012] výročná správa o vykonávaní, ktorá sa predloží v roku 2019, bude obsahovať aj popis	

vykonávania všetkých čiastkových programov zahrnutých do programu, posúdenie pokroku dosiahnutého pri zabezpečovaní integrovaného prístupu k používaniu EPFRV a iných finančných nástrojov EÚ na podporu územného rozvoja vidieckych oblastí, a to aj prostredníctvom stratégií miestneho rozvoja.	
Údaje o finančných ukazovateľoch (zazmluvnené verejné výdavky) (Tabuľka A. z ročných monitorovacích implementačných tabuliek)	do 31. januára a 31. októbra každý rok
Hodnotiaca správa Ex post	do 31.12.2023

Pre zabezpečenie vyššie uvedených výstupov v požadovaných termínoch je vhodné plánovať prípravné aktivity prostredníctvom metódy „retro“ ihneď na začiatku nového programového obdobia.

Etap	Aktivity	Trvanie (mesiace)	Termín
Rozosielanie	Požadovaný dátum poskytnutia výsledkov		
	Schválenie správy, rozosielanie		
Implementácia	Posúdenie kvality záverečnej správy		
	Predloženie záverečnej správy		
	Predloženie návrh záverečnej správy		
	Predloženie priebežnej správy (správ)		
	Nezávislý a interaktívny hodnotiaci proces		
Príprava	Kontrakt s hodnotiteľom		
	Verejné obstarávanie		
	Príprava zadávacích podmienok		
	Zriadenie hodnotiaceho mandátu		
	Zriadenie Riadiacej skupiny pre hodnotenie		
	Príprava systému zberu údajov		
	Revízia spoločných hodnotiacich otázok		
	Príprava metodiky		

Pre dostupnosť monitorovacích údajov si RO určí termín pre ich predloženie a následne PPA si nastaví svoje vnútorný harmonogram prác.

6. KOMUNIKÁCIA

Dosiahnuté výsledky z hodnotení môžu byť využité a implementované iba ak sú prezentované cieľovým skupinám v správnom čase. Z toho dôvodu je dôležitou časťou plánovania hodnotiacich aktivít aj príprava vhodnej komunikačnej stratégie pre výsledky z hodnotení.

Pre vytvorenie komunikačnej stratégie je potrebné zdefinovať nasledovné časti stratégie:

- **Úloha riadiaceho orgánu (Kto):** je zodpovedný za prípravu a realizáciu komunikačnej stratégie pre výsledky z hodnotení. Riadiacemu orgánu môže asistovať Riadiaca skupina pre hodnotenie.
- **Cieľová skupina (Pre koho):** okrem účastníkov systému monitorovania a hodnotenia (RO, PPA, Monitorovací výbor, Riadiaca skupina pre hodnotenie, MAS) patria medzi cieľové skupiny aj tvorcovia politiky ako aj široká verejnosť.
- **Informačné potreby (Čo):** Jednotlivé identifikované cieľové skupiny požadujú rôzne informácie z výsledkov hodnotení a monitoringu pre svoje potreby. Je nutné identifikovať informačné potreby cieľových skupín na začiatku plánovania hodnotiacich aktivít aby bola zaručená dostupnosť požadovaných informácií pre jednotlivé cieľové skupiny v požadovanom čase.

- **Správne časovanie (Kedy):** počas plánovania informačných potrieb pre cieľové skupiny, je dôležité prepojiť plánované hodnotiace aktivity s časovým harmonogramom tvorby politiky.
- **Komunikačné kanály (Ako):** po identifikovaní hlavných cieľových skupín a potrebných informácií je dôležité určiť hlavné informačné kanály, ktoré budú použité pre komunikáciu s rôznymi skupinami prijímateľov informácií. Minimálnou požiadavkou je zverejniť všetky hodnotiace správy prostredníctvom web stránky RO.

Komunikačnú stratégiu je potrebné pravidelne monitorovať a kontrolovať.

Dôležité časti komunikačnej stratégie:

Kto	Pre koho	Čo	Kedy	Ako
Riadiaci orgán	Riadiaci orgán, PPA, MV, zúčastnené strany systému monitorovania a hodnotenia	Zistenia z hodnotení PRV, potrebné pre zlepšenie implementácie programu	V zmysle stanovených termínov z nariadenia RDR	Hodnotiace správy
Riadiaci orgán	Verejnosť	Šírenie informácií o úspechoch PRV a úlohe Únie Informácie o použití finančných prostriedkov EPFRV	Priebežne počas roka.	Web stránka, prezentácie pre odbornú verejnosť
Riadiaci orgán	Tvorcovia politiky	Reálne výsledky, efekty a dosahy podporených intervencií.	V zmysle stanovených termínov z nariadenia RDR	Skrátená forma hodnotiacich správ

7. ZDROJE

Finančné zdroje

Väčšina monitorovacích a hodnotiacich aktivít môže byť spolufinancovaná z Technickej pomoci, ktorá bude využitá na podporu nasledovných aktivít:

- Inštitucionálne posilnenie a budovanie administratívnej kapacity
- Hodnotenia, expertné správy, štatistiky, štúdie
- Analýzy, riadenie, monitoring, výmena informácií a implementácia programu
- Opatrenia vzťahujúce sa k implementácii kontrolných systémov, technická a administratívna pomoc
- Inštalácia, prevádzkovanie a prepojenie počítačových systémov riadenia, monitoringu, auditu, kontroly a hodnotenia
- Aktivity prispievajúce k zlepšeniu hodnotiacich metód a výmenu informácií o hodnotiacich postupoch

Pre zabezpečenie funkčnosti monitorovacieho a hodnotiaceho systému si Riadiaci orgán vyčleňuje dostatočný objem zdrojov v rámci TA.

Administratívne kapacity

Sekcia rozvoja vidieka a priamych platieb MPRV SR ako riadiaci orgán je zodpovedná za riadenie, a tým aj za hodnotenie PRV. Koordináciu hodnotenia, zabezpečenie všetkých požadovaných hodnotiacich procesov a postupov, ako aj šírenie výsledkov zabezpečuje odbor rozvoja vidieka a LEADER v spolupráci s odborom environmentálnych činností MPRV SR.

V rámci PPA sú pre zabezpečenie zberu a spracovania monitorovacích údajov alokované administratívne kapacity na Odbore monitoringu a výkazníctva (zabezpečuje monitoring projektových podpôr) a Odbore systému a monitoringu (zabezpečuje monitoring neprojektových podpôr).

Potrebné kapacity budú bližšie určené na začiatku programového obdobia a následne aj upravené. Keďže sa budú predkladať niektoré monitorovacie údaje Komisii 2x ročne a rozšírili sa monitorovacie požiadavky na sledovanie ukazovateľov nielen na úrovni opatrenia, ale aj fokusových oblastí, bude si to vyžadovať na začiatku programového obdobia zvýšiť administratívnu kapacitu PPA.

Okrem PPA poskytnú v závislosti od identifikovaných monitorovacích a hodnotiacich aktivít administratívne kapacity aj ďalšie kontrahované rezortné inštitúcie ako aj externí hodnotitelia.

Údaje

Monitorovacie údaje v rámci PPA budú zabezpečené zo žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku (projektové podpory PRV), prostredníctvom povinných monitorovacích správ od príjemcov projektových podpôr a prostredníctvom autorizácií platieb, ktoré uplatňujú výsledky kontrol na mieste. Pri neprojektových operáciách (platby na plochu) sú zdrojmi primárnych údajov jednotné žiadosti o podpory predkladané príjemcami podpôr. Okrem týchto údajov sa plánujú kontrahovať iné inštitúcie alebo organizácie, ktoré poskytnú monitorovacie údaje na základe identifikovaných hodnotiacich aktivít.

IT systém

V súčasnosti prebieha vývoj nového informačného systému v rámci PPA, ktorý by mal byť pripravený v r.2016 a mal by plne zabezpečiť potreby monitorovania a hodnotenia.

Budovanie kapacity monitorovania a hodnotenia

V rámci budovania kapacity je plánované realizovať vzdelávanie členov MV v oblasti hodnotenia zamerané na hodnotiace správy a ich interpretáciu. Okrem toho budú realizované ďalšie nasledovné školenia:

- vzdelávanie PPA pracovníkov v oblasti hodnotenia, tak aby pochopili kontext monitorovania a hodnotenia a tiež že zber údajov má zmysel a je súčasťou hodnotenia
- vzdelávanie všetkých zamestnancov RO, aby pochopili úlohu hodnotenia v implementácii programu.

10. FINANČNÝ PLÁN

10.1 Plán ročných príspevkov z EPFRV v EUR

Typy regiónov a dodatočných alokácií		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Spolu 2014-2020
59(3)(a)	Menej rozvinuté regióny, najvzdialenejšie regióny a menšie ostrovy v Egejskom mori v zmysle nariadenia (EHS) č. 2019/93	265 251 687	208 462 865	208 182 185	207 896 142	207 605 414	207 298 990	206 935 812	1 511 633 094
59(3)(b)	Pre všetky regióny, ktorých HDP na obyvateľa v období rokov 2007 – 2013 bol nižší ako 75 % priemeru EÚ-25 za referenčné obdobie, ale ktorých HDP na obyvateľa prekračuje 75 % priemerného HDP EÚ-27	-	-	-	-	-	-	-	-
59(3)(c)	Prechodné regióny ako tie, ktoré sú uvedené v predošlom odseku	-	-	-	-	-	-	-	-
59(3)(d)	Ostatné regióny	5 902 888	4 639 114	4 632 868	4 626 502	4 620 033	4 613 213	4 605 131	33 639 750
59(4)(e)	Finančné prostriedky prenesené do EPFRV pri uplatnení článku 7 ods. 2 a článku 14 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. DP/2012	-	-	-	-	-	-	-	-
59(4)(f)	Členské štáty, ktoré dostávajú finančnú pomoc v súlade s článkom 136 a článkom 143 ZFEÚ, dodatočné zdroje.	-	-	-	-	-	-	-	-
73/2009	Dobrovoľne presuny	-	-	-	-	-	-	-	-
Celkom		271 154 575	213 101 979	212 815 053	212 522 644	212 225 447	211 912 203	211 540 943	1 545 272 844
Z toho									
Výkonnostná rezerva, článok 20 nariadenia č.1303/2013		16 269 275	12 786 119	12 768 903	12 751 359	12 733 527	12 714 732	12 692 457	92 716 371

10.2 Rozčlenenie podľa opatrení a operácií v závislosti od rozdielnej miery spolufinancovania EPFRV (v EUR, celé obdobie 2014-2020)**10.2.1. Miera príspevku z EPFRV uplatnená pre všetky opatrenia, článok 59(3) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013**

Typy regiónov a dodatočných alokácií		Uplatnená miera príspevku z EPFRV 2014-2020 (%)
59(3)(a)	Menej rozvinuté regióny, najvzdialenejšie regióny a menšie ostrovy v Egejskom mori v zmysle nariadenia (EHS) č. 2019/93	75 %
59(3)(b)	Pre všetky regióny, ktorých HDP na obyvateľa v období rokov 2007 – 2013 bol nižší ako 75 % priemeru EÚ-25 za referenčné obdobie, ale ktorých HDP na obyvateľa prekračuje 75 % priemerného HDP EÚ-27	
59(3)(c)	Prechodné regióny ako tie, ktoré sú uvedené v predošlom odseku	
59(3)(d)	Ostatné regióny	53 %

10.2.2. Rozčlenenie podľa opatrení a výnimiek miery spolufinancovania EPFRV – podľa typu operácie a výnimiek miery spolufinancovania EPFRV – článok 59(4) nariadenia (EÚ) č. 1305/2013

Článok, ktorým sa stanovuje maximálna miera príspevkov z EPFRV			Uplatnená miera príspevku z EPFRV 2014-2020 (v %)	Miera príspevku uplatnená pre finančný nástroj zriadený na úrovni členského štátu 2014-2020 (v %)	Indikatívny plánovaný príspevok EPFRV pre finančný nástroj zriadený na úrovni členského štátu 2014-2020 (v EUR)
59(3)(a)	Menej rozvinuté regióny, najvzdialenejšie regióny a menšie ostrovy v Egejskom mori v zmysle nariadenia (EHS) č. 2019/93	bez výnimiek			
		59(4)(a) Operácie pre opatrenia uvedené v článkoch 14, 27 a 35, na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER uvedený v článku 32 nariadenia (EÚ) č. [CSF/2012] a na operácie uvedené v článku 19 ods. 1 písm. a) bode i).			
		59(4)(b) Operácie, ktoré prispievajú k cieľom v oblasti životného prostredia a zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu podľa článkov 17, 21 ods. 1 písm. a) a b), 28, 29,30, 31 a 34.			
		59(4)(c) Finančné nástroje na úrovni EÚ uvedené v článku 38 ods. 1 písm. a) nariadenia [CPR/2013]			
		59(4)(b) Finančné prostriedky prenesené do EPFRV pri uplatnení článku 7 ods. 2 a článku 14 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. DP/2012			
		59(4)(ba) Členské štáty, ktoré dostávajú finančnú pomoc v súlade s článkom 136 a článkom 143 ZFEÚ, dodatočné zdroje.			
		73/2009 Dobrovoľne presuny			
		51 (3) Technická pomoc	75 %		

10.2.3. Celkový príspevok EPFRV na opatrenie a indikatívne rozčlenenie podľa fokusových oblastí (v EUR)

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	2A	412 335,00
59(3)(a) – bez výnimiek	2B	206 167,50
59(3)(a) – bez výnimiek	3A	412 335,00
59(3)(a) – bez výnimiek	3B	206 167,50
59(3)(a) – bez výnimiek	4	618 502,50
59(3)(a) – bez výnimiek	5B	412 335,00
59(3)(a) – bez výnimiek	5C	206 167,50
59(3)(a) – bez výnimiek	5D	206 167,50
59(3)(a) – bez výnimiek	5E	206 167,50
59(3)(a) – bez výnimiek	6A	206 167,50
59(3)(a) – bez výnimiek	6C	206 167,50
59(3)(d) – bez výnimiek	2A	26 616,60
59(3)(d) – bez výnimiek	2B	13 308,30
59(3)(d) – bez výnimiek	3A	26 616,60
59(3)(d) – bez výnimiek	3B	13 308,30
59(3)(d) – bez výnimiek	4	39 924,90
59(3)(d) – bez výnimiek	5B	26 616,60
59(3)(d) – bez výnimiek	5C	13 308,30
59(3)(d) – bez výnimiek	5D	13 308,30
59(3)(d) – bez výnimiek	5E	13 308,30
59(3)(d) – bez výnimiek	6A	13 308,30
59(3)(d) – bez výnimiek	6C	13 308,30
Celkovo opatrenie čl. 14 – Prenos znalostí a informačné aktivity		3 511 612,80

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	2A	187 138,13
59(3)(a) – bez výnimiek	2B	51 371,25
59(3)(a) – bez výnimiek	3A	77 056,88
59(3)(a) – bez výnimiek	3B	62 379,38
59(3)(a) – bez výnimiek	4	913 674,38
59(3)(a) – bez výnimiek	5A	69 718,13
59(3)(a) – bez výnimiek	5B	69 718,13
59(3)(a) – bez výnimiek	5D	675 165,00
59(3)(a) – bez výnimiek	5E	29 355,00
59(3)(d) – bez výnimiek	2A	2 905,73
59(3)(d) – bez výnimiek	2B	797,65
59(3)(d) – bez výnimiek	3A	1 196,48
59(3)(d) – bez výnimiek	3B	968,58
59(3)(d) – bez výnimiek	4	14 186,78
59(3)(d) – bez výnimiek	5A	1 082,53
59(3)(d) – bez výnimiek	5B	1 082,53
59(3)(d) – bez výnimiek	5D	10 483,40
59(3)(d) – bez výnimiek	5E	455,80
Celkovo opatrenie čl. 15 – Poradenské služby		2 168 735,70

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	2A	161 965 950,00
59(3)(a) – bez výnimiek	2B	13 011 300,00
59(3)(a) – bez výnimiek	2C	22 124 250,00
59(3)(a) – bez výnimiek	3A	115 296 000,00
59(3)(a) – bez výnimiek	4	22 500 000,00
59(3)(a) – bez výnimiek	5A	10 842 750,00

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020

59(3)(a) – bez výnimiek	5B	28 824 000,00
59(3)(a) – bez výnimiek	5C	7 228 500,00
59(3)(a) – bez výnimiek	5D	43 353 000,00
59(3)(d) – bez výnimiek	2A	3 204 062,00
59(3)(d) – bez výnimiek	2B	345 348,00
59(3)(d) – bez výnimiek	2C	265 530,00
59(3)(d) – bez výnimiek	3A	3 324 160,00
59(3)(d) – bez výnimiek	4	0,00
59(3)(d) – bez výnimiek	5A	287 790,00
59(3)(d) – bez výnimiek	5B	831 040,00
59(3)(d) – bez výnimiek	5C	191 860,00
59(3)(d) – bez výnimiek	5D	1 163 880,00
Celkovo opatrenie čl. 17 – Investície do hmotného majetku		434 759 420,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	3B	52 500 000,00
59(3)(d) – bez výnimiek	3B	0,00
Celkovo opatrenie čl. 18 – Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby zničeného prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení		52 500 000,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	2A	1 136 227,50
59(3)(a) – bez výnimiek	2B	4 361 647,50
59(3)(a) – bez výnimiek	5C	3 601 875,00
59(3)(a) – bez výnimiek	6A	54 028 125,00
59(3)(d) – bez výnimiek	2A	18 565,90
59(3)(d) – bez výnimiek	2B	71 269,10
59(3)(d) – bez výnimiek	5C	104 675,00
59(3)(d) – bez výnimiek	6A	1 570 125,00
Celkovo opatrenie čl. 19 – Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikania		64 892 510,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	5C	8 874 000,00
59(3)(a) – bez výnimiek	6B	59 529 637,50
59(3)(a) – bez výnimiek	6C	19 966 500,00
59(3)(d) – bez výnimiek	5C	89 040,00
59(3)(d) – bez výnimiek	6B	597 389,50
59(3)(d) – bez výnimiek	6C	200 340,00
Celkovo opatrenie čl. 20 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach		89 256 907,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	2C	12 585 750,00
59(3)(a) – bez výnimiek	4	58 083 450,00
59(3)(a) – bez výnimiek	5C	3 637 500,00
59(3)(d) – bez výnimiek	2C	275 070,00
59(3)(d) – bez výnimiek	4	5 064 362,00
59(3)(d) – bez výnimiek	5C	79 500,00
Celkovo opatrenie čl. 21 – Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov		79 725 632,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	3A	7 200 000,00
59(3)(d) – bez výnimiek	3A	212 000,00
Celkovo opatrenie čl. 27 – Zakladanie skupín a organizácií výrobcov		7 412 000,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	4	107 844 675,00
59(3)(d) – bez výnimiek	4	2 600 763,00
Celkovo opatrenie čl. 28 – Agroenvironmentálno- klimatické opatrenie		110 445 438,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	4	66 622 500,00
59(3)(d) – bez výnimiek	4	620 100,00
Celkovo opatrenie čl. 29 – Ekologické poľnohospodárstvo		67 242 600,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	4	6 438 321,00
59(3)(d) – bez výnimiek	4	82 453,16
Celkovo opatrenie čl. 30 – Platby v rámci sústavy NATURA 2000		6 520 774,16

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	4	356 050 905,00
59(3)(d) – bez výnimiek	4	4 195 193,80
Celkovo opatrenie čl. 31 – Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (LFA)		360 246 098,80

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	3A	76 950 000,00
59(3)(d) – bez výnimiek	3A	2 862 000,00
Celkovo opatrenie čl. 33 – Dobré životné podmienky zvierat		79 812 000,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	2A	1 425 000,00
59(3)(a) – bez výnimiek	3A	17 515 116,14
59(3)(a) – bez výnimiek	4	27 118 689,16
59(3)(a) – bez výnimiek	5C	712 500,00
59(3)(a) – bez výnimiek	6A	712 500,00

59(3)(d) – bez výnimiek	2A	53 000,00
59(3)(d) – bez výnimiek	3A	629 773,67
59(3)(d) – bez výnimiek	4	976 126,33
59(3)(d) – bez výnimiek	5C	26 500,00
59(3)(d) – bez výnimiek	6A	26 500,00
Celkovo opatrenie čl. 35 – Spolupráca		49 195 705,29

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	3B	7 144 500,00
59(3)(d) – bez výnimiek	3B	251 220,00
Celkovo opatrenie čl. 36 – Riadenie rizík		7 395 720,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
59(3)(a) – bez výnimiek	6B	74 095 725,00
59(3)(d) – bez výnimiek	6B	3 174 021,00
Celkovo opatrenie čl. 42-44 - LEADER		77 269 746,00

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
51(3)	-	52 630 206,75
Celkovo opatrenie čl. 51 – Technická pomoc		52 630 206,75

Miera príspevku EPFRV	Fokusová oblasť	Celkový príspevok EPFRV
Pokračujúce záväzky	-	287 737,50
Celkovo opatrenie – Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy (pokračujúce záväzky)		287 737,50

11. PLÁN UKAZOVATEĽOV

11.1 Plán ukazovateľov

Plán ukazovateľov je súbor tabuliek, ktorý dopĺňa stratégiu PRV, kvantifikuje cieľové hodnoty pre obdobie 2014-2020 ako aj plánované výstupy a plánované výdavky pre každú fokusovú oblasť PRV. Okrem toho plán ukazovateľov zobrazuje (a kvantifikuje) špecifický podiel každého programovaného opatrenia pre danú fokusovú oblasť (plánované výstupy, plánované výdavky).

Samotný plán ukazovateľov poskytuje informácie o rozdelení zdrojov (výdavky/ fyzické výstupy) podľa opatrení v rámci jednotlivých fokusových oblastí a vo vzťahu k cieľovým ukazovateľom kvantifikovaných pre r.2020.

11.1.1 Špecifický prípad priority 1:

Priorita 1 (Prenos poznatkov a inovácie) je horizontálnou prioritou a vyžaduje si osobitý prístup. Tým, že je „Prenos poznatkov a inovácie (PP&I) “ prierezovou témou, a pretože inovácie je pritom ťažko zachytiť ukazovateľom, plán ukazovateľov poskytne sumár opatrení zahrnutých do jednotlivých fokusových oblastí, ktoré sú najdôležitejšie pre PP&I (menovite "Prenos znalostí a informačné akcie" (čl. 14), "Poradenské služby" (čl.15) a "Spolupráca" (čl.35)). Cieľové hodnoty pre prioritu 1 budú vychádzať z plánovaných výstupov (/výdavkov) tých opatrení PP&I zahrnutých do ostatných fokusových oblastí.

11.1.2 Špecifický prípad opatrení riešiacich niekoľko environmentálnych/klimatických cieľov na tých istých hektároch:

Niektoré environmentálne opatrenia/podopatrenia sú programované spôsobom, že jednotlivé podporné schémy sa môžu vzťahovať na ten istý hektár (napr. súbežne prispievajú k zlepšeniu vodného hospodárstva a k ochrane pôdy proti erózii). V týchto prípadoch je možné podporené plochy (ha) započítavať viac než k jednému cieľovému ukazovateľu v rámci fokusových oblastí priorit 4 a 5.

11.2 Prehľad opatrení a fokusových oblastí:

PRIORITA 1: Prenos poznatkov a inovácie

1A Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach		
Cieľová hodnota	% z celkových verejných výdavkov	
	r.2020	
	4%	
	Celkové plánované výdavky PRV	2 078 982 018,25
plánovaný výstup 2014-2020		
1 (14)	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1 a 1.2)	4 800 000,00
2 (15)	Celkové verejné výdavky € (2.1 a 2.3)	2 910 000,00
16 (35)	Celkové verejné výdavky € (od 16.0 do 16.9)	66 541 740,39

1B Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou, a to aj na účely zlepšenia environmentálneho riadenia a výkonu		
Cieľová hodnota	Počet projektov spolupráce naplánovaných v rámci opatrenia spolupráca (skupiny, siete/klastre, pilotné projekty)	
	r.2020	
	17	
	plánovaný výstup 2014-2020	
16 (35)	Počet operačných skupín EIP, ktoré budú podporené (založenie a prevádzka) (16.1)	2
	počet ostatných operácií spolupráce (skupiny, siete/klastre, pilotné projekty) (16.2 do 16.9)	15

1C Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva		
údaje generované agregáciou z plánu ukazovateľov priorít 2 až 6		
Cieľová hodnota	Počet účastníkov školení	
	r.2020	
	1 900	
plánovaný výstup 2014-2020		
1 (14)	počet účastníkov školení (1.1)	1 900

PRIORITA 2: Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov

2A Zlepšenie ekonomického výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov najmä za účelom zvýšenia ich účasti na trhu a zvýšenia poľnohospodárskej diverzifikácii		
Cieľová hodnota	% podporených poľnohospodárov z PRV s investíciami do reštrukturalizácie	
	Počet	%
Podpora poľnohospodárov s investíciami v r.2020	420	1,72%
Celkový počet poľnohospodárov (východiskový rok)	24 460	

plánovaný výstup 2014-2020			
Opatrenia			
4 (17)	Počet podporených podnikov s investíciami v poľnohospodárskych podnikoch (4.1)		420
	Celkové verejné výdavky pre investície do infraštruktúry (4.3) - projekty pozemkových úprav		55 000 000,00
	Počet zapísaných projektov pozemkových úprav do katastra nehnuteľností		179
	Percentuálne zníženie fragmentácie vlastníctva poľnohospodárskej a lesnej pôdy v projektoch pozemkových úprav		50%
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		389 000 000,00
	Celkové verejné výdavky € (4.1, 4.3)		222 000 000,00
6 (19)	Počet prijímateľov, ktorí prijali pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov (6.3)		100
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		1 550 000,00
	Celkové verejné výdavky €		1 550 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	250
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)	500 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.2)		600 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)		150
	Celkové verejné výdavky € (2.1, 2.3)		255 000,00
16 (35)	Celkové verejné výdavky €		2 000 000,00

2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generačnej výmeny		
Cieľová hodnota	% podporených mladých poľnohospodárov na začatie činnosti	
	Počet	%
Podpora poľnohospodárov do r.2020	150	0,61%
Celkový počet poľnohospodárov (východiskový rok)	24 460	
plánovaný výstup 2014-2020		
Opatrenia		
6 (19)	Počet príjemcov podporených na začatie podnikania mladých poľnohospodárov (6.1)	150
	Celkové investície € (verejné + súkromné)	5 950 000,00
	Celkové verejné výdavky (€)	5 950 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania 100
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1) 200 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1,1.2)	300 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)	40
	Celkové verejné výdavky € (2.1, 2.3)	70 000,00
4 (17)	Počet podporených podnikov s investíciami v poľ. podnikoch (podpora podnikateľských plánov mladých farmárov) (4.1)	250
	Celkové investície (verejné + súkromné)	30 000 000,00
	Celkové verejné výdavky € (2.1, 2.3)	18 000 000,00

2C Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov		
Cieľ	% podporených lesných podnikov z PRV s investíciami do modernizácie techniky	
	Počet	%
Podporené les.podniky s investíciami do r.2020	180	1,48%
Celkový počet les.podnikov (východzí rok)	12160	

plánovaný výstup 2014-2020		
Opatrenia		
4 (17)	Dĺžka vybudovaných lesných ciest (km)	100
	Celkové investície € (verejné + súkromné)	37 500 000,00
	Celkové verejné výdavky pre investície do infraštruktúry (4.3) - lesné cesty	30 000 000,00
8 (21)	Počet operácií pre investície do lesnej technológie a primárneho spracovania/odbytu (8.6)	180
	Celkové investície € (verejné + súkromné)	34 600 000,00
	Celkové verejné výdavky €	17 300 000,00

PRIORITA 3: Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve

3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií			
Cieľová hodnota	% podporených subjektov prostredníctvom vytvárania skupín výrobcov, účasti v systéme kvality, spolupráce v dodávateľskom reťazci		
		Počet	%
	Počet podporených podnikov do 2020	480	1,96%
	Celkový počet podnikov (východiskový rok)	24 460	
plánovaný výstup 2014-2020			
Opatrenia			
9 (27)	Počet podporených projektov (založenie SaOV)		25
	Počet podnikov zahrnutých do podporených SaOV		360
	Celkové verejné výdavky (€)		10 000 000,00
16 (35)	Počet poľnohospodárskych podnikov spolupracujúcich v rámci odbytových reťazcov (16.4)		120
	Celkové verejné výdavky (€)		24 541 740,39
4 (17)	Počet podporených projektov (poľ. podniky, spracovanie a odbyt poľ. produktov) (4.2)		214
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		320 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€) (4.2)		160 000 000,00
14 (33)	Počet príjemcov		500
	Celkové verejné výdavky (€)		108 000 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	250
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)	500 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.2)		600 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)		50
	Celkové verejné výdavky € (2.1,2.3)		105 000,00

3B Podpora riadenia rizika poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania			
Cieľová hodnota	% podnikov zúčastnených v podporných schémach riadenia rizika		
		Počet	%
	Počet podporených podnikov do 2020	260	1,06 %
	Celkový počet podnikov (východiskový rok)	24 460	
plánovaný výstup 2014-2020			
Opatrenia			
17 (38)	Počet poľnohospodárskych podnikov združených do vzájomných fondov (17.2)		1 00
	Celkové verejné výdavky (€) (17.2)		10 000 000,00
5 (18)	Počet beneficietov podpory na preventívne činnosti (5.1)	Počet beneficietov podpory na preventívne činnosti (5.1)	160
		Verejné subjekty	1
	Celková dĺžka vystavaných, rekonštruovaných, modernizovaných a dostavaných odvodňovacích systémov		460
	Celkové verejné výdavky (€)		70 000 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	100
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)	200 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.2)		300 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)		50
	Celkové verejné výdavky € (2.1,2.3)		85 000,00

PRIORITA 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom

Tabuľka A1 - podporná tabuľka pre zobrazenie príspevku programovaných opatrení/schém k dosiahnutiu jedného alebo viacerých environmentálnych a klimatických cieľov na podporenej poľ. pôde

				Priorita 4			Priorita 5	
	Kategória	Celkové výdavky	počet fyzických ha (DJ)/opatrenie alebo schéma	Biodiverzita	Voda	Pôda	zníženie emisií sklen. plynov a amoniaku	sekvestrácia oxidu uhličitého
1- Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (čl. 28)								
Schéma 1: Integrovaná produkcia	Integrovaná produkcia	55 968 000	24000	√	√		√	
Schéma 2: Ochrana proti erózii pôdy	Pokryv pôdy, techniky orby, plytká orba, ochranné poľnohospodárstvo	15 000 000	50000		√	√	√	√
Schéma 3: Ochrana biotopov	Údržba HNV na ornej pôde a TTP (napr. spôsob zberu úrody, ručná práca, ponechanie strniska na ornej pôde počas zimy), zavedenie extenzívneho spásania, konverzia ornej pôdy na TTP	73 409 125	103500	√	√	√	√	√
Schéma 4: Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat	Podpora na udržanie genetických zdrojov v poľnohospodárstve	4 320 000	3600	√				
2- Ekologické poľnohospodárstvo (čl. 29)								
Konverzia		0	0					
Udržovanie		90 000 000	152 000	√	√	√		
3- Natura 2000 a rámcová smernica o vode (čl. 30)								
Natura 2000 (poľ. pôda)		8 930 056	4 000	√				
Rámcová smernica o vode		0	0					

Table A2 - podporná tabuľka pre zobrazenie príspevku programovaných opatrení/schém k dosiahnutiu jedného alebo viacerých environmentálnych a klimatických cieľov na podporenej lesnej pôde

			Priorita 4		
			Biodiverzita	Voda	Pôda
2- Natura 2000 a Rámcová smernica o vode (čl. 30)	ha	Celkové verejné výdavky (€)			
Natura 2000 (lesná pôda)	30 000	7 200 000,00	√		
3- Investície do rozvoja lesov (čl. 21)					
Investície zlepšujúce odolnosť a environmentálnu hodnotu lesných ekosystémov (8.5)	840	5 000 000,00	√	√	√

Priorita 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom								
4A - obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy			4B - zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov			4C - predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania		
Cieľová hodnota	% podporeného poľ. územia, ktoré prispieva k biodiverzite (ha)		Cieľová hodnota	% podporeného poľ. územia, ktoré prispieva k zlep. vod. hospodárstvo(ha)		Cieľová hodnota	% podporeného poľ. územia, ktoré prispieva k zlep. obhosp. pôdy a /alebo prevencii pôdnej erózií (ha)	
	ha	%		ha	%		ha	%
Fyzická výmera plôch do 2020	333 500	18%	Fyzická výmera plôch do 2020	329 500	17%	Fyzická výmera plôch do 2020	329 500	17%
Celková výmera poľ.pôdy (východ. rok)	1 895 500							
plánovaný výstup 2014-2020 pre prioritu 4								
Opatrenia								
10 (28)	Výmera plôch (ha) podporená v rámci opatrenia (prispieva k 4A, 4B, 4C) (10.1)						177 500	
	Verejné výdavky na podporu ohrozených druhov zvieratá (10.2)						4 320 000,00	
	Celkové verejné výdavky (€) (10.1+10.2)						148 700 000,00	
11 (29)	Výmera (ha)	Konverzia na ekologické poľnohospodárstvo (prispieva k 4A, 4B, 4C) (11.1)					15 000	
		Udržovanie ekologického poľnohospodárstva (prispieva k 4A, 4B, 4C) (11.2)					137 000	
	Celkové verejné výdavky (€)						90 000 000,00	
12 (30)	Výmera (ha)	NATURA 2000 poľ. pôda (prispieva k 4Aa) (12.1)					4 000	
		Podpora spojená so smernicou 2000/60/ES – program opatrení RBMP (prispieva k 4B) (12.3)					-	
	Celkové verejné výdavky (€)						1 540 000,00	
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania					270	
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)					450 000,00	
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predváždzacie činnosti) (1.1, 1.2)						550 000,00	
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)						477	
	Celkové verejné výdavky (€) (2.1,2.3)						748 000,00	

4 (17)	Počet vybudovaných spoločných zariadení a opatrení (komunikačných, vodohospodárskych, protieróznych) na pol. pôde		42
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		30 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€)(4.3)		30 000 000,00
SPOLUPRAC (36)	Celkové verejné výdavky (€)		10 000 000,00
13 (31)	Výmera (ha)	Horské oblasti (13.1)	354 000
		Ostatné oblasti s významnými prírodnými obmedzeniami (13.2)	290 000
		Oblasti so špecifickými obmedzeniami (13.3)	256 000
	Celkové verejné výdavky (€)		482 650 000,00

Priorita 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom								
4A - obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy			4B - zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov			4C ´ - predchádzanie erózií pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania		
Cieľová hodnota	% podporenej lesnej pôdy, ktorá prispieva k biodiverzite (ha)		Cieľová hodnota	% podporenej lesnej pôdy, ktorá prispieva k zlep. vod. hospodárstvo(ha)		Cieľová hodnota	% podporenej lesnej pôdy, ktorá prispieva k zlep. obhosp. pôdy(ha)	
	ha	%		ha	%		ha	%
Fyzická výmera plôch do 2020	50 000	2,58%	Fyzická výmera plôch do 2020	20 840	1,08%	Fyzická výmera plôch do 2020	20 840	1,08%
Celková výmera lesov (východzí rok)	1 938 000							
plánovaný výstup 2014-2020 pre prioritu 4								
Opatrenia								
12 (30)	Výmera (ha)	Rozloha (ha) podporenej lesnej pôdy v území NATURA 2000 (prispieva k 4A) (12.2)					30 000	
	Celkové verejné výdavky (€)						7 200 000,00	
8 (21)	Rozloha obnovených lesov poškodených požiarimi a inými prírodnými katastrofami vrátane škodcov, chorôb a katastrofických udalostí a javov súvisiacich so zmenou klímy (prispieva 4A, 4B, 4C) (8.4)						20 000	
	Počet projektov zameraných na obnovu lesa poškodených požiarimi a inými prírodnými katastrofami (8.4)						40	
	Dĺžka upravených malých vodných tokov (km) (8.4)						18 000	
	Počet projektov zameraných na malé vodné toky (8.4)						25	
	Počet projektov preventívnych protipožiarňových opatrení, (prispieva 4B) (8.4)						10	
	Počet beneficiarov preventívnych činností (8.4)						150	
	Počet operácií (investície zlepšujúce odolnosť a hodnotu lesných ekosystémov) (8.5)						90	
	Rozloha lesov týkajúca sa investícií, ktoré zlepšujú odolnosť a hodnotu lesných ekosystémov (8.5)						840	

	Celkové verejné výdavky (8.5)		5 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€) (8.4)		82 000 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	180
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)	300 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvádzacie činnosti) (1.1, 1.2)		350 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)		317
	Celkové verejné výdavky (€) (2.1, 2.3)		497 000,00
16 (35)	Celkové verejné výdavky (€)		28 000 000,00

PRIORITA 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva

5A Zvýšenie účinnosti využívania vody v poľnohospodárstve		
Cieľová hodnota	% zavlažovanej výmery, kde sa zvýšila efektívnosť využívania vody (cez investície podporené z PRV)	
	ha	%
Celková výmera v 2020	4 000	27%
Celková zavlažovaná výmera (východ. rok)	14 840	
plánovaný výstup 2014-2020		
Opatrenia		
4 (17)	Počet podporených projektov (4.1)	75
	Výmera (ha) pokrytá investíciou do závlah (t.j. efektívnejšie závlahové systémy)	4 000
	Celkové investície € (verejné + súkromné)	30 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€)	15 000 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)	50
	Celkové verejné výdavky € (2.1,2.3)	95 000,00

5B Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín		
Cieľová hodnota	Celkové investície na úsporu energie a zvýšenie účinnosti (€)	
	r.2020	
	80 000 000,00	
plánovaný výstup 2014-2020		
Opatrenia		
4 (17)	Počet podporených projektov (v poľ. podnikoch, v spracovaní a odbyte poľ. produktov) (4.1 a 4.2)	
	100	
	Celkové investície € (verejné a súkromné)	
	80 000 000,00	
	Celkové verejné investície (€)	
	40 000 000,00	
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania
		250
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)
		500 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.2)	
	600 000,00	
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)	
	50	
	Celkové verejné výdavky € (2.1,2.3)	
	95 000,00	

5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky			
Cieľová hodnota	Celkové investície na výrobu obnoviteľnej energie (€)		
	r.2020		
	52 000 000,00		
plánovaný výstup 2014-2020			
Opatrenia			
4 (17)	Počet podporených projektov – investície poľnohospodárskych podnikov do OZE (4.1 a 4.2)		10
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		20 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€)		10 000 000,00
7 (20)	Počet projektov investujúcich do malej infraštruktúry vrátane obnoviteľných zdrojov (7.2)		40
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		12 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€)		12 000 000,00
8 (21)	Počet podporených projektov - investície do techniky		50
	Celkové investície € (verejné + súkromné) (8.6)		10 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€) (8.6)		5 000 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	100
		Celkové verejné výdavky na školenia	200 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvádzacie činnosti) (1.1, 1.2)		300 000,00
16 (35)	Celkové verejné výdavky (€)		1 000 000,00
6 (19)	Počet podnikov, ktoré prijali pomoc na investície do nepoľnohospodárskych aktivít (6.4)		40
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		10 000 000,00
	Počet operácií		40
	Celkové verejné výdavky (€)		5 000 000,00

5D Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva					
% podiel dobytčích jednotiek v podporených podnikoch, kde sa investovalo do zníženia emisií sklen. plynov a/alebo amoniaku			% podiel poľnohospodárskej pôdy, kde sú realizované opatrenia na zníženie emisií sklen. plynov a amoniaku		
Celkové DJ v pod. podnikoch	50 000	7,48%	Celková fyzická výmera do 2020	153 500	8,1%
DJ celkom (východ. rok)	668 340		Celková výmera poľ. pôdy (východiskový rok)	1 895 500	
plánovaný výstup 2014-2020					
Opatrenia					
4 (17)	Počet podporených projektov zameraných na uskladnenie a spracovanie odpadovej vody a biologického odpadu (žumpy, hnojiská, uskladňovacie nádrže) (4.4)				200
	VDJ na ktoré sa vzťahujú investície do živočíšnej výroby s cieľom zníženia emisií sklen. plynov a amoniaku				50 000
	Celkové investície € (verejné + súkromné)				60 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€) (4.4)				60 000 000,00
10 (28)	Plocha (ha) (vegetačný pokryv, medzikultúra, znížené hnojenie, extenzifikácia)				153 500
	Celkové verejné výdavky (€)				-
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania			100
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)			200 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predváždzacie činnosti) (1.1, 1.2)				300 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)				600
	Celkové verejné výdavky (€) (2.1, 2.3)				920 000,00

5E Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve		
Cieľová hodnota	% podiel poľnohospodárskej a lesnej pôdy spolu, kde sa realizujú opatrenia na posilnenie sekvestrácie oxidu uhličitého	
	ha	%
Celková fyzická výmera do 2020	154 340	4,03%
Celková poľ. a les. výmera(východ.rok)	3 833 500	
plánovaný výstup 2014-2020		
Opatrenia		
8 (21)	Rozloha lesov týkajúca sa investícií, ktoré zlepšujú odolnosť a hodnotu lesných ekosystémov (8.5)	840
	Počet operácií (investície zlepšujúce odolnosť a hodnotu lesných ekosystémov) (8.5)	90
	Celkové verejné výdavky (€) (8.5)	-
10 (28)	Výmera (ha) podporená v rámci agroenvir.schém podporujúce sekvestráciu uhlíka (územie priradené k prioritě 4)	153 500
	Celkové verejné výdavky (€)	-
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania
		Celkové verejné výdavky (1.1)
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.3)	300 000,00
2 (15)	Počet subjektov, kde bolo vykonané poradenstvo (2.1)	20
	Celkové verejné výdavky (€) (2.1, 2.3)	40 000,00

PRIORITA 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach

6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest			
Cieľová hodnota	Počet vytvorených miest prostredníctvom podporených projektov		
	r.2020		
	520		
plánovaný výstup 2014-2020			
Opatrenia			
6 (19)	Počet podnikov, ktoré prijali pomoc na investície do nepoľnohospodárskych aktivít (6.4)		180,00
	Celkové investície € (verejné + súkromné)		150 000 000,00
	Celkové verejné výdavky (€)		75 000 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	100
		Celkové verejné výdavky (1.1)	200 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.3)		300 000,00
16 (35)	Celkové verejné výdavky (€)		1 000 000,00

6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach				
Cieľová hodnota	% vidieckej populácie začlenenej v stratégiách miestneho rozvoja			Populácia majúca prospech z nových alebo zlepšených služieb / infraštruktúry
		Počet	%	2020
	Začlenená vid.populácia do 2020	1 000 000	20,80%	176 000
	Celková vid.populácia (východzí rok)	4 797 785		
	Počet vytvorených pracovných miest (2014-2020)			
	500			
plánovaný výstup 2014-2020				
Opatrenia				
7 (20)	Počet projektov	Počet projektov investujúcich do malej infraštruktúry vrátane obnoviteľných zdrojov (7.2)		40
		Počet projektov podporujúcich miestne základné služby pre vidiecke obyvateľstvo (7.4)		300
		Počet projektov investujúcich do rekreačnej infraštruktúry a rozvoja cestovného ruchu (7.5)		30
		Počet projektov súvisiacich s udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním kultúrneho a prírodného dedičstva (7.6)		50
		Počet projektov súvisiacich s konverziou budov (7.7)		10
	Celková populácia profitujúca zo zlepšenej infraštruktúry a služieb (7.2; 7.4; 7.5.;7.6; 7.7)			176 000
	Celkové verejné výdavky (€)(7.2; 7.4; 7.5.;7.6; 7.7)			80 500 000,00
19 (42-44)	Počet schválených MAS			50
	Počet obyvateľov v rámci schválených MAS			1 000 000
	Celkové verejné výdavky (€)	Podpora budovania kapacít, tréningov a sieťovania stratégie miestneho rozvoja v rámci prípravy/implementácie (19.1))		1 500 000,00
		Podpora operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja (19.2) (prispieva k d)		81 069 182,87
		Príprava a implementácia projektov spolupráce miestnych akčných skupín (19.3)		6 000 000,00
Podpora prevádzkových nákladov Chod miestnej akčnej skupiny a animácie stratégie miestneho rozvoja (19.4)		16 213 836,00		

6C Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach			
Cieľová hodnota	Populácia majúca prospech z novej alebo zlepšenej informačnej infraštruktúry		
	r.2020		
	52 500		
plánovaný výstup 2014-2020			
Opatrenia			
7 (20)	Počet projektov investujúcich do širokopásmového infraštruktúry a prístupu, vrátane e-government služieb (7.3)		135
	Populácia majúca prospech z nových alebo zlepšených infraštruktúr IT		52 500
	Celkové verejné výdavky (€)		27 000 000,00
1 (14)	Školenia/získavanie praktických zručností (1.1)	Počet účastníkov vzdelávania	100
		Celkové verejné výdavky na školenia (1.1)	200 000,00
	Celkové verejné výdavky € (školenia, informačné aktivity, demonštračné predvážacie činnosti) (1.1, 1.2)		300 000,00

12. ĎALŠIE NÁRODNÉ FINANCOVANIE

Neuplatňuje sa.

13. PRVKY POTREBNÉ NA POSÚDENIE ŠTÁTNEJ POMOCI

Opatrenie	Názov schémy pomoci	Uvedenie: • rozhodnutia Komisie o schválení po notifikácii schémy alebo • skupinovej výnimky alebo • že platby sú vykonávané rámci de minimis	Spolufinancovanie a ďalšie národné financovanie Programovacie obdobie 2014-2020 (EUR)			
			EPFRV	Národné spolufinancovanie	Ďalšie národné financovanie	Spolu
čl. 14 Prenos znalostí a informačné akcie	Prenos znalostí a informačné aktivity	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia, ktorá sa týka lesného hospodárstva bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č.1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis.			X	
čl. 15 Poradenské služby	Poradenské služby	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia, ktorá sa týka lesného hospodárstva bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č.1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis.			X	
Čl. 17(1b) Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľn. výrobkov	Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania , uvádzania na trh a/alebo vývoja poľn. výrobkov	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia, ktorá nespadá do rozsahu čl. 42 Zmluvy o fungovaní EÚ bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie č.XXX/XXXX o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné so spoločným trhom (nariadenie o skupinových výnimkách).			X	
čl. 19(1b) Investície do vytvárania a rozvoja nepoľn. činností	Investície do vytvárania a rozvoja nepoľn. činností	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie č.XXX/XXXX o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné so spoločným trhom (nariadenie o skupinových výnimkách) podľa regionálnej mapy pomoci.			X	

		Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia, ktorá nespadá pod mapu regionálnej pomoci , bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č.1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis.				
čl. 20 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach	Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia na činnosti súvisiace s infraštruktúrou širokopásmového internetu bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č.1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis.			X	
čl. 24 Prevenca poškodzovania lesov lesnými požiarimi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a obnova poškodených lesov	Prevenca poškodzovania lesov lesnými požiarimi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami a obnova poškodených lesov.	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia bude poskytnutá v súlade s Usmerneniami Komisie pre štátnu pomoc v sektore poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na roky 2014-2020. Číslo rozhodnutia: XXXX / XXXX			X	
Čl. 25 Investície na zlepšenie odolnosti environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov	Investície na zlepšenie odolnosti environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č.1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis			X	
čl. 26 Investície do lesníckych technológií a do spracovania, do mobilizácie a marketingu lesníckych produktov	Investície do lesníckych technológií a do spracovania, do mobilizácie a marketingu lesníckych	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia bude poskytnutá v súlade s nariadením Komisie (EÚ) č.1407/2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 ZFEÚ na pomoc de minimis.			X	

	produktov					
Čl. 30 Platby v rámci sústavy NATURA 2000 na lesných pozemkoch	Platby v rámci sústavy NATURA 2000 na lesných pozemkoch.	Každá pomoc poskytnutá v rámci tohto opatrenia bude poskytnutá v súlade s Usmerneniami Komisie pre štátnu pomoc v sektore poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na roky 2014-2020. Číslo rozhodnutia: XXXX / XXXX			X	

Opatrenie Iniciatíva LEADER

Opatrenia PRV SR 2014 - 2020 podliehajúce schémam pomoci budú týmto spôsobom implementované aj v prípade ich realizácie prostredníctvom opatrenia Iniciatíva LEADER.

Kompatibilita štátnej pomoci musí byť zabezpečená po celú dobu trvania programovacieho obdobia.

Všetky prípady uplatňovania schém, pre ktoré sa v rámci pravidiel o štátnej pomoci alebo za podmienok a záväzkov ustanovených v príslušnom rozhodnutí o štátnej pomoci vyžaduje individuálna notifikácia, budú oznámené individuálne podľa článku 108(3) Zmluvy o fungovaní EÚ.

14. INFORMÁCIE O DOPLNKOVOSTI

14.1. Popis prostriedkov doplnkovosti/súdržnosti s:

14.1.1. Inými nástrojmi únie, Európskym štrukturálnym a investičným fondom, I. Pilierom a ďalších nástrojov spoločnej poľnohospodárskej politiky

TC 1:

P1, P2, P3 OP Val Investičná priorita: Podpora podnikania, najmä prostredníctvom uľahčenia využívania nových nápadov v hospodárstve a podpora zakladania nových firiem, vrátane podnikateľských inkubátorov. Doplnkovosť podpory inovácií v podnikoch je zabezpečená na úrovni oprávnených činností a žiadateľa.

P5 Investičná priorita IROP: Podpora podnikateľských investícií do inovácií a výskumu, tvorba prepojení a synergie medzi podnikmi a vedecko-výskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosi technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, klastrov a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách a šírenie všestranne využiteľných technológií. Doplnkovosť na úrovni činností.

TC 2:

P6 Investičná priorita OP II: Širokopásmové pripojenie a siete novej generácie. Doplnkovosť na úrovni oprávnených činností a žiadateľa.

TC 3:

P2 OP Ľudské zdroje: Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre UoZ. Doplnkovosť podpory je zabezpečená na úrovni príjemcu.

P2 OP Rybné hospodárstvo: Podpora diverzifikácie príjmu akvakultúrnych podnikov. Doplnkovosť na úrovni oprávnených činností.

P2 OP Rybné hospodárstvo: Podpora investícií do spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I k Zmluve o fungovaní EÚ. Doplnkovosť na úrovni žiadateľa.

P2 OP Val: Doplnkovosť je zabezpečená rozdielnymi oprávnenými výdavkami. V rámci OP Val sú oprávnené výdavky súvisiace s priemyselným spracovaním dreva, v rámci podopatrenia 8.6 sú oprávnené výdavky súvisiace so spracovaním dreva pred jeho priemyselným spracovaním.

P6 OP Val: Doplnkovosť je zabezpečená v oblasti spracovania a uvádzania na trh produktov mimo Prílohy I ZFEÚ je zabezpečené rozdielnym typom aktivít. V rámci operácie 6.4 nie je podpora smerovaná do drevospracujúceho priemyslu, v rámci OP Val je podporený drevospracujúci priemysel.

TC 4:

P5 OP KŽP Investičná priorita: Podpora výroby a distribúcie obnoviteľných zdrojov. Doplnkovosť podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie je zabezpečená na úrovni oprávnených činností a žiadateľa.

P5 OP KŽP Investičná priorita: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch. Doplnkovosť podpory zvýšenia energetickej efektívnosti je zabezpečená na úrovni oprávnených činností a žiadateľa.

P5 OP KŽP Investičná priorita: Podpora výroby a distribúcie obnoviteľných zdrojov. Doplnkovosť podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie je zabezpečená na úrovni oprávnených činností a žiadateľa.

Investičná priorita IROP: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie. Doplnkovosť na úrovni žiadateľa a oprávnených činností.

TC 5:

P3, P4 OP KŽP investičná priorita: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy.

OP KŽP špecifický cieľ: Zmierniť negatívne dopady zmeny klímy realizáciou preventívnych opatrení a adaptačných opatrení. **OP KŽP špecifický cieľ:** Zvýšiť objem aktívne ovládaného odtoku vody z územia SR. Doplnkovosť podpory preventívnych činností pred následkami povodní je zabezpečená na úrovni oprávnených činností.

TC 6:

P6 Investičná priorita IROP: Zlepšenie mestského prostredia a zníženie miery znečistenia vzduchu. Doplnkovosť na úrovni žiadateľa.

Investičná priorita OP KŽP: Riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis. Doplnkovosť na úrovni žiadateľa.

OP KŽP: ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1: Zabezpečiť podmienky pre zachovanie biologickej diverzity a zlepšenie stavu ekosystémov v krajine:

A. Dobudovanie sústavy Natura 2000 a zabezpečenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 a ďalšie chránené územia (vrátane území medzinárodného významu)

B. Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry a eliminácie nepôvodných invázných druhov

Prijímatelia: rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené MŽP SR s pôsobnosťou v oblasti ochrany prírody; subjekty územnej samosprávy (s podmienkou odbornej garancie organizácie ochrany prírody MŽP SR)

C. Dobudovanie a skvalitnenie systému monitoringu druhov a biotopov európskeho významu a reportingu

Prijímateľ: odborná organizácia ochrany prírody a krajiny s celoslovenskou pôsobnosťou zriadená MŽP SR podľa zákona o ochrane prírody a krajiny

PRV: Podpora vo forme kompenzačných platieb na príslušné územia NATURA 2000. Oprávnenými žiadateľmi podpory sú poľnohospodárske subjekty a obhospodarovatelia lesov a ich združenia s právnou subjektivitou. Doplnkovosť na úrovni činností a žiadateľa.

TC 9:

P6 Investičná priorita IROP: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie. Doplnkovosť na úrovni žiadateľa a oprávnených činností.

CLLD / LEADER

V rámci stratégie miestneho rozvoja bude dochádzať k synergii a doplnkovosti medzi fondmi EPFRV a EFRR. Miestna akčná skupina bude môcť v rámci svojej stratégie zahrnúť obidva fondy, pričom v rámci jednotlivých fondov bude na úrovni programov špecifikovaná oblasť zamerania daného fondu. Doplnkovosť a pridaná hodnota operácií implementovaných v rámci CLLD voči ostatným operáciám realizovaných z iných opatrení PRV a IROP bude zabezpečená na úrovni činností ako aj veľkosťou investícií realizovaných cez CLLD.

I. Pilier SPP – jSOT, Národný program stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva na roky 2013/2014 až 2015/2016. Doplnkovosť na úrovni oprávnených činností.

I. Pilier SPP – jSOT, Národný podporný program pre víno. Doplnkovosť na úrovni oprávnených činností.

I. Pilier SPP – Podpora v rámci podopatrenia 6.1 dopĺňa/nadväzuje na podporu v rámci „schémy pre mladých farmárov“ I. piliera Spoločnej poľnohospodárskej politiky v oblasti priamych platieb, ktorej

cieľom je rovnako uľahčiť mladým poľnohospodárom zakladanie podnikov a to zvýšenou mierou základného príjmu farmára prostredníctvom poskytnutia ročnej platby navyše k základnej platbe, počas obdobia najviac 5 rokov, ktorá zmierňuje riziko problémov súvisiacich s podnikaním (v rámci podopatrenia 6.1 sa poskytuje podpora na podnikateľský plán na začatie podnikateľskej činnosti)“.

I. Pilier SPP - Podpora v rámci plošných poľnohospodárskych opatrení PRV ide nad rámec krížového plnenia (opatrenia č. 10,11,13 a v prípade opatrenia č. 12 nad podmienky GAEC), poľnohospodárskych postupov prospešných pre klímu a životné prostredie (opatrenie č. 10, 11, 12), ako aj nad rámec minimálnych činností (opatrenie 10, 11, 12). Podpora sa poskytuje na poľnohospodársku pôdu registrovanú v LPIS. Príjemcom podpory je aktívny poľnohospodár. Doplnkovosť na úrovni činností a koherencia na úrovni žiadateľa.

Opatrenie č. 14 Dobré životné podmienky zvierat tvorí nadštandard nad bežnú prax, národnú legislatívu a ide nad rámec podmienok krížového plnenia. Platba sa poskytuje na DJ. Príjemcom podpory je aktívny poľnohospodár. Doplnkovosť na úrovni činností a koherencia na úrovni žiadateľa.

15. USTANOVENIA O VYKONÁVANÍ PROGRAMU

15.1 Určenie všetkých orgánov a súhrnný opis štruktúry riadenia a kontroly

Typ inštitúcie	Názov orgánu/subjektu a oddelenie alebo jednotka, kde je to relevantné	Predstaviiteľ inštitúcie (pozícia/postavenie)	Adresa	Telefónne číslo	E-mail
Riadiaci organ	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Ing. Martin Barbarič, generálny riaditeľ sekcie rozvoja vidieka a priamych platieb	Dobrovičova 12 812 66 Bratislava I	+421 2 59266 275	martin.barbaric@land.gov.sk
Príslušný organ	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Ing. Martin Barbarič, generálny riaditeľ sekcie rozvoja vidieka a priamych platieb	Dobrovičova 12 812 66 Bratislava I	+421 2 59266 275	martin.barbaric@land.gov.sk
Platobná agentúra	Pôdohospodárska platobná agentúra	Ing. Stanislav Grobár, generálny riaditeľ PPA	Dobrovičova 10 812 66 Bratislava I	+421 2 5751 2400	stanislav.grobar@apa.sk
Certifikačný orgán	Súkromný auditorský orgán podľa čl. 9 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 vybraný podľa zákona č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní.	-	-	-	-

15.1.2. Opis štruktúry riadenia a kontroly podľa čl. 48(3)(i) a čl. 63(2) nariadenia (EÚ) 1303/2013 o všeobecných ustanoveniach EŠIF

15.1.2.1. Celkový opis

Riadenie programu:

Riadenie programu zabezpečuje riadiaci orgán, ktorým je MPRV SR, konkrétne sekcia rozvoja vidieka a priamych platieb prostredníctvom jej dvoch odborov, a to odboru rozvoja vidieka a LEADER a odboru environmentálnych činností.

Riadiaci orgán je zodpovedný za účinné, efektívne a správne riadenie a vykonávanie programu a to predovšetkým v medziach stanovených čl. 66 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013.

Pôdohospodárska platobná agentúra

Úlohy platobnej agentúry bude plniť PPA. PPA zriadená podľa doterajších zákonov je platobnou agentúrou podľa zákona č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka.

Podľa článku 7 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 je platobná agentúra zodpovedná za riadenie a kontrolu výdavkov EPFRV a kontrolu oprávnenosti výdavkov z EPFRV.

V rámci PRV SR 2007-2013 PPA v zmysle nariadenia Komisie (ES) č. 885/2006 PPA časť svojich činností delegovala formou uzatvorenia dohôd o delegovaní činnosti na externé inštitúcie – ÚKSÚP – zabezpečenie kontroly v rámci agroenvironmentálnych platieb, ŠVPS v rámci kontroly plnenia podmienok opatrenia Životné podmienky zvierat a na VÚPOP v rámci kontroly oprávnenosti poberania dotácií prostredníctvom diaľkového prieskumu zeme, aktualizácie a údržby registra pôdy (LPIS), spracovania kontrol na mieste a prípravy grafických podkladov pre platby.

V rámci PRV SR 2014-2020 PPA predpokladá zabezpečovanie všetkých kontrol na mieste vlastnými kontrolórmí. Delegovanie činností by sa realizovalo len na VÚPOP na zabezpečenie rovnakých aktivít a činností ako v PRV SR 2007-2013.

S ÚKSÚP-om a ŠVPS SR bude PPA úzko spolupracovať pri vzájomnej výmene informácií, predovšetkým v oblasti oznamovania zistení pri výkonoch KNM u žiadateľov o podporu nachádzajúcich sa v zoznamoch žiadateľov na PPA, ktoré tieto dve odborné inštitúcie vykonávajú na základe vlastných originálnych kompetencií.

Na implementácii PRV SR 2014-2020 sa budú priamo podieľať zamestnanci sekcie projektových podpôr a štátnej pomoci, sekcie priamych podpôr, sekcie financovania a sekcie kontroly. Sprostredkovane aj zamestnanci ostatných útvarov PPA. Na presné stanovenie požadovaných administratívnych kapacít a nastavenie procesov vzhľadom k novému PRV SR 2014-2020 bude vykonaný audit administratívnych kapacít.

Riadenie finančných tokov:

Nastavenie finančných tokov na úrovni platieb z Európskej komisie a platieb pre konečných prijímateľov bude uskutočňované v súlade s príslušnou legislatívou EÚ a SR, ktorú tvorí najmä nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky a nariadenie (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV a z pohľadu legislatívy SR ide najmä o zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a pripravovaný zákon o podpore z EŠIF. Efektívne finančné riadenie programu v novom programovacom období 2014-2020 bude v zmysle § 3 zákona č. 543/2007 Z.z. zabezpečovať MPRV SR.

Postupy pri jednotlivých systémoch platieb konečným prijímateľom, odhad a čerpanie výdavkov za program, zodpovednosť a úlohy jednotlivých orgánov podieľajúcich sa na zabezpečovaní hladkého

priebehu finančných tokov a ďalšie otázky finančného riadenia vyplývajúce z príslušnej legislatívy, budú stanovené MPRV SR v Systéme finančného riadenia pre EPFRV, ktorý schvaľuje vláda SR.

Orgány podieľajúce sa na finančnom riadení:

Riadiaci orgán:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Príslušný orgán na akreditáciu PA:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Platobná agentúra:

Pôdohospodárska platobná agentúra

Certifikačný orgán:

súkromný auditorský orgán stanovený podľa článku 9 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013, vybraný podľa zákona č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní.

Ministerstvo financií SR

Kontrola:

V zmysle čl. 65 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 členský štát zodpovedá za vytvorenie účinného systému riadenia a kontroly pre program rozvoja vidieka. Podrobné pravidlá pre vykonávanie kontrolných postupov a uplatňovanie sankcií budú stanovené Európskou komisiou vo vykonávacom nariadení Komisie (EÚ) č. ..../2014, ktorým sa ustanovujú pravidlá pre uplatňovanie nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 v oblasti integrovaného administratívneho a kontrolného systému, opatrení rozvoja vidieka a krížového plnenia.

Na účely stanovenia úloh a povinností jednotlivých orgánov pri výkone kontrol opatrení programu rozvoja vidieka bude vypracovaný systém kontroly a auditu podpôr z EPFRV. Tento dokument bude opisovať právny a metodický rámec vykonávania jednotlivých typov kontroly a auditu a komplexne rozdelí kompetencie jednotlivých útvarov a orgánov MPRV SR a PPA, ktoré sa podieľajú na kontrole a audite v rámci rezortu pôdohospodárstva.

Z hľadiska vnútroštátnej legislatívy budú uplatnené pravidlá finančnej kontroly príslušnými útvarmi v zmysle zákona č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite. Ministerstvo financií SR ako príslušný orgán štátnej správy pre finančnú kontrolu a vnútorný audit metodicky usmerňuje a koordinuje výkon finančnej kontroly vo verejnej správe, vrátane kontroly prostriedkov fondov EÚ poskytnutých Slovensku. Vzhľadom k tomu, že je nutné zamedziť prekrývaniu spolufinancovania príslušných aktivít z viacerých zdrojov EÚ resp. príslušnej členskej krajiny, je potrebné stanoviť účinný kontrolný systém krížovej kontroly prekrývania spolufinancovania. Riadiaci orgán Programu rozvoja vidieka 2014 – 2020 delegoval v zmysle čl. 66(2) nariadenia (EÚ) 1305/2013 túto povinnosť na PPA. PPA za týmto účelom bude postupovať podľa účinného kontrolného softvérového systému, ktorý zamedzí prekrývaniu spolufinancovania z viacerých zdrojov.

15.1.2.2. Nástroje pre nezávislé vyšetrovanie a vybavovanie sťažností

V rámci SR bol zriadený Centrálny kontaktný útvar OLAF pre SR, ktorý plní úlohy ako Koordinačný úrad pre boj proti podvodom v SR (zriadený uznesením vlády SR č. 1133 z 28. novembra 2001). Centrálny kontaktný útvar OLAF pre SR je kontaktným bodom siete AFCOS na SR a zodpovedá za kontrolu hlásení o nezrovnalostiach za všetky fondy EÚ uplatňované v SR. Následne ich zasiela prostredníctvom AFIS do OLAF-u, a to v priebehu 2 mesiacov po skončení každého štvrtého roka.

Určeným orgánom zodpovedným za hlásenia nezrovnalostí z EPZF a EPFRV podľa nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 je PPA, ktorá štvrťročne zasiela hlásenia o nezrovnalostiach na Centrálny kontaktný útvar

OLAF pre SR. PPA vykonáva zisťovanie, klasifikáciu a vymáhanie nezrovnalostí vzniknutých neoprávnenými výdavkami z fondov EPZF a EPFRV. Vymáhanie zabezpečuje v správnom alebo v súdnom konaní. Uznesením vlády SR č. 547 z 27. júna 2007 bola prijatá „Národná stratégia ochrany finančných záujmov ES v SR“. Za účelom realizácie a koordinácie opatrení prijatých národnou stratégiou bol uznesením vlády SR zriadený Riadiaci výbor pre ochranu finančných záujmov ES v SR. Výbor pracuje prostredníctvom stálych pracovných skupín, jedna je zriadená pre nezrovnalosti, kde má zastúpenie MPRV SR aj PPA.

15.2 Predpokladané zloženie monitorovacieho výboru

Monitorovací výbor

Riadiaci orgán a monitorovací výbor monitorujú kvalitu vykonávania programu. Riadiaci orgán a monitorovací výbor monitorujú program rozvoja vidieka prostredníctvom finančných, výstupných a cieľových ukazovateľov. Na účely vykonávania svojich povinností monitorovací výbor vypracuje v spolupráci s riadiacim orgánom svoj rokovací poriadok. Štatút bude schválený na prvom zasadnutí výboru.

Zloženie monitorovacieho výboru

Predsedom monitorovacieho výboru je zástupca riadiaceho orgánu. V monitorovacom výbore budú zastúpení partneri v súlade s princípmi partnerstva. Členmi budú zástupcovia štátnej správy, samosprávy, hospodárski a sociálni partneri, mimovládne organizácie vrátane environmentálnych organizácií a subjekty zodpovedné za podporu sociálneho začleňovania, rodovej rovnosti a nediskriminácie. V zložení monitorovacieho výboru bude podporená rovnosť mužov a žien. Zástupcovia Komisie sa môžu na vlastný podnet zúčastňovať na práci monitorovacieho výboru ako poradcovia.

Sekretariát monitorovacieho výboru

Sekretariátom monitorovacieho výboru bude sekcia rozvoja vidieka MPRV SR, ktorá bude zodpovedná za prípravu dokumentácie týkajúcej sa monitorovania, správ, agendy a zápisov zo zasadnutí.

Podrobnosti o úlohách a povinnostiach pre zabezpečenie administratívy programu budú uvedené v rokovacom poriadku, ktorý sa schváli na prvom zasadnutí monitorovacieho výboru. Hlavné povinnosti sekretariátu budú zahŕňať:

- vypracovanie návrhu agendy pre zasadnutie monitorovacieho výboru;
- príprava a rozosielanie pozvánok, programov rokovaní a dokumentov;
- písanie zápisníc zo zasadnutí.

Funkcie monitorovacieho výboru (článok 49 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)

- Monitorovací výbor sa stretáva aspoň raz do roka a kontroluje vykonávanie programu a pokrok dosiahnutý v napĺňaní jeho cieľov. Pri tom zohľadňuje finančné údaje, spoločné a špecifické ukazovatele týkajúce sa programu vrátane zmien v hodnotách ukazovateľov výsledkov a pokroku dosiahnutého v napĺňaní kvantifikovaných cieľových hodnôt a čiastkových cieľov (míľnikov) stanovených vo výkonnostnom rámci uvedenom v článku 21 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 a podľa potreby výsledky kvalitatívnych analýz.
- Monitorovací výbor skúma všetky záležitosti, ktoré ovplyvňujú výkonnosť programu vrátane záverov z preskúmania výkonnosti.
- Monitorovací výbor prekonzultuje akékoľvek zmeny programu, ktoré navrhol riadiaci orgán, a ak to požaduje za vhodné, vydá k nim stanovisko.
- Monitorovací výbor môže riadiacemu orgánu predkladať pripomienky týkajúce sa vykonávania a hodnotenia programu vrátane opatrení zameraných na znižovanie administratívnej záťaže

prijímateľov podpory. Monitorovací výbor monitoruje opatrenia prijaté v nadväznosti na jeho pripomienky.

Povinnosti monitorovacieho výboru (článok 74 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013)

Monitorovací výbor sa presvedčí o výsledkoch vykonávania programu rozvoja vidieka a účinnosti jeho vykonávania. Na tieto účely popri funkciách uvedených v článku 49 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 monitorovací výbor:

- prekonzultuje a najneskôr do 4 mesiacov od rozhodnutia o schválení programu vydá stanovisko k výberovým kritériám pre financované operácie. Výberové kritériá sa upravujú podľa potrieb programovania;
- skúma činnosti a výstupy súvisiace s pokrokom vo vykonávaní hodnotiaceho plánu programu;
- skúma predovšetkým činnosti v programe týkajúce sa plnenia ex-ante kondicionalít v gescii riadiaceho orgánu a je informovaný o činnostiach súvisiacich s plnením ostatných ex-ante kondicionalít;
- zúčastňuje sa na národnej sieti rozvoja vidieka za účelom výmeny informácií o realizácii programu a
- posudzuje a schvaľuje výročné správy o vykonávaní programu pred ich odoslaním Komisii.

15.3 Informačná a propagačná stratégia

15.3.1 Informovanie potenciálnych prijímateľov a všetkých cieľových skupín o možnostiach ponúkaných programom a pravidlách pre prístup na získanie financovania z programu

Informačnú a propagačnú stratégiu bude riadiaci orgán vykonávať prostredníctvom Komunikačného plánu. Cieľom komunikačného plánu bude informovanie potenciálnych príjemcov o možnosti získania finančných prostriedkov z EAFRD, zahájenie aktuálnych výziev v rámci Programu rozvoja vidieka SR, administratívne postupy a opisy postupov potrebné dodržať pri nároku na financovanie v rámci programu, podmienky oprávnenosti, kritériá pre výber a hodnotenie projektov, kontaktné údaje na riadiaci orgán, informačné a komunikačné opatrenia, ktoré sú potrebné pre príjemcu pomoci. Súčasťou komunikačného plánu je komunikačná kampaň a komunikačné nástroje:

Komunikačná kampaň bude prebiehať v troch fázach:

- 1. fáza: informačná kampaň - cieľom informačnej kampane je informovať širokú verejnosť o cieľoch, možnostiach, realizácii jednotlivých projektov a financovaní z pomoci poskytovanej z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka, zahájenie aktuálnych výziev v rámci Programu rozvoja vidieka SR, administratívne postupy a opisy postupov potrebné dodržať pri nároku na financovanie v rámci programu. Náležitá pozornosť sa bude venovať informovaniu, že činnosť sa financuje z programu financovaného z EAFRD.
- 2. fáza: presvedčovací kampaň - presvedčovací kampaň predstavuje najintenzívnejšiu fázu komunikačnej kampane, ktorej cieľom bude zvýšiť záujem potenciálnych a konečných príjemcov o čerpanie finančných prostriedkov z EAFRD. Súčasťou kampane bude aj informovanie o podmienkach oprávnenosti, kritériách výberu a hodnotenie projektov, kontaktné údaje na riadiaci orgán, informačné a komunikačné opatrenia, ktoré sú potrebné pre príjemcu pomoci
- 3. fáza: pripomínajúca kampaň - cieľom pripomínajúcej kampane bude propagovať Program rozvoja vidieka SR tak, aby potenciálny a konečný príjemca, čo najlepšie pochopil a využil príležitosť podpory. Informačné aktivity budú zamerané na motiváciu a to najmä príkladmi z praxe t.j. propagáciou úspešných a zrealizovaných projektov.

Komunikačné nástroje budú vybrané v čo najširšom spektre tak, aby sa informácie o Programe rozvoja vidieka SR dostali k jednotlivým cieľovým skupinám, a to na základe ich čítanosti, počúvanosti a sledovanosti. Činnosti, zamerané na informovanie príjemcov príspevku budú mať za cieľ zvýšiť pripravenosť, pochopenie a zabezpečenie čerpania z Programu rozvoja vidieka. Informácie budú zahŕňať prehľad administratívnych postupov, kritéria, mechanizmy pre vyhodnocovanie, kritéria oprávnenosti pre výber a pod. Aby boli dosiahnuté stanovené ciele informačnej a propagačnej stratégie, riadiaci orgán využije nasledovné komunikačné nástroje:

- **Komunikácia s médiami**
  - Printové média**
  - Televízia a rozhlas**
  - Internet, sociálne siete**
- **Audiovizuálne diela**
  - Prezentačné CD**
- **Tlačené propagačné a informačné materiály**
  - Letáky**
  - Brožúry**
  - Reklamné tabule**
  - Manuál informačnej a propagačnej stratégie**
- **Informačné akcie**
  - Semináre a konferencie**
- **Propagačné predmety**

15.3.2. Informácia pre širokú verejnosť o úlohe, ktorú zohráva EÚ v rámci financovania programu

Riadiaci orgán bude informovať širokú verejnosť o úlohe, ktorú zohráva Európska únia v rámci Programu rozvoja vidieka SR prostredníctvom Komunikačného plánu, zároveň bude riadiaci orgán informovať o dosiahnutých výsledkoch v rámci implementácie programu všetkými masovo-komunikačnými prostriedkami. Náležitá pozornosť sa bude venovať informovaniu o financovaní z programu financovaného z EPFRV. Pozitívne pôsobenie je možné dosiahnuť prostredníctvom PR článkov, tlačových správ a uverejňovaním komplexných informácií v najčítanejších denníkoch, týždenníkoch a mesačníkoch s celoslovenskou a regionálnou pôsobnosťou.

Aby bola zabezpečená viditeľnosť spolufinancovania Európskou úniou, pri jednotlivých projektoch financovaných z Programu rozvoja vidieka SR budú umiestnené oznamy, a to v súlade s informačnými opatreniami pre prijímateľov, ktoré sú jasne formulované v Manuáli informačnej a propagačnej stratégie.

15.3.3. Úloha národnej siete rozvoja vidieka v informovaní a komunikačných aktivitách vo vzťahu k programu

Jednou z úloh NSRV v podmienkach SR bude aj vytvoriť komunikačný plán siete ako súčasť akčného plánu, ktorý bude dopĺňať komunikačný plán programu rozvoja vidieka. Komunikačný plán bude obsahovať prepojenie na široké ciele politiky, jasné úlohy a časový harmonogram s jasným určením cieľových skupín v jej činnostiach. Komunikačné nástroje a štýl bude rozdelený tak, aby prislúchal k rozličným cieľovým skupinám a širokej verejnosti. Skúsenosti z programového obdobia 2007 – 2013 budú napomáhať k ďalšiemu šíreniu výsledkov a poznatkov. Komunikačný plán NSRV bude obsahovať aj špeciálnu časť venovanú šíreniu poznatkov Európskej siete rozvoja vidieka, siete EIP a samotných aktivít NSRV. Na tieto účely budú slúžiť hlavne tieto nástroje:

- webové sídlo NSRV SR zamerané na politiku rozvoja vidieka a politiku súdržnosti;
- bulletiny o programe (fokusové oblasti, jednotlivé opatrenia, výberové kritériá, monitorovanie, hodnotenie, prezentovanie výročných správ v skrátenej forme a pod.);
- informovanie členov siete ako aj verejnosti o monitorovacom výbore programu;
- semináre, výročné konferencie, tréningy, workshopy;
- zriadenie a vedenie riadiacej komisie PRV počas celého programového obdobia a informovanie o jej činnostiach širokú verejnosť;
- viesť minimálne 2 tematické skupiny otvorené pre členov siete s výsledkami vo forme analýz;
- publikovanie analýz a výsledkov z implementácie PRV;
- spolupráca s inými formálnymi a neformálnymi sieťami/centrami prispievajúcich k implementácii EŠIF fondov;
- poskytovať poradenstvo, informácie v oblasti rozvoja vidieka a poľnohospodárstva vrátane lesného hospodárstva pre širokú verejnosť a potreby Európskej siete pre rozvoj vidieka hlavne prostredníctvom profesionálnych internetových stránok, informačných bulletinov, príručiek, priebežných štúdií a analýz a pod.

15.4 Popis mechanizmu na zaistenie súdržnosti, pokiaľ ide o stratégie miestneho rozvoja implementované prostredníctvom LEADER, aktivity v rámci opatrenia „Spolupráca“ (čl. 35) a opatrenia „Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach“ (čl. 20)

V podmienkach SR sa budú opatrenia čl. 20 a 35 implementovať v štruktúre, ktorá bude vychádzať nie len zo samotného opisu týchto opatrení na úrovni programu rozvoja vidieka SR, ale aj na úrovni opatrenia čl. 42 iniciatíva LEADER. Pretože opatrenie čl. 35 je novým prvkom PRV SR 2014 – 2020, tak aktivity v rámci stratégií miestneho rozvoja v rámci iniciatívy LEADER budú vychádzať z týchto druhov činností:

- Podpora inovácií a vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach.
- Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s výskumom a inováciami.
- Spolupráca pri spoločnom využívaní logistiky, pracovných postupov, zariadení a zdrojov.
- Začlenenie prvovýrobcov do potravinového reťazca prostredníctvom propagácie na miestnych trhoch, horizontálnej a vertikálnej spolupráce, vytváranie sietí, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií pri spoločnej centralizácii, príprave a umiestňovaní tovarov na trh, rozvoja krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov.

Týmto sa posilní miestny rozvoj, čo bude vyhovovať aj požiadavkám znalostnej ekonomiky územia miestnej akčnej skupiny. Spájanie miestnych hospodárov v území MAS (malých s veľkým) pomôže aj k plneniu cieľov stratégie miestneho rozvoja. MAS bude dosiahnuté výsledky šíriť, čím sa dosiahne cieľ šírenia nových postupov, procesov alebo výrobkov v danom území. Podpora horizontálnej a vertikálnej spolupráce medzi aktérmi v dodávateľskom reťazci, ako aj na propagačné činnosti v miestnom kontexte, bude slúžiť ako katalyzátor pre ekonomicky racionálny rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov, miestnych trhov a miestnych potravinových reťazcov. Spolupráca s prepojením na stratégie miestneho rozvoja prispieja k spoločnej činnosti realizovanej v záujme zmiernenia zmien klímy a adaptácie na ne. Rovnako do týchto procesov budú zapojené obce, ktoré budú tvoriť schválené miestne akčné skupiny.

Avšak samotné opatrenie čl. 35 nebude na národnej úrovni implementovať stratégie miestneho rozvoja fungujúceho na iných princípoch ako je miestny rozvoj metódy LEADER.

V rámci opatrenia LEADER sú v PRV definované prioritné a tematické oblasti, ktoré môžu MAS zahrnúť do svojich stratégií miestneho rozvoja. Jednou z týchto oblastí je aj podpora miestneho

rozvoja prostredníctvom rozvoja miestnych služieb a obnovy dedín (čl. 20). MAS budú na základe svojich analýz a svojho endogénneho potenciálu môcť implementovať aj operácie, ktoré nemusia byť súčasťou opatrenia PRV, pričom aj okruh konečných prijímateľov v rámci opatrení definovaných v stratégii miestneho rozvoja, môže byť širší ako v opatrení PRV na národnej úrovni. Týmto prístupom sa zabezpečí väčšia synergia a pridaná hodnota operácií realizovaných prostredníctvom iniciatívy LEADER voči štandardným opatreniam PRV. Zároveň pre LEADER platí, že má ísť najmä o malé projekty s finančným príspevkom do 70 000 EUR, ktoré tak budú prirodzene dopĺňať aktivity väčšieho rozsahu realizované prostredníctvom opatrenia čl. 20 alebo čl. 35. Aby podpora pre obce smerovala do území, kde je potrebná a opodstatnená, je stanovená podmienka pre obec, že musí preukázať súlad príslušnej operácie s plánom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (PHSR) a zároveň aj v súlade s príslušnou stratégiou miestneho rozvoja.

Čo sa týka ďalších opatrení, MAS si na základe analýz stanoví v stratégii, ktoré činnosti bude implementovať v rámci stratégie. Subjekty z územia MAS budú oprávnené žiadať o podporu aj na úrovni národných výziev pre jednotlivé opatrenia PRV za podmienky, ak im MAS vystaví potvrdenie o predmetnom projekte, že nie je implementovaný cez stratégiu rozvoja územia alebo v ďalších plánoch MAS, čím deklaruje žiadateľ použitie jedného verejného finančného zdroja.

15.5. Činnosti, ktorými sa dosiahne zníženie administratívnej záťaže pre užívateľov programu

Prvok zjednodušenia tvorí podstatné miesto v rámci celej implementácie programu. Problematika zjednodušenia sa dotýka tak prijímateľov ako aj všetkých orgánov zapojených do vykonávania programu. Hlavným cieľom zjednodušenia je zníženie administratívnej záťaže prijímateľov oproti programovaciemu obdobiu 2007-2013. Bude možnosť využiť integrované projekty, ktoré umožnia žiadateľom podávať projekt obsahujúci viacero opatrení.

Zníženie administratívnej záťaže príjemcov sa dosiahne aj vďaka tomu, že žiadateľ bude podávať všetky plošné žiadosti formou jednotnej žiadosti a to isté sa bude uplatňovať aj pre platby na DJ. Ďalším krokom pre odbúranie administratívnej záťaže je nastavenie pravidiel opatrení a platieb tak, aby boli čo najjednoduchšie a aby nevyžadovali veľké množstvo údajov a podkladov, ktoré bude musieť žiadateľ prikladať k žiadosti o vstup do opatrenia alebo k žiadosti o platbu. V prípade použitia výberových kritérií bude snaha, aby boli postačujúce údaje poskytnuté v žiadostiach.

Program bude využívať rôzne mechanizmy na zjednodušenie prípravy a realizácie projektov, napr. systém paušálnych platieb a systém jednotkových cien pre vybrané typy oprávnených výdavkov. Okrem toho sa predpokladá zavedenie elektronického predkladania projektov. V súčasnosti sa na Slovensku zavádzajú systémy na prepojenie orgánov štátnej správy (eGovernment), ktoré budú umožňovať PPA overiť si údaje o žiadateľovi on-line. Po ich zavedení budú žiadatelia odbremenení od predkladania potvrdení od iných ústredných orgánov štátnej správy čím sa zefektívni a zrýchli administratíva, realizácia a kontrola projektov.

15.6. Opis využitia technickej pomoci

Cieľom technickej pomoci je zabezpečiť efektívne riadenie, implementáciu, monitorovanie, hodnotenie, audit a kontrolu. Jej súčasťou je aj rozsiahla a cielená propagácia zameraná na informovanie v rámci vstupných a výstupných cieľov PRV. Pre zabezpečenie plynulej a efektívnej implementácie jednotlivých opatrení PRV bude nevyhnutné využívať súbor aktivít a nástrojov podporujúci daný cieľ, ako aj zabezpečiť nevyhnutné administratívne a personálne kapacity.

Oprávnené náklady:

1. príprava, výber, riadenie, implementácia, hodnotenie a monitorovanie projektov, podpôr, činností a programu, zabezpečenie ostatných procesov nevyhnutných pre fungovanie programu a príprava nasledujúceho programového obdobia,
2. ex post hodnotenie predchádzajúceho programového obdobia,

3. právne služby,
4. zasadnutia monitorovacích výborov a podvýborov vrátane nákladov na expertov a iných účastníkov týchto výborov, ak je ich účasť nevyhnutná pre efektívnu prácu monitorovacieho výboru, prípravu a prenájom priestorov, zabezpečenie materiálov, náklady na účasť členov výboru, pracovné skupiny pre prípravu programovacieho obdobia,
5. audity a kontroly činností na mieste,
6. platy a odmeny štátnych a verejných zamestnancov vykonávajúcich činnosti spojené s riadením, implementáciou, kontrolou, auditom, monitorovaním, hodnotením programu, prípravou nového programovacieho obdobia a zabezpečovaním ostatných oprávnených činností technickej pomoci – činnosti musia byť podložené patrične zdôvodneným rozhodnutím príslušného orgánu o vykonávaní úloh a výkazom vykonanej práce,
7. zriadenie, aktualizácia a zdokonaľovanie IT systémov,
8. hardvér, softvér a kancelárska technika na zhromažďovanie, porovnávanie, manipuláciu a podávanie informácií potrebných na riadenie, implementáciu, kontrolu, audit, monitorovanie a hodnotenie programu, projektov a činností, vrátane ich aktualizácie a zdokonaľovania,
9. softvérové produkty a ich údržba,
10. technické, priestorové a prevádzkové vybavenie,
11. výdavky na expertov pri posudzovaní a revízii programových základní a indikátorov a pri asistencii alebo odporuzeniach Monitorovaciemu výboru ohľadom implementácií monitorovacích úloh,
12. služby informačných a propagačných expertov,
13. štúdie, analýzy, koncepcie, prieskumy, metodické príručky,
14. informačné a propagačné kampane, zahŕňajúce tlač a distribúciu, informačné podujatia, konferencie a semináre, školenia pre žiadateľov a pre riadiace a implementačné štruktúry, vrátane odmeňovania externých školiteľov, brožúry,
15. pracovné návštevy členských a pristupujúcich krajín zamestnancami zaoberajúcimi sa administráciou programu,
16. rokovania so zástupcami členských a pristupujúcich krajín v súvislosti s administráciou programu,
17. propagácia programu (prednášky, semináre, školenia, konferencie, preklady, kampane a propagácia v médiách, propagačné predmety pre účely publicity programu, ostatná propagácia programu) súčasného i budúceho programovacieho obdobia,
18. služby expertov vo verejnom obstarávaní,
19. preklady a tlmočenie,
20. dopravné prostriedky pre štátnych a verejných zamestnancov vykonávajúcich činnosti spojené s riadením, implementáciou, kontrolou, auditom, monitorovaním, hodnotením programu, prípravou nového programovacieho obdobia a zabezpečovaním ostatných oprávnených činností technickej pomoci, ich servis, údržba a výdavky s tým spojené (dopravné),
21. prevádzka a aktivity akčného plánu Národnej siete rozvoja vidieka.

16. OPATRENIA PRIJATÉ NA ZAPOJENIE PARTNEROV UVEDENÝCH V ČLÁNKU 5 NARIADENIA(EÚ) Č. 1305/2013 A ZHRNUTIE VÝSLEDKOV KONZULTÁCIÍ S PARTNERMI

16.1. Zoznam opatrení na zapojenie partnerov

Opatrenia prijaté na zapojenie partnerov	Predmet konzultácie	Sumár výsledkov
1.zasadnutie Pracovnej skupiny pre prípravu PRV SR 2014-2020	Harmonogram prípravy PRV SR 2014-2020 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka Pozičný dokument EK pre SR Vyhodnotenie dotazníka k opatreniam podľa článkov nariadenia o RV	Predstavené informácie prispeli k lepšiemu porozumeniu koncepcie prípravy programu rozvoja vidieka pre budúce programové obdobie členmi pracovnej skupiny. Taktiež bol vysvetlený postup schvaľovania programov a boli predstavené hlavné priority MPRV SR pre budúce programové obdobie.
2.zasadnutie Pracovnej skupiny pre prípravu PRV SR 2014-2020	Plánovaný presun finančných prostriedkov z II. do I. piliera Pozícia MPRV SR k návrhu opatrení PRV SR 2014-2020 Prístup Leader v budúcom programovom období 2014-2020 Manažment rizika v poľnohospodárstve po roku 2013.	Minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Ľ. Jahnátek oboznámil členov pracovnej skupiny s plánovaným presunom finančných prostriedkov z II. do I. piliera. Na základe diskusie členov vyplynuli nasledovné návrhy na kľúčové opatrenia: Prenos znalostí a informačné akcie (článok 15), Investície do hmotného majetku (článok 18), Zakladanie skupín výrobcov (článok 28), Spolupráca (článok 36), ďalej Agro-environmentálne operácie súvisiace s klímou (článok 29), Dobré životné podmienky zvierat (článok 34), Oblasť s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami (článok 32), Rozvoj podnikov a podnikateľskej činnosti (článok 20) Ekologické poľnohospodárstvo (článok 30) a článok 28 – Zakladanie skupín výrobcov.
Pracovná skupina pre prípravu PRV SR 2014-2020	SWOT analýzy k PRV SR 2014 – 2020	Na základe pripomienok členov bola SWOT analýza dopracovaná z hľadiska lesného hospodárstva.
3.zasadnutie PS pre prípravu PRV SR 2014-2020	Predstavenie návrhov jednotlivých projektových opatrení PRV SR 2014 – 2020 a prislúchajúcich pracovných podskupín v zmysle partnerstva Predstavenie návrhov jednotlivých	V rámci diskusie k návrhom opatrení boli zo strany relevantných inštitúcií a členov pracovnej skupiny vznesené nasledovné pripomienky a komentáre: - začleniť do nového PRV aj opatrenie Zakladanie skupín výrobcov pre prvovýrobcov lesných produktov. - uvítali možnosť demonštračných aktivít v rámci opatrenia Prenos vedomostí a zručností (článok 15)

	neprojektových opatrení PRV SR 2014 – 2020 a prislúchajúcich pracovných podskupín v zmysle partnerstva	<ul style="list-style-type: none"> - v súčasnom období poradenstvo považujú za finančne poddimenzované pri maximálnom príspevku 1 500 € - v článku 18 Investície do hmotného majetku navrhujú doplniť do opatrenia písm. d) neproduktívne investície - lepšie nastaviť opatrenie pozemkových úprav - v rámci opatrenia Investície do hmotného majetku na spracovanie poľnohospodárskych produktov oprávniť na podporu aj veľké domáce potravinárske podniky. - prehodnotiť zavedenie opatrenia Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (článok 26) - ďalej pokračovať v podpore biodiverzity a ochrany vtákov - obecné lesy oprávniť na podporu v rámci opatrenia Natura 2000.
4. zasadnutie PS pre prípravu PRV SR 2014-2020	<p>Predstavenie dopracovaných návrhov jednotlivých opatrení PRV SR 2014 – 2020 a výsledky konzultácií pracovných podskupín v zmysle partnerstva</p> <p>Ex ante hodnotenie</p> <p>Finančné alokácie PRV SR 2014-2020</p>	<p>V rámci 4. stretnutia PS boli členom prezentované aktualizované návrhy opatrení, spolu s výsledkami konzultácií v rámci pracovných podskupín. Na zasadnutí dostal priestor ex ante hodnotiteľ, ktorý vysvetlil základné princípy ex ante hodnotenia. Členovia boli informovaní o aktuálnom návrhu finančných prostriedkov alokovaných na jednotlivé opatrenia, ako aj o pripravovanom opatrení Odbytové organizácie výrobcov. K všetkým bodom programu mali možnosť členovia diskutovať.</p> <p>Hlavné pripomienky sa týkali:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Článok 17a, 24, 25 – zváženie zníženie intenzity pomoci a vylúčenia všeobecných nákladov - Posilniť podporu potravinárskeho sektora - Navýšenie finančných prostriedkov na čl. 20 - zahrnutie opatrenia na ochranu vtákov a vzájomných fondov
Stretnutia pracovných podskupín pre jednotlivé opatrenia	Návrh opatrení PRV SR 2014-2020	V rámci pracovných podskupín boli prekonzultované jednotlivé opatrenia a podopatrenia. Taktiež boli prekonzultované problémy súvisiace s nastavením podmienok opatrení, ich monitoring, ako aj kontrolovateľnosť stanovených podmienok.
Krajské informačné dni	Spoločná poľnohospodárska politika v rokoch 2014-2020	V rámci krajských informačných dní boli širokej verejnosti poskytnuté informácie o novej podobe SPP v rokoch 2014-2020, o finančných alokáciách na 1. a 2. pilier, ako aj o možnosti využitia vnútroštátnej pomoci od roku 2014. Počas informačných dní bol poskytnutý priestor na diskusiu, ako aj na zasielanie návrhov a pripomienok.

16.2. Vysvetlenia alebo dodatočné informácie na doplnenie k zoznamu opatrení

Za účelom prípravy programu prijateľného pre potreby SR bola zriadená Pracovná skupina pre prípravu PRV SR 2014-2020. Pracovná skupina pozostáva zo zástupcov relevantných inštitúcií. Členmi pracovnej skupiny sú ministerstvá, samosprávne kraje, zväzy, združenia, komory, mimovládne organizácie, miestne akčné skupiny a vedecko-výskumná základňa, čo predstavuje spolu 47 členov.

Na podrobnejšom rozpracovaní jednotlivých opatrení sa od apríla 2013 podieľajú pracovné podskupiny, ktoré sú tvorené menším počtom zástupcov relevantných inštitúcií (zväzy, únie, štátne

organizácie, výskumné ústavy, mimovládne organizácie, kontrolné orgány, PPA). Práca v podskupinách prebieha prostredníctvom písomnej, telefonickej, ako aj osobnej konzultácie. Pracovné podskupiny sa podieľajú na dopracovaní opatrení, prediskutovaní otvorených otázok a súvisiacich problémov. Na základe práce a pripomienok členov pracovných podskupín sú jednotlivé opatrenia upravované a následne opätovne komunikované s členmi podskupín.

Do konzultácií v rámci prípravy programu boli zapojení najmä nasledovní partneri:

Názov inštitúcie	Kompetencie/Odbornosť
Banskobystrický samosprávny kraj	Samosprávne kraje SR pri výkone samosprávy sa starajú o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Zabezpečuje najmä tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja.
Bratislavský samosprávny kraj	
Košický samosprávny kraj	
Nitriansky samosprávny kraj	
Prešovský samosprávny kraj	
Trenčiansky samosprávny kraj	
Trnavský samosprávny kraj	
Žilinský samosprávny kraj	Rezortný partner riešenia problematiky Programu rozvoja vidieka SR.
Ministerstvo hospodárstva SR	
Ministerstvo dopravy, výstavby a reg. rozvoja SR	
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	
Ministerstvo životného prostredia SR	
Ministerstvo financií SR	Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity	
Združenie miest a obcí Slovenska	Cieľom združenia je obhajovať spoločné záujmy a práva členských miest a obcí pri rešpektovaní ich autonómneho postavenia, v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy, Ústavou SR a zákonmi Slovenskej republiky a na základe princípov trvalo udržateľného rozvoja a sociálnej kohézie, predkladať vecne príslušným ústredným orgánom návrhy na riešenie problémov miestnej územnej samosprávy a zjednocovať postup členských miest a obcí pri vykonávaní im zverených úloh.
Vidiecky parlament SR	Poslaním OZ VIPA SK je presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku a podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja.
Iniciatíva pre rozvoj slovenského vidieka	Neformálna platforma všetkých obyvateľov a organizácií bez ohľadu na stranícku, národnostnú, náboženskú, rasovú či inú viazanosť.
Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora	Neštátna, verejnoprávna a samosprávna inštitúcia, ktorej poslaním je uplatňovanie oprávnených spoločných záujmov svojich členov pri tvorbe hospodárskej a sociálnej politiky, účasť na jej uskutočňovaní a podpora a ochrana podnikania svojich členov v záujme rozvoja a zveľaďovania poľnohospodárstva a potravinárstva v Slovenskej republike. Členmi SPPK sú fyzické a právnické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť v poľnohospodárstve, potravinárstve a v biologických, technických a obchodných službách pre

Názov inštitúcie	Kompetencie/Odbornosť
	poľnohospodárstvo a potravinárstvo, ako aj samosprávne organizácie v rezorte pôdohospodárstva a iné subjekty.
Potravinárska komora Slovenska	Dobrovoľné združenie právnických osôb, založené potravinárskymi firmami pôsobiace na Slovensku s cieľom spolupracovať pri obhajovaní spoločných záujmov potravinárskeho priemyslu.
Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností SR	Dobrovoľná, nezávislá a samosprávna organizácia združujúca právnické osoby - poľnohospodárske družstvá a obchodné spoločnosti pôsobiace v poľnohospodárstve.
Agrárna komora Slovenska	AKS je založená na ochranu záujmov svojich členov fyzických a právnických osôb, ktoré podnikajú v poľnohospodárstve, samostatne hospodáriacich roľníkov a žiadateľov o priame platby na pôdu vykonávajúcich svoju činnosť v Slovenskej republike.
Združenie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska	Združuje vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska
Slovenský zväz agropodnikateľov a rodinných fariem	Združuje agropodnikateľov a rodinné farmy s SR
Združenie mladých farmárov Slovenska	Združuje mladých farmárov pôsobiacich v SR
Klub 500	Klub 500 tvoria slovenskí vlastníci a spoluvlastníci spoločností zamestnávajúcich viac ako 500 zamestnancov, ide o neziskové občianske združenie s cieľom chrániť záujmy podnikateľskej obce, zamestnávateľov na Slovensku a prispievať k plnej integrácii ekonomiky SR do Európskej únie.
MAS Tokaj- Rovina, o.z.	MAS pozostáva z 21 obcí, ktoré už od minulosti intenzívne spolupracujú a to nielen z hľadiska teritoriálneho, prírodného, ale aj kultúrno – spoločenského a sociálneho.
Národná sieť slovenských MAS	Poslaním NSS MAS je predovšetkým združovať miestne akčné skupiny a verejno-súkromné partnerstvá pracujúce na princípoch prístupu LEADER a odborníkov pôsobiacich v oblasti regionálneho rozvoja.
Rada združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska	Rada združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska je reprezentatívnym orgánom zastupujúcim záujmy vlastníkov súkromných, obecných a cirkevných lesov v SR.
Slovenská lesnícka komora	Komora presadzuje a obhajuje oprávnené, profesijné, sociálne a hospodárske záujmy svojich členov. Pri plnení tohto poslania komora vstupuje do právnych vzťahov so štátnymi orgánmi, orgánmi samospráv a inými právnickými a fyzickými osobami.
Agro-eko fórum	Agro-ekofórum (AEF) vzniklo ako platforma dvanástich slovenských mimovládnych organizácií, ktoré sa zaoberajú rôznymi problémami v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva. Hlavným poslaním AEF je presadzovať zásady trvalo udržateľného poľnohospodárstva a lesníctva na politickej úrovni aj v praxi.
Slovenská poľnohospodárska univerzita	Poskytovanie pedagogickej a vedeckovýskumnej činnosti v oblasti poľnohospodárstva.
Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum	Centrum zabezpečuje komplexný výskum a zhromažďovanie poznatkov z oblasti trvalo udržateľného využívania a ochrany prírodných, predovšetkým pôdných zdrojov a vody pre pestovanie rastlín a chov zvierat, zabezpečenia kvality, bezpečnosti,

Názov inštitúcie	Kompetencie/Odbornosť
	inovácií a konkurencieschopnosti potravín i nepotravinárskych výrobkov poľnohospodárskeho pôvodu, produkčného i mimoprodukčného vplyvu poľnohospodárstva na životné prostredie a rozvoj vidieka a transfer poznatkov poľnohospodárskeho výskumu užívateľom.
Agentúra pre rozvoj vidieka	Poslaním Agentúry pre rozvoj vidieka je zhromažďovať, analyzovať a šíriť informácie v oblasti rozvoja vidieka, zabezpečovať spätnú väzbu zodpovedným orgánom vo vzťahu k rozvoju vidieka, podporovať aktivity trvalo udržateľného, vyváženého sociálno-ekonomického rozvoja vidieckych sídiel, poskytovať poradenstvo potenciálnym a existujúcim podnikateľským subjektom, verejnému a neziskovému sektoru na vidieku k ich činnosti zameranej na rozvoj vidieka.
Národné lesnícke centrum	Zabezpečuje výskum a vývoj vo všetkých oblastiach lesníctva a príbuzných odvetviach, vykonáva funkciu koordinačného pracoviska pre výskumné a vývojové úlohy v LH.

17. NÁRODNÁ SIEŤ ROZVOJA VIDIEKA

17.1 Postup a časový harmonogram pre zriadenie národnej siete rozvoja vidieka

Súčasťou PRV SR 2014 – 2020 je zriadenie a prevádzka národnej siete rozvoja vidieka (NSRV) financovanej z technickej pomoci programu. V období 2007 – 2013 túto funkciu vykonávala Agentúra pre rozvoj vidieka ako jednotka NSRV so sídlom v Nitre (hostiteľský orgán). Regionálne pracoviská NSRV pôsobili v 7 regiónoch SR – v nitrianskom, trenčianskom, banskobystrickom, žilinskom, prešovskom, košickom a pre trnavský a bratislavský región bolo zriadené spoločné pracovisko. Regionálne pracoviská začali svoju činnosť 1. 4. 2009.

Každý členský štát vytvorí národnú vidiecku sieť v rámci technickej pomoci PRV do 12 mesiacov od schválenia programu rozvoja vidieka. Riadiaci orgán pre PRV SR 2014-2020 určil ako centrálnu jednotku NSRV Agentúru pre rozvoj vidieka sídliacu v Nitre, ktorá je príspevkovou organizáciou MPRV SR. Okrem centrálnej jednotky bude úlohy NSRV vykonávať 8 decentralizovaných jednotiek siete NSRV/regionálne antény. Tieto budú vybrané riadiacim orgánom na základe predložených projektových zámerov v súlade s definovanými kritériami a princípmi uvedenými vo výzve. Vybraté subjekty budú musieť okrem iného zabezpečiť kontinuitu činností NSRV z obdobia 2007 – 2013. Časový harmonogram bude podrobnejšie rozpísaný v príručke RO pre NSRV. V podmienkach SR bude centrálna jednotka NSRV podliehať koordinácii riadiaceho orgánu, čím sa zabezpečí účinnejšia spolupráca riadiaceho orgánu s centrálnou jednotkou a následne jednotlivými regionálnymi anténami.

NSRV v období 2014 – 2020 bude spájať organizácie a správne orgány, ktoré sa podieľajú na rozvoji vidieka za účelom správnej a plynulej implementácie Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 v zmysle čl. 55 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV a čl. 5 Princíp partnerstva a viacúrovňová správa nariadenia (EÚ) č. 1303/2013.

17.2 Plánovaná organizačná štruktúra siete, typy organizácií a administrácií vrátane partnerov, ktorí budú zahrnutí a spôsob realizácie aktivít

Organizácie, ktoré budú tvoriť súčasť Národnej siete rozvoja vidieka (NSRV)

NSRV ako sieť zabezpečí prepojenie interakcií a väzieb medzi rozličnými aktérmi, ktorá bude využívať proces sieťovania na zdieľanie a výmenu informácií, praxe, skúseností, nápadov a zdrojov. **Podporné jednotky siete** uľahčia proces sieťovania a zapájania cieľových skupín.

Členstvo v NSRV je otvorené pre všetky cieľové skupiny žiadateľov a zainteresované tretie strany vo vzťahu ku všetkým opatreniam v rámci PRV SR 2014 – 2020 a v nadväznosti na čl. 54 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 je súčasťou siete aj partnerstvo v zmysle čl. 5 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013. NSRV spolupracuje s inými formálnymi a neformálnymi sieťami, ktoré prispievajú ku kvalitnej implementácii ostatných Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Rovnako sa podieľa na činnostiach a výzvach Európskej siete pre rozvoj vidieka.

- **Národná sieť rozvoja vidieka SR** bude zahŕňať prostredníctvom členstva v sieti potenciálnych beneficentov Programu rozvoja vidieka SR (vrátane schválených miestnych akčných skupín a verejno-súkromných partnerstiev pracujúcich na princípoch iniciatívy LEADER/CLLD a operačných skupín, ktoré môžu vznikať aj v rámci čl. 35 Spolupráca). Tí budú ťažiť z programu a mali by zohrávať úlohu pri určovaní aktivít v rámci riadiacej skupiny (viď riadiacu komisia nižšie). Avšak beneficianti siete nie sú v konečnom dôsledku iba jediným klientom pre prevádzku jednotky NSRV. Ďalšími členmi/klientmi sú aj tí, ktorí vyplývajú z Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020. Národná sieť rozvoja vidieka SR je členom monitorovacieho výboru pre program rozvoja vidieka a jej zástupca aktívne informuje ostatných členov o pripravovaných činnostiach siete ako aj priebežnom monitoringu programu. NSRV a jej jednotky zriadia tematické skupiny na špecifické témy, ktoré vyplývajú z implementácie programu, minimálne však 2 takéto skupiny s otvorenou účasťou členov

siete za celú dobu pôsobenia siete a jej pracovísk. Výsledkom týchto tematických skupín bude prehľadná analýza s jasnými závermi a odporúčaniami pre riadiaci orgán podieľajúci sa priamo na programovaní.

- **Riadiaca komisia (steering committee) pre PRV:** bude vytvorená zo zástupcov, ktorí podporujú princípy partnerstva, siete beneficiary, s ktorými sa konzultujú aktivity so zreteľom na regionálny element. Táto komisia bude prispievať k správnej implementácii PRV nie len po odbornej stránke, ale aj vychádzať z praxe jednotlivých členov siete. Ich úlohou bude spolupráca na plánovaní aktivít (viacročný plán a jednoročný plán), hodnotení činností siete, ktoré uskutoční jednotka NSRV. Rovnako bude prispievať k práci hodnotenia programu a k diskusiám v rámci Monitorovacieho výboru pre program na národnej úrovni. V rámci riadiacej komisie bude zriadená pracovná skupina pre zriaďovanie a prevádzku operačných skupín EIP (činnosti v rámci opatrenia Spolupráca), ktorá bude zložená zo zástupcov jednotlivých sektorov pôdohospodárstva (výskum, vzdelávanie, poradenstvo, prax). Pôsobnosť riadiacej komisie sa určí štatútom a rokovacím poriadkom. V rámci riadiacej komisie môžu tiež vzniknúť aj ďalšie pracovné skupiny s osobitným tematickým zameraním.

Sieť PRV SR 2014 – 2020 spája nasledovné subjekty: obce a ich združenia, samosprávne orgány, existujúce mikroregióny, vzniknuté verejno-súkromné partnerstvá a schválené miestne akčné skupiny, členov existujúcich partnerstiev sociálnej inklúzie vytvorených v rámci Európskeho sociálneho fondu, združenia farmárov, zástupcov komôr a únií pôdohospodárskeho, potravinárskeho a lesníckeho sektora, mimovládne organizácie, špecializované vládne organizácie, vedecko-výskumnú základňu rezortu ako aj ostatných nezastúpených potenciálnych beneficiary v rámci PRV SR 2014 – 2020. Rovnako bude prispievať k jednotlivým operačným programom podporovaným z EŠIF na roky 2014 – 2020 v zmysle Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020 a v konečnom dôsledku prispievať k napĺňaniu 3 rastov stratégie Európa 2020.

Plánovaná štruktúra

V podmienkach SR bude uplatňovaná nasledovná štruktúra NSRV a jednotky NSRV ako výkonného prvku siete:

- **Klient/konečný rozhodujúci činiteľ - centrálna jednotka NSRV,** t. j. orgán, ktorý bude riadiť a implementovať aktivity siete s primeraným odborným a technickým vybavením a bude pracovať prostredníctvom poverovacej zmluvy/dohody pre Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Hostiteľským orgánom bude Agentúra pre rozvoj vidieka, príspevková organizácia MPRV SR, ktorá bude zabezpečovať služby centrálnej jednotky NSRV a aj koordináciu decentralizovaných útvarov jednotky NSRV.
- **Jednotka siete NSRV:** určený tím expertov s odbornými poznatkami v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, potravinárstva a rozvoja vidieka (profesionálov, ktorí poskytujú technickú a profesionálnu podporu sieti v rámci kontaktovanej hostiteľskej organizácie).

Postup založenia NSRV

Väčšina tímu **jednotky NSRV** bude decentralizovaná a bude pôsobiť ako regionálna anténa v jednotlivých 8 regiónoch Slovenska. Tieto antény budú lokalizované v rámci regiónov, pričom bude reflektovaná požiadavka, aby sa využívali štruktúry a kapacity počas celého programového obdobia 2014 – 2020. Požaduje sa vytvoriť kľúčový tím pre všetky priority politiky rozvoja vidieka (v zmysle nariadenia o rozvoji vidieka a schváleného programu pre rozvoj vidieka SR vrátane monitoringu a hodnotenia a publicity programu) na národnej úrovni a silne decentralizovaný regionálny tím, ktorý spĺňa požiadavky v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka a disponuje rozvinutými animačnými technikami a poradenstvom v oblasti politiky rozvoja vidieka. Zároveň musia zabezpečiť dobrú koordináciu v prípade ďalších zazmluvnených strán pre dosiahnutie stanovených výsledkov.

Spôsob realizácie aktivít

Aktivity NSRV sa budú vykonávať prostredníctvom akčných plánov centrálnej jednotky a jednotiek siete. Akčný plán musí nadväzovať na činnosti počas celého programového obdobia špecificky na PRV. Do príprav a implementácie ročného plánu musia byť aktívne zapojené cieľové skupiny siete a jej členovia. Povinnosťou NSRV je aj zriadenie komunikačného plánu ako súčasť akčného plánu siete v úzkej spolupráci s RO. Súčasťou ročného programu bude aj rozpočet, ktorý bude vychádzať z ročných finančných plánov pre opatrenie NSRV. Akčný plán bude tvorený paušálnou zložkou (zber a poskytovanie informácií) a pohyblivou zložkou (zber a informačné aktivity, propagácia NSRV, národná a nadnárodná spolupráca).

17.3 Súhrnný opis hlavných kategórií činností, ktoré bude NSRV vykonávať v nadväznosti na ciele programu

V nadväznosti na čl. 54 nariadenia č. 1305/2013 budú aktivity NSRV vychádzať z nasledovných kategórií:

1. poskytovanie poradenstva, informácií v oblasti rozvoja vidieka, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva pre širokú verejnosť;
2. podpora inovácií v poľnohospodárstve, výrobe potravín, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach, zahŕňajúca tiež prenos informácií z aktivít siete EIP;
3. zoskupovať organizácie, ktoré sú zapojené do podpory rozvoja vidieka a poľnohospodárstva;
4. spolupráca s RO a s inými sieťami/centrami na nadnárodnej/národnej/regiónálnej úrovni prispievajúcich k implementácii EŠIF fondov v oblasti politiky rozvoja vidieka;
5. zabezpečovať výmenu skúseností s implementáciou PRV a iných operačných programov prispievajúcich k rozvoju vidieka;
6. založenie a koordinácia minimálne 2 tematických pracovných skupín otvorených pre členov siete zameraných na problematiku poľnohospodárstva a rozvoja vidieka;
7. zber, monitoring, hodnotenie a spolupráca s platobnou agentúrou na údajoch v oblasti rozvoja vidieka a LEADER/CLLD;
8. spolupráca v oblasti vytvárania sietí MAS a technická pomoc pre spoluprácu medzi územnými celkami a pre nadnárodnú spoluprácu, uľahčenie spolupráce medzi MAS a vyhľadávanie partnerov pre opatrenie Spolupráca;
9. slúžiť ako kontaktný bod v rámci aktivít LEADER/CLLD pre MAS a pre všetkých vidieckych partnerov a potenciálnych žiadateľov;
10. zber príkladov dobrej praxe;
11. podporovať národnú/nadnárodnú spoluprácu formou konferencií, diskusií, študijných a výmenných návštev/pobytov, účasti na zasadnutiach príslušných orgánov EK a pod.;
12. zabezpečovať stretnutia tímu NSRV a riadiacej komisie pre PRV;
13. poskytovať spätnú väzbu RO a iným štátnym inštitúciám a zodpovedným orgánom vo vzťahu k politike rozvoja vidieka.

17.4 Zdroje dostupné pre zriadenie a operácie NSRV

Finančné zdroje

Financovanie NSRV bude zabezpečené prostredníctvom technickej pomoci PRV SR 2014-2020.

Akčný plán regionálnej antény – 70 000 EUR ročne bude tvorený paušálnou a pohyblivou zložkou. Paušálna zložka 50 000 EUR bude rozdelená na sumu 10 000 EUR pokrývajúcich zabezpečenie manažérskych činností, organizačno-administratívnych činností a prevádzkové náklady. Suma 40 000 EUR bude pokrývať náklady na poradenské služby a monitoring. Pohyblivá zložka bude tvoriť sumu 20 000 EUR a pokrývať vzdelávacie a informačné aktivity, propagáciu NSRV, národnú/nadnárodnú spoluprácu.

Náklady centrálnej jednotky budú tvorené nákladmi na prevádzku a nákladmi na realizáciu akčného plánu. Časť nákladov na realizáciu akčného plánu centrálnej jednotky bude môcť byť využitá prostredníctvom regionálnych antén.

Ľudské zdroje

Zamestnanci siete budú mať hlavnú odbornosť a zručnosti potrebné pre vidiecku sieť:

- animačné zručnosti,
- znalosť o zábere a problémoch politiky rozvoja vidieka,
- znalosť o komunikačných nástrojoch a rozširovacích činnostiach ako redakčné skúsenosti, rozličné komunikačné nástroje, internet a manažment médií, prezentačné zručnosti,
- skúsenosti a zručnosti s organizovaním stretnutí a workshopov (vedenie),
- jazykové schopnosti pre prácu na medzinárodnej úrovni s Európskou sieťou pre rozvoj vidieka a s inými vidieckymi sieťami a schopnosť pomôcť aktérom v rozvoji vidieka v rámci nadnárodnej spolupráce.

18. EX-ANTE POSÚDENIE OVERITEĽNOSTI, KONTROLOVATEĽNOSTI A RIZIKA CHÝB.

Overiteľnosť a kontrolovateľnosť

V súlade s článkom 62 nariadenia (EÚ) 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu rozvoja vidieka Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) bude vychádzať z metodických postupov stanovených riadiacim orgánom (RO), stanovujúcich ex-ante posúdenie overiteľnosti a kontrolovateľnosti všetkých opatrení, ktoré sa budú implementovať. Tým sa zvýši povedomie o uskutočniteľnosti implementácie všetkých opatrení a ich vplyvu na chyby.

V rámci implementovaných opatrení RO zadefinuje kritériá spôsobilosti, oprávnenosti žiadateľa a oprávnenosti projektu tak, aby boli merateľné a overiteľné. Na zabezpečenie transparentnosti a jednotného výkladu RO stanoví presné definície jednotlivých pojmov tak, aby nebol spochybiteľný ich výklad. Ich dodržanie musí žiadateľ preukázať, resp. deklarovať pri predložení žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP). Kritériá spôsobilosti, ktoré nemôže z časového hľadiska preukázať pri podaní ŽoNFP, bude preukazovať pri podaní žiadosti o platbu (ŽoP). PPA bude ich plnenie požadovať najneskôr pri podaní poslednej ŽoP. K plneniu kritérií spôsobilosti, ktoré sa preukazujú pri podaní ŽoP, sa konečný prijímateľ pomoci zaviazal pri podpise zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku (zmluva o NFP). Kontrola kritérií spôsobilosti zo strany PPA bude predmetom administratívnej kontroly a v stanovených prípadoch aj kontroly na mieste. V prípade ich neplnenia nebude žiadateľovi schválená ŽoNFP resp. vyplatená finančná čiastka v rámci ŽoP, prípadne PPA odstúpi od zmluvy o NFP.

Uzákonné pravidlá a postupy verejného obstarávania zaväzujú konečných prijímateľov postupovať pri výbere dodávateľov tovarov, stavebných prác a služieb v zmysle týchto pravidiel. Pravidlá a postupy verejného obstarávania budú premietnuté do metodických príručiek pre žiadateľov a tiež do kontrolných postupov v rámci vyhodnocovania ŽoNFP. Ich dodržiavanie zo strany žiadateľov a následne ich kontrola zo strany PPA zabezpečí uplatňovanie princípu rovnakého zaobchádzania, princípu nediskriminácie uchádzačov alebo záujemcov, princípu transparentnosti, princípu hospodárnosti a efektívnosti.

V pripravovanom IT systéme budú riešené všetky opatrenia tak, aby zohľadňovali špecifiká jednotlivých opatrení vzhľadom na ich rôznorodosť. Pri tvorbe nového informačného systému bude PPA vychádzať z praktických poznatkov získaných v predchádzajúcich programovacích obdobiach. PPA z minulých programovacích období disponuje aj negatívnymi poznatkami, ktoré v značnej miere zvyšovali administratívnu záťaž pri čerpaní prostriedkov a v konečnom dôsledku výstupy z informačného systému mali malú vypovedaciu hodnotu a bolo ich možné využiť len pri vyhodnocovaní niektorých požadovaných ukazovateľov. Nedostatočne a neskoro nastavený informačný systém v predchádzajúcich programoch mal za následok vysokú administratívnu záťaž pre zamestnancov PPA, a tým aj predlžovanie termínov vyhodnotenia žiadostí o nenávratný finančný príspevok, ako aj žiadostí o platbu. Implementácia opatrení PRV za podpory zodpovedajúceho a s dostatočným predstihom nastaveného IT systému je základom pre minimalizáciu rizika a zlepšenie overiteľnosti a kontrolovateľnosti opatrení.

Riadiaci orgán spoločne s Pôdohospodárskou platobnou agentúrou zabezpečí overiteľnosť a kontrolovateľnosť opatrení PRV. Zároveň v prípade opatrení, pri ktorých bude finančná pomoc poskytnutá na základe štandardných výdavkov alebo dodatočných výdavkov a ušlého zisku, platby vypočíta a posúdi nezávislá inštitúcia v zmysle nižšie uvedenej tabuľky:

Opatrenie	Podopatrenie	Nezávislá inštitúcia
10 Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie	10.1 Platby za agroenvironmentálno-klimatické záväzky	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy Bratislava
	10.2 Podpora na zachovanie a udržateľné využívanie a rozvoj genetických zdrojov v poľnohospodárstve	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra
11 Ekologické poľnohospodárstvo		Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy Bratislava
12 Platby v rámci sústavy NATURA 2000	12.1 Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – poľnohospodárska pôda	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy Bratislava
	12.2 Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesný pozemok	Národné lesnícke centrum Zvolen
13 Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami		Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava
14 Dobré životné podmienky zvierat		Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
19 LEADER	19.4 Chod miestnej akčnej skupiny a animácia	Pôdohospodárska platobná agentúra
20 Technická pomoc	20.2 Národná sieť rozvoja vidieka	Pôdohospodárska platobná agentúra

19. PRECHODNÉ USTANOVENIA.

19.1. Opis prechodných podmienok príslušného opatrenia:

19.2. Indikatívna tabuľka prenosu záväzkov

Opatrenie	Celkový plánovaný príspevok EÚ 2014-2020
<i>Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy</i> (pokračujúce záväzky z PRV SR 2007-2013)	287 591 €
<i>Modernizácia fariem</i> (pokračujúce záväzky z PRV SR 2007-2013)	20 000 000 €
<i>Pridávanie hodnoty do poľnohospodárskych produktov a produktov lesného hospodárstva</i> (pokračujúce záväzky z PRV SR 2007-2013)	20 000 000 €
<i>Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavádzanie preventívnych opatrení</i> (pokračujúce záväzky z PRV SR 2007-2013)	15 000 000 €
<i>Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva</i> (pokračujúce záväzky z PRV SR 2007-2013)	2 000 000 €

Common Context Indicators 2014-2020: analytical table

Spoločné kontextuálne ukazovatele 2014-2020: analytická tabuľka

According to working document for the Evaluation Expert committee July 2013

(Podľa pracovného dokumentu Hodnotiaceho výboru expertov, júl 2013)

Programme ID:

SK - National

SR - národná úroveň programu

NUTS level

Country (NUTS0)

Ukazovatele		hodnota	merná jednotka	rok	komentár (zdroj...)
Socio-ekonomická situácia a vidieckosť					
1	Obyvateľstvo				
	celkom	5 404 322,0	obyvatelia	2012	-
	vidiecke	50,3	% z celkového počtu	2012	-
	prechodné	38,4	% z celkového počtu	2012	-
	check total %				
	mestské	11,2	% z celkového počtu	2012	-
	100,0				
2	Veková štruktúra				
	celkom < 15 rokov	15,4	% z celkového počtu obyv.	2012	-
	celkom 15-64 rokov	71,8	% z celkového počtu obyv.	2012	-
	celkom >64 rokov	12,8	% z celkového počtu obyv.	2012	-
	check total %				
	vidiecka < 15 rokov	15,4	% z celkového počtu obyv.	2012	-
	vidiecka 15-64 rokov	71,8	% z celkového počtu obyv.	2012	-
	100,0				
	vidiecka > 64 r.	12,8	% z celkového počtu obyv.		
3	Územie				
	celkom	49 036,0	Km2	2012	-
	vidiecke	59,0	% z celkovej výmery	2012	-

	prechodné	check total %	36,8	% z celkovej výmery	2012	-
	mestské	100,0	4,2	% z celkovej výmery	2012	-
4	Hustota obyvateľov					
	celková		110,1	počet obyv. na km2	2011	-
	na vidieku		94,1	počet obyv. na km2	2011	-
5	Miera zamestnanosti					
	celkom (15-64r.)		59,5	%	2012	-
	muži (15-64 r.)		66,3	%	2012	-
	ženy (15-64r.)		52,7	%	2012	-
	vidiecke (riedko osídlené) (15-64 r.)		55,0	%	2012	-
	celkom (20-64r.)		65,1	%	2012	-
	muži (20-64 r.)		72,7	%	2012	-
	ženy (20-64r.)		57,6	%	2012	-
6	Miera samostatne zárobkovo činných osôb					
	celkom (15-64 r.)		15,3	%	2012	-
7	Miera nezamestnanosti					
	celkom (15-74 r.)		14,0	%	2012	-
	mládež (15-24 r.)		34,0	%	2012	-
	vidiecke (riedko osídlené) (15-74 r.)		17,8	%	2012	-
	mládež (15-24 r.)		39,1	%	2012	-
8	HDP na počet obyvateľov (GDP per capita)					
	celkom		75,0	Index PPS (EU-27 = 100)	2012	-
	na vidieku		57,7	Index PPS (EU-27 = 100)	2010	-
9	Miera chudoby					
	celkom		20,6	% z celk. počtu obyv.	2011	-
	vidiecke (riedko osídlené)		23,8	% z celk. počtu obyv.	2011	-
10	Štruktúra ekonomiky (Hrubá pridaná hodnota - GVA)					
	celkom		65 409,0	(mil. EUR)	2012	-
	primárny		3,6	% z celku	2012	-
	sekundárny	check total %	35,9	% z celku	2012	-
	terciárny	100,0	60,4	% z celku	2012	-
	vidiecke		39,7	% z celku	2010	-
	prechodné	check total %	32,5	% z celku	2010	-
	mestské	100,0	27,8	% z celku	2010	-
11	Štruktúra zamestnanosti					

celkom		2 209,4	1000 osôb	2012	-
primárny		3,1	% z celkového počtu	2012	-
sekundárny	check total %	31,6	% z celkového počtu	2012	-
terciárny	100,0	65,2	% z celkového počtu	2012	-
vidiecke		43,9	% z celkového počtu	2010	-
prechodné mestské	check total %	36,7	% z celkového počtu	2010	-
	100,0	19,4	% z celkového počtu	2010	-

12

Produktivita práce podľa sektorov hospodárstva

celkom		29 604,9	EUR/osoba	2012	-
primárny		34 481,9	EUR/osoba	2012	-
sekundárny		33 629,4	EUR/osoba	2012	-
terciárny		27 419,3	EUR/osoba	2012	-
vidiecke		24 971,2	EUR/osoba	2010	-
prechodné		24 460,4	EUR/osoba	2010	-
mestské		39 466,9	EUR/osoba	2010	-

II Poľnohospodárstvo / Sektorová analýza

13

Zamestnanosť podľa hospodárskej činnosti

celkom		2 329,0	1000 osôb	2012	-
poľnohospodárstvo		55,1	1000 osôb	2012	-
poľnohospodárstvo		2,4	% z celkového počtu	2012	-
lesné hospodárstvo		20,3	1000 osôb	2012	-
lesné hospodárstvo		0,9	% z celkového počtu	2012	-
potravinarstvo		42,4	1000 osôb	2012	-
potravinarstvo		1,8	% z celkového počtu	2012	-
turizmus		97,1	1000 osôb	2012	-
turizmus		4,2	% z celkového počtu	2012	-

14

Produktivita práce v poľnohospodárstve

celkom		6 988,6	EUR/AWU	priem. 2010-2012	0
--------	--	---------	---------	------------------	---

15

Produktivita práce v lesnom hospodárstve

celkom		23 264,5	EUR/AWU	priem. 2008-2010	-
--------	--	----------	---------	------------------	---

16 Produktivita práce v potravinárstve				
celkom	15 906,6	EUR/osoba	2010	-
17 Poľnohospodárske podniky (farmy)				
celkom	24 460,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy <2 Ha	9 460,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy 2-4.9 Ha	6 290,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy 5-9.9 Ha	2 660,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy 10-19.9 Ha	1 630,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy 20-29.9 Ha	730,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy 30-49.9 Ha	700,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy 50-99.9 Ha	780,0	Počet	2010	-
veľkosť farmy >100 Ha	2 210,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy <2000 štandardný výstup (SO)	7 840,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 2.000 - 3.999 SO	6 710,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 4.000 - 7.999 SO	3 940,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 8.000 - 14.999 SO	1 710,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 15.000 - 24.999 SO	890,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 25.000 - 49.999 SO	860,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 50.000 - 99.999 SO	670,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 100.000 - 249.999 SO	660,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy 250.000 - 499.999 SO	370,0	Počet	2010	-
ekonomická veľkosť farmy > 500.000 SO	810,0	Počet	2010	-
priemerná fyzická veľkosť	77,5	ha UAA/ podnik	2010	-
priemerná ekonomická veľkosť	70 769,2	EUR z SO/ podnik	2010	-
priemerná veľkosť prac. jednotiek (osôb)	3,7	počet osôb/podnik	2010	-
priemerná veľkosť prac. jednotiek (AWU)	2,3	AWU/podnik	2010	-
18 Poľnohospodárske oblasti				
využitá poľn. pôda celkom (UAA)	1 895 500,0	ha	2010	-
orná pôda	70,9	% z celkovej UAA	2010	-
TTP a lúky	28,0	% z celkovej UAA	2010	-
trvalé kultúry	99,9	1,0 % z celkovej UAA	2010	-
19 Poľnoh. oblasti v rámci ekolog. poľn. výroby				

certifikované		119 600,0	ha UAA	2010	-
v konverzii		61 660,0	ha UAA	2010	-
(podiel UAA (obidve certifikované a v konverzii))		9,6	% z celkovej UAA	2010	-
20 Zavlažovaná pôda					
celkom		14 840,0	ha	2010	-
podiel UAA		0,8	% z celkovej UAA	2010	-
21 Dobyťčie jednotky					
celkom		668 340,0	VDJ	2010	-
22 Pracovné sily v poľnohospodárstve					
		90 960,0	osoby	2010	-
stále prac. sily v poľnohospodárstve celkom					
stále prac. sily celkom		54 210,0	AWU	2010	-
23 Veková štruktúra riadiacich pracovníkov v poľnosp.					
celkový počet riadiacich pracovníkov v poľnohospodárstve		24 460,0	Počet	2010	-
podiel < 35 r.		7,1	% z celkového počtu manažérov	2010	-
od <35 / >= 55 r.		13,9	Počet mladých manažérov na 100 starších manažérov	2010	-
24 Poľnohosp. vzdelanie manažérov poľn.podnikov					
podiel z celkového počtu manažérov so základným a úplným poľn. vzdelaním		23,8	% z celku	2010	-
podiel manažérov do 35 r. so základným a ukončeným poľn. vzdelaním		35,3	% z celku	2010	-
25 Čistá pridaná hodnota v nákladoch faktorov (agricultural factor income)					
celkom		7 982,4	EUR/AWU	2012e	-
celkom (index)		195,9	Index 2005 = 100	2012e	2012e
26 Príjem poľnohosp. podnikov					
Životná úroveň poľnohospodárov		1 966,3	EUR/AWU	2012e	-
Životnú úroveň poľnohospodárov ako podiel životnej úrovne osôb zamestnaných v ostatných odvetviach		23,9	%	2012	odhadom
27 Celková faktorová produktivita poľnohospodárstva (total factor productivity in agriculture)					
total (index) /celkom (index)		102,9	Index 2005 = 100	avg. 2009-2011	-
28 Tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohosp.					
GFCF / THFK		213,7	mil. EUR	2011	-

	podiel HPH v poľnohospodárstve	13,5	% HPH v poľnohospodárstve	2011	-
29	Lesná a ostatná zalesnená pôda				
	celkom	1 938,0	1000 ha	2010	-
	podiel z celkovej rozlohy	39,5	% z celkovej rozlohy	2010	-
30	Turistická infraštruktúra				
	posteľe v hromadných zariadeniach	167 269,0	počet postelí	2011	-
	vidiecke	43,4	% z celkového počtu	2011	-
	prechodné	41,7	% z celkového počtu		
		check total %		2011	-
	mestské	100,0	14,9	% z celkového počtu	2011 -
Životné prostredie / klíma					
31	Land Cover / Pôdny kryt				
	podiel poľn. pôdy	48,3	% z celkovej plochy	2006	-
	podiel prírodných TTP	0,6	% z celkovej plochy	2006	-
	podiel lesnej pôdy	40,2	% z celkovej plochy	2006	-
	podiel prechodných lesných krovín	4,2	% of total area/ % z celkovej plochy	2006	-
	podiel prírodnej krajiny	0,6	% z celkovej plochy	2006	-
	podiel umelej krajiny	check total %	5,5	% z celkovej plochy	2006 -
	podiel ostatných oblastí	100,0	0,6	% z celkovej plochy	2006 -
32	Oblasti s prírodnými obmedzeniami				
	celkom	61,3	% z celkovej UAA	2005	-
	horské	24,0	% z celkovej UAA	2005	-
	ostatné	19,8	% z celkovej UAA	2005	-
	špecifické	17,5	% z celkovej UAA	2005	-
33	Intenzita hospodárenia (farming intensity)				
	low intensity	49,3	% z celkovej UAA	2007	-
	medium intensity	45,5	% z celkovej UAA	2007	-

high intensity		5,2	% z celkovej UAA	2007	-
grazing		42,1	% z celkovej UAA	2010	-
34 Natura 2000					
podiel z územia		29,6	% z územia	2011	-
podiel UAA (využitej poľn. pôdy) (vrátane prírodných TTP)		16,0	% z UAA	2011	-
podiel z celkových lesných oblastí		46,5	% z lesnej výmery	2011	-
35 Populácia vtákov v poľnoh. krajine					
celkom (index)		n.a.	Index 2000 = 100	0	-
36 Ochrana biodiverzity - biotopy TTP					
priaznivé		13,0	% z hodnotených biotopov	2001-2006	-
nepriaznivé - nedostatočné		69,5	% z hodnotených biotopov	2001-2006	-
nepriaznivé - zlé		8,7	% z hodnotených biotopov	2001-2006	-
neznáme		8,7	% z hodnotených biotopov	2001-2006	0
37 HNV Farming/ Poľnohospodárske oblasti s vysokou prírodnou hodnotou					
total/ celkom		n.a.	% z celkovej UAA	0	-
38 Chránené lesy					
trieda 1.1		3,5	% z plochy FOWL	2011	-
trieda 1.2		0,7	% z plochy FOWL	2011	-
trieda 1.3		12,5	% z plochy FOWL	2011	-
trieda 2		18,2	% z plochy FOWL	2011	-
39 Odber vody v poľnohospodárstve					
celkom		5 579,1	1000 m3	2010	-
40 Kvalita vody					
Potenciálny nadbytok dusíka na p.p.		38,5	kg N/ha/rok	priem. 2006-2009	-
Potenciálny nadbytok fosforu na p.p.		-1,3	kg P/ha/rok	priem. 2006-2009	-
Dusičnany v sladkej vode - povrchová voda:					
Vysoká kvalita		43,3	% monitorovacích miest	2010	-

Stredná kvalita				
	56,7	% monitorovacích miest	2010	-
Nízka kvalita				
	0,0	% monitorovacích miest	2010	-
Dusičnany v sladkej vode - podzemná voda:				
Vysoká kvalita				
	77,2	% monitorovacích miest	2010	-
Stredná kvalita				
	13,0	% monitorovacích miest	2010	-
Nízka kvalita				
	9,8	% monitorovacích miest	2010	-
41 Pôdna organická hmota na ornej pôde				
Celkový odhad obsahu organického uhlíka	24,1745	mega ton	2009	-
Stredný obsah organického uhlíka (Mean organic carbon content)	11,3	g kg ⁻¹	2009	-
42 Erózia pôdy				
Miera úbytku pôdy v dôsledku vodnej erózie	2,3	t/ha/rok	2006	-
poľn. pôda ovplyvnená eróziou	67,0	1000 ha	priem. 2006-2007	-
poľn. pôda ovplyvnená eróziou	2,8	% z poľn. pôdy	priem. 2006-2007	-
43 Produkcia obnoviteľných zdrojov energie z poľnohospodárstva a lesného hospodárstva				
z poľnohospodárstva	143,3	kToe	2010	-
z lesného hospodárstva	740,0	kToe	2010	-
44 Využívanie energie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a potravinárstve				
poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo	157,0	kToe	2011	-
využívanie na hektár (poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo)	40,6	kg ropného ekvivalentu na ha UAA	2011	-
food industry/ potravinárstvo	121,0	kToe	2011	-
45 Emisie skleníkových plynov v poľnohospodárstve				
celkom v poľnohospodárstve (CH ₄ a N ₂ O a pôdne emisie/ odstraňovanie)/	2 024,6	1000 t ekvivalentu CO ₂	2010	-
podiel z celkových emisií skleníkových plynov	5,1	% z celkových čistých emisií	2010	-

Pozn. UAA - využitá poľnohospodárska pôda

FOWL - % lesných pozemkov a nelesnej drevinovej vegetácie chránenej pre zachovanie

biodiverzity, krajiny a špecifických prírodných zložiek (MCPFE 4.9, triedy 1.1, 1.2, 1.3 & 2)

n.a. - údaj nie je k dispozícii

SO - štandardný výstup

p.p. - poľnohospodárska pôda

VÝKAZ O PRÍJMOCH A VÝDAJOCH ZA SAMOSTATNE HOSPODÁRIACICH ROĽNÍKOV, v r. 2012

v € . ha⁻¹ p. p. (pôda podľa LPIS)

Ukazovateľ	do 50 ha			51 - 100 ha			101 - 500 ha			nad 500 ha			Spolu **		
	2011	2012	Index 12/11	2011	2012	Index 12/11	2011	2012	Index 12/11	2011	2012	Index 12/11	2011	2012	Index 12/11
Predaj tovaru	227,8	244,9	108	198,2	136,5	69	150,1	142,3	95	163,6	84,4	52	164,7	130,4	79
Predaj výrobkov a služieb	708,8	786,9	111	635,1	687,7	108	560,8	591,9	106	787,9	887,1	113	633,9	692,5	109
Ostatné príjmy	326,6	484,7	148	246,5	283,0	115	278,2	286,6	103	295,6	410,3	139	279,6	327,1	117
Príjmy spolu	1 263,3	1 516,5	120	1 079,8	1107,2	103	989,1	1020,7	103	1 247,1	1381,8	111	1 078,2	1150,0	107
Nákup materiálu	333,1	359,8	108	215,3	251,9	117	274,9	293,4	107	295,3	335,1	113	272,9	301,0	110
Nákup tovaru	162,6	182,3	112	142,0	63,5	45	104,7	81,4	78	119,0	102,0	86	116,9	88,4	76
Mzdy	44,2	44,9	102	39,9	35,3	88	44,7	43,7	98	63,2	62,1	98	48,3	47,4	98
Platby do fondov	64,1	61,3	96	38,9	39,9	103	28,3	28,4	100	29,4	30,0	102	32,0	31,9	100
Prevádzková réžia	623,5	788,1	126	585,0	676,1	116	516,8	535,9	104	706,5	780,6	110	578,1	632,2	109
Výdavky spolu	1 227,5	1 436,4	117	1 021,1	1066,7	104	969,4	982,9	101	1 213,4	1309,8	108	1 048,2	1100,9	105
Príjmy - výdavky	35,8	80,1	224	58,7	40,5	69	19,6	37,9	193	33,7	72,0	214	30,0	49,1	164
Podiel podnikov ziskových	70,5	78,5	111	81,5	82,6	101	84,8	90,7	107	87,0	92,3	106	80,4	85,4	106
Podiel podnikov stratových	29,5	21,5	73	18,5	17,4	94	15,2	9,3	61	13,0	7,7	59	19,6	14,6	74
Osobný dôchodok podnikateľa*	252,4	273,8	108	104,4	107,8	103	36,8	38,4	104	9,1	9,4	103	51,2	51,0	100
P - V - osobný dôchodok	-216,6	-193,7	89	-45,6	-67,3	148	-17,2	-0,6	3	24,7	62,7	254	-21,2	-2,0	9
Výdavky/príjmy	97,2	94,7	97	94,6	96,3	102	98,0	96,3	98	97,3	94,8	97	97,2	95,7	98
Počet SHR celkom	254	242	95	356	339	95	433	439	101	46	52	113	1089	1072	98

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, 2011,2012, CD VÚEPP

Poznámka: * Po zarátaní ročného osobného dôchodku vo výške 7440 € v r.2011 a 7644 € v r.2012

Vypracoval: VÚEPP

** Vrátane podnikov bez pôdy

Horizontálny princíp TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

Programy spolufinancované z EŠIF musia dodržiavať aj horizontálny princíp trvalo udržateľného rozvoja (ďalej aj HP TUR). Jeho hlavným cieľom je zabezpečenie environmentálnej, ekonomickej a sociálnej udržateľnosti rastu s osobitným dôrazom na ochranu a zlepšenie životného prostredia pri zohľadnení zásady „znečisťovateľ platí“. Ciele HP TUR tak plne korešpondujú s prioritami stratégie Európa 2020 – udržateľným, inteligentným a inkluzívnym rastom.

Environmentálne aspekty TUR:

V súvislosti s environmentálnym aspektom HP TUR budú medzi čiastkové ciele patriť podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch, podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, predchádzanie a riadenie rizika, ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov,

Environmentálny aspekt HP TUR v rámci opatrenia 1 PRV spočíva v prenose informácií v oblasti biologickej diverzity, negatívnych účinkov hnojív a pesticídov na kvalitu vody, možnostiach využívania obnoviteľných zdrojov energií a odpadov, znižovania emisií skleníkových plynov a získania energie z biomasy, ktorá je produktom podnikov. Prenos znalostí a informačných akcií o tejto problematike tak môže prispieť k obnove a zachovaniu biologickej diverzity. PRV ďalej priamo reaguje na problematiku zmenu klímy a adaptuje poľnohospodársku výrobu na jej dôsledky prostredníctvom opatrenia 5. Podpora investícií do obnoviteľných zdrojov energií je zahrnutá do podopatrenia 6.4, čím PRV výrazne podporuje trvalú udržateľnosť činností na vidieku. Uľahčenie dodávok a využitia obnoviteľných zdrojov energie je aj cieľom opatrenia 7. V rámci opatrenia 8 PRV reaguje na problém so zdravotným stavom lesov, pričom lesníctvo je na Slovensku chápané ako jedno z pilierových odvetví rozvoja vidieka. Opatrenie prispieva k obnove, zachovaniu a zvýšeniu biologickej diverzity na územiach sústavy NATURA 2000, v oblastiach s prírodnými alebo inými špecifickými obmedzeniami, v oblastiach s vysokou prírodnou hodnotou a taktiež k obnove, zachovaniu ako i k zlepšeniu stavu krajinných oblastí Európy. Rovnako prispieva i k zlepšeniu vodného hospodárstva, ako prevencia pôdnej erózie, zlepšenie obhospodarovania pôdy, ako i k zvýšeniu podielu spracovania a využívania OZE (záväzok SR dosiahnuť do roku 2020 14% podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie). Opatrenie 10 zohráva dôležitú úlohu pri podpore udržateľného rozvoja vidieckych oblastí najmä v súvislosti s agroenvironmentálno-klimatickými platbami. Ekologické poľnohospodárstvo rozvíja environmentálny aspekt TUR v súvislosti s podporou biodiverzity, zachovávaním prírodného stavu, kvality pôdy i vody, nespôsobujúc/minimalizujúc kontamináciu zložiek životného prostredia. Opatrenia týkajúce sa platieb či už v rámci sústavy NATURA 2000 (opatrenie 12) alebo pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (opatrenie 13) rovnako prispievajú k TUR a to obnovou, ochranou a posilňovaním ekosystémov závislých na poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Opatrenie 14 zas vedie k trvalo udržateľnému zlepšeniu pohody zvierat na Slovensku, a to prostredníctvom zavádzania chovných postupov nad rámec príslušných povinných noriem. Environmentálny aspekt napĺňa aj opatrenie 16, ktoré by malo vďaka inováciám prispieť k obnove a zachovaniu biodiverzity a ekosystémov.

Ekonomické aspekty TUR:

Čiastkovými cieľmi ekonomického aspektu HP TUR budú posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií s osobitným a mimoriadnym zreteľom na monitorovanie napĺňania Stratégie výskumu a vývoja pre inteligentnú špecializáciu SR na roky 2014 - 2020, zlepšenie prístupu k informáciám a ku komunikačným technológiám a zlepšenie ich využívania a kvality, zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov, sektora poľnohospodárstva (v prípade EPFRV) a sektora rybného hospodárstva a akvakultúry (v prípade EFNRH), investovanie do vzdelávania,

zručností a celoživotného vzdelávania a posilnenie inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy.

PRV v rámci opatrenia 1 výrazne podporí celoživotné vzdelávanie pracovníkov v poľnohospodárskych podnikoch, ktoré v porovnaní s priemerom EÚ 27 značne zaostáva. Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne cieľovej skupiny v rámci tohto opatrenia o nových technológiách, možnostiach reštrukturalizácie a modernizácie, o súvisiacej legislatíve a transfere know-how bude viesť k zvýšeniu príjmov a konkurencieschopnosti podnikov na jednotnom trhu EÚ a zníži nezamestnanosť, čo korešponduje nielen s ekonomickou, ale aj sociálnou udržateľnosťou rastu. Integrálnu súčasť poskytovania informácií vedúcich k efektívnosti fungovania podnikov predstavujú poradenské služby v rámci opatrenia č. 2, ktoré spoločne prispievajú k lepšej ekonomickej výkonnosti. Investície do hmotného majetku v rámci opatrenia 4 zvýšia konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov s dôrazom na kritické odvetvia a s ohľadom na udržateľné využívanie zdrojov. Opatrenie 5 posilňuje preventívne opatrenia pred negatívnymi dôsledkami prírodných katastrof a nepriaznivými vplyvmi na poľnohospodársku výrobu, a tým zabraňuje potenciálnej ekonomickej ujme a škodám. Opatrenie 6 prispeje k tvorbe nových pracovných miest, čím zvýši zamestnanosť vo vidieckych oblastiach. Toto opatrenie zároveň napomôže zlepšeniu konkurencieschopnosti mladých a malých farmárov a zvýšeniu poľnohospodárskej diverzifikácie. Podpora ekonomického rozvoja je aj jedným z cieľov opatrenia 7. K tomu prispeje najmä rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT), ako aj rozvoj a marketing vidieckeho cestovného ruchu. Čo sa týka ekonomického aspektu HP TUR v rámci opatrenia 8 pre rast a udržateľnosť ekonomickej hodnoty lesného hospodárstva a jeho hospodárskeho výkonu sa poukazuje predovšetkým na nevyhnutnosť zvýšenia investícií do tejto oblasti. Zakladanie skupín výrobcov za pomoci opatrenia 9 zlepši pozíciu poľnohospodárskych podnikov voči veľkým obchodným reťazcom. Opatrenie 16 prispeje k ekonomickému aspektu trvalo udržateľného rozvoja podporou inovácií a vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach, čo napomôže aj zvýšeniu poľnohospodárskej produktivity. Opatrenie 17 má združovať poľnohospodárov do vzájomných fondov, prostredníctvom ktorých im bude možné vyplatiť kompenzáciu za hospodárske straty spôsobené rizikovými faktormi. To je v prostredí poľnohospodárstva, najrizikovejšieho výrobného odvetvia, výrazná pomoc pri riešení ekonomických strát cieľovej skupiny opatrenia.

Sociálne aspekty TUR:

Čiastkovými cieľmi sociálneho piliera HP TUR budú podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily a podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe.

Sociálny aspekt TUR je prítomný v rámci opatrenia 1 PRV a jeho význam spočíva najmä v zvyšovaní úrovne vzdelanosti a k približovaniu sa k priemeru EÚ 27. Poradenské služby v rámci opatrenia 2 sprostredkujú informácie aj mladým začínajúcim farmárom, čím napomôžu ku generačnej výmene v sektore poľnohospodárstva. Sociálny aspekt opatrenia č. 6 zahŕňa príspevok ku generačnej výmene pracovníkov v poľnohospodárstve a zároveň k zamedzeniu vyľudňovania vidieka. Okrem toho, činnosti spojené s poskytovaním služieb pre deti, seniorov a občanov so zníženou schopnosťou pohybu v rámci podopatrenia 6.4 prispievajú k lepšiemu začleneniu týchto skupín obyvateľov do spoločenského života na vidieku. Zlepšenie kvality života na vidieku rozšírením dostupnosti IKT či investovanie do miestnych základných služieb vrátane voľného času a súvisiacej infraštruktúry sú cieľom opatrenia 7. Environmentálne orientované opatrenie 11 vplýva priaznivo i na sociálny aspekt, a to v súvislosti s udržateľnosťou resp. rastom pracovných miest v poľnohospodárstve. Metóda LEADER, implementovaná v rámci opatrenia 19, výrazne prispeje k sociálnemu aspektu trvalo udržateľného rozvoja zapojením miestnych aktérov do rozvoja vidieka pomocou miestnych akčných skupín. Pomocou rozhodovania prístupom zdola nahor bude možné lepšie identifikovať potreby v danom území a docieľiť väčšie zapojenie miestnych komunít do spoločenského diania na vidieku.

ALOKÁCIA VEREJNÝCH ZDROJOV PODĽA OPATRENÍ/PODOPATRENÍ

Program rozvoja vidieka SR 2014-2020			Verejné výdavky
Kód	Čl.	Opatrenie/podopatrenie	spolu (€)
1	14	Prenos znalostí a informačné akcie Z toho BA: 401 760€	4 800 000,00
2	15	Poradenské služby Z toho BA: 62 565€	2 910 000,00
4.1	17a	Investície do hmotného majetku – farmy Z toho BA: 7 602 000€	210 000 000,00
4.2	17b	Investície do hmotného majetku – spracovatelia Z toho BA: 7 840 000€	200 000 000,00
4.3	17c1	Investície do hmotného majetku - pozemkové úpravy Z toho BA: 0€	85 000 000,00
4.3	17c2	Investície do hmotného majetku – infraštruktúra/prístup k lesnej pôde Z toho BA: 501 000€	30 000 000,00
4.4	17d	Investície do hmotného majetku – neproduktívne investície v poľnohospodárstve Z toho BA: 2 196 000€	60 000 000,00
5.1	18b	Obnova poľnohospodárskeho potenciálu – prevencia Z toho BA: 0€	70 000 000,00
6.1 6.3	19a)i+iii	Podpora mladých farmárov (5 950 000€) a malých fariem(1 550 000€) Z toho BA: 169 500€	7 500 000,00
6.4	19b	Podpora investícií do nepoľnohospodárskych činností Z toho BA: 3 160 000€	80 000 000,00
7	20	Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach Z toho BA: 1 673 150€	119 500 000,00
8.4	24	Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch Z toho BA: 9 405 400€	82 000 000,00

8.5	25	Investície na zlepšenie odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov Z toho BA: 150 000€	5 000 000,00
8.6	26	Investície do nových lesných technológií Z toho BA: 669 000€	22 300 000,00
9	27	Zakladanie skupín a organizácií výrobcov Z toho BA: 400 000€	10 000 000,00
10	28	Agroenvironmentálne operácie súvisiace s klímou Z toho BA: 4 907 100€	148 700 000,00
11	29	Ekologické poľnohospodárstvo Z toho BA: 1 170 000€	90 000 000,00
12	30	Platby v rámci NATURA 2000 a WFD Z toho BA: 155 572€	8 740 000,00
13	31	LFA Z toho BA: 7 915 460€	482 650 000,00
14	33	Životné podmienky zvierat Z toho BA: 5 400 000€	108 000 000,00
16	35	Spolupráca Z toho BA: 3 230 000€	66 541 740,39
17.2	38	Vzájomné fondy pre nepriaznivé poveternostné udalosti, choroby zvierat a rastlín Z toho BA: 474 000€	10 000 000,00
19	42-44	LEADER Z toho BA: 5 988 718,87€	104 783 018,87
20	51	Technická pomoc	70 173 609,00
	54	Národná sieť pre rozvoj vidieka	
		Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy (pokračujúce záväzky)	383 650,00
		Zaokrúhlenie	- 0,01
		Celkový súhrn Z toho BA: 63 471 225,87 €	2 078 982 018,25

ZOZNAM SKRATIEK

AEO	agro-environmentálne opatrenie
AFCOS	Koordinačná služba pre boj proti podvodom
AFIS	Informačný systém pre boj proti podvodom
AEP	agroenvironmentálne platby
AWU	ročná pracovná jednotka
BPS	bioplynová stanica
CKO	centrálny koordinačný orgán
CLLD	miestny rozvoj riadený komunitou
CSF	spoločný strategický rámec
ČMS	čiasťkový monitorovací systém
ČŠ	členský štát
DG AGRI	generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
DJ	dobyťčia jednotka
DTM	model holej zeme
DVT	drobné vodné toky
EFGS	Európske geoštatistické fórum
EFRR	Európsky fond pre regionálny rozvoj
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EIP	Európske inovačné partnerstvo
EK	Európska komisia
ENRF	Európsky námorný a rybársky fond
EO	ekvivalentný obyvateľ
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPV	ekologická poľnohospodárska výroba
ES	Európske spoločenstvo

ESNÚ 95	Európsky systém národných a regionálnych účtov v Spoločenstve
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ETC	programy Európskej územnej spolupráce
EÚ	Európska únia
FADN	Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva
FAO	Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo
FAS	poľnohospodársky poradenský systém
FAWS	výmera lesov vhodných pre dodávky dreva
FEAD	Fond Európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby
FO	fyzická osoba
FOWL	percento lesných pozemkov a nelesnej drevinovej vegetácie chránenej pre zachovanie
GAEC	dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky
GPS	globálny družicový systém na určovanie polohy
HaZZ	hasičský a záchranný zbor
HD	hovädzí dobytok
HDP	hrubý domáci produkt
HNV	územia s vysokou pridanou hodnotou
HP TUR	horizontálna priorita - trvalo udržateľný rozvoj
HPH	hrubá pridaná hodnota
CHVÚ	chránené vtáčie územie
IACS	integrovaný administratívny a kontrolný systém
IKT	informačno-komunikačné technológie
ILO	Medzinárodná organizácia práce
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IS	informačný systém
ISRÚ	integrované stratégie rozvoja územia
JRC	spoločné výskumné centrum

jSOT	spoločná organizácia jednotného trhu
KD	krmné dni
KF	Kohézny fond
kToe	jednotka merania energie
LAU	štatistická územná jednotka
Leader	iniciatíva pre podporu rozvoja vidieka riadeného miestnou komunitou
LFA	znevýhodnené oblasti
LH	lesné hospodárstvo
LPIS	Identifikačný systém poľnohospodárskych parciel
MAS	miestna akčná skupina
MCPFE	Ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe
MDVRR SR	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MSP	mikro, malé a stredné podniky
MTE	strednodobé hodnotenie
MU	mimoriadna udalosť
MV	monitorovací výbor
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Natura 2000	Sústava chránených území európskeho významu
NFP	nenávratný finančný príspevok
NGA	sieť novej generácie
NGN	prístupové siete novej generácie
NH	národné hospodárstvo
NLC-LVÚ	Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav
Nmin	množstvo minerálneho dusíka v pôde

NPPC/VÚPOP	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum/ Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
NSRV	Národná sieť rozvoja vidieka
NUTS	nomenklatúra územných štatistických jednotiek
NVH	novo vytvorená hodnota
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OLAF	Európsky úrad pre boj proti podvodom
SaOV	skupina a organizácia výrobcov
OP	operačný program
OP	orná pôda
OP II	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OP Val	Operačný program Výskum a Inovácie
OPII	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
OZ	občianske združenie
OZ VIPA	občianske združenie Vidiecky parlament
OZE	obnoviteľné zdroje energie
PDO	produkt s chráneným označením pôvodu
PGI	produkt s chráneným zemepisným označením
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PK	plemenná kniha
PP&I	prenos poznatkov a inovácie
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PPF	poľnohospodársky pôdny fond
PPS	štandard kúpnej sily
PPÚ	projekty pozemkových úprav
PRV	Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020

PS	pracovná skupina
RO	riadiaci orgán
RP PPA	regionálne pracovisko Pôdohospodárskej platobnej agentúry
SAPARD	Osobitný prístupový program pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
SAPS	jednotná platba na plochu
SAV	Slovenská akadémia vied
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SEA	strategické environmentálne hodnotenie
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SHR	samostatne hospodáriaci roľník
SOP	sektorový operačný program
SOVS	Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku
SPP	spoločná poľnohospodárska politika
SPPK	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora
SRMH	spoločný rámec pre monitorovanie a hodnotenie
SSR	spoločný strategický rámec
SWOT	analýza slabých, silných stránok, príležitostí a ohrození
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠVPS SR	Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky
TA	technická asistencia
TC	tematický cieľ
THFK	tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve
THP	technicko-hospodárski pracovníci
TP	trávnatý porast
TSG	tradičná zaručená špecialita
TTP	trvalé trávnaté porasty
TUR	trvalo udržateľný rozvoj

UAA	využitá poľnohospodárska pôda
ÚEV	územie európskeho významu
ÚGKK SR	Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
ÚKSÚP	Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
UoZ	uchádzač o zamestnanie
VCR	vidiecky cestovný ruch
VDJ	veľká dobyčcia jednotka
VÚC	vyšší územný celok
VÚEPP	Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
VZPS	výberové zisťovanie pracovných síl
WFD	rámcová smernica o vodách
WTO	Svetová obchodná organizácia
ZFEÚ	zmluva o fungovaní EÚ
ZPH	zákonné požiadavky hospodárenia
ŽoNFP	žiadosť o nenávratný finančný prostriedok
ŽoP	žiadosť o platbu
ŽP	životné prostredie
ŽV	živočíšna výroba